بەهاری دڵان

١-٦

ئەندازیار:
عوسمان محمد رەشید

بەهاری دڵان

١ـ٦

ئەندازیار
عوسمان محمد رەشید

رشید، عثمان محمد، ۱۳۳۰ -
به‌هاری دلان / عوسمان محمد ره‌شید.-- تهران: احسان، ۱۳۸۴.
ج، ۴۳۵ ص.
ISBN: 964-356-474-6
کردی.
فهرستنویسی بر اساس اطلاعات فیپا.
۱. اسلام -- مسائل متفرقه. ۲. اخلاق اسلامی. الف. عنوان.
۹ب ۵۴ر/ ۸ BP ۲۹۷/۰۲
کتابخانه ملی ایران ۱۸۰۷۴ - ۸۴م

به‌هاری دلآن

✦ئاماده کردنی: ئەندازیار عوسمان محمد رەشید
✦بلاُوکار: نەشری ئیحسان - تاران
✦چاپی: یەکەم ـ ۲۰۰٦
✦چاپخانه: مەهارت ـ تاران
✦تیراژ: ۲۰۰۰ دانه
✦ژمارەی سپاردنی: (۳۵۳)ی سالّی (۲۰۰۵)ی کتیبخانەی گشتی هەولێری دراوەتێ

➢ فروشگاه شمارهٔ ۱: تهران ـ خیابان انقلاب ـ روبروی دانشگاه ـ مجتمع فروزنده ـ شمارهٔ ۴۰۶ ـ تلفن: ۶۶۹۵۴۴۰۲
➢ فروشگاه شمارهٔ ۲: تهران ـ خیابان ناصر خسرو ـ کوچه حاج نایب ـ شمارهٔ ۱/۱۱ ـ تلفن: ۳۳۹۰۲۷۵۰
صندوق پستی: تهران ۳۸۵ ـ ۱۱۴۹۵

نشر احسان

ISBN: 964-356-474-6
ژمارەی نیونه ته وایه‌تی: ۶-۴۷۴-۳۵۶-۹۶۴

به ناوی خوای بەخشندەی میهرەبان

ناوەرۆک

بەهاری دڵان

بەهاری پڕ ئەفسوونی جوانی ملوانکەیەکە لە هاژەی شەماڵ و هەناسەی هەڵاڵە و هەنسکی هەورو هەنگوینی هەڵوژە و هەنار و هەرمێ و هەمیشە هوەیدای بارانی گەشت و سەیرانی دەشت و تریفەی گوڵ و جلوەی دڵ .

بەڵام ! ئەفسووس بەهارێك بەو فەرشی جوانی‌یە ، تەمەنی لە نێرگز ناسکترە و لە تەقینی دەنکە هەنارێك زووتر ئاوی یاقووتی ئەپڕژێ ، هەر لە بەرە بەیاندا خۆری ئەو ئاوا نەبێ .. جا مرۆڤ ئەگەر بیەوێ لە هەمیشە بەهارێکدا ژیان بگوزەرێنێ‌ئەوا وەك سەعدی شیرازی مەگەر لە سەیرانگای کتێبدا (گوڵستان)ێك پێکبهێنێ ، مەگەر لەگەڵفوارەی ئایەتەکان وباخچەی سورەتەکان و سەرچاوەی جوزئەکاندا بەهاری دڵی ئاودێر بکات و لەژێر نەسیمی نزاکەی ڕەسولی نازداردا (دروودی خوای لەسەر) قورئان ببێتە بەهاری دڵی‌و رووناکی ڕێ و چراوگی ژینی و شەفاعەتکاری ڕۆژی پەسڵانی ... کە زنجیرەی (بەهاری دڵان)یش هەر لە ژێر سایەی ئەو نزایەوە ناوی خوای لێهێنراوە و هەر بەهیوای ئەو نزایەش درێژە بە چەند بەرگێکی تەمەنی ئەدات ٠

پێشەکی چاپی دووەم

سوپاس و ستایشی بێپایان بۆ خوای پەروەردگار و درووردو سەلامیش لەسەر گیانی پێغەمبەر و یارو یاوەر وشوێن کەوتوان ....

بەهاری دڵان لەم چاپی دووەمەدا بە کۆکراوەیی دێتە خزمەت عاشقانی بەرنامەی خواو لەگەڵ هەندێ بژار کردن و زیادکردن دا کتێبخانەی ئیسلامی کوردی دەڕازێنێتەوە ، بەڵکو بەفەزڵی خوا دەرمانی دڵ و چارەسەری دوو دڵیو گومان و ڕووناکی ڕی بێت بۆ بڕواداران....

لە بەشی یەکەمدا باسی کارەساتەکەی ١١ ی سێبتەمبەری ئەمەریکا کراوە هەرچەندە کومەڵی(القاعدە) لە چەند شریتێکدا ئەیگرنە ئەستۆیخۆیان و، بە بۆچوونی ئەوان کارێکی مەزنیان کردووە ، بەڵام هەرچۆن بێت نهێنی زۆر هەیە لەم کارەساتەی هەزارەی سێیەم دا کە ڕەنگە (٥٠)ساڵی تر کەشف بکرێت و وێنەکە بە تەواوەتی بکەوێتە بەرچاو .... لە دنیای (مخابرات) دا هەزاران شریت و بەڵگە نامە دروست دەکرێن و چاوو ڕاوی وا دەکرێت مروۆ سەرسام دەکات ...

هەروەك ئامارە شی پێ کراوە لەبەشی یەکەمدا ، کێشەکە زۆر لایەنی هەیە و پرسیاری زۆر دەخوڵقێنیکە بێ وەلام دەمێننەوە ولێکۆڵەرەوانی ئەو بوارەش هەموو خەریکن ......

بۆ نموونە پسپۆڕێکی میسری ئەو بوارە دەڵێت سەیری فرۆکەکەی لۆکەربی بکەن کە کەوتۆتە خوارەوە زۆر بەشی فرۆکەکە ماوەتەوە و دیراسەی لەسەر دەکرێت ، بەلام فرۆکەکەی (کۆمپانیای عال) ی ئیسرائیلیکە مەوادی کیمیاوی هەڵگرتبوو و هیچی لێ نەمایەوە کاتێك

کەوتە خوارەوە ، ئینجا پێدەچێت ئەو فڕۆکانەی ئەمریکاش موادی کیمیاییان تیا دانرابێ بۆ ئەوەی باشتر زیان بگەیەنن و هیچ ئاسەوارێکی ئەو تۆ بەجێ نەهێڵن .....

هەر چۆنێك بێت ئەگەر ئەو لایەنەش ئەنجامی دابێ، ئەوا بە تەنها نەکراوە وڕەنگە ئەمریکا و ئیسرائیل خەڵکێکیان لە ناویاندا دروست کرد بێ‌و کارەکەیان بۆ ئاسان کردبن و بەپێی بەرنامەیەکی ورد بووبێت ، ئەمانەی کە دەیڵێن هەمووی بۆچوونن و هەمووشی هەروا دەمێننەوە تا ئەو ڕۆژەی پەردە لەسەر ڕاستیەکان هەڵدەماڵرێت کە ئەوەش زۆری دەوێت ......

بەهەر حاڵ ئەوەی بەڵگەنەویستە و بە ئاشکراش دەیبینین ئەوەیە کە ئەم کارەساتە ئاواتی ئەمەریکا و جوولەکەی هێنایە دی و زۆر لێزانانە سوودیان لێوەرگرتو جارێکی تر جیهانی ئیسلامی هەڵدەوەشێنن و جەنگی جیهانی سێیەمیان بەرپا کرد، لە کاتێکدا کە ئەوان لە وپەڕی هێز وتوانادان و موسڵمانانیش لەو پەڕی بێدەسەلاتی‌و سەرکردەکانیشیان لەوپەڕی خۆ فرۆشی و خۆ بەدەستەوە یانان.

ئەوانەی کە لەوبارەیەوە باسمان کردوە هەوڵێکە بۆ تیشك خستنە سەر ئەو کارەساتە گەورەیە کەدنیای سەرقاڵکردووە ..

گریمان کومەڵێ موسڵمان دەستیان هەبووە لەو کارەدا ، بەلاّم ئایا لە ئەنجامی ستەمی ئەمریکاوە نیە بەرامبەر جیهانی ئیسلامی ؟؟؟

موسڵمانان ملیارێك و سێسەد ملیۆنن ئەگەر کۆمەڵێکی زۆرکەم توندو تیژبن بۆئەبێ هەموو موسڵمانان باجەکەی بدەن ؟؟ باشە لای خۆیان توندڕەو کەمە ؟؟

پیاوێکی فەلەستینی لە ئەمریکا گلەیی کردبوو لە قەتڵ وعامی صەبرا و شاتیلاو دێر یاسین ، دکتۆرێکی ئەمریکی پێی وتبوو گلەیی چی دەکەی ، ئەوەی تۆباسی دەکەی هەمــووی چەند سەد کەسێکی تـــیا کوژراوە ، ئێمە تەنها لەئەمریکاکەی خۆماندا نزیکەی بیست ملیۆنمان لە هیندیە سوورەکان کوشتووە !!

ئەمە بێجگە لەو چەکە ئەتۆمیەی کەدایان بەسەر خەڵکی داماوی یاباندا ، لەم دواییانەشدا هەمووکەس دەزانێ چەند خەڵکی بێ تاوانیان کوشت لــە ئەفغانستاندا ..

بەڵێ بێنرخترین خوێن لــەلایان خوێـنی موسڵمانە ، بۆیــە کە لەبەر ئاوی ڕووی خۆیان ویستیان قەرەبووی زیــان بــۆچەند ئەفغانیەك بکەن یەکـی دووسەد دۆلاریان دانێ ، لەملاشەوە داوایان لە لیبیا کرد قەرەبووی زیان بدات بە خێزانی ئەوانەی کە لە فڕۆکەکەی لۆکەربیدا تیاچووبوون ، دەزانن چەند ؟؟ یەکی دە ملیۆن دۆلار !!! ئایا ئەمە بانێك نیەو دوو هەوا ؟؟ ئایا موسڵمانان ناهــەقیانە ڕقیان لەڕەفتارو ستــەمی ستەمکاربـێت ؟؟ ئاخرکێ هەیە ستەمکاری خۆش بوێت ؟؟

ئەمریکا بــاش دەزانــێ کە لە چەند ساڵی داهاتوودا عەجـزی ئابــووری دەگاتە (٨و١) تریــلیۆن دۆلار بــۆیە تاقە شتێك کە ڕزگاری بکات داگیرکـردنی بیرە نەوتەکانەو هەرچیش دەکات بۆئەومەبەستەیە لە ژێر پەردەی نەهێشتنی ئیرهابدا ...

بەهاری دڵان

بەرگی یەکەم

پێشەکی

سوپاس وستایشی بێپایان بۆ خوای پەروەردگار و درودوسڵاویش لەسەرگیانی حەزرەت ویارویاوەران و شوێن کەوتوان .

حەزرەت ﷺ هەمیشە دوعای دەکرد (اللهم يا مقلب القلوب ثبت قلبي على دينك) ئەی ئەو خوایەی کە دڵەکان بەدەست تۆوەیە و هەر چۆنێکت بوێ دەیگۆڕی ، دڵ دامەزراوم بکە لەسەر ئاینەکەت ... هەروەها لەدوعایەکیتردا بەهەموو ناوە جوانەکانی پەروەردگار دەپاڕێتەوە کە قورئانی پیرۆز بکا بەبەهاری دڵی و ڕووناکی سنگی و لابەری خەمی (... أسألك بكل اسم هولك ... أن تجعل القران العظيم ربيع قلوبنا ، ونور صدورنا ...)

ئێمەش بەباسوخواسێکی قورئانی و ئیمانیەوە هاتینە خزمەتتان و لەدوعاکەی حەزرەتەوە ﷺ ناومان نا (بەهاری دڵان) بەوهیوایەی کەدڵەکان بگەشێنەوە و زیاتر دامەزراوبن لەسەر دوا پەیامی خوایی بۆ بەرەی ئادەمی ...

لەتەوەرەی یەکەمدا ، لەخزمەت سوورەتی (محمد)دا دەبین و پاشان لەبەرئەوەی سورەتەکە باس لەهەوڵ و تێکۆشان و بەختکردنی سەروماڵ و شەهید بوون دەکات ، چەند نموونەی هەوڵ و خەبات و شەهیدی باس دەکەین .

لەتەوەرەی دووەم دا باس لەتێگەیشتن لەقودەرت و دەسەڵاتی خوادەکەین ، کە ئەویش بۆ هەموو موسڵمانێك پێویستە بەگشتی و بۆ بانگخوازان زۆر پێویسترە بەتایبەتی ...

لەتەوەرەی سێیەم دا باسی چەندنموونەیەك دەکەین لەپیلانی دوژمنان...

لەتەوەرەی چوارەم دا باسی بڵاوبوونەوەی پەیامی ئیسلام دەکەین ، بەفەزڵی خواو هەوڵ و دامەزراوی موسڵمانان لەسەرتاسەری جیهان دا .

لەتەوەرەی پێنجەم دا باسی ئوممەتی ئیسلام دەکەین وتیشك دەخەینە سەر هەستانەوەی موسڵمانانی ئاسیای ناوەڕاست ...

لەتەوەرەی شەشەم دا باسی گەرد نەگرتنی دڵ و دڵنیایی دەکەین بەرامبەر ئەو هەموو موعجیزانەی کەلەقورئان و سوننەتدان .

کە ئەمانەش هەمووی دڵۆپێکە لەدەریایەك و لەبوارێکی ئاواکەم دا هەرئەوەندە دەتوانرێت باسی لێوەبکرێت ..

دیاره هەوڵ و تێکۆشان و جیهادکردن چڵەپۆپە و لوتکەی ئیمانە (وذروة سنامه الجهاد في سبيل الله) هەروەك پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی ، بۆیە هەق وایە لەخۆمان بپرسین چەندە تێکۆشاوین وتێدەکۆشین لەرێی خوادا ، مەگەر داوامان لێنەکراوە کەبەچاکی جیهاد بکەین ؟!﴿ وجاهدوا في الله حق جهاده هو اجتباكم وما جعل عليكم في الدين من حرج ، ملة أبيكم ابراهيم هو سماكم المسلمين من قبل ، وفي هذا ليكون الرسول شهيداً عليكم وتكونوا شهداء على الناس ، فاقيموا الصلاة واتوا الزكاة واعتصموا بالله هو مولاكم فنعم المولى ونعم النصير ﴾ الحج : ٧٨ .

واتە : هەوڵ و کۆشش و خەبات بکەن لەپێناوی خوادا بەوشێوەیەی کە شایستەیەتی چونکە هەر ئەو هەڵیبژاردوون بۆ ئەو کارە لەناو خەڵکدا و ، لەئاین و بەرنامەکەیدا هیچ جۆرە شتێکی ناڕەوا و قورس و گرانی بۆ بڕیارنەداون ، ئەم بەرنامەیە ڕێوشوێن و بەرنامەی ئیبراهیمی باواتانە ، کەپێشتر هەر ئەو ناوی ناون موسڵمان و ، لەم قورئانەشدا بەموسڵمان ناسراون ، تا پێغەمبەر ببێتە شایەت بەسەرتانەوە کە پەیامی خوای پێڕاگەیاندوون و ، ئێوەش بەگەیاندنی ئەوپەیامە ، ببنە شایەت بەسەر خەڵکییەوە ، کەواتە نوێژەکانتان بەچاکی ئەنجام بدەن و، زەکاتیش بدەن و، پشت بەخوا ببەستن ، چونکە هەر ئەو زاتە یارو یاوەرتانە ، دڵنیابن کە یارمەتیدەرێکی چاك و، پشت و پەنایەکی مەزنە .

دوژمنان زانیویانە کە سەرچاوەی هێز و گەورەیی موسڵمانان قورئانە ، بۆیە هەر لەکۆنەوە هەوڵیان داوە گوێ لەقورئان نەگیرێ و خەڵکی لێدووربخەنەوە ، هەروەك قورئان دەفەرموێ ﴿ وقال الذين كفروا لاتسمعوا لهذا القران والغوا فيه لعلكم تغلبون ﴾ فصلت ـ ٢٦- واتە : کافرەکان دەڵێن گوێ بۆ ئەم قورئانە مەگرن و غەڵبەغەڵب بکەن بەڵکو کەس شوێنی نەکەوێ و سەربکەون .

لەسەردەمی نوێش دا پیاوێکی ڕۆژئاوایی فێڵباز بەناوی کاتلی دەڵێ (پێویستە قورئان کە گرنگترین چەکی ئیسلامە بەکاری بهێنین دژی ئیسلام ، تا بەتەواوی لەناوی دەبەین ، هەروەك چۆن پێویستە موسڵمانان تێبگەیەنین کەراستیەکانی قورئان تازەنین ، وە تازەکانیشی ڕاست نین) ل١٦ / التغير على منهاج النبوة / جمعه أمين عبدالعزيز .

هەڵوێستەیەک لەخزمەت سوورەتی (محمد)دا ﷺ :

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم الذين كفروا وصدوا عن سبيل الله أضل أعمالهم ، والذين امنوا وعملوا الصالحات وامنوا بما نُزّل على محمد وهو الحق من ربهم كَفّر عنهم سيئاتهم وأصلح بالهم ﴾ .

واتە : بەناوی خوای بەخشندەی میهرەبان ، ئەوانەی کافر و بێباوەڕوان و بەرهەڵستی ڕێبازی خوا دەکەن ، ئەوانە خوا کار و کردەوەیان پووچ دەکاتەوە و پاداشتی لەسەر وەرناگرن .

بەڵام ئەوانەی کە ئیمان و باوەڕیان هێناوە وکاروکردەوەی چاکیان ئەنجام داوە و باوەڕیان بەو قورئانە بووە کە بۆ (محمد) ﷺ ڕەوانەکراوە ، کە هەر ئەویش ڕاستە و لەلایەن پەروەردگارەوە هاتووە ، ئەوانە خوا لەگوناهیان خۆشدەبێت و دڵ و دەروون و بۆچوونیان ڕێك وپێك دەکات .

﴿ ذلك بأن الذين كفروا اتبعوا الباطل وأن الذين امنوا اتبعوا الحق من ربهم ، كذلك يضرب الله للناس أمثالهم ﴾ ئەمەش بەهۆی ئەوەوەیە چونکە ئەوانەی کەبێباوەڕن شوێنی ناڕاستی کەوتوون ، بەڵام ئەوانەی کەباوەڕیان هێناو موسڵمان بوون ، شوێنی ئەو ڕاستی‌یە کەوتون کەلەلایەن پەروەدگارەوە هاتووە ، ئابەوشێوەیە خوا نموونە دەهێنێتەوە بۆ خەڵکی (تا فریای خۆیان بکەون) .

﴿ فاذا لقيتم الذين كفروا فضرب الرقاب حتى اذا أثخنتموهم فشدوا الوثاق، فاما منا بعد واما فداء حتى تضع الحرب أوزارها ، ذلك ولويشاء الله لانتصر منهم ولكن ليبلو بعضكم ببعض ، والذين قُتِلوا في سبيل الله فلن يُضِل أعمالهم ، سيهديهم ويُصلِح بالهم ، ويدخلهم الجنة عرَّفها لهم ، يا ايها الذين امنوا ان تنصروا الله ينصركم ويثبت أقدامكم ﴾

واتە : کاتێ لەمەیدانی جەنگدا گەیشتن بەکافرەکان ، بێنە دەست لێیان و لەگەردنیان بدەن ، جا ئەگەر یەخسیرتان کردن ئەوکاتە پەیمانی توند و تۆڵیان لێوەرگرن و ، یان بەپیاوەتی و منەتنان ، یاخود دیل بەدیل ئازادیان بکەن ، تا شەڕ ئاسەواری نامێنێت ، خوا ئەگەر بیەوێ خۆی دەتوانێت بەسەریاندا سەربکەوێت ، بەڵام دەیەوێت هەندێکتان بەهەندێکتان تاقیبکاتەوە ، بێگومان ئەوانەی لەپێناوی خوادا شەهیدبوون ، هەوڵ و کۆششیان بەزایە نادات . ئەوانە ڕێنموویی دەکات بۆ جێگە و ڕێگەی خۆش ، وە دڵ دەروون و بیروهۆشیان ئاسودە دەکات هەروەها دەیانخاتە ئەو بەهەشتەوە کە بەجۆرەها شێواز بۆی باسکردوون ، ئەی ئەو کەسانەی باوەڕتان هێناوە

، ئەگەر ئێوە پشتیوانی لەئاینی خوا بکەن و هەوڵی سەرکەوتنی بدەن ، خواش پشتیوانی لەئێوە دەکات و سەرتان دەخات ، وە پایەدار و جێگیرتان دەکات .

﴿ والذين كفروا فتعساً لهم وأضل أعمالهم ، ذلك بانهم كرهوا ما أنزل الله فاحبط أعمالهم ، أفلم يسيروا في الارض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم دمر الله عليهم وللكافرين أمثالها، ذلك بأن الله مولى الذين امنوا وأن الكافرين لا مولى لهم ﴾

محمد - واتە : ئەوانەش کەکافر و بێبڕوابوون خەجاڵەتی و سەر شۆڕی و نەگبەتی یەخەیان پێدەگرێت و کاروکردەوەشیان لەدنیادا بێئاکامە و لەقیامەتیشدا مایە پووچن ، چونکە ئەوان ڕقیان لەقورئان دەبێتەوە و حەزیان لەبەرنامەی خوا نیە ، ئەویش کاروکردەوەیان پووچ دەکاتەوە .

ئایا ئەوە نەگەڕاون بەسەر زەویدا و سەرنجیان نەداوە ، سەرەنجامی ئەو خەڵکە نالەبارەی پێش ئەمان چۆن بوو ؟ خوای بەدەسەلاّت ماڵ و حاڵیانی بەسەردا رووخاندن ، جا بۆ هەموو بێباوەڕان سزای ئاوا شتێکی چاوەڕوانکراوە و درەنگ یان زوو دووچاریان دەبێت . ئەمەش بەهۆی ئەوەوەیە چونکە خواپشتگیر و پشتیوانی ئەوانەیە کە بڕوایان هێناوە ، لەکاتێکدا بێ باوەڕان هیچ جۆرە پشتیوانێکیان نیە ...

جا بەراستی زۆر پێویستە تێگەیشتن لەوەی خوا یەکی لەکەس نەکەوتووە و ئەگەربیەوێ دینی خۆی سەردەخات ، وەکاری ئێمە تەنها بۆ تاقیکردنەوەیە ، هەروەك فەرمووی : ﴿ ولويشاء الله لانتصر منهم ولكن ليبلو بعضكم ببعض ﴾

تێگەیشتن لەوەی کە تەنها خوا (ولی) و دۆست و پشتگیری موسڵمانانە زۆر جەختی کراوەتە سەر ﴿ ذلك بأن الله <u>مولى</u> الذين امنوا وأن الكافرين <u>لا مولى</u> لهم ﴾ .

هەروەها لەسەر زمانی حەزرەتی موساش دەفەرموێت ﴿ وقال موسى ان تكفروا أنتم ومن في الارض جميعاً فان الله <u>لغني</u> حميد ﴾ ابراهيم : ٨ **وە دەفەرموێ :** ﴿ ان تكفروا فان الله <u>غني عنكم</u> ولا يرضى لعباده الكفر ، وان تشكروا يرضه لكم ولاتزر وازرة وزر اخرى ، ثم الى ربكم مرجعكم فينبئكم بما كنتم تعملون ، انه عليم بذات الصدور ﴾ الزمر : ٧

نمونەیەك لە ژیاننامەی حەزرەتەوە :

پاش غەزای ئوحود ئەبوسوفیان بانگی کرد لەموسڵمانان : ئایا (محمد) تان لەناودایە ؟ پێغەمبەر ﷺ فەرمووی : وەلاّمی مەدەنەوە ، سێجار ئەمەی دوبارەکردەوە پاشان وتی : ئەبوبەکرتان لەناودایە ؟ حەزرەت ﷺ فەرمووی وەلاّمی مەدەنەوە ،

سىٚجار ئەمەشى دووبارە كردەوە .... ئنجا وتى : عومەرتان لەناودايە ؟ حەزرەت ﷺ فەرمووى وەلاٚم مەدەنەوە ، ئەبوسوفيانيش ئەمەشى سىٚجار دووبارەكردەوە ... كەكەس وەلاٚمى نەدايەوە بەدەنگى بەرز بە قورەيشيەكانى وت : لەدەست ئەم سيانەيان رزگارتان بوو ... ليٚرەدا عومەر خوٚى پىٚنەگيراو وتى: بەخوا ئەى دوژمنى خوا ئەوانە هەموو زيندوون و خوا بەشى بەدبەخت كردنى توٚى هيٚشتوٚتەوە ... ئەويش وتى : بەخوا (عمر) من باوەڕ بەتوٚ ئەكەم .

پاشان ئەبوسوفيان هاواريكرد ، باش بوو ، جەنگ بەنوٚرەيە ، ئەم روٚژە بەروٚژەكەى بەدر و ، وادەمان ساڵيٚكى تر و بەدربىٚ ، پيٚغەمبەر ﷺ فەرمووى : بڵيٚن باشە و وادەمان بىٚو روٚژەكانمان وەك يەك نين ... كوژراوى ئيٚمە لەبەهەشتان و وكوژراوى ئيٚوە لەئاگرى دوٚزەخدان ...

ئنجا وتى : بڵندبە (هبل) ... پيٚغەمبەر ﷺ فەرمووى بەعومەر وەلاٚمى بدەرەوە و بڵىٚ : خوا گەورەتر و بڵندترە ... ئەبوسوفيان وتى : ئيٚمە (عزى) مان هەيە وئيٚوە نيتانە ،پيٚغەمبەر ﷺ فەرمووى : بڵيٚن : خواى گەورە پشتيوانى ئيٚمەيە و ئيٚوە پشتيوانتان نيە (الله مولانا ولا مولى لكم ...) .

هەوڵ و تيٚكوٚشانى هاوەلاٚن

١ ـ زەيد و خوبەيب :

لەمانگى صەفەرى ساڵى چوارەمى كوٚچيدا ، دوا بەدواى شەهيدكردنى حەفتا موسڵمان بە ناڕەوا لە(بئر المعونة) دا لەلايەن هوٚزەكانى (سولەيم) ەوە ، نويٚنەرى (عضل) و (قارة) هاتنە مەدينە و بەسەرزارى موسڵمان بوونى خوٚيان راگەياند و داوايان لەحەزرەت كرد ﷺ كەچەند هاوەڵيٚكى موسڵمانى شارەزاى قورئان بنيٚريٚت لەگەڵيانا تافيٚرى ئيسلاميان بكەن ...

پيٚغەمبەر ﷺ دەهاوەڵى شارەزاى لەگەڵيانا نارد و (مرثد كوڕى ابي مرثد) ى كردە ئەميريان.

پاش ئەوەى لەگەڵ موسڵمانەكان دا ئەوكەسانە گەڕانەوە بەرەو ناوچەكانى خوٚيان ، لەريٚگا لەسەر ئاوى (رجيع) لاياندا ، كاتيٚكيان زانى نزيكەى سىٚصەد كەس بەچەكەوە هاتنە سەريان كە ئەمەش پيلانيٚك بوو داڕيٚژرابوو بوٚ زيان گەياندن بەبانگەوازى ئيسلامى ...

حەوت کەس لەهاوەڵانی شەهیدبوون و سیانیشیان کەزەیدی کوڕی دثنەو خوبەیبی کوڕی عەدیی و عەبدوڵڵای کوڕی تاریق بوون ، کەزانیان بەرگری کردن سوودی نیە ، ڕازی بوون بەبەڵێنی کافرەکان کە ئەگەر خۆیان بدەن بەدەستەوە نایانکوژن ، بەڵام دیارە کافران بەڵێنیان نا بەنەسەر ، بۆیە هەر زوو قۆڵ بەستیان کردن و بردیانن بەرەو مەککە ، لەرێگا کە گەیشتنە (مر الظهران) ، عەبدوڵڵای کوڕی تاریق پەلاماری شمشێرێکی داو ویستی دەربازبێ ، بەڵام کافران توانیان دەوری بدەن و ، بەبەرد بارانکردن شەهیدیانکرد.

هۆزی هوزەیل ، زەید و خوبەیبیان بەرەو مەککە برد و گۆڕیاننەوە بە دووکەسی هوزەیل کەلەلای خەڵکی مەککە دیل کرابوون.

ئنجا صەفوانی کوڕی ئومەییە ، زەیدی کڕی تا لە تۆڵەی ئومەییەی کوڕی خەلەفی باوکیا بیکوژێتەوە ، کە موسڵمانەکان لەجەنگی بەدردا کوشتبوویان وەحوجەیری کوڕی ئەبی ئیهابیش خوبەیبی کڕی بۆ عوقبەی کوڕی حارثی کوڕی عامیری خوشکەزای تا لەتۆڵەی باوکی کوژراویدا لەبەدردا بیکوژێتەوە .

بەڵام لەبەرئەوەی ئەم ڕووداوە لەمانگەکانی حەرامدا بوو ، هەردوودیلەکەیان خستە بەندیخانەوە و کوشتنەکەیان دواخستن تا ئەم مانگانە بەسەربچن .

خوبەیب لەماڵی (ماویە) ی کارەکەری حوجەیردا بەندکرابوو ، جا لەم کاتەدا زۆرشتی سەیری بەخوبەیبەوە بینی بۆیە دوایی موسڵمانیش بوو ، هەروەك خۆی دەیگێڕێتەوە و دەڵێ : (خوبەیب لەماڵەکەی مندا بەندکرابوو ، ڕۆژێکیان چووم بەسەرا، هێشووە ترێیەکی بەدەستەوەبوو لێی دەخوارد ، باوەڕناکەم لەوکاتەدا لەسەر زەوی خوادا ترێ بووبێ) .

کاتێ خوبەیب زانی شەهیدکردنی نزیك بۆتەوە ، داوای گوێزانێکی لە (ماویە) کرد تا خۆی پاك و ئامادەبکات بۆ شەهیدکردن .

ماویە ئەڵێ : (گوێزانەکەم دا بەمناڵێکی دراوسێمان و پێم وت : بیبە بۆ ئەو پیاوەی وا لەژوورەوە ... جا هەر ئەوەندە مناڵەکە ڕۆیشت و بردی خێرا بەخۆمم وت : چیم کرد ؟ بەخوا کابرا ، بەکوشتنی مناڵەکە ، تۆڵەی خۆی کردەوە ، ئەوکاتە ئەبێتە پیاوێك بەپیاوێك) .خوبەیب گوێزانەکەی وەرگرت و سۆزی بۆی جوڵاو وتی : دایکت لەناپاکیکردنی من نەترسا ، وا ئەمەی پیاناردی ؟ ئنجا کەوتە لاواندنی و یاریکردن

لەگەڵیا ... ئا لەم کاتەدا ئافرەتەکە هات و خوبەیب سەیری کرد و پیٚی وت : وادەزانی من دەیکوژم ؟ ئاینەکەم دوورە پەرێزی کردووم لەستەم و ناپاکی !

زەید و خوبەیبیان برد بۆ(التنعيم) کەسیٚ میل لەمەککەوە دوورە لەسەر ریٚگای مەدینە ، صەفوانی کوڕی ئومەیە ، زەیدی دایە دەست خزمەتکاریٚکی کەناوی(نە سطاس)بوو تا بیکوژیٚ ...

ئەبوسفیان بەزەیدی وت : سویٚندت ئەدەم بەخوا ئەی زەید ، ئایا پیٚت خۆشە ئیٚستا (محمد) لەم شویٚنەی تۆدابیٚت و ئیٚمە بدەین لەگەردنی و تۆش لەناوخیٚزانی خۆتابیت ؟ زەید وتی نەبەخوا ، پیٚم خۆش نیە لەوشویٚنەدا کە ئیٚستا (محمد) تیا دانیشتووە دڕکیٚکی پیابچیٚ و منیش لەناو خاوو خیٚزانما دانیشم !

ئەبوسفیان وتی : کەسم نەدیوە وایەکیٚکی خۆش بویٚ وەك هاوەڵانی محمد کە محمدیان خۆش ئەویٚت .

نە سطاس بەفەرمانی صەفوانی ئاغای زەیدی شەهیدکردو ، بەبەهەشتی بەرین شادبوو ، شایانی باسە (نە سطاس) لەپاش چەند ساڵیٚك موسڵمان بوو ...

کاتیٚك خوبەیبیان برد بیکوژن وتی : مۆڵەتم بدەن بادوورکات نویٚژ بکەم کەنویٚژەکەی کرد پیٚی وتن : بەخوا لەبەرئەوە نەبوایە کە ئیٚوە واتیٚبگەن لەترسی مەرگ دریٚژەم دا بەنویٚژەکەم ، نویٚژی زۆرم ئەکرد ! (واتە / حەزم دەکرد زیاتر لەخزمەت پەروەردگاردا رابوەستامایە و نویٚژم بکردایە ، شایانی باسە خوبەیب یەکەم کەسە کە ئەم دوورکات نویٚژەی داهیٚنا لەپیٚش شەهیدکردندا)

ئنجا خوبەیب ئەم هەڵبەستەی وت کە تیایدا دەری دەخات بەهیچ شیٚوەیەك باکی نیە لە شەهیدبوون و بەشادمانی بەرەو پیری مەرگ دەچیٚت :

ولست ابالي حين أقتل مسلماً   على أي شق كان في الله مصرعي
وذلك في ذات الاله وان يشأ   يبارك على أوصال شلو ممزق

وە لەدودیٚڕیتردا دەڵیٚ : بەهیچ شیٚوەیەك مل بۆ دوژمن کەچ ناکەم چونکە گەڕانەوە هەر بۆ لای خودایە ...

ولست بمبدٍ للعدو تخشعاً
ولاجزعاً اني الى الله مرجعي

ئنجا پیٚڕی خوانەناسان دەستیان دایە بڕینی گۆشتی ئەندامانی لاشەی هەر بە زیندوویی بۆ ئەوەی وازبیٚنیٚ لەئیسلام و هەڵگەڕیٚتەوە ، پاشان پیٚیان وت : لەئیسلام

پەشیمان بەرەوە وازت لێدێنین ، وتی : نا بەخوا پەشیمان نابمەوە ، ئەگەر هەموو دنیاشم بدەنێ ...

ئنجا لەگەڵ هەموو گۆشت بڕینێکیدا لێیان دەپرسی : ئایا پێت خۆشە محمد لەم شوێنەدا بوایە و تۆش رزگارت بوایە ؟ ئەویش لەوەلاّمدا دەیووت : نە بەخوا ، پێم خۆش نیە من ئێستا لەناومالّ و منالّی خۆمابم و محمدیش دڕکێکی پیابچێ .

ئنجا کافران روویان لەکەعبە وەرگێڕاو ئەویش پێی وتن : کە ئێوە رووم لەقیبلە وەردەگێڕن ، خوای گەورە بڕیاریداوە موسلّمان بۆ هەرکوێ رووبکا ، ئەگەر نیازی خوابێت ، ئەوە رووی لەخوا کردووە ﴿ فاینما تولوا فثم وجه الله ﴾ البقرة : ١١٥ /
ئنجا وتی : خوایە ، جگە لەدوژمنان هیچ کەس نابینم ، خوایە هیچ کەس نیە تاسەلامم بگەیەنێ بەپێغەمبەرەکەت ، خوایە خۆت سەلامی منی پێ بگەیەنە.

پاشان دوعای لەکافران کرد و وتی : (اللهم احصهم عدداً ، واقتلهم بدداً ، ولاتغادر منهم أحداً) ...

کە ئەم دوعایەی کرد ئەبوسوفیان خێرا معاویەی کوڕی پاڵخست لەترسی نزاکەی خوبەیب ، چونکە بڕوایان وابوو ، هەرکەسێ نزای لێبکرێ و پالّ بکەوێ کاری لێناکات پاشان خوبەیب بەزۆر خۆی راستکردەوە بەرەوقیبلەو وتی (سوپاس بۆ ئەو خوایەی کەرووی کردمەوە ئەو قیبلەیەی کە بۆ خۆی و پێغەمبەرەکەی و بۆ موسلّمانەکانی بڕیارداوە) ئنجا چل گەنج بەنێزەوە دایان گرتەوە ، خوبەیب لەدوا هەناسەکانیدا هاواریکرد و وتی (لا اله الا الله محمد سول الله)و شەهیدبوو ..

ئوسامە دەلّێ لەو رۆژەدا کەقورەیش خوبەیبیان لەسێدارە دا، پێغەمبەر ﷺ لەنێو هاوەلّەکانیدا دانیشتبوو ، ئەو شێوەیەی بەسەردا هات کەلەکاتی هاتنی وەحیدا بەسەری دەهات ، ئنجا گوێمان لێ بوو ئەیفەرموو : (وعلیه السلام ورحمة الله وبركاته) جا فەرمووی : ئەوە جبریلە سەلامی خوبەیبی بۆهێناوم و قورەیش کوشتوویانە.

لەوکاتەدا پێغەمبەر ﷺ عەمری کوڕی ئومەییەی لەگەڵ سەلەمەی کوڕی ئەسلەمدا ناردبوو بۆ مەککە تا ئەبوسوفیانی کوری حەرب بکوژن لەتۆلّەی ئەوەدا کەپیاوێکی خوانەناسی ناردبووە مەدینە تا پێغەمبەر ﷺ بکوژێت (بەلاّم خواویستی وابوو پێغەمبەرەکەی ئاگاداربکا ، ئنجا کابراش راستی نیازەکەی و ئەوەی کە ناردبووی راستە وخۆ ئاشکرای کرد) .

عـەمرو هاوەڵەکـەی گەیشـتنە مەککـە و تـەوافی کەعبـەیان کـرد ، بـەڵام لەبـەر ئاشکرابونیان نەیانتوانی بەکارەکەیان هەڵسن ، بۆیـە لەمەککە هـەڵاتن و بەمەینەتێکی زۆر لەدەسـتی قورەیـش رزگاریـان بـوو تـا گەیشـتنە (تـەنعیم) ، ئـەو ناوچەیـەی کـە خوبەیبی تیا شەهیدکرا ، سەیر دەکەن خوبەیب لەسێدارە دراوەو و پاسەوانی قورەیش بەدەوریدان ، بۆیە عەمر مایەوە تا پاسەوانەکان خەوتن ،ئنجا بەپەلە لەشەودا خوبەیبی کـردەوە و ویستی تەرمەکەی راکێشـێ ، پاسـەوانەکان خەبـەریان بـۆوە ، ناچـار خـۆی لـەوناوەدا شـاردەوە ، دوایـی گەڕایـەوە سـەری نـەیبینی ، بەرەبـەیانی هاتـەوە هیچـی نـەبینی ، ناچـار گەڕایـەوە لای حـەزرەت ﷺ و بـۆی گێڕایـەوە ئـەویش فـەرمووی : (خوبەیب مەلائیکەت ناشتوویانە بۆیە دیار نەماوە) (زنجیرەی هاوەڵان /حەبیب محمد سعید) و بەرنامەی تلقی الاحبة / قناة اقرأ .

خوبـەیب و زەیـد و شـەهیدانی دیکـەی ئیسـلام بـەخوێنی گەشـیان مەشـخەڵی ئیمانیان گەیاندە دەست نەوەی دوای خۆیان ، کاریگەری زۆریان هەبوو لەبـەرەو پێش بردنی ئیسلام دا و بڵاوبوونەوەی زیاتریدا ...

هەڵوێستی مەردانەی خوبەیبی ئازا و نەبەرد بووە هـۆی موسڵمان بوونـی (ماویـە) کەلـەماڵیاندا بـەندکرابوو ، هــەروەها لـەکاتی شـەهید بوونیشـدا بـووە هـۆی موسـڵمان بوونی (سەعیدی کوری عامیر) کەلەگەڵ کافرەکان دا وەستابوو ، زۆر جار سەعید دوای ئـەو رووداوە و موسـڵمان بوونـی ، کـەیادی شـەهید بوونەکـەی خوبـەیبی دەکـردەوە لەکاریگەری زۆری ئەو رووداوە لەسەر دڵ و دەروونی بۆ ماوەیەك لەهۆش خۆی دەچوو ... کاتێك پرسیاری لەوبارەیەوە لێکرا وتی : (بەخوا هەرچەند ئەو رۆژەم بیردەکەوێتەوە ، کەچۆن کۆمەکی ئەوم نەکرد ، وا ئەزانم هەرگیز خوا لێم خۆش نابێت) ...

(٢) تەڵحەی کوڕی عبیداللە :

لاوێکی تەمەن (١٥) ساڵ بـوو ، وریـا و لێهاتوو زیـرەك بـوو ، لەگـەڵ قورەیشـدا بـۆ بازرگانی چوو بۆ شاری (بوصـرا) لەشام ... کـاتێك سـەرگەرمی کڕینـی شتومەك بوو ، گوێی لەراهیبێك بوو جاڕی دەدا ، ئەی بازرگانەکان کامتان خـەڵکی مەککەن ؟؟،تەڵحە چوو بۆلای و وتی : من خـەڵکی مەککە م ، راهیبەکـە وتـی : ئایـا ئەحمـەد ناوێکتـان تیـا پەیدا نەبووە ؟، وتی : ئەحمەد کێیە ؟ وتی : (کوڕی عبداللە کوڕی عەبدولموتەلیب) ە

... ئێستا کاتی هەڵبژاردنی ئەو پێغەمبەرەیە ، ئەگەر هەڵبژێردرا کەس پێشت نەکەوێ بۆ ئیمان هێنان پێی چونکە ئەو بەڕاستی پێغەمبەری خوایە .

تەڵحە کە ئەمەی بیست خێرا کارەکانی تەواوکرد و لەکاروانی قورەیشیەکان جیابوویەوە و بەخێرایی گەڕایەوە بۆ مەککە و ، لەدایکی پرسی هیچی تازە رووی نەداوە لەمەککەدا ؟ وتی : نازانم . ئنجاچوو بۆ لای ئەبوبەکری ئامۆزای و پرسیاری لەم بارەیەوە لێ کرد، ئەویش وتی : بەڵێ تازە محمدی کوڕی عەبدوڵلاً هەڵبژێردراوە لەلایەن خواوە ...

پاشان بەیەکەوە چوونە لای حەزرەت ﷺ و ئەویش قورئانی بۆ خوێند و تەڵحە موسڵمان بوو ، پاشان تەڵحە بەسەرهاتەکەی شاری (بوصرا) ی بۆ حەزرەت ﷺ گێڕایەوە ، ئەویش رووی نورینی گەشایەوە و زۆری پێخۆش بوو کەلەشامەوە راهیبێك هەواڵ بدات بەهاتنی.

دایکی تەڵحە سێ ساڵ سزای دا بۆ ئەوەی پەشیمان ببێتەوە کەچیسوودی نەبوو ، لەگەڵ حەزرەتدا ﷺ کۆچی کرد بۆ مەدینە و لەجەنگی بەدردا لەدەرەوەی مەدینە خەریکی بازرگانی بوو ، هەرچەند بەشداریشی نەکردبوو ، حەزرەت ﷺ بەشێکی لەغەنیمەت بۆ دانا ، تەڵحە وتی : ئەی پێغەمبەری خوا ئایا من هیچ پاداشتم دەست نەکەوتووە ، حەزرەت ﷺفەرمووی : بەڵێتۆ بەهێندەی پێنج کەس پاداشتت دەستکەوتووە (ڕەنگە بەفەرمانی پێغەمبەر ﷺ چووبێ بۆ کاری بازرگانی) .

لەجەنگی ئوحودا بەشداری کرد ، بەجۆرێك هەرکاتێك باسی ئەو رۆژە بکرایە ئەبوبەکر دەیووت : ئەو رۆژە رۆژی تەڵحە بوو .

لەورۆژەدا هاوەڵان تێشکان بەدابەزینیان لەکێوی ئوحود و ، شپرزەبون و ، جارڕدرا حەزرەت ﷺ کوژراوە و، ژمارەیەکی زۆر لەهاوەڵان شەهید بوون ، دوژمن شوێنی پێغەمبەری ﷺ دۆزیەوە و بەهەمووان هێرشیان بۆی دەکرد تا بیکوژن ... حەزرەتیش تەنها دە لاوی ئەنصاری و یەزیدی کوری سەکەن و تەڵحەی لەگەڵا بوو ، حەزرەت دەیویست وردە وردە بکشێتەوە بۆ پاڵ کێوی ئوحود ، دوژمنانیش بەهوروژم دەهاتن ، حەزرەت ﷺ فەرموی : کێ دەیانگێڕێتەوە و رووبەڕوویان دەبێتەوە هاوەڵم دەبێت لەبەهەشتا ... تەڵحە وتی : من ! حەزرەت ﷺ فەرمووی جاری تۆ بوەستە ... لاوێکی

ئەنصاری چووە پێشەوە و شەهید بوو ،بەم جۆرە هەردەلاوەکە یەك بەدوای یەکدا لەگەڵ یەزیدیشدا شەهید بوون ...

ئنجا حەزرەت ﷺ فەرمووی : دەی تەڵحە تۆ بچۆ رووبەڕوویان بەرەوە ، تەڵحەش وەك شێر پەلاماری دان ، هەر ئەوەندە تۆزێ دوور دەکەوتنەوە خێرا دەهاتەوە بەلای حەزرەتەوە ﷺ ویارمەتی دەداو وپشتی بۆ دادەنا تاسەر کەوێتە سەرەوە ... بەم جۆرە لەخزمەتیا بوو ،وە لەبەردەمیا وەستابوو بۆی بوبوو بەقەڵغان و بەحەزرەتی دەووت : سەرم بەقوربانی سەرت بێت خۆت دەرمەخە باتیری دوژمنانت بەرنەکەوێ ! لەوکاتەدا تیرێك هات و تەڵحە دەستی دایەبەر ، بەوەش دەستی تووشی شەلەل بوو (حەزرەت ﷺ کە ئەم فیداکاری‌یەی بینی لێی فەرمووی : تەڵحە بەهەشتی بۆ خۆی مسۆگەر کرد) .

تەڵحە لەزیاتر لەحەفتالاوە برینـدار بوو خوێنی لەبەر دەڕۆیشت و لەناو شەهیدەکان دا لەهۆش خۆی چوو ، ئەبوبەکر و ئەبوعوبەیدەش هاتن بەلای پێغەمبەرەوە تا خوێنی دەم وچاوی حەزرەت بگیرسێننەوە ، لەبەرئەوەی بەخەستی برینداربوو بوو بەهۆی چاڵێکەوە کە (ئەبو عامری فاسق هەڵی کەندبوو وەك داوێك بۆ موسڵمانان) ..

حەزرەت ﷺ فەرمووی : واز لەمن بهێنن ، برۆن بەلای تەڵحەی براتانەوە ، کە تەڵحە هاتەوە هۆش خۆی وتی : پێغەمبەر ﷺ چی‌ی لێهات ؟ وتیان: سەلامەتە ، وتی پیشانم بدەن، کەپشانیاندا وتی : هەموو بەلاو موسیبەتێك ئاسانە بەمەرجێ تۆ سەلامەت بیت .

وتیان : با تۆ بگێڕینەوە بۆ مەدینە ، رازی نەبوو وتی : چۆن حەزرەت ﷺ بەجێ دەهێڵم ؟! لەو رۆژەدا حەزرەت ﷺ ناوی نا ،(تەڵحەی خێر) کە هەموو گیانی خێر و بەرەکەت و ئازایەتی‌یە ..

تەڵحە پیاوێکی بازرگان بوو ، پارەیەکی زۆری دەست دەکەوت ، رۆژێك هاتەوەماڵەوە بە (ئوم کلثوم) ی هاوسەری وت کە کچی ئەبوبەکر بوو ، من زۆر بێ‌تاقەتم ، وتی : خۆ بێ‌تاقەتی‌یەکەت بەهۆی ئێمەوە نیە ؟! وتی : نەخێر ، خوا پاداشتت باتەوە تۆ باشترین هاوسەریت ، بەڵام من خەمە خوا پرسیاری ئەم هەموو پارەیەم لێ بکات ، ئەویش وتی : ئاسانە ، ئەوە چەندەها توورەکە پارەیان تێ‌بکە تا بیان بەخشینەوە بەسەر هەژاراندا ... بەو شێوەیە هەر بەو شەوە پارەیەکی زۆری بەخشیەوە...

لەجەنگی حونەین دا ئەوەندەی بەخشی حەزرەت ﷺ ناوی نا تەڵحەی سەخی ...

لەجەنگی(تەبوك) یشدا بیرێکی بۆ موسڵمانان کڕی‌یەوە ئاوی لێبخۆنەوە و هاوکاری‌یەکی باشی سوپاکەی کرد ، حەزرەت ناوبانگی تەڵحەی (الفیاض) ی دایە و فەرمووی : (انك یا طلحة الفیاض) واتە : ئەی تەڵحە تۆ خێر و چاکەت هەڵدەقوڵێ و سەردەکات !

هاوەڵان بە تەڵحە یان دەووت : شەهیدی زیندوو ... لەبەرئەوەی حەزرەت پاش جەنگی ئوحود وتاری دا و ، فەرمووی : ﴿من المؤمنین رجال صدقوا ما عاهدوا الله علیه فمنهم من قضی نَحْبَهُ ومنهم مَن ینتظر وما بدلوا تبدیلا ﴾ الاحزاب : ٢٤

واتە : لەنێوان بڕوادارانــدا کەسانێك هەن کە پابەندن بەوپەیمانەی بەپەروەردگاریان داوە و لێی لانادەن ، هەیانە شەهید بوون ، یاخود کۆچی دوایی‌یان کردوە ، هەشیانە چاوەڕوانن و بەهیچ شێوەیەك گۆڕان و لادان رووی تێ نەکردوون .. ﴿لیجزي الله الصادقین بصدقهم ویعذب المنافقین ان شاء أو یتوب علیهم ان الله كان غفوراً رحیماً ﴾ واتە : تا خوای گەورە بەهۆی راستگۆییانەوە پاداشتی راستگۆیان بداتەوە . هەروەها سزای دووڕووەکانیش بدات ، یان تەوبە و پەشیمانیان لێوەربگرێت ، بەڕاستی خوا هەمیشە میهرەبان و لێبووردەیە .

پیاوێك هەستاو وتی : ئەی پێغەمبەری خوا ئەوانە کێن ؟ لەوکاتەدا تەڵحە هات ، پێغەمبەر رووی کردەپرسیارکەر و ئاماژەی بۆ تەڵحە کرد و فەرمووی (کاکی پرسیارکەر ، ئەمە یەکێکە لەو شەهیدە زیندووانە !)

دوای ئەو رۆژە پێغەمبەر ﷺ دەیفەرموو : (من سره أن ینظر الی رجل یمشي علی الارض ، قد قضی نحبه ، فلینظر الی طلحة بن عبیدالله) . واتە : هەرکەس پێی خۆشە سەیری پیاوێکی شەهید بکا کەلەسەر زەویدا ئەگەڕێ ، باسەیری تەڵحەی کوڕی عبیدالله بکات.

لەشەڕی (جمل)دا سوپای عائیشە و سوپای ئیمامی عەلی خەریك بوو بگەنە رێکەوتن و هەمووان بگەڕێنەوە ، لەوکاتە ناسکەدا جوولەکەیەکی بەڕووکەش موسڵمان ، تیرێکی گرتە تەڵحە و قاچی بریندار کرد و تووشی خوێن بەربوون بوو وە سەرەنجام شەهیدبوو ، بەوەش شەڕەکە هەڵگیرسا و خەڵکێکی زۆر کوژران کە لەخەیاڵی هیچ لایەکیان دانەبوو ، بەڵکو ئاژاوەگێڕەکان وبکوژەکانی (عوسمانی کوری عەفان) ئاگرەکەیان خۆشکردو فیتنە و ئاشوبەکەیان نایەوە .

تەڵحە هەر لەوناوەدا لەشاری (بەصرە) نێژرا ... پاش بیست ساڵ چووە خەوی (عائیشە) ی کچی‌یەوە وتی : ئاو هاتۆتە ناو قەبرەکەم و بمگوێزنەوە ، کە قەبرەکەیان هەڵدایەوە ، ئاو چوبووە ناوی و لاشەکەی هیچ تێك نەچوو بوو وە گۆڕانی بەسەردا نەهاتبوو ، تەنها ریشی نەبێ چەند موویەکی سپی تێکەوتبوو !!

لەکاتی شەهید بوونەکەی‌دا ئیمامی عەلی سەری لەسەر رانی خۆی داناو زۆر گریا و فەرمووی : خۆزگە بیست ساڵ پێش ئێستا بمردمایە و ئەم رۆژەم نەبینیایە ، پاشان فەرمووی : (من شایەتم کە حەزرەت ﷺ فەرمووی : تەڵحە دراوسێمە لە بەهەشت دا) ...

(تەڵحەی کوڕی عبید الله ـ حبیب محمد سعید ، بەرنامەی اقرأ ـ نلقی الاحبة).

چاو لەهیممەت بەرزان بکەن

ا) پیرێژنێکی بەنی ئیسرائیل :

ڕۆژێك پێغەمبەر ﷺ دەبێت بەمیوانی عەرەبێکی دەشتەکی ، زۆر رێز لەحەزرەت دەگرێ و خزمەتی دەکات ، ئەویش پی‌ی دەفەرمووێ : چیت دەوێ داوابکە ، کابرا وتی : ئەی نێرراوی خوا ، حوشترێك بەپێداویستی‌یەکانیەوە و ، بزنێك کەخێزانم بیدۆشێ ، ئەمەی دووجار دووبارە کردەوە .

حەزرەت ﷺ پی‌ی فەرموو : (نەت توانی وەك پیرێژنەکەی بەنی ئیسرائیل بیت) هاوەڵان وتیان : ئەی نێردراوی خوا پیرێژنەکەی بەنی ئیسرائیل چی‌یە ؟ فەرمووی : (کاتێك موسی (سەلامی خوای لێبێت) ویستی لەگەڵ بەنی ئیسرائیلدا شەو دەرچێ ، ڕێ‌ی لێتێك چوو ، زانایانی بەنی ئیسرائیل وتیان : رەنگە حیکمەتی تیابێت ون بووین و ڕێمان لێتێك چووە ، بۆ ئەوەی کە هەرخۆمان نەڕۆێن و، دەمانەوێ پێت بڵێین کە حەزرەتی یوسف پەیمانی لێوەرگرتووین کە ئەگەر لەمیسر دەرچووین لاشەی ئەویش لەگەڵ خۆمان ببەین...

موسی فەرمووی : کامتان دەزانێ قەبری یوسف لەکوێیە ؟ وتیان : تەنها پیرێژنێکی بەنی ئیسرائیل دەزانێ قەبری یوسف لەکوێیە ، ناردی بەدوای‌دا و کەهات پێ‌ی فەرموو : قەبری (یوسف) م پێ‌نیشان بدە ، وتی : بەخوا پیشانت نادەم هەتاوەکو نەبمە هاوەڵت لەبەهەشتا .

ئەویش پـیّ نـاخۆش بـوو ، (ڕەنگـە لەبەرئـەوە بیّکـە ئـەو داوایــەی بـۆ چوونـە بەهەشـت بەدەسـت ئـەو نیـە ، یـان لەبەرئـەوەی کـە ئـەو پرسـیارەی بـۆ پیشـان دانـی قەبرەکە،کەی ئەوە دێنێ و ئەوەندە گەورەیە بەرامبەر بەهەشت بێ ؟) . خـوای گـەورە سرووشـی بـۆ نـارد ، کەپـەیمانی بەهەشـتی بدەرێ... کـە پـەیمانی چوونـە بەهەشـت و هاوەڵێتیدایـە ، ئـەویش شـوێنێکی پیشـاندان کـە ئـاوی تیاوەسـتابوو ، وتـی : ئاوەکـە لابدەن ، کەلایان بـرد ، وتـی : دەی ئێرە هەڵکەنن ، کەهەڵیان کـەند لاشـەی حـەزرەتی یوسف دەرکەوت ، لاشەکەی هیچ تێك نـەچوو بـوو ، کـەدەریان هێنـا دەدرەوشایەوە و ڕێگای بەوشەوە بۆ ڕووناك کردنەوە و ڕێ‌ی خۆیان دۆزیەوە .(دەڵێن لاشەی حەزرەتی یوسف و حەزرەتی موساش سەلامی خوایان لەسەربێ لەفەلستین نێژراون) .

ئەمەش بەڵگەیە لە سەر ئەوەی ئاینی پیرۆزی ئیسلام گرنگی زۆریداوە بەهیممەت بـەرزی و دوورکەوتنـەوە لەتەمـەڵی و سسـتی و کەمتەرخـەمی ... تەنانـەت حـەزرەت دەفەرموێ : ئەگەر داوای بەهەشتان کرد ، داوای (فیردەوسی ئەعلا) بکەن . [١]

٣) ڕەبیعەی کوڕی کەعب :

لاوێکـی تـازە پێگەیشـتووی مەدینـەبوو ، حـەزی کـرد کــە هەمیشــە لەخزمــەت پێغەمبەردا بێت ﷺ ، بۆیە داوای لێکرد کە ببێتە خزمـەتکاری و هـەرچی کارێکی هـەبێ بۆی جێبـەجێ بکـات ... جـاری وا هـەبوو بێجگـە لـەڕۆژ بەشـەویش دەمایـەوە ولـەدڵی خۆیدا دەیووت نەك حەزرەت ﷺ بەشەو کارێکی هەبێ ...

بەڵێ بەشەو لەدەرەوەی ماڵی حـەزرەت ﷺ لەمزگەوتەکەدا دەمایـەوە ، حـەزرەتیش زۆربەی شەوی بەشەونوێژ بەسەردەبرد و قورئـانی زۆری دەخوێنـد ، ڕەبیعـەش گـوێ‌ی دەگرت تاماندو دەبوو، وە خەوی لێدەکەوت .

ڕۆژێك حەزرەت ﷺ پێ‌ی فەرموو : ئەی ڕەبیعەی کوری کەعب !

وەڵامـی دایـەوە : (لبیـك یارسـول الله وسـعدیك) واتـە : گـوێ ڕایـەڵ و فـەرمان بەردارتم ، خوای گەورە جار لەدوای جار بەختەوەرترت بکات .

فەرمووی : داوای شتێك بکە بۆت بکەم و پێت ببەخشم .

ڕەبیعە ماوەیەك بێدەنگ بوو بیری کردەوە ، دوایی وتی :

ئەی پێغەمبەری خوا ! ماوەم بدە تا بیربکەمەوە . فەرمووی : قەیناکە بیربکەرەوە . ڕەبیعە هەژار و کەم دەست بوو لەگەڵ (ئەهل صوفە)دا دەمایەوە لەمزگەوتی پێغەمبەردا

ﷺ ، بەبیری دا هات داوای شتی دنیایی لەحەزرەت ﷺ بکات ، بەلاّم بەخۆی وت : دنیا هەرچی بێت تەواو دەبێت ، قیامەت چاکترە .

جا هاتەوە خزمەت حەزرەت ، لێی پرسیەوە : رەبیعە چیت دەوێ بت دەمێ ؟

وتی : ئەی پێغەمبەری خوا ! داوات لێدەکەم کەلەخوای گەورە بۆم بپارێیتەوە تا لەبەهەشتدا بم کاتە هاورێت .... حەزرەت ﷺ فەرمووی : کێ ئەمەی فێرکردیت ؟

وتی : بەخوا کەس فێری نەکردووم ، خۆم بیرم لێکردۆتەوە و قیامەتم پێباشترە لەدنیا .حەزرەت ﷺ ماوەیەك بێدەنگ بوو ئنجا فەرمووی: رەبیعە ئەی شتی تر نابێت ؟

رەبیعە وتی : نەخێر ئەی پێغەمبەری خوا ، ئەوەی داوام لێکردووی بەهیچی تری ناگۆرمەوە،ئەویش فەرمووی : (اذن أعنّي على نفسك بكثرة السجود) واتە کەواتە بەنوێژ و سوجدەی زۆر هاوکاری خۆت بکە کەشیاوبیت بۆ بەهەشت.

٣) ئەبو مسلم الخولانی :

یەکێبوو لەشوێن کەوتوان و خاوەن هیممەتێکی بەرز بوو ، لەگەڵ ئەوەدا کە خواپەرستی زۆری دەکرد ، قامچیەکی لەماڵەوە هەڵواسیبوو بەدیواری ئەوشوێنەوە کەنوێژی تیادەکرد ، ئەگەر سستی‌یەکی لەخۆیدا بەدی بکردایە ، ئەیووت : ئەی نەفس هەڵدەستی باشە ، هەڵناستی ئەوە قامچی‌یە سزات دەدەم ... چۆن دەبێ کەمتەرخەمی بکەیت و دوابکەویت ، چۆن دەبێ هاوەڵان پێغەمبەر ﷺ بۆ خۆیان بەرن و تەنها لەگەڵ ئەوان بێت ، ئێمەش هەوڵی زۆر دەدەین بۆ گەیشتن پێی ، وە هەتا هاوەڵانیش بزانن کە پیاویان دوای خۆیان بەجێ هێشتووە .

گرنگی هەوڵ و هیممەت لەئیسلامدا

قورئان دەفەرموێت ﴿ ولاتهنوا ولا تحزنوا وأنتم الاعلون ان كنتم مؤمنين ﴾ واتە لاواز مەبن و خەمبار مەبن ، ئێوە بەرزترن ئەگەر بڕوادارن .

هەست کردن بەگەورەیی و پایە بەرزی لای هاوەڵان روون بوو ، بۆیە دەیان وت (كنا قوماً اذلاء فاعزنا الله بالاسلام) ئێمە گەلێکی زەلیل و بێدەسەلاّت بوین خوای گەورە بەئیسلام پایەدار و پایەبەرزی کردوین .

هەوڵدان بۆ بەدەستهێنانی پلەوپایەی بەرزی دینی و دنیایی ، خوای گەورە پـیٚ خۆشە هەروەك پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت : ﴿ ان الله يحب معالي الاخلاق ، ويكره سفاسفها﴾ صحيح الجامع / ١٨٨٩ سفاسف . واتە خراپ و بێنرخ لەهەموو شتێکدا .

هەروەك بۆ بالاٚ دەستیوبەخشینیش دەفەرموێت (اليد العليا خير من اليد السفلى)

هەروەهاپێغەمبەر ﷺ دوعای دەکرد و دەیفەرموو (وأسالك العزيمة على الرشد) وە دەیفەرموو (اللهم اني أعوذ بك من الهم والحزن ، وأعوذ بك من العجز و الكسل) وە لەفەرموودەیەکیشدا هاتووە کە حەزرەت ﷺ دەفەرمویٚ:(ان الله عزوجل يلوم على العجز ، فأتِل من نفسك الجهد ، فان غلبت ، فقل : توكلت على الله ، أو حسبي الله ونعم الوكيل) (واتە خوا لۆمە دەکات لەسەر دەستەوسانی ، چەند دەتوانی هەوڵ بدە ، ئەگەر ژێر کەوتی ، ئەوە بڵێ ، پشتم بەخوا بەستوە ، یان تەنها خوام بەسە و هەر ئەو چاکترین دۆست و پاڵپشتە) ابوداود وطبراني ریوایەتیان کردووە / ل ١٥٣ مناهج التربية الاسلامية/ جزء ٣.

موسڵمانانیش هەردەم بەهیممەتی بەرزیان توانیویانە رووبەرووی دوژمنان ببنەوە و سەرکەوتن بەدەست بهێنن ، هەروەك (مونتغمری) لەپەڕاوی (الحرب عبر التاريخ) دا شایەتیان بۆ دەدات و دەڵێ : (گرنگترین سیفاتی سوپای ئیسلامی کەجیای دەکاتەوە لەسوپاکانیتر ، چەك و تەقەمەنی و رێکخستن نە بوو ، بەڵکو ئەو گیان فیدایی و ورە بەرزەیان بوو کەبەهۆی ئیمانیانەوە بە بانگەوازی ئیسلامی دروست دەبوو) ل٩١ جند المعالی .

موسڵمانان سەردار و پێشەوای جیهان بوون ، هەرکاتێکیش دواکەوتون و تووشی پاشا گەردانی بوون، زانایان و خواناسان ، ئەو راستیەیان خستۆتەوە بەرچاویان و هانیان داون لەسەر ورە بەرزی و کۆڵ نەدان ، ئەوە (ابن الجوزي) یە بەموسڵمانان دەڵێت : (پێویستە مرۆڤی ژیر تا دوا پلە هەوڵ بدات ، ئەگەر تصور بکرێت کە مرۆڤ بگاتە ئاسمانەکان ، من وادەبینم کە زۆر کەم کوڕی و ناشیرینە مرۆڤ بەسەر زەوی رازی بێت !! وە ئەگەر پێغەمبەرایەتی بەهەوڵ و کۆشش بەدەست بهاتایە ، من وادەبینم ئەوەی هەوڵی بۆ نەدایە لەزۆنگاوو نزمترین پلەدایە) ل ٢٦٣ التغير على منهاج النبوه (جمعه امين)

هەروەها (وهیب کوڕی الورد) دەڵێ : (ئەگەر دەتوانی هەوڵ بدە کەس پێشت نەکەوێ لەگەیشتن بەخواو بەدەستهێنانی رەزامەندییدا) .

ئەبێ ئەوەشمان بیر نەچێت کە دایك ڕۆڵێکی گرنگی هەیە لەپەروەردەکردن و هیممەت بەرزی منداڵەکانیدا ، نموونەش بۆ ئەمە زۆرە ، ئیمامی شافعی و بوخاری و مالیك و هارونە ڕەشید هەموویان بەهۆی دایکیانەوە پایەبەرز بوون و ڕێی هیممەت بەرزیان گرتەبەر .

چەند نموونەیەکی تری هیممەت بەرزی

١) (**عبدالرحمانی داخل**) لاوێك بوو ، لەساڵی ١٣٢ کۆچیدا ، ڕووخانی ئەمەوییەکانی بینی و لەترسی گرتن و کوشتن ، دەشت و دەر و بیابان وچیای بڕی و گەیشتە (اندلس) و زۆر بەچالاکی و ژیرانە و بەهیممەتی بەرزەوە لەتەمەنی بیست و پێنج ساڵیدا توانی دەوڵەتێ بۆ ئەمەوییەکان دابمەزرێنێت وە لەئەندەلس نزیکەی سیوسێ ساڵ و چوار مانگ فەرمانڕەوایی بکات و نازناوی هەڵۆی قورەیشی پێدرا ...

٢) (**عزالدین القسام**) یش پاش ئەوەی ئەزهەری تەواوکرد بیری دەکردەوە کەوەك (سلیمان حلبی) جیهاد بکات و چۆن ناوبراو گیانی سەرۆکی فەرەنسییەکانی بەجەهەنەم شادکرد ئەمیش ڕوو بەڕووی داگیرکەران ببێتەوە . جاکاتێ لەمیسر بوو لەبەرئەوەی بژێوی خۆی پەیدا بکات بەدەم خوێندنەکەیەوە هەریسەی دەفرۆشت ..

کاتێ گەڕایەوە سوریا کەوتە دژایەتی کردنی فەرەنسییەکان و دەیووت :ئەمانە ئەگەر ڕێیان لێنەگیرێ گەرا دادەنێن و فەساد دەنێنەوە لەم وڵاتەدا ... بەڵام لەبەرئەوەی فەرەنسییەکان زۆر فشاریان بۆ دەهێنا و سەیری کرد ناتوانێ بەچاکی کاری خۆی بکات ، چووە فەلەستین و لەوێش کەوتە هەوڵ و تێکۆشان دژی ئینگلیزی داگیرکەر و جوولەکەی خوێن ڕێژ ... وە هەمیشە دەیووت : عەرەبێکی زەمانی نەفامی لەپێناوی حوشترێك دا خۆی ئەدا بەکوشت ، ئێمەی موسڵمان چۆن بۆ پاراستنی خاکی ئیسلام خۆمان بەخت نەکەین ..؟!

سەرەنجام لەساڵی ١٩٣٥دا شۆڕشی هەڵگیرساند دژی ئینگلیز و جوولەکە و زۆری لێکوشتن ، تا لەشەڕێکدا دەوریان گرت ، کەلەگەڵ (یانزە) موجاهیدا بوو ، پاش شەڕێکی مەردانە شەهیدکراو بەئاواتی خۆی گەیشت و لاپەڕەیەکی گەشتی لەمێژووی خواناسی و تێکۆشاندا بۆ خۆی تۆمارکرد .

٣) (**شێخ ئەحمەد یاسین**) یش لەچواردەساڵیدا تووشی ئیفلیجی بوو ، لەساڵی ١٩٥٢دا ، بەوحاڵەشەوە خوێندنی تەواوکردو بوو بەمامۆستا ، توانی پێشەوایەتی

لاوان بكـات و بـەچاكی پـەروەردەیان بكـات بـۆ شـارەزا بـوون لەئاینەكـەیان و رووبەڕووبوونەوەی پیلانەكانی زایۆنی ، لەگەڵ ئەوەشدا كەبەندكراو تووشی هەزارەها چەرمەسەریێ بوو كۆڵی نەداو تائێستاش رابەری رۆحی بزوتنەوەی (حماس)ە و بووە بە رەمزی خواویستی و تێكۆشان و دەسەلاتدارێكی وەك ئەمیر عبدالله ی سعودیە و زۆر لەسەركردەكانی جیهانی ئیسلامی كەپیێ دەگەن ناچاردەبن بچەمێنەوە و ناوچەوانی ماچ بكەن! (جندالمعالي / خليل صقر) .

٤) (**كمال السنانيری**) لەدایك بووی سالی ١٩١٨ یەو خەلكی ولاتی میسرە و لەسالی ١٩٣٤دا بڕانامەی (دواناوەندی) ی وەردەگرێ و لەوەزارەتی تەندروستی بەشی نەهێشتنی مەلاریا دادەمەزرێ .

لەسالی ١٩٣٨ دا وازدێنێ لەكارەكەی و دەیەوێ بچێت لەزانكۆیەكی ئەمریكی بەشی (صیدلە) تەواو بكات و بچێتە سەر دەرمانخانەكەی باوكی بەلام یەكێ لەزانایانی ئیسلام ئامۆژگاری دەكات كە نەچێ و ئەویش بەقسەی دەكات.

لەسەرەتای چلەكاندا پەیوەندی كرد بەبرایانەوە و لە(١٩٥٤) داگیراو و پاش(٢٠) ساڵ حوكم ئازادكرا ، لەسالی ١٩٧٣دا ، لەپێش بەندكردنیدا ژنی هێنابوو كچێكی هەبوو ، پاش گرتنەكەی بەچەند مانگێك كچەكەی مردو ژنەكەشی بەزۆری كەس و كاری ناچاركرا داوای تەلاق بكات و ئەویش تەلاقیدا...

لەبەندیخانەدا بەجۆرێك سزایان دا ، كە ژن براكەی چاوی پیێ كەوت عەقلی تێك چوو، وە داخلی خەستەخانەی نەخۆشییە دەروونییەكانیان كرد !

هێشتا لەبەندیخانەدا بوو كە(ئەمینە قوتب) خوشكی (سید قوتب) ی مارەكرد دوایی كە بەربوو گواستیەوە و منالی لیێ نەبوو ، كمال سنانیری لەبەركاری بانگەوازو هاتوچۆ نەیتوانی مالێكی سەربەخۆ پێكەوەبنێ بۆیە خۆی و ژنەكەی لەمالی خوشكە گەورەكەیدا دەژیان ...

كاتێ لەبەندیخانەدابوو ، دایكی داوای لیێكرد كەنامەیەك بنوسێ و بپاڕێتەوە لەحكومەت تارزگاری ببێ ، ئەویش رازی نەبوو ووتی: ئەگەر شتی وا بكەم سبەینێ كە مردم چی وەلامی خوا بدەمەوە ؟ كمال سنانیری توندوتۆڵ بوو لەئیمانداریەكەیدا ، بۆیە ڕۆژناڕۆژێ بەرۆژو دەبوو وەك حەزرەتی داود(سەلامی خوای لیبێت) .

لەسەرەتای هەشتاکاندا گیرایەوە و لەژێر سزادا گیانی سپارد و شەهیدبوو لەتەمەنی (٦٣) ساڵیداو ، بەومەرجە تەرمەکەیان دانەوە کە تەعزێی بۆ دانەنرێ و تەنها خزمەنزیکەکانی لەگەڵیا بچن بۆ سەر قەبران ! (مفاهیم تربویە بەشی چوارەم محمد عبدالله الخطیب).

مصطفی صادق الرافعي لە (وحی القلم) دا لەبارەی ئەم هیممەت بەرزییەوە دەڵێ : خوای گەورە بەندەی تایبەت بەخۆی دەنێرێ ، کەیەکەم سیمایان ئەوەیە کە زیللەت دەخەنە ژێر پێیانەوە ، ئەوانە دێنە ئەم دنیایەوە بۆ ئەوەی ئەوە بسەلمێنن کە مرۆڤ توانای هەیە زاڵ ببێ بەسەر هەواو ئارەزووی‌دا ، جا ئەوانە کەسانێکی ئازان کە قەدەری خوا دەیانهێنێ تا دەوری خۆیان ببینن) ل ٩٠ سەرچاوەی پێشوو

٥) شێخ عەلی گرگاوی بۆ بانگەواز دەگاتە (یابان) :

د. یوسف القرضاوي لەوتاری هەینی ٢٣محرم ساڵی ١٤١٨دا وتی :

((لەدوو جاری پێشوودا کەچووم بۆ یابان ، هەستم کرد کە بانگەواز لەوێ لاوازە ، بەڵام ئەمجارە کەچووم ، بینیم گەرم و گوڕی یەك هەیە و لەهەموو بنکە ئیسلامی‌یەکانەوە هاتنە لام و ئێستا مزگەوتیان هەیە و قوتابیان لەوڵاتانی ئیسلامی دەخوێنن .

یەکێك لەو سەربازە نەناسراوانەی کەڕۆڵێکی گرنگیان هەبوو لەبانگەوازی ئیسلامی یابان دا، شێخ عەلی‌یە کە زانایەکی ئەزهەری میسری‌یە و خەڵکی (گرگا) ی باشووری میسرە و گۆڤاری (الارشاد) ی دەردەکرد .

نزیکەی سەد ساڵ لەمەوبەر دەنگ و باسێك بڵاوبۆوە کەئیمبراتۆری یابانی کۆنفرانسێك دەگرێت بۆ لێکۆڵینەوەی ئاینەکان ... شێخ عەلی داوای لەزانایانی ئەزهەر کرد کەبچن بۆ بەشداری کردن لەو کۆنفرانسەدا و کەس بەگوێی نەکرد ، بۆیە ناچار چەند دۆنمێك زەوی‌وزار خۆی فرۆشت و بەکەشتی چوو بۆ یابان ، لەرێگەدا پیاوێکی (صینی) ناسی کەناوی سولەیمان بوو ، ئەویش بەپیاوێکی تری یابانی ناساند و پاشان دوانی‌تریان ناسی ، بەمەش کەبوون بەپێنج کەس کۆمەڵەیەکی ئیسلامییان دروست کرد بۆ بڵاوکردنەوەی ئیسلام لەیاباندا ، شێخ عەلی یادەوەرەیەکانی لەپەراوێکدا بەناوی (گەشتی یابان) تۆمار کردووە ...

یەکێ لەو یابانیانە خانووەکەی خۆی دایە کۆمەڵەکە و لەبەرئەوەی زمانی ئینگلیزیشی دەزانی ، قسەکانی شێخی دەگۆڕی بەسەر زمانی ئینگلیزی و یابانی ، بەمەش نزکەی دوانزە هەزار کەس موسڵمان بوون ...

هەندێ کەس لایان وایە کە یابانی‌یەکان رۆژانە (١٥) سەعات کاردەکەن و بیر لەئایین ناکەنەوە و ئەوەی لەباوو باپیریانەوە بۆیان ماوەتەوە لێی لانادەن و زەحمەتە ئیسلامیان تیا سەوز بێت ...

دکتۆر یوسف دەڵێ : من ئەوە بەڕاست نازانم ، ئایینی پیرۆزی ئیسلام بۆ هەموو گەلانە ، چۆن صینیەکان هەر لەسەدەی یەکەمی کۆچی‌یەوە موسڵمان بوون و پاشان ئاینی ئیسلام گەیشتە مالیزیا و ئیندونیسیا و فلیپن و ئەوانە بەسنگێکی فراوانەوە بەرەو پیری ئیسلام چوون ، ئاوەهاش یابانی‌یەکان موسڵمان دەبن بەمەرجێ بانگخوازی بۆ خوا لێبڕاوو دڵسۆز و شارەزا بەبار و زرووفی یابانیەکان کاربکەن و رێیان نیشان بدەن .

قودرەتی خوا

تێگەیشتن لەناوو سیفاتەکانی خوا بەگشتی و قودرەتی خوا بەتایبەتی ئەرکی سەرشانی موسڵمانە ، قورئانی پیرۆز دەفەرموێت: ﴿فاعلم أنه لا الـه الا هو واستغفر لذنبك وللمؤمنين والمؤمنات و الله يعلم متقلبكم ومثواكم﴾ محمد١٩.

قورئانی پیرۆز لەرێی چیرۆك و لەرێی دیاردە سروشتی‌یەکانەوە ، قودرەتی خوا بۆ خەڵکی و بۆ موسڵمانان روون دەکاتەوە ، کە ئەمەش باشترین رێگایە و ئاسانترین شێوەیە ، تا مرۆڤ (اسماء) و(صفات) **ی خوای بالآ دەستی بۆ ئاشکرا ببێت و تێی بگات ، بەبێ ئەوەی تووشی چەن و چوون و دەمەقاڵێ ببێت و بەبێ ئەوەی تووشی** (تعطيل وتشبيه) **بێت ...**

بۆ نموونە قورئان باسی ئەو کەسە دەکات کە سەد ساڵ خوای گەورە مراندی و دوایی زیندووی کردەوە :

﴿أو كالذي مر على قرية وهي خاوية على عروشها قال انى يحـي هذه الله بعد موتها ، فأماته الله مائة عام ثم بعثه ، قال كم لبثت ، قال لبثت يوماً أو بعض يوم ، قال : بل لبثت مائة عام فانظر الى طعامك وشرابك لم يتسنه ، وانظر الى حمارك ولنجعلـك اية للناس وانظر الى العظام كيف ننشزها ثم نكسوها لحماً ، فلما تبين له قال أعلم أن الله على كل شيء قدير﴾ البقرة : ٢٥٩

واتـه : ئايـا نەتبيسـتووه ، يـان (نەتڕوانيوەتـه) ئەوكەسـەی تێپـەڕی بـەلای شارۆچكەيەكدا كە هەموو سەقفیخانووەكانی تـەپيببوون ، لەبەر خۆيـەوە وتـی : ئـاخۆ خوای گەورە چۆن خەڵكی ئەم شارۆچكەيە دوای مردنيـان زيندوودەكاتـەوە ؟ يەكسـەر خوای گـەورە سـەد سـاڵ مراندی و پاشـان زينـدووی كردەوە و پـیّ فـەرموو : چـەند مايتەوە ؟ (دەڵێن ئەوكەسە (عوزەير) پێغەمبەربووە) ، (عوزەير) فەرمووی : ڕۆژێك يـان كەمتر لەڕۆژێك ماومەتەوە ، (خوا) فەرمووی : ئەوە سەد ساڵت پێچووە ، جا تەماشـای خواردن و خواردنەوەكەت بكە ، بۆيە ئەمەمانكرد تا بـەم بەسـەرهاتە بتكەينـە موعجيزە بۆ خەڵكی ، جا سـەيری ئێسـكەكانی گوێدرێژەكـەت بكـە چـۆن بـەرزيان دەكەينـەوە و بەيەكەوەيان دەبەستين و پاشان بەگۆشت دايدەپۆشين ، كاتێك بينـی و بـۆی دەركـەوت وتی : چاك دەزانم ودڵنيام بەراستی خوا دەسەلاتی بەسەرهەمووشتێكدا هەيە .

ئەو كەسە بـانگخواز ، يـان پێغەمبـەربووە ، خـوای گـەورەش لەبەرئـەوەی كـاری بانگخوازی پیّسپاردووە ، ديارە دەبیّ باشتر لەقودەرت و دەسـەلاتی خـوا تیّبگـات ... بۆيە پاش ئەوەی وانەی كرداری فێربوو ، وتی : چاك دەزانم و دڵنيام بەراستی ، كەخوا دەسەلاتی بەسەر هەمووشتێكدا هەيە ...

هـەروەها كاتیّ خوای گـەورە ويسـتی حـەزرەتی موسـا بنـێریّ بـۆ لای فيرعـەون، دەسەلات و قودرەتی خۆی پيشاندا بەوەی كە عەساكەی دەستی بۆ كرد بەمار و پاشان بۆی كردەوە بەعەساكە ، ئەمە بێجگـە لـەوەی چـەند بەڵگـە و نيشـانەيەكی تريشـی دايـە وەك درەوشانەوەی دەستی و ...هتد ، هەروەك دەفەرموێت :

﴿ الله لا اله الا هو له الاسماء الحسنى ، وهل أتاك حديث موسى ، اذ راء نـاراً فقال لأهله امكثوا اني انست ناراً لعلي اتيكم منها بقبس أو **أجد على النار** هـدى ، فلمـا أتاها نودي يا موسى ، اني أنا ربك فاخلع نعليك انك بالوادي **المقدس طوى** .
وأنا اخترتك فاستمع لما يوحى ، انني أنا الله لا اله الا أنـا فـاعبدني وأقـم الصـلاة لذكري، ان الساعة اتية أكاد أخفيها لتجزى كل نفس بما تسعى ، فلا يصدنك عنها مـن لايؤمن بها واتبع هواه فتردى ﴾ طه : ١٦

واتـە : خوا زاتێكـە كـە جگـە لەوخوايەكیتر نيـە ، هـەرچی نـاوە پـيرۆز و سـيفاتە جوانەكان هەيە هەر شايستەی ئەوە .

ئەی پێغەمبەر ﷺ ئايا هەواڵی بەسەرهاتی موسات پێگەيشتووە ؟!

کاتێك ئاگرێکی بینی ، لەگەڕانەوەیدا بۆ میسر ، لەشەوێکی ساردا ، لەبیابانی سینادا ، بەخێزانەکەی وت : ئێوە لێرەبن ، بەراستی من ئاگرێکم بەدی کردووە ، بابڕۆم بەڵکو سەلکە بزوتێکتان بۆ بهێنم ، یان کەسێکم دەست بکەوێت ڕێنمونیم بکات ،جاکاتێك نزیکی ئاگرەکە بۆوە ، بانگی لێکرا ، ئەی موسا دڵنیابە من پەروەردگاری تۆم ، کەواتە پێڵاوەکانت دابکەنە ، چونکە بێگومان تۆ لەدۆڵی پیرۆزی ـ طوی — دایت . منیش هەڵم بژاردوویت بۆ رابەرایەتی و پێغەمبەرایەتی جا گوێ بگرە بۆ ئەوشتانەی لەرێگەی وەحی و نیگاوە پێت رادەگەیەنرێت .بەڕاستی هەر من خوام ، هیچ خوایەك نیە جگە لەمن ، کەواتە هەر من بپەرستە و نوێژەکانیشت بەچاکی ئەنجام بدە ، تا هەمیشە منت لەیاد بێت .بێگومان رۆژی قیامەت بەرێوەیە و هەردێت ، نزیکە بیشارمەوە ، بۆ ئەوەی هەموو کەسێك بەگوێرەی کاروکردەوە و هەوڵ و کۆششی پاداشت بدرێتەوە .

ئەی موسا نەیەڵیت ئەو کەسانەی کەباوەڕیان بەقیامەت نیە و شوێنی ئارەزووی خۆیان کەوتوون لەم ڕاستیە وێڵت بکەن ، چونکە ئەو سا تیادەچیت و زیانت لێدەکەوێ

﴿وما تلك بيمينك ياموسى ، قال : هي عصاي أتوكؤا عليها وأهش بها على غنمي ولي فيها مارب اخرى ، قال : ألقها يا موسى ، فالقاها فاذا هي حية تسعى ، قال خذها ولا تخف سنعيدها سيرتها الاولى , واضمم يدك الى جناحك تخرج بيضاء من غير سوء اية اخرى لنريك من اياتنا الكبرى ﴾

ئنجا خوای گەورە پرسی ئەی موسا: ئەی ئەوە چییە بەدەستی راستەوە ؟

موسا وتی : ئەوە گۆچانەکەمە ، خۆمی بەسەردا دەدەم و دەیماڵم بەدرەختدا تا گەڵا بوەرێنم بۆ مەڕەکانم و ، چەند مەبەستێکی تریشم پێی هەیە.

خوا فەرمووی : دەفڕێی بدە ئەی موسا .

جا هەر کەفڕێی‌دا ، یەکسەر بوو بەمارێکی زیندوو ، بەخێرایی دەجوولایەوە ، خوا فەرمووی : بیگرە و مەترسە ،وەك ئەوسای خۆی لێدەکەینەوە .

دەستیشت بخەرە ژێر باڵتەوە ، ئەوکاتە بەرەنگی سپی و درەوشایی دێتە دەرەوە ، بێ‌ئەوەی عەیبدار بێت ، ئەوەش نیشانەو بەڵگەیەکی‌ترە .

ئەم شتانە بۆ ئەوەیە تا هەندێك لەموعجیزە گەورەکانی خۆمانت نیشان بدەین

﴿اذهب الى فرعون انه طغى ، قال رب اشرح لي صدري ويسر لي أمري ، واحلل عقدة من لساني يفقهوا قولي ، واجعل لي وزيراً من أهلي هارون أخي أشدد به أزري

وأشركه في أمري كي نسبحك كثيراً ونذكرك كثيراً انك كنت بنا بصيرا ، قال قد اوتيت سؤلك ياموسى﴾ طه٣٦ واتـه : دەبچـۆ بـۆ لای فیرعـەون (پـاش ئـەوەی لەدەسـەلآت و قودرەتـی خـوا تێگەیشـتیت و بەشێوەی (عملی) کرداری بینیـت ، پـاش ئـەوەی زانیـت ئەگـەر خوابیـەوێ دار عەسـای دەسـتت دەکـات بـەمار و کـەویستیشـی دەیکاتـەوە بـەدار عەسا، کەواتە قازانج وزیان هەر لەخواوەیە و هەر ئەوە کە (االضـار والنـافع) ە ، هیـچ شتێك و هیچ کەس ناتوانێت لەفەرمانی ئەو دەربچێ) .وە هەر ئەوە کە (المعطي المانع ، المعز المذل ، الخافض الرافع ، القابض الباسط)...

بچـۆ بـۆلای فیرعـەونی سـەرکەش و یـاخی کـە لەسـنووری بەندایـەتی دەرچـووە ...موسا دەیزانی کارەکەی گران و سەختە ، چونکە چاك فیرعەونی ستەمکاری دەناسی و چەند ساڵ لەماڵی ئەودا بوو ... بۆیە کەوتە نزاکردن و فەرمووی : پەروەردگارا سینە و دڵ و دەروونم ئاسوودە و گوشاد بکە . ئیش و کار و هەوڵ و کۆششم بۆ ئاسان بکە وگرێی زمانم بکەرەوە و زمانم گۆیا و پاراو بکە ، تا لەقسە و گوفتـار و مـەرامم تێبگـەن و،لەکەس و کاریشم هاوکار و یارمەتیدەرێکم بۆ بڕیاربدە .

حـەزیش دەکـەم هـارونی بـرام بێـت ، خوایـە پشـتمی پـێ قـایم بکـە و ، بیکـە بەهاوبەش و یاریدەدەرم، لەگەیاندنی پەیامەکەتدا ، تـا تەسبیحات و ستایشی تۆ زۆر بکەین و ، زۆر یـادی تـۆ بکەین . چونکە بەراستی تـۆ هەمیشـە بینـای بـەحاڵی ئێمـە ، بەهەڵس و کەوتی ئێمـە و ، بەهـەموو شـتێکی ئێمـە ، خـوای گـەورەش فەرمووی : ئـەی موسا هەموو داخوازیەکانت بەجێیە و پەسەندە و هەموویانت پێدرا ....

حـەزرەتی ئیبراهیم یش داوای کرد کـە خـوا پیشـانی بدات چۆن مـردوان زینـدوو دەکاتەوە ، تا زیاتر لەقودرەتی خوا تێبگات ، خـوای گەورەش فـەرمانی پێدا کـە چـوار باڵندە سـەر ببڕێ و تێکـەڵ بەیـەکیان بکا و لەسـەر چـەند شـاخێك دایـان بنـێ و پاشـان بانگیان بکات ، زیندوو دەبنەوە بەفەرمانی خوا و دێن بەدەنگیەوە ، ئـەم وانەکرداری‌یـە بۆ حـەزرەتی ئیبراهیمی(اولـوا العـزم) زۆر گرنگ بـوو ، تـا لـەداهاتوودا بێ‌باکانـە بچێتـە ئاگرەوە و تەحەدای کافر و ستەمکاران بکات ...

هەروەك دەفەرموێت : ﴿ واذ قال ابراهيم رب أرني كيف تحي الموتى ، قال: أو لم تؤمن ، قال بلى ، ولكن ليطمئن قلبي ، قال : فخذ أربعة من الطـير فصرهن اليك ثم اجعل على كل جبل منهن جزءاً ثم ادعهن ياتينك سعياً ، واعلم أن الله عزيـز حكيـم ﴾ البقرة ٢٦٠

واته : بەیادبهێنـە کـاتێك ئیـبراهیم فەرموی : پـەروەردگارا نیشـانم بـدە چـۆن مـردوو زیندوو دەکەیتـەوە ؟ خـوا فـەرمووی : ئایـا بـاوەڕت نـەهێناوە ؟ ئیـبراهیم وتـی : بـەڵێ (باوەڕم) هەیە بەلاَم حەزدەکەم (بەچاوی خۆم ببینم) ، تا دڵم ئارام بگرێت .

خوا فەرمووی : جا کەواتە چوار باڵندە بهێنە و جوان سەرنجیان بدە و دوایی هەر چواریـان سـەربڕە و گۆشـت و پـەڕوخوێنیان تێکـەڵ بکـە ، ئەوسالەسـەر لوتکـەی هـەر شـاخێك هـەندێك لەوتێکەڵەیـە دابنـێ ، پاشـان بانگیـان بکـە ، بـەگورجی و بەپەلـە هەموویان دێنەوە بۆلات و چاك بزانە و دڵنیابە بەراستی خوا بالاَدەست و کار بەجێیە .

هەروەها خوای گـەورە قودرەت و دەسـەلاَتی خـۆی پیشـانی هاوسـەری ئیبراهیم ، سـارە خـاتوون دا کـاتێ هاتنـە میسـر ، ئـەمیش ئـافرەتێکی جـوان بـووە و مـەلیکی میسـریش کـەپێ‌دەزانێ لەئیبراهیم دەپرسێ ئەوەچی تۆیـە ، دەفـەرموێ خوشـکمە بـۆ ئەوەی رزگاری ببێ لەدەستی ، پاشان کە دەیهێننە لای ، چی دەیەوێ دەستی بۆ بەرێ ، دەسـتی تووشـی شـەلەل دەبـێ بەفـەرمانی خـوا ، ئنجـا پـەیمان دەدات بـە(سـارە) کەهیچی لێ‌ناکات بەمەرجێ چاك ببێتەوە ئەویش دوعا دەکا و چاك دەبێتـەوە ، پاشـان پاشای میسر ، خزمەتکارێکی دەداتێ کە ناوی (هاجەرە) بوو ، ئـەم وانـە کرداری‌یـەش بۆ سـارە خـاتوون پێویسـت بـوو ، هـەروەها (هاجـەرە) خـاتوونیش لـەم وانەیـە سـوودی چـاکی وەرگـرت ، بۆیـە کـاتێ لەگـەڵ ئیسـماعیلی کـوڕی‌دا لـەناوبیابان و چۆڵـەوانی مەککـەدا حـەزرەتی ئیـبراهیم بـەجێ‌ی هێشـتن ، فـەرمووی : خـوا فـەرمانی پـێ‌داوی ؟ ئیـبراهیم فـەرمووی : بـەڵێ ، وتـی : دەکەواتـە خوامـان بەسـە و ئـەو ئاگادارمانـە و دێ‌بەهانامانەوە !

طـەبەری لەئیمامی عەلیـەوە دەگێڕێتـەوە : ﴿ کاتێ هاجـەرە خـاتوون بـۆ دواجـار چووە سـەرکێوی (مـروە) سـەیری لای منالەکـەی کـرد ، جوبرائیلی بینـی ... جوبرائیـل لێ‌ی پرسی : تۆ کێیت ؟ ئەویش وتـی : من دایکی کوڕی ئیبراهیمم . (رەنگـە هەسـتی کردبێ کـە ئـەوە مـرۆڤ نیـە و لەئاسمانـەوە هـاتووە ئـەهلی ئاسمانـەکانیش ئیـبراهیم دەناسن ، بۆیە وتی : من دایکی کوڕی ئیبراهیمم) ...

جوبرائیل فەرمووی : ئێوەی لای کێ‌بەجێ هێشتووە و ئێوەی داوەتە دەست کێ ؟ هاجـەرە خـاتوون وتـی : ئێمـەی داوەتـە دەسـت خـوا ... جوبرائیـل فـەرمووی : (دەی بەراستی) ئێوەی داوەتە دەست کەسێك کەکافی‌یە و بەستانە...﴾ ....

قورئان دەفەرموێ : ﴿ اليس الله بكاف عبده ، ويخوفونك بالذين من دونه ومن يضلل الله فما له من هاد ومن يهد الله فما له من مضل أليس الله بعزيز ذي الانتقام ﴾ الزمر : واتە ئایا خوا بەس نیە بۆ بەندەكانی ؟ جا تۆ دەترسێنن بەغەیری خوا ، جاكێ خوا سەری لێتێك بدات و سەرگەردانی بكات (لەبەرچەوتی ئەوكەسە خۆی) ئەوا كەس نیە هیدایەتی بدات ، هەركەسیش خوا هیدایەتی بدات كەس ناتوانێت سەری لێ بشێوێنێ ، ئایا خوا تۆڵە سێنی بەهێز نیە ؟

قودرەت و دەسەلاتی خوا لە چەند ئایەتێكی تردا

* ﴿ والله خلق كل دابة من ماء فمنهم من يمشي على بطنه ومنهم من يمشي على رجلين ومنهم من يمشي على أربع يخلق الله مايشاء ان الله على كل شيء قدير ﴾
واتە : خوا هەموو زیندەوەرێكی لەئاو دروست كردووە ، هەیانە لەسەر سكی دەڕوات ، هەیشە لەسەر دووقاچ دەڕوات ، هەیشە لەسەر چوارپێ دەڕوات ، خوا هەرچی بوێت دروستی دەكات ، بەراستی خوا دەسەلاتی بەسەر هەمووشتێكدا هەیە . (النور ٤٥)

* ﴿ وهو الذي خلق من الماء بشراً فجعله نسباً وصهراً وكان ربك قديرا ﴾ فرقان ٥٣ واتە : هەر خوایە كە لەئاو مرۆڤی دروست كرد و بەهۆی ژن و ژن خوازییەوە خزمایەتی دروست دەكات ، بێگومان پەروەردگاری تۆ هەمیشە دەسەلاتدار و بەتوانایە

* ﴿ لله ملك السماوات والارض ، يخلق مايشاء يهب لمن يشاء اناثاً ويهب لمن يشاء الذكور ، أو يزوجهم ذكراناً واناثاً ويجعل من يشاء عقيما انه عليم قدير ﴾ واتە : هەر بۆ خوایە خاوەندارێتی ئاسمانەكان و زەوی ، هەرچی بوێت دروستی دەكات ، بەهەركەس بیەوێت كچ دەبەخشێت و بەهەر كەس كەبیەوێت كوڕ دەبەخشێت ، یاخود لەهەردوو جۆر ؛ بەهەندێك خێزان دەبەخشێت لەكوڕ و لەكچ ؛ هەیشە ویستی خوا وایە هیچی ناداتێ و نەزۆك دەبێت ، بەراستی ئەو زاتە زاناو بەدەسەلاتە . (الشورى : ٥٠)

مەسەلەی منداڵ بوون موعجیزەیەكی زۆر گەورەیە ، گەورەترین بەڵگەیە لەسەر مردن وزیندووبوونەوە و دەسەلاتی بێپایانی خوا ، كەچی لەئەنجامی زۆر ڕوودان و دووبارە بوونەوەیەوە لای مرۆڤ ئاسایی بووە و زۆر سەرنجی نادات ، بۆیە قورئان ئاوا جەخت دەكاتە سەری و سەرنجمان رادەكێشێ بۆی ، تا چاكتر لە قودرەت و دەسەلاتی خوا تێ بگەین .

نموونەیەك لەكوردستانەوە

ساڵێكیان كوللەیەكی زۆر هێرش دەهێنن و دائەبارێن بەسەر كشتوكاڵی زۆر ناوچەی كوردستاندا ، بەتایبەت دێهاتەكانی قەرەداغ...

لەدێی (بەردێ) ی قەرەداغ ، خەڵكەكە تەواو شپرزە دەبن ودێنە لای سەعید ناوێك و دەڵێن : كوللەدای بەسەر كشتوكاڵی دێهاتی دەوروبەرداو هیچی نەهێشت و وا بەرەو ناوچەكانی ئێمەش دێن ، ئەویش بەفیترەتێكی پاكی موسڵمانانەوە وتی : هیچ كوللەكان خوایان خوارد ؟ وتیان نەخێر . وتی : خۆ خوا ماوە ؟! وتیان : بەڵێ ، وتی : دەخوا كەریمە ..ئەوانەی كە ئاگایان لەم مەسەلەیەیە دەڵێن : خوا ئاگادارە كوللە نەگەیشتە كشتوكاڵی ئەمان و بەبەرەكەتی ئەو (حسن الظن) ە بەخوا ، رزگاریان بوو تەنانەت بەروو بوومیان لەساڵانیش زیاتر بوو ..

هەر خوا پشت و پەنا و دۆستی بڕوادارانە

حەزرەتی لوط سەلامی خوای لێبێ وەك هەموو پێغەمبەرانی‌تر چاك لەقودرەت و دەسەڵاتی خوا تێگەیشتبوو ، گەلەكەشی هەتا بڵێی خراپ و سەرسەخت و تاوان باربوون ، كاتێ میوانەكان هاتن بۆ لای كەمەلائیكەت بوون ، لەشێوەی چەند لاوێكی جوان و پێكەوتوودا زۆر بێ‌تاقەت بوو ... قورئان لەم بارەیەوە دەفەرموێت :

﴿ولما جاءت رسلنا لوطاً سيء بهم وضاق بهم ذرعاً وقال هذا يوم عصيب، وجاءه قومه يهرعون اليه ، ومن قبل كانوا يعملون السيئات ، قال يا قوم هؤلاء بناتي هن أطهر لكم ، فاتقوا الله ولا تخزون في ضيفي أليس منكم رجل رشيد ، قالوا لقد علمت مالنا في بناتك من حق وانك لتعلم ما نريد ، قال لو أن لي بكم قوة أو اوي الى ركن شديد ، قالوا : يا لوط انا رسل ربك لن يصلوا اليك ، فاسر باهلك بقطع من الليل ولايلتفت منكم أحد الا امرأتك انه مصيبها ما أصابهم ، ان موعدهم الصبح أليس الصبح بقريب﴾ هود : ٨١

واتە : كاتێك وەفدی فریشتەكانی ئێمە هاتنە لای لوط ، نارەحەت بوو پێیان و زۆر دڵتەنگ بوو (چونكە لەشێوەی چەند لاوێكی جوان دا هاتبوون) لەدڵی خۆیدا وتی : ئەمە رۆژێكی سەختە (منی تێكەوتووم) .

هۆزەكەشی بەبیستنی هاتنی ئەم میوانانە ، بەپەلەو بێ شەرمانە كشان بۆ لای و پێشتریش كردارە خراپەكانیان دەكرد ، كاتێك لوط ئەم دیمەنەی دی فەرمووی : ئەی

خزمەکانم ئائەوانە کچەکانمن و ئەوان پاك و خاوێنن بۆ ئێوە (وەرن لەناو هۆزدا کێتان بەدڵە بەشێوەیەکی شەرعیلێتان مارەبکەم ، جا لەخوا بترسن و شەرمەزارم مەکەن لەناو میوانەکاندا ، ئایا پیاوێکی ژیر و مەردتان تیا نیە کە گوێ لەهەق بگرێ و جڵەوگیری بکات لەخراپە ؟

ئەوانیش بێشەرمانە وتیان : سوێند بەخوا بەراستی تۆ دەزانی ئێمە هیچ هەقێکمان نیە بەکچەکانی تۆوە ، بێگومان تۆش دەزانیت ئێمە چیمان دەوێت !

لوط فەرمووی : خۆزگە هێزێکم دەبوو لەخۆتان بۆ بەرامبەری ناپاکەکانتان ! یان پشت و پەنایەکی بەهێزم دەست دەکەوت و دەڕۆیشتم بۆی تا تۆڵەتان لێبکەمەوە و تەمێتان بکەم ...

بەڵێ ... حەزرەتی لوط بۆ تاقە ساتێك فەرموی : خۆزگە هێزێك یان پشت و پەنایەکم دەبوو ، لەساتەوەختێکی زۆر ناهەموار و دژوار دا ، حەزرەتی (محمد) ﷺ لە بارەی ئەم ئایەتەوە دەفەرموێت : ﴿ يرحم الله لوطاً لقد كان يأوي الى ركن شديد ﴾

واتە : خوا ڕەحم بە(لوط) بکات ، بەڕاستی ئەو لەپەنای زاتێکی بەتواناو بەهێزدا بوو کەخوای گەورەیە !مسلم گێڕاویەتیەوە/ ل ٢٤٣ التاج الجامع للاصول / بەرگی شەشەم / نوری فارس / ئەم ساتە وەختە زۆری نەخایاند کە مەلائیکەتەکان پێیان فەرموو : ئەی لوط بەڕاستی ئێمە فریشتەی نێرراوی پەروەردگاری تۆین ، ئەوتاوانبارانە هەرگیز ناگەنەلات ، تابتوانن دەستدرێژی بکەنە سەر ئێمە ، جا تۆخاووخێزانت لەبەشێکی شەودا دەربکە و کەس لەئێوە لانەکاتەوە و ئاوڕنەداتەوە ، جگە هاوسەرەکەت کەلاسارە و بەگوێت ناکات ، چونکە بەراستی ئەو سزایەی کەتاوانبارانی گرتۆتەوە ئەویش دەگرێتەوە ، بەراستی کاتی سزا کەشیان لەبەرەبەیاندایە ، ئایا بەرەبەیانی ئەمشەو نزیك نییە ؟! (دیارە نزیکە و خوای گەورەش لەناوی بردن و کردنی بەپەندی زەمانە !) .

ئالێرەدا بانگخواز هەقە هەڵوێستەیەك بکات ، ئاخۆ غافڵ بوونی لەدەسەڵات و قودرەتی خوا ساتێکەو تەواو دەبێت کە بەخۆیدا دەچێتەوە ، یان بەردەوامە و زۆربەی کاتەکانی دەترسێ و خوای گەورە ودەسەڵاتی لەیادا نیە ؟! بانگخواز ئەگەر هەمیشە دەسەڵات و قودرەتی خوای لەیاد نەبێت ناتوانێ بەکاری بانگەواز هەستێ ، چونکە دژمنان هەمیشە و هەردەم دژایەتی دەکەن و ڕێی لێ دەگرن ...

دوژمنانی هەق و ڕاستی

خوای گەورە یەکێ (لەسوننەکانی) و لەیاساکانی ئەم دنیایەی ، دانانی دوژمن و ناحەزە کە هەردەم دژایەتی بەرنامەکەی دەکەن ، چونکە (اختیار)ی داوە بە مرۆڤ و سەرپشکی کردووە و ڕێی پێداوە ئیمان بهێنێ یان نەیهێنێ ، ماوەیەك لەدنیادا لغاویان بۆ شل دەکات ، ستەمکاران شوڵی لێهەڵدەکێشن ، بەڵام پاش تاقی کردنەوەی بڕواداران و ، پاش ئەوکێشمە کێشەی لەنێوان هەق و ناهەقدا ڕوودەدات خوای گەورە بەفەزڵی خۆی عاقیبەتی بۆ هەق و ڕاستی داناوە و هەر خۆی سەرخەر و پاڵپشت و دۆستی بڕوادارانە هەروەك دەفەرموێت :

﴿ وكذلك جعلنا لكل نبي عدواً شياطين الانس والجن يوحي بعضهم الى بعض زخرف القول غروراً ، ولوشاء ربك مافعلوه ، فذرهم ومايفترون ، ولتصغى اليه أفئدة الذين لايؤمنون بالاخرة وليرضوه وليقترفوا ما هم مقترفون﴾ الانعام : ١١٣

واتە : هەر بەوشێوەیە کێشمە کێشی ئیمانداران و خوانەناسان بەردەوامە ، جا بۆ هەموو پێغەمبەرێك و بۆ ئیماندارانیش دوژمنمان داناوە لەشەیتانەکانی ئادەمیزاد وپەری ، کەبەردەوام قسەی زل و ڕازاوە دەدەن بەگوێی یەکدا و خۆیان و خەڵکی پێسەر گەردان دەکەن ، خۆ ئەگەر پەروەردگارت بیویستایە ڕێی نەدەدان شتی وابکەن ، دەوازیان لێبهێنە لەگەڵ ئەو درۆ و دەلەسەیەی کەهەڵی دەبەستن ، بۆ کوێ دەچن ، لەدەست سزای خوایی ڕزگاریان نابێت ...

هەروەها بەو قسە جوان و بریقەدارانە ئەیاندا بەگوێی یەکدا ، با ئەوانەی باوەڕیان بەقیامەت نیە دڵی بدەنێ و پێی ڕازی بن ، بۆئەوەی ئەوتاوانە بکەن کە ئەوان بەردەوام دەیکەن .

هەروەها دەفەرموێت : ﴿ وكذلك جعلنا لكل نبي عدواً من المجرمين وكفى بربك هادياً ونصيراً ﴾ الفرقان : ٣١ واتە : هەر بەوشێوەیەی کە تۆ ئەی محمد ﷺ دژایەتی دەکرێیت ، بۆ هەر پێغەمبەرێك دوژمن وملۆزممان لەتاوان باران فەراهەم هێناوە ، بەڵام دڵنیا بە کەپەروەدگارت بەسە ڕێنموونیت بکات و پشتیوانیت لێبکات .

مشتێك لەخەرواری دوژمنایەتی كردنی هەق و راستی

ئەگەر لەكۆنەوە باسی پیلانی دوژمنان بكەین بەچەندەها موجەڵەد تەواو نابێت و جاربەجاریش ئاماژەمان پێكردووە لەنامیلكە و نوسراوەكانی پێشتردا ، بۆیە تەنها چەند لایەنێكی ئەو مەسەلە گرنگە و چەند نموونەیەك باس دەكەین.

یەكەم/ دەوڵەتی عوسمانی وتێڕوانینێك :

دەوڵەتی عوسمانی بۆچەند سەدەیەك ئاڵا بەدەستی موسڵمانان بوون ، لەگەڵ خراپەی هەندێك سوڵتانیاندا ، چاكە و كاری مەزنیشیان هەیە كە هەق وایە بە ئینصافەوە و بەویژدانەوە باسی لێ بكرێت ...

كاتێك جوولەكە ویستی لەفەستین دا ڕەگ داكوتێ و ببێتە خەنجەرێك و جەرگی عالەمی ئیسلامی ببڕێت ، عوسمانیەكان بەتایبەت سوڵتان عبدالحمید ڕێگر بوو لەرێیاندا وشل نەبوو بۆ (اغراءات) و هەڕەشەكانیان .... بۆیە جوولەكەیەكی زۆریان نارده شاری سالونیك و بەسەرزارەكی موسڵمان بوون و پێیان دەوترا (جولەكەی دونمە) و كەوتنە ئاژاوەنانەوە و پیلان دانان .

لەلایەكیتریشەوە هانی كابرایەكیاندا بەناوی (ئەحمەد ڕەزا)ەوە كەدایكی نەمساوی بوو ، وەباوكیشی بەناوبانگ بوو بە (عەلی بەگی ئینگلیز) ، ئەمەش لەبەرئەوەی زۆر خۆشەویستی هەبوو بۆ ئینگلیز و پیاویان بوو ، جا ئەحمەد ڕەزای (ناموبارەك !) كەبە شیری ئیلحاد گۆشكرابوو ، كۆمەڵەی (تركیا الفتاة) ی دامەزراند و لەپاریس رۆژنامەیەكیان بەناوی (مشورت) وە دەركرد لەساڵی (١٨٩٥) زاینیداو ، ئیستعماری رۆژئاوا و جوولەكە هەموو ئاسانكارییەكیان بۆ دەكرد و یارمەتیان دەدا ، تەنانەت بەهۆی پۆستە و گەیاندنی بیانییەكانەوە لەسەفارەتەكان كە نەئەپشكنران ئەو رۆژنامەیەیان بەهەموو لایەكی دەوڵەتی عوسمانیدا بلاودەكردەوە...

ئەوانیش لەسەرەتادا لەبەیاننامەیەك دا وتیان (ئێمە كار ناكەین بۆ لابردنی بنەماڵەی سوڵتان ، كەبە پێویستیان دەزانین بۆ پاراستنی نیزام ، بەڵكو كاردەكەین بۆ بلاوكردنەوەی بیروبۆچوونی پێشكەوتنخوازی ...)

جوولەكە هەر زوو لەپرۆتۆكۆلاتەكانیاندا ، بەرنامەیان دانابوو دەوڵەتی عوسمانی لاببەن و خەلافەتی ئیسلامی هەرەس پێ بهێنن ، ئەم كۆمەڵەی (تركیا الفتاة) ەش كە دوایی بوو بە (جمعیة الاتحاد و الترقي) بەوكارە هەستان و كاری دوژمنانیان

جیٚبەجیٚکرد ، هەرچەند زۆر کەسیان پیٚخەڵەتانو، لەدوایشدا هەندێکیان لەمەرامی گلاٚوی دوژمن تێگەیشتن، بەلاٚم پاش چی ؟ پاش ئەوەی کە کار لەکارترازا و شیرازەی موسڵمانان بچڕا . لەراستیدا پیلانەکانی جوولەکە دژی دەوڵەتی عوسمانی ئەوەی کە ئاشکرابووبیٚ دەگەڕێتەوە بۆ سەدەی پانزەهەمی زاینی ئەوەش بەوەی کەجوولەکەتوانی ئافرەتێکی جوانی خۆیان بنێرنە قەسری سوڵتانی عوسمانییەوە و توانی ببێتە هاوسەری سوڵتان سولەیمانی قانونی ، وەلەبەرئەوەی دەسەلاٚتی ئەم ئافرەتە زۆر بوو لەکۆشکی سوڵتاندا توانی کچەکەی کەناوی (مهرماه) بوو مارەی بکات لە (رستم پاشا) ، وە توانی (صدر الاعظم – رئيس وزراء – ابراهيم پاشا) بکوژیٚ و (رستم پاشا) بخاتە جێگای ، ئنجا بەپیلانێکیتر وەلی عەهد (مصطفى) ی کوڕی (سليمان القانون) ی خنکاند بەبیانووی ئەوەی گوایە نیازی ئینقلابێتی بەسەر باوکیا..

ئنجا (سليم)ی کوڕی خستە جێگای و کردی بەوەلی عەهد ، ئەم ژنە جوولەکەیە توانی وا لەسوڵتان سولەیمان بکات کەفەرمان دەرکات بۆ ریٚدان بە کۆچی جوولەکە بۆ فەلەستین ، ئەم کۆچکردنەش بەردەوام بوو تاسوڵتان عبدالحمید قەدەغەی کرد و رێگای لیٚبەستن ، بۆیە ئەوانیش سوڵتانیان بەو دەردە برد و خەلافەتی عوسمانیان رووخاند ! (ل ١٨١) احذروا الاساليب الحديثة في مواجهة الاسلام .

سوڵتان عبدالحميد بەجوولەکەکانی وت (ئەگەر پڕ بەهەموو دنیا ئاڵتونم بدەنیٚ ، نەك هەر سەد و پەنجا ملیۆن لیرەی ئاڵتونی ئینگلیزی ، رازی نابم بەداواکارییەکانتان ، من زیاتر لەسی ساڵ خزمەتی ئوممەتی ئیسلام و ئومەتی محمدم کردووە ، لاپەڕەی سوڵتانە موسڵمانەکانی باوو باپیرم رەش ناکەم و هەرگیز رازی نابم بەداواکاریەکانتان) ل ١٨٣ هەمان سەرچاوە.

دووەم/ تەونی دوژمن و بیٚئاگایی ئێمە :

دوژمنان هەمیشە پشتی بیدعەچی و ئەو مەزهەبانەیان گرتووە کە دژی ئەهلی سوننەت و جەماعەتن ، بۆ نموونە (نصيري)یەکان کە کۆمەڵێکی خاوەن بیرو بۆچوونی چەوتن و هەندێکیان (ئیمامی عەلی بەخوا دەزانن !) لەکاتێکدا کەشا ئیسماعیلی سەفەوی دژی عوسمانییەکان جەنگاو ویستی قەڵەمڕەوی خۆی فراوان بکات ، (نصيري)یەکان پشتیان گرتن لەشام ، بۆیە کەسوڵتان سەلیمی یەکەم رووبەڕوویان بووەوە و سەرکەوت بەسەریاندا ،(نصيري)یەکان رایان کردە شاخ ...پاشان

فەرەنسی‌یەکان پشتیان گرتن و لەشاخ هێنایاننە خوارەوە و لەساڵی (١٩٢٠ هەتا ١٩٣٦) دەوڵەتیان بۆ دروست کردن و ناویان نا دەوڵەتی عەلەوی‌یەکان .پاشان کە بەدەستی دوژمن لەناوەڕاستی ئەم سەدەیەدا حیزبی بەعسیان دروست کرد (نصیری)یەکان باڵا دەستکران تیایدا ، هەر بەهەمان شێوەش دوژمنان دەستیان وا بەپشتی چەندەها کۆمەڵەی دروستکراوی وەك (بابی) و(بەهائیەکان) و (قادیانیەکان) و (ئەحباش) ەکانەوە ، کە هەندێکیان دەڵێن : نوێژو ڕۆژومان لەسەر هەڵگیراوە و بەئارەزووی خۆیان حەڵاڵ حەرام دەکەن و حەرامیش حەڵاڵ دەکەن .. وەیان بەڕێنمایی و یارمەتی ئینگلیز قادیانیەکان فەرزیەتیی جیهادیان دایە دواوە و حەرامیان کرد کەکەس دژ بەئینگلیز ڕاپەڕێت.

ئەمە بێجگە لەوەی کە هەزارەها پیلانیان هەیە و نایەڵن زانایانی ئەم ئوممەتە کۆببنەوە لەژێر چەترێکدا و لەناو کۆمەڵەیەکدا ... ئەوا چەند ساڵە دکتۆر (قرضاوی) خەریکی کۆکردنەوەی زانایانە کەچی هیچ وڵاتێك ڕێی نادات لەخاکەکەیدا کۆبونەوەکە سازبکرێ و مەرجەعیەتێك بۆ موسڵمانانی ئەهلی سوننە بێتە کایەوە .

سێیەم / جوولەکە و دروستکردنی دوژمنایەتی :

جوولەکە بێجگە لەوەی ئایینی مەسیحیان شێواند و هەرچی خراپ بوو کردیان بەرامبەر بەگاورەکان ، هەمیشە لەهەوڵی ئەوەشدان کە ئاگری ڕق و کینەیان خۆش بکەن دژی موسڵمانان ، بۆ ئەوەی گاورو موسڵمان سەرقاڵی یەکتری ببن و خۆشیان چیان بویێ بیکەن ...

لەساڵی ١٩٤٥ دا کۆمەڵێ دەستنووسی زۆر گرنگ و بەنرخ لەلای دەریای مردوو لەئەشکەوتەکانی (قمران) دۆزرانەوە ، پاشان کەوتنە لای جوولەکە ، کاتێك ئەمریکا داوای کردن ، بەومەرجە دایان پێیان کەبڵاونەکرێتەوە ...

لەو دەستخەتانەدا هەموو (سفر اشعياء) هەیە بەتەواوی ، لەکاتێکدا کەبەشێکی کەمی لەتەورات دا هەیە ئەم دۆزراوانە شۆڕشێکی مەزن بوو لەبیری مەسیحیەکاندا و کە پاپا پۆلسی شەشەم بینی زۆرکاری تێکرد ... لەو (سفر أشعياء) ەدا هاتووە کە :

((دوای مەسیح پێغەمبەرێکی عەرەب دێت لەوڵاتی فاران ـ فاران بەزمانی ئارامی واتە حیجاز ـ وە ئەبێ جوولەکە شوێنی بکەون .... نیشانەی ئەو پێغەمبەرە ئەوەیە کە لەکوشتن ڕزگاری دەبێت ، ئەوە پێغەمبەری چاوە ڕوان کراوە ، چونکە لەوشمشێرە

رزگاری دەبێت کە ئەخرێتە سەرگەردنی ، وە پاشان بەدەهەزار (قدیس) خواناسەوە دەگەڕێتەوە بۆی) .

پاپا لەساڵی ١٩٦٥ دا بەیاننامەیکی گرنگی دەرکرد ، وەکو داننانێکی رەسمی‌وا بوو بەئایینی ئیسلام دا ... بە بانگهێشتێکی رەسمی وەفدێکی ئیسلامی چوو بۆ فاتیکان ، لەوێ کۆبووەوە لەگەڵ (کردینال بیموناللی) کەوەزیری دەوڵەت بوو لەحکومەتی فاتیکان ، لەکۆبونەوەکەدا باس لەپەیوەندی نێوان موسڵمان و گاورەکان کرا و پاش دانوستانێکی گەرم و گوڕ ، (کردینال بیموناللی) بەموسڵمانەکانی وت : لەم ڕۆدا مژدەدان دەوەستێنم لەجیهانی ئیسلامی‌دا ، چونکە پێویست ناکات بانگ بکرێن بۆ سەر ئاینی مەسیحی و موڵمانانیش خاوەنی پەیامێکی ئاسمانین و دەچنە بەهەشتەوە ... ئنجا مژدەکەی (سفر أشعیاء) ی بۆ خوێندنەوە ...

بەڵام بەداخەوە نوێنەری ئیسرائیل لەفاتیکان ، پاپای ئاگادارکردەوە کەنابێ ئەو دەستخەتانە بڵاوبکرێنەوە و پاش ماوەیەك پاپا پۆلسی شەشەم لەبارو زروفێکی تەم و مژاوی‌دا لەسەر جێگاکەی خۆی مرد ، هەروەها پاش ماوەیەکی کەمیش لەمردنی پاپا ، (کردینال بیموناللی) یش بەهەمان شێوە مرد ... بەمەش گفت و گۆ و نزیك بوونەوەی موسڵمانان ومسیحیەکان نشووستی هێنا ... وە ئەو بەیاننامەیەش کەبڵاوکرابۆوە ، زۆربەی کۆکرایەوە ، هەرچەند لەچەند شوێنێك و لای چەند کەسایەتیەکی موسڵمان ماوە و پارێزراوە ، (ئەم ڕووداوە دکتۆر معروف الدوالیبی دەیگێڕێتەوە کە ئەندامێکی لیژنەی دانوستانی موسڵمانان و مەسیحیەکان)بوو ل ٤١٣ پەڕاوی البحث عن الحقیقة الکبری المهندس عصام قصاب) .

چوارەم / مژدەدەران و رۆژهەڵاتناسان :

پاش ئەوەی موسڵمانان فەتحی (بیت المقدس) و (انطاکیة) و (ڕەها) یان کرد و لەدەرگای قەڵاکانی (قسطنطنية) یەیان دەدا کە پایتەختی دەوڵەتی بێزەنتی بوو ... گاورەکان کەوتنە خۆیان بۆ هێرش کردنە سەر جیهانی ئیسلامی ...

ئیمپراتۆر(قسطنطين) ی حەوتەم لەکەنیسەی (ئورثوذکیە) ی بێزەنتی رۆژهەڵاتەوە هەوڵیدا بۆ دەست گرتن بەسەر هەندێ ناوچەدا و ، لەساڵی ٩٧٢زایینی‌دا دەستیان گرت بەسەر شاری (نصیبین) و هەندێ سەرکەوتنیان بەدەست هێنا ، پاشان موسڵمانان هێز و تواناکانیان کۆکردەوە و بەسەر (بێزە نتیەکان) دا سەر کەوتنەوە ،

بەم جۆرە هێرش و دژە هێرش بەردەوام بوو ... تا هێرشی خاچپەرستەکانی رۆژئاوای (کاثولیکی) دەستی پێکرد بەهۆی پاپا (اریان الثاني) یەوە لەساڵی ١٠٩٥زدا ... لەیەکەم هێرشیاندا نزیکەی سێسەد هەزاریان لێکوژرا ...ئنجا هێرشی دووەمیان هات و (بیت المقدس) یان گرت و حەفتا هەزاریان لەخەڵکی بێتاوان قەتلْ و عام کرد ، هۆی سەرکەوتنیشیان پەرتەوازەیی موسڵمانان و لاوازی دەوڵەتی عەباسی بوو ...

(عمادالدین زنکی) لەساڵی ١١٢٨زدا فەتحی حەڵەبی کرد و لەساڵی ١١٤٢دا فەتحی رەهای کردەوە .

دوای ئەویش (نورالدین محمود) هەوڵی فەتحی (بیت المقدس) ی دا بەلاّم کۆچی دوایی مۆڵەتی نەدا کارەکەی تەواو بکات ، تا خوای گەورە (صلاح الدین) ی نارد و لەجەنگی (حطين) دا دوژمنانی شکاند و فەتحی (قدس) ی کرد ...

خاچپەرستان چی هەوڵی تریاندا تێك شکان ، تا لویسی حەوتەم پاشای فەرەنسا هێرشی کردە سەر میسر و لەناوچەی (دمياط) ەوە پەلاماریدا ... ئنجا نامەیەکی نووسی بۆ پاشای دادپەروەر (نجم الدین ئەیوب) وتیایا دەیوت (ئێمە خەڵکی دەکوژین و پێدەنێین بەولاّتا و زەوی پاك دەکەینەوە لەفەساد ، ئەگەر رووبەڕوومان بیتەوە بەجەنگ خۆت تووشی نارەحەتی و گەلەکەت تووشی کۆت و پێوەندی نەگبەتی و تووشی لاوانەوە و قوڕپێوانی زۆریان دەکەیت ... ئێمە بەزەییمان نایەتەوە نەبەدەسەلاّتدار و نەبەبێ دەسەلاّتدا) .

(نجم الدین ئەیوب) یش وەلاّمی دایەوە بەنامەیەك کەتیایا وتی : (بەسوپاکەت و پاڵەوانەکانت و سوار و پیادەکانت هەڕەشەمان لێدەکەن ، ئایا تۆ نازانیت ئێمە پیاوی جەنگ و خاوەنی شمشێرین و ، چوبینە سەر هەر قەلاّیەك رووخاندومانە و ، هەر کەسێ لەسنور لایدابێ و زیادە ڕەوی کردبێ لەناومان بردووە ... وە ئەگەر نامەکەمت پێگەیشت ، ئەوا چاوەڕێی سەرەتای سوورەتی نەحل و کۆتایی سورەتی (ص) بە کە دەفەرمووێ : ﴿ اتى امر الله فلا تستعجلوه﴾ ﴿ ولتعلمن نبأه بعد حين ﴾ ...

ئنجا نجم الدین ئەیوب سوپای کۆکردەوە بۆ ڕوو بەڕوو بوونەوەیان ، بەلاّم مەرگ بردی و ژنەکەی (شجرة الدر) مردنەکەی شاردەوە و (توران شا) ی کوڕی رووبەرووی خاچ پەرستان بووەوە و لویسی نۆیەمی بەدیلی گرت و سوپاکەی تێك شکاند و دوایی بەپارەیەکی زۆر ئازادی کرد ...

بەم شێوەیە دووسەد ساڵ جیهانی ئیسلامی سەرقاڵ بوون پێیانەوە ، کە دوای ئەمەش (تەتەرەکانیان) هانداو (هۆلاکۆ) بەغدادی گرت لە ساڵی (٦٥٦)ی کۆچی‌دا و نزیکەی دوو ملیۆن موسڵمان کوژران ...

پاشان تەتەرەکان تێك شکان لەسەر دەستی هەردوو سەرکردە (قطز) و (ظاهر بیبرس) دا ، وە لە جەنگی (عین جالوت) دا خۆیان پێنەگیرا لەبەردەم موسڵماناندا و شەوکەتیان نەما ...

تەتەرەکان زۆریان موسڵمان بوون و پاشان دەوڵەتی عوسمانی دامەزرا ، ئنجا جارێکی‌تر خاچ پەرستەکان وەك (ئیستعمار)ێکی نوێ روویان کردەوە عالەمی ئیسلامی و لەساڵی (١٨٧٥ن) دا ئینگلیز هندستانی داگیرکرد و دەوڵەتی مەغۆلی رووخاند ، وە لەساڵی ١٨٨٢زدا میصریان داگیرکرد و لەساڵی ١٩١٤زدا دەستیان گرت بەسەر عێراقدا و لەساڵی ١٩١٧ زدا فەلەستینیان خستە ژێر رکێفی‌خۆیانەوە.

لەم لاشەوە (فەرەنسا) (سوریا و لوبنان و جەزائیر و تونس) ی داگیرکردو ، روسیای قەیصەریش (قرم و قوقاز و أذربیجان و ترکستان و سیبریا و بخاری) ی داگیرکرد ...

هەرچەند دەیان ویست وا دەرخەن کە جەنگێکی ئاینی‌نیە ، بەڵام هەرچی یان دەکرد رق وقینیان بۆ نەئەشاردرایەوە و شەڕیان بەکۆنەقین دەکرد و ، داخی شکاندنەکانی زەمانی خاچپەرستانیان هەر لەدڵدابوو ، بۆیە (اللورد اللنبی) سەرکردەی ئەو سوپایەی کەلەجەنگی یەکەمدا چووە فەلەستینەوە وتی (الیوم انتهت الحروب الصلیبیة) ئەمڕۆ جەنگی خاچپەرستەکان تەواو بوو .

بەڵێ پاش نزیکەی شەش سەدە ، هەروان لەیادی شکستەکانیاندا ...

هەر لەبەرئەوەش بوو کە (لوید جورج) وەزیری دەرەوەی بەریتانی جەنگی جیهانی یەکەمی ناونا (جەنگی دووەمی خاچپەرستان) ...

کاتێك جەنراڵ غورو چووە (دیمەشق) ەوە یەکسەر چووە سەرقەبری (صلاح الدین) و شەقێکی تی‌هەڵداو وتی (ئەوا هاتینەوە صلاح الدین). هەر ئەمەشە کەوای لەجورج بوش کرد ئەم جەنگی جیهانی سێیەمەش ناوبنێ جەنگی خاچپەرستان ...

باول شمتز دەڵێ (لەناو پاشماوە و وێرانەی جەنگی جیهانی یەکەمەوە ، لەناوچەکانی عالەمی ئیسلامی‌دا ، خێوێك هەستایەوە وەك ئەفسانەکە دەڵێت :

باڵندەیەك مرد و سوتا ، پاشان لەو گڵکۆیەی باڵندەیەکی خێراتر هەستایەوە و باڵی گرت ، کە تۆوی شۆڕش دەچێنێ لەهەموو جێیەك لەدژی تەماعی ئیستعمار ، بەپشتی عەقیدە و کۆکردنەوەی موسڵمانان لەسەر بیروبۆچوونی ئیسلامی نوێ ، بۆ بەرەنگاری مەترسی هاتوو لەرۆژئاواوە) .

هەروەك دەزانین کەلەزۆربەی وڵاتە ئیسلامییەکانەوە ، شۆڕشگێڕان راپەڕین و داگیرکەرانیان دەرپەڕاند ... بەڵام ئەوانیش زۆر زان بوون ، کاتێ رۆیشتن کە مسۆگەریان کردبوو دوای خۆشیان ، ئەوانەی دێنە سەر حوکم هەر لەسەر رێبازی ئەمان دەڕۆن بەڕێوە.

بەڵێ ... توانرا شۆڕش و ڕەنج و خەباتی موسڵمانان بدزرێ و کەسانێکی تر غەیری گەلی موسڵمان سوودی لێ ببینێ ...

لویسی نۆیەم وانەی لەتێکشکاندنی وەرگرت و بیری لەجەنگی دەروونی و رۆشنبیری کردەوە ، بۆیە بەپاپا (ئەنوسنتی چوارەمی) وت : کەیەکەم کۆمەڵەی مژدەدەران دروست بکات لەساڵی ١٢٥٣زدا .

لەساڵی (١٢١٤ـ ١٢٩٤ز) (روجر بیکون) داوای دەکرد کەفێری زمانی عەرەبی ببن بۆ ئەوەی موسڵمانەکان راکێشن بەرەو گاورێتی . ئیتر لەوساوە هەر خەریکن و ناوبەناو کۆبوونەوە دەکەن و پەیمانگای پێگەیاندنی مژدەدەرانیان دروست کرد و بەملیارەها دۆلاریان بەخت کرد ... بۆ نموونە لەساڵی ١٩٧٧ دا کۆبونەوە لەسویسرا و باسی بەگاورکردنی جیهانیان دەکرد ، پاشان لەساڵی ١٩٧٨دا لە ئەمریکا کۆبونەوە بۆ بەگاورکردنی موسڵمانان و لەو کۆبوونەوەیەدا یەك ملیار دۆلاریان کۆکردەوە لەدەوڵەمەندەکان ..لەگەڵ (تبشیر) مژدەدانیش دا ، رۆژهەڵات ناسەکان لێکۆڵینەوەیان دەکرد لەسەر جیهانی ئیسلامی و پیلانیان دادەنا و ئاوی گوێی ئەوکەسانەیان ئەدا کە گوێ لەمستیان بوون ...

هەندێ لەوانەی پێیان خەڵەتابوون قسەکانیان دووبارە دەکردنەوە ، وەك علی عبدالرزاق کەپەڕاوی (الاسلام وأصول الحكم) ی دانا و کۆمەڵێ گومان و هەڵەی ئەدا بەگوێی خوێنەرانیدا ... ئەو قسانەی دەیکات کت و مت قسەی رۆژهەڵات ناسەکانە و ناوی پەڕاوەکە هی خۆیەتی .

لەو کەسایەتیانەی تریش کەلەسەر هەمان ڕێباز دەڕۆیشتن (طه حسین ، سلامة موسى ، امين الخولي ، زكي نجيب محمود ، توفيق الحكيم) و ... هتد .

دیارە ئەمانیش زۆر زیاتر لەبێگانەکان زیانیان گەیاند بەموسڵمانان چونکە ئاشکرایە دار پوازی لەخۆی نەبێ ناقڵیشێ .(احذروا الاساليب الحديثة في مواجهة الاسلام).

پێنجەم : طه حسين

دکتۆر طه حسين فەرەنسا دەستی پێوەی بوو ، بۆ بەکارهێنانی دژی ئیسلام ، بەتایبەت لەرێی ژنەکەیەوە کە ئافرەتێکی جوانی خانەدانی فەرەنسی بوو ، ئەم ئافرەتە رازی بو بەپیاوێکی کوێری عەرەبی هەژاری میسری، بۆ ئەوەی مێشکی داشۆرن و کارێك بۆ رۆژئاوا بکات ...

بەڵێ ئەو ژنە بەپێی بەرنامەیەکی حساب بۆکراو شووی کرد بە دکتۆر طه حسين و ئەویش پیاوانە هەرچی یان پێووت بەچاکی بەئەنجامی گەیاند و کاتێك مرد ، ژنەکەی وتی (طه حسين ئەو رۆڵەی بینی کەداوای لێکرابوو !) .

دکتۆر لەبواری رۆشنبیری و ئەدەب دا لەپەنجاکاندا ، هەوڵی زۆری دا و بیروبۆچوونی نوێی هێنایە کایەوە و زۆر بەگەرمی داوای لەموسڵمانان بەتایبەت میسریەکان دەکرد کە رۆژئاوا بکەنە رووگە و قیبلەی خۆیان و هەرچی شتێ لەرۆژئاواوە بێت وەری گرن ، ئنجا ئەوشتە چاك بێت یان خراپ !

بیرو بۆچوونەکانی طه حسين و رۆژئاوا پەرستیەکی خەڵکانێکی زۆری لەخشتە برد و موسڵمانانی سەرقاڵکرد کەوەلامی بدەنەوە و قسەکانی پووچ بکەنەوە ! (المجتمع ١٤٧٢/١٣/١٠/٢٠٠١) .

قسەکانی دکتۆر هەمان ئەوقسانەن کە رۆژهەلات ناسەکان دەیانکرد ، بۆیە رۆژهەلات ناس (ماسنيون) دەڵێ (لو قرأنا كتب طه حسين لقلنا هذه بضاعتنا ردت الينا) واتە : ئەگەر نوسینەکانی طه حسين بخوێنینەوە بەدڵنیاییەوە دەڵێین ئەوە هەر قسەکانی خۆمانە و بۆمان گەڕاوەتەوە ... واتە هەرقسەکانی ئێمەیە کردویەتی‌یەوە . (احذروا الاسايب الحديثة في مواجهة الاسلام) ا .د. سعد الدين السيد صالح ل ١٢٧

طه حسين کتێبێکی نووسی بەناوی ((ق الشعر الجاهلی) کە هۆی نوسینەکەی و فیکرەکەی دەگەڕێتەوە بۆ رۆژهەلات ناسی جوولەکە (مرجليوث) ، وەنوسینەکەی (طه حسين) وەك حاشیەیەکە بۆ نووسینێکی (مرجليوث) کەلە گۆڤاری (الاسيويه)دا بلأوی

کردبۆوه بەزمانی ئینگلیزی لەساڵی ١٩٢٥دا بەناونیشانی (نشأة الشعر الجاهلي) ... لێکۆڵەرەوان دەڵێن کە (مرجليوث) داوای کردووه له (طه حسين) کە ئەو بابەتە بنوسیٚ . (ل٦٣ مشكلات في طريق التربية الاسلامية د. السيد احمد فرج) .

هەروەها بیری نەتەوایەتی عەرەبیش هەر رۆژئاوا چاندی لەولاٚتە ئیسلامییەکاندا و هەر ئەوانیش ولاٚتە ئیسلامییەکانیان پیٚ پارچە پارچە کرد ، ئەوەتا مایلزکوبلاند بەرپرسی (مخابراتی ئەمریکی) لەرۆژهەلاٚتی ناوەراست لەشەستەکاندا دەڵیٚ : (لەزانکۆی ئەمریکی لەلوبنان ، بیری نەتەوایەتی عەرەبی لەدایك بوو ، وە بانگخوازانی ئەوبیرەش لەو زانکۆیە دا گەورەبوون ، تەنانەت لەسەدا نەوەدی بانگخوازانی بیری نەتەوایەتی عەرەبی دەرچووی زانکۆی ئەمریکین له لوبنان) لعبة الامم ل ٢١٩

شێخ متولی شەعراوی دەڵێت : طه حسين لەکۆتایی ژیانیدا تەنها گوێی لەقورئان دەگرت و له زۆر بیرو بۆچوونەکانی زووی پەشیمان بووەوە ...

شەشەم / لۆردکرومر :

کرومر حاکمی ئینگلیز بوو لە میسر ، قەشە (دانلوب) ی کرد بە راوێژکاری وەزارەتی معاریفی میسری ، ئەم دووانە بیریان کردەوه کە بۆ ئەوەی عالەمی ئیسلامی بەگشتی و میسر بەتایبەتی لەئیسلام دووربخەنەوه دەبیٚ کاربکەن لەسەر پەرەپێدانی ئەزهەر بەجۆرێك کە بەرنامەی خوێندنی رۆژئاوا قبولٚ بکات و زانستە ئاینیەکان بخاتە لاوە ... دیارە ئەمەش کاریان بۆ کرد بەلاٚم هەر بەوەوە نەوەستان چونکە کاریگەری یەکەی کەم بوو ...

لەلایەکیترەوە کەوتنە کردنەوەی قوتابخانە و زانکۆی مەدەنی و خۆیان پرۆگرامیان بۆ دارشتن وزمانی ئینگلیزی کرا بەزمانی خوێندن و گرنگی زۆری پیٚدرا و ، وانەی ئاین کرا بەوانەیەکی وەك وانەی وەرزش و وێنە کێشان و کەنارکرا و شتانێکی تیادەخوێنرا کە رووکەشی ئاین بوون ...ئنجا مامۆستایەکی دەرچووی ئەزهەر بە(سیٚ جونەیە) دادەمەزرا کەچی ئەوەی لەقوتابخانە مەدەنیەکان دە ردەچوون مووچەی چەوریان دەدانیٚ بۆ ئەوەی پلەوپایەی ئەزهەر لەدڵی خەڵکیدا نەهێڵن .

تا ئێستاش ئەمریکا و رۆژئاوا وازناهێنن ، ئەوەتا ئەمەریکا (٧٥) ملیۆن دۆلاری بەخشی بەبنکەی بەرەوپێش بردنی خوێندن (مركز تطوير المنهج) لە میسر ، بۆ گۆرینی بەرنامەی خوێندن ، لەکاتێکدا لەو بنکەیەدا چەندەها شارەزای ئەمریکی

کاردەکەن وەك (جیرالدفیرس ، بیتر تریمان ، وجوان کبرود ، لیزالمبرت ، کارولینا) بەسەرۆکایەتی دکتۆر کوثر کوجك ، دیارە مەبەست لەبەرەوپێش بردن و گۆڕینی بەرنامەی خوێندن ئەوەیە کە بابەتە ئیسلامی‌یەکان زیاتر کەم بکرێنەوە ، بۆیە ئەو بابەتانەی کەباس لەسەرکەوتنی پێغەمبەر ﷺ دەکات لەغەزاکاندا بەسەر جوولەکەدا لابران لەقۆناغەکانی خوێندندا (ل ٢٠٠ / احذروا الاساليب الحديثة في مواجهة الاسلام) .لەگەڵ هەموو ئەو گۆڕینانەشدا هێشتا ئەمریکا هەرگلەیی لەمیسر دەکات و زیاتر هانی دەدات کە ئیسلامی‌یەکان لەژیان و کۆمەڵ دابڕێ و نەیەڵێ هەناسەبدەن و بەهیچ جۆرێك سەر زیاد بکەن ...

ئەمریکا هەر بەوەوە نەوەستاوە بەڵکو دەنووکی لەسەر وڵاتی پاکستان و سعودیەشە و دەیەوێت ئەوانیش هەروەك میسر ، بەخێرایی شوێن ڕێنمایی‌یەکانی ئەمریکا بکەون و بەرنامەی خوێندنی خۆیان بگۆڕن !

حەوتەم / میسرو وازهێنان لە شەریعەت :

میسر یەکەم وڵاتی ئیسلامی‌یە کەوازی لەئەحکامی شەریعەتی ئیسلام هێنا، ئەوەش لەکاتێکدا کە (محمد علی) هاتە سەر حوکم و (بعثات) ی نارد بۆ دەرەوە ، تا لەفەرەنسا دیراسەی قانونی وضعی بکەن لەساڵی ١٨٢٨ز، وەکاتێ ئەوانەگەڕانەوە و گوێیان ئاودرابوو بەبەرنامەی ڕۆژئاوا و یاساکانی ، بوونە سەرەتایەك بۆ ڕۆیشتن بەرەو (القانون الوضعي) و (مدرەسەی حقوق) یش بۆ ئەومەبەستە دامەزرا ، ئنجا داگیرکردنی میسر لەلایەن ئینگلیزەوە زیاتر هانی دان بۆ ئەم کارە و بەردەوام هێرش دەکرایە سەر شەریعەتی ئیسلامی ، تا لەساڵی ١٨٨٥ زدا (قانونی فەرە نسی) خرایە جیّی شەریعەتی ئیسلامی و ، ئەوا زیاتر لەسەد ساڵە میسر وازی لە پەیڕەوی‌کردنی شەریعەت هێناوە .

کاتێك میسریەکان لەساڵی ١٩٣٧دا لەکۆنگرەی (جنێف)دا داوایان کرد شەریعەتی ئیسلامی سەرچاوەی یاسادانان بێت ، دوژمنان ڕازی نەبوون و وتیان بەمەرجێك (ئیمتیازاتی بیانی) لەمیسردا لادەبەین کە کار بەیاساکانی شەریعەتی ئیسلام نەکەن و (قوانین وضعی) بەرقەراربێ ... تا ئێستا چی گەل داوای (تطبيق) ی شەریعەتی ئیسلامی دەکات ، حکومەتی میسری دەستی دەستی یان پێ‌دەکات ، بەبیانووی ئەوەی گوایە کەمایەتی گاورەکان (قبطیەکان) نارازین...!

دوای میسریش تورکیا لەساڵانی دوای جەنگی جیهانی یەکەمدا ملکەچ بوو بۆ مەرجەکانی دوژمنان کەوتیان : بەمەرجێك سەربەخۆیی دەدەین بەتورکیا کەدەستبەرداری یاساکانی شەریعەتی ئیسلام بێت .

پاشان (مصطفى كمال اتاتورك) یان هێنا ، کردیان بە پەرستراوی جەماوەری بێ‌ئاگای دوور لەخوا ، ئەویش هەرچی پێکرا کردی لەبردنی تورکیا بەرەو رۆژئاوا و یاساکانی رۆژئاوا...ل٢٢٤(احذروا الاساليب الحديثة في مواجهة الاسلام) .

کاتی خۆی (گلادستون) ی ئینگلیز وتی : بۆ ئەوەی هێزی ئیسلام نەهێڵین، پێویستە لەچکی سەری ئافرەتان لابەین و قورئانی پێ‌داپۆشین و سەرقاڵی ماددە بێهۆشکەرەکان و سەرخۆشکەرەکانیان بکەین ..) ل ٢٦٦ (احذروا ...)

هەر لەبە ئەوەش بوو کەهێرشێکی زۆر دەکرایە سەر خۆداپۆشین و لەچك و بەنیشانەی دواکەوتوویی ئەیاندایە قەڵەم ، وە بە ئافەرین و هاندانی ئینگلیز هەندێ لەو کەسانەی کە کوێرانە دوای رۆژئاوا کەوتبوون گۆڤاری (السفور) یان دەردەکرد لەکاتی جەنگی جیهانی یەکەمدا لەمیسر .

وە لەساڵی ١٩٢٣دا بروسکەیەك هات بەدوای (هدى شعراوى) و (سیزا نبراوی) دا کە بەشداری کۆنگرەی ژنانی نێودەوڵەتی بکەن کەلەرۆما بەسترا ، پاش ئەوەی ئەو دوو ئافرەتە میسرییە بەشداریان کرد و گەڕانەوە ، لەچکەکانیان فڕێ‌دا و خستیانە ژێر پێوە ... ئیتر لەو رۆژەوە کاردەکرێ بەگەرمی بۆ تێکەڵاوی ژن و پیاو و نەمانی هیچ بەربەستێك بەناوی ئازادی و مافی ئافرەتانەوە ، کەلەراستیشدا مەبەست هەر دژایەتی ئایین و تێکدانی کۆمەڵگایە بۆ هێنانەدی ئاواتەکانی داگیرکەران و دوژمنانی خواو بەرنامەکەی . ل ٢٧٦ هەمان سەرچاوەی پێشوو .

باسکردنی پیلان و دوژمنایەتی رۆژئاوا و ئیستعماری کۆن و نوێ ، ئەوانەی کەتا ئێستا ئاشکرابووە ، چەندەها موجەڵەدی دەوێت و ئاسان نییە تیشك بخرێتە سەر هەمووی ، بۆیە بەوەندە دەست هەڵدەگرین و دەچینە سەر نوێ ترین جەنگی ئەمەریکا و خۆرئاوا دژی ئیسلام کە هەندێ زانای وەك (د. یوسف القرضاوي) دای دەنێ بەجەنگی جیهانی سێیەم دژ بەئیسلام بەگشتی و دژ بە بزافە ئیسلامییەکان بەتایبەتی ...

ئەمریکا و جەنگی جیهانی سێیەم

بەراستی یاری و گەمەیەکی گەورەیە لەسەدەی بیست و یەکدا ، گەمەیەك کەدەستی شاراوەی بەهێز پیێ هەستاوە و ئەنجامی‌داوە لەپشت پەردەوە ...

ئەم یاری و گەمە یە هەزاران جار گەورەترە لەتێرۆر کردنی سەرۆکی ئەمریکی (جون کیندی) ، کە ئەمەش هەر ئەو دەستە رەشە شاراوەیەی ناو ئەمەریکا ئەنجامی داو توانیشی چاك پەردە پۆشی بکات .

ئەم رووداوە گەورەیە ، واتە تەقینەوەکانی ئەم دواییەی ئەمریکا بۆ چەندەها سالی تریش رەنگ ئەداتەوە و کاریگەری دەبێ لەسەر سیاسەتی نێو دەوڵەتی و رەنگە سەرەتایەکیش بێت بۆ ئەوکێشمە کێشەی کە (هانتنگتون) باسی لێدەکرد و نوقلانەی بۆ لێ ئەدا .ئەم کارەساتە ئەوەندە گەورەیە کە پێویستی بەهاوکاری و رێکخستن و سازدانی زۆر هەیە لەنێوان بەرپرسانی پنتاگۆن و دەزگا گەورە بەرپرسەکانی ئەمەریکادا ... ئەگینا چۆن دەتوانرێ تەفسیری ئەوەبکرێ ، کە بۆماوەی نزیکەی یەك سەعات جیهازی ئینزاری سەرتاسەری وڵات لەکاربکەوێ !

لەکاتێکدا ئەو ئامێرانە چەند ساڵ لەوەوبەردانراوە ، لەکاتی جەنگی ساردا، تا ئەمەریکا بپارێزێ لەهەر پێشهاتێکی لەپری لەوجۆرە ...

چۆن ئامێرەکانی ئاگادارکردنەوەی پنتاگۆن کاریان نەکرد ، کەناسراوە بە پتەوترین و پارێزراوترین بینا لەجیهاندا !

کێ هەیە دەستی گەیشتبێتە ئەو ئامێرانە ، کەکەس ناتوانی بیگاتێ تا بەچەند خالێکی پشکنینی وردا تێنەپەرێت ؟

کێ هەیە ئاگاداری هێماو شفرەی نهێنی ئەو ئامێرانە بێت ؟ دیارە کەسانێك لەبەرزترین و بالا ترین پلەی لێپرسراوێتی‌دا دەیزانن!

لەزانستی تاواندا دەوترێ (هیچ تاوانێك نیە جێ دەستێك بەجێ نەهێڵێ و لەسەدا سەد تەواوبێت) ، بۆیە لەم کارە ساتەشدا دەکرێت بپرسین ؟

١ ــ دەڵێن ئەوانەی بەم کارە هەستاون عەرەب و موسڵمان بوون و مەشقیان کردووە لەسەر فرۆکەوانی ، ئاشکرایە ئەم کارە ترسناکە مەزنە ، کە تا ئێستا کاری تیرۆری ئاوا گەورە ئەنجام نەدراوە ، بەکەسانی شارەزایی کەم ئەنجام نادرێ لەئاسمانی

ئەمریکایەکدا کە ئەو هەموو باڵاخانانە سەریان لەئاسمان توندبووە و گەورەترین و بەدەسەلاّترین ولاّتی جیهانە .

٢ - چۆن چوار فڕۆکە لەرێڕەوی خۆیان لابدەن و هیچ کارەساتێکی بەیەکدا ماڵین روونەدات؟ چۆن ئەو فڕۆکانە بورجی چاودێریان ئاگادارنەکردەوە ، کە ئاگادارکردنەوە تەنها چەند چرکەیەکی کەمی دەوێت ؟ لەکاتێکدا فڕۆکەکان نزیکەی سەعاتێك ماوە هەبوو لەنێوان یەکەم و دواهەمینیاندا و زیاتر لەنیو سەعات فڕۆکەکان لەهێڵی ئاسمانی خۆیان لایاندابوو ، بەئاسمانەوە بوون .

٣- بۆچی ئەو فڕۆکانە داوای پارمەتی یان نەکرد و نەیانووت فڕێنراوین ؟ لەکاتێکدا کەلە مێژووی فڕۆکەوانیدا ، هیچ فڕۆکەیەك نەبووە کەفڕێندرابێ و پەیوەندی نەکردبێ بەبورجی چاودێرییەوە ! کوا سندوقە رەشەکان و چی‌یان تیا تۆمار کراوە ، دیارە هەمووی پەردە پۆش دەکرێ ...

٤ - پاش رووداوەکە ، هێڵی ئاسمانی ئەمریکی یەکەم لیستەی ناوی راگەیاند کەلە فڕۆکەکاندا بوون و هیچیان عەرەب نەبوون ، دوایی لیستەکە گۆڕدرا بەجۆرێك کەناوی (١٩) کەسی عەرەبی تیابێت ، کەلەناویاندا کەسانێك هەبوون پێش دوو ساڵ مردوون و هەشیانە لەولاّتەکانی خۆیاندا زیندوون و خەریکی کاری خۆیانن .

٥ - بۆچی چوار هەزار جوولەکە کەلەودوو باڵەخانەدا کاردەکەن ئەو رۆژە نەچوون بۆ سەرکارەکانی خۆیان ، لەکاتێکدا رۆژی پشوودانیش نەبوو ...

هەروەها بۆچی شارۆن کەنیازبوو لەورۆژەدا سەردانی شاری نیویورك بکات پێشتر سەردانەکەی گۆڕی و هەڵی وەشاندەوە ؟

هەروەها چەند جوولەکەیەك دەستگیرکران کە بەتەمای تەقاندنەوەی پردێکی گەورەبوون و کەس باسیان ناکات .

٦ - بۆچی دوو رۆژ پێش رووداوەکە (بۆرصە) ی نیویورك جووڵەیەکی نائاسایی پێوە دیاربوو ؟ ئایا ئەمە ئەوە ناگەیەنێ کەکەسانێ هەبوون ئاگایان لەم کەین و بەینە بووە ؟

٧ - بۆچی پێش چەند مانگێك ئەو دووباڵاخانەیەی بازرگانی جیهانی کە بەدەست جوولەکەکانەوە بوو دابوویانەوە بەکرێ ، لێی دەرچوون و فرۆشتیانەوە ؟

٨ ـ چۆن وێنەگران ئامادەبوون لەیەکەم سات دا وێنەی زیندووی ڕووداوەکە بگرن تەنانەت پێش ئەوەی فڕۆکەکەش خۆی بماڵێ بەبالأخانەکاندا !

نیزامی (JPLS)

لەسـالّی ١٩٨٤ەوە لەئەمـەریکا تاقیکردنـەوە دەکرێـت لەسـەر دەسـتگرتن بەسەرفڕۆکەدا لەدوورەوە ، ونزیکەی هەشت ساڵە سەرکەوتون لەم بوارەدا ، وەیەکەم تاقیکردنەوەی سەرکەوتوو بەسـەر فڕۆکەیەکی مدنـی جۆری (بۆینگ) دا ئەنجام درا ، کەکەسـیتیانەبوو ، وە ئـەم فڕۆکەیـە بـەهۆی ئـەم تەکنۆلۆجیایـەوە هەڵسـێنراوە و بەسەلامەتی نیشێنراوەتەوە لەیەکێك لەقاعیدەکاندا .

فڕۆکـەی مدنـی و جـەنگی لـەدوورەوە و لەمانگـە دەسـتکردەکانەوە دەتوانرێـت ڕێنمایی بکرێت کەپێی دەوترێت (JPLS) کە ئەمەریکا بۆ ئەم بەرنامەیە (٣،٢) ملیار دۆلاری سـەرف کـردووە ، وەزارەتـی بـەرگری ئـەمریکی لەگـەڵ کۆمـەڵێ کۆمپانیـادا هاوکاریان کرد کەناویان (رایثون) ە ونزیکەی (بیست) کۆمپانیان ...

بەهۆی ئـەم نیزامـەوە دەتوانرێـت هـەر فڕۆکەیـەکیان بوێـت ، هێمـاو شـفرەکانی بکەنـەوە و هـەموو ئامێرەکـانی ئاگادارکردنەوەشـی لـەکار بخـەن و بـەبێ ئـەوەی فڕۆکەوانەکەی هیچ دەسەلأتێکی بمێنێ ، ببەن بەرەو ئەو ئامانجەی کەدەیانەوێت بۆیە گومـان دەبرێ و گومانەکەش زۆر بەهێزە کە ئەو فڕۆکانە نەفڕێنراون بـەڵکو لەمانگـە دەسـتکردەکانەوە دەسـتیان بەسـەردا گیراوە ، بۆیە نوسینگەی لێکۆڵینـەوەی فیدراڵـی لێپێچینـەوەی دەسـت پێکـردووە لەگـەڵ سـەرۆکی ئـەو کۆمەڵـە کۆمپانیایـەدا کـەناوی (دانیـال بورنـهام) ەو هـەروەها لەگـەڵ سـەرۆکی ئـەندازیارانی موشـریف بەسـەر ئـەو نیزامەدا کەناوی (بروس سولومون) ە کەبەناوەکەیدا دیارەجوولەکەیە !

بۆچوونی سیاسە تمەدارێکی گەورەی ئەمریکی

(لینـدون لاروش) کەیەکێکـە لـە هـەڵبژێردراوەکانی حـیزبی دیموکراتـی بـۆ سەرۆکایەتی ئـەمریکا لەهەڵبژاردنـەکانی (٢٠٠٤) دا ، لـەوتارێکیدا لەواشـنتۆن لـە ٢٠٠١/٧/٢٤ دا ، واتە پێش (٤٨) ڕۆژ لەڕووداوەکە دەڵێت :

(ئێمە لەئەزمەیەکی ئابووری داین ، ولأتە یەککرتووەکانی ئەمریکا خراپ دەبرێ بـەڕێوە ،لـەزەمانی کارتـەرەوە نیزامەکـەمان لەسـەر لێـواری ئیفـلاس بوونـە . نـیزامی هـاتووچۆ و وزە و فـێرکردن و تەندروسـتی و ، ژێرخـانی ئابووریمـان لەحاڵـەتی

داڕووخانداییە ، لەسەدا هەشتای گەل خاوەن داهاتێکی کەمن ، وەئێستا حاڵیان زۆر خراپترە لەپێشتر و لەچاوساڵەکانی ١٩٧٧دا ، وە هەتا سندوقی دراوی نێو دەوڵەتی و سیاسەتی ئێستامان و (وڵ ستریت) ونیزامی ئیحتیاتی فیدراڵی بەسەرمانا زاڵ بێ ، کەس بەتەمای چاکردن و چاك بوون نەبێت .

وە ئەگەر حاڵ وابڕوات ، ئەوا سەرۆك بۆش ناچار دەبێت واز لە پۆستەکەی بهێنێ پێش ئەوەی ماوەی سەرۆکایەتی یەکەی تەواوببێت ، داڕووخان یەکسەر دەرناکەوێت بەڵکو سیاساتی هەڵە بەردەوام دەبێت هەتا لەپڕ کارەساتێك دەقەومێت .ئنجا نەك هەر ولاتە یەککرتووەکانی ئەمریکا ، بەڵکو ئینگلتەرە و ئەڵمانیا و فەرەنسا و ئیتالیا ، واتە ولاتەکانی ئەوروپای رۆژئاواش ، لەسەر لێواری ئیفلاسن .

لەلایەکیترەوە گۆڕانی زۆری تازە روویانداوە لەئاسیادا ، لەرووسیا و چین و هیند وتەنانەت یابانیش ، (یەکێتی شنغهای) دامەزراوە و هەوڵیش لەئارادایە بۆ دامەزراندنی هێڵی هاتووچۆ کەلەچینەوە دەست پێدەکات و بەئاسیادا تێدەپەڕێ و دەگاتە ئەوروپا...

ئێمە دەتوانین دەستی یارمەتی بۆ ئەو ولاتانە درێژ بکەین کەلەسەر ئەوهێڵەن و یارمەتی ولاتانی تریش بدەین بەبێ (سوو) بەمەش بازاڕی نوێ بۆخۆمان فەراهەم دێنین . بەلام لەم جۆرە وەزعانەدا و لەم کاتانەدا عادەتەن ، جەنگی جیهانی بەرپادەکرێ ، کاتی خۆی ئینگلیز جەنگی جیهانی یەکەمی بەرپاکرد بۆ ئەوەی گۆڕانکاری لەئاسیادا روونەدات ، لەپێشدا ئاگری جەنگیان لەبەلقان هەڵگیرساند و دوایی هەموو جیهانی گرتەوە .

هەروەها ئەڵمانیەکانیش جەنگی دووەمی جیهانیان هەڵگیرساند بۆ هەمان مەبەست ، ئێستاش دەسەلاتدارانی ولاتە یەککرتووەکانی ئەمریکا و ئینگلیز (لەناویاندا بریجنسکی) دەیانەوێ جەنگێکی جیهانیتر هەڵگیرسێنن ، تا ئەو گۆڕانکاریانە لەئاسیادا نەیەنەدی ، کەمانگی (ئاب) یش چاکترین کاتە بۆ ئەو جۆرە جەنگە ، وە ئەوسا رایدەگەیەنن کە جەنگە لەنێوان رۆژئاوا و ئیسلام دا...

دەبێ ئێمە رێ بگرین لەم جۆرە جەنگە ، وەدەبێت شارون رابگرین لەشەڕکردن کەتاقە هیوایەتیەتی ، دەبێ رێی لێ بگرین و ئاشتی لەرۆژهەلاتی ناوەڕاستدا بەدی

بـهێنین و ، دەبـێ نیزامـمـان ببوژێنینـەوە و بـەرەو هەسـتانەوە بچـین لەسـەر ڕێبـازی (روزفلت) ..

پاش ڕووداني تەقینەوەکانی نیویورکیش بەهەفتەیەك ، لەبەرنامەیەکی ڕادیۆیدا ناوبراو وتی : ڕووداوی ١١ی سبتمبر ، کارێکی مکیاجە ، دروستکراوە لەماوەیەکدا کە ئەزمـەی مـاڵی و نـەقدی ڕوویداوە لـە زۆربـەی وڵاتـەکاندا ، هـەرگیز هیـچ هـێزێك لەدەرەوەی وڵاتە یەکگرتووەکان ئەمـەی نـەکردووە ، هەرچـەندە ڕەنگـە هـەندێ کـەس لەوڵاتانی ترەوە بەکارهاتبن لەم کارەدا ...

ئەوەی بەم کارە هەستاوە ، ئەو هێزانـەی ناو وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکایە ، کە ئامانجیش تیای دا ئەوەیە ئینقلابێکی ئیداری بکەن و وڵات بەرەو جەنگ بەرن ، وە ئەوانە ئامادەن کاری تریش بکەن بۆ ئەوەی بگەنە ئامانجەکانیان .

وە هەوڵ دەدەن جەماوەر تاوبدەن ، تا حکومـەت بـەرن بـەرەو جـەنگ ، ئەبێ ئەمـە ڕابگرین ... هـەرگیز بـڕوا بەهەواڵـەکانی کـەناڵی CNN و FOXTV و هاوشـێوەکانیان مەکەن.چونکە بڕواکـردن بـەو هەواڵانـەی ئـەو کەناڵانە بـڵاوی دەکەنـەوە ، وڵات دەبـەن بـەرەو جـەنگ ، کە ئـەوەش دەبێتـە ئالـەتێك بـۆ هاتنـەدی ئامـانجی ئەوانـەی بـەوکارە هەستاون ...هەق وایە بیر لەچوونە ناو ئەفغانستان نەکەینەوە ، هەقە لەسـەرمان کـە ئیسـرائیل ڕابگرین لەحـەددی خـۆیدا ، چونکـە مەترسـی هەیـە بـۆ سـەر ئەمـەریکا و وڵاتانی تریش .

هەروەها دەبێت ئاشتی لەڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا بەرقـەرار بکـەین ، چونکـە ئـەو پشێوییەی کە ئێستا لەناوچەکەدایە بەشێکە لەو جەنگـەی کەنەخشـەی بـۆ کێشـراوە لەئاسیادا) .

وە لەچاوپێکەوتنێکی ڕۆژنامەگەریدا (لاروش) لە ٢٠٠١/٩/١٨ دا وتـی (لـەپێش هـەموو شـتێکدا ، بەڕاسـتی ئـەوەی لەوڵاتـە یـەکگرتووەکاندا ڕوویدا ، هێرشـێکە کـە هێزێکی شاراوە ڕێکی خستووە و ئـەم کـردارە جۆرێکە لەخەڵەتاندن و پـەردە پۆشـی هـێزی ئاسایشـی ئـەمریکا . ئەوانـەی ئەمـەیان کـردووە لەڕۆژهـەڵاتی ناوەڕاسـتەوە نـەهاتوون و لەئـەورووپاو ئەمـەریکای خـواروەوە نـەهاتوون ، هەرچـەند لەوانەیـە خـەڵکانێکی تـری لـەوڵاتانی تـرەوە تێوەگلابـن ، ئـەم ڕووداوە کردارێکـی ئـاڵۆز و زۆر گەورەیە ، ناکرێ یەکێ لەدەرەوەی ئەمەریکا بێت و بتوانێ شتی وابکات).

ئەوەی سەیرە ئەوەیە کە ئەمەریکا و بەریتانیا نەیانهێشت فلیمێکی ئەمریکی پیشان بدرێ لەولاّتەکانیاندا ، لەبەرئەوەی لەفلیمەکەدا سیناتۆرێك لە لەکۆنگریسی ئەمریکی کەنیشانەیە بۆ هێزی شاراوەی پشت پەردە بەسیخوڕێکی نهێنی (کە دەیەوێ هەندێ کاری نایاسایی بۆ بکات) دەڵێ : بەڵێ هەڵدەستین بە خستنە خوارەوەی فڕۆکەمان ، وە هەڵدەستین بەلێدانی بیناکانمان ... وە ڕووی ناشیرینی ئیرهاب دەخەینە بەرچاو ، بەوەش پشتگیری رای گشتیمان دەست دەکەوێت و ئنجا جەنگ دەکەین لەگەڵ ولاّتە ئیرهابی‌یەکاندا) ... گۆڤاری المجتمع /١٤٧٥/٢٠٠١/١١/٣

ئەوەی جوولەکە ئاواتی بوو !

(بنیامین نتنیاهو) سەرۆك وەزیرانی پێشووی جوولەکە لەپەڕاوێکی دا کەلەساڵی ١٩٩٦دا دەری کردوە دەڵێ : (ئیسلام بەردەوام هەڕەشەیە بۆ جوولەکە ، وە بۆ نەهێشتنی ئیرهابی نێودەوڵەتی ئیسلامی ، هەر ئەبێ ڕۆژئاوا بەشدار بکرێت لەروو بەڕووبوونەوە و جەنگی‌دا ، وە ڕۆژئاواش بەشداری ناکات مەگەر ئەمەریکا وەکو سەرکردەی ئەو جەنگە بەشداری بکات ، کە ئەمیش دیارە بەشداری ناکات مەگەر راستەوخۆ بەرژەوەندی‌یەکانی بکەونەبەر هێرشی ئیرهابیەکان) .

زیاتر لە(٢٠) ساڵە (نتنیاهو) خەریکی گەلاّڵەکردنی بیردۆزی (ئیرهابی دەولی ئیسلامی) یە و هەولّی زۆریشی‌داوە کە رای گشتی ئەمریکا و ئەوروپا بۆ خۆی مسۆگەر بکات ، وە لە (قدس) پەیمانگایەکی بۆ لێکۆڵینەوەی ئیرهاب دامەزراند بەناوی براکەیەوە (جوناثان) کە گوایە لەکردارێکی ئیرهابی‌دا کوژراوە ! ....(نتنیاهو) لەم بوارەدا پەڕاوێکی دەرکرد لەساڵی ١٩٨٦دا بەناوی (الارهاب : كيف يمكن للغرب أن ينتصر)و هەروەها لەساڵی ١٩٩٦دا پەڕاوێکی تری دەرکرد بەناوی(محاربة الارهاب).

ئەوەی کەنتنیاهو بڕوای پی‌یەتی و بانگەشەی بۆ دەکات ئەوەیەکە (ئەمریکا قەناعەت ناکات بەدژایەتی ئیرهاب و پێویستی ڕووبەڕووبوونەوەی ، مەگەر بەرهێرشی ڕاستەوخۆ بکەوێ) جا ئەم جۆرە بیروبۆچوونە زیاتر جوولەکە دەخاتە ژێر پرسیارەوە ، کە هەروەك چۆن هەمیشە کێشەیان بۆ گەلان ناوەتەوە ، ئەم ڕووداوەش لەوانەیە دەستی ئەوان بێت و خۆئاشکراشە باشترین سوودیان لێوەرگرت و عالەمیان سەرقاڵ کرد بەکێشەیەکی واوە کە فەلەستینیان بیرچێتەوە و ئەویش بەئارەزووی خۆی چی‌دەوێت بیکات (گۆڤاری الفتوى : (١٠٦)) ساڵی٢٠٠٢) .

تیری میسان وپەڕاوەکەی

تیری‌میسان نوسەرێکی فەرەنسی یەو لەدوای رووداوەکانی ئەمریکا پەڕاوێکی دانا بەناوی (١١ ی‌ئەیلولی ٢٠٠١ فێڵێکی ترسناک) ، کەتیایا گەلێك خاڵی گرنگ دەخاتە بەر باسو لێکۆڵینەوە ، بۆ نموونە دەڵێ :

١-هەر کەسێك کەباش سەرنج بدات دەتوانێ فرت و فێڵ بەدی بکات (لە ڕاگەیاندنەکانی ئەمریکادا) وە ئەوەی کەدای بە پنتاگۆندا بە بۆچوونی من مووشەکێکی‌ئەمریکی بوو نەك فرۆکە ...کەئەمەش تەنها بەسووپای ئەمریکی دەکرێ..

٢- بەپشت بەستن بە قسەکانی ڤارن ریمیرۆ کەپسپۆڕێکی نێودەوڵەتی بەناوبانگە لە پەیمانگای مەکسیکی نویێ بۆ مین وتەکنولوجیا بۆمان دەردەکەوێ کە دوو تاوەرەکە تەنها بەهۆی فرۆکەکانەوە نەڕووخان بەڵکو بەبۆمب ڕێژ کردنی نهۆمەکانی ژێرەوە تاوەرەکان رووخان ..

٣-ئەوەی روویداوە کودەتایەکی سەربازی‌یە لەبەرزترین دەسەلاتی ئەمریکیدا کرا ، مەرجەکانی خۆی بەسەر سەرۆك بۆشدا سەپاند ، کودەتایەك پیاوانی ریزی سەربازی لە ئیدارەی ئەمریکیدا پێی هەستان ..پیاوانێك توانایەکی گەورەیان هەیە و دامەزراوەکان بەڕێوەدەبەن و هەموو دەزگایەکی بڕیاری ستراتیجی ئەمریکی دەبەزێنن

شایانی باسە پاش بلاْوکردنەوەی ئەم پەڕاوە لە ئەمریکاوە چەند جار هەڕەشەی کوشتن لە نووسەر کراوە (نهێنیەکانی پشت ١١ی سێپتەمبەر/ وەرگێڕانی-ئەرکان حەمە رەشید)

دەست وەردان لەبەڵگەکان

دەزگاکانی لێکۆڵینەوەی ئەمریکی بەهۆی دەست وەردانە بەڵگەکانەوە جێی متمانە نین وبەجۆرێك دەیگۆڕن کەلەبەرژەوەندی خۆیاندا بێت ، نموونەش لەم بارەیەوە زۆرن :

١-زانایەکی بەرەگەز چینی زۆر چالاك و دڵسۆز بەناوی (وان هو لی) لەتاقیگەی (لوس المرسی) ئەمریکی بۆ ماوەی بیست ساڵ کاری دەکرد بە بیانوی ئەوەی کە ولاْتی چین زانیاری ئەتۆمی لە ئەمریکاوە دەست کەوتووە ناوبراویان دەستگیر کردو بەناهەق پەنجاو نۆ تۆمەتی مل شکاندنیان بۆ دروست کرد وپاش نۆ مانگ بەندکردن و ئازاردان بەهۆی پارێزەرەکانیەوە بەهەزارحاڵ رزگاری بوو ..

٢-لەرۆژی ١٩٩٩/١٠/٣١ فڕۆکەیەکی میسری بۆینگ ٧٦٧ لە نزیك نیویورك کەوتە خوارەوە کە ٣٣ ئەفسەری میسری تیابوو کە لە ئەمریکا مەشقیان کردبوو ،ئەمریکا لێکۆڵینەوەی لە رووداوەکەدا کردوو راستیەکانی پەردەپۆش کردو تاوانەکەی خستە گەردنی فڕۆکەوانە میسرییەکە ، گوایە خۆی ئینتحار کردووە .. بەمەرجێك زۆر ئاشکرایە کە ئەو فڕۆکەیە خراوەتە خوارەوە بە مووشەك ودوورنیە دەستی جوولەکەو ئەمریکای تیابێت ..گۆڤاری الایمان /١١-٢٠٠٢/١٢ -لاپەرە/ ١٥٣

٣-کاتێك سەرۆکی پێشووی ئەمریکا جون کینیدی ویستی توانای ئەتۆمی جوولەکە سنووردار بکات و لە ولاتە عەرەبی‌یەکان نزیك بێتەوە ،مۆسادی ئیسرائیلی تیرۆریان کردو ئەو پەنجا شایەتەی هەبوون لەسەر رووداوەکە چل وحەوتیان لە باروزروفێکی تەماویو گومانلێکراودا مردن و (ئەنجلتون) سەرۆکی دەزگای سیخوڕی ئەمریکی کەباوکی مەعنەوی (مخابراتی ئیسرائیلی) بوو، هەموو تواناکانی خستە کار بۆدوورخستنەوەی تاوانەکە لە جوولەکە ،بەوجۆرە ئەو تاوانە گەورەیە پەردە پۆش کرا جابۆیە ئەوەی ئەمریکا دەیڵێ مەرج نیە زۆربەی ڕاست بن !!! (المجتمع/١٥١٣/٢٠٠٢) ...

موعجیزەیەکی هەمیشە و بەردەوام

خوای گەورە بەپێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت : ﴿ وما أرسلناك الا رحمة للعالمين﴾ یان دەفەرموێت ﴿ وما أرسلناك الا كافة للناس بشيراً ونذيراً ﴾ وە داواشی لێدەکات کەبەخەڵکی رابگەیەنێ : ﴿ قل يا ايها الناس اني رسول الله اليكم جميعاً ﴾ ، ئەم ئاینەش کە بۆ هەموو جیهانەو بیانووی بۆ کەس نەهێشتۆتەوە لەقیامەتدا ، خوای گەورە وەعدی پاراستنی‌داوە ، بۆیە پەیامەکەشی دواپەیامە و پێغەمبەرەکەش ﷺ خاتەم و دوا پێغەمبەرە.

خوای گەورە خۆی زانایە بەهەمووشتێك ، جاران کەپەیوەندی و هۆکاری بەیەکگەیشتن کەمتر بوو ، هەر گەلەو پێغەمبەرێکی بۆ دەنارد ، بەلام لەزەمانی حەزرەتەوە پەیوەندی‌یەکان بەرەوچاکتر دەڕۆن و پێویست نەبووە کە خوا پێغەمبەری‌تر بنێرێ ... ئەمرۆش هۆکاری راگەیاندن و هاتووچۆکردن و لەیەکتر گەیشتن کە زۆر پێشکەوتووە و دنیابووە بەلادێیەکی بچووك ، گەورەترین بەڵگەی راستێتی پێغەمبەرە ﷺ ، کە بەراستی وایە دەبێ دوا پێغەمبەربێ ، ئەوەتا ئیسلام بە رۆژهەلات و رۆژئاوادا

بلاۆدەبێتەوە و قوتابیان و شاگردانی ئەو پێغەمبەرە هەنگ ئاسا کاردەکەن و مژدە ئەدەن کەپاشە ڕۆژ بۆ ئیسلامە هەروەك حەزرەت هەواڵی پێداوین (لاتزال طائفة من أمتي ظاهرين على الحق لا يضرهم من خذلهم حتى يأتي أمر الله وهم كذلك) مسلم (ان الله زوى لي الارض مشارقها ومغاربها، وسيبلغ ملك أمتي مازوي لي منها)

هەروەها ئیمام ئەحمەدیش ڕیوایەتی کردووە کە حەزرەت دەفەرموێ : (أنه ستفتح لكم مشارق الارض ومغاربها ، وأن عمالها في النار الا من اتقى الله وأدى الامانة) .

واتە خوای گەورە ڕۆژهەلاَت و ڕۆژئاوای پیشاندام و موڵکی ئومەتم باڵ دەکێشێ بەسەر ڕۆژهەلاَت و ڕۆژئاوادا ... وە لە فەرموودەکەی تردا باسی فەتحی ڕۆژهەلاَت و ڕۆژئاوا دەکات و دەفەرموێت ، کار بەدەستەکانیش هەموویان لەئاگردان مەگەر ئەوانەیان کە پارێزکارن و پارێزەری ئەمانەتن ...

لەفەرموودەیەکی تریشدا زیاتر جەخت دەکاتەوە سەر بلاۆبوونەوەی ئیسلام و دەفەرموێت : (ليبلغن هذا الامر مابلغ الليل والنهار ، ولا يتركُ الله بيتَ مَدَر ولا وَبَر الا أدخله الله في هذا الدين بعز عزيز وبذل ذليل ، عزاً يعز الله به الاسلام وذلا يذل الله به الكفر) مسلم

واتە : ئیسلامەتی بەهەموو دنیادا بلاۆدەبێتەوە (هەموو ئەو شوێنانەی کە شەوو ڕۆژ دەیانگرێتەوە) ، هیچماڵێکی لادێ و شار نامێنی ئەم ئاینەی نەگاتێ ، بەعیزەتی عەزیز ، یان زەلیلی زەلیلەکان ، عیزەتێك کە خوا ئیسلامی پێ‌پایەدار و عەزیز دەکات ، وە زەلیلیەك کە خوا کافرانی پێ ڕیسوا و سەر شۆڕ و زەلیل دەکات .

تریفەی مانگ لەجوانی ناکەوێ

لەلێکۆڵینەوەیەکی زانکۆی ئەزهەردا ، دەرکەوت کە نزیکەی (٤٥) ئیستکە بە (٢٨) زمان و لەهجەی جیاواز بەرنامەکانیان بۆ ناشرین کردنی ئیسلام بلاۆدەکەنەوەلەجیهاندا ..بۆ نموونە دەنگی ئەمریکا و بەریتانیا و مۆسکۆ لەسەدا حەفتا و سێی دەنگ و باسەکانیان ئەو بابەتانەن کەباس لەئیرهاب و ناشیرین کردنی وێنەی موسڵمانەکان دەکەن...

ڕێکخراوەکانی مژدە دەرانیش کە بەملیارەها دۆلار ساڵانە سەرف دەکەن بۆ بەگاورکردنی موسڵمانان بەتایبەتی و خەڵکی تریش بەگشتی ، ژمارەیان زیاترە لە (٢٤٥٨٠) ڕێکخراو... کەلەم ژمارەیەدا نزیکەی (٢٠٧٠٠) ڕێکخراویسان لەبواری

تەندروستی و فریاکەوتندا ئێش دەکەن و لەژێر ئەو پەردەیەدا کارەکانیان ئەنجام دەدەن ... وە نزیکەی (٣٨٨٠) رێکخراویشیان ئەو مژدەدەرانەی کەلە پەیمانگەکانی لاهوت دەردەچن دەیانێرن بەملاو ئەولادا بۆکاری بەگاورکردن...

ژمارەی پەیمانگاکانی مژدەدان نزیکەی (٩٨٧٢٠) پەیمانگایە لەجیهاندا !

ژمارەی مژدەدەرانیش لەدەرەوەی (ئەمەریکا و ئەوروپادا) کەبەتەواوی دەست بەتاڵکراون بۆ کاری بەگاور کردن و مژدەدەرێتی نزیکەی (٣٧٣٧٧٠) کەسە .

ژمارەی ئەو پەڕاوانەی کەدانراون بەزمانە جیاجیاکانی دنیا تا ساڵی ١٩٨٩نزیکەی (٢٢١٠٠) پەڕاوە . ئەمە بێجگە لە (٢٢٧٠) بلاۆکراوە و گۆڤاری تر کە بۆ هەمان مەبەست بەکاردێن ، کەهەفتانە و مانگانە دەردەچن .

هەروەهالە ئامارەکاندا هاتووە کە ژمارەی ئێستگەی تەلەفزیۆن و رادیۆ کە بۆ مەبەستی بەگاور کردن ومژدەدان کاردەکەن نزیکەی (١٩٠٠) ئیستگەن ...(دیارە ئەم ئامارانە هی دەساڵ زیاتر لەمەوبەرە و ئێستا ئەو ژمارانە زۆر زیاترن) .

بەڵێ جولەکەکان ئاینەکەیان هەر بۆ خۆیانە و ئەوانیش لەگەڵ ئەوەدا کە هەر خەریکی خراپەنانەوە و ئاژاوەن ، کەس بانگ ناکەن بۆ ئاینەکەیان و تەنها ئەوانە بەجوولەکە دەزانن کەدایکیان جوولەکەیە و لەدنیادا تەنها (١٥) ملیۆن کەس دەبن .

گاورەکانیش ئاینیەکەیان کە هەر بۆ (بنی اسرائیل) ە کەچی بەپێچەوانەی داوای ئاینەکەیانەوە ، لەهەوڵی بەردەوامدان بۆ بلاۆکردنەوەی گاورێتی، هەر چەندە لەجیهاندا نزیکەی (٢) ملیارن ، بەلاّم ژمارەیەکی کەمیان پابەندی گاورین و تەنها ئایندارییەکی رووکەشیان بۆخۆیان هێشتۆتەوە ...موسوڵمانانیش کە ئاینەکەیان نەسخی هەموو ئایین و بەرنامەکانی کردوە و بۆ هەموو خەڵکی سەر زەمینە ، ئێستا ژمارەیان (١و٢٥) ملیار کەسە ، ئەگەرسستی و خاوی خۆیان نەبووایە ، ئێستا دنیا بەجۆرێکی تردەبوو ...

هەرچەندە وەك باسمانکرد پیلانی دوژمنان و هەوڵی بیٚوچانیان رێگرە بۆ بلاّوبوونەوەی ئیسلام ، بەلاّم هۆکاری سەرەکی موسڵمانەکان خۆیانن کە نەشارەزان و بیٚئاگان لەو دیارییە بە نرخەی کەخوا بۆی ناردون و قەدری نازان ، هەروەك چۆن منالێك گەوهەرێکی گران بەهای بەدەستەوەبێت و لەناو قوڕوخۆڵدا یاری پیٚ بکات !...

بەراستی هەڵس و کەوت و ڕەفتاری هەندێ بەناو موسڵمان بوونەتە ڕێگر و ، وریاکردنەوەی بەردەوام پێویستە بۆیان ...

جارێك زانایەك موسڵمان دەبێت و بەتەلەفۆن هەواڵ دەدات بەباڵوێزی وڵاتێکی موسڵمان ، ئەویش لەجیاتی ئەوەی هانی بدات و پیرۆزبایی لێ بکات ، بەداخەوە تەلەفۆنەکە دادەخاتەوە بەڕوویدا !

جارێکیتر یەکێکی بیانی موسڵمان دەبێت ، ڕێی دەکەوێت لەدوو موسڵمانی عەرەب کەسەرخۆش بوون ، ئەویش خزمەتیان دەکات تا دێنەوە هۆش خۆیان ، ئنجا سەرزەنشتیان دەکات ودەڵێت : من هاتمە ئاینەکەتانەوە و ئێوەش لێی دەرچوون ! ئەم قسەیە وایان لێدەکات پەشیمان ببنەوە و بەچاکی پەیڕەوی ئیسلام بکەن .

بەڵێ ... موسڵمانان زۆریان بێئاگان و کافرانیش لەوپەڕی هەوڵدان و بەلێشاو پارە بەخت دەکەن ، بەلاّم پەیمانی خوایە کە ئەگەر بۆ ماوەیەك چرای ئەم ئاینە کزیش بێت ، نایەڵێ بکوژێتەوە ! ئەم ئاینە هەردەمێنێ و پاشە ڕۆژیش بۆ ئیسلامە و دوژمنانیش ڕەنج بەخەسار دەبن ، قورئان دەفەرموێت : ﴿ ان الذين كفروا ينفقون أموالهم ليَصدُوا عن سبيل الله ، فسينفقونها ثم تكون عليهم حسرة ثم يُغلبون ، والذين كفروا الى جهنم يُحشرون ﴾ الانفال : ٣٦ واتە: بەراستی کافران ماڵی خۆیان بەخت دەکەن بۆ دوورخستنەوەی خەڵکی لەڕێی خوا ، بەختی دەکەن بەلاّم بۆیان دەبێ بەداخ و خەم و پاشان ژێریش دەکەون ، وەکافرانیش بەرەو دۆزەخ حەشر دەکرێن و ڕاپێچ دەکرێن ...

نمونەیەك لەیەمەنەوە

کۆمەڵێك مژدەدەر لەکۆتایی پەنجاکاندا ڕوودەکەنە یەمەن و لەگوندێکدا دەیانەوێت هەندێ کەس ڕاکێشن بەلای خۆیاندا ، لەناو هەموو دانیشتواندا ، پیاوێك زۆر خزمەتیان دەکا و بەدەور خولیاندا دێت ، ئەوانیش وادەزانن بڕوای هێناوە بەبیروباوەڕەکەیان ، ڕۆژێك پێی دەڵێن ئێمە دەمانەوێ پاداشتت بدەینەوە لەسەر ئەو هەموو هەوڵ و ماندووبونەی کێشاوتە لەگەڵماندا ، جا بۆ کوێ حەزدەکەی بتنێرین و چیت ئەوێت بۆت بکەین ، ئەویش دەڵێت : ماڵتان ئاوابێت ، تەنها داوای من ئەوەیە ئەمەوێ یارمەتیم بدەن بچم بۆ مەککە بۆ حەجی ماڵی خوا !!

خوای گەورە مرۆڤی سەرپشك كردووە و، حەز دەكات مرۆڤ بەئازادی تەواوەوە بەرنامەی ژیانی هەڵبژێری ... پیاوێكی ئەنصار لە(بنی سالم كوڕی عوف) كەناوی (الحصنی) بوو ، خۆی موسڵمان بوو بوو ، دوو كوڕیشی هەبو هێشتا هەرگاوربوون ، حەزی كردووە فشار بخاتە سەریان بۆ موسڵمان بوونیان ، خوای گەورەش ئەم ئایەتەی لەسەری ناردە خوارەوە ﴿ لا اكراه في الدين قد تبين الرشد من الغي ﴾ واتە : زۆركردن نیە لەئایین دا ، هەق و ناهەق ڕوون كراوەتەوە و خەڵكی ئازادن دوای چی دەكەون ...

(عتاب كوری شمیر) دەڵێ : وتم بەپێغەمبەری خوا ﷺ : ئەی نێرراوی خوا باوكێكی پیر و برام هەیە بابیانهێنم بەڵكو لەسەر دەستا موسڵمان بن ، ئەویش فەرمووی : ئەگەر موسڵمان بن چاكترە بۆیان ، خۆ ئەگەر لەسەر ئایینی خۆشیان بمێننەوە و موسڵمان نەبن، ئەوا ئیسلام سنگی فراوانە ! ..

لەمێژووی ئیسلامیشدا ئەم سنگ فراوانی و زۆر نەكردنە هەر بەردەوام بووە و ڕێز لەشوێنی پەرستن و مەراسیمی ئەهلی كیتاب گیراوە ، بۆیە دەبینین لەهەموو جیهانی ئیسلامدا كەنیسە و پەرستگاكان ماون و ئەهلی ئەو ئاینانە بەئازادی و سەربەستی مەراسیمی ئاینی خۆیان جێبەجێ دەكەن .

(ابن العطار الاندلسي) لەسەدەی چواری كۆچیدا دەڵێ : بۆ موسڵمان بوونی هەر گاورێك یان جوولەكەیەك دەبێت بەڵگەنامەیەك بهێنێ لەلای قازییەوە كەشایەتی چەند كەسێكی لەسەر بێت ، كەكەس زۆری لێنەكردوەو بەئازادی و هەموو حەز و ئارەزووی خۆیەوە ئیسلامی هەڵبژاردووە ...)

بەڵێ ئەم بێ منەتییەی ئیسلام و ئەم دابینكردنی ئازادی و سەربەستی فیكرییەی وای دەكرد كەخەڵكانی غەیری موسڵمان ئیسلامیان زیاتر لا شیرین ببێ ، هەروەها ڕەفتاری جوان و مامەڵەی بەرزی موسڵمانانیش هاندەرێكی چاك بوون بۆ ئەم مەسەلەیە ، حەزرەت دەفەرمویت (انكم لاتَسَعُونَ الناسَ باموالكم ، ولكن لِيَسَعَهم منكم بَسْطُ الوجه وحُسن الخُلُق) واتە : ئێوە بەپارەو ماڵ دەستتان ناگات بەخەڵكیدا تا بیانهێنن بەرەو ئیسلام ، دەی ئەگەر وایە با ڕووخۆشی و ڕەفتار جوانیتان خەڵكی بگرێتەوە و بیانهێنێ بەرەو هەق و ڕاستی .

بەعەقڵ و باڵغ بوون مرۆڤ بەرپرسیاریتی دەکەوێتە سەری ، جادیارە مرۆڤی عاقڵیش بیردەکاتەوە و سەیری دەوروبەری خۆی دەکات و بیروبۆچوونەکان هەڵدەسەنگێنێ بۆیە دامەزراوی موسڵمان و پابەندێتی زۆر کاریگەری هەیە لەکاری بانگەوازدا ، خوای گەورە بەپێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت : ﴿فاستقم كما أمِرتَ ومَن تاب معك ولا تَطغَوا ، انه بما تعملون بصير ، ولا تركنوا الى الذين ظلموا فتمسكم النار ومالكم من دون الله من أولياء ثم لاتُنصَرون ، وأقم الصلاة طرَفى النهار وزُلفاً من الليل ، ان الحسنات يُذهبن السيئات ذلك ذكرى للذاكرين ، واصبر فان الله لايُضيع أجر المحسنين﴾هود:١١٥

واتە : وەکو چۆن فەرمانت پێدراوە (ئەی محمد) ﷺ هەروا بەراست و بەرێکی فەرمانەکان بەجێبهێنە ، هەروەها ئەوکەسانەش لەگەڵ تۆدان و گەڕاونەتەوە بۆ لای خواو تەوبەیان کردووە ، نەکەن لەسنووری فەرمانی خوا دەربچن ، چونکە بەڕاستی بینایە بەو کردەوانەی دەیکەن .

نەکەن لادەن و مەیلتان ببێت لەگەڵ ئەوانەدا کەستەمیان کردووە و لەخوا یاخی بوون، چونکە ئەوکاتە ئاگردەتانسوتێنێت و ، جگە لەخواش کەس پشتیوانتان نابێت ، لەوەودواش یارمەتی نادرێن .

نوێژیش بەچاکی ئەنجام بدە لەهەردوو سەری رۆژەوە کەنیوە ڕۆو عەسرە و لە سێکاتەکەی شەویشدا کە مەغریب و عیشاو بەیانییە ونزیکن لەئەمسەر و ئەوسەری رۆژەوە ، بەڕاستی کردەوە چاکەکان کردەوە خراپەکان لادەبەن و گوناهەکان دەشۆرنەوە ،ئەوە ئامۆژگاری و بیرخەرەوەیە بۆ ئەوانەی یادی خوا دەکەن .خۆت بگرە و بەئارامبە ، چونکە بێگومان خوای گەورە پاداشتی چاکە خوازان بەزایە نادات .

هاوەڵێك داوای لەحەزرەت کرد ﷺ کە شتێکی پێبڵێ لەئیسلامدا ، کە پێویست نەکات پرسیار لەکەسیتر بکات ئەویش فەرموی : (قل امنت بالله ثم استقم) مسلم .

بەرەکەتی دامەزراوی لەبەریتانیا

بانگخواز (عبدالله الحكيمي) کەسەرۆکی جالیەیعەرەبی یەمەن بوو لەبەریتانیا بانگکرا بۆ سفرە و خوانی شاهانە لەگەڵ گەورە پیاوانی وڵات و باڵوێزی و وڵاتاندا ، لەکاتی نوێژدا ، (عبدالله) عەباکەی شانی داخست و لەهۆڵەکەدا زۆر بەئاسایی نوێژەکەی کرد . زۆربەی ئامادەبووان هەرچەند موسڵمانیش بوون ئەمەیان پێناخۆش بوو ، ترسان کاریگەری خراپی بێ لەسەر ئامادەبوان ، کەچی بەپێچەوانەوە ، شاژنی

بەریتانیا دوای نوێژەکەی رووی تێکردو وتی: ئێمە بەرێزەوە سەیری ئازایەتی و شانازیەکەت دەکەین بەئاینەکەتەوە لەبۆنەیەکی وەك ئەمڕۆدا ، بۆیە بەڕاستی حەزدەکەین دیارییەکی بەنرخت پێشکەش بکەین !

(عبدالله) وتی : دیارییەك کە پێشکەش بەمن و بەئامادەبوان و خەڵکی (مەملەکەتی متحدە)ی بکەی ئەوەیە کە موسڵمان بوونی خۆت راگەیەنی !

ئەویش پێکەنی و وتی : من سوورم لەسەر ئەوەی دیارییەکی بەنرخت بدەمێ ، رێم بدە پارچە زەوییەکی گەورە و چەند خانوویەکت بدەینێ ! (عبدالله) ش فرسەتەکەی قۆستەوە و وتی: دیارییەکەتم وەرگرت بەڵام رێمان بدەن مزگەوتێکی لەسەر دروست بکەین ... ئەویش ڕازی بوو ، بەمەش مزگەوتی (کاردف) ی یەکەم دروست کرا کە تا ئێستا موسڵمانان رووی تێدەکەن و خواپەرستی تیا ئەنجام دەدەن .

بەرەکەتی دامەزراوی لەئەمەریکا

دکتۆر (اکویا) کەمامۆستایە لەزانکۆیەکی ئەمریکی و پاش موسڵمان بوونی ناوی خۆی گۆڕیوە بۆ (محمد اکویا) باسی سەرگوزشتەی خۆی دەکات و دەڵێت : ((کچێکی موسڵمانی داپۆشراو ، لەزانکۆ لەلایەن یەکێ لەمامۆستاکانەوە کە زۆر قینی لەمرۆڤی دیندار بوو دژایەتی دەکرا ، بەجۆرێك کە ئەیویست هەقی بخواو بێزاری بکات و واز لەزانکۆ ، یان واز لەخۆداپۆشین بێنێت ...

ئەویش ئازاو بەجەرگ و دینداربوو ، سووربوو لەسەر ئاینەکەی و ئامادەنەبوو تۆزقاڵێك دابەزێ لەپابەند بوونی بەئیسلامەوە .

کچەکە ئەوەندە زۆری بۆ هات ، ناچار لای سەرۆکی زانکۆ شکاتی کرد ، ئەویش هەردووکیانی داناو گوێی لەقسەکانیان گرت ، بەئامادەبوونی زۆربەی مامۆستاکان و کۆمەڵێ قوتابی ، کە ئەمەش یەکەمجار بوو کۆڕی وابگیرێ بۆ مەسەلەی ئاوا ... کچەکە وتی : مامۆستا کەم لەبەر ئاینەکەم دژایەتیم دەکات ، چەند قوتابیەکیش شایەتیان بۆ دا ... مامۆستاکەش بەرگری لەهەڵوێستی خۆی کرد و لە تورەییدا خۆی پێنەگیرا و جنێوی بەئاینەکەیدا !

لەگەڵ ئەم لەسنوور دەرچوونەی مامۆستاکەشدا کچەکە هیچ هاوسەنگی خۆی لەدەست نەدا و زۆر بەسەلار سەنگینی بەرگری لەخۆی و ئاینەکەی کردو زانیاری بەپێزی پێشکەش کرد ، قسەکانی ئەوەندە کاریگەری هەبوو لەسەرمان ، جار جار

رامـانده گـرت و پرسـیارمان لێدەكـرد ... مامۆسـتا قـین لەدڵەكـەش لـەداخا كوڕەكـەی بەجێهێشت .

پاشان كچەكە دوو پەڕەی داینێ كـەتیایا باسـی ئیسلام و خۆداپۆشینی تیابوو ، هەرچەندە كوڕەكە ئەنجامێكی نەبوو ، بەڵام سووربوون و دامـەزراوی كچەكـە وانەیـەكی بەرزیدا بەمن و چەند مامۆستایەكی‌تر .

پـاش چـەند مـانگێك لەخوێندنـەوە و گـەڕان بەدوای راسـتیدا ، موسـڵمان بـووم و ، بەدوای منیشدا سیێ دكتۆری تریش موسڵمان بوون و پاشان چوار قوتابیش موسـڵمان بـوون ، لەماوەیـەكی كـەم دا بویـن بەكۆمـەڵێكی وا كـە بەشـانازیەوە بـانگ بكـەین بـۆ ئیسـلام و لەداهاتوویـەكی نزیـك دا بەرهـەمی ئـەوكارەمان دردەكـەوێت ، لـەوەدا كەخەڵكانێكی زۆر بەنیازن موسڵمان بن . (جريدة الاتحاد الاماراتية /١٤٢٠ كۆچی)

ئوممەتی ئیسلام

خوای گـەورە لەبارەی هـاتنی ئـەم ئوممەتـەوە دەفـەرموێت : ﴿كنتـم خـير امــة أُخْرِجَت للناس ، تامرون بالمعروف وتنهون عن المنكر وتؤمنون بالله﴾ال عمران ١١٠

واتـە : بەراستی ئێوە چاكترین ئوممـەتێكن كـە بـۆ سـوودی خـەڵكی هێنراونەتـە مەیدانـەوە ، فەرمان دەدەن بەچاكـە و جڵـەوگیری دەكـەن لەخراپـە و باوەڕتـان بـەخودا دامەزراوە ...ئنجا دەفەرموێت : ﴿ولو آمن أهل الكتاب لكان خيراً لهم ، منهم المؤمنون وأكثرهم الفاسقون﴾ ال عمـران : ١١٠ واتـە : ئەگـەر ئـەهلی كیتـاب باوەڕیـان بهێنایـە بەئاینی ئیسلام ئەوە چاكتربوو بۆیـان ، هەیانـە بڕواداران ، بـەڵام زۆربـەیان گوناهبـار و تاوانكار و فاسقن .

ئنجا دەفـەرموێ : ﴿ لـن يضروكـم الا اذى وان يقـاتلوكم يولوكـم الادبـار ثـم لاتنصرون﴾ ال عمران : ١١١ واتە : دیارە ئەهلی كیتاب دژایەتیتان دەكەن و رازی نابن ئێوە پێشـەوایەتی مرۆڤایەتی بكـەن و هـەرچیان بـۆ بكـرێ لـەرێگری دەیكـەن ، بـەڵام هەرگیز ناتوانن زیان لەبیرو باوەڕتان بدەن مەگەر ئازارێكی كەم و، ئەگەر بجەنگن دژتان ، پشت هەڵدەكەن و هەڵدێن ، لەوەدواش سەركەوتوو نابن.

خـوای گـەورە پـەیمانی (تمكـين) و سـەركەوتنی ئـەم ئاینـەی داوە بەمـەرجێك موسـڵمانان شـایانی ئـەو سـەركەوتنە بـن و پـەیمانێك كەداویانـە بـەخوا نەیشـكێنن ،

هەروەك دەفەرمویّت: ﴿ وعد الله الذين امنوا وعملوا الصالحات ليستخلفنهم في الارض كما استخلف الذين من قبلهم وليمكنن لهم دينهم الذي ارتضى لهم ، وليبدلنهم من بعد خوفهم أمناً ، يعبدونني لايشركون بي شيئاً ، ومن كفر بعد ذلك فاولئك هم الفاسقون ، واقيموا الصلاة واتوا الزكاة واطيعوا الرسول لعلكم ترحمون ﴾ **النور : ٥٦ واته : خوا بەڵێنیداوە بەوانەی بڕوایان هێناوە لەئێوە و كاروكردەوە چاكەكانیان ئەنجامداوە ، بەڕاستی لەئایندەیەكی نزیكدا جێنشین و پایەداریان دەكات لەولاٌتدا هەروەك چۆن بڕوادارانی پێش ئەمانی جێنشین كردووە و ئەو ئاینەیان بۆ دەچەسپێنێت كە خوا خۆی پێی رازیە و بۆی هەڵبژاردوون ، هەروەها ترس و بیمیان بۆ دەگۆڕێت بەئارامی و هێمنی ئەوكاتە ئیتر بەتەواوی هەر من دەپەرستن و هەرگیز هیچ جۆرە هاوەڵ و هاوبەشێكم بۆ بڕیار نادەن ، ئەوسا ئەوەی دوای ئەو پایەداریە بێباوەڕبێت ، ئا ئەو جۆرەكەسانە هەر تاوانبارو لەسنوور دەرچوون .ئەی بڕواداران ، نوێژەكانتان لەكاتی خۆیدا بەچاكی بكەن و، زەكات بدەن و فەرمانبەرداری پێغەمبەریش بكەن بەڵكو رەحمتان پێ بكرێت .**

حەزرەتی عومەر لەبارەی ئایەتی ﴿ كنتم خير امة ﴾ **ەوە دەڵێت : (كێ حەز دەكات لەم ئوممەتە بێت با ئەو مەرجە بهێنێتەدی كە خوا بۆی داناوە)** طبري .

هەروەها (ثوري)**دەڵێ : (ئەگەر فەرمانتدا بەچاكە ئەوا پشتی موسڵمانت گرتووە ، وە ئەگەر جڵەوگیریت كرد لەخراپە لوتی دووڕووت شكاندووە) ل ٤٧٨ فقه التمكين .**

بەڵێ ... كەباس لەم ئوممەتە دەكرێ و باس لەپیلانی دوژمنان دەكرێت ، رەنگە هەندێك بێهیوابن و هەندێكیش بپرسن جاچی بەئێمە دەكرێت ، ئێمەش دەڵێین ، ئەو بڕوادارەی لەقودرەت و دەسەلاٌتی خوا تێبگات بێهیوا نابێت ، هەروەها هەرچیت پێدەكرێت بیكە لەو مەرجانەی دانراوە بۆ بوون بەئەندام لەئوممەتی ئیسلامدا ، كە ئەویش ئیمان و كردەوەی چاك و فەرماندان بەچاكە و جڵەوگیری‌یە لەخراپە .

ئەوەی لەسەر شانتە بەجێی بگەینە و باش بزانە ، كەكاری ئەم بوونەوەرە خوا دەیگێڕێ و بەفەرمانی ئەوە ، خوای گەورە دنیای بەرەلاٌنەكردووە بۆ خراپەكاران ، تەنها ئەوەندە هەیە ، هەمووان تاقی دەكاتەوە ... هەروەك دەفەرمووێ : ﴿ والله غالب على امره ولكن أكثر الناس لايعلمون ﴾ ...

پاش چەند ساڵێك ڕەنج و خەباتی حەزرەت ﷺ و یارانی لەمەككەدا ژمارەیان بوو بە نزیكەی (١٥٠) كەسێك و (٨٠) یان چوون بەرەو حەبەشە ... لەحەبەشە وازیان لێ نەهێنان ، عەمری كوڕی عاصیان نارد كە زۆرزان و (داهیە) ی عەرەب بوو ، دیاری گران بەهای ئەو سەردەمەی برد بۆ پاشا و دەستەودایەرەكەی ... لەلای نەجاشی وتی : ئەمانە لەرێی باوباپیریان لایان داوە ، بەڵكو داڵدەیان نەدەیت و بیان دەیتەوە دەستمان ... ئەویش بانگی كردن وگوێی لەقسەیان گرت و پاشان لەبەرئەوەی قەناعەتی تەواوی بەراستێتی (محمد) ﷺ و یارانی پەیداكرد ، ڕازی نەبوو لانەیان لێبشێوێنێ و دەست بەرداریان ببێ ... كە عەمر زانی هیچی بەدەستەوە نەماوە وتی : قوربان ئەمانە حاڵ و ئاسایشی ئێوەش دەشێوێنن ... بەهەر حاڵ ئەمەشی بۆ نەچووە سەر و هەروا بەدەستی خاڵی گەڕایەوە ...

پاش ماوەیەك شۆڕشێك دژی نەجاشی بەرپا بوو ، ئەویش خۆی بۆ بەرەنگاربونەوەیان ئامادەكرد و ئامۆژگاری موسڵمانەكانیكرد ، ئەگەر خوا نەخواستە شكام ، ئەوا ئامادەبن و خۆتان دەرباز بكەن ...

موسڵمانانی بێكەس و بێدەر لەخاكی غەریبی و دوورە ولاتیدا زۆر دەترسان ، بۆیە بەردەوام لەخوا دەپاڕانەوە ، كەنائومێدیان نەكات و ئەو پەناگەیەیان لێنەشێوێنێ لەنێوان موسڵمانان و شەڕەكەی نەجاشیدا ئاوێك هەبوو ، بۆیە (زبیری كوری عەوام) كوندەیەكی فووتێكرد و قایمی كرد بەخۆیەوە و بەمەلەچووە ئەوبەر ئاوەكە تازوو دەنگ و باس بزانێ ، پاش ماوەیەك گەڕایەوە و هەواڵی خۆش و مژدەی هێنایەوە بۆ موسڵمانان ، كە نەجاشی سەركەوتووە و دوژمنانی شكاون و بەوشێوەیەش تا فەتحی خەیبەر ئەو كۆمەڵە لەحەبەشە مانەوە ...

پاشان موسڵمانان لەمەككەوە كۆچیان كرد بۆ مەدینە و دەوڵەتیان دامەزراند و لە جەنگی بەدرا سەركەوتنێكی گەورەیان بەدەست هێنا ...

لەجەنگی ئوحودیشدا سەرەتا سەركەوتن و دوایی شكان بەهۆی دەرچوونی تیرهاوێژەكانی سەرشاخی ئوحود لەفەرمانی حەزرەت ﷺ و چۆڵكردنی سەنگەرەكەیان لەسەر شاخەكە ... ئالێرەدا دەپرسین بۆچی خوا چاو پۆشی لێنەكردن و لەبەر هەڵەوكەم و كوڕی هەندێكیان سەری نەخستن ؟!

زانایان دەڵێن : ئەگەر خوای گەورە سەری بخستنایە ، ئەوا راست نەئەبوونەوە و بەچەوتی پەروەردە دەبوون ، دیارە خوای گەورە کاری مەزنی داناوە بۆ ئەو ئوممەتە تا رۆژی قیامەت ، بۆیە پەندێکی وای دادان کە بوو بە خێر بۆیان و بوو بە ئامۆژگاری بۆ نەوەکانی دوای خۆشیان...

هەروەك قورئان دەفەرمویٚ : ﴿ أو لما أصابتكم مصيبة قد أصبتم مثليها قلتم أنى هذا ، قل هو من عند أنفسكم ان الله على كل شيء قدير ، وما أصابكم يوم التقى الجمعان فبأذن الله وليعلم المؤمنين ، وليعلم الذين نافقوا ﴾ ال عمران: ١٦٦

واتە : كاتێك بەلاو ناخۆشیەكتان تووشهات لەجەنگی ئوحودا ووتان : ئەمە چیبوو ؟ بۆ واما بەسەرهات ؟ (ئەی لەیادتان چوو لەجەنگی بەدرا ئێوە دوو ئەوەندەتان بە كافرەكان كرد) ، ئنجا پێیان بڵێ : ئەو بەلایە لەلایەن خۆتانەوە توشتان هات ، كاتێك نافەرمانی پێغەمبەرتان كرد و تەماعی دنیا لەدەروونتاندا جوولا ، بەراستی خوا دەسەلاتی بەسەر هەمووشتێكدا هەیە ... ئەوەش كە تووشتان هات لەرۆژی بەیەك گەیشتنی دوو ئۆردووەكەدا لەجەنگی ئوحودا ئەوە بەفەرمان و ویستی خوا بوو تا ئیمانی باوەڕداران دەربخات ، وە دووڕوویی و نالەباری دووڕووەكانیش دەربخات ...

لەجەنگی خەندەقیشدا موسڵمانان تەواو ماندووشەكەت بوون ، بەلام بەهۆی خۆڕاگریانەوە وبەهۆی سەرپێچی نەكردنیان لەفەرمانی پێغەمبەر ﷺ خوای گەورە بەسەربازانی نەبینراوی خۆی لەمەلائیكەت و رەشەبا ، سەری خستن و كافرانی سوك و ریسواكرد ، پاشان رێكەوتنی حودەیبیە فەتحێكی گەورەبوو ، قورئان هاتە خوارەوە لەسەری و فەرمووی : ﴿ انا فتحنا لك فتحاً مبيناً ﴾ الفتح

حەزرەتی عومەر رەزای خوای لێبێت پرسیاری كرد : بۆ ئەوە فەتحە ؟! حەزرەت ﷺ فەرمووی : بەڵێ ... بەخوا ئەوە فەتحە ...

هەستانەوەی ئوممەتی ئیسلام

موسڵمانانی ئەم ئوممەتە هەر لەسەرەتاوە رووبەڕووی ناڕەحەتی و زەحمەت دەبوونەوە ، خوای گەورەش وردە وردە پەروەردەی دەكردن بەو رووداوو كارەساتانە ... موسڵمانان چۆن لەبەرەی دەرەوەدا رووبەڕووی كافران دەبوونەوە ، ئاوەهاش

لەناوەوە روبەرِووی گێچەڵ و ئاژاوەی دوورِووەکان دەبوونەوە ... کە هەندێ جار ئەم رووبەرِووبونەوەیەی ناوخۆ زۆرگرانتر و کاریگەرتربوو لەسەریان ... بۆ نموونە :

دوورِووەکان لەگەرِانەوەدا لەغەزایەکدا بوختانیان بۆ خاتوو عائشە کرد ، کە بەرِووداوی (افك) بەناوبانگە ... ئەم رووداوە یەکەمجار بوو روویدات ، راستەوخۆ کاریگەریەکەی لەسەر ماڵ و ژیانی حەزرەت بوو ، لەکاتێکدا کە عائشەی لەهەمووان خۆشتر دەویست ... یەك مانگی خایاند (وەحی) دانەبەزی هەواڵ بدات و راستیمەسەلەکە بخاتە روو ، کە ئەمەش گەورەترین بەڵگەیە کە حەزرەت ﷺ غەیب نازانێ و هاتنی وەحی بەدەست ئەونیە !

حەزرەت ﷺ راوێژی بە (اسامە و ئیمامی عەلی) و کەسانیتر دەکردو لەبارەی عائشەوە پرسیاری لێدەکردن ، تا دوا هەمین رۆژ کە عائشە لەماڵی باوکی بوو ، حەزرەت ﷺ چوو بۆ ماڵیان و پێی فەرموو : (ئەی عائشە ئەگەر گوناهێکت کردووە ئەوا تەوبە بکە و داوای لێخۆش بوون بکە لەخوا)

عائیشەش بەباوکی وت : بابە وەڵامی بدەرەوە ، ئەویش وتی : بەخوا نازانم بڵێم چی ، وتی : دایکە وەڵامی بدەرەوە ، ئەویش وتی : بەخوا منیش نازانم بڵێم چی ! ئالەم کاتەدا کەس لەجێی خۆی نەجولا بوو، حەزرەت ﷺ سروشی بۆهات و پاشان بەرِوویەکی گەشەوە فەرمووی : مژدەت لێبێ عائشە ، خوا بەرائەتی بۆ ناردیت و ئایەتەکەی خوێند...

ئەم باسەمان بۆ ئەوە هێنا کە بزانین خوای گەورە چەندە گرنگی داوە بەپەروەردەی ئەم ئوممەتە ، چونکە تاقیامەت گەورەترین ئەرك وا لەئەستۆیدا ، ئەرکی پێشەوایەتی و رێنمایی خەڵکی ... ئەرکێك کەدنیا و قیامەتی خۆیان و خەڵکی وەستاوەتە سەری .. ئەم رووداوە ناخۆش بوو هەمووانی نارِەحەت کرد ، بەڵام خێربوو لەلایەنەکەی تریەوە کە گەورەترین پەند و ئامۆژگاری بوو ، هەروەك قورئان دەفەرموێت : ﴿ ان الذين جاؤا بالافك عصبة منكم لاتحسبوه شراً لكم بل هو خير لكم ، لكل امريء منهم ما اكتسب من الاثم ، والذي تولى كبره منهم له عذاب عظيم﴾ النور :

کەواتە بەشەرِی مەزانن ، بەڵکو خێرە بۆتان ... جا بەهەمان شێوە ئەم ئوممەتە تووشی نوشست و ناهەمواری زۆر دەبێت ، بەڵام هەموو کەوتنێکیان هەستانەوەیەکی نوێی لەدوایە، بەئەزموونێکی نوێوە زۆر لە رابردو چاکتر ئەکەونەوە کار ..

پاش ئەوەش کە حەزرەت ﷺ وەفاتی کرد عەرەب هەڵگەڕانەوە و موسڵمانان تووشی کارەساتێکی قورس بوون ، خوای گەورە دڵی ئەبوبەکری قایم کرد و بەفەزڵی خوا ئەوکێشەیەش نەماو ئیسلام زیاتر پەرەی سەند ...

تا ساڵی (٤١) ی کۆچی کەناونرا ساڵی (الجماعـــة) و ئیمامی حەسەن وازی لەفەرمانڕەوایی هێنا بۆ (معاویـة) ، ئیسلام بووە گەورەترین دەوڵەت و دەسەڵات لەناوچەکەدا ...

ڕۆم و فارس ئەو دوودەوڵەتە زلهێزەی کەبەهەزار ساڵ دامەزرابوون و ، پەلیان هاویشتبوو لەبەرامبەر هێرشی ئیسلام دا پاشەکشەیان دەکرد ...

لە (ئەندەلوس) یش لەساڵی ٩٢ بۆ ٩٥ کۆچی ، موسڵمانان فەتحیان کرد و ئاڵای ئیسلام بەسەریا شەکایەوە .

ئەگەر پرسیار بکرێ چۆن لەماوەیەکی ئاوا کەم دا ئەو دەوڵەتە گەورانە ئاوایان بەسەرهات ، کە هەریەکەیان سوپای (٢٥٠) هەزار کەسیان بە ئاسانی بۆ کۆدەکرایەوە و دەکرانە خۆراکی جەنگ و بەرەنگاربوونەوە ، لەوەڵام دەڵێین : زوڵم و ستەم و نادادی و دەردە کۆمەڵایەتی‌یەکان وەك خۆرە لەناوەوە خواردبوونی و تەنها قاوغیان مابۆوە ، بۆ رووخانیان دەبوایە هێزێکی دەرەکی پاڵی پێوەبنێت ، جا ئەو هێزەش ئیسلام بوو کەلەوپەڕی گوڕوتین دا بوو ، لەماوەیەکی کەم دا بەپێی سوننەتی ﴿ وتلك الايام نداولـها بين الناس ﴾ واتە دنیا دەگێڕین لەناوخەڵکی‌دا و هەر رۆژەی بەدەست کۆمەڵێکەوەیە ، وە هەروەها ئایەتی ﴿ ولولا دفع الله الناس بعضهم ببعض لفسـدت الارض ... ﴾ واتە : ئەگەر خوا کۆمەڵێك بەکۆمەڵێکی‌تر لەناو نەبات ئەوا فەساد و ئاژاوە و خراپە سەر زەوی دەتەنێت .

بەڵێ ئەمە قەدەری خوایە ، یاسا و باوی خوایە لەم دنیایەدا ، سەرکردەی فارسەکان بەنوێنەری موسڵمانەکانی وت : بۆچی هاتوون ؟ ئەگەر برسین نانتان بدەینێ ، ئەگەر رووت و رەجاڵی پاڵی پێوە ناون ، ئەوە جل و بەرگتان دەدەینێ و پۆشتەتان دەکەینەوە و بگەڕێنەوە وشەڕمان لێ‌لادەن ، نوێنەری موسڵمانەکانیش پێی وت : ئێمە قەدەری خواین ، ئێمەی بەئێوە تاقی کردۆتەوە و ئێوەشی بەئێمە تاقی‌کردۆتەوە ، ئەگەر لەهەوریشدابن ، یان سەر دەکەوین بۆتان ، یان دەبێ دابەزن بۆمان .

دەوڵەتی ئەمەوی و عەباسی نزیکەی (٦٠٠) ساڵێك حوكمیان كرد ، لەگەڵ ئەوەدا كاری مەزنیان بۆ ئیسلام ئەنجامداوە و خەلیفەی خواناس و چاكیان بووە ، خەلیفەی خراپ و كاری نابەجێشیان بووە ...

تەتەر و مەغۆلەكان هێرشێكی گەورەی بەرفراوانیان كردە سەرخاكی ئیسلام و قەتڵ و عامی موسڵمانیان كرد و پەڕاوو دەست خەتی زۆریان سوتاند و بۆماوەی (٤٠) ڕۆژ لەمزگەوتەكانی بەغدادا نوێژ نەكرا ...

تا ئەوەبوو وردە وردە موسڵمانان هەستانەوە و لەگەڵ ئەوەی كەلەمەیدانی جەنگدا سەركەوتنیان بەدەست هێنا ، لەمەیدانی دڵ و دەرونیش دا بەهەمان شێوە سەركەوتن وتوانرا تەتەر و مەغۆلەكان موسڵمان بكرێن و دڵیان كەمەندكێش بكرێ بۆ خێر و چاكە و پارێزگاری لەئیسلام ...

هێرشی خاچپەرستانیش بۆ دووسەد ساڵێك جیهانی ئیسلامی سەرقاڵ كرد ، (٩١) ساڵ نەیانهێشت لە (مسجد الاقصى) دا نوێژ بكرێت ، تا خوای گەورە بەرەكەتی خستە رەنجی (عمادالدین زەنكی) و (نورالدین)ی كوڕی و(صلاح الدین) ی ئەیوبی، وە سەرەنجام بنكە و پێگەی خاچپەرستان لەق كراو هەڵكەندران ...

جەنگی جیهانی یەكەم و دووەمیش بوونە مایەی پارچە پارچە بوونی ئیمبراتۆریەتی عوسمانی و رووخاندنی خەلافەت .

ئیسلامیان لەسیاسەت و حوكمداری جیاكردەوە و پەیڕەوی كردنی ئایین بوو بەنیشانەی دواكەوتوویی و حاڵی نەبوون ... بەقەدەری خوا لەجیێ ئەو خزان و خلیسكانە ، رابوونی ئیسلامی چەكەرەی كرد ، ئیمام بەننا لەمیسر و مەودودی لەهیندستان و نوورسیش لەتوركیا ، چاكی مەردایەتیان لێ كرد بەلاداو گڕوتینێكی نوێیان كردەوە بەگیانی موسڵماناندا .

لەو ڕۆژەدا داوای پەیڕەوی شەریعەت ئەستەم بوو ، بەلاَم ئەمڕۆ داوایەكی جەماوەرییە لەسەر تاسەری جیهانی ئیسلامیدا ، هەرچەند سیاسەتمەداران و فەرمانڕەوایان و پادشایان بەربەستن لەرێیدا ...

هەروەها خۆداپۆشین دیاردەیەكی سەیر بوو ، كەچی ئەمڕۆ خۆداپۆشین شانازییە و ئەوەی خۆی داناپۆشێ و لاسایی ڕۆژئاوا دەكاتەوە دەبێ بەخۆیدا بچێتەوە ، لەساڵی ١٩٧٣دا لەزانكۆی كوەیت تەنها سێ ئافرەت خۆیان داپۆشی بوو ، كەچی پاش (٢٥)

ساڵێك هەوڵ و خەباتی رابوونی ئیسلامی لەسەدا نەوەدی کیژانی زانکۆی کوەیت خۆیان داپۆشیوە (محاضرة المنحنى التاريخي للاسلام / د . طارق السويدان) .

رۆژنامەیەکی ئەوروپی دەڵێ (ئەمجارە لەئەوروپاوە خۆری ئیسلام هەڵدێتەوە ، وا خەریکە منارەی مزگەوتەکان جێ بە کەنیسەکان لێژ دەکەن و، بانگی منارەی مزگەوتەکان چاکترین شایەتن کە ئیسلام هەر رۆژەی لەزەوییەکی نوێدا بلاْودەبێتەوە) .

لەئەمەریکادا مانگانە نزیکەی دوو هەزار کەس موسڵمان دەبوون ، پاش رووداوەکانی نیویورك لەدوومانگدا (٢٤) هەزار کەس موسڵمان بوون ، واتە شەش ئەوەندەی جاران ... ئەمە بێجگە لەوەی چاپەکانی قورئانی وەرگێردراوی ئینگلیزی و فەرەنسی لەبازاردا نەماون و پەراوی (ماهو الاسلام) بەفەرەنسی نەماوە و داوای زۆری لەسەرە (لەتۆری ئینتەرنێت) .

هەروەها لەسەری ساڵی نوێی (٢٠٠٢)دا ئیتاڵییەکان قورئانی وەرگێردراو بۆ زمانی ئیتاڵییان بەدیاری دەنارد بۆ یەکتری ، ئاماری کتێبخانەکان دەڵێن کە لەیەك هەفتەدا بیست هەزار قورئانیان فرۆشتووە ، کە ئەمەش ئارەزوویان دەردەخات بۆ شارەزابوون لەو دینەی ئەو هەموو قسە و باسەی لەسەر دەکرێت...(رۆژنامەی یەکگرتوو ژمارە ٣٧٢) .

دیکتاتۆرەکانیولاْتە ئیسلامیەکان

دیکتاتۆریەت و پێشێلکردنی مافەکانی مرۆڤ ، وا دەکات کە خەڵکی هەق و راستیان لێ بشێوێ ئەگەر بۆ ماوەیەکیش بێت ، بۆیە رۆژئاوا هەرچەند لای خۆیان جۆرێك دیموکراتی و سەروەری یاسا و پاراستنی مافی مرۆڤ هەیە ، بەلاْم بۆ ولاْتانی ئیسلامی بە رەوای نابینن ، بۆ ئەوەی هەمیشە لەکاروان دوابکەون و مل ملانێ نەکەن لەگەڵ رۆژئاوا ، بەرێوەبەری (تایم) ی ئەمریکی لە پەراوەکەیدا (سفر اسيا) دەڵێ (دەبێت نیزامی دیکتاتۆری سەربازی لەولاْتە ئیسلامییەکاندا دروست بکرێت ، بۆ ئەوەی ئیسلام دەست نەگرێتەوە بەسەر ئوممەتی ئیسلامدا و نەتوانن رووبەرووی رۆژئاوا و شارستانییەکەی و ئیستعمارکردنەکەی ببنەوە ، هەرچەندە ئەبێ ئەوە لەبیر نەکرێ کەجاروبار مۆڵەتێکیان بدرێ هەناسەیەك بدەن تاوەکو لەژێر فشاری زۆردا نەتەقنەوە !)

(ل ٣٢٥ المعجزة المتجددة)

ئەمە بێجگە لەوەی چەندیان بۆ کرابێ ولاْتە ئیسلامیەکانیان لاواز کردووە بۆنموونە ئەندەنوسیا توانی ببێ بەیەکێك لەو شەش دەوڵەتەی جیهان کە فرۆکەی بازرگانی

لەجیهاندا بەرهەم بهێنێ ، بەشێوەیەکی زۆرچاك و بەنرخێکی هەرزان ، کە ئەمەش بووە هۆی ئیفلاس کردنی کۆمپانیا مونافیسەکانی بۆیە بەپیلانێکی ژەهراوی کەوتنە دابەشکردنی ئەندەنوسیا و تەیموری رۆژهەلاتیان لێدابڕی و ئاژاوەی زۆری تریان بۆ ناوەیەوە ، لەلایەکیتریشەوە تووشی داڕووخانی ئابوریان کردو مالیزیاشیان بەهەمان دەرد برد . (ل٩٣ سەرچاوەی پێشوو) .

موسڵمانانی ئاسیای ناوەڕاست

رێژەی موسڵمانان لەئاسیای ناوەڕاستدا ، پێش شۆڕشی ئۆکتۆبەری ساڵی ١٩١٧ نزیکەی (٩٨٪) بوو ، کاتێك شۆڕش هەڵگیرسا ، (لینین) سەرکردەی شۆڕشەکە لە ٢٢ ی نوفمبری ١٩١٧دا یەکەم بەیاننامەی ئاڕاستەی موسڵمانەکان کرد ، کەتیایا دەڵێت :

(ئەی موسڵمانانی روسیا ، ئەی تەتەری فۆڵگاوقرم ، ئەی (قرقیز) و دانیشتوانی سیبریا و تورکستان ، ئەی دانیشتوانی قەوقازی پاڵەوان و هۆزەکانی شیشانی شاخە گەردن کەشەکان ، ئەی ئەوانەی کە مزگەوتەکانتان روخێنرا و پەرستگاکانتان کاول کرا و ، قەیسەرەکان قورئانەکانیان دڕاندن و دژایەتی ئاینەکەتانیان کرد و زمان و کەلتور و رۆشنبیریتانیان لەناوبرد ، شۆڕش بکەن و راپەڕن لەپێناوی ئاین و قورئان و ئازادی خواپەرستیتاندا ، ئێمە لێرەوە رای دەگەیەنین رێزمان بۆ ئاین و مزگەوتەکانتان ... عادەت و تەقالیدتان ئازادە و کەس ناتوانێ دەستی بۆ بەرێت ، ژیانی ئازادی سەربەخۆتان بنیات بنێن ، بەبێ هیچ بەربەستێك کە ئەوەش هەقی خۆتانە ! ... داواتان لێدەکەین پشتگیری شۆڕش بکەن ، چونکە بۆ ئێوەیە و لەپێناوی ئێوەدایە) (ل ٣٢٠ سەرچاوەی پێشوو) .

پاش ئەوەی شۆڕشەکە سەرکەوت ، پەیمانەکانی خۆیان نەبردە سەر بەرامبەر موسڵمانەکان ، لەبەرئەوەی لەبنەڕەتدا شۆڕشەکە دەستی جوولەکەی تێدابوو ، ئەندامانی سەرکردایەتی شۆڕش حەڤدەکەس بوون ، چواردەیان جوولەکەبوو ، سیانەکەیتریان ژنیان جوولەکە بوو ، سەرەنجام رووی ناشیرینی خۆیان دەرخست و بەئاگر و ئاسن رووبەڕووی موسڵمانان بونەوە ، نزیکەی سی و دووهەزار مزگەوتیان داخست و ، بیست و دووهەزار قوتابخانەی ئیسلامییان قەدەغەکرد و بەملیۆنەها کەسیان کوشت و دەربەدەرکرد ...

لەساڵی ۱۹۲۲زدا بەهۆی ئابڵوقەی ئابوری‌یەوە دووملیۆن موسڵمانی تەتەری (قرم) برسێتی رووی تێکردن و سەد هەزاریان مردن .

دانیشتوانی قرم لە(پێنج ملیۆن) ەوە لەساڵی ۱۹۲۲ دا بوون بەیەك ملیۆن لەساڵی ۱۹٤۰زدا، بەردەوام ستالینیش دەربەدەری کردن تا موسڵمانی لەناوچەکەدا نەهێشت .

ترکستانیش بەهەمان شێوە لەساڵی (۱۹۲۲ ـ ۱۹۳۲)زیاتر لە ۳ ملیۆن موسڵمانی ترکستان مردن بەهۆی برسێتی و رەشە کوژی‌یەوە ، تەنانەت لەبرساندا گۆشتی مردوویان دەخوارد ، ئەمەش کەبەچیرۆکێك باسکراوە بەکوردی بەناوی مردوو خۆرەکانەوە .

دیارە موسڵمانانیش بێ‌دەنگ دانەنیشتن و نزیکەی (۲۵) شۆڕشیان بەرپاکرد لەساڵی (۱۹۲۰) ەوە تا ساڵی (۱۹۸۰) (ل ۲۲ شمس الاسلام) .

زانایان و پیاوانی ئایینی زیندە بەچاڵ دەکران ، یان لەسیبریا و ناوچە دووردەستەکاندا بۆ دەیان ساڵ بەند دەکران ، دەڵێن نزیکەی پەنجا هەزار زانای ئاینی کوژران و لەگۆڕی بەکۆمەڵدا ناشتویانن ...

تا ساڵی ۱۹۳۵ بزوتنەوەی جیهاد (الباشمس) یان لەناوبرد لەئاسیای ناوەڕاستدا و تەفر و تونایان کردن ...

شێخ (عبدالغفور) لەشاری بخاری دەڵێ : (یەك لەسەر پێنجی دانیشتوانی بخاری کوژران ، هەرچی زانای ناوچەکە هەیە شەهیدکران ، تاوای لێ‌هات خەڵکەکەی زیاتر لەهەموو ناوچەکانی‌تر بێ‌ئاگابن لەدین) (ل ۳۲۲ المعجزة المتجددة) .

ڕووخانی شیوعیەت

پاش زیاتر لەحەفتا ساڵ زوڵم و ستەم ، بیری شیوعیەتی نەگونجاو لەگەڵ فیترەتدا ، هەرەسی هێنا و خۆیان و بیروبۆچوونی چەوتیان چوونە زبڵدانی مێژووەوە ، ڕۆژنامەی (نیوزویك) بەگەورەیی لەسەر لاپەڕەی یەکەمی وتەیەکی پاپای بڵاوکردەوە کە دەڵێ : (مارکس و لینین ، ئێستا پاش رووخانی ئیشتراکیەتی جیهانی بۆشایی‌یەکی گەورەیان بەجێهێشتووە بۆ (محمد) ، بۆیە کەنیسە بەهەموو توانایەوە دەیەوێ رێی لێ بگرێ چ لەرووسیا وچ لەوڵاتە ئیسلامی‌یەکاندا) ل ۲۲۱ سەرچاوەی پێشوو .

مژدەدەران بەفەرمانی فاتیکان کەوتنە بڵاوکردنەوەی ئینجیل و هەموو هەوڵێکیان خستە گەڕ بۆ ئەوەی ئیسلامەتی سەرکوتکراو لەرووسیا و وڵاتەکانی تری ژێر چەپۆکی‌دا

جارێکیتر سەرهەڵنەداتەوە ، تەنها لە (اذربیجان) دا ، بیست رێکخراوی مژدەدەرەکان خەریکن بۆ راکێشانی خەڵکی بەرەو گاورێتی ، وە بۆ ئەم کارەشیان ئینجیلیان وەرگێڕا بۆ (١٦١) لەهجە و زمانی ناوچەکە ... (ل ٢٢٤ سەرچاوەی پێشوو) .

خەباتی ژێر زەمینی موسڵمانان

لەروسیا و ناوچەکانی ژێر دەستیدا بۆماوەی حەفتا ساڵ زانایان و خواناسان ، باوکان و دایکان ، ژێر بەژێر و بەدزییەوە ، لەناو سرداب و شوێنی شاراوە و نەزانراودا ، قوتابییان پێدەگەیاند و دەست بەدەست ئاڵای ئیمان و ئیسلامەتیان بەیەکتری دەگەیاند...چیرۆك و بەسەرهات و مێژووی ئەو گەلە چەوساوە و ستەم لێکراوە ، بەدەیان هەزار لاپەڕە تەواو نابێ وتەنها دوونموونە باس دەکەم :

نموونەی یەکەم :

دووکەسی خەڵکی یەمەن بۆ مەشقی سەربازی و خوێندن دەچنە روسیا و لەوێ لەبەرئەوەی لەوڵاتی غەریبین و کەس نایان ناسێت و برواکەشیان لاواز بوو ، بڕیار دەدەن بێدڵی خۆیان نەکەن و سڵ نەکەنەوە لەکاری بەدرەوشتی ... بۆیە هەرچاودەگێڕن و لەفرسەت دەگەڕێن ... رۆژێك کچێکی جوان دەبینن لەدوورەوە ئاماژەیان بۆ دەکات و ئەمانیش بەخۆشییەوە ئەم جادە و ئەو جادە شوێنی دەکەون ، تا دەگەنە ماڵێك ، کچە دەچێتە ژوورەوە و یەکێکیشیان لەپێشدا دەچێتە ژوورەوە و گوایە ئەگەر وەزعەکەی بەدڵ بوو ، هیچ مەترسییەك نەبوو ئەوی تریش بەدوایدا بچێت ... کە یەك بەدوای یەکدا چوون لەناو حەوشە و باخێکدا پیرێژنێك دانیشتبوو ، کەلای پرێژنەکە دانیشتن ، کچەکەی ئاماژەی بۆ کردبوون و ئیغرای کردبوون بە جلێکی سەرتا پۆشەوە و بەدوو پەرداخ شەربەتەوە زۆر بەشەرمەوە هات و شەربەتەکەی پێشکەش کردن و بەجێی هێشتن ، پیرێژنەکە لێی پرسین : ئێوە خەڵکی کوێن ؟ وتیان : خەڵکی یەمەنین ... وتی : یەمەن ... یەمەن ... زۆر چاکە ، ئنجا بەچاوی پڕ ئەسرینەوە وتی : کوڕەکانم ئێمە لەم وڵاتەدا مەحرومین لەفێربوونی ئیسلامەتی و چاومان گێڕاوە کەسێکمان دەست بکەوێ عەرەبی بزانێ و لێی ئەمین بین و خەبەرمان لێنەدات ، بۆیە کە کچەزاکەم هەستی بەزمانی عەرەبی ئێوە کردبوو لەو رێگاوبانەدا کەهاتووچۆتان دەکرد ، بەوفێڵە بانگمان کردن ، تاخۆم و ئەو کچە زایەم و ئەو منالانە ، فێری قورئان خوێندن و نوێژکردن بکەن ...

چونکە بەڕاستی کاتی خۆی باووباپیرانی ئێوە ئیسلامەتیان بۆ ئێمە هێناو لەپێناوی‌دا شەهید بوون ...

ئەو دووبرادەرە هەروەك لەبانێك بەریاندەیتەوە ، لەجیٚی خۆیان سڕ بوون ، ئەمان بۆچی هاتن و ئەویش داوای چیان لیٚ‌دەکات ... سەرەنجام ئەم رووداوە وای لیٚ‌کردن تەوبەبکەن و پابەندبن بەفەرمانەکانی خواوە (ل ٢٢٨ المعجزة المتجددة) .

نموونەی دووەم :

ئەفسەرێکی رووسی لەسەر کەشتیەکی سەربازی رووسی لەعەدەن ، بەدزی‌یەوە داوا لەکرێکارێکی یەمەنی دەکات ، کە ئەگەر قورئانێکی هەیە بۆی بهێنیٚ ، ئەویش لای سەیر دەبێت و بۆبەیانی قورئانێکی بچوك دەبات بۆی ، ئەفسەرەکە قورئانەکەی لیٚ‌وەردەگریٚ و چەند جار ماچی دەکات و دەیخاتە سەر سەری و دوایی دەیداتەوە ... ئەویش دەڵیٚ قوربان هەڵی گرە بۆ خۆت ، ئەفسەرەکە بەچاوی پڕ فرمێسکەوە دەڵیٚ : ئەگەر پێم بزانن و ئەو قورئانەم پیٚ بگرن هەڵم دەواسن... (هەمان سەرچاوە) .

هەستانەوەی موسڵمانانی روسیا

لەدوای ساڵی (١٩٩٠) ەوە کە فشار لەسەر موسڵمانان کەم بۆوە ، وتارخوێنی یەکەم نوێژی هەینی مۆسکۆ لەبارەی هەستانەوەی موسڵمانان و رابوونی ئیسلامیەوە دەڵێت : لەسەدا پەنجای خەڵکی کە شیوعیەکان دەیانوویست مێشکیان داشۆرن ، بەهۆی رابوونی ئیسلامی‌یەوە روویان کردەوە مزگەوتەکان و دوای حەفتا ساڵ ئیلحاد و دوور لەخوایی لەیاریگەیەکی گەورەدا گەنجەکان بانگیاندا و نوێژی تەراویحیان کرد ...

لەتەتەرستان (٧٠٠) مزگەوت دروستکراوە و چاککراوەتەوە ، لەداغستان زیاتر لە (٣٠٠)مزگەوت و (٨٢٠)قوتابخانەی ئایینی و (٤٠٠) ئەڵقەی قورئان لەبەرکردن کراونەتەوە .

لەتورکمانستان (٢٤٠) مزگەوت کراونەتەوە کە هەریەکەشیان قوتابخانەیەکی قورئان لەبەرکردنی لەگەڵدایە .

لەکازاخستان (٥٠٠٠) مزگەوت و (٢٠٠) قوتابخانەی ئایینی کراونەتەوە ... لە خۆشی سەرفرازی و رزگاربوون لەچەپۆکی خوانەناسان و هەڵمژینی هەوای ئازادی ، کۆمەڵێك موسڵمان لەشیشان و روسیاوە بڕیاریاندا ، بەپیٚ بچن بۆ حەج ، وەك لاسایی کردنەوەیەك بۆ هەوڵ و رەنجی باوباپیرانی موسڵمانیان .

ئەم گەرم و گوڕیەی موسڵمانان و پەیڕەوی کردنەیان بۆ ئاینی خوا وای لەسەرۆکی حیزبی شیوعی طاجیکستان کرد کە بڵێ (بەراستی سەیرە ! چۆن ئەمە روودەدات ، پاش ئەو هەمووەی کەفێرمان کردن لەقوتابخانە حیزبی‌یەکاندا و ، پاش ئەو هەمووەی کە کوشتمان ، وەپاش ئەو هەموو پارەیەی کە خەرجمان کرد بۆ دووور خستنەوەیان لەئاینەکەیان) ل ٣٣١ (المعجزة) .

تۆڵە و سزای خودا

ماوە بڵێیین خوای گەورە لەناووسیفاتە پیرۆز و بەرزەکانی (الجبار) و (المنتقم) ە ،خوا بەدەسەلأتە و تۆڵەسێنە ، خۆی دەفەرمووێ : { ولا تحسبن الله غافلاً عما يعمل الظالمون ، انما يؤخرهم ليوم تشخص فيه الابصار ، مهطعين مقنعي رؤوسهم لايرتد اليهم طرفهم ، وأفئدتهم هواء} ابراهيم : ٤٢.

واتە : واگومان مەبەن کە خوا بێ ئاگایە لەوکارو کردەوەیەی ستەمکاران دەیکەن ، بەراستی خوا سزاکەیان دوا دەخات بۆ رۆژێك کەچاوەکانیان تیایدا ئەبڵەق دەبن (هەرچەند جاری واش هەیە لەدنیاداسزاکەیان بۆ پێش دەخات) ، بەپەلەو شپرزەیی‌یەوە دێن ، سەریان بەرزکردۆتەوە و لەترس دا چاو ناتروکێنن ، دڵەڕاوکێیانە و دڵ و دەروونیان بەتاڵە و هیچ حاڵی نین ...

بەڵێ خوای گەورە مرۆڤی سەرپشك کردووە و مۆڵەتێکی داوەتێ ، بۆیە سزاکەی بۆ دەخاتە قیامەت ، ئەمەش هەر میهرەبانی‌یە ، بەڵکو پەشیمانببێتەوە ... جاری واش هەیە خوای گەورە بەشێك لەسزاکەی بۆ دەنێرێ بەڵکو بگەرێتەوە ...

رووسیا خوا رووسیای کرد و تووشی داڕووخانی ئابووری و پچڕاندنی شیرازەی کۆمەڵ و هەزارەها کێشەی تربوو ، دەڵێن چل ملیۆن کەسیان هەژارونەدارن ، ئەمە بێجگە لەوەی کە هەر جارەی لەلایەکەوە کونی تێدەبێت ، ژێر دەریایی‌یە ئەتۆمی‌یەکەی نقوم بوو بەسەرنشینەکانیەوە و ئەم دەستەوسان بوو هیچی بۆ نەکراو ، وێستگەی ئەتۆمی (تشرنوبل) ی هەناسەیەکی‌دا و لەچەند چرکەیەکدا سەدوبیست هەزار کەسی کوشت و تائێستاش زیانی بەردەوامی هەیە بۆ رووسیا و وڵاتانی دەوروبەریشی ...

ئەمەریکاش زریان و تۆفان ساڵانە بەملیارەها دۆلار زیان دەدەن و ئەم تەقینەوانەی دوایش بەدەیەها ملیار زیانی دا لەئابووری ئەمەریکا ئیتر هەرکەس پێی

هەستابێ‌وهەرچۆن بێت ، تۆڵەیەکی خواییە بەرامبەر ستەم و زۆرداری ئەمەریکا بەرامبەر گەلانی جیهان ئەگەر بەخۆیان بزانن ...

تورکیاش بەهەمان شێوە ، وازی لەئیسلام هێنا و رووی کردە رۆژئاوا بەڵکو پێش بکەوێت ، کەچی یەکێتی ئەوروپا هەر رۆژەی بیانوویەکی پێ‌دەگرێ و هەرچی دەکات ، لەیەکێتیەکەیان وەری ناگرن ! باری ئابووریشیان رۆژ بەرۆژ روو لەداڕووخانی زیاترە و هەرچەندە پارەش قەرز دەکەن لەسندوقی نێودەوڵەتی، لەباری شلۆق و خراپیان قوتار نابن ..

لەقاعیدەی بەحری‌یەکەدا ، ئاهەنگێك گێڕدرا کە نزیکەی سی جەنراڵی تورکی و سی جەنراڵی ئەمەریکی وسی جەنراڵی ئیسرائیلی تیایا بەشداریان کردو ، ئافرەتانی سەماکەر و گۆرانی بێژیش لەگەڵ مەی خواردنەوەدا ئاهەنگەکەیان گەرم کردبوو ...

ئالەم کاتەدا جەنراڵێکی تورکی داوای لە (نقیب) ێکی تورکی بەردەستی کرد کە قورئانێك بهێنێ ، کەهێنای وتی : بخوێنە ، ئەویش هەندێکی خوێند و پاشان وتی : تەفسری بکە ، وتی : نازانم .. جەنراڵەکە قورئانەکەی لێ‌وەرگرت و دڕاندی وفڕێ‌ی‌دایە بەر پێ‌ی سەماکەرەکان و وتی : کوا خوا دەڵێ قورئان دەپارێزم ، دەبابێت بیپارێزێ ... (نەقیبەکە) رای کردە دەرەوە ، لەوە دەچوو ئیمان لەدڵیا بووبێ و بەدەم خۆیەوە دەیووت خوا غەزەبمان لێ دەگرێ ... ئەوەندەی نەخایاند (قاعیدەکە) هەر هەمووی بەجەنراڵەکان و پاسەوانەکان و میوانەکانەوە ، کەنزیکەی سێ‌هەزار کەس دەبوون نغرۆی زەوی بوون و بوومەلەرزەیەی کورتی چەند چرکەییان بەس بوو کە پەندی ئەوانیش و هەموو ئەو ملهوڕانەش دابدات کەلەخوا یاخی دەبن ...

ئەم رووداوەش رۆژنامە تورکی‌یەکان باسیان کرد و ، ئەو (نقیب) ەش ، خوا رزگاری کرد ، بەهۆی ئەوەی کەپێش رووداوەکە بەپەلە هۆڵەکە و ناوچەکەی بەجێهێشت و دوایی ئەم هەواڵ و باسانەی گێڕایەوە .

ئەم بومەلەرزەیە (٥٠) چرکەی خایاند و (٤٥) هەزار کەسی کوشت و بریندارکرد ، وە (٢٠٠) هەزار کەسی ئاوارەکرد ، وەنزیکەی (٢٥) ملیار دۆلار زیان کەوت لەتورکیا و گەورەترین شاری پیشەسازی وێران بوو کەلەسەدا حەفتای کەل و پەلی ناردنە دەرەوەی لێ‌بەرهەم دەهات . (مجلة الاسرة عدد ٧٦/ ١٤٢٢هـ) .

قورئان دەفەرموێت : ﴿ولا يزال الذين كفروا تصيبهم بماصنعوا قارعة أو تحل قريباً من دارهم حتى يأتي وعد الله ، ان الله لايخلف الميعاد ، ولقد استهزيء برسل من قبلك ، فامليت للذين كفروا ثم اخذتهم فكيف كان عقاب﴾ الرعد : ٣٢

واتە : بەردەوام ئەوانەی کافر و بێباوەڕن ، بەهۆی خراپەیانەوە تووشی بەڵا و موسیبەت و تێسرەواندن دەبن ، خۆیان یان دەروردراوسێیان هەتا بەڵێنی خوا دێتە دی ، بەڕاستی خوا پەیمانی ناشکێنێت و دەیهێنێتە دی .

ئەی پێغەمبەر ﷺ ئەگەر خوانەناسان گاڵتە دەکەن بە تۆ و بەئاینەکەت ، خەفەت مەخۆ ، چونکە سوێند بەخوا بەڕاستی گاڵتەکراوە بەپێغەمبەرانی پێش تۆش ، جا ماوەیەك مۆڵەتم دانێ و پاشان خەشم و قینم لێگرتن ، جا چۆن تۆڵەیەك بوو تۆڵەکەم (ئەوە مێژووکێ دەیەوێ باسەیری ئاسەواریان بکات !) .

تێبینی :

باری ئابووری داڕووخاوی تورکیا لەئامارەکاندا دەردەکەوێت کە دەڵێن : قەرزی دەرەکی تورکیا لەساڵی ١٩٨٠دا(٧و١٥) ملیار دۆلاربوو ، کەساڵی یەك ملیار دۆلار سووی ئەدا لەگەڵ دانەوەی قەرزەکەدا ، لەساڵی (١٩٩٩) دا ئەو قەرزە دەرەکیە بوو بە (١٠٠) ملیار و ساڵانەش (٥) ملیار دۆلار سووی ئەدا لەگەڵ دانەوەی قەرزەکەدا ...

قەرزی ناوخۆی تورکیاش لەساڵی ١٩٨٠دا (٩و٧)ملیار دۆلاربوو ، لەساڵی ١٩٩٩دا بو بە (٢و٦٣) ملیار ...

لەبیست ساڵی رابردوودا تورکیا (٤٢٧) ملیار دۆلاری داوەتەوە بەقەرزدا کەبڕێکی باشی سووە زیادەکەیە کە ئەبێ بیدات و هەرچی دەکات رزگاری نابێت لێی ، تائێستاش قەرزی ناوخۆی و سووەکەی لەسەدا نەوەد و پێنجی وارداتی باجی میری دەبات کە کۆدەکرێتەوە .

زیادە رۆیی و خراپی حکومەت بووەتە مایەی بەفیڕۆدانی (٣و١٩٥) ملیار دۆلار لەدەساڵدا واتە ، لە (١٩٩٠ ــ ٢٠٠٠) ...

نزیکەی سەد ملیار دۆلاریش دزراوە لەبانقەکاندا بەناوی قەرزدان بە بازرگان و کۆمپانیا وەهمیەکان ، کە ئەوانەی قەرزیان دەکرد خۆیان و پارەکانیان رایان دەکرد بۆ دەرەوە ... (وەرگیراوە لەوتاری الازمة الاقتصادية التركية / اورخان محمد علي / ئینتەرنێت) .

وریابە دڵت گەرد نەگرێت!

دوژمنانی هەق و راستی هەر لەدێر زەمانەوە خەریکن کە گومان بخەنە دڵی بڕوادارانەوە بۆ ئەوەی ساردیان بکەنەوە وبڕواکەیان لەق بکەن ... بۆ نموونە :

زەیدی کوڕی حاریثە ی خۆشەویستی پێغەمبەر ﷺ لەماڵی حەزرەتدا گەورەبوو ، کاتێك جەنگی (مؤتە) هاتە پێشەوە ، حەزرەت ﷺ سێ سەرکردەی دیاری کرد و فەرمووی : با زەید سەرکردایەتی سوپاکە بکات ، ئەگەر ئەو شەهید بوو با جەعفەری کوڕی ئەبوتالیب ببێتە سەرکردە ، ئەگەر ئەویش شەهید بوو با عەبدوللای کوڕی رەواحە ببێتە سەرکردە و پێشەوا ...

کە ئەم دەنگ و باسە بڵاوبۆوە ، جوولەکەیەك هاتە خزمەت حەزرەت ﷺ وتی: ئەی (ابا القاسم) ئێمە لەپەڕاوەکانماندا هاتووە ئەگەر پێغەمبەرێك چەند سەرکردەیەك دابنێ بۆ جەنگێك مانایوایە دەزانێ کە دەکوژرێن ...

حەزرەت ﷺ خوا خستبویە دڵییەوە کەچی دەبێت ، بەڵام هەرچی بەجوولەکەکە بووتایە کێشە دروست دەبوو ، بۆیە هیچی وەڵام نەدایەوە ... پاشان جوولەکەکە چووە لای زەید و وتی : ئەزانی ئەگەر پێغەمبەرێك چەند سەرکردەیەك دیاری بکات بۆ جەنگێك ئەوا مانای وایە ئەو سەکردانە شەهید دەبن ، ئنجا یان ئەوەتا پێغەمبەرەکەتان راستە پێغەمبەرە و ئێوە دەکوژرێن ، جاکەوابوو بچۆرەوە لای ماڵ و منالت و دوا خواحافیزی بکە ، ئیتر نایان بینیتەوە ، ئەگەر ئەوەش نەهاتە دی مانای وایە محمد پێغەمبەر نیە !

زەید لەمەبەستی گڵاوی جوولەکەکە تێگەیشت و زانی دەیەوێ دڵی ساردبکاتەوە و بیخاتە گومانەوە ، بۆیە بەباوەڕی پتەوەوە وتی : من شایەتی ئەدەم کە ئەو پێغەمبەری خوایە و ناگەڕێمەوە و سەر لەماڵ و منالم نادەم و پشت بەخوا دەبەستم ، چی دەبێت بابێت !

بەراستی دڵ دامەزراوی ودڵنیایی مەسەلەیەکی گەورەیە بۆیە حەزرەت ﷺ هەمیشە دەیفەرموو: (اللهم يا مقلب القلوب ثبت قلبي على دينك) .

مرۆڤی بڕوادار ئەبێ بەردەوام لەهەوڵ دابێت بۆ پتەوکردنی بڕواکەی و ، ئەبێ شارەزابێ لەئاینەکەی بۆ ئەوەی دوژمنان زەفەری پێنەبەن و لەخشتەی نەبەن ، بۆ زیاتر بەرچاو رۆشنی و دڵنیایی باسی هەندێ لایەنی ئیعجازی قورئانی دەکەین ، کەتەواوکەرە بۆ ئەو باسانەی کەلەپەڕاوەکانی تردا ئاماژەمان پێکردووە .

ئاشکرایە ئەم قورئانە موعجیزاتی و عەجایباتی تەواو نابن ، هەروەك پێغەمبەر ﷺ لەبارەی قورئانەوە دەفەرموێت : (ولاتنقضي عجائبه) ...

جا ئەو باس و ئاماژە زانستیانەی قورئـان هەقمانە بیخەینە روو وەك هۆکارێکی چاکی بانگەواز بۆ دینی خوا و هەقە لێی بێدەنگ نەبین ... هەروەك دکتۆر مارشال جونسون وتی لەکۆنگرەی پزیشکی جیهانی هەشتەمدا (ئەگەر ئەم راستیانەی لەلایەن زانایانی موسڵمانەوە پێشکەشکران لای ئێمە بوونایە ، دنیامان هەڵدەستانە سەرپێ و نەمان دەهێشت دانیشن ، چۆن ئەم هەموو بەڵگە و نیشانانەتان لەلایە لەبارەی راستی پێغەمبەرەکەتانەوە و بێدەنگ دەبن ؟) شایانی باسە دکتۆر مارشال راوێژکاری هەشتا کۆمپانیای دەرمانە لەجیهاندا... (ل ١٩٣ المعجزة المتجددة) .

١/ بەردە رەشەکەی کەعبە :

کاتێك حەزرەتی ئیبراهیم (سەلامی خوای لێبێ) کەعبەی دروستکردەوە ، بەحەزرەتی (ئیسماعیل) ی فەرموو بگەرێ ، بەڵکو بەردێکم بۆ پەیدا بکەی کەلەبەردەکانی‌تر جیاوازتر بێت وبیکەم و بەنیشانە بۆ سەرەتای تەواف کردن بەدەوری کەعبەدا ، حەزرەتی ئیسماعیل چەند گەڕا بەردێکی وای دەست نەکەوت ، کە گەڕایەوە لای باوکی بینی بەردێکی رەنگ جیاواز لەبەردەکانی تر هەیە پرسیاری کرد کە ئەو بەردەی لەکوێ بوو ، حەزرەتی ئیبراهیم فەرمووی : ئەو بەردە خوا لەبەهەشتەوە بۆی ناردووم ...پێغەمبەرمان (محمد) یش ﷺ ئاماژە بەوە دەکات لەفەرموودەیەکدا کە ئەو بەردە خوای گەورە لەئاسمانەوە و لەبەهەشتەوە ناردوویەتی‌یە خوارەوە ، هەروەك ئیمام ئەحمەد ریوایەتی کردووە...

ئینگلیزەکان بیریان لەوەکردەوە کە ئەفسەرێکی لێهاتوو بنێرنە ولاتی (مغرب) تا فێری زمان و لەهجەی مغربی ببێت ... ئەو ئەفسەرەش ناوی (ریتشارد) بوو کە ناردیانە مغرب بەچەند ساڵێك فێری زمانیان بوو ... پاشان هێنایان بۆ میسر و بەکەشتی وەك حاجی‌یەکی مەغریبی ناردیان بۆ حەج ...

ئەو کاتە حەج وەکو ئێستا قەرەباڵغ نەبوو ، لەفرسەتێك و لەکاتێکی شەووچۆڵیدا ، بەئالەتێکی تایبەتی پارچەیەکی بچووکی لەبەردە رەشەکە کردەوە و لای خۆی شاردیەوە پاشان چوو بۆ سەفارەتی ئینگلیزی لە (جدە) و ئەوانیش ئاهەنگێکی گەورەیان گێڕاو باڵوێزی ولاتەکانی تریشیان بانگ کرد ... ئنجا لەرێی خۆیانەوە ئەفسەرەکەیان

ناردەوە بۆ بەریتانیا و لەوێ لە (متحف) لەلایەن شارەزای جیۆلۆجی دکتۆر (رید) ەوە لێکۆڵینەوەی لەسەرکرا ، کاتێك ئەنجامەکەیان بە (ریتشارد) وت کە ئەم بەردە بەردی سەرزەوی‌نیە و بەردێکی تایبەتە ، لەهۆش خۆی چوو ...

پاشان (ریتشارد) پەڕاوێکی نووسی لەدووبەرگدا بەناونیشانی (رحلة الی المكة المكرمة) کەتیایا باسی یادەوەری خۆی دەکات لەم مەسەلەیەدا ، کە چۆن پیلانێکی ئالەو جۆرەیان داناوە بۆ بەدرۆخستنەوەی فەرموودەی پێغەمبەر و سەرنەکەوتنیان لەوکارەدا ، هەروەها لەبەرگی دووەمیشدا باسی خشوع و ترسی خۆی دەکات لەخوا لەپاش دەرکەوتنی ئەو راستی‌یە بۆی . (دکتۆر زەغلول النجار باسی کرد) .

لەدیاردە سەیرەکانی تری کەعبە ، ئەوەیە کەتێبینی‌کراوە لەو ناوەدا تەنها جۆرێك کۆتر هەیە و جۆری تری کۆتر نایەنە ئەو دەوروبەرە ، پاشان ئەو کۆترانە بەهیچ جۆرێك لەسەر کەعبە و دیوارەکانی نانیشنەوە ، هەروەك ئەوەی لەپیرۆزی کەعبە ئاگادارکرابن ، یەك ساڵی دووردرێژ ئەو بەرگەی کەلەئاوریشم دروستکراوە و رەنگی رەشە و بەدەست ئایەتەکانی دەچنرێ ، بەچوار دیورای کەعبدا هەڵدەواسرێ هیچ جۆرە ریقنەیەکی کۆتر و باڵندەی تری پێوە نیە !

ئاوی زەمزەمیش کە بەهەر نیەتێك بخورێتەوە خوا بەفەزڵی خۆی دەیهێنێتەدی و نەك هەر تینوێتی دەشکێنێ بەڵکو مرۆڤیش تێردەکات ... ئەو ئاوە نزیکەی سێ هەزار ساڵە هەڵدەقوڵێ و بەردەوامە لەکاتێکدا رەنگە بیرێك یان کانی‌یەك دەساڵ ، بیست ساڵ یان سەد ساڵ بڕبکات ...

٢ / شوێنەواری گەلی عاد :

شوێنەواری هەندێ لەو گەلانەی کە قورئان باسی کردوون ،هەر لەوکاتەوە زانراون و بینراون، وەك شوێنەواری گەلی (ثمود) ، کەلەرێی تبوك دا بوو ، کاتێ موسڵمانان چوون بەرەو شام بۆ روو بەڕووبونەوەی رۆمەکان و حەزرەت فەرمووی : بەگریانەوە بەلای دابڕۆن و لەئاوی ناوچەکەیان مەخۆنەوە و ئەوەش کەهەویری پێ‌شێلاوە بیدات بەولاخەکەی ، ئەمەش بۆ ئەوەی دڵ و دەروونیان وشیاربێ و بترسن لەو غەزەبەی کە خوا لەوگەلەی گرتبوو ، ئێستاش ئەو ناوچەیە ماوە و لەئاسەوار و شوێنەدێرینەکانی وڵاتی سعودیەیە و خەڵکی‌وەك شوێنێکی دێرین سەردانی دەکەن .

بەڵام شوێنەواری گەلی عاد کە قورئان لەچەند جێگایەکدا باسی کردووە ، تا دەساڵ لەمەوبەر کەس جێ وڕێیانی نەدەزانی ، قورئان دەفەرموێ : ﴿ الـم تـر كيف فعل ربـك بعاد ارم ذات العماد التي لم يخلق مثلها في البلاد ﴾ واتە : ئایا نەتزانیوە پەروەردگاری تۆ چی کرد بەهۆزی عاد ، کە ئەویش هۆزی (ارم) ە و خاوەنی پایەی بەرز و کۆڵەکە و نێرگەی درێژبوون ، لەسەردەمی ئەواندا لەهیچ شارو شوێنێکدا کۆشك و تەلاری وەك ئەوەی ئەوان دروست نەکراوە ...

دەساڵ لەمەوبەر مانگی دەستکردی ئەمریکی کەلەئاسمانەوە بەسەر ناوچەی (ربع الخالی) دا دەسوڕایەوە و لەقووڵی (١٠) م لەژێر خاکدا لێکۆڵینەوەی دەکرد ، شێنەواری دوو جۆگەی ئاوی دۆزیەوە ، پاشان مانگێکی دەستکردی تریان بۆ هەڵدا کە تاقولایی (٢٥) م لەژێر خاکدا لێکۆڵینەوەی دەکرد ، سەرەنجام دۆزیانەوە ئەو دوو جۆگەی ئاوە دەڕژێنە ناو شوێنێکی گەورەوە کە بەدەوریا خانوو ئاوەدانی هەبووە ، کە ئەویش پاشماوە و ئاسەواری گەلی عاد بووە ... وە بەهۆی ڕەشەبای (لم) ەوە داپۆشران و لەچەند ڕۆژێکدا لەناوچوون هەروەك قورئان هەواڵی داوە ... بەم شێوەیە کە هیچ کەس لەپێش زەمانی حەزرەتیشەوە ئەو هەواڵانەی نەزانیوە و، تا دەساڵ لەمەوبەر ئەو زانیاریانە شاراوە بوون .. ئێستاش کەلەسەر دەستی ڕۆژئاوادا دەدۆزرێتەوە بەڵگەیەکی حاشا هەڵنەگرەو کەس قسەی نامێنێ کە ئەم قورئانە لەخواوەیە و هەر ئەوە کە ئاگاداری نهێنی ئاسمانەکان و زەوییە ... (پرۆفیسۆر زەغلول النجار باسی کرد) .

کەشتیەکەی نوحیش لەسەر زنجیرە چیای ئارارات شوێنەواریان دۆزیوەتەوە و ، ئەمەریکا لەم ساڵدا (٢٠٠١)مانگی دەستکردی بۆ ناردووە کەلەدووری پەنجا مەترەوە لێکۆڵینەوەی لەسەر بکات ، دیارە شوێنەکە سەختە و کەس نایگاتێ ، ئەمەش لەداهاتوودا ئەگەر بڵاوبکرێتەوە هەر دەبێتە بەڵگەیەکی تر لەسەر ڕاستیەکانی قورئان .

٣/ لەبارچوونی شاراوە و هەست پێنەکراو :

لەقورئاندا وشەی (غيض الماء) بەکارهاتووە لەسوورەتی (هود) دا ، بۆ ڕۆچوون و نەمانی ئاوی لافاوو تۆفانەکەی زەمانی حەزرەتی نوح سەلامی خوای لێ بێ، هەروەك دەفەرموێ : { وقيل يا ارض ابلعي ماءك ويا سماء اقلعي وغيض المـاء وقضـي الامـر واستوت على الجودي وقيل بعداً للقوم الظالمين } هود : ٤٤ . واتە : فەرمان درا بەزەوی ئاوەکەت باڕۆبچێت بەناختدا ، ئەی ئاسمان تۆش بابەس بێت و باران مەبارێنە ، ئیتر

ئاوەکە مژرایەوە و ڕۆچوو ، فەرمانیش بەڕێکی و تەواوی ئەنجامدرا ، کەشتیەکەش لەسەر کێوی جودی وەستاو لەنگەری گرت و وترا : دەك دووری لە بەزەیی خوا و تیاچوون بۆ بەرەی ستەمکاران .

هەمان وشە خوای گەورە لەقورئاندا بەکاری هێناوە لەبوارێکی‌تردا کە زۆر جیاوازە لەم بوارە و هەر لەزانینی خوادایە ئاوەها وشەیەك بەکاربهێنرێ بۆ مەسەلەیەکی شاراوە و نهێنی کەلەسالی ١٩٧٧ دا زانایان دۆزیانەوە ... قورئان دەفەرموێت ﴿ الله يعلم ما تحمل كل انثى وما تغيض الارحام وماتزداد وكل شيء عنده بمقدار ، عالم الغيب و الشهادة الكبير المتعال ، سواء منكم من أسر القول ومن جهر به ومن هو مستخف بالليل وسارب بالنهار ﴾ الرعد : ١٠ واتە : خوا چاك دەزانێت بەوەی هەر مێینەیەك چی هەڵگرتووە لەسکیدا ، هەروەها دەزانێت بەوەش کەدەپوکێتەوە و لەبار دەچێت و بەوەش کە زیاد دەکات و گەورە دەبێت ، هەمووشتێك لای ئەو زاتە بەئەندازە و پێوانەیە ، ئەو زاتە زانای نهێنی و شاراوەکانە ، هەروەها زانای ئاشکرا و بینراوەکانیشە ، زاتێکی زۆر گەورە و بەشکۆ و بڵند و پایەدارە . چونیەکە لای ئەوزاتە ، ئەگەر کەسێکتان قسە بشارێتەوە ، یان بیڵێت و ئاشکرای بکات ، هەروەها ئاگاداری ئەوکەسەیە کە لە تاریکی شەودا خۆی دەشارێتەوە ، ئەوەش کەبەرۆژدا دەڕوا و ئاشکرا و دیارە ...

لەسالی (١٩٧٧) دا دووزانا بەناوی (روبنسون) و (جانیس) سۆناریان کرد بۆ سی ئافرەتی دووگیان کەلەسەرەتای مانگی سێ‌یەمدا بوون و سکەکانیان دوانەبوون ، پاش تەواوکردنی نۆمانگ و منالْ بوونیان ، چواردەیان دوانەیان بوو ، یانزەیان یەکی‌یەك منالیان بوو ، یەکێکیان کیسی کۆرپەلەکە هاتەدەرەوە و هیچی تیانەبوو ، چواریشیان هیچیان نەبوو ، کۆرپەلەکانیان پووکابوونەوە و لەلایەن رەحمیانەوە مژرا بوونەوە و هیچ ئاسەوارێکیان بەجێ نەهێشتبوو) .

لەسالی (١٩٧٩)دا زانایەك بەناوی (فارما) هەمان ئەنجامی دەست کەوت ، وەئەمەشیان ناو نا (الاجهاض الخفي) واتە لەبارچوونی نهێنی و شاراوە ... لێرەوە تێدەگەین کە قورئان بۆچی وشەی (وما تغيض الارحام) بەکار دەهێنێ، بەمەرجێ عەرەب بەهیچ جۆرێ ئەم وشەیەی بۆ مەسەلەی (رەحم) بەکارنەهێناوە ..

بەڵێ زمانی عەرەبی ئەوەندە دەوڵەمەندە ، کە هەندێ زانا وەك دکتۆر عبدالصبور شاهین ، وشەکان و رەگەکانی زمانی عەرەبی لە (لسان العرب) و پەڕاوەکانی زماندا ژمارد

و پاشان لەگەڵ وشە بەکارهاتووەکانی قورئاندا بەراوردی کردن بۆی دەرکەوت کە قورئان یەك لەسەرچلی زمانی عەرەبی بەکارهێناوە ...

جا بەڕاستی لەزمانێکی ئاوا دەوڵەمەندا هەڵبژاردنی وشەیەك کەلەلایەك بۆ نەمانی ئاوی تۆفان و لافاو بەکارهاتبێ و دوایی لەبواری کۆرپەلەناسی و رەحم دا بەکارهێنرابێ و تەواوو لەسەدا سەدیش لەلایەنی زانستییەوە وشەکە ماناکەی بۆی بەکارهاتووە بپێکێت ، موعجیزەیە و هەر لە عیلمی خوادا هەیە کە هەر خۆی (عالم الغیب والشهادە) یە .. (گۆڤاری الاعجاز العلمی فی القران والسنه ژمارە (٥)) .

٤/ کوڕ یان کچ :

مامۆستا (عبدالمجید الزندانی) دەڵێت : دەگەڕاین بەدوای مانای ئەم فەرموودەیەی حەزرەتدا ﷺ کە (ابن کثیر) گێڕاویەتیەوە و دەفەرموێ : (اذا علا ماء الرجل ماء المرأة أذکرا باذن الله ، واذا علا ماء المرأة ماء الرجل انثا باذن الله) ...

(واتە : ئەگەر ئاوی پیاو سەرکەوت بەسەر ئاوی ژندا ، نێرینە ئەخوڵقێ بەئیزنی خوا ، وە ئەگەر بەپێچەوانەشەوەبوو مێیینە دەخوڵقێ بەئیزنی خوا ..).

دووسێ ساڵ لەمەوبەر لەزانکۆکانی فەرەنسا و بەریتانیا و ئەلمانیا و ئەمەریکا و یابان پرسیارمان دەکرد وەلأممان چنگ نەدەکەوت...

پاشان بیستمان کە شتێك هەیە لەجیهانی گیانلەبەراندا ، گوایە زانایان بۆیان دەرکەوتووە کە ئیفرازاتی نێرینە تفتە و هی مێیینەش ترشە ، وەکاتێ بەیەك دەگەن (واتە تۆوی نێرینە و هێلکەی مێیینە) ئەگەر ترشییەکە زاڵ بوو ئەوا ئەو (حیوان منوی) یە دەچێ بۆ هێلکەکە مێیینەی پێ دەخوڵقێ ، وە ئەگەر تفتی زاڵ بوو ئەوا ئەو (حیوان منوی) یە دەچێ بۆ هێلکەکە و دەیگاتێ کەنێرینەی پێ دەخوڵقێ ... ئەمەشیان لە فەرەنسا تاقی کردەوە لەسەر مانگا ...

لەکۆنگرەی پزیشکی زانکۆی (مەلیك فەیسەڵ) لە (دمام) کە زانا ناودارەکانی جیهان ژمارەیەکی زۆریان ئامادەبوو بوون ، پێیان وتین ، یەك کەس دەتوانێ وەلأمی ئەو پرسیارەتان بداتەوە کە ئەویش (پرۆفسۆر سعد حافظ مسلم) ی مصرییە کەلەئەمەریکا دادەنیشێ ...

لەکۆنگرەکەدا بەخزمەتی ناوبراو گەیشتین و زانیمان کە بەرێزیان دامەزرێنەری زانستێکی نوێیە لەجیهاندا بەناوی (زانستی نەزۆکیلای پیاوان) وەزانیمان کە بەڕێوەبەری دوو گۆڤاری زانستییە لەئەمەریکا و (٣٤) پەڕاوی هەیە و نزیکەی دەساڵە خەریکە و لێکۆڵینەوە دەکات لەسەر پەیوەندی نێوان ئاوی پیاوو ئافرەت بەمیکرۆسکۆبی ئەلکترۆنی و کۆمپیوتەر ... وە بەقەدەری خوا رێی کەوتووە لەو مەسەلەیەی کە ئێمە بەدوایدا دەگەڕێین و لەفەرموودەکەدا باسکراوە ... کە ئەوەش راستییە کەو سەد لەسەد تەواوە ...وەپێی وتین ئەوەنهێنییەکی زانستییە و تا ئێستا بڵاونەکراوەتەوە ، تا زانکۆ رێمان نەدات ناتوانین رای بگەیەنین بەجیهاندا ... بەڵام لەبەر ئەوەی ئێوە هەوڵتاانداوە و بەدوای ئەم راستیەدا گەڕاون بۆیە ئەم نهێنیەم لا درکاندن . (پەڕاوی انت تسأل الشيخ الزنداني يجيب) لەئینتەرنێتەوە .

٥/ سوێندێکی گەورە بەئاسمان و ئەستێرە :

قورئانی پیرۆز دەفەرموێت ﴿ والسماء والطارق ، وما أدراك ما الطارق ، النجم الثاقب ان كل نفس لما عليها حافظ ﴾ الطارق : ٤ . واتە : سوێند بەئاسمان و ئەو ئەستێرانەی بەشەودا دەردەکەون و (طارق) ن ... جا تۆ چووزانیت (طارق) چیە ؟ ئەستێرەیەکە بەڕووناکییەکەی تاریکی دەبڕێت ... سوێند بەوانە هیچ کەس نیە چاودێری نەبێت (خوای گەورە چاودێری هەموانە و ، فریشتەشی کردووە بەچاودێر و پارێزەر بۆ مرۆڤ)...

پرۆفیسۆر (زەغلول النجار) دەڵێت : نزیکەی دەساڵێکە زانایان جۆرە ئەستێرەیەکیان دۆزیوەتەوە ، کەچڕ دەبێتەوە و تیرەکەی دەبێتە نزیکەی (١٦)کم و(٣٠) جار دەخولێتەوە لەچرکەیەکدا بەدەوری خۆیدا و لەئەنجامی ئەوەوە دەنگێك دروست دەبێت هەر دەڵێی لەدەرگادانە ، وە ئەو دەنگەش تۆمارکراوە و کاتێك لەبەرنامەی (نور على نور) دا لێمان داو باسمان کرد لەمیسرەوە ، بینیم هەموو ئەوانەی لەستۆدیۆکەدا کاریان لەگەڵ دەکردین فرمێسك هۆن هۆن بەچاویاندا دێتە خوارێ ، لەگەورەیی دەسەڵاتی خوا و موعجیزەی ئەم قورئانە ، کە ئاوا پاش زیاتر لە(١٤) سەدە راستیەکانی دەردەکەوێ ، جا وشەی (طارق) عەرەب زانیویەتی و بەرکاری هێناوە ، بۆ ئەوەی کە بەشەو دێت و لەدەرگای دەدات و، حەزرەتیش ﷺ لەدوعایەکدا پەنا دەگرێ بەخوا لەهەموو (طارق)ێکی شەو مەگەر (طارق) ێك کە بۆ خێر بێت ...

٦/ ڕۆژو و مانگی زۆر !:

قورئانی پیرۆز دەفەرموێت : ﴿ومن اياته الليل والنهار والشمس والقمر ، لاتسجدوا للشمس ولا للقمر ، واسجدوا لله الذي خلقهن ان كنتم اياه تعبدون﴾٣٧ : فصلت .

واتە : لەنیشانە و بەڵگەکانی دەسەلأتی پەروەردگار شەوو ڕۆژ و خۆر و مانگە ، هەرگیز نەکەن سوژدە بۆ خۆر ، یان مانگ ببەن ، بەڵکو سوژدە بۆ ئەو خوایە ببەن کە دروستی کردوون ، ئەگەر ئێوە خۆتان بەبەندەی ڕاستەقینەی ئەو دەزانن و هەر ئەو دەپەرستن ...

ئەم ئایەتە لەگەڵ ئەوەدا کە ئازادکردنی عەقڵی مرۆڤە لەوەی کەببێ بەبەندەی دار و بەرد و دروستکراوەکانی خوا ، موعجیزەیەکیشی تیایە ، چونکە وشەی (خلقهن) بەلای ئێمەوە کە تەنها یەك خۆر و یەك مانگ دەبینین دەبوو بوترایە (خلقهما) ، کەچی بەکۆ باسی کردووە ، کە ئاماژەیە بۆ ئەوەی کە تەنها ئەو مانگ و خۆرە نیە و، چەندەها مانگ و خۆری تر هەن ، کەلەم سەدەیەی دوایی‌دا زانایان دۆزیویانەتەوە ...

٧/ شوێنی ئەستێرەکان :

قورئان دەفەرمویت ﴿فلا أقسم بمواقع النجوم وانه لقسم لو تعلمون عظيم ، انه لقران كريم في كتاب مكنون لا يمسه الا المطهرون ، تنزيل من رب العالمين﴾الواقعة ٨٠

واتە : سوێندم بەشوێنی ئەستێرەکان ، بێگومان ئەو سوێندە ئەگەر بزانن سوێندێکی زۆر گەورەیە ، بەراستی ئەوەی کە محمد ﷺ دەیخوێنێتەوە قورئانێکە زۆر پیرۆز و بەڕێزە ، لەکتێبێکی شاراوەدا کە (لوح المحفوظ) ە ، پارێزراوە و تەنها پاکان نەبێت کەس دەستی لێ‌نادات ، ئەم قورئانە لەلایەن پەروەردگاری جیهانیانەوە نێردراوەتە خوارەوە .

خوای گەورە ئەم سوێندە گەورەیە دەخوات ، ئەمڕۆ زیاتر دەردەکەوێت ، ئەوەی ئێمە لەسەر زەوی‌یەوە دەیبینین شوێنی ئەستێرەکانە ، نەك ئەستێرەکان خۆیان ، چونکە ڕووناکی ئەو ئەستێرانە تا دەگەنە ئێمە ، ئەستێرەکان لەشوێنی خۆیان نەماون و بەردەوام لەجووڵان دان ... ئەمەش ڕەحمەت و میهرەبانی خوایە ، چونکە ئەگەر ئەستێرەکان خۆیان ببینین و نزیك بوونایە و بەم جۆرەی ئێستا نەبوونایە ، زیانیان لەچاودەدا و مەترسی دەبوو لەسەر بینین.

بۆ نموونە خۆر گەرمی ناوەکەی نزیکەی (١٥) ملیۆن پلەیە و گەرمی رووەکەشی نزیکەی شەش هەزار پلەیە ، نزیکەی (١٥٠) ملیۆن کم لێمانەوە دوورە و رووناکیەکەی بەنزیکەی هەشت خولەك و یەك لەسەر سیّ ی خولەکێك دەمان گاتیّ ، تا رووناکی‌یەکەی دەگاتە ئێمە خۆر جوولاّوە و لەشوێنێکی تازەدایە ، ئێمە شوێنی پێش (٣٣ر٨) خولەکی دەبینین ، هەروەها رووناکی‌یەکەش بەهێڵی راست نایەت و دەشکێتەوە ، کەواتە شوێنی ئەستێرەکان مەسەلەیەکی گرنگە و پەیوەندی بەبینین و چاوی مرۆڤەوە هەیە ، ئەمەش مەگەر هەر لەعیلمی خوادابێت ، بەتایبەت پێش هەزار و چوار سەد ساڵ زیاتر لەمەوبەر کە مرۆڤ بەچاکی راست و چەپی خۆشی نەدەزانی ! (دکتۆر زغلول النجار) ...

٨/ موعجیزەی نوێژ و رۆژوو :

ئەمرۆ زانایان گەیشتونەتە ئەو راستیەی کە مرۆڤ پێویستی بەخاوبوونەوە (استرخاء) و پشوو هەیە ، ئەگەر بۆماوەیەکی کەمیش بێت ، دوای هەستان لەخەو ، لەئێوارەدا و پێش خەوتن، هەروەها لەنیوەڕۆدا ، پشوویەك کە کێشە و خەم و خەفەتەکانی وەلابنێت و (ترکیز) بکاتە سەر یەك شت...ئێمەش دەڵێین زۆر باشە تا ئێستا قەناعەتیان بەسیّ کات کردووە ، هەرچەند لای ئێمە پێنج کاتە ، بەڵیّ ... پێنج کات موسڵمان دەست لەهەموو شتێك هەڵدەگریّ و دەست نوێژێك دەشوات و بەوەستان لەخزمەت خوادا پشووی تەواو دەدات و هەموو دەمارە گرژەکانی خاو دەبنەوە ... حەزرەت ﷺ ئامارە بەمە دەکات و دەفەرموێت (ارحنا بها یا بلال) ئەی بیلال بانگەکەت بدە و بەنوێژەکە پشوومان پیّ بدە ...

رۆژوویش خێرە و چاکە بۆ مرۆڤ ، قورئان دەفەرموێت ﴿وان تصوموا خير لكم ﴾ البقرة: دکتۆر ئەحمەد قازی لەپەیمانگای پزیشکی ئیسلامی بۆ فێر بوون و لێکۆڵینەوە لە فلۆریدا هەشت ئافرەت و دوانزە پیاوی خستە ژێر تاقی کردنەوەوە کەتەمەنیان لە (١٢ ساڵەوە تا ٥٢ ساڵبوو)...

دکتۆر هەمو پشکنینێکی بۆ کردن پێش بەرۆژو و بوون و دوای بەرۆژو و بوون سەرەنجام بۆی دەرکەوت کە رۆژوو لەهەموو لایەنێکەوە سوود بەخشە بۆ مرۆڤ ... دەستنوێژیش (بەئاو بێت یان بەتەیەموم) مایەی پاك بوونەوەیە ، هەروەك قورئان پاش باسی دەستنوێژ و تەیەموم دەفەرموێت ﴿ مايريد الله ليجعل عليكم من حرج ولكن يريد ليطهركم وليتم نعمته عليكم لعلكم تشكرون ﴾ المائدة : ٦

واتە : خوانایەوێت لەئایندا تووشی سەغڵەتی و نارەحەتیتان بکات بەڵکو دەیەوێت پاك و خاوێنتان بکات و ناز و نیعمەتی خۆیتان بەسەردا تەواو بکات بۆ ئەوەی سوپاسگوزاربن ، (عبدالمجید الزندانی) دەڵێ / دەستنوێژم گرت لەبەرچاوی (پرۆفیسۆر لارسن) ی دانیمارکی زۆرلای سەیر بوو ، وتی : چۆن ئێوە پێنج جار ئاوا خۆتان پاك دەکەنەوە وتم : بەڵێ ...

ئینجا پێم وت : باشە لەسەفەردا ئەگەر ئاو دەست نەکەوێت ، ئاوا دەستنوێژ بشۆری بە تۆز و خۆڵ و گەردی ڕێگا و بان ، ئاخۆ تەیەموم کردن بەخۆڵ دەبێتە مایەی کوشتنی بەکتریا (جراثیم) وتی : بەڵێ بەمەرجێ پاك بێت وشك بێت ... منیش وتم : قورئانیش ئەو دوو مەرجەی بۆ تەیەموم داناوە کە دیارە ئەمەش موعجیزەیەکی ئاشکرایە ، ئەگینا هەزار و چوار سەد ساڵ لەمەوبەر کێ دەیزانی کە خۆڵی پاك مایەی پاك کردنەوەیە و ئەو بەکتریا و میکرۆبە و (جراثیم) انەی کەلەدەم وچاوو ڕوو دەنیشن بەو خۆڵ و تۆزە لەناو دەچن ؟! ، هەروەك قورئان دەفەرموێت: ﴿ ... فلم تجدوا ماءً فتيمموا صعيداً طيباً فامسحوا بوجوهكم وايديكم منه ... ﴾ المائدة : ٦ واتە : ئەگەر ئاوتان دەست نەکەوت بەخاکێکی پاك و وشك تەیەموم بکەن (لەپی دەستان بەئاستەم بماڵن بەخاکدا) و بیهێنن بەڕووخسار و دەستاندا تا ئانیشکتان) ...

تێبینی :

دکتۆر جون هونفر لارسن مامۆستایە و بەڕێوەبەری بەشی بەکتریا یە لەخەستەخانەی (نخیس) کە گەورەترین خەستەخانەی (کوبنهاگن) ە ، پاش ئەوەی باسی سەربڕینی ئاژەڵی زانی لەئیسلامدا و هەروەها نەخواردنی گۆشتی ئەوگیاندارانەی کەپیس خۆرن تاوەکو شیر و گۆشتەکەیان پاش ماوەیەك پاك دەبێتەوە کە پێغەمبەر ﷺ لەفەرموودەدا باسی کردووە و وە خۆپاراستن لەونەخۆشیانەی کەلەسەگەوە دەبێت وتی (هیچ ڕێنماییەکی حەکیمم نەبینیوە ڕێنمایی بکەن بەوردی بۆ خۆ پاراستن و چارەسەری ئەو نەخۆشیانەی کەلەسەگەوە دەگوێزرێنەوە وەك ئەوەی کە (محمد) ﷺ هێناویەتی) ل ٢٠٣ المعجزة المتجددة

٩/ ڕاستییەکانی فەرموودەی حەزرەت ﷺ :

لەبەرئەوەی حەزرەت ﷺ ئەوەی دەیفەرموو (وحی) بوو ، وەهیچی لەخۆیەوەیان لەهەواو ئارەزووەوە نەبوو ، بۆیە ئەگەر لێی بکۆڵینەوە دەبینین لەگەڵ تازەترین

زانستەکانی ئەم سەردەمەدا جیاوازی و دژایەتیان تێدانیە ... بۆ نموونە دەفەرموێ : (یحرم من الرضاع ما یحرم من النسب) بخاري ومسلم . ئەم فەرموودەیە زانست دەیسەلمێنێ بەوەی کەلە شیری دایکدا پاش سێ تا پێنج جار خواردنی لەلایەن منالەوە شتێك هەیە کە دەبێتە مایەی وەرگرتنی هەندێ سیفاتی بۆماوەیی تایبەت بەبەرگری لەشەوە (المناعة) ، بەمەش لەیەك چوون و هاوشێوە بوونێکی بۆ دروست دەبێت لەگەڵ خوشك و براکانیدا کە هەمان شیریان خواردووە ... ڕەنگە ئەمەش یەکێ بێ لەحیکمەتەکانی خوشك و برایی شیری کە ئیسلام بەگرنگ گرتویەتی و قەدەغەی کردووە و حەرامی کردووە کە خوشك و برای شیری ببنە هاوسەری یەکتری (الاعجاز العلمي في الاسلام و السنة النبوية ـ محمد کامل عبدالصمد) .

موسڵمان بوونی زانایان

ئەم ئاماژە زانستیانەی قورئان بوونە هۆی موسڵمان بوونی زیاتر لە (٣٧) زانای رووسی لەموسکۆ پاش (کۆنگرەی ئیعجازی زانستی قورئان) کەلەوێ گیرا بۆ یەکەم جار ، لەوشوێنەدا کە (٧٢) ساڵ پایتەختی ئیلحاد و بێدینی بوو ...

هەروەها هەر لەوێدا چوار وەرگێڕ (مترجم) موسڵمان بوون تەنها بەهۆی وەرگێڕانەکەیانەوە ، بەبێ ئەوەی کەس باسی ئیسلامی بۆ کردبن و هانی دابن ، تەنها وتار و باسەکانی کۆنگرەکە کاری تێکردن...

دوا وتە

دڵ نەخۆش دەکەوێت ، دڵ ڕەق دەبێت ، دڵ دەمرێت !!

دڵیش گەورەترین سەرمایەی مرۆڤە ، کە ئەوی لەدەستدا ئیتر چی بۆ دەمێنێتەوە ؟!

ئیتر دەبێ دڵ بەچی خۆش بکا؟! و ژیانی چ مانایەك ببەخشێ !

لەقیامەتدا نەماڵ و نەمناڵ فریای مرۆڤ ناکەون ، ئەوەی کە مایەی سەرفرازییە دڵی پاك و چاك و ساغە ، هەروەك قورئان دەفەرموێ : ﴿یوم لاینفع مال ولابنون الا من اتی الله بقلب سلیم ﴾ ...

هەر لەبەرئەوەشە کە حەزرەت دەستنوێژی دەشت ڕووەو قیبلە و ماڵی خوا دوعای دەکرد و دەیفەرموو : (اللهم اجعلني من التوابين واجعلني من المتطهرين) ... خوایە وائێمە دەم و چاوو دەست و قاچمان شت و پاکمان کردەوە ، دەخوایە بمانکە بە یەکێ

لەپاکان و بەتەوبەو پەشیمانیشمان بمانگێرە بەیەکێ لەتەوبەکاران و هەروەك بە رووکەش پاك بووینەتەوە دڵیشمان پاك بکەرەوە ، جا ئەم نزاوپاڕانەوەیەیی پاش دەستنوێژ پێویستە بۆمان ، هەڵکو خوای گەورە قبوڵی بفەرموێ و دەرگای بەهەشتمان بۆ بکرێتەوە هەروەك لەفەرموودەدا هاتووە .

خەم خواردنمان بۆ پاکردنەوەی دڵمان و یادکردنی زۆری خوای باڵادەستی میهرەبان بۆ دامەزراوی و دڵنیاییمان مەسەلەیەکی گرنگە و قورئان دەفەرموێ : (ألا بذكــر الله تطمئن القلوب)...

خوا دەیەوێ بەفەزڵی خوایەتی خۆی لێمان خۆش بێ (يريــد الله أن يتـوب عليكـم) بۆیە ئێمەی گوناهکار ، بەتەوبەکردن ، بەدەست نوێژ گرتن بەنوێژ کردن، بەچاکەکردن ، بەجومعەکردن ، بەعومرە کردن ، بەحەجی ماڵی خوا ، بەهەموو ئەمانە و زۆری تریش لەگوناه پاك دەبینەوە ، خوا دەیەوێ پاکمانکاتەوە و بەهەشتی بەرین جێمان بێت کەچی هیواهەیە هەر سەرسەختە و نایەوێ بەوپلەوپایە بەرزە شادبێ ... زۆر سەیرە نایەوێ خوا لێی خۆش بێ.!(ويريد الذين يتبعون الشهوات أن تميلوا ميلاً عظيماً ، يريد الله أن يخفف عنكم وخلق الانسان ضعيفــاً) ئەوانەی دوای هەواو ئارەزوو کەوتوون دەیانەوێ زیاتر لەهەق و راستی لابدەن و زیاتر سەرگەردان ببن ، لەکاتێکدا خوا دەیەوێ باری شانی ئەم مرۆڤە لاواز و کەمدەستە سووك بکات ، کەچی ئەم مرۆڤە شەیتان فوودەکا بەلوتیا و باری شانی خۆی قورس دەکات ...

لەقیامەتدا گوناهی خۆی وا بە کۆڵیەوە و گوناهی ئەوانەش کەسەرگەردانی کردوون ﴿ ويحملون أثقالاً مع أثقالهم ﴾ ...

بەڵێ ! مەسەلەکە گرنگە ، یا سەرفرازی هەتا هەتایی و بەختەوەرییە .. یان تیاچوون و لەناوچوونی هەتا هەتاییە ؛ هەمووشی لەسەر دڵ وەستاوە...

زنجیرەی بەهاری دڵان ... هەوڵێکە بۆ گەشانەوە و بوژانەوەی دڵەکان ، ئەگەر هەر هیچ نەکات ، گوڵێکە و لەدەشت و دەروچیاو بانێکدا گەشاوەتەوە و چاوەڕێیە هەر هیچ نەبێ شوانێك بەلایا بگوزەرێ چاودڵی پێی روون ببێتەوە.

ئاشکرایە هەموو شوانین ، هەرکەس بەپێی خۆی و بەجۆرێك (كلكم راع وكلكم مسؤول عن رعيته) .

جا باشوانێکی وریابین ، ئەگەر لەدووری شارەوە مەڕو ماڵاتەکەمان لەوەڕان و تابۆی دوژمن دەرکەوت با زوو فریاکەوین و بەگورجی خەریکی وریا کردنەوەی مەست وخومار

و بیٔاگایان بین و ، هەروەك حەزرەت ببینە (النذير العريان) و، كراسەكەمان دابكەنین و هەڵی بسوڕێنین و بەپەلەو دەنگی بەرز هاواربكەین بەڵكو فریاكەوین و دوژمنان زەفەرمان پیٔنەبەن !

رۆژێك حەزرەت لەمەككە خزمانی هەموو كۆكردەوە و فەرمووی ئەگەر هەواڵتان بدەمیٔ كە دوژمنان لەودیو شاخەوەن و دەیانەویٔ بدەن بەسەرتانا بڕوام پیٔدەكەن وتیان بەڵیٔ ، درۆمان لیٔنەدیویت .

فەرمووی: دەمن ئاگادارتان دەكەمەوە لەسزای دۆزەخ و پەیامی خوام پیٔیە بۆتان .

ئەبولەهەبی مامی وتی : (تباً لك ألهذا جمعتنا) ...

قورئانیش هاتە خوارەوە فەرمووی : ﴿ تبت يدا أبي لهب و تب ما أغنى عنه ماله وما كسب سيصلى ناراً ذات لهب ... ﴾ جا ئەگەر هەزارەهای وەك ئەبو لەهەب پیامانا هەڵشاخیٔ ، هیدایەت بەدەست خوایە و ئێمە هەوڵدانمان لەسەرە... دڵەكان بەدەست خواوەن و هەركەس خێری تیابیٔ ، ئەو خۆی باشتر دەزانیٔ و بیٔگومان هیدایەتی دەدات...

پیاوێكی پزیشكی بەعسی ئەوەندەی ڕق لەئاینی ئیسلام بوو كوڕەكەی ناونا (لهب) بۆ ئەوەی پیٔی بڵێن (ابو لهب) !!

كوڕە گەورەبوو ، لەقۆناغی ناوەندیدا ، بەهۆی هاوەڵانییەوە كەوتە نوێژكردن و بووە لاوێكی جوانخاس و ڕەوشت بەرز !!

بۆیە لەداخا باوكی دەست ڕۆیشتووی دەسەڵاتداری ناردی بۆ (بەریتانیا) بۆ تەواوكردنی خوێندن ، بەڵكو واز لەنوێژ و ڕۆژو بهێنیٔ و ناوی خوای بیربچێتەوە ... بەقەدەری خوا لەوێش هاوەڵی چاكی دۆزییەوە و لەسەر خواناسی بەردەوام بوو زۆر لەجاران چاكتر و بووە پزیشك ...

ئنجا ناوبەناو پەیوەندی بەباوكییەوە دەكرد و توانی ببێتە مایەی ڕزگاركردنی باوكی بەرەو ئیمان و ئیسلامەتی و سەرەنجام باوكیشی عێراقی بەجیٔهێشت و هەردووكیان مافی پەنابەرێتیان لەوڵاتێكی عەرەبی وەرگرت وبوونە پەپولەی باڵ سووتاوی دەوری شەمعی ئەو چرایەی كە خوا تا ئەبەد هەڵی كردووە وناكوژێتەوە ...

سەرچاوەکان :

١ـ التغير على منهاج النبوة ـ جمعة أمين عبدالعزيز .

٢ – **زنجيرەی هاوەڵان . حبيب محمد سعيد .**

٣ـ **بەرنامەی** نلقى الاحبة . قناة اقرأ الفضائية .

٤ ـ صحيح القصص النبوي ـ د. عمر الاشقر .

٥ـ صحيح الجامع ـ الالباني .

٦ـ جند المعالي ـ خليل صقر .

٧ ـ مناهج التربية الاسلامية ـ جزء ٣/ د. ماجد الكيلاني .

٨ ـ مفاهيم تربوية ـ جزء ٤ محمد عبدالله الخطيب .

٩ – **وتاری هەينی شێخ** يوسف القرضاوي - **ئينەتەرنێت ٢٣محرم ١٤١٨** .

١٠ . الاساليب الحديثة في مواجهة الاسلام ـ م .ا د. سعدالدين السيد صالح.

١١ ـ البحث عن الحقيقة الكبرى ـ المهندس عصام قصاب .

١٢ ـ مجلة المجتمع - **چەند ژمارەيەك . .**

١٣ـ مشكلات في طريق التربية الاسلامية ـ د. السيد أحمد فرج

١٤ ـ لعبة الامم ـ مايلز كوبلاند .

١٥ ـ مجلة الفتوى ـ عدد ١٠٦ **ساڵی** ٢٠٠٢ .

١٦ ـ جريدة الاتحاد الاماراتية /١٤٢٠ هـ ـ الانترنيت

١٧ـ محاضرة المنحنى التاريخي للأسلام ـ د. طارق السويدان .

١٨ – **رۆژنامەی يەككرتوو** /٣٧٣.

١٩ ـ المعجزة المتجددة ـ أبي عبدالرحمان اليافي .

٢٠ ـ شمس الاسلام تشرق من جديد / محمد عثمان عثمان

٢١ – **وتاری .** الازمة الاقتصادية التركية ـ اورخان محمد علي / على الانترنيت .

٢٢ ـ مجلة الاعجاز العلمي في القران والسنة ـ العدد (٥)

٢٣ ـ محاضرات زغلول النجار .

٢٤ – **پەراوی** (أنت تسأل والشيخ الزنداني يجيب) **لەئينتەرنێتەوە** .

٢٥ ـ الاعجاز العلمي في الاسلام والسنة النبوية ـ محمد كامل عبدالصمد .

ناوەرۆك

بەهاری دڵان

بەرگی دووەم

پێشەکی

سوپاس و ستایشی بێپایان بۆ پەروەدگاری جیهان و درودو سەلاواتیش لەسەرگیانی حەزرەت و یارو یاوەران و شوێن کەوتووان ...

ئیبن تەیمیە بەرەحمەت بێ بەنەیارەکانی دەووت: دەتوانن چیم لێ بکەن ؟ من باخ و بەهەشتەکەم وا لەناو دڵ و سینەمدا ، بەندم بکەن خەڵوەتە و ، دوورم بخەنەوە گەشت و گوزارە و ، بمکوژن شەهادەتە ...

حەزرەت ﷺ دەفەرموێ: زستان بەهاری بڕوادارە ، رۆژەکەی کورتە بۆ رۆژوو ، شەوەکەی درێژە بۆ شەونوێژ ..

کەواتە بادەرەوە هەر سەرما و کرێوەبێت ، با زوقم و شەختە بێت ، گرنگ ئەوەیە لەدلا بەهاربێت ...

زانایەك دەڵێت : لەدنیادا باخ و بەهەشتی یادی خوا و خۆشەویستی خوا هەیە ئەوەی نەچێتە ناوی ، لەئاخیرەتدا ناچێتە بەهەشتەوە .

زنجیرەی (بەهاری دلآن) بەشی دووەم دێتەوە خزمەت خوێنەرانی بەو هیوایەی کە ئەمیش لەگەڵ بەشەکەی پێش خۆیدا بتوانن رۆڵێك ببینن ، ئەگەر کەمیش بێت لەبووژاندنەوەی دڵەکان و بەسەربردنی چەند ساتێکدا لەخزمەت کۆمەڵێ ماناو مەبەستی ئیمانی ، کە لەم دنیا ماددیەی ئەمرۆ لەهەموو کات زیاتر ئاتاجمان پێیەتی ...

ئەمرۆ لەهەمووکات زیاتر ئیمان و بڕوا و لایەنی رۆحی پێویستن تامرۆڤایەتی رزگار بکەن لەوباروودۆخە ناهەموارەی کەتیایەتی و ئەمەش بەتەنها قسەی موسڵمانان نیە بەڵکو یەکێکی وەك (الفن توفلر) کە رۆشنبیرێکی گەورەی رۆژئاوایە لەپەرِاوەکەیدا کەناوی (صدمة المستقبل) ەو لەساڵێکدا نۆ جار لەچاپدراوەتەوە و نزیکەی(٢٧) ملیۆن نوسخەی لێخراوەتە بازاڕەوە ، باس لەوەدەکات کە مرۆڤایەتی لەسای سێبەری شارستانی رۆژئاوادا هەر چەند لە زۆر بواری ماددیدا پێشکەوتووە بەڵام لە زۆر لایەنی ترەوە دێتەوە دواوە و بەرەو(بداوة)و دەوارنشینی دەگەڕێتەوەو، بەداخەوە هەوڵ دەدەن بەهەموو جۆرێك شەرعیەت بدەن بە (شذوذ) ی جنسی و منداڵ لەباربردن و مادده بێهۆشکەرەکان کە مایەی تیاچوون و قڕبوونی بەرەی ئادەمیە ...

بەڵێ ... ئەمرۆ قورئان لەرابردوو چاکتر دەتوانێ کێشەکانی مرۆڤایەتی چارەسەربکات ، بەوەی کە دەتوانێ وەڵامی هەموو پرسیارەکانی دڵی مرۆڤ بداتەوە و هەموو بنەمایەکی

پێشکەوتن و بەختیاربوونی مرۆڤ دەستەبەر بکات ، رۆژهەڵاتناسێك لەفەرەنسا بەشێخ(محمد عبده) ی وت: ئێوە دەڵێن : قورئان بەکەڵکی هەموو کات و شوێنێك دێت و هەمووشتێکی تیایە ، باشە پێمناڵێی فەردەیە ئارد چەند نانی تیادەبێ و ئایا لەقورئاندا هەیە ؟ ئەویش وتی : بەڵێ هەیە، سبەینێ وەڵامت دەدەمەوە !

ئەو رۆژە (شێخ محمد عبده) لەنانەوایەکی پرسی، فەردەیە ئارد چەند نانی تیادەبێت ، ئەویش وەڵامی دایەوە ... بۆ بەیانی (شێخ) بەرۆژهەڵات ناسەکەی وت: پرسیارم کرد فەردەیەك ئارد ئەوەندە نانی تیادەبێت ... کابرا وتی : جا ئەوە چۆن دەبێ و کوا لەقورئاندایە ؟ شێخ وتی: ئاخر قورئان دەفەرموێ:﴿ فسألوا أهل الذكر ان كنتم لاتعلمون ﴾ ... منیش کە نای زانم بەپێی رێنمایی قورئان چووم پرسیارم کرد لە شارەزای ئەو بوارە و وەڵامەکەم بۆ هێنای !

ئەمانەت

ئاسمانەکان و زەوی و ئەمانەت :

قورئان دەفەرموێت : ﴿ انا عرضنا الامانة على السموات والارض والجبال ، فابين أن يحملنها ، واشفقن منها ، وحملها الانسان ، انه كان ظلوماً جهولا ﴾ الاحزاب: ٧٢

واتە : ئەمانەتمان رانواند بەسەر ئاسمانەکان و زەوی و کێوەکاندا ، بۆ ئەوەی هەڵی بگرن و بیگرنە ئەستۆ ، کەچی هەڵیان نەگرت و ترسان لێی کە نەتوانن ئەو ئەمانەتە بەباشی چاودێری بکەن ، (پێیان چاك بوو هەر فەرمانبەرداربن و سەرپشك نەبن) ، کەچی ئادەمیزاد شانی دایە بەر و گرتیە ئەستۆی خۆی ، بەراستی ئادەمیزاد ستەمکار و نەفام بوو (ئەگەر زۆرینە رەچاو بکەین)...

ئنجا مرۆڤ کە بۆ هەڵگرتنی ئەم ئەمانەتە دروستکراوە و توانای تایبەتی پێدراوە ، خوای گەورە یارمەتی دەدا و کار ئاسانی بۆ دەکات ، ئەگەر ئەم ئەمانەتەی بەچاکی گەیاند و گرتیە ئەستۆی خۆی ، ئەگەر گوناهیش بکات کەم تا زۆر ، بەڵام پەشیمان بێتەوە ، خوا لێی خۆش دەبێت و چاوپۆشی لێدەکات و پاداشتی دەداتەوە ، بەپێچەوانەشەوە دووڕووەکان و خوانەناسانیش بەسزای دۆزەخ شاد دەکرێن و ئازار دەدرێن ، قورئان دەفەرموێت ﴿ ليعذب الله المنافقين والمنافقات والمشركين والمشركات ، ويتوب الله على المؤمنين والمؤمنات وكان الله غفوراً رحيماً ﴾ الاحزاب ٥٣ .

لەبارەی ڕانواندنی ئەمانەتەوە زانایان دوو ڕایان هەیە :

یەکـــەم/ دەڵێــن حەقیقەتــە و خــوای گــەورە فــام وژیــری لەئاسمانــەکان و زەوی و کێوەکاندا دروست کردووە و قسەی لەگەڵداکردوون ... ئیمامی ترمذی دەگێڕێتەوە کە پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی (خودا فەرمووی بەئادەم : من ئەمانەتم بەسەر ئاسمانەکان و زەویدا ڕانواند بۆ ئەوەی هەڵی بگرن ، بەڵام نەیانتوانی ، ئایا تۆ ئەو ئەمانەتە هەڵدەگریت بەهەرچییەکەوە کەتیایەتی ؟! ئادەم وتی: پەروەردگارا چی تێدایە ؟ خواوەند فەرمووی : ئەگەر هەڵتگرت و پاراستت پاداشت دەدرێیتەوە ، وە ئەگەر لـەناوتدا سزا دەدرێیـت ، دەی شانی بدەرە بەر و بیگرە ئەستۆت بەهەرچییەکەوە کەتیایدایە ...

دووەم/ هەندێ لەزانایان دەڵێن کە ئەوە هێمایە بۆ ئەوە ئەگەر زەوی و ئاسمانەکان خاوەن فام بن و ئەم ئەرکە بخەینە سەریان ، بۆیان هەڵناگیرێت ، لەبەر گەورەیی و گرانی ئەمانەت .

ئەمانەت لەقوڵایی دڵدا دانرا :

کاتێك مرۆڤ ڕازی بـوو بـە هـەڵگرتنی ئەمانـەت ، پـەروەردگار لـەناو قووڵایـی دڵـی مرۆڤدا ئەمانەتی دانا ، تاوەکو بەدڵ حەزی پێبکات و ببێتـە سروشت و فیترەت بـۆی ... پێغەمبەر ﷺ لەم بارەیەوە دەفەرموێت : (ان الامانة نزلت في جذر قلوب الرجال ، ثم نزل القران فعلموا من القران وعلموا من السنة) .

واتە : ئەمانەت لەقووڵایی دڵی مرۆڤدا دانرا ، ئنجا قورئان هاتە خوارەوە و خەڵکی بەهۆی قورئان و سوننەتەوە شارەزای ئەمانـەت بوون و هـەموو بـوار و لایەنـەکانیان بـۆ ڕوون بووەوە ... (ئاشکرایە قورئان و سوننەت بەردەوام هانی مرۆڤ دەدات بۆ پاراستنی ئەمانەت و دوورە پەرێزی لەخیانەت ...) .

لـەم لایشـەوە شەیتانەکانی ئادەمی و پـەری ، مـرۆڤ سـەرقاڵی هـەواو ئـارەزوو ، وە بەرژەوەندی تایبـەتی و فێری خیانەت و دەست پیسی دەکەن ، بەمانەش مرۆڤەکە خـەوی غەفڵەت دایدەگرێ و ئەمانەت لەدڵی هەڵدەگیرێتەوە و شوێنەوارێکی کـەم بـەجێ دەهێڵێ (ينام الرجل النومة فتقبض الامانة من قلبه ، فيظل أثرها مثل الوكت) .

ئنجـا ئـەو کەسـە زیـاتر غـافڵ دەبێـت و خەوەکـەی قورسـتر دەبێـت و بەیـەکجاری ئەمانەتەکە لەدڵیدا نامێنێت و شوێنەوارێکی وەك تلۆق بـەجێ دەهێڵێـت ، هـەروەك چۆن کەسێك پشکۆیەك بهێنێت بەقاچی داو تلۆق بکـات ، دەبینێـت هـەڵتۆقیوە و بەرزبۆتەوە ، بەڵام بێجگە لەئاوێکی بێسوود هیچی تری تیانیە ، جا بـۆ زیـاتر ڕوونکردنـەوە حـەزرەت

ﷺ بەردێکی بچووکی هەڵگرت و هێنای بەقاچیدا ، ﴿ثم ينام النومة ، فتقبض الامانة من قلبه ، فيظل أثرها مثل المجل ، كجمر دحرجته على رجلك فنفط ، فتراه منتبراً ، وليس فيه شيء ثم أخذ الرسول ﷺ حصى ، فدحرجه على رجله ﴾.

ئنجا حەزرەت ﷺ فەرمووی : وورد وورده کۆمەڵ دەشێوێت و خیانەت بلاّودەبێتەوە ، بەجۆرێك خەڵكی مامەڵە لەگەڵ یەك دەكەن و كەسیان ئەمین نیە ، تاوای لێدێت دەوترێت : لەفلاّن عەشرەتدا پیاوێکی ئەمین هەیە ، تاوەکو دەوترێت بەپیاوێك : ئای چەندە بەهێزە ! چەندە زۆرزان و لێزانە ! چەندە وریا و ژیرە ! کەلەراستیشدا هێندەی دەنکە خەرتەلەیەك بڕوا لەدڵیدا نیە ...

(فيصبح الناس يتبايعون ، فلا يكاد أحد يؤدي الامانة ، حتى يقال : ان في بني فلان رجلاً أميناً ، حتى يقال للرجل : ما أجلده ! ما أظرفه ! ما أعقله ! وما في قلبه مثقال حبة من خردل من ايمان) (بخاري ومسلم) .

پێغەمبەران ئەمینی ئاسمان و زەوین :

خوای پەروەردگار لەناو بەرەی ئادەمیدا نێرراوی تایبەتی ئەمینی هەڵبژاردووە بۆ ئەوەی پەیامی هەق و راستی خوایی بگەیەنن بەئادەمیزاد و بەمەش مرۆڤ بیانووی نەمێنێ و لەپاشە رۆژدا نەڵێ : ئاگادار نەکراومەتەوە و کەسمان بۆ نەهاتووە !

پێغەمبەرانیش هەردەم جەختیان کردۆتەوە لەسەر ئەمینی خۆیان . بۆ نموونە : نوح سەلامی خوای لێبێ بەگەلەکەی دەفەرموێ : ﴿ اذ قال لهم أخوهم نوح الا تتقون، اني لكم رسول أمين ﴾ ...

بەهەمان شێوەش پێغەمبەرانیتر هەمان فەرمایشتیان گەیاندووە بەگەلەکانیان هەروەك قورئان لەزمانی ئەوانەوە تۆماری کردووە ...

پێغەمبەری خۆشمان ﷺ بەهەمان شێوە ، خوای گەورە بەجوبرەئیلی ئەمیندا دوا پەیامی بۆ نارد ، تا لەدڵە ئەمینەکەیدا جێگیر ببێ و پاشان بە ئەمانەتەوە بێزیاد و کەم بیگەیەنێ ... قورئان دەفەرموێت : ﴿ وانه لتنزيل رب العالمين نزل به الروح الامين على قلبك لتكون من المنذرين ﴾الشعراء ١٩٤ واتە : بەراستی ئەم قورئانە پەروەردگاری جیهانیان ناردویەتی بەهۆی جوبرائیلی ئەمینەوە بۆ سەر دڵی تۆ ، تاببی بەیەکێ لە ترسێنەران لەسزای خوا ...

پێغەمبەر ﷺ تا دوا پلە ئەمین بوو ، تەنانەت لەناو گەلەکەیدا بە(صادق الامين) ناوی دەرکردبوو ... رۆژێك نەفامێك لەکاتی شت دابەشکردندا پیّی وت : (داد پەروەر بە ئەی

محمد) ، ئەویش فەرمووی (ئەگەر من داد پەروەرنەبم کێ داد پەروەرە ؟! بەخوا من ئەمینم لەئاسماندا و ئەمینم لەزەوی‌دا) ...

لەگەڵ ئەوەشدا حەزرەت ﷺ هەمووکات دوعای دەکرد و دەیفەرموو : (اعوذ بك من الخيانة فانها بئس البطانة) ...واتە : پەروەردگارا پەنا بەتۆ دەگرم لەخیانەت کەبەڕاستی خراپترین رەوشت و هاودەمە ...

کاتێك پێغەمبەر ﷺ فەتحی مەککەی کرد ، کلیلی دەرگای کەعبەی لە(عثمانی کوڕی تەڵحە) وەرگرت کەلەلای ئەو بوو ، لەوکاتەدا کە(عوسمان) دەستی هێنا کلیلەکانی بداتێ ، عەبباسی کوری عەبدول موتەلیب وتی : ئەی پێغەمبەری خوا ، دایك و باوکم بەفیدات بێت ، بەڵکو کلیلەکان دوایی بدەیت بەمن و لەگەڵ ئەوەدا کە (سقایە) م لایە ، واتە (ئاودان بەحاجیان) ئەمەش لای من بێت ...

(عوسمان) کە ئەمەی بیست خەریك بوو دەست بگێڕێتەوە ، حەزرەت ﷺ فەرمووی : (عوسمان) کلیلەکانم بدەرێ ، ئەویش دایە و وتی: دەبگرە ئەوە ئەمانەتەکەی خوا ...

پاشان حەزرەت ﷺ چووە ناو کەعبەوە و پاکی کردەوە و ، ئنجا کەهاتە دەرەوە تەوافی کرد و کلیلەکانی دایەوە دەست(عوسمان) و فەرمووی : ﴿ ان الله يامركم أن تؤدوا الامانات الى اهلها ﴾ النساء : ٥٨ تا ئێستاش ئەو کلیلەی کەعبە هەر لای ئەو بنەماڵەیەیە و کەس لێیان ناسەنێت ...

جوولەکە و خیانەت کردن لەئەمانەت :

قورئان باسی جوولەکەکان دەکات ، کەپیاوی وەك (عبدالله ی کوری سەلامیان) تیابوو ، کەبڕێکی زۆر ئاڵتونیان بەئەمانەت لادانـاو ، وەك خۆی دایەوە بەخاوەنەکەی ، وە ئەم ئەمانەت و دەست و دڵ پاکیەشی وای لێکرد موسڵمان ببێ...

کەسی تری واش هەبوو کە بڕێکی زۆر کەمی پارە و ئەمانەتی ئەو زەمانەی لەلا دابنرایە دەیخوارد و خیانەتی لێ دەکرد ، بەبیانووی ئەوەی گوایە ماڵی غەیری جوولەکەیان بۆ حەلاڵە ... ﴿ ومن أهل الكتاب من ان تأمنه بقنطار يؤديه اليك ، ومنهم من ان تأمنه بدينار لايؤديه اليك الا ما دمت عليه قائماً ، ذلك بأنهم قالوا ليس علينا في الاميين سبيل ، ويقولون على الله الكذب وهم يعلمون ﴾ ال عمران : ٧٥ واتە: لەخاوەن نامەکاندا هی وا هەیە ئەگەر خەزنەیەك بەسپاردە دابنێیت لای دەتداتەوە ، وەهی واش هەیە ئەگەر دینارێکی لادابنێیت ناتداتەوە مەگەر بە سەر سەریەوە بوەستیت ، ئەم ناپاکی‌یە بەهۆی

ئەوەیە کەدەیان ووت: گوناهمان ناگات لەخواردنی ماڵی ئەم نەخوێندەوار و نەفامانە (کەعەرەبن) ، وە درۆ بەدەم خواوە دەکەن ، وە دەزانن کە تەورات فەرمانی وای تیا نیە وهەڵی دەبەستن .

پەروەردەکردن لەسەر دەست پاکی و ئەمینی :

بێجگە لەچەندەها ئایەت و فەرموودە کە موسڵمانانی هان دەدا و پەروەردەی دەکردن لەسەر دەست پاکی و پاراستنی ئەمانەت ، حەزرەت ﷺ چیرۆکی دەست پاکی بۆ هاوەڵان دەگێڕایەوە ، لەبەر ئەوەی کە چیرۆك و بەسەرهات کاریگەرییەکی زۆریان هەیە لەسەر دڵ و دەروون .

حەزرەت ﷺ رۆژێك نموونەی ئەو سێ کەسەی بۆ گێڕانەوە کە دەچنە ئەشکەوتێك و تاشەبەردێکی گەورە دەکەوێتە خوارەوە و دەمی ئەشکەوتەکە دەگرێت ، هەریەکەیان دەکەوێتە پاڕانەوە بەکردارێکی باش کە کردوویەتی ... یەکەمیان باسی چاکەی خۆی دەکات لەگەڵ دایك و باوکی و داوادەکات کە خوا لەبەر ئەو چاکەیە رزگاریان بکات بەوەش تۆزێك دەمی دەرگاکە دەکرێتەوە ... دووەمیان باس لەداوێن پاکی‌یەکەی دەکات ، کە چۆن خۆی گێڕاوەتەوە لەترسی خوا لەداوێن پیسی لەگەڵ ئامۆزاکەی‌دا و لەخوا دەپاڕێتەوە کەلەبەر ئەو خۆگری و لەخواترسانە رزگاریان بکات ، دەرگاکە تۆزێکی‌تر دەکرێتەوە ... پاشان سێیەمیان باس لەئەمانەت و دەستپاکی دەکات و دەڵێت : خوای گەورە من کرێکارێك کاری کرد لەلام و پارەکەی وەرنەگرت و رۆی ، منیش بۆم دا بەمەڕ و ماڵات و بۆم بەخێوکرد ، کە پاش چەند ساڵێك هاتەوە داوای هەقەکەی کردەوە ، هەموو ئەو مەڕ و ماڵاتەم پی‌دا کەزیادیان کردبوو ، تەنانەت کابرا بڕوای نەدەکرد ... خوایە لەبەر ئەوکارە چاکە رزگارمان بکە، خوای گەورەش رزگاری کردن و، بەردەکە لەدەمی ئەشکەوتەکە ترازا و لاچوو ...

بوارەکانی ئەمانەت :

قورئان و سوننەت بەم جۆرەی خوارەوە بوارەکانی ئەمانەتیان دیاری کردووە و جەخت دەکەنە سەری :

یەکەم : هەریەك لەئەندامەکانی لەش ئەمانەتن ، بۆیە دەبێت مافی هەریەکەیان بدرێت و لەکاری خێروچاکەشدا بەکاربهێنرێت ...قورئان دەفەرموێ :﴿إن السمع و البصر و الفؤاد

کل اولئك کان عنه مسؤولا ﴾ ..هەروەها پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت : (ان لجسدك علیك حقا ...) .

جا ئەگەر ئەو ئەندامانە بەپێچەوانەوە لەکاری نابەجێ و بێ فەرمانی خوادا بەکارهاتن ، ئەوا خیانەتە لەئەمانەت و خوای گەورەش ئاگای لێیەتی و لێی دەپرسێتەوە ، قورئان دەفەرموێت : ﴿ یعلم خائنة الاعین وماتخفي الصدور ﴾ غافر : ١٦ واتە:خوا ئاگاداری خیانەتی چاوە و ئەزانێت چی لەدڵ و دەروون و سینەدا شاراوەتەوە ...

دووەم: ئەنەس (رەزای خوای لێبێت)دەڵێت کەمجار بووە پێغەمبەر ﷺ وتارمان بۆ بدات و نەفەرموێت (لا ایمان لمن لا أمانة له ، ولا دین لمن لاعهد له) ئیمام ئەحمەد/ واتە بڕوای نیە ئەوکەسەی ئەمین نەبێت ، وە ئاینی نییە ئەو کەسەی عەهد و پەیمان نەپارێزێ ...

ئەوانەش کە ئەمانەت و عەهد و پەیمان دەپارێزن لەبڕواداره سەرفرازەکانن ﴿ قد أفلح المؤمنون ، الذین هم في صلاتهم خاشعون ... تا دەگاتە ... والذین هم لاماناتهم وعهدهم راعون ﴾ المؤمنون .

سێیەم : ئافرەتان ئەمانەتێکی خوایین لای پیاوان ، پێغەمبەر ﷺ لەوتاری ماڵئاواییدا ئامۆژگاری پیاوانی کرد کەباش بن لەگەڵ هاوسەرەکانیاندا و فەرمووی (فاتقوا الله في النساء ، فانكم أخذتموهم بامانة الله ، واستحللتم فروجهن بكلمة الله) مسلم / واتە : لەخوابترسن لەمەسەلەی ژنەکانتانا ، ئێوە وەك ئەمانەتێك خواستوتانن ، وە بەفەرمانی خوا بۆتان حەڵاڵ بوون .

چوارەم: پێغەمبەر ﷺ خیانەت کردن لە ئەمانەتی داناوە بەیەکێك لەنیشانەکانی دووڕوویی (اية المنافق ثلاث اذا حدث كذب ، واذا وعد أخلف واذا اؤتمن خان ، وان صام وصلی وزعم أنه مسلم) مسلم گێڕاویەتیەوە .

پێنجەم : پێغەمبەر ﷺ قەدەغەی کردووە خیانەت بکرێ بەرامبەر کەسێك کە خیانەتی کردووە (ادّ الامانة الی من ائتمنك ولا تخن من خانك) ترمذي واتە : راسپاردە بدەنەوە بەوەی کەلای داناون و ناپاکی مەکەن لەگەڵ ئەو کەسەدا کە ناپاکیتان لەگەڵدا دەکات .

قورئانیش دەفەرموێت ﴿ ان الله یامرکم أن تؤدوا الامانات الی أهلها ، واذا حكمتم بین الناس أن تحكموا بالعدل ، ان الله نعما یعظكم به ان الله كان سمیعاً بصیراً ﴾ النساء : ٥٨ / واتە : خوا فەرمانتان پێئەدات کە ئەمانەت بدەنەوە بەخاوەنەکانی وە ئەگەر بوونە

دادوەر لەنێوان خەڵکیدا بەعەدالەت دادوەری بکەن ، بەڕاستی پەروەردگار ئامۆژگاری چاکتان دەکات و بەڕاستی پەروەردگار بیسەر و زانایە .

پێغەمبەر ﷺ کاتێ کۆچیکرد بۆ مەدینە حەزرەتی عەلی دانا لەجێگای خۆیدا بۆ ئەوەی ئەو راسپاردانەی لەلای بوون بیداتەوە بەخاوەنەکانی ، ئاشکراشە کەخەڵکی مەککە چی خراپ بوو کردیان بەرامبەر بەحەزرەت ﷺ و موسڵمانان ، بەڵام ئەم ناپاکی و خراپانە وای لەحەزرەت ﷺ نەکرد دەست بگرێ بەسەر ئەو شتانەدا کەبەئەمانەت لەلای دانرابوون ...

شەشەم: کاربەدەستێتی ئەمانەتە ، بۆیە کاتێك (ئەبوذر) داوای کاربەدەستێتی کرد ، پێغەمبەر ﷺ پێی فەرموو : (ئەبوذر تۆ لاوازیت ، ئەمەش ئەمانەتە ، وە لەقیامەتیشدا سەر شۆڕی و پەشیمانییە ، مەگەر کەسێك بەهەق وەری بگرێت و هەقی خۆیشی بداتێ بە چاکی) مسلم .

ئەمە لەکاتێکدا کە ئەبوذر بەشایەتی حەزرەت ﷺ زۆر پارێزکار و راستگۆ بووە ، بەڵام دیارە کاربەدەستێتی لێهاتوویی و توانای تایبەتی دەوێت ، بۆیە شیاوترین کەس بۆ پۆستێك ئەوەیە کە لەگەڵ پارێزکارییەکەیدا پسپۆڕ و شارەزابێت لەوکارەدا کە پێی دەسپێردرێت تا کارەکە بەدەستیەوە نەمرێت و موسڵمانان تووشی زیان نەبن .

حەوتەم: هەڵبژاردن (دەنگدان) ئەمانەتە ، ئەگەر کەسێك یەکێك هەڵبژێرێت بۆ فەرمانداری و لەوباشتر هەبێت و شیاوتربێت بۆ ئەوکارە ، ئەوەخیانەتی کردووە ، حەزرەت ﷺ دەفەرموێت ﴿ من استعمل رجلاً على عصابة وفيهم من هو ارضى لله منه فقد خان الله ورسوله والمؤمنين ﴾ حاكم .

ڕۆژێك عومەری کوڕی خەتتاب بەهاوەڵەکانی وت(هەرکەس ئاواتی چییە با بیڵێ) ، یەکێکیان وتی : خۆزگە پڕ بەم ژوورە ئاڵتوونم هەبوایە و لەڕێی خوادا بم بەخشیایە ، ئەوانی تریش هەریەکە و شتێکیان وت ...

عومەریش وتی : منیش ئاواتەخوازم کەپڕ بەم ژوورە پیاوی وەك ئەبو عوبەیدەم هەبوایە و کارم پێ بسپاردایە ...

لەوتەیەکی تردا عومەر دەڵێ (من ولي من أمر المسلمين شيئاً ، فولى رجلاً لمودة أو قرابة بينهما ، فقد خان الله ورسوله والمسلمين) واتە : کێ ببێتە کار بەدەستی

موسڵمانان و پاشان کەسێك دابمەزرێنێ لەبەر خۆشەویستی یان خزمایەتی، ئەوە خیانەتی لەخواو پێغەمبەر و موسڵمانان کردووە ...

جاری وا هەبوو حەزرەتی عومەر کەسێکی بۆماوەی ساڵێك دەخستە ژێر چاودێرییەوە ، ئنجا ئەگەر دڵنیابوایە لەباشییەکەی ، کاری پێدەسپارد ...

حوزەیفەی کوری یەمان تاقەکەس بوو کەحەزرەت ﷺ ناوی دووڕووەکانی پێوتبوو ، بۆیە عومەر دەوروخولیدەدا و تکای لێدەکرد کە ئاگاداری بکات لەوەی کە دووڕوو لەناو کاربەدەستەکانیدا هەبێ ... ئەویش دەیووت خۆت بگەڕێ و لێیان بکۆڵەرەوە ... عومەریش زۆر دەگەڕاو چاودێری دەکردن ئەگەر هەر ئەوەندە گومانی بکردایە لەکەسێك زوو لای دەبرد و لەکاری دەخست .

ئاشکرایە کار بەدەستی خراپ بەڵایەکی گەورەیە بۆ موسڵمانان ، بۆیە حەزرەت ﷺ دەفەرموێت : (اذا ضُيعت الامانة فانتظر الساعة) ، ئەگەر ئەمانەت زایەکرا چاوەڕێی هاتنی قیامەت بن ، وترا : چۆن ئەمانەت نامێنێ وزایە دەکرێت ؟ فەرمووی : (اذا اسند الامر الى غير اهله فانتظر الساعة) واتە : ئەگەر کاروبار درایە دەست کەسانی لێنەهاتوو ، وەهیچ لەبارا نەبوو ، ئەوا چاوەڕێ هاتنی قیامەت بن ...

هەشتەم : درکاندنی نهێنی خەڵکی ناپاکییە ، حەزرەت ﷺ دەفەرموێت :

(اذا حدث الرجل ثم التفت فهي أمانة) ترمذي ، واتە : ئەگەر کەسێك قسەیەکی لاکردیت و حەزی نەکرد بەکەس بڵێی ئەوە ئەمانەتە لەلات . مەگەر لەچەند حاڵەتێکدا نەبێت ، حەزرەت ﷺ دەفەرموێت : (المجالس بالامانة الا ثلاثة مجالس: سفك دم حرام ، أو فرج حرام ، أو اقتطاع مال بغير حق) ئەبوداود ، واتە : قسەی مەجلیس ئەمانەتە مەگەر سێ مەجلیس نەبێت ، کۆڕو مەجلیسێك کەخوێنێکی ناهەقی تیا ڕێژرابێت ، یان زینای تیاکرابێت ، یان ماڵێکی بەناهەق تیا خورابێت...واتە لەوشوێنانەدا ئەگەر کەسێك ئامادەبوو وەداوای شایەتی لێکرا ، پێویستە هەق بڵێ وهیچ نەشاریتەوە .

نۆیەم : حەزرەت ﷺ لەکاتی بەڕێکردنی کەسێك یان سوپایەکدا دەیفەرموو : (استودع الله دينك ، وامانتك وخواتيم عملك) ترمذي ، واتە : ئاین و ئەمانەت و خاتیمەی کردەوەتان ئەدەمە دەست ئەو خوایەی کەسپاردەزایەناکات ...

دەیەم : دەست پاکی و پاراستنی ئەمانەت پاداشتی گەورەی هەیە ، حەزرەت ﷺ دەفەرموێت (ان الخازن المسلم الامين الذي يعطي ما أُمِرَ به فيعطيه كاملاً موفراً ، طيبة

به نفسه فهو أحد المتصدقين) بوخاری و مسلم . واته : ئەو موسڵمانەی سەرپەرشتیاری خەزێنەی کەسێك بێت و دەست پاك بێت و ، وە ئەوەی پیێ دەوترێت کەبیبەخشێت ، بەبێ زیاد و کەم و بەدڵخۆشی یەوە بیبەخشێت و بیداتە دەست ئەوانەی کە بۆی دیاریکراون ، ئەوا ئەویش وەك خاوەن ماڵەکە پاداشتی بۆ دەنووسرێت ...

واته ئەوەی هۆکارێکی باش بێت و ئەمین بێت لەگەیاندنی خێرێکدا بەکەسێك وەك خاوەن خێرەکە پاداشت وەردەگرێت...

پارێزکاری

(عومەری کوڕی خەتتاب) ڕەزای خوای لەسەربێت پرسیاری لە(ئوبەی کوڕی کەعب)کرد، تەقواچی‌یە ؟ ئەویش وتی: ئایا بەڕێگایەکی دڕکاویدا نەڕۆیشتوویت ؟ عومەر وتی: بەڵێ ، وتی : چیت کرد ؟ عومەر وتی: خۆم گورج کردەوە و ورد ورد بەوریای ڕۆیشتم ، کەعب وتی : دە ئەوە تەقوایە ...

قورئانی پیرۆز باسێکی زۆری پارێزکاری دەکات بۆ ئەوەی موسڵمانان پەروەردە بکات لەسەر پارێزکاری لەگوناهو هەموو ئەوشتانەی کەخوا پیێ ناخۆشه...

پلەوپایە و گرنگی تەقوا :

(۱) خوای پەروەردگار دەفەرموێت : ﴿ولقد وصينا الذين اوتوا الكتاب من قبلكم واياكم أن اتقوا الله﴾ النساء : ۱۳۱ / واته : بەراستی ئێمه ئامۆژگاری ئەوانەمان کردووە کە پەیامیان بۆ هاتبوو لەپێش ئێوەدا ، وە ئامۆژگاری ئێوەشمان کردووە کە لەخوابترسن و پارێزکاربن ...کەواتە پارێزکاری لەهەموو گەلانی پێشین داوا کراوە هەروەك قورئان لەچەندەها ئایەتدا ئاماژەی بۆ دەکات :

- ﴿واذ نادى ربك موسى أن ائت القوم الظالمين قوم فرعون ألا يتقون﴾ الشعراء۱۰
- ﴿اذ قال لهذ قال لهم أخوهم نوح الا تتقون﴾ الشعراء : ۱۰۵
- ﴿اذ قال لهذ قال لهم أخوهم هود الا تتقون﴾ الشعراء : ۱۲۳
- ﴿ اذ قال لهم أخوهم لوط ألا تتقون﴾ الشعراء : ۱٦۰
- ﴿ اذ قال لهم أخوهم شعيب الا تتقون﴾ الشعراء : ۱۷٦
- ﴿وان الياس لمن المرسلين ، اذ قال لقومه الا تتقون﴾ **الصافات** : ۱۲۳
- ﴿كذبت ثمود المرسلين اذ قال لهم أخوهم صالح الا تتقون﴾ الشعراء : ۱٤۲

﴿ حەزرەتی عیساش فەرموویەتی﴿ وجئتكم باية من ربكم فاتقوا الله واطيعون ﴾ ال عمران : ٥٠

﴿ قورئان لەسەر زمانی حەزرەتیش ﴿ دەفەرموێت ﴿ يا ايها الذين امنوا اتقوا الله حق تقاته ولا تموتن الا وأنتم مسلمون﴾ ال عمران : ١٠٣ .

(٢) خوای پەروەردگار پارێزکاری کردۆتە پێوەری دوور و نزیکی بەندەکانی لەخۆیەوە ﴿ان اكرمكم عند الله أتقاكم ﴾ الحجرات : ١٣ واتە چاکترینتان و بەرێزترینتان لای خوا ئەوکەسەیە کە پارێزکاری زیاترە ..

(٣) باشترین توێشوو لەدنیادا کەهەوڵی بۆ بدرێت و بەدەست بهێنرێت بۆ قیامەت پارێزکارییە ﴿ وتزودوا فان خير الزاد التقوى﴾ البقره : ١٩٧ .

واتە : توێشوو بخەن ، چاکترین توێشوو تەقوایە ..

(٤) چاکترین بەرگ پارێزکارییە ، کە مرۆڤی پێجوان بێت و دایپۆشێت ﴿ يا بني ادم قد انزلنا اليكم لباسا يواري سواتكم وريشا ولباس التقوى ذلك خير ﴾ الاعراف : ٢٦ واتە : ئەی نەوەی ئادەم لەئاسمانەوە بەرگێکمان بۆ ناردوون کە بیپۆشن و عەورەتتانی پێداپۆشن و جوانتان بکات ، وە بەرگی پارێزکاریش چاکترە..

(٥) کردەوەی پارێزکاران وەردەگیرێت ﴿ انما يتقبل الله من المتقين﴾المائده:٢٧

(٦) خۆشەویستانی خوا ئەوانەن کە پارێزکارن ﴿ ان الله يحب المتقين ﴾ التوبه : ٧ .

﴿ الا ان اولياء الله لاخوف عليهم ولاهم يحزنون ، الذين امنوا وكانوا يتقون ﴾ التوبه : ٦٣ / واتە : خۆشەویستان و دۆستانی خوا ناترسن و دڵتەنگ نابن لەدنیاو ئاخیرەتدا ، ئەوکەسانەی کە بڕوادار و پارێزکارن.

(٧) قورئان بیرخەرەوە و ڕێنماییە بۆ پارێزکاران ﴿ وانه لتذكرة للمتقين ﴾ الحاقة ٤٨ ، ﴿ ذلك الكتاب لاريب فيه هدى للمتقين ﴾ البقرة : ٢

(٨) پارێزکاران لەفێڵی شەیتان رزگاریان دەبێت ﴿ ان الذين اتقوا اذا مسهم طائف من الشيطان تذكروا فاذا هم مبصرون﴾ الاعراف : ٢٠١ ، بەراستی ئەوانەی کەپارێزکارن ، هەرکاتێك خەیاڵێك لەلایەنی شەیتانەوە بۆیان بێت و پاڵیان پێوەبنێ بەرە و هەواو ئارەزوو ، گورج خوای پەروەردگاریان بیر دەکەوێتەوە و پەنای پێدەگرن و خواش بەرچاو روونیان دەکات و هۆشیاریان دەکاتەوە و نایەڵێ شەیتان لەخشتەیان بەرێت .

(٩) هەموو بیناکردنێك لەسەر غەیری پارێزکاری دەڕوخێت و خاوەنەکەشی دەخرێتە دۆزەخەوە و سزای سەخت ئەدرێت ﴿ افمن أسس بنیانه علی تقوی من الله ورضوان خیر ام من اسس بنیانه علی شفا جرف هـار فانـهار بـه فـي نـار جـهنم ؟ والله لایـهدي القـوم الظالمین ﴾ التوبة : ١٠٩ ، واتە : ئایا کەسێك ئاینی خۆی دامەزراندبێت لەسەر تەقوا و ترس لەخوا ، وەکو یەکێك وایە کەبینای خۆی دانابێت لەسەر کەنارێکی وا ئاوی لافاو دڕیبێتیٚ ونزیك بێت ها ئێستا یا تاوێکی‌تر بڕوخێت بەوکەسەوە بۆ ناو ئاگری دۆزەخ ؟!

(١٠) سەرکەوتن و یارمەتی خوا و پاشە ڕۆژ بۆ پارێزکارانە ، ﴿ واعلمـوا ان الله مـع المتقین ﴾ التوبة / ٣٦ ﴿ والعاقبة للمتقین ﴾ الاعراف : ٢٨ .

(١١) ڕۆزی چاك و دەرچوون لەهەموو تەنگ و چەڵەمەیەك بەستراوە بەپارێزکاریەوە ، ﴿ومن یتقي الله یجعـل لـه مخرجـا ویرزقـه مـن حیـث لایحتسـب ﴾ الطـلاق : ٢ واتە : هەرکەسێك لەخوا بترسێت و پارێزکاربێت ، خوا سەرفرازی دەکات و ڕۆزی بۆ دەنێرێت لەلایەکەوە کە گومانی بۆی نەچێت و بەتەمای نەبووبێت ...

ئەمـەش بـۆ ئـەوەی کـەباش بزانـیٚ خـوای گـەورە بەفـەزڵی خـۆی لەپاداشـتی پارێزکاری‌یەکەی‌دا بۆی ناردووە و زیاتر گەرمبیٚ لەسەر پارێزکاری‌یەکەی و سوپاسی خوای لەسەر بکات .

(١٢) پارێزکاران هەق و ناهەق لەیەك جیادەکەنەوە و بەرچاویان ڕوونە : ﴿ یـا ایـها الذین امنوا ان تتقوا الله یجعل لکم فرقاناً ویکفر عنکم سیئاتکم ویغفر لکم والله ذو الفضـل العظیم ﴾ الانفال : ٢٩ / واتە : ئەی ئەو کەسانەی بڕواتان هێناوە ئەگەر خۆتان بپارێزن لەگوناهو لەخوا بترسن ، خوا ڕووناکی‌یەکی وا دەخاتە دڵتانەوە کە هەق و ناهەق لەیەك جیابکەنەوە و گوناهەکانیشتان دادەپۆشیٚ ولێتان خۆش ئەبێت، وە خوا خاوەن فەزڵ و چاکەیەکی گەورەیە .

(١٣) چاك بوونی ئیش بۆ پارێزکارانە ﴿ یا ایها الذین امنوا اتقوا الله وقولوا قولاً سدیداً ، یُصلح لکم أعمالکم ویغفر لکم ذنوبکم ، ومن یطع الله ورسوله فقد فاز فـوزاً عظیمـاً ﴾ الاحزاب : ٧١ / واتە : ئەی ئەوکەسانەی بڕواتان هێناوە لەخوابترسن و قسەیەك بکەن کەڕاست و تەواوبێت ، خوا کردەوەکانتان بۆ باش دەکات و لەگوناهەکانتان خۆش دەبێت ، کیٚ گوێڕایەڵی خوا و پێغەمبەرەکەی بێت سەرکەوتووە بە سەرکەوتنێکی گەورە و باش لەدنیاو قیامەتدا ..

هەروەها خوای گەورە کاریان بۆ ئاسان دەکات ﴿ ومن يتق الله يجعل له من أمره يسراً ﴾ الطلاق : ٤ .

(١٤) **لەڕۆژی قیامەتدا پارێزکاران پلەوپایەیەکی بەرزیان هەیە و ، لەچەند بەهەشت و سەرچاوەیەکدا ئەوەی پەروەردگاریان پێیداون وەری دەگرن** ، ﴿ ان المتقين في جنات وعيون ، اخذين ما اتاهم ربهم ، انهم كانوا قبل ذلك محسنين ﴾ الذاريات : ١٦ .

پێناسەکانی تەقوا :

پێناسەی یەکەم / بسم الله الرحمن الرحيم ﴿ الم ، ذلك الكتاب لاريب فيه هدى للمتقين ، الذين يؤمنون بالغيب ويقيمون الصلاة ، ومما رزقناهم ينفقون والذين يؤمنون بما أنزل اليك وما انزل من قبلك وبالاخرة هم يوقنون ، اولئك على هدى من ربهم واولئك هم المفلحون ﴾ البقرة : ٢

بەناوی خوای بەخشندەی میهرەبان ، ئەلف لام میم ، ئەم قورئانە هیچ گومانێکی تیا نیە ، ڕێپیشاندەری پارێزکارانە ئەوانەی :

ا ـ بڕوا دەهێنن بەشتی نادیار .   ب ـ نوێژ دەکەن .

ج . لەوەی کە کردوومانە بە ڕۆزییان بەختی دەکەن .

د ـ بڕوایان هەیە بەو بەرنامەیەی کە بۆ تۆ نێرراوە و بەو بەرنامانەی کە پێش تۆ نێرراون .

هـ بڕوایان هەیە بە ڕۆژی دوایی ... ئەوانە لەسەر ڕێی ڕاستن لە لایەن پەروەردگاریانەوە ،وە هەر ئەوانن سەرفراز .

پێناسەی دووەم / ﴿ ليس البر أن تولوا وجوهكم قِبَل المشرق والمغرب ولكن البر من امن بالله واليوم الاخر والملائكة والكتاب والنبيين ، واتى المال على حبه ذوي القربى واليتامى والمساكين وابن السبيل والسائلين وفي الرقاب ,واقام الصلاة واتى الزكاة والموفون بعهدهم اذا عاهدوا ، والصابرين في البأساء والضراءوحين البأس ، اولئك الذين صدقوا واولئك هم المتقون ﴾ البقرة : ١٧٧ **واتە : چاکە ئەوەنییە کە ڕووبکەنە ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا ، بەڵکو چاکە ، چاکەی کەسێکە کە :**

ا . بڕوای ببێت بەخوا ، بەڕۆژی دوایی ، بەفریشتە ، بەنامە ئاسمانییەکان بەپێغەمبەران .

ب ـ دارایی خۆی ببەخشێت ، لەگەڵ ئەوەشدا کە خۆشی دەوێت ، بەخزمان و هەتیوان و بێنەوایان و ڕێبواران و سواڵکەران، ولەڕێی ئازادکردنی کۆیلەدا ...

ج ـ نوێژ بكات و زەكات بدات .

د ـ پەیمان بەجێ دەهێنن كاتێك پەیمان ئەدەن .

هـ خۆڕاگرن لەكاتی نەبوونی و ناخۆشی و جەنگدا ، ئەوانەن كە راستیان كردووە و هەر ئەوانەن كە پارێزكارن .

پێناسەی سێیەم /

ئایەتی ﴿ قل اؤنبئكم بخير من ذلكم للذين اتقوا عند ربهم جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها ابداً ، وازواج مطهرة ورضوان من الله والله بصير بالعباد ، الذين يقولون : ربنا امنا فاغفر لنا ذنوبنا وقنا عذاب النار ، الصابرين والصادقين والقانتين والمنفقين والمستغفرين بالاسحار ﴾ ال عمران : ١٧

بەدوای ئایەتی ﴿ زُين للناس حب الشهوات من النساء والبنين والقناطير المقنطرة من الذهب والفضة والخيل المسومة والانعام والحرث، ذلك متاع الحياة الدنيا والله عنده حسن الماب ﴾ ال عمران : ١٤ هاتە خوارەوە ، كە دەفەرموێ : رازێنراوەتەوە و جوان كراوە لەدەروونی خەڵكیدا ئارەزووی ئافرەت و بوونی نەوەی نێرینە و خاوەنێتی ئاڵتون و زیووی زۆر و زەبەندە و ئەسپی چاك و رەسەن و(هۆكانی هاتو چۆ) هەروەها ماڵات و زەوی و زاری كشتوكاڵ ، ئەوانە هەمووی نازونیعمەتی ژیانی دنیان، خواش بۆ چاكان شوێنی گەڕانەوەی رازاوە و خۆشی لای خۆی ئامادەكردووە كە بەهەشتە .

رازاندنەوەی ئەوشتانە بۆ ئەوەیە لەرێی حەڵاڵەوە بەدەستبهێنرێن و ژیان بەردەوام بێت ... عومەری كوڕی خەتتاب كە ئەم ئایەتە هاتە خوارەوە فەرمووی : (الان وقد زينت لنا يارب) ... پەروەردگارا ئەوشتانەت بۆ رازاندوینەتەوە...(چارەمان چییە ؟!) خوای پەروەردگاریشی ئایەتی بەدوادا ناردەخوارەوە بۆ زیاتر روونكردنەوەی مەسەلەكە و فەرمووی : ﴿ قل : اؤنبئكم بخير من ذلكم ... هتد ﴾ واتە : ئەی محمد ﷺ پێیان بڵێ : ئایا هەواڵی چاكتر لەو ناز و نیعمەتەتان پێ رابگەیەنم ؟!

بۆ ئەوانەی پارێزكارن ، لای پەروەردگاریان باخەكانی بەهەشت ئامادەیە بۆیان كەچەندەها رووبار بەژێر دەرختەكانیدا و بەبەردەم كۆشكەكانیدا دەڕوات ، هاوڕێ لەگەڵ ژیانی نەبڕاوە لەگەڵ هاوسەرانی پاكیزەدا و بەدەم هەست كردنی بەردەوام بەرەزامەندیی پەروەردگاری ئازیز ، بێگومان ئەوخوایە بینایە بەبەندەكانی ...(ئنجا قورئان باسی پارێزكاران دەكات) .

ا ـ ئەوانەی دەڵێن پەروەدگارا بەراستی ئێمە باوەڕمان هێناوە ، دەلەگوناهەکانمان خۆش ببە و لەئاگری دۆزەخ بمانپارێزە.

ب ـ ئەو پارێزکارانە خۆڕاگرن و ، راستگۆ و خواپەرستن و ، ماڵ و سامان دەبەخشن و لەبەرەبەیانەکاندا داوای لێخۆشبوون دەکەن .

پێناسەی چوارەم/

﴿ وسارعوا الى مغفرة من ربكم وجنة عرضها السماوات والارض اعدت للمتقين : الذين ينفقون في السراء والضراء والكاظمين الغيظ والعافين عن الناس والله يحب المحسنين ، والذين اذا فعلوا فاحشة أو ظلموا أنفسهم ذكروا الله فاستغفروا لذنوبهم ومن يغفر الذنوب الا الله ولم يُصروا على مافعلوا وهم يعلمون ، اولئك جزاؤهم مغفرة من ربهم وجنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها ونعم أجر العاملين ﴾ ال عمران:١٣٣

واتە : بەپەلەبن و پێشبڕکێ بکەن تا دەگەنە لێخۆشبوونی پەروەردگارتان و بەهەشتێك کەپانیەکەی بەهێندەی ئاسمانەکان و زەوی‌یە و ئامادەکراوە بۆ پارێزکاران ...(سیفاتەکانی پارێزکارانیش) .

ا ـ ئەوانەی لەخۆشی و ناخۆشی‌دا ، لەهەرزانی و گرانی‌دا ماڵی خۆیان دەبەخشن و ، رق و کینەی خۆیان دەخۆنەوە و خۆگرن و ، لەخەڵکی خۆش دەبن و لێبوردەن و ، خوای میهرەبانیش چاکەکار و چاکەخوازانی خۆش دەوێت .

ب ـ ئەوانەش کە تاوان و گوناهێکیان ئەنجام دا ، یان ستەمیان لەخۆیان کرد ، خوا دێتەوە یادیان و داوای لێخۆش بوون دەکەن ، جاکێ هەیە کەلە گوناهان خۆش ببێت جگە لەخوا ؟! هەروەها لەسەر گوناهو تاوانیان بەردەوام نابن ، لەکاتێکدا دەزانن ئەوە تاوانە ...

ئەوانە پاداشتیان لێخۆشبوون و لێبووردنە لەلایەن پەروەردگاریانەوە لەگەڵ باخەکانی بەهەشتدا کەچەندان رووبار بەژێر درەخت و بەبەردەم کۆشکەکانیاندا دەڕوات و ژیانی هەمیشەیی تیایدا دەبەنە سەر ، ئەم بەهرەیە پاداشتێکی زۆر چاکی کۆششکارانە (کەهەوڵی بەدەستهێنانی رەزامەندی پەروەردگاریانە) .

پێناسەی پێنجەم /

﴿ ولقد اتينا موسى وهارون الفرقان وضياء وذكرى للمتقين ، الذين يخشون ربهم بالغيب ، وهم من الساعة مشفقون ﴾ الانبياء : ٤٨

ئەم پێناسەیە دوو سیفەتی پارێزکاران باس دەکات :

ا ـ ئەوپارێزکارانە لەخوا دەترسن هەر بەغەیب و بەبێ ئەوەی بیبینن .

ب ـ هەروەها لەرۆژی دوایی دەترسن .

پێناسەی شەشەم /

﴿ ان المتقين في جنات وعيون اخذين ما اتاهم ربهم ، انهم كانوا قبل ذلك محسنين ، كانوا قليلا من الليل مايهجعون ، وبالاسحار هم يستغفرون وفي اموالهم حق معلوم للسائل والمحروم ﴾ الذاريات : ١٦

سیفاتەکانی پارێزکارانیش لەم پێناسەیەدا :

ا ـ چاکەکاران و شەرم دەکەن لەخواو دەزانن کە خوا چاودێرە بەسەریانەوە .

ب ـ شەو خەریکی شەونوێژن و کەم دەخەون .

ج ـ لەبەرەبەیاندا داوای لێخۆشبوون دەکەن لەخوا .

د ـ لەماڵ و سامانیان بەشی هەژار و بێنەوایان دەدەن .

پێناسەی حەوتەم /

﴿ ان الذين اتقوا اذا مسهم طائف من الشيطان تذكروا فاذا هم مبصرون ﴾ الاعراف : ٢٠١ **واتە : ئەوانەی کەپارێزکارن ئەگەر خەیاڵێك لەشەیتانەوە لێیان بدات و پاڵیان پێوەبنێت بۆ هەواو ئارەزوو ، گورج بیرلە خوای پەروەردگار دەکەنەوە و پەنای پێ دەگرن ، خواش زوو حاڵیان چاك دەکات و بەرچاو رۆشنیان دەکات .**

ئەم حەوت پێناسەیە زۆربەی سیفاتەکانی پارێزکارانی تیاباسکراوە هەتاوەکو بڕوادار چاویان لێبکات و هەوڵ بدات بگاتە ئەو پلە و پایە بەرزە .

رێگاکانی گەیشتن بە پارێزکاری :

رێگای یەکەم :

﴿ وكذلك انزلناه قرانا عربيا وصرفنا فيه من الوعيد لعلهم يتقون ، أو يُحدث لهم ذكرا ﴾ طه : ١١٣ **واتە:ئابەو شێوەیە ئێمە قورئانێکی عەرەبی و پاراوو رەوانمان دابەزاندووە و جۆرەها هەڕەشەمان تیادا باس کردووە ، بۆ ئەوەی لەخوابترسن ، یاخود ببێتە هۆی ئەوەی کە یاداوەریان تێدا بەدی بهێنێت .**

﴿ وان هذا صراطي مستقيما فاتبعوه ولاتتبعوا السبل فتفرق بكم عن سبيله ذلكم وصاكم به لعلكم تتقون ﴾ الانعام : ١٥٣ **واتە : ئەمانەی کەلەقورئاندایە رێگای راستی منن ، ئێوە پەیڕەویان بکەن و ، مەکەونە شوێنی هەواو ئارەزوو رێبازیتر ، چونکە ئێوە**

دوور دەخاتەوە لەرێگای راستی خوا ، ئەم ئامۆژگاریانەمان کردوون ، بەڵکو خۆتان بپارێزن لەگوناهو سزای خوا...

کەواتە خوێندنەوەی قورئان و تێگەیشتنی و پەیرەوی کردنی دەبێتە هۆی دروست بوونی (تەقوا) پارێزکاری .

رێگای دووهەم :

﴿ والذين اهتدوا زادهم هدى واتاهم تقواهم ﴾ محمد : ١٧/ واتە : ئەوکەسانەی کەشارەزای هەق بوون و رێبازی هیدایەت و ئیمانیان گرتۆتەبەر ، خوای گەورە رێنمایی و هیدایەتی بۆ زیادکردن و پارێزکاری پێبەخشین .

مرۆڤ پاش ئەوەی قەناعەت بەم ئاینە دەکات و بڕوایەکی لا دروست دەبێت و ئنجا خەریکی ئیسلامەتی دەبێت ، قۆناغیتر دێت بەدوایىدا ... کە ئەویش زیاتر چەسپاندنی ئیمانە لەدڵدا و دوای ئەویش رۆیشتنە بەرە و پلەی (ئیحسان) واتە هەستکردنی بەچاودێری خوا و شەرم کردن لەنافەرمانی و سەرپێچی ، پاشان پلەی پارێزکاری و ئنجا پلەی سوپاسگوزاری ...هتد .

تێگەیشتن لەپلەکانی ئیمان مەسەلەیەکی زۆر گرنگە و لە(مدارج السالكين) ی (ئیبن قەییم)دا باسی زیاتر لەشەست پلەوپایەی ئیمانی کراوە کە هەق وایە باشتر لێیان شارەزابین ... چونکە ئاشکرایە کەسێك بۆ نموونە مانای خۆشەویستی نەزانێ چۆن دەتوانێ خۆشەویستی خوا و پێغەمبەر و ئیسلام و موسڵمانان لەخۆیدا فەراهەم بهێنێت.

رێگای سێهەم /

﴿ يا ايها الذين امنوا كُتب عليكم الصيام كما كتب على الذين من قبلكم لعلكم تتقون ﴾ البقرة : ١٨٣ واتە : ئەی ئەوانەی کەبڕواتان هێناوە رۆژوتان لەسەر فەرزکراوە هەروەك چۆن لەسەر ئەوانەی پێش ئێوە فەرزکرابوو ، بەڵکو ببێتە مایەی پارێزکاریتان ، کەواتە رۆژوو یەکێکە لەهۆکارە سەرەکییەکانی گەیشتن بەپارێزکاری .

رێگای چوارەم /

﴿ يا ايها الناس اعبدوا ربكم الذي خلقكم والذين من قبلكم لعلكم تتقون ﴾ البقرة : ٢١ واتە : ئەی خەڵکینە ئەو خوایەی خۆتان بپەرستن کەئێوە و ئەوانەی پێش ئێوەی دروست کردووە بەڵکو بەو پەرستنە بگەنە پارێزکاری ، کەواتە خواپەرستی بەگشتی رێگایە بۆ گەیشتن بەپارێزکاری .

بەڵێ ... وەك پێشتر باسمانكرد پارێزكاریش یەكێكە لەپلەكانی دینداری و مرۆڤ دەبات بەرەو پلەیەكی‌تر كە ئەویش پلەی سوپاسگوزاریە قورئان دەفەرموێت: ﴿فاتقوا الله لعلكم تشكرون﴾ ال عمران /١٢٣ كە ئەمەش پلەیەكی بەرزە و رەنج و هەوڵ و ماندووبوونی دەویَ و كەسانێكی كەم پیَی دەگەن ﴿وقليل من عبادي الشكور﴾ السبأ : ١٣ پێغەمبەر ﷺ بۆ گەیشتن بەم پلەیە ئەوەندە شەونوێژی كرد تا ئاوی پیَی داهات ، جارێك هاوسەرێكی پیَی وت: بۆچی ئەوەندە خۆت ماندوو دەكەیت لەكاتێكدا خوا لەگوناهی بەرو دوات خۆش بووە ، فەرمووی : ﴿ افلا أكون عبداً شكوراً ﴾ بوخاری .

دامەزراوی

قورئان دەفەرموێت : ﴿والو استقاموا على الطريقة لأسقيناهم ماء غدقاً لنفتنهم فيه ، ومن يُعرض عن ذكر ربه يسلكه عذاباً صعداً﴾ الجن : ١٦ واتە : ئەگەر دامەزراوبوونایە لەسەر ریَی راست ، بارانی زۆر و بەسوودمان بەسەریاندا دەباراند، تا تاقیان بكەینەوە ، وە هەركەسێك روو وەرگێرێت لەیادی خوای خۆی دەیخاتە ناو سزای سەختەوە .سوفیانی كوری عبدالله پرسیاری لەحەزرەت ﷺ كرد و وتی: (قل لي في الاسلام قولاً لا أسال عنه احداً غيرك ، فقال : قل امنت بالله ثم استقم) مسلم ، واتە : شتێكی وام پیَبڵیَ لەئیسلامدا كە ئیتر پێویست نەكات پرسیار لەكەسی‌تر بكەم ، ئەویش فەرمووی : بڵیَ باوەرم هێناوە و پاشان دامەزراوبە لەسەری .

قورئانی پیرۆز رێنمایی حەزرەت ﷺ و موسڵمانان دەكات و دەفەرمویَ ﴿ فاستقم كما امرت ومن تاب معك ولا تطغوا انه بما تعملون بصير ، ولا تركنوا الى الذين ظلموا فتمسكم النار ومالكم من ناصرين﴾ هود : ١١٣ واتە : ئەی(محمد) ﷺ چۆن فەرمانت پێدراوە ، هەروابەو بەراست و بەرێكی فەرمانەكان بەجیَ بهێنە ، هەروەها ئەو كەسانەش كەلەگەڵ تۆدان و گەراونەتەوە بۆ لای خوا و تەوبەیان كردووە ، نەكەن لەسنووری فەرمانی خوا دەربچن ، چونكە بەراستی ئەو زاتە بینایە بەو كردەوانەی كەدەیكەن . نەكەن مەیلی دڵتان لەگەڵ ئەوانەدابێت كەستەمیان كردووە و لەخوا یاخی بوون ، چونكە ئەوكاتە ئاگر دەتانسوتێنێت ، كەسیش بێجگە لەخوا پشتیوانتان نابێت ، لەوەودواش یارمەتی نادرێن ...

ئیبن عەبباس دەڵێ : هیچ ئایەتێك ئەوەندەی ئەم ئایەتە قورسوگران نەبوو لەسەر حەزرەت ﷺ .

پرسیارکرا لەحەزرەت ﷺ کە بۆچی ئاوا زوو پیر بوویت ؟ لەوەڵاما فەرمووی : سوورەتی هود و دەستەخوشکانی پیریان کردم. کەمەبەستی ئەو ئایەتە و ئەو ئایەتانەیە کەباسی قیامەت دەکەن...

پەروەردەی قورئانی

قورئانی پیرۆز چاودێربوو بەسەر هاوەڵانەوە ، پەیوەندی بەردەوام هەبوو لەنێوان ئاسمان و زەوی‌دا ، چی رووی‌دەدا زۆربەیان قورئان تیشکی دەخستنە سەر و روونی دەکردنەوە و ڕاستەوخۆ پەروەردەی دەکردن ...هافلان تۆ ئەم خەیاڵاتە هات بەدڵتا ، ئەی تۆ نەبوویت فلانە کارت کرد ، ئەوەش راست و دروستی کارەکانتانە ... ئەی ئێوە پەیمان دەرانی ژێر درەختەکە خوا دەزانێت چی لەدڵتاندایە ... خوا لێتان خۆش بووە ...

هاوەڵان چەند بەختەوەر بوون ، چۆن لەخۆشیاباڵیان نەگرتووە ؟! چۆن لەخۆشیا شامەرگ نەبوون ؟ ئێمە ئێستا پاش نزیکەی ١٤٢٠ ساڵ ئەو ئایەتانە ئەخوێنین کەلەسەر ئەو خوا پێداوانە هاتوونەتە خوارێ ، سەرسام دەبین ، ئاواتیان پێ دەخوازین ... ئێمە دڵخۆش دەکەین بەئایەتێکی وەك ﴿ ان الله يدافع عن الذين امنوا﴾ الحج : ٣٨ خودا داکۆکی لەبڕواداران دەکات ، دەڵێین ئێمەش خۆمان بەبڕوادار دەزانین (ان شاء الله) ئێمەش دەگرێتەوە ! باشە ئەگەر ئەو ئایەتە لەسەر من یان تۆ بەتایبەت بهاتایەتە خوارێ ، چۆن دڵ بەرگەی دەگرێ ؟!

هاوەڵان باش لەم پەیوەندی‌یە راستەوخۆیەی ئاسمان و زەوی و دابەزینی جوبرائیل تێگەیشتبوون ، بۆیە رۆژێك پاش وەفاتی حەزرەت ﷺ ئەبوبەکر و عومەر چوون بۆ سەردانی (ام ايمن) ، هەرکەچاوی بەمان کەوت زۆرگریا ، پێیان وت: بۆچی دەگریت ؟ مەگەر لای خوا باشتر نیە بۆ پێغەمبەر ﷺ ؟ ئەویش وتی : دەزانم لای خوا باشترە بۆی لەم دنیایە ، بەڵام بۆ بچڕانی وەحی دەگریم لەئاسمانەوە ... ئەوانیش بەم قسەیەی کەوتنە گریان ! (ئیمامی موسلیم گێڕاویەیتەوە) .

گرنگی‌دامەزراوی لەژیاندا :

لەژیاندا کۆسپ و تەگەرە و رێگر زۆرن ، وەك نەفس و شەیتان ... کەشەیتان هەمیشە لەرێی نەفسی (الامارة بالسوء) ەوە فەرمان دەدات بەخراپە ، مەگەر ئەوکەسە جڵەوی

نەفسی باش بگرێت و خوای گەورەش یارمەتی بدات و دەروونی پەروەردەبکات و ببێتە نەفسێکی لۆمەکار (النفس اللوامة) و لەسەر هەموو کاروکردەوەیەك لۆمەی خۆی بکات و بەخۆیدا بچێتەوە ...ئنجا زیاتر هەوڵ بدات و بەرەو نەفسی (المطمئنة) دڵنیاو ئارام بچێت قورئان دەفەرموێت ﴿ ان النفس لأمارة بالسوء الا مارحم ربي ﴾ یوسف : ٥٣

شەیتان بەهەموو شێوەیەك هەوڵ و کۆشش دەکات بۆ فریودانی مرۆڤ ، هەر لەیەکەم ساتی لەدایك بوونیەوە سیخورمەی لێدەدات و خۆی پێدەناسێنێت و دەیخاتە گریان ، پاشان تا کۆتا هەناسەی ژیانی کۆڵی لێنادات ... پیاوچاکێك لەسەرەمەرگدا زۆر دەترسا لەخلیسکان و لادان ... پێیان ووت : بۆ ئەمەندە دەترسیت خۆ تۆ چاکەکار بوویت لەژیاندا ؟ ئەویش وتی: چۆن نەترسم ، ئەم چەند ساتەی کۆتایی ژیانم دوا فرسەتی شەیتانە و زۆر هەوڵدەدات زەفەرم پێبەرێت و لەدەستی قوتار نەبم ...

بەڵێ شەیتان شەوو رۆژ لەهەوڵدایە ، لەخەویشدا واز لەمرۆڤ ناهێنێ ،پیاوێك پرسیاری کرد لە حەسەنی بەسری : ئایا شەیتان دەخەوێت ؟! ئەویش لەوەڵامدا وتی : جابرا گەر بنووستایە پشوویەکمان دەدا !

ژن ومناڵ و پارە و سامانیش مرۆڤ سەرقاڵ دەکەن و شەیتان بەهۆیانەوە مرۆڤ لەرێلا ئەدات ﴿ ان من ازواجکم واولادکم عدواً لکم فاحذروهم ﴾ التغابن : ١٤ واتە هەندێ لەژن و مناڵتان دوژمنتانن و بەرەو دنیاپەرستی و دوور لەخواییتان دەبەن ، ئاگاداری خۆتان بن و لەرێ لامەدەن .

دیارە خۆشوویستنی ماڵ و مناڵ لەفیترەتدایە و جوانی ژیانی دنیان ، باشترین پاڵپشتیشن ئەگەر گوێڕایەڵی فەرمانی خوابن ، حەزرەت ﷺ دەفەرموێ : (الدنيا متاع وخير متاعها المرأة الصالحة) .

گرنگی دامەزراوی لەسەرەمەرگ و ئاخیرەتدا :

سەرەنجامی دامەزراوی مژدەی خۆشی فریشتەکانە بۆ بڕواداران ، کەپێیان دەڵێن مەترسن لەداهاتووتان و خەم مەخۆن بۆ رابردووتان و ، بچنە ئەو بەهەشتەی کە پەیمانتان پێدرابوو ، ئێمە دۆست و هاوەڵتانین لەدنیا و قیامەتدا ... لەبەهەشتا چی ئارەزووبکەن هەیە و ، چی داوابکەن ئامادەیە بۆتان بەفەرمانی پەروەردگاری لێخۆشبووی میهرەبان ﴿ ان الذين قالوا ربنا الله ثم استقاموا تتنزل عليهم الملائكة الا تخافوا ولا تحزنوا وابشروا بالجنة التي كنتم توعدون نحن اولياؤكم في الحياة الدنيا وفي الاخرة ولكم فيها ماتشتهي أنفسكم ولكم فيها ماتدعون نُزلاً من غفور رحيم﴾ فصلت : ٣٢

زەیدی کوڕی ئەسلەم دەڵێت : فریشتەکان لەسەرە مەرگ و لەقەبر و لەکاتی زیندوو بوونەوەدا مژدەدەن بەبڕواداران .

جۆرەکانی دامەزراوی :

ا ــ دامەزراوی لەتێگەیشتندا :

ئەمەش بەوە دێتەدی کە بزانین (وحی) بنەڕەت و سەرچاوەیە و رووناکیی‌یە بۆ عەقڵ و چاو ، بۆیە قورئانی پیرۆز دەفەرموێت :﴿لا تُقدموا بين يدي اللهِ ورسولهِ واتقوا الله ان الله سميع عليم ﴾ الحجرات ١/ واتە : بیروبۆچوون و هەواو ئارەزووتان مەخەنە پێش فەرمانی خوا و پێغەمبەرەوە ، حەزرەتیش ﷺ دەفەرموێت ﴿ لايؤمن احدكم حتى يكون هواه تبعاً لما جئت به ﴾ واتە : کەسێ لەئێوە بڕوادار نیە ، تاوەکو هەواو ئارەزووی شوێنکەوتووی ئەو بەرنامەیە نەبێت کەهێناومەو پێم راگەیاندوون ...

حەزرەت ﷺ بەعەبدوڵڵای کوڕی مەسعودی فەرموو(ئەزانی کێ زاناترین کەسە ؟) ئەویش وتی: خواو پێغەمبەرەکەی باشتر دەزانن ...فەرمووی : ﴿ فاعلم الناس أبصرهم بالحق اذا اختلفت الناس ، وان كان مقصراً في العمل ﴾ حاكم ٢/٤٨٠ کەواتە زاناترین کەس ئەوەیە کەلەکاتی فیتنە و ئاشووب و سەرلێ تێکچوونی خەڵکیدا بەرچاووی روونبێ و بەئاسانی بتوانێ هەق و ناهەق لێك جیابکاتەوە و دەمارگیری بۆ رایەك و بۆچوونێك وای لێنەکات لەهەق لابدات ، چونکە بەداخەوە موسڵمانی وا هەبووە کەدەمارگیری مەزهەبی وای لێکردووە بڵێت (ئەگەر ئایەتێك یان فەرموودەیەك پێچەوانەی بۆ چوونی ئیمامەکەم بێت ئەوا تەئویلی ئایەت و فەرموودەکە دەکەم تابگونجێت لەگەڵ رای ئیمامەکەمدا)...

دەبێ بزانین کە هەمووکەس دەکرێ قسەی وەربگیرێ یان بدرێتە دواوە ، تەنها پێغەمبەر ﷺ نەبێ ، چونکە تەنها ئەوەکە (معصوم)ە و هەرچی دەڵێ(وەحی)یە و لەخواوەیە ﴿وما ينطق عن الهوى ان هو الا وحي يوحى﴾ (النجم) .

لەزەمانی حەزرەتدا ﷺ دەستەیەك لەموسڵمانان چوون بۆ ئەنجامدانی کارێك ، لەرێگا لەگەڵ فەرماندەکەیاندا تێکچوون ، ئەویش ویستی تاقیان بکاتەوە ، بۆیە ئاگرێکی پێکردنەوە و فەرمانی پێدان کەبچنە ناوئاگرەکەوە ، ئەوانیش وتیان : ئێمە لەتاو ئاگری دۆزەخ بڕوامان هێناوە ، ئێستا چۆن بچینە ئاگرەوە و فەرمانەکەیان شکاند ... کە

گەڕانەوە خزمەت پێغەمبەر ﷺ و بۆیان گێڕایەوە ، ئەویش فەرمووی : بچوونایەتە ناویەوە لێی نەدەهاتنە دەرێ ، چونکە (انما الطاعة في المعروف) ...

خاڵێکی تریش هەیە زۆر گرنگە و دەبێ ئاگاداری بین ئەویش ئەوەیە کە هەمیشە هەق بکرێت بەپێوەر بۆ ناسین و هەڵسەنگاندنی خەڵکی ، نەك خەڵکی بکرێنە پێوەر بۆ ناسینی هەق .

ك دامەزراوی لەپەرستنشدا :

قورئانی پیرۆز لۆمە و سەرزەنشتی ئەوکەسانە دەکات کە خواپەرستییەکەیان مۆلەقە و دامەزراونین و دەفەرموێت :﴿ومن الناس مـن يعبـد الله علـى حـرف فـان أصابـه خـير اطمأن به ، وان أصابته فتنة انقلب على وجهه خسر الدنيا والاخـرة ذلـك هـو الخسـران المبين ﴾ الحج :١١/ واتە : کەسی واهەیە خواپەرستی دەکات لەسەر بەردێکی مۆلەقی قەدپاڵی شاخێك ، ئەگەر تووشی خێر و خۆشی بوو دڵی پـێی خۆشە ، خۆ ئەگەر تووشی تاقیکردنەوەیەك هـات هاوسەنگی خـۆی لەدەسـت دەدات و سـەرەنرێ دەبـێ و دەکەوێتـە خـوارەوە ، بەمـەش زیانمـەند و خەسـارەتمەندی دنیـا و قیامـەت دەبێـت ، کەبەراستی ئەوەیە زیان لێکەوتنی راستەقینەی روون و ئاشکرا .

ئەم ئایەتە دەربارەی هەندێك عەرەبی کۆچەری هاتۆتە خوارەوە ، کە هـاتن لەمەدینـە جێگیربوون ، جا هـەرکامیان ساغ و دروست بوایە و ماینەکەی بزایە و ژنەکـەی کـوڕی ببوایە ، دڵئارام دەبوو ، وە دەیووت : لەوکاتەوە کەهاتومەتە سەر ئـەم ئایینـە لەچاکـە زیاتر تووشی هیچ نەبووم ، بەڕاستی ئایینێکی چاکە ، بـەڵام ئەگـەر یـەکێك حاڵەکـەی بەپێچەوانەوە بوایـە دەیـووت : لەوکاتـەی هاتوومەتـە سـەر ئـەم ئایینـە لەخراپە زیـاتر تووشی هیچ نەبووم (هەروەك ئاینەکە شووم بێت) ، بۆیە وازی دەهێناو لەدین وەردەگەڕا

لەگەرمەی جـەنگی یـەرموکدا ، نامەی عومـەر گەیشتە دەسـت خـالد کەسەرکردایەتی سووپاکە بداتە دەسـت (ئەبوعوبـەیدە) ، ئەویش وەك خواناسێکی بەئەمـەکی دامـەزرا و هاوسەنگی خۆی لەدەست نەدا و وتی:(من لەپێناوی عومەردا ناجەنگم ، بەڵکو لەپێناوی خوای عومەردا دەجەنگم) .

بەڵێ خالید وەك لەبواری سەربازیدا سەرکەوتنی زۆری بەدەستهێنا لەبواری جەنگی دەروونی خۆشیدا سـەرکەوتنی بەدەستهێنا و زاڵ بـوو بەسـەریدا ، کـە ئەمـەش دیـارە

کارێکی ئاسان نیە و خەڵکانێکی زۆر هەن لەبانگەوازدا نەك بەلەسەرکار لابردن بەڵکو تەنها ڕووگرژیەکیان بەسە کەواز لەهەمووشتێك بهێنن !!

٣ـ دامەزراوی لەخووڕەوشتدا :

دامەزراوی لەسەر ڕەوشتە بەرزەکان نیشانەی بڕواداری تەواوە ، ئاشکرایە شەیتان هەردەم لەهەوڵدایە بۆ تێکدانی نێوان خەڵکی و ئاژاوەنانەوە ، پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت ﴿ ان الشیطان قد أیس أن یعبده المصلون في جزیرة العرب ولکن في التحریش بینهم ﴾مسلم

واتە : شەیتان بێهیوا بووە لەوەی موسڵمانان لەنێوەدوورگەی عەرەبدا بیپەرستن و ڕازییە بەوەی ئاژاوە و دووبەرەکی لەنێوانیاندا بنێتەوە .

قورئانی پیرۆز دەفەرموێت : ﴿قل لعبادي یقولوا التي هي أحسن ان الشیطان ینزغ بینهم ، ان الشیطان کان للأنسان عدواً مبیناً ﴾ الاسراء : ٥٣ واتە : بەبەندەکانم بڵێ : چاکترین گوفتار بڵێن ، چونکە شەیتان بەڕاستی دەیەوێت نێوانیان تێك بدات ، بەڕاستی شەیتان دوژمنی ئاشکرای ئادەمیزادە.

جا بۆئەوەی فرسەت بۆ شەیتان نەڕەخسێنین و نەیەڵین ڕق و کینە لەدڵماندا بچنێ ، چاکتروایە دڵفراوان و سینە ساف بین بەرامبەر موسڵمانان و هەمیشە خۆمان بەڕەوشتە جوانەکانی ئیسلام برازێنینەوە و هەرگیز فەزڵ و چاکەی یەکتری لەیاد نەکەین ئەگەر کەمیش بێت ، قورئان دەفەرموێت : ﴿ولا تنسوا الفضل بینکم ﴾ البقرة : ٢٣٧ ..هەرچەندە ئەم ئایەتە بۆکاتی جیابوونەوەی ژن ومێرد هاتووە ، کەلەوکاتە ناخۆش و دژوارەدا ، شیر و تیر لەیەك نەسوون و لەهەق لانەدەن ، جا دیارە بۆ کاتەکان و باروزروفەکانی تر زیاتر دەبێت پەیڕەوی ئەم ئەدەبە بەرزە بکرێت .

هۆکارەکانی گەیشتن بەدامەزراوی :

یەکەم/ پاڕانەوە و داواکردن لەپەروەردگار ، کە یارمەتیمان بدات و دامەزراومان کات ، هەروەك چۆن حەزرەت دەیفەرموو : ﴿یا مقلب القلوب ثبت قلبي علی دینك ﴾ ترمذي یان دەیفەرموو : [اللهم یاحي یاقیوم ویا بدیع السماوات والارض لا اله الا أنت برحمتك أستغیث ، أصلح لنا شأننا کلها ولا تکلنا الی أنفسنا طرفة عین أو الی أحد من خلقك] .واتە : ئەی خوای زیندووی بەدەسەڵات و بەدیهێنەری ئاسمانەکان و زەوی ، هەر تۆ

خوایت ، پەنا دەگرم بەمیهرەبانی‌یەکـەت ، کارەکانمـان بـۆ چـاك بکـه و تەنـها بـۆ چـاو تروکاندنێکیش مەماندەرە دەست نەفسمان و هیچ یەکێ لەدروستکراوەکانت ..

دووەم/ وازهێنـان لەقسـەی زیـاد و خـۆ خـەریك کـردن بـەکرداری چـاك و بەسـوودەوە، چونکە قسه هەموو کەس پی‌ی دەوێرێت ، بەلاَم کردار سەنگی مەحەکە .

پیاوێك هات بۆ لای ئیمام ئەحمەد پرسیاری کێشەی (خلق القران) ی لێکرد کە لەو رۆژەدا فیتنەیـەکی گـەورەبوو ، ئـەویش لەوەلاَمدا پـی‌ی ووت : بـرام ئـەو دوعایـە دەزانـی کەلەکاتی چوونە ناو مزگەوتەوە دەخوێنرێت ، کابرا وتی : نەخێر ، ئیمام ئەحمەد پـی‌ی ووت: دەبـرۆ فـێری ئـەو دوعایـە ببـە و کـاری پـیّ بکـە ، ئـەوە چاکـتر و خـێرترە بـۆت ،...بەواتایـەکی‌تر ... بـا هـەولْ بدەیـن ریزبەندی (اولویـە) ی کارمـان لیْنەشـێویْ ، چونکـە شەیتان یەکێك لەفێڵەکانی ئەوەیە کەسێك بەسوونەتەکانەوە سەرقالْ بکات و فەرزەکانی بیربەرێتەوە ...

سێیەم / هـاوەڵی کردنـی کەسانی ورەبـەرز و دامـەزراوو خوانـاس ، هـەروەك قورئـان دەفـەرموێت : ﴿ وكونـوا مـع الصـادقين ﴾ التوبـة : ١١٩ ، یـان عـەبدولقادری گـەیلانی دەڵێـت : (سـيروا مـع الـهمم العاليـة) هاوەڵ و هـاودەمی هیممـەت بەرزان بـن و لەگـەڵ ئەواندا و شان بەشانی ئەوان برۆن بەرێدا.

دوانەکەوتن لەکاروان مەسـەلەیەکی گرنگـه بـۆ گەیشـتنە مـەنزڵ و ڕیّ وون نـەکردن، دکتـۆر (محمد اقبـال) لەهۆنراوەیـەکی‌دا ، بـاس لـەوە دەکـات ئەگـەر بـۆ سـاتێك کەسـێك لەکاروانێکدا سەرقاڵ بێت بەدڕکێکەوە کە چووە بەقاچی‌دا بۆ ئەوەی دەری بهێنـیّ ، سـەر هـەڵدەبڕیّ کاروانەکـە دوورکەوتۆتـەوە و بـەجیّیان هێشـتووە ، بەمـەش چـەندەها (میـل) ڕێگاکەی دووردەکەوێتەوە و ڕەنگە لەبرسێتی و تینوێتی‌دا بمرێت ... یان گورگ بیخوات

لحظة ياصاحبي انْ تغفل
ألف ميل زاد بُعدُ المنزل
رام نقش الشوك حينا رجل
فاختفى عن ناظريه المحمل

چوارەم / خوای گەورە پـی‌ی خۆشە ئێمە بە(صف) و بەکۆمـەڵ ڕووبەڕووی دوژمنـان ببینـەوە ، بۆیـە کـاری بەکۆمـەڵ بەرەکـەتی زۆرە و زامنـی لا نـەدان و دامەزراوی‌یـە ... حەزرەت ﷺ دەفەرمویّ (انما يأكل الذئب من الغنم القاصية) واتە گورگ لەمەڕی دوورە ڕان

دەخوات ... ئاشکرایە شەیتان لەیەکێکەوە نزیکە و لەدوانەوە دوورە و لەسیانەوە زیاتر دوورترە و ناتوانێ بەئاسانی زەفەریان پێبەرێت و لەرێ لایان بدات ...

دادوەری و هەق بێژی

لەقورئان و سوننەتدا گرنگی زۆردراوە بەمەسەلەی دادوەری و هەق بێژی ، وە ئەم گرنگی پێدانەش بۆ بەرژەوەندی تاك و کۆمەڵە و زۆر گرنگە کەلەژیاندا رەنگ بداتەوە ، بۆیە لەم کورتە باسەدا هەوڵ دەدەین تیشك بخەینە سەری .

١ ـ خواوەند داد پەروەرە :

خواوەندی میهرەبانی باڵادەست یەکێك لەناوە پیرۆزەکانی (العدل)ە ، وشەی (العدل) بەلیغترە لەدەلالەت کردنی‌دا بۆ دادپەروەری ، کەچاوگە و لەجیاتی وشەی (العادل) بەکارهاتووە ..قورئان دەفەرموێت : ﴿ شهد الله انه لا اله الا هو والملائکة واولوا العلم قائما بالقسط ، لا اله الا هو العزیز الحکیم ، ان الدین عندالله الاسلام ﴾ ال عمران : ١٨

واتە : خوای گەورە شایەتی داوە و دەریخستووە و سەلماندویەتی کەبەراستی جگە لەو هیچ خوایەکی تر نیە کەشایانی پەرستن بێت ، هەروەها فریشتەکان و خاوەن زانستەکانیش (لەپێغەمبەران و زانایان) ، لەحاڵێکدا کە ئەم شایەتی‌دانە هەق و راست و دادوەری‌یە و هیچ لادانێکی تیانیە ، هەر ئەو خوایە بەدەسەڵات و کاردروستە و ، بەراستی ئاینی پەسەند کراو لای خوا هەر ئیسلامە .

لەقیامەتیشدا تەرازووی داد دا ئەنرێت و کەس مسقاڵە زەرەیەك زوڵمی لێناکرێت ﴿ ونضع الموازین القسط لیوم القیامة ، فلا تُظلم نفس شیئاً ، وان کان مثقال حبة من خردل أتینا بها وکفی بنا حاسبین ﴾ الانبیاء : ٤٧

واتە : ئێمە پێوەر و تەرازووەکانی دادپەروەری لەرۆژی قیامەتدا دادەنێین و ، هیچ کەس بەهیچ شێوەیەك ستەمی لێناکرێت ، ئەگەر بەقەدەر دەنکە خەرتەلەیەك لەکاری چاك یان خراپ ئەنجامدرابێ دەیهێنینە مەیدان ، جا ئەوەندە بەسە بۆ ئێمە کە ئاوا بە وردی حساب و لێپرسینەوە ئەنجام دەدەین .

٢ـ هەموو پێغەمبەران داد پەروەرن :

پێغەمبەران سەلامی خوایان لێبێ فەرمانیان پێدراوە بەدادپەروەری ﴿ فلذلك فادع واستقم کما امرت ولا تتبع أهواءهم ، وقل امنت بما انزل الله من کتاب وامرت لأعدل

بينكم ﴾ شورى : ١٥ **کەواتە ئەی پێغەمبەر ﷺ تۆ بۆ ئەم بەرنامەیە بانگەواز بکە و پایەدار و دامەزراوبە ، هەروەك فەرمانت پێدراوە و ، شوێن ئارەزووی ئەوان مەکەوە و بەئاشکرا بڵێ : من باوەڕم هێناوە بەو پەیام و پەڕاوەی کە خوا ناردوویەتی ، وەفەرمانم پێدراوە کەدادپەروەری بکەم لەناوتاندا ...**

هەروەها قورئان دەفەرموێت : ﴿ولقد أرسلنا رسلنا بالبينات وانزلنا معهم الكتاب والميزان ليقوم الناس بالقسط ، وانزلنا الحديد فيه بأس شديد ومنافع للناس وليعلم الله من ينصره ورسله بالغيب ، ان الله قوي عزيز ﴾ حديد : ٢٥

واتە : بەراستی ئێمە پێغەمبەرانی خۆمانمان ڕەوانەکرد بەنیشانە و بەڵگەی زۆری روونەوە ، وە نامەی ئاسمانی و تەرازووی دادمان لەگەڵدا ناردن ، تا مەردووم بەدادویەکسانی کاربکەن لەگەڵ یەکتریدا ، وە ئاسنمان ناردە خوارەوە کە هەرچی هێزی سەختی جەنگی هەیە بەوە ، وە قازانجێکی زۆری هەیە بۆ خەڵکی و خوا ئەمانەی کرد تا دەرکەوێ ئەو بڕوادارانەی کە ئاییینی خوا و پێغەمبەرەکانی سەردەخەن ، بەهۆی بڕوابوونیان بەغەیب ، بێگومان خوا بەتوانا و زاڵ و بالأدەستە.

٣ ـ خوا فەرمان دەدات بەداد پەروەری و دەستپاکی :

﴿ان الله يأمركم أن تؤدوا الامانات الى أهلها ، واذا حكمتم بين الناس أن تحكموا بالعدل ، ان الله نِعِما يعظكم به ، ان الله كان سميعاً بصيرا ﴾ النساء : ٥٨

واتە : خواوەند فەرمانتان پێ‌دەدات بەدانەوەی سپاردەکان بەخاوەنەکانیان وە هەرکاتێکیش داوەریتان کرد لەنێوان خەڵکیدا ، دادپەروەرانە فەرمانڕەوایی بکەن ، چونکە بەراستی خوا بەجوانی و تەواوی ئامۆژگاری و فەرمانتان پێدەدات ، بەڕاستی خوا هەمیشە و بەردەوام بیسەر و بینایە .

هەروەها قورئان دەفەرموێت : ﴿قل امر ربي بالقسط ﴾ ال عمران : ٢٨ **واتە : ئەی محمد ﷺ پێیان رابگەیەنە وبڵێ : پەروەردگارم فەرمانی‌داوە بەدادپەروەری .**

٤ ـ دادپەروەری لەمامەڵە و کڕین و فرۆشتندا :

﴿واوفوا الكيل والميزان بالقسط ﴾ الانعام : ١٥٢ **واتە : کێشان وپێوان بەرێك و پێکی بەکاربهێنن و بەدادگەری ئەنجامی بدەن و فێڵی تیامەکەن .**

لەسوورەتی(المطففين)**یشدا هەڕەشەیەکی سەخت کراوە لەوانەی تەرازووبازی دەکەن**
﴿ويل للمطففين الذين اذا اكتالوا على الناس يستوفون واذا كالوهم أو وزنوهم يُخسرون

الا يظن اولئك أنهم مبعوثون ليوم عظيم ، يوم يقوم الناس لرب العالمين ﴾ واته : وای بۆ تەرازوو بازان ، ئەوانەی کە پێوانە بکەن لەسەر ماڵی خەڵکی بەتەواوی وەری دەگرن ، وەکاتێکیش بۆیان پێوانە یان کێشانە بکەن کەمیان دەدەنێ ، ئایا ئەوانە نازانن کە زیندوو دەکرێنەوە ، لەرۆژێکی گەورەدا ، رۆژێك کە خەڵکی لەبەر بارەگای پەروەردگاری جیهانیاندا دەوەستن .

٥ ـ ناوبژی کردنی داد پەوەرانە :

﴿ وان طائفتان من المؤمنين اقتتلوا فاصلحوا بينهما ، فان بغت احداهما على الاخرى ، فقاتلوا التي تبغي حتى تفيء الى امر الله ، فان فاءت فاصلحوا بينهما بالعدل واقسطوا ان الله يحب المقسطين ﴾ الحجرات : واتە : ئەگەر دووتاقم و کۆمەڵێ ئیماندار شەڕیان کرد ، هەوڵبدەن بۆیەکخستن و ئاشتکردنەوەیان ، ئنجا ئەگەر یەکێکیان دەستدرێژی کرد ، ئەوا جەنگی لەگەڵدا بکەن و وازی لێمەهێنن تادەگەڕێتەوە بۆ لای فەرمانی خوا ، کەبریتی‌یە لەکۆتایی هێنانی ئاژاوە و شەڕ ، جا ئەگەر گەڕایەوە و ڕازی بوو بەئاشتی ، ئەوسا دادپەروەرانە سوڵحیان لەگەڵ بکەن ، بەڕاستی خوا ئەوکەسانەی خۆش دەوێت کە دادپەروەرن .

٦ ـ فەرمانڕەوای داد پەروەر :

حەزرەت ﷺ دەفەرموێت : (سبعة يظلهم الله في ظله يوم لا ظل الا ظله ... امام عادل ... هتد) بخاري ومسلم / واتە : حەوت کۆمەڵ هەن کە خوای پەروەردگار ئەیانخاتە ژێر سێبەری رەحمەتی خۆیەوە ، لەو رۆژەدا کە هیچ سێبەرێك نیە بێجگە لەو سێبەرە ... یەکەم پێشەوا و فەرمانڕەوای دادپەوەر ...

هەروەها دەفەرموێت ﴿ ان المقسطين عند الله على منابر من نور ، الذين يعدلون في حكمهم في اهليهم وماولوا ﴾ مسلم / واتە : دادپەروەران لە قیامەتدا لەخزمەت خوادا دەبن لەسەر مینبەری نوور ، ئەوانەی کەدادپەروەرن لەماڵ و کەسوکار و ئەوانەدا کەلەژێر دەستیاندان .

دادوەری و هەق بێژی و پەروەردەی ئیسلامیی :

تەنها ئیسلام و پەروەردەکەیەتی کە بتوانێت وا لەمرۆڤ بکات کەدادوەر و هەق بێژ بێت بەرامبەر بەهەموو کەس و ، لەبەر خواو لەترسی خوا بەسەر دەروونی خۆیدا زاڵ بێت و بەرژەوەندی‌یەکانی بخاتە لاوە .

ئەوە بەڕاستی شتێکی گرانە لەسەر دڵ و دەروون ، بەتایبەت کاتێك ڕاستی لەکەس وکار یان لەخۆت بڵێیت ، یان بەهۆی هەق وتنەوە خۆت یان کەسوکارت تووشی ناڕەحەتی و زیانێك ببن . قورئان دەفەرموێت :

١) ﴿يا ايها الذين امنوا كونوا قوامين بالقسط شهداء لله ولو على انفسكم أو الوالدين والاقربين ، ان يكن غنياً أو فقيراً فالله أولى بهما ، فلا تتبعوا الهوى أن تعدلوا ، وان تلوو أو تعرضوا فان الله كان بما تعملون خبيرا ﴾النساء : ١٣٥ .

واتە : ئەی کەسانێك کە بڕواتان هێناوە هەمیشە و بەردەوام پایەداربن لەسەر دادپەروەری و شایەت بن بۆ خوا لەسەر هەق ، هەرچەند ئەوشایەتیدانە زیانی خۆتان یان دایك و باوکتان ، یان خزمتانی تیابێت ، جا ئەوکەسەی شایەتیەکەی لەسەر دەدرێت دەوڵەمەندبێت یان هەژار ، ئێوە لەسەر هەق و ڕاستی لامەدەن بۆ کەسیان ، چونکە پەروەردگار لەپێشترە و نزیکترە بۆ چاوەدێری ئەوانە لەئێوە ، واتە مەڵێن ئەوکەسە هەژارە با ئێمە لایەنی ئەوبگرین ، چونکە جاری وا هەیە هەقی دەوڵەمەندەکەیە ، یان مەڵێن ئەوکەسە دەوڵەمەندە با ئێمە لایەنی بگرین ، چونکە جاری وا هەیە هەقی هەژارەکەیە .کەواتە هیچ شتێکی دنیایی نابێت کارتان تێبکات و لەڕاستبێژی و شایەتیدانی هەق لاتان بدات ، وە مەکەونە شوێن هەواو ئارەزووتان ، وە ئەگەر زمانتان بگۆڕن و هەق نەڵێن ، وەیان لادەن و ڕوو وەرگێڕن لەهەق ، ئەوە خوا ئاگادارە بەوەی کەدەیکەن ، وە هەموو کەس ڕوو بەڕووی پاداشتی کردەوەکانی خۆی دەبێتەوە .

٢ ـ ﴿ولا يجرمنكم شنان قوم أن صدوكم عن المسجد الحرام أن تعتدوا ، وتعاونوا على البر والتقوى ولا تعاونوا على الاثم والعدوان ، واتقوا الله ، ان الله شديد العقاب ﴾ المائدة : ٢ واتە : باکینە و ڕق و دوژمنایەتیتان بۆ کۆمەڵێك کەرێی(مسجد الحرام) یان لێگرتن ، واتان لێنەکات زیادڕەوی بکەن لەتۆڵە سەندنەوەدا ، وەیارمەتی یەکتر بدەن لەسەر چاکە و پارێزکاری و یارمەتی یەکتر مەدەن لەسەر گوناهو تاوان ، لەخوا بترسن و پارێزکاربن بەڕاستی خوا سزاکەی سەختە ...

٣ ـ ﴿يا ايها الذين امنوا كونوا قوامين لله ،شهداء بالقسط ، ولا يجرمنكم شنان قوم على الا تعدلوا ، اعدلوا هو اقرب للتقوى ، واتقوا الله ، ان الله خبير بما تعملون ﴾ المائدة : ٨ واتە : ئەی کەسانێك کەبڕواتان هێناوە ، ڕاوەستاوبن لەسەر هەق و شایەتی ڕاستی بدەن و ، با دوژمنایەتیتان بۆ گەلێك واتان لێنەکات کەدادپەروەرنەبن لەگەڵیاندا ، چونکە ئەوە نزیکە لە پارێزکارییەوە ، لەخوا بترسن و پارێزکاربن ، خوا ئاگادارە بەکارەکانتان .

٤ـ ﴿ واذا قلتم فاعدلوا ولو كان ذا قربى ﴾ الانعام : ١٥٢ واته : هەق وراستی بڵێن و دادپەروەربن ، تەنانەت ئەگەر ئەو هەق وتنە لەسەر خزم و کەس و کاریشتان بکەوێت .

لەهەقدا براکەت سەربخە :

بەڵێ ... پەروەردەی ئیسلامیی توانی ئەو نەفام و نەخوێندەوارانە کەلەهۆز و گەل و عەشیرەتیاندا توابوونەوە ، بەجۆرێکی ئەوتۆ پەروەردەبکات کە هەمیشە هەقبێژبن ، لەکاتێکدا کەلەناویاندا باوبوو (انصر أخاك ظالماً أو مظلوماً) واتە : براکەت سەربخە و هاوکاری بکە ئەگەر ستەمکاربێت یان ستەملێکراو . تیرە و هۆزەکەیان ئەوەندە لاپیرۆز بوو کوێرانە دوای دەکەوتن لەهەق و لە ناهەقدا ، هەروەکو یەکێ لەشاعیرەکانیان دەڵێت :

وهل أنا الا من غزية ان غوت
غويت ، وان ترشد غزية أرشد

واتە : من یەکێکم لەتیرەی (غوزیە) ئەگەر خوار بڕوات خوار دەڕۆم و ، ئەگەر راست بڕوا راست دەڕۆم .

پێغەمبەر ﷺ ئەو بیرو بۆچوونەی گۆڕی و فەرمووی : (براکەت سەربخە ستەمکار بێت یان ستەم لێکراو) موسڵمانان وتیان : ئەی پێغەمبەری خوا چۆن ستەمکار بێت سەری بخەین ؟ ئەویش فەرمووی : ئەگەر ستەمکار بوو رێی لێ بگرن ئەوە سەرخستنە بۆی .

تەنها ئیسلام توانی مرۆڤ بگەیەنێتە ئەو پلەیە ، کەهەمیشە هەق بڵێت ئەگەر زیانی خۆی و کەسوکاریشی تیابێت ...لەملاو لەولا رەنگە کەسێك لە کۆمەڵگایەکی نەفامیدا شتێکی وابکات لەبەرهەر هۆیەك بێت ، بەڵام کە هەموو خەڵکی یان زۆربەیان بخرێنە سەر ئەو رێگایە ، ئەوە هەرگیز نەبووە و نابێت ، چونکە (خۆ خۆیی : الانانیە) هێزێکە وا لەقوڵایی دەروونی مرۆڤدا ، وە تەنها ئیمان و بڕوایە دەتوانێت زاڵ بێت بەسەریدا .

پاش فەتحی خەیبەر پێغەمبەر ﷺ عەبدوڵڵای کوڕی رەواحەی نارد بۆ لای جوولەکەکان تا بەروبوومی ئەهلی خەیبەر بخەمڵێنێت و لەگەڵیاندا بیکات بەدوو بەشەوە بەپێی ئەو پەیمانەی کەبەستبوویان لەگەڵ پێغەمبەردا ﷺ .

جولەکەکان ویستیان بەرتیل بدەن بە عەبدوڵڵا تاوەکو لەخەمڵاندنەکەدا کەم دابنێت و چاوی لێیان بێت ، ئەویش وتی: بەخوا لای خۆشەویسترین کەسمەوە هاتووم و ، بەخوا ئێوەش لەلام لەمەیمون و بەراز خراپترن و زیاتر رقم لێتانە ، بەڵام دڵنیابن ، نەخۆشەویستیەکەم بۆ ئەوو ، نەرقەکەم بۆ ئێوە ، وام لێناکات دادپەروەر نەبم لەگەڵتاندا

... ئەوانیش وتیان راست دەکەیت ئاسمانەکان و زەوی لەسەر ئەو دادپەروەرییە راوەستاون!!

بەڵێ ... قورئانی پیرۆز بەهۆی پەروەردە تاقانە بێوێنەکەیەوە ، هەردەم دەتوانێت خەڵکانی دادپەوەر و هەقبێژ فەراهەم بهێنێت ... لاپەڕە پرشنگدارەکانی مێژووی ئیسلام بەهەزارەها رووداوی لەو جۆرەی تۆمارکردووە و ، ئەوەش کە تۆمار نەکراوە لەژمارە نایەت .

زانایان و خواناسان هەردەم هەقیان وتووە بەکار بەدەست و دەسەلاتداران بەبێ ترس و مەبەستیشیان تەنها رەزامەندی خوابووە .

رۆژێك زانایەك بەخەلیفەی موسڵمانان هارونەرەشید دەڵێ :

ئەی هارون ئەوە کۆشك وتەلاری ئەوانەی پێش تۆیە و ئەوەش گۆڕەکانیانە ...

ئەی هارون مردن بەسە کە ئامۆژگاریکاربێت ...

دادپەروەری لەقەزادا :

بۆ دادپەروەریش لەقەزادا و یەکسانی خەڵکی لەبەردەم دادگادا نموونەی زۆرمان هەیە کە گەورەیی ئەم ئیسلامە دەردەخات...

دەگێرنەوە کە ئیمامی عەلی زرێ پۆشەکەی لێ ون دەبێت و دەکەوێتە لای کابرایەکی جوولەکە ، کاتێك ئیمامی عەلی دەزانێت زرێ پۆشەکەی لای ئەو جوولەکەیەیە شکاتی لێدەکات ، بەمەرجێ ئیمامی عەلی خۆی خەلیفە بوو ، دەیتوانی هەربێ سێ و دوو کردن لێی بسەنێتەوە ...

لەرۆژی دیاریکراودا ئیمامی عەلی و جوولەکەکە لەبەردەم قازی دا وەستان و هەریەکە قسەی خۆی کرد ... قازی بەخەلیفەی وت : من دەزانم کە تۆ ڕاست دەکەیت، بەلاّم چونکە بەڵگەی وات بەدەستەوەنیە و تەنها حەسەنی کوریشت شایەتە ، ئەوا بڕیارماندا زرێ پۆشەکە بۆ جوولەکە کە بێت ...

ئیمامی عەلیش رازی بوو بەبڕیاری دادگا ... ئەم رووداوە کاری لەجوولەکەکە کرد و وتی: من شایەتی ئەدەم کە ئەمە رەوشتی پێغەمبەرانە و ، ئەم ئاینەش هەقە و زرێ پۆشەکەش هی ئیمامی عەلیە ... وە من لەسەر دەستی ئێوەدا موسڵمان بوونی خۆم رادەگەیەنم ... اشهد أن لا اله الا الله وأشهد أن محمداً رسول الله ...

پابەند بوون

قورئان دەفەرموێت : ﴿ وما كان لمؤمن ولا مؤمنة اذا قضى الله ورسوله أمراً أن يكون لهم الخيرة من أمرهم ، ومن يعص الله ورسوله فقد ضل ضلالاً مبيناً﴾الاحزاب:٣٦

واتە : بۆ هیچ پیاوو ئافرەتێكی بڕوادار دروست نیە ، كاتێك خواو پێغەمبەرەكەی بڕیاری شتێك بدەن ، ئەوان سەرپشك بن لەئەنجامدانی ئەو كارەدا ، چونكە ئەوەی سەرپێچی بكات لەفەرمانی خوا و پێغەمبەرەكەی ئەوە بەراستی سەرلێشێواوە ، سەر لێشێواوێكی ئاشكرا ...

پابەند بوون لەخەسڵەتی بڕوادارە راستگۆكانە ، چونكە هەركەس هەواو ئارەزووی شوێنكەوتەی بەرنامەی خوا نەبێت ، باوەڕەكەی تەواو نیە و كەم و كوڕی تێدایە .

چەند راستی‌یەك كە ئەبێ بیزانین :

١ـ هەموو كەس ئازادە لەهەڵبژاردنی رێبازی ژیانی‌دا ﴿فمن شاء فليؤمن ومن شاء فليكفر ﴾ الكهف : ٢٩ .

٢ . پەروەردگار مرۆڤی دروستكردووە و هەر ئەو دەزانێت چی باشە بۆی لەدنیا و قیامەتدا ﴿ الا يعلم من خلق ، وهو اللطيف الخبير ﴾ الملك : ١٤ ﴿ أأنتم أعلم ام الله﴾ البقرة : ١٤٠ **واتە : پێیان بڵێ : ئێوە زاناترن یان خودا ؟ ... یان دەفەرموێت:** ﴿ومن أحسن من الله حكماً لقوم يوقنون ﴾ المائدة : ٩٠ ، **واتە : كێ هەیە حوكم و یاساكەی لەخوا چاكتر بێت بۆ بڕواداران .**

٣ ـ پابەند نەبوون بەبەرنامەی خواوە مایەی سەرگەردانی دنیا و تیاچوون و بەدبەختی ئاخیرەتە ﴿ومن أعرض عن ذكري فان له معيشة ضنكا ، ونحشره يوم القيامة أعمى ﴾ طه : ١٢٤ ، **واتە : هەركەس روو لەبەرنامە و یادی من وەرگێڕێت ژیانێكی نارەحەت و ناخۆش و تاڵی دەبێت ، وە لەقیامەتیشدا بەكوێری حەشری دەكەین**

﴿قال رب لم حشرتني أعمى وقد كنت بصيراً ، قال كذلك اتتك اياتنا فنسيتها وكذلك اليوم تنسى ، وكذلك نجزي من أسرف ولم يؤمن بايات ربه ، ولعذاب الاخرة أشد وأبقى﴾ ٢٧ طه **واتە : دەڵێت : ئەی پەروەردگار بۆ بەكوێری حەشرت كردم خۆ من كاتی خۆی چاو ساغ و بینا بووم ؟ لەوەڵامی‌دا خوا دەفەرموێت : تۆ ئابەوشێوەیە بوویت ، كوێر**

بوويت لەئاستی ئایەت و بەڵگەکانی ئێمەدا ، کاتێك پێت ڕاگەیەنرا ، ئێمەش ئەمڕۆ ئاوا مامەڵەی کەسێکی لەبیرکراوت لەگەڵدا دەکەین و لەسزا و ئازاردا دەهێڵرێیتەوە .

ئابەوشێوەیە ، تۆڵە دەکەینەوە لەوکەسەی کەلەسنوور دەترازێت و باوەڕ بە ئایەت و فەرمانەکانی پەروەردگاری ناهێنێت ، بێگومان سزای قیامەت زۆر سەخت تر و بەردەوامترە لەسزای دنیا ...

٤ ـ دڵ تەنها جێگای یەك بەرنامە و ڕێبازە ﴿ ماجعل الله لرجل من قلبين في جوفه ﴾ الاحزاب : ٤ واتە : خوا دوو دڵی نەداوە بەکەس و هەموو کەسێك یەك دڵی هەیە و دەبێت خۆی یەکلاییبکاتەوە ، یان ئیسلام یان نەفامی هەڵبژێرێ ...

پابەند بوون گرنگە :

١ ـ پابەندبوون و گوێڕایەڵی مایەی سەرکەوتنە ، موسڵمانەکان لەغەزای ئوحوددا بەپابەند نەبوونیان بەفەرمانی حەزرەتەوە ﷺ تێك شکان و پەروەردگار وانەیەکی کرداری وای دادان کە هەرگیز لەبیریان نەچێتەوە و ببێتە پەند و عیبرەت بۆ خۆیان و بۆنەوەکانی دوای خۆشیان ﴿ ولقد صدقكم الله وعده اذ تحسونهم باذنه ، حتى اذا فشلتم وتنازعتم في الامر وعصيتم من بعد ما أراكم ماتحبون ، منكم من يريد الدنيا ومنكم من يريد الاخرة ، ثم صرفكم عنهم ليبتليكم ولقد عفا عنكم والله ذو فضل على المؤمنين ﴾ ال عمران : ١٥٢

واتە : سوێندبێت ، خوا بەڵێنی خۆی بۆ ئێوە بەراستی بردە سەر لەسەرەتای جەنگی ئوحوددا ، هەر بەمۆڵەت و یارمەتی ئەو ، دوژمنتان بەگیرهێنا و تێکتان شکاندن ، هەتا ئەو کاتەی کەساردیی ڕووی تێکردن و بوو بەکێشەتان لەسەر هەندێك شت و سەرپێچیتان کرد لە فەرمانی پێغەمبەر و سەنگەرتان چۆڵ کرد ، دوای ئەوە هەندێك شتی دنیایی (غەنیمەتی) پیشاندان کە حەزتان لێدەکرد ، هەتانە دنیای دەوێت و هەتانە قیامەتی مەبەستە ، لەوەودوا دەستی ئێوەی کۆتا کرد لەدوژمنان ، تا تاقیتان بکاتەوە ، سوێندبێت ، بەراستی خوا چاو پۆشی لێکردن و لێتان خۆشبوو ، وە خوا فەزڵ و ڕێزی هەیە بۆ بڕواداران.

٢ ـ پابەند بوون نیشانەی ڕاستگۆیی بەندەیە لەبەرەو خوا چووندا ، چونکە باوەڕداری تەنها بەقسە نابێت و ، کردار دەیسەلمێنێت ، قورئان دەفەرموێت ﴿ يا ايها الذين امنوا لم تقولون ماتفعلون ، كبر مقتاً عند الله أن تقولوا ما لاتفعلون ﴾الصف : ١

واتە : ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە ، بۆ شتێك دەڵێن کە نایکەن ، گوناهێکی گەورەیە لای خوا کەسێك شتێك بڵێت و نەیکات ، واتە کردار و گوفتاری یەك نەبن .

پەروەردگار هەمیشە بەندەکانی تاقی دەکاتەوە ، تا باش و خراپ و ڕاست و ناڕاست لەیەکتری جیابکاتەوە ، هەروەك دەفەرموێت :﴿ أحسب الناسَ أن يقولوا امنا وهم لايفتنون ، ولقد فتنا الذين من قبلهم فليعلمن الله الذين صدقوا وليعلمن الكاذبين ﴾ العنكبوت : ١

واتە : ئایا خەڵکی وایانزانیوە ، وازیان لێدەهێنرێت کەبڵێن باوەڕمان هێناوە و تاقیناکرێنەوە ؟ سوێند بەخوا ئێمە ئەوانەی پێش ئەمانمان تاقیکردۆتەوە بەجۆرەها شێوە ، تا لەجیهانی واقیعدا خوا ڕاستگۆیان و درۆزنەکان دەربخات و بناسرێن .

یان دەفەرموێت ﴿ اولا يرون أنهم يفتنون في كل عام مرة أو مرتين ثم لايتوبون ولاهم يذكرون ﴾ التوبة : ١٢٦ ئایا دوو ڕووەکان نابینن و نازانن کە بەڕاستی ئەوان لەهەموو ساڵێکدا جارێك یان دووجار تاقیدەکرێنەوە و ،پیلان و نەخشە و دەستیان ئاشکرا دەبێت ، پاشان تەوبەناکەن و پەشیمان نابنەوە و یادەوەری وەرناگرن و ئەوان بیرناکەنەوە ...

خەسڵەتەکانی بڕواداری ڕاستەقینە :

١ـ وەرگرتنی عەزیمەت و نەگەڕان بەدوای ڕوخسەت و مۆڵەتدا ، بەتایبەت ئەوانەی کەپێشەوا و سەرمەشقن بۆ کەسانی دیکە ، ئەوەی سەیری ژیانی هاوەڵانی حەزرەت ﷺ بکات دەبینێت کە بەدوای ڕوخسەتدا نەدەگەڕان تا پابەندبوونی تەواویان دەربخەن بۆ ئاینی خوا . یەکێك لەهاوەڵان ڕۆژی جارێك خەتمی قورئانی دەکرد ، حەزرەت ﷺ فەرمانی پێدا کە بیکات بەمانگی جارێك ، وتی : توانام زیاترە ، فەرمووی : با هەفتەی جارێك بێت ، وتی : توانام زیاترە ، فەرمووی : باسێ ڕۆژ جارێك کەمتر نەبێت ...

(نعمان کوڕی مقرن المزنی) والی شاری (کسکر) بوو لەئێران ، زۆر ناڕەحەت دەبوو بەوەی کەپارە و ماڵی زەکات دەهاتە لای ، زۆرتکاو ڕجای کرد لای عومەری کوڕی خەتتاب کەلەکار بەدەستێتی لای ببات و بیکات بەسەر بازێکی سوپای ئیسلام ، عومەریش ڕازی بوو ، وە کردی بەسەرکردەی یەکێك لەسوپاکانی (نەهاوەند) ، کاتێك (نعمان) گەیشتە (نەهاوەند) سەربازەکانی کۆکردەوە و پێی وتن: من دوعایەك دەکەم سوێندتان دەدەم بەخوا کە (امین) بکەن بۆم ، خوایە (نعمان) لەڕێی خۆتا شەهید بکەیت ... هەموو سوپاکە سەرسام بوون چۆن دوعای وادەکات ! ئەویش دووبارەی کردەوە و

وتی: خۆ من سوێندم دان ! ئەوانیش ناچار هەموو بەیەك دەنگ وتیان : امین ... پاش دەستپێکردنی جەنگەکە بەماوەیەکی کەم(نعمان) شەهید بوو ، بەئاواتی خۆی گەیشت ... کە ئەمەش بەڵگەیەکی گەورەیە لەسەر هیممەت بەرزی و پابەند بوونی ئەو خواپێداوانە .

٢ـ گوێڕایەڵی و فەرمانبەری بێ‌ڕاوەستان و دوو دڵی ، ئەنەسی کوڕی مالیك دەڵێت : (مەی) م دەگێڕا بۆ (ئەبی تەڵحە) و (ئەبی عوبەیدە) و(ئەبی دوجانە) تا تەواو سەرخۆش بوون ، ئنجا گوێم لەبانگەوازێك بوو دەیووت : مەی یاساغ کراوە ... هەر لەوێدا دەم و دەست و بێ ڕاوەستان هەموو کوپە مەیەکانمان قلْپ کردەوە و هەندێکمان خۆمان شت و هەندێکیشمان تەنها دەستنوێژمان شت ... ئنجا چووین بەرەو مزگەوت ، حەزرەت ﷺ ئەو ئایەتانەی بۆ خوێندین کەلەسەر یاساغ کردنی مەی هاتبوونە خوارێ ... (ئاشکرایە مەی بەچوار قۆناغ یاساغ کراو ئەمە دوا قۆناغیان بووە)...

٣ ــ پەیرەوی کردن بەبێ گەڕان بەدوای (تاویل) و لێکدانەوەی نادروستدا ، وەگێڕانەوەی هەموو مەسەلەیەك بۆ حوکمی خوا و پێغەمبەر ﷺ ﴿ فلا وربك لايؤمنون حتى يحكموك فيما شجر بينهم ثم لايجدون في انفسهم حرجاً مما قضيت ويُسلموا تسليماً ﴾ النساء : ٦٠ واتە : سوێندبێت بەپەروەردگارت باوەڕیان تەواو دامەزراو نیە هەتاوەکو تۆ نەکەنە حەکەم و فەرمانڕەوا لەوکێشانەدا کەدێتە ڕێیان ، پاشان لەدڵ و دەروونیاندا نارەحەت وبێزارنەبن و بەتەواوی پابەندی فەرمانت بن.

٤ ـ بڕواداری ڕاستەقینە خۆی دەپارێزێ لەوشتانەی کەشوبهەی تیایە ، نەباوەکو تووشی حەرام بێت و خوای گەورەی لێ‌بڕەنجێت ... پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت : (ان الحلال بين وان الحرام بين وبينهما امور مشتبهات لايعلمهن كثير من الناس ، فمن اتقى الشبهات فقد استبرأ لدينه وعرضه ، ومن وقع في الشبهات وقع في الحرام كالراعي يرعى حول الحمى يوشك أن يرتع فيه . ألا وان لكل ملك حمى ، ألا وان حمى الله محارمه ، ألا وان في الجسد مضغة اذا صلحت صلح الجسد كله ، واذا فسدت فسد الجسد كله ألا وهي القلب) مسلم وبخاري .واتە : حەلاڵ دیار و ئاشکرایە و حەرامیش بەهەمان شێوە ، لەنێوانیاندا هەندێ شت هەن گەلێ کەس حوکمەکەیان نازانن ، جا ئەوەی خۆی بپارێزێ لەشتی گومانلێکراو ، ئەوا ئایین و ناموسی خۆی لەنەنگ و لەکەداری دەپارێزێ ، بەڵام ئەوەی کە دوای شتی گومانلێکراو دەکەوێت و تووشی حەرام دەبێت ، وەك چۆن شوان ئەگەر ڕان لەدەوروبەری پاکژ و پاوەند بلەوەڕێنێ بەرەبەرە ڕانەکە لە پاوەندەکەیش دەلەوەڕێ . باش ئاگاداربن ! کە هەموو پادشایەك پاوەندی تایبەتی خۆی هەیە ، بزانن

کە پاوەندی خواش ئەوشتانەیە کە حەرامی کردوون .باش ئاگاداربن کە گوڵمەیەك گۆشت هەیە لەناو جەستەدا ئەگەر باش بوو ئەوا هەموو جەستەش باش دەبێت ، وە ئەگەر خراپ بوو ئەوا هەموو جەستەش خراپ دەبێت ، وە بزانن کە ئەوەش دڵە ...

هەروەها حەزرەت ﷺ دەفەرموێت : (لا يبلغ العبد أن يكون من المتقين حتى يدع مالابأس به حذراً لما به بأس) ترمذي /

واتە بەندەیەك ناگاتە ئەوەی ببێ بەیەکێ لەپارێزکاران ، هەتاوەکو واز لەهەندێ شتی ڕەوا و حەڵاڵ نەهێنێ لەترسی ئەوەی نەباوەکو تووشتی شتێ ببێ کەناڕەواو حەرامە .

گۆڕانکاری

ئەم بوونەوەرە و هەرچی تێدایە موڵکی خوایە و هەر ئەویش باڵادەستە ، قورئان دەفەرموێت : ﴿ قل اللهم مالك الملك تؤتي الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء وتعز من تشاء وتذل من تشاء ، بيدك الخير ، انك على كل شيء قدير ﴾ ال عمران /٢٦ **واتە : بڵێ خودایە ئەی خاوەنی هەموو شتێك ، موڵك و ماڵ و دارایی دەدەیت بەهەر کەسێك کەبتەوێت و، دەسەڵات و سەروەت و سامان دەسێنیتەوە لەهەرکەسێك کەبتەوێت ، هەرکەسێکت بوێت بەڕێز و بەرز و بڵندی دەکەیت و ، هەر کەسێکت بوێت بێڕێز و بێنرخ و نابوتی دەکەیت ، هەرچی خێر و چاکە هەیە بەدەستی تۆیە ، بەراستی تۆ بەسەر هەموو شتێکدا توانا و زاڵیت .**

جا ئەم گۆڕانانە وەنەبێت هەر لەدارایی و پلە و پایەدا بێت بەڵکو (تولج الليل في النهار وتولج النهار في الليل ، وتخرج الحي من الميت وتخرج الميت من الحي ، وترزق من تشاء بغير حساب) ال عمران / ٢٧ **شەو دەکەیت بەناو ڕۆژداو ، ڕۆژ دەکەیت بەناو شەودا ، زیندو دەردێنیت لەمردوو ، مردوو دەردێنیت لەزیندوو ، ڕزق و ڕۆزی بێئەندازە ئەدەیت بەهەرکەسێك بتەوێت .**

ئەوکاتەی خوا نیعمەتەکانی دەگرێتەوە !

قورئان دەفەرموێت : ﴿ ذلك بان الله لم يك مغيراً نعمة أنعمها على قوم حتى يغيروا ما بأنفسهم ﴾ الانفال : ٥٣ **واتە : خواناز و نیعمەتێك کەبیدات بەگەلێك لای نابات تاوەکو ئەوان دڵ و دەروونیان نەگۆڕن ...**

کەواتە گۆڕانی باری ژیان پەیوەندی بەبیروباوەڕەوە هەیە ، خوا کاتێك بارو گوزەرانی خەڵکی چاك دەکات کەپەیڕەوی بەرنامە و یاساکەی بکەن .

گۆڕین لەدڵەوە دەست پێ دەکات :

قورئان دەفەرموێت : ﴿ ان الله لايغير ما بقوم حتى يغيروا ما بأنفسهم ، واذا أراد الله بقوم سوءً ، فلا مرد له ومالهم من دونه من وال ﴾ الرعد : ١١ واتە : بێگومان خوا بارودۆخی هیچ گەلێك ناگۆڕێت ، لەخۆشی‌یەوە بۆ ناخۆشی ، یان لەگرانیەوە بۆ هەرزانی ، یان لەزەلیلیەوە بۆ سەر بەرزی ، هەتا ئەوان ئەوەی بەخۆیان دەکرێت نەیگۆڕن و نەیکەن ، کاتێکیش خوابیەوێ بەلایەك بەسەر هەر میللەتێکدا بهێنێت لەسەرەنجامی سەرکەشی و یاخی بوونیاندا ، ئەوە هیچ هێزێك ناتوانێت بەری بگرێت ، هیچ کەسیش ناتوانێت جگە لەخوا فریایان بکەوێت و رزگاریان بکات .

حەزرەتیش ﷺ دەفەرموێت : (ان الله لا ينظر الى صوركم ولا الى أجسامكم ولكن ينظر الى قلوبكم وأعمالكم) مسلم / واتە : بەراستی خوا سەیری لاشە و وێنەتان ناکات ، بەڵکو سەیری دڵ و کردەوەکانتان دەکات .

سوننەت و یاسای گۆڕین لەکاردایە :

قورئان دەفەرموێت : ﴿ وان تتولوا يستبدل قوماً غيركم ثم لا يكونوا امثالكم ﴾ محمد ٢٨ واتە : ئەگەر ئێوە پشت هەڵکەن و لەبەرنامەی خوا لابدەن ، ئەوا گەلێکی تردێنین و دەیخەینە جێگاتان کەچاك بن و وەك ئێوە نەبن . پرسیارکرا لەحەزرەت ﷺ (أنهلك وفينا الصالحون ؟ قال : نعم اذا كثر الخبث) واتە : ئایا لەناو دەچین ئەگەر پیاوچاکمان تیابێت ؟ فەرمووی : بەڵێ ئەگەر خراپە زۆر بوو ...

خوا هەمووان بەیەکەوە لەناو دەبات و دوایی هەرکەسە و لەسەرنیەتی خۆی زیندووی دەکاتەوە ...

ئەو گۆڕانکاریانەی کە ئیسلام کردوونی :

١ـ لەسەرچاوەی وەرگرتندا :

کاتێك ئیسلام هات ، خەڵکی دوای عورف و عادەت و هەواو ئارەزوو ، وەرچەو ڕێبازی باووباپیران کەوتبوون ، قورئان ئەو خەڵکەی گێڕایەوە سەر سەرچاوەی راستەقینەی وەرگرتن کەبەرنامەکەی خوایە .

بۆنموونه : کاتێك حەزرەت ﷺ چوو بۆ مەدینە ، بەفەرمانی خوا لە نوێژەکانیدا روویان دەکردە (مسجد الاقصی) ، وە ئەمەش نزیکەی شانزە مانگی خایاند ، پاش ئەوەی گوێرایەڵی و پابەندبوونی خۆیان سەلماند ، خوای گەورە فەرمانی پێکردن رووبکەنەوە کەعبە (کەدیاربوو ئەمەیان زۆر پێخۆش بوو) قورئان دەفەرموێت ﴿وما جعلنا القبلة التي كنت عليها الا لنعلم من يتبع الرسـول ممـن ينقلـب علـى عقبيـه﴾ البقرة : ١٤٤ واتە : بۆیە(مسجد الاقصی) مان کردە رووگەتان تا دەربکەوێت کێ دوای پێغەمبەر دەکەوێت و کێش پاشگەز دەبێتەوە ، (ئەمەیان لاقورس بوو ، چونکە کەعبە هەر لەدێر زەمانەوە پیرۆز بوولەلایان) ، هەروەك عورف و عادەتێك دەقیان بەکەعبەوە گرتبوو ، جاکاتێ عورف و عادەتەکەیان لەلایەن خواوە شکێنرا و رووی پێکردنە (قدس) زۆر گران بوو لەسەریان ... بەڵام چاك تێگەیشتن کەمەسەلەکە هەواو ئارەزووی ئەوان نیە بەڵکو خوا فەرمان دەدا و خۆشی دەزانێت بۆ چ حیکمەتێك ئەوکارەدەکات ... دواییش کە موسڵمانەکان قاڵ بوون و دامەزران هەر بەفەرمانی خوا روویان کردەوە کەعبەی پیرۆز .

٢ ـ لەپەیوەندی و دۆستایەتیدا :

کاتێك ئیسلام هات خەڵکی سەرگەرمی تایەفەگەری بوون ، هۆز و عەشرەت تاقە هۆکاری پەیوەندی و دۆستایەتی بوو ...ئیسلام برایەتی ئیمانی هێنایە کایەوە و دڵەکانی یەکخست ﴿ انما المؤمنون اخوة ، فاصلحوا بين أخويكم واتقوا الله ﴾ الحجرات،واتە : بەراستی بڕواداران برای یەکترین ، جا نێوانی براکانتان چاك بکەن و لەخوا بترسن .

ئەم کارە کارێکی مەزن بوو ، بەفەزڵی خوا هاتەدی و ئوممەتێکی گەورە و فراوان فەراهەم هات ، کە هەموو هۆز و گەل و نەتەوەکان و رەنگە جیاجیاکان تیایا بوونە برا و هاوکار ، قورئان دەفەرموێت :﴿لو أنفقت مافي الارض جميعاً ما الفت بين قلوبهم ولكن الله ألف بينهم ﴾ الانفال : ٦٣ واتە : ئەگەر هەموو موڵکی دنیات سەرف بکردایە ، نەتدەتوانی دڵەکانیان یەك بخەیت و هەموویان ئاوا کۆبکەیتەوە ، خوا بەفەزڵ و میهرەبانی خۆی لەسایەی بیروباوەڕی بێگەردی ئیسلامدا دڵەکانی یەکخستن و کۆی کردنەوە .

٣ ـ لەبیروهۆش و ژیریدا :

ئاینی پیرۆزی ئیسلام هەست و هۆش و بیری خەڵکی گۆڕی ، یەکێکی وەك عومەری کوڕی خەتتاب پیاوێکی توند و تیژی نەفام بوو ، بوو بەوپیاوە دڵناسکەی کەشەوێك

گوێی لەقورئان خوێنێك بوو كە ئایەتی ﴿ ان عذاب ربك لواقع ﴾ ی دەخوێند ، بەجۆرێك دای لەدڵی و كاری تێكرد كە بۆ چەند ڕۆژێك لەماڵەوە كەوت و خەڵك سەردانیان دەكرد .

ئەو عومەرەی كە دەیووت : ئەگەر بەڕۆژ بخەوم رەعیەتەكەم لەدەست ئەدەم و ئەگەر بەشەو بخەوم و عیبادەت نەكەم خۆم لەدەست ئەدەم .

عەبدوڵڵای كوڕی مەسعودیش شوانێكی رەش پێستی هەژار و لاواز بوو ، كاتێ موسڵمان بوو ، بوو بەپیاوێكی بلیمەت و خواناس كە حەزرەت لەبارەیەوە دەفەرموێ : كێ دەیەوێ گوێی لەقورئانێكی تەڕ و تازە بێت ، هەورەوەك چۆن دابەزیوە ، با گوێ لەقورئان خوێندنی عەبدوڵڵای كوڕی مەسعود بگرێت ...

لەفیقهیشدا عەبدوڵڵای كوڕی مەسعود بووە قوتابخانەیەك و رۆڵی گرنگی بینی .

ڕۆژێك حەزرەت ﷺ لەبارەی لاوازی و باریكی قاچەكانی‌یەوە فەرمووی : ئەگەر سەیرتان دێ لەلاوازی و باریكی قاچەكانی ، ئەوە بزانن لەتەرازووی خوادا لەقیامەتدا لەكێوی ئوحود قورستر و سەنگینترە .

٤ ـ لەدڵقایمی و بەرگە گرتندا :

ئیسلام شوێنكەوتوانی لەسەر دڵقایمی و خۆڕاگری و ورەبەرزی پەروەردە دەكات ، نەك هەر پیاو بەڵكو ئافرەتیش ، نەك هەر گەورە بەڵكو منالیش ...

(خنساء) (صخر)ی برای كوژرا لەسەردەمی نەفامی‌دا ، ئەوەندەی بۆ گریا و ئەوەندەی بۆ لاواندەوە ، كە بەنموونە باس دەكرێت ، وە دەیووت ئەگەر شیوەنكەر و كۆستكەوتوو زۆر نەبوونایە لەدەورم لەوانەبوو خۆم بكوشتایە ...

ئەم ئافرەتە كەموسڵمان بوو ، هەرچوار كوڕەكەی هاندا بەرەو شەهیدی و كاتێك لەجەنگێكدا هەرچواریان یەك بەدوای یەكدا شەهید بوون ، (خنساء) وتی (سوپاس بۆ ئەو خوایەی رێزی لێنام بەشەهید بوونیان ، داوا دەكەم خوا منیش بگەیەنێت بەوان) ...لەم سەردەمەی خۆشماندا دایكانی فەلەستین ، زۆریان لەشەهید بوونی رۆڵەكانیاندا سەرخۆشی قبوڵناكەن و داوادەكەن پیرۆزباییان لێبكرێ و زۆریان شیرینی دەبەخشنەوە.

٥- لەرەوشت و خوودا : ئاشكرایە ئیسلام هاتووە رەوشتە جوانەكان تەواو بكات و بیانچەسپێنێ ، حەزرەت ﷺ دەفەرموێت : ﴿ انما بعثت لأتمم مكارم الاخلاق ﴾ مسلم واتە : من هەڵبژێردراوم و نێردراوم بۆئەوەی رەوشتە بەرزە جوانەكان تەواو بكەم .

هەروەها دەفەرموێت : (ان المؤمن ليدرك بحسن خلقه درجة الصائم القائم) ئەبوداود واتە : بڕوادار بەڕەوشتی جوانی دەگاتە پلەی ئەو کەسەی کەبەڕۆژ بەرۆژوو بەشەویش خەریکی شەونوێژە ...

ئیسلام گرنگی‌دا بەچاکە لەگەڵ ماڵ و منداڵ و دایك و باوك و دراوسێ و میوان و ...هتد چاکەیەك کە مرۆڤ پاداشتەکەی بەچەند قات لای خوا وەردەگرێتەوە ، تەنانەت هانمان دەدات کە هیچ چاکەیەك بەکەم نەزانین ئەگەر زەردەخەنەیەکیش بێت لەڕووی خەڵکیدا ..بەکورتی ئیسلام گۆڕانکاری لەسەرتاپای ژیاندا کردو ، دنیایەکی تری هێنایە ئاراوە کە ئادەمی‌یەکان خەمی یەکتری بخۆن ، حەزرەت ﷺ دەفەرموێ (لەئێمە نیە کەسێك کە گوێ نەدات بەکاروبار و حاڵی موسڵمانان) ...

خۆشویستن لەبەرخوا

مامۆستا عەباس سیسی لەبارەی ئەم فەرموودەیە(مثل المؤمنين في توادهم وتراحمهم كمثل الجسد الواحد اذا اشتكى منه عضو تداعى له سائر الجسد بالسهر والحمى) و خۆشەویستی‌یەوە دەڵێ : ئەوبێ ئاگایی‌یە کە لاوانی ئەم سەردەمەی تیا دەژین وای کردووە کە سەرچاوەیەکی گرنگ لەسەرچاوەکانی رۆحیەتی ئیسلامیان لێون ببێ ، کەمایەی هیممەت و ورە بەرزی‌یە بۆ گێڕانەوەی سەربەرزی موسڵمانان و بووژاندنەوەی ژیاری ئیسلامی . رۆژئاوای زۆرزان و فێڵباز و داگیرکەران دەزانن کەلەهەموو مرۆڤێکدا غەریزەی سۆز و خۆشەویستی هەیە ، بۆیە پێش ئەوەی بەخۆشەویستی خوا و سۆز بۆ موسڵمانان پڕبێتەوە ، بە خۆشەویستی زایەندی و بەدڕەوشتی پڕی دەکەنەوە ...

بۆ ئەمەش هەموو هۆکارەکانی راگەیاندن خراونەتەکار و بەرنامەی بۆدارێژراوە... حەزدەکەم بزانن کەمن لەهەژدە ساڵیمدا هەستم دەکرد کەبینای رۆحیم تەواو نەبووە و ، شتێك هەیە رێگری کامڵ بوونیەتی ، کە ئەگەر ئەو ناتەواوی‌یەی نەمێنێ زۆر بەختیار و شادمان دەبم ، بەمەوە دەتلامەوە بەبێ ئەوەی لای کەس بیدرکێنم ، تا خوای گەورە بەفەزڵی خۆی رێنمایی کردوم و لەشاری (رشید) لەساڵی ١٩٣٦دا بۆیەکەمجار مامۆستای پێشەوا (بەننا) م بینی و گوێم ئاودرا بەوتارە شیرینەکانی لەوکاتەدا کەتەمەنی بەرێزیان (٣٠) ساڵ دەبوو ...

لەیەکەم چاوپێکەوتنەوە هەستم کرد بۆلای خۆی رام دەکێشێ و ، کانیاوی خۆشەویستی هەست و سۆزمی ژیانەوە ... پاشان سێ شەممان لەوتاری (عاطفة الثلاثاء)دا هەموو جارێك گەشتێکی پیرۆزی رۆحی پێدەکردین و لەجیهانێکەوە دەیبردینە جیهانێکی تر و دڵەکانمانی دەبووژاندەوە .

گەشتێك بەفەرموودەکاندا :

حەزرەت ﷺ دەفەرموێت : (١) (والذي نفسي بيده لا تدخلوا الجنة حتى تؤمنوا ، ولا تؤمنوا حتى تحابوا ، الا ادلكم على شيء اذا فعلتموه تحاببتم ؟ أفشوا السلام بينكم) مسلم .

واتە : بەوخوایەی گیانی منی بەدەستە ناچنە بەهەشتەوە تا ئیمان نەهێنن ، وە ئیمانیش ناهێنن هەتا یەکتریتان خۆش نەوێ ، ئایا شتێکتان پێ بڵێم ئەگەر بیکەن خۆشەویستیتان لەلا دروست ببێ ؟ سەلام لەیەکتری بکەن ...

(٢) (اذا أحب الرجل أخاه فليخبره أنه يحبه) أبوداود / **واتە : ئەگەر کەسێك برایەکی خۆش ویست باهەواڵی بداتێ کە خۆشی دەوێت .**

(٣) (أن رجلاً زار اخاً له في قرية أخرى ، فارصد الله له على مدرجته ملكا فلما اتى عليه قال : أين تريد ؟ قال : اريد اخاً لي في هذه القرية . قال : هل لك عليه من نعمة تربُها عليه ؟ قال : لا ، غير أني أحببته في الله تعالى ، قال فاني رسول الله اليك ، أخبرك بأن الله قد احبك كما احببته فيه) مسلم .

واتە : پیاوێ دەچێ بۆ گوندێك بۆ دیدەنی برادەرێکی خۆی ، خودا فریشتەیێ دەنێرێتە سەر رێگەکەی ، کە دەگاتە لای پێی دەفەرموێت : بۆ کوێ دەچیت ؟ دەڵێ: دەچم بۆ لای برادەرێکم لەم گوندەیە . فریشتەکە دەفەرموێت : ئایا هیچ نیازێکت پێی هەیە ؟ دەڵێ : نەخێر ، تەنها بۆ ئەوەیە کەلەبەر خوا خۆشم دەوێت ، فریشتەکە فەرمووی : دە من فرستادەی خودام ، منی ناردووە بۆ لای تۆ کەپێت بڵێم: کە خوداش تۆی خۆش دەوێت چونکە تۆ ئەوت لەبەر خوا خۆش دەوێت .

(٤) ئەبو ئیدریس ئەلخەولانی دەڵێ ، چوومە مزگەوتی دیمەشق ، پیاوێکی رووگەشم بینی خەڵك لێی کۆبووبوونەوە و پرسیاریان لێ دەکرد ، پرسیارم کرد کە ئەو پیاوە کێیە وتیان : (معاذ کوری جبل) ە ، بۆ بەیانی زوو چوومە مزگەوت ، لەپێش مندا لەوێ بوو نوێژی دەکرد ، چاوەرێم کرد تا تەواو بوو ، چوومە بەردەمی و سەلامم لێکرد و وتم : بەخوا من تۆم لەبەر خوا خۆش دەوێ ، وتی : توخوا ؟ وتم: بەخوا ، وتی : توخوا ؟ وتم : بەخوا ، ئنجا رای کێشام بۆ لای خۆی و باوەشی پیاکردم و وتی: مژدەت

لێبێ ، من گوێم لەپێغەمبەر بووە دەیفەرموو (خوای گەورە فەرموویەتی : وجبت محبتي للمتحابين في ، والمتجالسين في ، والمتزاورين في ، والمتباذلين في) حديث صحيح رواه مالك . **واتە : خۆشەویستی من پێویست بووە بۆ ئەمانە : یەکەم بۆ ئەوانەی لەبەرمن یەکتریان خۆش دەوێت ، دووەم ئەوانەی کەلەبەرمن بەیەکەوە دادەنیشن و کۆڕ و کۆبوونەوە دەبەستن ، سێیەم : ئەوانەی لەبەر من سەردانی یەکتری دەکەن ، چوارەم : ئەوانەی لەبەرمن یارمەتی یەکتر دەدەن و شت بەیەکتری دەبەخشن .**

(٦) **مەعاذی کوڕی جەبەل دەڵێ : حەزرەت دەستی گرتم و فەرمووی : (ئەی مەعاذ ...بەخوا من تۆم خۆش دەوێ ، ئنجا ئامۆژگاریت دەکەم ئەی مەعاذ : لەدوای هەموو نوێژێ بڵێ :** اللهم أعنّي على ذكرك وشكرك وحسن عبادتك) حديث صحيح رواه ابوداود والنسائي .

(٧) (اقربكما من الله تعالى أشدكما حبا لصاحبه) **واتە : نزیکترینتان لەخواوە و چاکترینتان ئەوەتانە کە خۆشەویستی زیاترە بۆ براکەی .**

(٨) **حەزرەت ﷺ لەگەڵ ئەنەسی کوڕی مالیك دا لەخەیبەر دەگەڕانەوە ، کەگەیشتنە لای شاخی** (احد) **فەرمووی :** (هذا جبل يحبنا ونحبه) **ئەوە کێوێکە ئێمەی خۆش دەوێ و ئێمەش خۆشمان دەوێت .**

(٩) (من حق المسلم على المسلم خمس : اذا لقيته فسلم عليه ، واذا غاب فتفقده ، واذا مرض فعده ، واذا عطس فحمد الله فشمته ، واذا مات فشيعه) (واذا دعاك فاجبه ، واذا استنصحك فانصح له) ... **برایەتی موسڵمانان وایان لێدەکات کە مافەکانی یەکتری بدەن ، کە ئەومافانەش بریتین لە : ئەگەر پێی گەیشت سەلامی لێ بکات ، وە ئەگەر دیار نەبوو ئەحواڵی بپرسێت ، وە ئەگەر نەخۆش بوو سەردانی بکات وە ئەگەر پژمی و وتی سوپاس بۆ خوا پێی بڵێ : خواڕەحمت پێبکات وەئەگەر مرد شوێن تەرمەکەی بکەوێ بۆ گۆڕستان ..جا ئەگەر بانگیشی کرد بۆ سفرە و خوان وەڵامی بداتەوە و بێ دڵی نەکات ، وە ئەگەر داوای ئامۆژگاری لێکرد ئامۆژگاری بکات . دیارە بەمانە هەمووی خۆشەویستی و برایەتی زیاتر پەرە دەسێنێ و گەشە دەکات و دەچەسپێ ...**

(١٠) (ثلاث من كن فيه وجد حلاوة الايمان / أن يكون الله ورسوله أحب اليه مما سواهما ، وأن يحب المرء لايحبه الا لله ، وأن يكره أن يعود في الكفر بعد أن أنقذه الله منه كما يكره أن يقذف في النار) بخاري ومسلم

واتە : هەرکەسێ ئەم سێ سیفەتەی تیابێ تامی شیرینی باوەڕ دەچێژێت ، یەکەم خواو پێغەمبەری لەهەمووشتێکی‌تر لا خۆشەویستربێت ، دووەم : هەرکەسێکی خۆش ویست لەبەرخوا خۆشی بوێت ، سێیەم :چۆن حەز ناکات بیخەنە ئاگرەوە ، ئاواش حەزنەکات کەجارێکی‌تر بگەڕێتەوە سەر کوفر و بێباوەڕی...

بەڕاستی هەوڵدان بۆ بەجێهێنانی ئەم سێ خەسڵەتە زۆر گرنگە تاوەکو تامی شیرینی ئیمان بچێژین ..

(١١) (ما تفرق بين اثنين تحابا في الله الا بذنب قد اقترفه أحدهما) **هەردووکەسێك کەلەبەرخوا یەکتریان خۆشویستبێ و دوایی لەیەکتری جیابووبنەوە هەر بەهۆی ئەوەوەیە کەیەکێکیان گوناهێکی کردووە ، کە ئەمەش خراپی وشوومی گوناهو تاوان دەردەخات ، کە ئەمە یەکێکیانە و نەمانی بەرەکەت و کەمی ڕۆزی و ژیانی تاڵ...هتد ، هەموویان سەرئەنجامی گوناهکردنن ..**

(١٢) (ان من عباد الله عباداً ليسوا بأنبياء ولا شهداء يغبطهم الانبياء والشهداء لمكانتهم عند الله تعالى . قيل : من هم لعلنا نحبهم ؟ قال : هم قوم تحابوا بنور الله من غير أرحام ولا انساب ، وجوههم نور ، على منابر من نور ، لايخافون اذا خاف الناس ، ولايحزنون اذا حزن الناس ، ثم قرأ [ألا انّ أولياء الله لا خوف عليهم ولاهم يحزنون] يونس : ٦٢ ... النسائي وابن حبان) ...

واتە : کەسانی وا هەن لەبەندەکانی خوادا کەنە پێغەمبەرن و نەشەهیدن و پێغەمبەران و شەهیدان ئاوات دەخوازن بەپلەو پایەیان لای خوا ، وترا : کێن ئەوانە تا خۆشمان بوێن ؟ فەرمووی : ئەوانە کەسانێکن کەلەبەر خوا یەکتریان خۆش دەوێ بەبێ‌ئەوەی خزمایەتی و ناسیاویان هەبێت ، ڕوویان وەك نوور ئەدرەوشێتەوە و لەسەر مینبەری نوورن و ناترسن لەوکاتانەی کەخەڵك دەترسێ ، خەم ناخۆن و لەوکاتەدا کەخەڵك خەم دەخۆن ... ئنجا حەزرەت ﷺ ئەم ئایەتەی خوێند (خۆشەویستان و دۆستانی خوا ترسیان لەسەر نیە و خەم ناخۆن) ... بەڕاستی مرۆڤ سەرسام دەبێت لەهاوەڵان کە چەندە وێڵ بوون بەدوای کاری چاکدا و بەدوای ناسینی چاکاندا ... چەند خێرا وتیان ئەو پیاوچاکانە کێن باخۆشمان بوێن ... بۆئەوەی هیچ نەبێت بەهۆی خۆشویستنیانەوە لەگەڵ ئەواندا حەشر بکرێن چونکە (المرء مع من أحب) .

(١٣) (لو أن اثنين تحابا في الله وكان احدهما في المشرق والاخر في المغرب لجمع الله تعالى بينهما يوم القيامة وقال هذا الذي كنت تحبه فيَّ) . **واتە : ئەگەر دووکەس**

یەکتریان خۆشویست لەبەرخوا ، یەکێکیان لەرۆژهەلآت و ئەوی تریشیان لەرۆژئاوا بوو ، خوا کۆیان دەکاتەوە لەقیامەتدا بۆ ئەوەی بەیەکەوەبن و دەفەرموێ : ئەوەتە ئەو کەسەی کەلەبەر من خۆشت دەویست...

چەند وشەیەکی تر لەسەر خۆشەویستی :

عومەری کوڕی خەتتاب دەفەرموێت : (اذا أصاب احدكم وداً من صاحبه فليتمسك به فقلما يصيب ذلك) واتە : ئەگەر کەسێکتان خۆشەویستیەکی چنگ کەوت لەبراکەیەوە بادەستی پێوەبگرێ و بیپارێزێ چونکە خۆشەویستی کەم دەست دەکەوێت !

زەیدی کوڕی حاریسە وازی لەباوك و کەسوکاری هێنا ، وتیان کەس هەیە شتی وابکات و بەندایەتی لاباشتربێت لەئازادی و باوك و دایك و کەس و کاری ؟ وتی : بەڵێ من ئەوەی لەم پیاوەم دیوە وای لێکردووم نایگۆڕمەوە بەهیچ شتێك ...

کاتێك حەزرەت ﷺ کردی بەسەرکردەی سوپایەکی سێهەزار کەسی و ناردنی بۆ روو بەڕوو بوونەوەی رۆم و شەهید بوو ، حەزرەت ﷺ لەمەدینە بەهاوەڵانی فەرموو (داوای لێخۆشبوون بکەن چووە بەهەشتەوە بەخێرایی و بەهەڵپەوە) ...ئنجا هاتە ماڵیان و هەواڵەکەی دانێ و ، کچی زەیدی بینی ، حەزرەت ﷺ زۆر گریا ، سەعدی کوری معاز وتی : ئەی پێغەمبەری خوا ... ئەمە چییە ؟ فەرمووی : (هذا شوق الحبيب الى حبيبه) ...

برایەتی و خۆشەویستی لەرابوونی نوێدا :

پێشەوا بەننا دەڵێت : (الاخوة في الله أن ترتبط القلوب والارواح برباط العقيدة وهي أوثق الروابط ، والاخوة أخوة الايمان ، والتفرق أخو الكفر ، ولا وحدة بغير حب، وأقل الحب سلامة الصدر وأعلاه مرتبة الايثار . والاخ الصادق يرى اخوانه أولى بنفسه من نفسه ، لأنه ان لم يكن بهم فلن يكون بغيرهم وهم ان لم يكونوا به كانوا بغيره) وصدق الله العظيم [لو أنفقت مافي الارض جميعاً ما ألفت بين قلوبهم ولكن الله ألف بينهم انه عزيز حكيم] الانفال : ٦٣ [واذكروا نعمت الله عليكم اذ كنتم أعداء فألف بين قلوبكم فأصبحتم بنعمته أخوانا] ال عمران : ١٠٣ .

واتە : برایەتی لەبەرخوا ئەوەیە کە دڵەکان و گیانەکان بەهۆی بیروباوەڕ و عەقیدەوە بەیەکەوە ببەسترێن ، کە پتەوترین پەیوەندی و پێکەوە بوونە ، برایەتیش برایەتی ئیمانە و جیاوازی و تەفرەقە برای کوفرە ، یەکبوونیش بەبێ خۆشەویستی نابێت و ، کەمترینی خۆشەویستیش سینەسافییە و بەرزترینیشی ئەوەیە باوی براکەت بدەی بەسەر خۆتا ... برای راست براکانی لەپێشتر دەزانێ لەخۆی ، چونکە ئەو بەمانەوە نەبێت هیچ نیە و

لەگەڵ کەسی‌تردا هیچی بۆ ناکرێت ، هەرچەند ئەوان ئەگەر ئەمیش نەبێ هەر هەن ... خوای گەورەش دەفەرمویٚ : ئەگەرچی موڵکی دنیایە سەرفی بکەیت ناتوانی دڵەکانیان یەك بخەیت و کۆیان بکەیتەوە ، بەڵام خوا بەفەزڵی خۆی کۆی کردونەتەوە و یەکی خستوون ، بەراستی خوا بەتوانا و کاردروستە ... هەروەها دەفەرموێت : یادی ناز و نیعمەتی خوا بکەن ئێوە دوژمنی یەکتری بوون ، دڵی یەکخستن و بەنیعمەتی ئەو بوونە برای‌یەکتری .

ئەم برایەتی‌یە لەپەروەردەی برایاندا رەنگی‌دایەوە و نەك هەر لەبارو زروفی ئاسایی‌دا بەڵکو لەناخۆشترین کاتدا ، لەزیندانەکاندا و لەژێر سزا و ئازاردا برایەتی و خۆشەویستیان دەپاراست ، لاوێکی مەسیحی مارونی لەرووداوی قەسابخانەی (لیمان طره) لەساڵی ١٩٥٧دا لەگەڵ برایاندا لەزینداندا بوو ، کەبینی حکومەت (٢٢) برای بەناهەق کوشت لەبەندیخانەدا ... سوێندی خوارد کە ئەگەر بەربوو پەراوێك لەوبارەیەوە بنووسێ ، کاتێك بەربوو پەراوێکی بەناوی (اقسمت أن اروي) نووسی ، کەتیای‌دا باسی برایەتی و خۆشەویستی و هاوکاری برایانی کرد و باسی ئەو هەموو ستەم و سزادانەی کرد کە کرابوو بەناهەق بەرامبەریان . کەبەڕاستی ئەمە بەڵگەیەکی مێژوویی کەسێکی بێ‌لایەنە ، کە هەر موسڵمانیش نیە و ئاوا بەئینسافەوە باس لەئەزموونی برایان و گیان فیداییان دەکات .

❁ پیاوێکی خواناس کە پێشتر هاوەڵی پێشەوا بەننابوو لە(دار العلوم) ، ڕۆژێك بە توورەیی هات بۆ لای بەننا و گلەیی هەبوو لەسەر جل و بەرگی کەشافەی برایان کە پانتۆڵەکەیان تاسەر ئەژنۆ بوو ... بەپێشەوا بەننای وت : حەسەنەفەنی ... ئەویش وتی : بەڵێ قوربان ...

_من زۆر ڕقم لێتە ... بەننا بەزەردەخەنەوە و زۆر بەلەسەر خۆیی وتی : بەخوا من تۆم خۆش دەوێ ... پیاوەکە وتی : من لەبەرخوا رقم لێتە ... بەنناش وتی : ئەمەش وام لێدەکات کە زۆرترم خۆش بوێ...

بەم سنگ فراوانی و ڕۆحیەتە بەرزەوە (بەننا) توانی خەڵکانێکی زۆر لەموسڵمانان بە ئاگابهێنێ و لەژێر ناونیشان و چەترێکدا کۆیان بکاتەوە بۆ خزمەتی ئیسلام .

❁پرسیارکرا لەپێشەوا بەننا ، ئایا تۆ دەوڵەمەندی ؟ وتی : بەڵێ من دەوڵەمەندم بەم دڵانە کە یەکتریان خۆش دەوێ لەگەڵ مندا لەبەر خوا ، پرسیارکەرەکە وتی : من مەبەستم

لایەنی ماددیە ، وتی : بەڵێ دەوڵەمەندم چونکە هەرچی لەگیرفانی براکاندایە موڵکی دەعوەیە .

❁ پێشەوا بەننا دەڵێ (سنقاتل أعداءنا بالحب) ...واتە : لەگەڵ دوژمنانماندا دەجەنگین بەچەکی خۆشەویستی کە ئەمەش لەبنەڕەتدا لەم ئایەتەوە هاتووە کە دەفەرموێت ﴿ ومن أحسن قولاً ممن دعا الى الله وعمل صالحاً وقال انني من المسلمين ، ولايستوي الحسنة ولا السيئة ، ادفع بالتي هي أحسن فاذا الذي بينك وبينه عداوة كأنه ولي حميم وما يُلقاها الا الذين صبروا وما يُلقاها الا ذو حظ عظيم ﴾ فصلت : ٣٥ واتە : کێ لەوکەسە قسەی جوانتر و بەجێترە کەبانگەوازی کردووە بۆلای خوا و کارو کردەوەی چاکیشی ئەنجام داوەو وتوشیەتی : بەراستی من لەریزی موسڵمانانم. بێگومان چاکە و خراپە وەك یەك نین ، تۆ ئەی بڕوادار بەجوانترین و چاکترین شێوە بەرەنگاری خراپە ببەرەوە ، ئەوکاتە ئیتر دەبینیت ئەوەی کەلەنێوان تۆو ئەودا دوژمنایەتی و ساردیەك هەیە ، دەبێتە دۆستێکی دڵسۆز و گیانی بەگیانی . جا کەسیش ناتوانێ بەو رەفتارە هەستێت جگە لەوانەی کە ئارامیان گرتووە ، هەروەها کەسیش ناتوانێت هەڵوێستی وابنوێنێت جگە لەکەسێك نەبێت کەخاوەنی بەهرەیەکی گەورەبێت .

بەڵێ ... ئەم برایەتی و سۆز و خۆشەویستییە بۆ هاوسەنگەر و هاو خەبات و بۆ هەموو موسڵمانان کارێکی وای کرد هەرچی لێیان نزیك بێتەوە ، یان لەشوێنێك لەگەڵیاندا کۆبێتەوە سەرسام بێت پێیان ، بۆ نموونە :

❁ دکتۆر صلاح خەلیفە :

یەکێك بوو لەوچوار کەسەی کە(معید)بوون لەدەزگای ئەتۆمی میسری ، لەکاتی لێپێچینەوەدا ، سەرۆکی دادگای عەسکەری ویستی دکتۆر بخاتە بارێکەوە دژی برایان قسەبکات ، بۆیە پێی وت: تەحقیقەی لەگەڵیان کردوی خوێندومەتەوە کە تۆ لاوێکی هەڵکەوتوویت و لێکۆڵینەوەی زانستی گرنگت هەیە لەگۆڤارە زانستییەکانی جیهاندا ، هەروەها بۆم دەرکەوت کە تۆ لە(اخوان مسلمين) نیت و لەخشتەیان بردووی بەبێ ئەوەی بەخۆت بزانی ...

هەمووان چاوڕێی ئەوەیان دەکرد هەر هیچ نەبێت بۆ خۆ قوتارکردنیش بێت بکەوێتە سەرزەنشت و قسەوتن بەبرایان ، کەچی وەك شێر روو بەڕوویان بووەوە و شتێکی وت کە هەرگیز چاوەڕێی شتی وانەبوون ، د . صلاح وتی : پاش ئەوەی هەڵس و کەوت و

مامەڵەم کرد لەگەڵ برایاندا و زۆرشتم زانی لەبارەیانەوە و راستییان تێگەیشتم ، ئێستا من خۆم بەیەکێ لەوان دەزانم !!

خۆشویستن و رق لێ بوون لەبەرخوا :

بڕوادار خوای لەهەموو شتێك خۆشتر دەوێت ، قورئان دەفەرموێت ﴿ ومن الناس من يتخذ من دون الله أنداداً يحبونهم كحب الله ، والذين امنوا أشد حبا لله ﴾ البقرة : ١٦٥ واتە : هەندێك كەس هەن لەجیاتی ئەوەی خواپەرست بن ، شتانی تر دەكەنە هاوبەش و هاوەڵ بۆ خوا و خۆشیان دەوێن وەك خۆشەویستی خوا ، بڕواداران زۆر زیاتر لەوان خوایان خۆش دەوێ ﴿ ولويرى الذين ظلموا اذ يرون العذاب أن القوة لله جميعاً وأن الله شديد العذاب ﴾ البقرة : ١٦٥ جا ئەوانەی كەستەمیان كردووە گەر دەیانزانی ئەوكاتەی كەسزاكە دەبینن و بۆیان دەردەكەوێت كە هەموو هێز و توانایەك هەر هی خوایە و بەراستی ئەو خوایەش سزاكەی توند و بەئازارە (هەرگیز وایان نەدەكرد و رێی راستیان دەگرتەبەر) ...

لەخۆشەویستی خواوە و لەبەر خوا خۆشەویستیەكانی تر دێنەكایەوە ، بڕوادار لەبەرخوا پێغەمبەران و بەرنامەكانیانی خۆش دەوێت ، حەزرەت ﷺ دەفەرموێت (احبوا الله لما يغذوكم من نعمه ، وأحبوني لحب الله اياي) ترمذي (حسن غريب) . واتە : خواتان خۆش بوێت كە ئەو هەموو ناز و نیعمەتەی داوەپێتان ، وەمنتان خۆش بوێ چونكە خوا خۆشی دەوێم و (منی هەڵبژاردووە و ناردوومی بۆتان) ...

برِوادار هەركەسێك و هەرشتێكی خۆش بوێت لەبەرخوایە نەك لەبەر بەرژەوەندی و روپامایی ، وە هەركەسێك و هەرشتێكیشی رق لێبێت لەبەر خوایە و هەواو ئارەزووی تێكەڵ نابێت ، كە ئەمەش نیشانەی بڕواداری تەواوە (من أعطى لله ، ومنع لله ، وأحب لله ، وأبغض لله ، وأنكح لله ، فقد استكمل ايمانه) البيهقي .

رۆژێك حەزرەت ﷺ پرسیاریكرد : أي عرى الايمان أوثق ؟ (چ قوڵفێكی ئیمانداری پتەوترینە)؟ وتیان : نوێژ ، فەرمووی : نوێژ چاكە ، بەلاَم ئەونیە !

وتیان : حەج كردن ، فەرمووی : حەج چاكە ، بەلاَم ئەونیە !

وتیان : رۆژوو ، فەرمووی : رۆژووش چاكە بەلاَم ئەویش نیە !

ئنجا فەرمووی : (اوثق عُرىٰ الايمان أن تحب لله وتبغض لله) واتە پتەوترینی قوڵفەكانی ئیمانداری ئەوەیە كە خۆشویستنت لەبەرخوابێ و رق لێبوونت لەبەرخوابێ ...

(ل ١٨٦ بەرگی ٣ منهاج التربية الاسلامية) بيهقي ریوایەتی كردووە .

ئەوەی کە خۆشی نازانێ بۆچی ڕقی لێتە ؟!

لەسەردەمی حەزرەتدا ﷺ پیاوێك بەلای کۆمەڵێك لەیاراندا ڕۆیشت و سەلامی کرد ، ئەوانیش وەڵامی سەلامەکەیان دایەوە...کەتێپەڕی یەکێك وتی: من ڕقم لەوپیاوەیە لەبەر خوا ! ئەهلی مەجلیسەکە وتیان : قسەیەکی خراپت کرد ، بەخوا پێی دەڵێین !

ئنجا یەکێکیان لەخۆیان نارد ، ئەمەی بەپیاوەکە وت ... ئەویش هاتە لای حەزرەت و شکاتی لێکرد ... حەزرەتیش ﷺ ئەوکەسەی کە قسەکەی کردبوو ، بانگی کرد و لێی پرسی : تۆشتی وات وتووە ؟ وتی : بەڵێ ...

حەزرەت ﷺ فەرمووی : بۆچی ڕقت لێیەتی ؟ وتی : من دراوسێیم و ئاگام لێیەتی، بەخوا نەمدیوە لەفەرزەکان زیاتر نوێژی تر بکات ... شکاتکەرەکەش وتی: ئەی پێغەمبەری خوا لێی پرسە بزانە نوێژەکانم هیچ دواخستووە لەکاتی خۆیان ، یان بەخراپی دەستنوێژم گرتووە ؟ یان ڕکوع و سجودم باش نەبردووە ؟ کەحەزرەت لێی پرسی : کابرا وتی : نەخێر ئەوانەی هەموو بەباشی ئەنجامداوە !

ئنجا کابرای خاوەن ڕق وتی : بەخوا لە ڕۆژووی ڕەمەزان کە چاك و خراپ دەیگرێ زیاتر نەمدیووە ڕۆژێك بەڕۆژوو بووبێ ... خاوەن شکات وتی : ئەی پێغەمبەری خوا لێی بپرسە ، بزانە هەرگیز دیومی ڕۆژووەکەم شکاندبێ و هیچ ڕۆژێکم لێخواردبێ ؟ کە حەزرەت ﷺ لێی پرسی ، کابرا وتی : نەخێر نەمدیووە هیچی لەفەرزەکان خواردبێ !

ئنجا وتی : بەخوا هەرگیز نەمدیوە هیچی دابێ بەهەژارێك ، وە نەمدیوە هیچی بەخشیبێت لەڕێی خوادا مەگەر ئەو زەکاتەی کەچاك و خراپ ئەیدەن !

پیاوی خاوەن شکات وتی: ئەی پێغەمبەری خوا لێی بپرسە ، ئایا لەو زەکاتدانەدا هیچ کەم و کوڕیم کردووە ، یان دوام خستووە ؟ کەلێی پرسی : وتی نەخێر دوای نەخستووە !

حەزرەت ﷺ کەزانی بەخۆڕایی ڕقی لەو موسڵمانەیە و خۆشی نازانێ لەبەرچی ڕقی لێیەتی ، پێی فەرموو : (قم فلعله خير منك) هەستە ڕەنگە ئەو زۆر لەتۆ باشتربێت ! (ل ٩٦ فقه الدعوه الميداني) ئیمام ئەحمەد گێڕایەویتیەوە لە (عامری کوری وا ئل) ەوە .

دوعای حەزرەت ﷺ بۆ خۆشەویستی :

حەزرەت ﷺ فێرمان دەکات کە وەك خۆی بپاڕێینەوە ، کە خوا خۆشەویستی خۆیمان بداتێ و خۆشەویستی ئەو کارانەش کە دەمانگەیەنێت بەخۆشەویستی ئەو،

وەخۆشەویستی هەموو ئەوانەی کە خۆشویستنەکەیان لەلای خوا سوودی دەبێت بۆمان ، هەروەك دەفەرموێت (اللهم اني أسالك حبك وحب من يحبك والعمل الذي يبلغني حبك ، اللهم اجعل حبك أحب الى من نفسي وأهلي ومن الماء البارد) هەروەها (اللهم ارزقني حبك وحب من ينفعني حبه عندك) ترمذي .

نموونەیەك لەخۆشەویستی هاوەڵێك بۆ حەزرەت :

ڕۆژێك هاوەڵێك کەناوی (جرير) بوو هات بۆ مەجلیسی پێغەمبەر ﷺ ، لەبەرئەوەی جێگا نەبوو لەناو دەرگاکەدا ویستی دانیشێ ، حەزرەتیش ﷺ جلێکی خۆی بۆ هەڵدا کەلەسەری دانیشێ ، ئەویش جلەکەی گرت و ماچی کرد و ڕازی نەبوو لەسەری دانیشێ و وتی : ئەی پێغەمبەری خوا ﷺ چۆن من لەسەر جلی تۆ دادە نیشم !!خوا ڕێزت لێ بگرێت وەك ڕێزت لەمن گرت .

بەڵێ هاوەڵان ئەوەندەیان حەزرەت ﷺ خۆش دەویست و ئەوەندەش شەرمیان لێدەکرد چاویان تێر نەدەبوو لەسەیرکردنی بۆیە ئەگەرلێت بپرسینایە کەوەسفی ڕەنگ و ڕووی حەزرەت بکەن ﷺ ، زۆریان نەیان دەتوانی یان تەنها دەیان وت : ڕووی نورینی وەك مانگی چواردە دەدرەوشایەوە ...

ڕێزدار و بێ ڕێز

خوای گەورە کە (ذوالجلال والاكرام) ە وڕێزی لەنەوەی ئادەم گرتووە ، هەروەك دەفەرموێت ﴿ ولقد كرمنا بني ادم وحملناهم في البر والبحر ورزقناهم من الطيبات وفضلناهم على كثير ممن خلقنا تفضيلا ﴾ الاسراء : ٧٠ واتە : سوێند بەخوا ، بەڕاستی ئێمە ڕێزمان لەنەوەی ئادەم گرتووە و بەسەر وشکانی و دەریادا بەجۆرەها هۆکاری گواستنەوە هەڵمان گرتوون و لەرزق و ڕۆزی پوخت و چاکی جۆراو جۆر بەهرەوەرمان کردوون ... بەڕاستی ئێمە ڕێزی زیادەی ئەوانمان داوە بەسەر زۆربەی ئەو بەدیهێنراوانەدا کەدروستمان کردوون ، (لەهەموو ڕوویەکەوە ، تا قەدروڕێزی خۆیان بزانن)

خوای گەورە قورئانی بەڕێز و پایەبەرزی ناردووە ﴿ في صحف مكرمة ، مرفوعة مطهرة﴾ کەلەچەندین لاپەڕەی بەڕێز و پیرۆزدا هەڵگیراوە و لە (لوح المحفوظ) دایە ، کە بەرز و پاك و بڵندوخاوێنن ، ﴿ بايدي سفرة كرام بررة ﴾ بەدەستی فریشتەکانەوە کە

بەرێز و خواناس و ملکەچ و فەرمانبەردارن ... وە بەهۆی جوبرائیلی بەرێز و (ئەمین) ەوە نارودوویەتی بۆ پێغەمبەری بەرێز و پایەبەرز تاوەکو مرۆڤێکی بەرێزی پایە بەرز پەروەردە بکات و لەژیاندا رۆڵی چاکی خۆی ببینێ ..

بەرێزی و گەورەیی حەزرەت :

لەباسی گەورەیی و بەرێزی و پایەداری حەزرەتدا دەچینە خزمەت مەولەوی خواناسی خۆمان ، کەلەچەند دێڕ هۆنراوەیەکدا لەعەقیدەی مرضیەکەیدا دەڵێ :

چ فە ضلیکە حەق ، داگییە بەم خاکە ؟

ئەصلە بۆ ئەم گشت ، گەوهەری پاکە !

ئاسمان لەرتبەی عولوی چیکەم بوو ؟

نەبوو بەمەدفەن بۆ عیسا ، ئەم بوو !

واتە : ئەمە چ بەهرە و گەورەییەکە خوا داویە بەخاکی ئەم زەوییە کە بنەرەتە بۆ ئەم گشت گەوهەری پاکی پێغەمبەرانە ، لێی پەیدا ئەبن و بۆیشی ئەگەرێنەوە ، ئاسمان بەو هەموو بەرزیی‌یەوە چی لێکەم بوو ، نەبوو بەئارامگای عیسا ئەم زەوییە بوو بەئارامگای کەلە نزیك قیامەتدا دادەبەزێتەوە و لەسەر زەوی دەمرێت و لەخاکەکەیدا دەنێژرێت ، (لەلای قەبرەکەی پێغەمبەرەوە ﷺ) .

فەلەك نەقشی پێی دی لەزەمیندا

خوێی گرینی هات وە رووی بریندا

چاوگەی چاوەکەی لێڵ و حەسرەتمەند

(لیتنی کنت ترابا) ی دەخۆند !

واتە : ئاسمان جێ پێی حەزرەتی دی لەسەر زەوی گریانی بەرووی بریندا هاتە خوارەوە و فرمێسکی سەربرینیش گەڵ بەئازار و سۆیە و لەبەر زۆری گریان چاوگەی چاوی لێڵ و ، دڵی پڕداخ و ناسۆر بوو ، بۆیە ئاسمان هەر (لیتنی کنت ترابا) ی دەخوێند و ئاواتی بەزەوی ئەخواست و لەدڵی خۆیدا ئەیووت :

هەرچی ریفعەت و عیزز و هەستی وێ

فیدای نەبوونی و خواری و پەستی وێ

واتە : هەرچی بەرزی و دەسەلات هەیە (کەمن هەمە) ببێ بەقوربانی نزمی وبێچارەیی و نەبوونی‌یەك کە زەوی هەیەتی .

حەق رەحمی ئاورد بەو سۆز و تاودا
دەقیقێ پەردەی لابرد لەناودا
سورمەی گەردی پێی کێشاوە چاودا
بەوچاوی پڕ ئێش دووری و بێخاودا
ئێشی چاوی چوو نەختێ پڕ خەوبوو
لەحیکمەت میعراج ئەویەکێ ئەوبوو

واتە : خوا بەزەیی هاتەوە بەو سۆز و دڵگەرمیەی ئاسماندا و ماوەیەکی کەم پەردەی لابرد لەنێواندا و ، کلی گەردی پێی پێغەمبەری هێنا بەچاویدا و ئەوچاوە پڕ لەسۆو بێخەوی ئاسمان لەگل کەوت و تێر خەوبوو ، بەڵێ یەکێ لەحیکمەتەکانی (میعراج) وچوونی حەزرەت بۆ ئاسمان ئەمە بوو ...

هەزاران رەحمەت لەگۆڕی مەولەوی بێت ، چەند جوان بەچەند دێڕ هۆنراوەیەك ئەسپی خەیاڵی تاوداوە و لەباسی میعراجەوە دەچێتە سەرباسی پایە بەرزی و رێزداری سەرداری پێغەمبەران (هەزاران هەزار درودوسلاوی لەسەر بێت) .

(هەڵبژاردەیەك لەعەقیدەی مرضیەی مەولەوی) بابە عەلی شێخ عومەر قەرەداغی

رێزگرتنی ئیسلام لەعەقڵی مرۆڤ :

بەژیری و عاقڵی ، مرۆڤ تەکلیفی دەکەوێتە سەر ، وە ئیسلام کە (مەی) حەرام کردووە بێجگە لەزیانە زۆرەکانی ، ئاگا لەخۆنەمان و لەدەستدانی عەقڵیش مەسەلەیەکە رەچاوکراوە ، کە ئیسلام هەرگیز پێی رازینیە و بەسەرچاوەی هەموو خراپیەکانی دا ئەنێ (ام الخبائث) ...

ئیسلام دەیەوێت بەبەڵگە روون و ئاشکرا زۆرەکانی قەناعەت و دڵنیایی بۆ ئادەمیزاد دروست بکات ...

ئایینی پیرۆزی ئیسلام کە دانوستان دەکات رێز لە عەقڵیبەرامبەر دەگرێت بۆیە دەفەرموێت ، ئێوە بەڵگەکانتان بهێنن ﴿قل هاتوا برهانكم ان كنتم صادقين ﴾البقرة:١١١ جا ﴿ وانا أواياكم لعلى هدى أو في ضلال مبين ﴾ السبأ : ٢٤ ، ئێمەیان ئێوە لەسەر رێی راست و هیدایەتین یان لەگومرایی و سەرلێشوایی و ئاشکرادایین .

ئێمە ئەوەندە بەڵگە و بورهانمان لامەبەستە ، ئەگەر توانیتان بیهێنن ، ئێمە بێ دەمارگیری دواتان دەکەوین ﴿قل ان كان للرحمن ولد فانا أول العابدين ﴾ الزخرف : ٨١

واتە : پێیان بڵێ (ئەی محەممەد) ئەگەر خوای میهرەبان کوڕی ببوایە و(بەبەڵگە و بورهان بۆمان بسەلمێنرایە) ئەوا من یەکەم کەس دەبووم لەوکەسانەی کەملکەچ دەبووم !
﴿سبحان رب السماوات والارض رب العرش عما يصنعون﴾ الزخرف : ٨٢ واتە: پاکی وبێگەردی بۆ پەروەردگاری ئاسمانەکان و زەوی ، بۆ پەروەردگاری عەرش ، دەربارەی ئەو گوفتارە ناقۆڵاو بێ سەروبنانەی کە نەفامان بۆ خوای هەڵدەبەستن .

کاتێك کە ئیبراهیمی کوڕی حەزرەت وەفاتی کرد خۆرگیرا ، هەندێك دەیانویست بڵێن لەبەرمردنی ئیبراهیم خۆرگیراوە ، حەزرەت ﷺ ئەمەی بۆ راستکردنەوە و فەرمووی : خۆرومانگ دوو بەڵگە و نیشانە و دروستکراوی خوان ، نە بۆ لەدایك بوونی کەس و نە بۆ مردنی کەس ناگیرێن ... کە بەراستی ئەمەش گەورەترین ئازادکردنە بۆ عەقڵی مرۆڤ کە نەبێ بەبەندەی دارو بەرد و دیاردە سروشتیەکان .

قورئانیش دەفەرموێت : ﴿ومن اياته الليل والنهار والشمس والقمر ، لاتسجدوا للشمس ولا للقمر واسجدوا لله الذي خلقهن ان كنتم اياه تعبدون﴾ فصلت:٣٧

واتە: لەنیشانە و بەڵگەکانی دەسەڵاتی پەروەردگار شەوو رۆژو خۆر و مانگە ، هەرگیز کڕنووش بۆ خۆریان مانگ مەبەن ، بەڵکو کڕنووش تەنها بۆ ئەو خوایە ببەن کە دروستی کردوون (واتە خۆر و مانگی زۆری دروست کردووە کە ئەمەش موعجیزەیەکی قورئانە ئەگینا (محمد) ﷺ چووزانێ خۆر و مانگی تر هەیە ،ئەگەر هەر مەبەست ئەو خۆر و مانگە بینراوە بوایە دەبوایە بفەرموێ (خلقهما) ، ئەگەر ئێوە خۆتان بەبەندەی راستەقینەی ئەو دەزانن و هەر ئەو دەپەرستن .

مرۆڤی رێزدار :

وتمان خوای گەورە قورئانێکی بەرز و پیرۆز و بەرێزی بەجوبرەئیلی ئەمین و بەرێزدا نارد بۆ حەزرەتی (محمد) ﷺ کە پایەدارترین و بەرێزترین ئادەمیزادە ، بۆ ئەوەی کەخەڵکی پەروەردەبکات لەسەر رێزداری و پایەبەرزی ، هەروەك چۆن لەچاکترین شێوە و(احسن التقويم) دا دروستی کردوون دانەبەزنە (اسفل السافلين) هەروەك دەفەرموێت ﴿لقد خلقنا الانسان في أحسن التقويم ، ثم رددناه أسفل السافلين ، الا الذين امنوا وعملوا الصالحات فلهم أجر غير ممنون﴾ التين : ٦

واتە : بەراستی ئێمە ئادەمیزادمان دروست کرد لەجوانترین و رێك و پێك ترین شێوازدا ، ئەگەر رێبازی خوا نەگرێتەبەر ئەوا بەرەو نزمترین پلەی ئادەمێتیو سەختترین

شوێنی دۆزەخ دەچێت . ئەوانەشی کە باوەڕیان هێناوە و کاروکردەوەی چاکیان ئەنجام داوە پاداشتی هەمیشە و نەبڕاوەیان بۆ ئامادەیە .

ڕێزداری راستەقینە ئەوەیە کەخوا ڕێزت بگرێ ، بوونی مالٚ و سامان و نەبوونی نیشانەی ڕێزداری و بیٚڕێزی نیە ، قورئان لەم بارەیەوە دەفەرموێت ﴿ فاما الانسان اذا ما ابتلاه ربه فاكرمه ونعمه فيقول ربي أكرمن ، واما اذا ما ابتلاه فقدر عليه رزقه فيقول ربي أهانن ، كلا ... ﴾ الفجر / واتە : کاتێك ئادەمیزاد لەلایەن پەروەردگاریەوە تاقی دەکرێتەوە ، ڕێزی لیٚ دەنێت و ناز و نیعمەتی بەسەردا دەڕێژێت ، دەلٚێت : بەخوا وادیارە پەروەردگارم خۆشی دەوێم و ڕێزم هەیە لای ... کاتێکیش تاقیدەکاتەوە و رزق و رۆزی کەمی پێدەبەخشێت و لیٚی دەگرێتەوە دەلٚێت : وادیارە پەروەردگارم منی خۆش ناوێت و رقی لێمە و ریسوای کردووم ... نەخێر ئەو شتانە هیچی وانیە ، نە بەخشین مانای ڕێز و قەدرە ، نەلێگرتنەوە مانای بیٚڕێزی و بیٚ قەدرییە ...جا کەباس باسی ڕێز گرتنە ، با(گلەییەك) لەئێوە بکەین ، ئەی ئێوە بۆ ڕێز لەمندالٚی بیٚباوك ناگرن ، بۆهانی یەکتری نادەن خواردن بدەن بەهەژاران ﴿ بل لا تكرمون اليتيم ولاتحاضون على طعام المسكين ﴾

بەلٚیٚ ... ڕێزگرتن لەهەتیوو لاکردنەوە لیٚی پاداشتی گەورەی هەیە ، ئەگەر دەست بهێنی بەسەریدا بەسۆز و میهرەبانییەوە ، بەقەدەر مووی سەری خێرت بۆ دەنووسریٚ و ، ئەگەر ژیانی بۆ دابین بکەی لەگەلٚ حەزرەتدا ﷺ حەشر دەکریٚی لەقیامەتدا ...

هەندیٚ لەوانەی کە پێویستە ڕێزیان لیٚ بگیریٚ :

١- ڕێزگرتن لەحەزرەت ﷺ و فەرموودەکانی :

﴿ انا ارسلناك شاهداً ومبشراً ونذيرا ، لتؤمنوا بالله ورسوله وتعزروه وتوقروه وتسبحوه بكرة وأصيلا ﴾ الفتح : ٩ واتە : ئێمە تۆمان ڕەوانە کردووە ئەی محمد ﷺ کەشایەت و مژدەدەر و بەئاگاهێنەربیت بۆ گرۆی ئادەمیزاد . بۆ ئەوەی ئێوە باوەڕبهێنن بەخوا و پێغەمبەرەکەی و پشتیوانی لەپێغەمبەر بکەن و ڕێزی شایستەی خۆی لیٚ بگرن و تەسبیحات و ستایشی خوا بکەن لەبەرەبەیان و عەسراندا .

هەروەها دەفەرموێت ﴿ لاتجعلوا دعاء الرسول بينكم كدعاء بعضكم بعضاً ، قد يعلم الله الذين يتسللون منكم لواذاً ، فليحذر الذين يخالفون عن أمره أن تصيبهم فتنة أو يصيبهم عذاب أليم ﴾ النور : ٦٣ واتە : نەکەن بانگی پێغەمبەر بکەن ، وەك ئەوەی یەکتری بانگ دەکەن (چونکە دەبێت ڕێز و قەدری پێغەمبەر ﷺ تایبەتی بێت) ، بێگومان خوا دەزانێت بەوانەی کەخۆیان دەدزنەوە لەکار و فرمان ، دەبا ئەوانەی کەسەرپێچی لەفەرمانی دەکەن

بترسن لەوەی کەتووشی تاقیکردنەوەیەکی سەخت ، یان تووشی سزایەکی بەئێش و ئازاربین .

لەسوورەتی(الحجرات)یشدا دەفەرموێ ﴿یا ایها الذین امنوا لا تقدموا بین یدي الله ورسوله ، واتقوا الله ان الله سمیع علیم ، یا ایها الذین امنوا لا ترفعوا أصواتکم فوق صوت النبي ولا تجهروا له بالقول کجهر بعضکم لبعض أن تحبط أعمالکم وأنتم لاتشعرون ، إن الذین یَغُضّونَ أصواتهم عند رسول الله اولئك الذین امتحن الله قلوبهم للتقوی ، لهم مغفرة وأجر عظیم ، ان الذین ینادونك من وراء الحجرات أکثرهم لایعقلون﴾ الحجرات : ٤ واتە : ئەی ئەو کەسانەی باوەڕتان هێناوە لەبڕیار و پێشنیار دا پێش پێغەمبەری خوا مەکەون ، لەخوا بترسن و پارێزکاربن ، چونکە بەڕاستی خوا بیسەرە بەگوفتارتان و زانایە بەنیاز و نهێنیەکانتان .

ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە ، دەنگتان بەسەر دەنگی پێغەمبەردا ﷺ بەرزمەکەنەوە لەکاتی قسەکردندا ، هەروەك چۆن قسە لەگەڵ یەکتری دا دەکەن ، نەوەکو بەو دەنگ بەرزکردنەوەیەتان خوالێتان بڕەنجێ و کردەوەکانتان پووچەڵ ببێتەوە و هەستیشی پێنەکەن .

بەڕاستی ئەوانەی بەدەنگی نزم لەخزمەت حەزرەتدا ﷺ قسەدەکەن ، ئەوانە ئەوکەسانەن کە خوای گەورە دڵەکانیانی زاخاوداوە بۆ تەقوا و خواناسین ، ئەوانە لێخۆشبوون و پاداشتی گەورە ئامادەیە بۆیان .

بەڕاستی ئەوانەی لەدەرەوەی ژوورەکانەوە بانگت لێدەکەن ، ئەوانە زۆربەیان نەفامن و ژیری وەرناگرن ﴿ولو أنهم صبروا حتی تخرج الیهم لکان خیراً لهم والله غفور رحیم﴾ خۆ ئەگەر ئەوانە خۆگربوونایە ، هەتا دەچوویتە دەرەوە بۆلایان ، ئەوەچاکتر بوو بۆیان ، خوا لێخۆشبوو میهرەبانە ...لەئەنجامی ئەم ڕێنماییەوە هاوەڵان تادوا پلە ڕێزیان لەحەزرەت ﷺ دەگرت و بەدەنگی نزم و لەسەرخۆ قسەیان لەگەڵدادەکرد و لەخزمەتیا بێدەنگ دادەنیشتن ، هەروەك ئەوەی کە باڵندە بەسەر سەریانەوە بێت و نەیانەوێ بفڕێت لەسەریان ...

زۆریان کە حەزرەت ﷺ وتاری بۆدەدان ، لەگەڵ ئەوەدا کەسەریان داخستبوو هۆن هۆن فرمێسك بەچاویاندا دەهاتە خواری!! هەزاران ڕەحمەت و میهرەبانی خوا بڕژێ بەسەریاندا ...

هەمیشە حەزیان دەکرد شتێ بکەن ، یان شتێك ببێ ، کەمایەی دڵخۆشی ئەوبێت ، کاتێك باوکی حەزرەتی ئەبوبەکر موسڵمان بوو ، ئەبوبەکر فەرمووی : حەزم دەکرد لەجیاتی باوکم ، مامی پێغەمبەر ﷺ موسڵمان ببوایە ، چونکە ئەوە زیاتر چاوی حەزرەتی پێڕوون دەبۆوە و ، مایەی دڵخۆشی ئەبوو بۆی .

ئاشکراشە کە دوای کۆچی حەزرەت ﷺ ڕێزگرتن پێویستە لەفەرموودەکانی، هەروەها سەڵەوات و سەلام ، لەدوای ناوهێنانی ...

زانا پایە بەرزە خواناسەکانی ئەم ئوممەتە ، زۆریان بەبێ دەستنوێژ ، یان بەپێوە ، یان بەڕێگاوە فەرمایشتی حەزرەتیان نەگێڕاوەتەوە ، دیارە ئەمەش ڕێز و ئەمەکداری‌یە بۆ ئەو محەممەدەی کەجارێکی‌تر هیچ دایکێك وێنەی ئەوی نابێت ...

٢ ـ ڕێزگرتن لەدایك و باوك :

ئایینی پیرۆزی ئیسلام گرنگی زۆری بەدایك و باوك داوە ، تەنانەت ئەگەر کافریش بن پێویستە خزمەتیان بکرێ و ڕێزیان لێ بگیرێ و ئاخ و ئۆخ نەکرێت لە دەستیان ﴿ ولا تقل لهما اف ولاتنهرهما وقل لهما قولاً معروفاً ﴾ الاسراء : ٢٣ (لەزنجیرەی لەخزمەت قورئاندا چەند جار باسمان کردووە) ...

٣ ـ ڕێزی پیرو مەشخەڵداری قورئان و فەرمانڕەوای دادپەروەر :

حەزرەت دەفەرموێت : ﴿ ان من اجلال الله تعالى اكرام ذي الشيبة المسلم وحامل القران غير الغالي فيه والجافي عنه ، واكرام ذي السلطان المقسط ﴾ (ئەبوداود ، حديث حسن) ل ١٤٤ رياض الصالحين . واتە : ڕێزگرتنە لەفەرمان و بەرنامەی خوا ، ئەگەر ڕێز لەموسڵمانی بەتەمەن بگیرێ و ، ڕێز لەو مەشخەڵدارەی قورئان بگیرێ کەنەزیادڕەوی تیادەکا و نەفەرامۆشی دەکات ، وە ڕێز لەفەرمانڕەوای دادپەروەر بگیرێ ...

هەروەها دەفەرموێت ﴿ ليس منا من لم يرحم صغيرنا ويعرف شرف كبيرنا ﴾ ترمذي (حسن صحيح) واتە : لەئێمە نیە کەسێك بەزەیی بەبچووکدا نەیەتەوە و ڕێزی گەورەمان نەگرێت ...هەروەها دەفەرموێت ﴿ ما أكرم شاب شيخاً لسنه الا قيض الله له من يكرمه عند سنه ﴾ ترمذي (ل ١٩٢ رياض الصالحين) .

واتە : هەر لاوێك ڕێزی پیرێك بگرێت ، لەبەرپیری‌یەکەی ، خوای گەورە یەکێکی بۆ دەنێرێ کەلەپیری ئەمیشدا ڕێزی لێ بگرێ ، خوا هەر لەدنیادا هەقی بۆ دەکاتەوە.

٤ ـ ڕێزگرتنی میوان :

حەزرەت ﷺ دەفەرموێت : ﴿من كان يؤمن بالله واليوم الاخر فلا يؤذ جاره ، ومن كان يؤمن بالله واليوم الاخر فليكرم ضيفه ﴾ واتە : هەرکەس باوەڕی بەخوا و بەرۆژی دوایی هەیە با ئازاری دراوسێی نەدات ، وە هەرکەس باوەڕی بەخوا و بەرۆژی دوایی هەیە بارێز لەمیوانی بگرێت .

٥ ـ ڕێزگرتن لەئەندامەکانی لەش

بڕواناکەم لەهیچ بەرنامە و پەیڕەوو پرۆگرامێکی ئەم دنیایەدا ، وتەیەکی جوانی وەك ئەم وتەیەی حەزرەت ﷺ هەبێت ، کاتێك هاوەڵێك هات و وتی : ئەی پێغەمبەری خوا سەرو قژم زۆرە ، ئایا خزمەتی بکەم و بیشۆم و دایبهێنم قەیناکە ؟! ئەویش فەرمووی (بل اکرمها) ...نەك هەر ئەوەندە بەڵکو ڕێزی قژت بگرە ...

ئای ئەم ئیسلامە چەندە ناوازە و بەرزە ، لەکوێدا هەیە ڕێزگرتن لەئەندامەکانی لەش و لەقژ ...

ئاشکرایە لەشەرعدا رەوانیە کەسێك لایەکی لەبەرسێبەربێت و لایەکی لەبەر هەتاو ، یان دەبێ بەتەواوی بچێتە بەر سێبەر یان ئەگەر ناگونجێ بالەبەر هەتاوبێت !

ژنێك نەزری کردبوو قسەنەکات و لەبەر هەتاوبێت ، کە حەزرەت ﷺ بەمەی زانی فەرمووی : با قسە بکات و بچێتە بەر سێبەر ، خواشتی وای ناوێت ...

بەڕێز ترین کەس لای خوا :

قورئانی پیرۆز دەفەرموێت : ﴿يا ايها الناس انا خلقناكم من ذكر وانثى وجعلناكم شعوباً وقبائل لتعارفوا ، ان اكرمكم عند الله أتقاكم ، ان الله عليم خبير ﴾ الحجرات : ١٣

واتە : خەڵکینە ئێمە ئێوەمان لەنێر و مێیەك دروست کردووە ، وەکردوومانن بەچەندەها گەل و تیرە و هۆزی جۆر بەجۆر ، تا یەکتر بناسن و پەیوەندیتان خۆشبێت بەیەکەوە ... بەراستی بەڕێزترینتان لای خوا ئەو کەسانەیە ، کە زۆر تر پارێزکارن ، بێگومان خوا زانا و ئاگادارە بەهەمووان ...

دیارە هەرکەس خوا بەڕێزی بکات ئەوە ڕێزدارە و هەرکەسەش خوا ریسوای بکات ئەوە ریسوای راستەقینەیە و کەس ناتوانێت فریای بکەوێت ، قورئان دەفەرموێت ﴿ الم تر أن الله يسجد له من في السماوات ومن في الارض والشمس والقمر والنجوم والجبال والشجر والدواب وكثير من الناس وكثير حق عليه العذاب ، ومن يهن الله فما له من مكرم ان الله يفعل مايشاء ﴾

واتـه : ئایـا نـەتبینیوە و نەتبیسـتووە کـە بەراسـتی هەرکـەس و هـەرچی هەیـە لـە ئاسمانەکان و زەویدا سوجدە بۆ خوا دەبەن ، هەروەها خۆر و مانگ و ئەستێرە و چیاکان و درەخت و مالآت و زۆرێك لەخەڵکی ، زۆرێکیش خۆی شایستەی سزاو تۆڵەکردووە ، ئەوەی خوا قەدر و رێزی بشکێنێت و ریسوای بکـات ، ئـەوە هیـچ رێزلێنـەرێکی نیـە ، بەراستی خوا ئەوەی بیەوێ دەیکات .

بڕوادار رێز لەخۆی دەگرێت :

بڕوادار بەهۆی بڕواکەیەوە ، پایە بەرز و بەڕێزە ، هەرچەند لەهەموو سـەردەمێکدا نەفام و ستەمکاران هەردەبن کەدژایەتی بکەن و تانە و تەشەری لێبدەن، بۆیە رێز لەخۆی دەگرێ و دانابەزێ ، قورئان ئاماژە بەم رەوشتە دەکات و دەفەرموێت : ﴿ وعباد الرحمن الذين يمشون على الارض هوناً واذا خاطبهم الجاهلون قالوا سلاماً ﴾ الفرقان : ٦٣ واته : بەندەکانی خوای میهرەبان ئەوکەسانەن کە زۆر بەهێمنی و سەلاری بەسەرزەویدا دەڕۆن ، کاتێکیش نەفامان بەقسەی ناخۆش بـەرەنگاریان دەبـن ، لـەوەلآمیاندا دەڵێـن ، سـلآو (بەمەش رەوشت بەرزی خۆیان دەنوێنن) ئنجا باسی چەند سیفەتێکی تریان دەکات تا دەگاتە ﴿ واذا مروا باللغو مروا كراماً ﴾ الفرقان : ٧٢ واتـه : کاتێکیش بـەلای گەمـە و گاڵتـەی نـەفاماندا تێدەپـەڕن ، رێز لـەخۆیان دەگـرن و لاناکەنـەوە بـەلایاندا و بـەهێمنی و لەسەرخۆیی و سەربەزیەوە تێدەپەڕن .

رێزداری یان ریسوایی لەقیامەتدا :

ئەوانـەی کـەرێزدار و خواناسـن ئەوانـە سـەرەنجام دەسـتی رێزیـان لێدەنرێـت و بەبەهەشتی بەرین پاداشتدەدرێنەوە و رێزیان لێدەگیرێ و ناز و نیعمـەتێکیان پێدەدرێت کە نەچاودیویـەتی و نـەگوێ بیسـتوویەتی و نەبەدڵی کەسیشـدا هـاتووە...﴿ اولئـك فـي جنات مكرمون ﴾ المعارج : ٣٥

خراپەکاران و تاوانبارانیش ، هەورەك چۆن لـەدنیادا بێرێـز و دووربـوون لەرەحمەتی خـوا ، لەئاخیرەتیشـدا لـەناو دۆزەخـدا ریسـوا دەکرێـن و سـزای سـەخت دەنۆشـن ﴿ ومـن الناس من يشتري لهو الحديث ليضل عن سبيل الله ويتخذهـا هـزواً ، اولئـك لـهم عذاب مـهين ﴾ لقمـان : ٦ واتـه: هـەندێك لەخـەڵکی هـەن قسـەی بێخێـر و بێمانـا دەکـەن ، تـا خۆیان و کەسانی تریش لەرێبازی خوا وێڵ بکەن و گاڵتە بەبەرنامەی خوابکەن ، ئائەوانە سزاو تۆڵەیەکی ریسواکەر و ئابڕووبەر چاوەڕێیانە .

سینە سافی

پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت : ﴿ ان الله يحب العبد التقي الغني الخفي ﴾ مسلم واحمد واتە : بەڕاستی خوا بەندەی پارێزکاری دەوڵەمەندی شاراوەی خۆش دەوێت...(دیارە دەوڵەمەندی بەهەردوو لایەنەکەیەوە ، بوونی ماڵی دنیا کەهەقی خوای لێ بدرێت و لەدەستا بێت و نەچێتە دڵەوە ، هەروەها دەوڵەمەندی نەفس کە حەزرەت ﷺ دەفەرموێ (الغنى غنى النفس)...

لەپێغەمبەر ﷺ پرسیارکرا : کێ چاکترین کەسە ؟ فەرمووی : (كل مخمـوم القلـب صدوق اللسان) وتیان (صدوق اللسان) دەزانین ، ئایا (مخموم القلب) چی‌یە ؟ فەرمووی : (هو التقي النقي لا اثم فيه ولا بغي ولا غل ولا حسد) (ابن ماجه ، طبراني ، بيهقي) الصحيح الجامع ٣٢٩١ واتە : (مخموم القلب) ئەو پارێزکارە دەروون پاکەیە کە دڵی نەگوناهو نەخراپە و نەڕق و کینە و نەئێرەیی تیا نیە بەرامبەرکەس .(وشەی مخموم لە (خممت البيت) ەوە هاتووە ،واتە گسك دان لەناوماڵ و پاکردنەوەی) .

بۆ ئەوەی بگەینە ئەو پلە ئیمانی‌یە :

١ـ خۆبەزل نەزانین :

دەبێت خۆمان بەگەورە و پایەدار نەزانین و هەمیشە لەکەم و کوڕیمان بترسین و بەخۆماندا بچینەوە ، واتە ترس و هیوا (الخوف والرجاء) لەدڵماندا بێت ـ حەزرەت ﷺ سەردانی لاوێکی‌کرد لەسەرەمەرگدا بوو ، فەرمووی : حاڵت چۆنە ؟ وتی : ئەی پێغەمبەری خوا هیوام بەرحمی خوایە و لەگوناهەکانیشم دەترسم ، حەزرەت ﷺ فەرمووی : ئەم دووشتە لەدڵی هەرکەسێکدا کۆببێتەوە ، خوای گەورە ئەوەی هیوای پێ‌یەتی ئەی‌داتێ و دەشیپارێزێ لەوەی کەلێی دەترسێ .

عومەری کوڕی خەتتاب دەڵێت : ئەگەر بانگدەرێك بانگ بدات لەڕۆژی قیامەتدا و بڵێ تەنهایەك کەس دەچێتە دۆزەخەوە ، دەترسم من بم ، وە ئەگەر بڵێ تەنهایەك کەس دەچێتە بەهەشتەوە ، هیوام وایە من بم ...

ﷺ پیاوباشان زیاتر ترسەکەیان زاڵ بووە ، بۆ ئەوەی خۆیان چاکتر بکەن و لەخۆیان بایی نەبن ، (بکر عبدالله المزنی) لە ڕۆژی عەرەفەدا لەکێوی عەرەفە وتی (لا اله الا الله لو اني فيهم لقلت قد غفر الله لهم) واتە تەنها هەر خوایە شایەنی پەرستنە ، ئەگەر منیان

لست

تیانەبوومایە ، دەمووت بەراستی خوا لەهەموویان خۆش دەبێت (واتە رەنگە بەهۆی خراپی منەوە خوا غەزەب لەوانیش بگرێت)

❁پیاوباشێك دەڵێت ، یەك لەسەر سیٚ‌ی هاوەڵانم بینی هەموو دەتووت لەپلەی ئیمانی (جوبرائیل و میکائیل) دان کەچی لەدووڕوویی دەترسان .

٢ ـ لێخۆش بوون و سنگ فراوانی :

یەکێك لەسیفەتەکانی بڕواداران ئەوەیە کەداوا دەکەن و لەخوا دەپاڕێنەوە ﴿ ربنا اغفر لنا ولأخواننا الذين سبقونا بالايمان ولا تجعل في قلوبنا غلا للذين امنوا ربنا انك رؤوف رحيم ﴾ الحشر : ١٠ واتە : پەروەردگارا لەئێمە و لەوبرایانەشمان خۆش ببە کە پێش ئێمە ڕێبازی ئیمانیان گرتە بەر و لەدڵەکانماندا هیچ جۆرە بوغز و کینەیەك مەهێڵە بەرامبەر ئەوانەی ئیمانیان هێناوە ، پەروەردگارا تۆ بەراستی بەسۆزو و بەخشندە و میهرەبانیت .

هەروەها قورئان بەحەزرەت ﷺ و بەموسڵمانان دەفەرموێت :﴿ خذ العفو وأمر بالعرف وأعرض عن الجاهلين ، واما ينزغنك من الشيطان نزغ فاستعذ بالله انه سميع عليم ، ان الذين اتقوا اذا مسهم طائف من الشيطان تذكروا فاذا هم مبصرون ﴾ الاعراف : ١٩٩

واتە : کاری ئاسان لەخەڵکی داوابکە و چاوپۆشی لەهەڵە و کەم کوڕیەکانیان بکە و خەڵکی عەفوبکە بۆ ئەوەی خوا عەفوت بکات ، کە تۆ یەکێکت عەفو کرد ، وەك ئەوەیە کە عەفووی خوات وەرگرتبیٚ بۆیە هەردوو مەبەستەکە کورت دەکاتەوە وباسی (فاعف) ناکات و یەکسەر دەفەرمویٚ : (خذ العفو) (ئەمە بۆچوونی شێخ متولی شەعراویە) .

هەروەها فەرمان بدە بەچاکە و کردەوەیەك کەپەسەندی شەرعە ، رووش وەرگێڕە لەنەفام و تێنەگەیشتوان . جا ئەگەر شەیتان تووشی وەسوەسەی کردیت و ویستی بیٚ بەلاتا پەنا بگرە بەخوا ، چونکە بەراستی ئەو زاتە بیسەر و زانایە .

بەراستی ئەوانەی کەپارێزکار و تەقواداران ، کاتێك خەتەرە و خەیاڵاتێك لەلایەن شەیتانەوە بەدڵیانابێت ، ئەوا خێرا بێدار ئەبنەوە و خوای خۆیان بیردەکەوێتەوە ، ئنجا دەسبەجیٚ بەرچاویان روون دەبێت و ریٚ‌ی راستیان لیٚ‌ناشێوێت .

حەزرەت ﷺ ئامۆژگاری دەکات لەریٚ‌ی پیاوێکەوە :

حەزرەت ﷺ لەگەڵ هاوەڵاندا دانیشتبوو لەمزگەوتدا فەرمووی : ئێستا پیاوێك دێتە ژوورەوە ئەهلی بەهەشتە ، لەوکاتەدا پیاوێك کە ئاوی دەستنوێژ لە ریشی دەتکاو جووتیٚ نەعل بەدەستی چەپیەوە بوو خۆی کرد بەمزگەوتدا ...

بۆ سبەینێش حەزرەت ﷺ هەمان شتی فەرموو ، هەمان پیاو هاتە ژوورەوە ، بۆ رۆژی سێیەمیش بەهەمان شێوە ... عەبدوڵڵای کوڕی عەمر ، حەزیکرد بزانێ ئەوپیاوە چ کارێك دەکات وا گەیشتۆتە ئەو پلەوپایەیە بۆیە چوو بۆلای و وتی : من لەگەڵ باوکم زویر بووم و سوێندم خواردووە سێشەو نەڕۆمەوە ماڵەوە جانازانم بەمیوان ڕام دەگریت ، ئەویش بەگەرمی پێشوازی لێکرد و پاش سێشەوەکە ، عەبدوڵڵا شتێکی زیادەی وای نەبینی کە ئەمان نەیانبێت ، بۆیە پێی وت : برا من هیچ شتێکم نیە لەگەڵ باوکمدا ، تەنها ویستم بزانم چ کارێك دەکەیت کە ئێمە نەمانکردبێ تاچاوت لێ بکەم ، چونکە حەزرەت ﷺ سێ رۆژ بەو جۆرە باسی تۆی کرد... ئەویش وتی : من لەدڵمدا هیچ شك نابەم بەرامبەر موسڵمانان و ، حەسەد بەهیچ کەس نابەم ئەگەر خواشتێکی پێدابێت ...

عەبدوڵڵاش وتی : ئەمەیە تۆی ئاوا بەرزکردۆتەوە کە بەهەموو کەس ناکرێت !

کێ هەیە وەك ئەبی (ضمضم)بێت :

رۆژێك حەزرەت ﷺ بەهاوەڵانی فەرموو : کەس هەیە وەکو (ابوضمضم) ی پێبکرێت ، وتیان (ئەبوضمضم)کێیە ئەی پێغەمبەری خوا ؟ فەرمووی : ئەوە پیاوێکە بەیانیان کەرۆژی لێبوەوە دەڵێت : خوایە من سەر و نامووسم بەخشیوە ئیتر هەرکەس قسەی پێ بووتایە وەڵامی نەئەدایەوە و ، ستەمی نەئەکرد بەرامبەر ئەوانەی کەستەمیان لێ دەکرد و ، دەست درێژی نەئەکردە سەر ئەوەی کەدەستدرێژی دەکردە سەر) ئەبوداود وطبرانی .

(البزار)یش لەپەڕاوی (کشف الاستار) دا لەبابی (الزکـاة) دا دەڵێ : رۆژێك حەزرەت ﷺ هانی هاوەڵانیدا بۆ خێر و سەدەقە ، (علبە ی کوڕی زەید) هەستا و وتی: من لەبەر ئەوەی هیچم نیە ، تەنها سەرونامووسی خۆم دەبەخشم ، هەرکەس هەرچی پێ وتم وستەمی لێکردم گەردنی ئازادبێت ...

حەزرەت پاش ماوەیەك فەرمووی : (کوا علبەی کوڕیزەید) ، دووسێ جار دووبارەی کردەوە ، ئنجا کە(علبە) هەستا ، پێی فەرموو (تۆیت سەر و نامووسی خۆت بەخشی ، خوا لێی وەرگرتیت) ...

کاری کەم و پاداشتی زۆر :

سوفیانی کوڕی دینار بە(ابی بشر) دەڵێ کە هاوەڵی ئیمامی عەلی بوو ، هەواڵم بدەرێ لەبارەی ئیشی پێشینانمانەوە ، ئەویش وتی : ئەوان کاری کەمیان دەکرد و پاداشتی گەورەیان وەردەگرت ، وتی : باشە چۆن ؟ وتی : ئەوان دڵ وسینەیان ساف و

بێگەردبوو فضیلی کوڕی عیاض دەڵێ : ئەوانەی لای ئێمە گەیشتوونەتە پلەی بەرز ، بەزۆری نوێژ و ڕۆژوو نەبووە ، بەڵکو بە سەخاوەتی نەفس و سینەسافی و دڵسۆزیان بووە بۆ ئوممەت .حەزرەتیش ﷺ بۆ ئەم مەسەلەیە دەفەرموێت : (ان المؤمن لیدرك بحسن الخلق درجة الصائم القائم) ئەبوداود و ئەحمەد / واتە : بەراستی بڕوادار بەڕەوشتی جوان ئەگاتە پلەی ئەوکەسەی کەهەمیشە بەرۆژووەو خەریکی شەونوێژە .

حەزدەکەن خوالێتان خۆش بێت ؟

ئەبوبەکر مانگانە هاوکاری هاوەڵێکی خزمی دەکرد لەبەرئەوەی هەژاربوو ، کاتێك زمانی نەپاراست و بووختانەکەی بلاْودەکردەوە بەنەفامی بۆ عائیشە ، ئەبوبەکر رقی هەستا و سوێندی خوارد ئیتر هاوکاری نەکات ... خوای گەورەش ئەم ئایەتی ناردە خوارەوە ﴿ ولا یأتل اولوا الفضل منکم والسعة أن یؤتوا اولي القربى والمساکین والمهاجرین في سبیل الله ، ولیعفوا ولیصفحوا ألا تحبون أن یغفر الله لکم والله غفور رحیم ﴾ النور : ٢٢ واتە : ئەوانەی خاوەنی سامان و بەخشندەیین لەئێوە باسوێند نەخۆن کەیارمەتی خزمان و هەژاران و کۆچکەران لەپێناوی خوادا نەدەن، دەبا لێبوردەبن و، چاوپۆشی بکەن ، مەگەر حەزناکەن خوالێتان خۆش بێت ، خواش هەمیشە لێخۆشبوو میهرەبانە .ئەبوبەکریش فەرمووی : بەڵێ ئێمە حەزدەکەین خوا لێمان خۆش بێت ، بۆیە لەخزمەکەی خۆش بوو ، وە هەموو مانگێك هاوکاریی یەکەی دەدایە .

لێخۆشبوون عیززەتە :

❁پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت : (مازاد الله عبداً بعفو الا عزاً) مسلم / واتە هەرکەس لێخۆشبوو بێت خوا عیززەتی بۆ زیاد دەکات .

❁ بەبوخاری‌یان وت : چۆن دوعاناکەیت لەوانەی بوختانیان بۆ کردوویت و ئازاریان داویت ، وتی : حەزرەت ﷺ فەرموویەتی : (اصبروا حتى تلقوني على الحوض) بخاري واتە : ئارام بگرن تا لەسەر حەوزی کەوثەر بەمن دەگەنەوە .

❁ زین العابدین ئامۆزایەکی لێی تورە دەبێت و قسەی پێ دەڵێت ئەویش هیچ وەڵامی ناداتەوە ، شەوێ دەچێت بۆ لای و دەڵێ : (برام ئەگەر ئەوەی وتت راستە ، خوالێم خۆش بێت ، وە ئەگەر ئەوەی وتت وانیە خوا لەتۆ خۆش بێت) . ئیتر خوات لەگەڵ ئەویش لەم رەفتارە جوانە شەرمەزار بوو ، پەیمانی‌دایە کەجارێکی‌تر شتی وانەکاتەوە .

❁ هاوەڵێکی ئیمام ئەحمەد شەو لەماڵیان میوان دەبێت ، سەیر دەکات ئەوشەوە ئیمام ئەحمەد زۆر دەگری ، بەیانی لێی دەپرسێ کە بۆچی ئەمشەو ئەوەندە گریای،

ئەویش دەڵێت : بیرم لە لێدان و قامچییەکانی خەلیفە موعتەصەم کردەوە لەلایەك و لەلایەکی تریشەوە بیرم لەم ئایەتە کردەوە کە دوێنێ لەوانەیەکدا بەقوتابیەکانم وتەوە کە دەفەرموێت : ﴿وجزاء سيئة سيئة مثلها ، فمن عفا واصلح فاجره على الله﴾ ... بۆیە منیش سوجدەم بۆ خوا بردو گەردنی هەموو ئەوانەم ئازاد کرد کە ئازاریان داوم ، ئێمەچ سوودێك وەردەگرین ئەگەر برایەکی موسڵمان بەهۆی ئێمەوە سزابدرێت ، لەکاتێکدا ئەگەر لێی خۆش بین چاکترە چونکە خوالێمان خۆش دەبێ ..

❁ ئیبن تەیمیەش هەرگیز دوعای لەکەس نەکردووە ، بەپێچەوانەوە دوعای دەکرد بۆ ئەوانەی کەدژایەتیان دەکرد ، ڕۆژێك مژدەیان بۆ هێنا کەیەکێ لەدوژمنە سەرسەختەکانی مردوون ، ئەویش پێی ناخۆش بوو کە مردووە و پاشان چوو سەرەخۆشی کرد لەکەسوکاری و وتی هەرچیتان پێویست بوو من لەخزمەتتاندام .

بەڵێ ... بەلێخۆشبوون دڵ ئارام دەبێت و مرۆڤ پاداشتی گەورە وەردەگرێت ، ڕۆژێك پیاوێك بەعەمری کوری عاصی وت : بەخوا هەقت لێدەکەمەوە و چارت دەکەم، ئەویش وتی : دەی برا بۆ خۆت خراپە سەرقاڵ دەبیت ...

ئەبو دووجانە لەسەرەمەرگدا زۆر دڵخۆشبوو ، پرسیاریان لێکرد چۆن ئاوا دڵخۆشە وتی : قسەم لەشتێکدا نەکردووە پەیوەندی بەمنەوە نەبووبێ و هەرگیز دڵم هیچی تیانەبووە بەرامبەر موسڵمانان و دڵو سینە ساف بووم ..

لەکۆتایی‌دا وەك حەزرەت لەخوا دەپاڕێینەوە (اللهم اني أسالك الثبات في الامر وأسالك قلباً سليما) نساني و احمد / پەروەدگارا من داوای دامەزراوی و داوای دڵێکی چاك و پاك و بێ غەل و غەشت لێدەکەم (پەڕاوی الانقياء)

ئاسۆی هیمەت بەرزان

سەکینەی ئیمانی و لەززەتی وامان لێناکات دانیشین لەسوچێکی خەڵوەتگادا و خەریکی زیکر و فیکر و یادی خوابین ، بەڵکو لەگەڵ زیکر و فیکر و یادی خوادا ، هەوڵی بەردەوام و نەسرەوتن کارمانە بۆ گەیاندنی ئاینی خوا و (مراغمەی شەیتان)...

❁ لەسەرەتادا شەیتان دەیەوێت لەپڕ گومانی کوفر بخاتە دڵەوە و بەمەش خەڵکانێکی زۆری لەهەموو کاتێکدا سەرگەردان کردووە ، هەرچەندە ئەمە لەلای شوێن

کەوتوانی حەزرەت دا ❁ کەمترە بەهۆی بەڵگەو بورهانی ئیمانیی‌یەوە ، بەتایبەت لەلای بانگخوازان .

❁ ئەگەر شەیتان ئەمەیانی بۆ نەکرا ئەوا هەوڵ دەدات بڕوادار بەرەو بیدعە و زیادوکەم لەعەقیدە و کاردا ببات ، بەمەش کەسانێکی زۆر گیرۆدە دەکات ، تەنانەت بانگخوازانیش ئەمەیان تووش دەبێت و لێرەوە هۆشیارکردنەوەی بەردەوام پێویستە بۆیان ...

❁ پاش ئەمە شەیتان هەواو ئارەزوو ، وەگوناهی گەورە جوان دەکات ، کە ئەمەش زۆرکەسی پێوە گیرۆدەیە ، هەرچەندە بانگخوازان زۆربەیان لەمەوە دوورن .

❁ شەیتان نەفەسی درێژە و ئەگەر ئەمانەی بۆ نەکرا ئەوا بە گوناهی بچووکەوە بڕوادار سەرقاڵ دەکات ، ئەوانەش کە بێ ئاگان ، لەم کێشمە کێش و بگرە و بەردەیەدا بریندار دەبن ، جا ئەگەر بانگخوازان بەهۆی هۆشیاریانەوە برینداریش نەبن ، رەنگە زۆریان بڕوشێن و کەم تا زۆرێك کاریان تێ‌بکات .

❁ شەیتان دەزانێت کەنابێ بەئاشکرا ڕوو بەڕووی بانگخوازان ببێتەوە ، چونکە ئەوان هۆشیار و زیرەکن و هیممەتیان ئەوەندە بەرزە بەئاسانی فریونادرێن ، بۆیە لەبەرگی ئامۆژگاری کاردا دێتە پێشەوە و وایان لێدەکات بەشتی (مباح)ەوە سەرقاڵیان بکات و وردە وردە ساردببنەوە ، بانگەوازیش(الدعـوة)ئـالێرەدا پێوویست دەبێت لەسەری کەداوا لەبانگخوازان بکات زۆر خەریکی (مباحات) نەبن ، بۆئەوەی سەرقاڵ نەبن و دوورنەکەونەوە لەگۆڕەپانی هەوڵ و خەبات .

هەروەها بۆئەوەی هەمیشە گەرم و گوڕ و گیان لەسەر دەست و ئامادەبن بۆ هەموو ئەوپێشهاتانەی کەدێنەڕێ یان لەناو کۆمەڵگادا ..

❁ ئەگەر شەیتان لەهەموو ئەمانەدا سەرنەکەوت و زەفەری بە بانگخوازێك نەبرد، ئەوا هەوڵ دەدات ئەولەویەتی لێ بشێوێنێ ، واتە ئەگەر بانگخوازێك هەق بێت خەریکی زانست و زانین بێ ، وای لێدەکات خەریکی هەندێ سوننەت و کاری وابێ ، هەرچەند خێرن ، بەڵام لەشتانێك دوای دەخەن کە بۆ ئەو خێرترن .

❁ ئنجا ئەگەر بانگخواز لیستی ئەولەویاتی لێ نەشێواو نەبوو بەداوی شەیتانەوە ئنجا هەوڵ ئەدات کەدڵناسکی بکات ، بەجۆرێك ئەگەر ئەم چاکەیەکی کرد و ئەوانەی

دەوروبەری پیٚیان نەزانی ، یان بەچاکی مامەڵەیان لەگەڵدا نەکرد ، زوو دڵی گەرد بگریٚ و هەمیشە لەبیانوویێت و لەسەر پیٚبیٚ بۆ خۆ تۆراندن و دوورکەوتنەوە ...

ئەمەش بەوەچارەبێت کەڕەوشت بەرزی و سنگ فراوانی بێتە کالآی بالآمان و هەرکەس نیەتی خێر بوو بەرامبەرمان پیٚ بزانین و سوپاسی بکەین ، خۆ ئەگەر نیەتەکەشی بوو بەکردەوەی چاك بەرامبەرمان زیاتر دەستی رێز و حورمەتی لیٚ بنێین .

خەلیفە مەئمون دەڵیٚ : (من لم يحمدك على حسن النية ، لم يشكرك على جميل الفعال) واتە : هەرکەس سوپاست نەکات لەسەر نیەت چاکی ، سوپاسیشت ناکات لەسەر کردەوەی چاك ...

بەڵیٚ مەسەلەی نیەت زۆر گرنگە ، ئەگەر دۆستێك دڵنیابین کەنیەتی خراپ نیە بەرامبەرمان ، ئەگەر کارێکی نابەجیٚی بەرامبەرمان لێوەشایەوە هەقە زوو پیاهەڵنەشاخێین و نیەتە باشەکەی شفاعەتی بۆ بکات لەلامان .

خۆ ڕاستە ئێمە هەموو حەز بە دۆست و هاوەڵی نموونەیی دەکەین ، کە دڵفراوان و بیٚکەم و کوڕی بیٚ ، بەلآم هەروەك وتراوە (من طلب أخا بلاعيب صار بلا أخ) واتە : هەرکەس بەدوای بەندەی بیٚ عەیب دا بگەڕیٚ بیکا بەهاوەڵی ، بیٚ هاوەڵ و بیٚبرا بەتاقانەیی دەمێنێتەوە .

دەستکەوتنی برایەکی ڕاستەقینەی بیٚ غەل و غەش هەموو موڵکی دنیا دێنیٚ بۆیە کە (مخارق) ئەم دێڕە هۆنراوەیەی (ابی العتاهيه)ی بۆخەلیفە (مأمون) خوێندەوە :

وانی لمحتاج الی ظل صاحب

یروق ويصفو ان كدرت عليه

واتە : من پێویستم بەسایەی هاوەڵێکە کە هەر ڕوون و چاك بێت ، ئەگەر من لێڵیش بووم بەرامبەری و کەم و کوڕیشم هەبیٚ ...

(مامون) حەوت جار پیٚی دووبارە کردەوە و پاشان وتی: (ئەی (مخارق) خەلافەتەکەم بەرە بۆ خۆت و هاوەڵێکی وام بدەریٚ ئەگەر دەست دەکەوێت !

❁ شەیتان وا دەکات زوو هەڵچین و زوو بەر پەرچ بدەینەوە ، بەلآم دەبیٚ بزانین کەس بێجگە لەپێغەمبەران (معصوم) نیە .. کە ئەمەش حاڵی بووین دەبێت لەبەر خوا دەست بەینە باڵی ئەوانەی کە دەخلیسکێن ، بەتایبەت ئەوانەی بەتاوانکار و خراپەکار نەناسراون ، تەنها جارێك یان چەند جارێکی کەم شتێکیان لەدەست قەوماوە ، حەزرەت

❁ دەفەرموێت : (اقيلوا ذوي الهيئات عثراتهم) واتە : کەسی بەشان و شەوکەت و نەناسراو بەخراپەکاریی ئەگەر کەوت زوو دەست بدەنە باڵی باهەستێتەوە .

❁ بڕوادار بەردەوام وا لەکێشمە کێشدا لەگەڵ نەفامی و شەیتاندا ، جا ئەوانەی کەبەرچاو ڕوون و شارەزان زیاتر دەتوانن لووتی شەیتان بشکێنن و خوا لەخۆیان رازی بکەن . قورئان دەفەرموێت :﴿ ذلك بأنهم لايصيبهم ظمأ ولا نصب ولا مخمصة في سبيل الله ولايطئون موطئاً يغيظ الكفار ولاينالون من عدو نيلاً الا كتب لهم به عمل صالح ، ان الله لا يضيع أجر المحسنين ﴾ التوبة : ١٢٠ واتە : بەڕاستی هیچ تینوویەتی و ماندووبوون و برسێتیەکیان تووش نەدەهات لەپێناوی خوادا بەزایە بچێت و ، نەدەچوونە هیچ شوێنێك و پێیان نەدەخستە هیچ جێیەك بۆ باوەڕان پێی سەغڵەت بێ و دەستیان لەهیچ دوژمنێك نەدەوەشان ، کەنەبێتە هۆی ئەوەی بەکار و کردەوەیەکی چاك بۆیان تۆمارنەکرێت ، بەڕاستی خوا پاداشتی چاکەکاران ون ناکات و بەزایەی نادات .

هەروەها دەفەرموێت : ﴿ ومثلهم في الانجيل كزرع أخرج شطأه فازره فاستغلظ فاستوى على سوقه يعجب الزراع ليغيظ بهم الكفار ﴾ الفتح : ٢٩ واتە : نموونە و پێناسەی بڕواداران لەئینجیلیشدا وەك رووەکێك وایە کەلەسەرەتاوە چەکەرە بکات و پاشان ئەستووربێت لەسەر قەدەکەی ، ئەوەندە زوو پێبگات کشتیارەکان سەرسام بکات و پێیان سەیر بێت : چۆن واپێگەیی ؟! چۆن ئاوا خۆی گرت ؟! ئەم پێناسەیە بۆ ئەوەیە خوا داخ و خەم بدات بەکافران ...

بەڵێ ئەش ونمای موسڵمانان قین و داخ دەکا بەدڵی کافراندا و خەریکە لەداخا بتەقن و هەلاهەلا بن ، جا بڵێن ﴿ قل موتوا بغيظكم ان الله عليم بذات الصدور ﴾ ال عمران ١١٩ واتە : دەبمرن لە داخا ، خوا دینی خۆی هەر سەر دەخات و هەمیشە پشت و پەنای موسڵمانانە .

خەم وداخ دان بە کافران لەکاتی ڕوو بەڕوو بوونەوە و دووبەرەکی‌دا و ، بڕوای پتەوو ئیمانی دامەزراوو تەزاندنی لووتی شەیتان مەسەلەیەکە و ، هەر لێرەشەوەیە کە کاتێك شەیتان دەیەوێت بڕوادار لەنوێژدا سەرقاڵ بکات و ژمارەی ڕکاتەکانی لێ تێك بدات ، حەزرەت فێرمان دەکات کەمەکە حساب بکەین و نوێژەکە تەواوبکەین و دوایش دوو سوجدەی سەهو ببەین ، ئەم دوو سوجدەیە کاری شەیتان پووچ دەکاتەوە و خەمی پێدەخوات ،هەروەك دەفەرموێت (ان صلاته تامة ، كانتا (أي السجدتين) ترغمان أنف الشيطان) مسلم گێڕاویەتیەوە ...

لەکۆتایی‌دا ... بەرەو ئاسۆی هیممەت بەرزان ... با زیاتر دڵفراوان بین ، بارەوشت و خومان چاك بکەین و با زیاتر بەرچاو روون بین و شارەزابین لەفرت وفێڵی شەیتان و پیلانەکانی ... سا بەڵکو خوای گەورە لەخۆمان رازی بکەین ...

هیوایەتی کۆکردنەوەی تۆزوخۆڵ !

ئەگەر بانگخوازێك بیەوێ دڵخۆش بکات ، بادڵ بەو بازرگانیە بێوێنەیە خۆش بکات کە پڕ خێر و بەرەکەت و ڕوون و ئاشکرا و بێ پێچ و پەنایە ...

بازرگانی بانگخوازان لەگەڵ خوادا ، وەکو بازرگانی خەڵکانی تر نیە ، هیچ ترسی دابەزینی نرخی دۆلار و کێشەی ناردن و تەحویلی پارە و کێشەی بۆرصەکانی تیا نیە ...

نرخی سەهمەکان دیاری‌یە و چەند زیاتر ماندووبێت زیاتر خوالێی رازی دەبێت و پاداشتی دەداتەوە و قازانج دەکات.

قازانجێك لەدەقاتەوە هەتا حەوتسەد قات بگرە زۆر لەوەزیاتریش ﴿ والله يضاعف لمن يشاء ، والله واسع عليم﴾ البقرة:٢٦١ .

بۆیە هەر بڕوادارێك لەم بازرگانی‌یە تێبگات ، شەوو ڕۆژ دەداتە دەم یەك و پیاوانە قۆڵی لێ هەڵدەماڵێت و کات بەفیڕۆ نادات .

ئای چ خۆشی‌یەکە ، گەیشتن بەپێغەمبەران و پیاوچکان و شەهیدان و راستگۆیان و هاوەڵی‌کردنیان بۆ هەتا هەتایی ، سەرباقی هەموو ئەوانەش نیعمەتی بینینی خوای گەورە کە لەهەموو نیعمەتێك گەورەترە .

ئاشکرایە بەهەشتیش پلەپلەیە ، هەر پلەیەك بتەوێ بیگەیتێ ، نرخی خۆی هەیە و ، هەوڵی تایبەتی خۆی دەوێت ، کەدەستیشت کەوت یەکجاری و موڵکایەتی‌یە و حسابی کرێچیت بۆ ناکرێ !

بەهەشت بەزەحمەت و نارەحەتی تەنراوە و ژیانیش ئەو هەوڵ و زەحمەت و رەنجەیە کە ئەدرێت بۆ گەیشتنە بەهەشت ﴿ يا ايها الانسان انك كادح الى ربك كدحا فملاقيه ﴾ الانشقاق : ٦ واتە : ئەی ئادەمیزاد تۆ خۆت ماندوودەکەیت و رەنجدەریت بەرە و لای پەروەردگارت ، کە سەرەنجام لای ئەو پاداشتەکەی وەردەگریت .

جا ئەگەر ژیان بۆ خۆی بەگشتی زەحمەت و ماندوبوون بێ بۆ خەڵکی ، بۆ بانگخوازان زەحمەتترە بەتایبەتی ، چونکە ئەو هەقەی لای ئەمە بەزۆر کەس ناخوات و دژایەتی دەکرێت ﴿ واكثرهم للحق كارهون ﴾ المؤمنون : ٧٠

حەسەنی بەسری دەڵێت : (ئەم هەقە قورس و گرانە ، خەڵکی هەوڵیان داوە و بۆتە رێگر و بەربەست لەنێوان خۆیان و زۆر لەهەواو ئارەزووەکانیاندا ، سا بەوخوایە کەسێ لەسەر ئەم هەقە دانامەزرێ مەگەر لەفەزڵەکەی تێ گەیشتبێ و چاوەڕوانی عاقیبەت و پاداشتەکەی بێت) .

بەتێگەیشتن لەم راستیانە ، هەوڵدان دەبێتە خولیای سەری بانگخواز و هەموو شەوێ بێخەم سەرنانێتە سەر سەرین و هەموو رۆژێکیش خەمێکی تازەی لەبەرە بۆ کارێکی تازە و بۆ داهێنانێك کە خزمەت بەئاین و بەخەڵکی بکات .

ئنجا ئەگەر لەم رێگایەشدا خۆڵاوی ببێت و تۆز و گەردی لێ بنیشێت ، ئەو تۆز و خۆڵ و گەردەی بۆدەبێت بەپارێزەر لەئاگری دۆزەخ ، هەروەك حەزرەت ﷺ دەفەرموێت : (من أغبرت قدماه في سبيل الله ، حرمه الله على النار). جا ئەگەر کەسانێك خەو بە دۆلارو دینارەوە دەبینن ، ئەم دڵخۆشی و دڵشادییەکەی بەو تۆز و خۆڵەیەکە لەبانقی قیامەتدا پاشەکەوتی کردووە !

پادشای دادپەروەری ئەندەلس(المنصور - باوکی عامر محمد بن ابی عامر) یەکێکە لەو خواناسە تێکۆشەرانەی کەچاك لەم مەسەلەیە تێگەیشتبوو ، بۆیە لەسەردەمی دەسەڵاتیدا بەردەوام خەریکی جەنگی ڕۆم بوو ، ئەوەندە شەوقی هەبوو بۆ جیهاد ، جاری وا هەبوو دوای نوێژی جەژن بەرێ دەکەوت بەرەو گۆڕەپانی جیهاد و ڕوو بەڕووبوونەوە ، سوپاکەشی بەدوایدا دەچوون و بەم جۆرە جەژنیان لەناو تۆز و غوباری گۆڕەپانی جەنگدا دەکرد !

لەماوەی فەرمانڕەوایەتیەکەیدا زیاتر لەپەنجا جار جەنگا لەگەڵ رۆمەکاندا و سەرکەوتنی باشی بەدەست هێنا کە ئەوانەی پێش خۆی بەدەستیان نەهێنابوو . کە ئەوانەش (ابومروان بن حيان) لەپەڕاوی (مآثر العامرية) دا باسی کردوون .

بەڵێ ... لەش سووك بوو بۆ جیهاد ، ساڵی واهەبوو دووجار دەچوو بۆ ڕوو بەڕوو بوونەوەی دوژمنان و ، هەرکاتێکیش لەجەنگ بگەڕایەتەوە فەرمانی دەدا جلەکانی بتەکێنن و ئەو تۆز و خۆڵەی کەپێیانەوەبوو کۆبکرێتەوە و هەڵبگیرێت ...

جا کاتێکیش لەسەرەمەرگدا بوو ، فەرمانیدا : ئەگەر مرد ئەو تۆز و خۆڵی جیهادەی کۆکراوەتەوە بیکەن بەسەر کفنەکەی دا ، کاتێك لەناو گۆڕدا دانرا و ئەسپەردە بەخاك کرا بەڵێ ... لەدوورترین (ثغور) ی موسڵمانان ، لەناوچەیەك کە پیێی دەوترا (مدینة سالم) بەئازاری ناوسك لەکاتی جیهادا وەفاتی کرد ، لەساڵی ٣٩٣ ی کۆچیدا ، کە (ان شاء الله) شەهیدە و هەر لەوێش نێژدرا و وەسیەتەکەی جێبەجێکرا ...

کەنارگرتنی بانگخوازان

ڕاست نیە و ناگونجێ بانگخواز دەستەوسان بێت و دەست لەئەژنۆ دانیشێ و هیچ کارێك نەکات بەرامبەر نەفامی ...کارکردنیش شارەزایی و لێزانینی دەوێت ، بانگ بۆ جیهاد نابێ سەرشێتانە بێت و حساب بۆ دەوروبەر نەکرێت ، هەروەك لەسەر خۆیی بانگخوازیش نابێت بەجۆرێك بێت کە فرسەتەکان لەکیس بچن کاتێك دێنە بەردەست...

چاوگێڕانێکی خێرا بەژیاننامەی حەزرەت ﷺ و هاوەڵاندا ئەم ڕاستیەمان زیاتر بۆ ڕوون دەکاتەوە و بەئاشکرا لەقۆناغ بەندی و خوێندنەوەیان بۆ دەوروبەریان تێدەگەین .

ڕاستە ئێمە دڵخۆش و سەربەرزین بەسەرکەوتنەکانی پێشینان ، بەڵام ئەبێ بزانین کە ئەو سەرکەوتنانە لەئەنجامی چوونە پێشەوەیەکی حساب بۆ کراوەوە بووە، ئەوەتە ئامۆژگاری سەرکردەیەك بەم جۆرە کراوە (انت تاجر الله لعباده ، فكن المضارب الكيس الذي ان وجد ربحاً اتجر ، والا احتفظ برأس ماله) واتە : تۆ بازرگانی خودایت بۆ بەندەکانی ، جا ئەو بازرگانە داناو وریایە بە کە ئەگەر زانی قازانجێتی پارەکەی دەخاتە گەڕو ، ئەگەر زانی قازانج ناکات سەرمایەکەی دەپارێزێ و نایخاتە کارەوە .

بەڕاستی ئامۆژگاری‌یەکی بەرز و بەپێزە ، ئەوەتا بە بازرگانێکی ژیری دا ئەنێ کەلەمەوسیمی تایبەتدا بازرگانی دەکات ، کەدڵنیایە لەقازانج و سەرکەوتن ، خۆ ئەمەش عەیبی تیانیە ، مادام ئازایە و لەفرسەت دەگەڕێ و دەست لەئەژنۆ دانەنیشتووە..

بەڵێ ... ئازایەتی ئەوەیە کە عەقڵی لەگەڵدابێت ، غەزالی دەڵێت : (مەبەستمان لەئازایەتی ئەوەیە کە هێز و توانای توڕەبوون و تۆڵەکردنەوە مل بدات بۆ عەقڵ لەچوونەپێش و نەچوونە پێشدا) .

بەنناش دەڵێت : (پیاوی جیهادی تەنها ، وەك پیاوی جیهادی دانای بەبەرهەم نیە ، کەبەکەمترین بەخشین و بەختکردن زۆرترین قازانج بەدەست بهێنێ) .

عبدالوهاب عەزام دەڵێت : (هەموو حەرەکەت و جووڵەیەك بەرەکەت نیە ، وە هەموو چوونە پێشێك دانایی نیە ، وە هەموو ڕۆشتنێك ڕووەو خێر نیە) .

جارێکی تریش بەننا بەقوتابییەکانی دەڵێ : (هەروەك چۆن بەهەڵچوەکانتان وترا لەسەر خۆبن و چاوەڕێی فرسەت و کاتی گونجاو بکەن ، ئاواش بەوانە دەڵێم کەدانیشتوون ، هەستن کاربکەن ، لەگەڵ جیهادا پاڵدانەوە نیە ﴿ والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا وان الله لمع المحسنين ﴾ العنكبوت : ٦٩ بەرەوپێشەوە هەمیشە هەنگاوبنێن (والله اكبر) ...

ئێمە بێهیوا نابین و پەلەش ناکەین و پێش ڕووداوەکان ناکەوین ، دوورو درێژی ڕێی جیهاد سست و لاوازمان ناکات و کۆڵمان پێنادات ،چونکە دەزانین کە ئێمە پاداشت وەردەگرین ئەگەر نیەتمان چاك بێت و تەنها بۆ خوابێت) .

لەبارەی کەنارگیرییەوە بۆ خۆ چاکردن و خۆ ئامادەکردن بۆ خزمەتی بەرنامەی خوا ، (د . مستەفا مەحمود) باسی خۆی دەکات و دەڵێت (من جۆرێك لەکەنارگیریم هەیە ، بەلاّم سوودی زۆرم لێ بینیووە ، هەروەك چۆن زەوییەك دەکێڵی و تۆوی پێوەدەکەیت ، منیش هەروام ، دیارە ئەبێ ئەو تۆوە ماوەیەك لەژێر خاکدا لەبەرچاو نەبێ ، بۆ ئەوەی چەکەرە بکات و پاشان بەرهەم بدات) .

د . مستەفا مەحمود لەگەشتەکەیدا لەبێباوەڕییەوە بەرەو ئیمان سوودی لەو کەنارگیرییە بۆ خۆشارەزاکردن وەرگرت و پاشان لەزنجیرە ئەڵقەیەکی بەرنامەی (العلم والایمان) دا زۆرترین سوودی بە موسڵمانانی جیهان گەیاند و تێی گەیاندن کە زانست و ئیمان دژی یەك نین ، بەڵکو دۆستی یەکترین و هەرگیز ئیمان دژ بە زانستی ڕاست و بەسوود نەبووە کەلەخزمەتی مرۆڤایەتیدا بێت ...

یەك بەدوو تا یەك بەهەزار !

قورئانی پیرۆز دەفەرموێت : ﴿ يا ايها النبي حسبك الله ومن اتبعك من المؤمنين، يا ايها النبي حرض المؤمنين على القتال ، ان يكن منكم عشرون صابرون يغلبوا مئتين وان يكن منكم مئة يغلبوا الفا من الذين كفروا بأنهم قوم لايفقهون ، الان خفف الله عنكم وعلم أن فيكم ضعفاً ، فان يكن منكم مئة صابرة يغلبوا مئتين ، وان يكن منكم ألف يغلبوا ألفين باذن الله والله مع الصابرين ﴾ أنفال : ٦٦

واتە : ئەی پێغەمبەر ﷺ تەنها خوا بەسە بۆ خۆت و ئەوانەی شوێنت کەوتوون لە ئیمانداران کە پشتگیر و یاریدەدەرتان بێت ، ئەی پێغەمبەر ﷺ هانی ئیمانداران بدە لەسەر جەنگ ، (دژی ئەوانەی کە کۆسپن لەرێی گەیاندنی پەیامی خوادا)، ئەگەر بیست کەسی خۆڕاگر هەبێت لەئێوە ، ئەوە زاڵ دەبن بەسەر دووسەد کەسدا ، خۆ ئەگەر سەد کەس لەئێوە هەبن ، ئەوە بەسەر هەزار کەس لەوانەی کەبێ باوەڕن زاڵ دەبن ، چونکە بەراستی ئەوانە کەسانێکن کەتێناگەن (چ هێزێك پشتیوانی لە ئێوە دەکات) ..

ئەی ئیمانداران ئێستا ئیتر خوا ئەرکی لەسەر کەمکردنەوە و ئەزانێ کەلاوازیتان تیایە لەرووی ماددی و مەعنەوییەوە ، لەبەرئەوە ئەگەر سەد کەسی خۆڕاگر هەبێت لەئێوە ، ئەوە زاڵ دەبن بەسەر دووسەد کەسدا و ئەگەر هەزار کەستان هەبێت ، ئەوەزاڵ دەبن بەسەر دوو هەزاردا ، ئەویش بەویست و یارمەتی خوا ، خواش یار و یاوەری خۆڕاگرانە .

لەڕاستیدا بەهۆی ئیمان و بڕواوە دەکرێت بڕوادارێك بەرامبەر دە کافر ببێتەوە، بەلاّم خوا بەڕەحمە تەنها داوای بەرابەربوونەوەی یەك بە دوو دەکات ، هەرچەند ئەگەر سەیری جەنگی موسڵمانەکان بکەین زۆر جار لەو ژمارە و رێژانەش زیاتر بووە، بۆ نموونە :

لەبەدردا موسڵمانان ٣١٣ کەس بوون بەرامبەر زیاتر لە هەزار کەس و، لە (مؤتە)دا موسڵمانان سێهەزار کەس بوون بەرامبەر دووسەد هەزار ، هەرچەند سێ سەرکردە شەهیدبوون پاش شەش رۆژ لەجەنگێ بەهەزارەها کافریان کوشت ، سەرەنجام بەسەرکردایەتی خالیدی کوڕی وەلید کشانەوە ، بەجۆرێك کەلەمێژوودا کشانەوەی وا گرنگ و بێ زیان نەبووە ، کە ئەویش هەر جۆرێکە لەسەرکەوتن .

لەشەڕی یەمامەدا خالید ١٣ هەزار موسڵمانی لەگەڵدا بوو بەرامبەر سەد هەزاری هۆزی موسەیلەمەی درۆزن کە چل هەزاریان چەکداربوون و لەناو ناوچەکانی خۆیاندا شەڕیان دەکرد ، سەرەنجام موسڵمانان سەرکەوتن بەسەریاندا و(٢١) هەزاریان لێ کوشتن و لەموسڵمانان دوو هەزار کەس شەهید بوون ، کە نزیکەی یەك لەسەر سێیان کۆچکەران بوون و یەك لەسەر سێیان یاریدەدەران بوو ، لەناو هەموو شیاندا (٥٠٠) کەسیان قورئانیان زۆر لەبەر بوو !

لـەم سـەر ژمێریانـەوە بەجـەرگی و نەبــەردی و قارەمــانێتی بـڕواداران تێدەگــەین و پاڵەوانێتی و لەخۆ بوردوویـی و داسـتانی سـەیر و سـەمەرەش لـەزۆریان دەگێڕنـەوە بـۆ نموونە :

١ـ کاتێ خالید لەجەنگی فارسەکاندا داوای یارمەتی لەخەلیفە ئەبوبەکر کـرد ، ئەو (قـەعقاع) ی بـۆ نـارد و فـەرمووی : سـوپایەك قـەعقاعی تیـابێت ناشـکێت ! هـەروەها دەیفەرموو : دەنگی قەعقاع لەسوپایەکدا چاکترە لەهەزار جەنگاوەر !

کاتێ عەمری کوڕی عاصیش لەمیسر داوای یارمەتی کرد لە عومەری کـوڕی خـەتتاب ، چوار کەسی بۆ نارد و فەرمووی : ئەو چوارکەسە لەجیاتی چوار هەزار جەنگاوەرن .

نموونەیەك لەئازایەتی قەعقاع :

کاتێك لەساڵی ١١ ی کۆچی‌دا خەلیفـە ئەبوبـەکر فـەرمانی‌دا بـەخالید بـەرەو عـێراق بکشـێ و لەگـەڵ فارسـدا بجـەنگێ ، کارەکـە زۆر قـورس و ناڕەحـەت بـوو ، بۆیــە داوای یارمەتی کرد و ئەبوبەکریش ﷺ قەعقاعی بۆ نارد ...

ئەم پاڵەوانە نەبەردە بەردەوام لەگەڵ خالیدا بوو ، لـەڕوو بەڕووبوونـەوەی سـوپای خالیددا لەگەڵ فارسەکاندا کەچل هەزارکەس بوون و موسڵمانان هەژدە هەزار کەس بوون ، (هرمـز) سـەرکردەی فارسـەکان بـوو ، هرمـز یـەکێ بـوو لەو هەشـت سـەرکردەیەی کەلـە پلەیەکدا بوون کڵاوی تایبـەتیان دەکـردە سـەریان کە نرخەکـەی سـەد هـەزار درهـەم بـوو (خالید لەهەموو شەڕەکاندا ئەو هەشت سەرکردەیەی کوشت)...

هرمـز لەسـەرەتای شـەڕەکەدا بـەفێڵ داوای لـەخالید کـرد کـە هـەردووکیان بەتەنـها رووبەڕووی یـەك ببنـەوە ، خالید رازی بوو، کاتێ لەناوەندی هـەردوو سـوپاکەدا بەیـەك گەیشتن ، لەژێرەوە هرمز لەگەڵ دەسوار چاکی خـۆی‌دا رێکـەوتبوو کە بەخێرایی و لەپڕ لـەکاتی شـەڕی هـەدرووکیاندا پـەلاماری خـالیدبدەن ، چونکـە ئەگـەر بەهـەر هـەموویان توانیان زەفەر بەخالید بەرن و بیکوژن موسڵمانان تەواو دەبن ...

کاتێك ئەو دە سـوارە جولاّن ، وەك شـێر قـەعقاع (کـە بـەوردی و زۆر بەوریایی‌یـەوە چاوی بڕیبووە دوژمن کە نەك خیانـەت بکـەن) خێرابـەرەو دوژمـن و ناوەڕاستی مـەیدانی جەنگ هێرشی برد و نەیهێشت بگەنە لای خالید و رووبەڕووی هەر دەسوارەکە بووەوە و توانی بەتەنها پێنجیان لێ بکوژێ و بەمە پیلانەکەیان پووچەڵ بووەوە و خالیدیش توانی

هورمز بكوژێ ، بەمەش فارسەكان شكانێكی زۆر خراپ شكان ، كە ئەگەر وریایی و بلیمەتی و ئازایی قەعقاع نەبووایە موسڵمانان تووشی كارە ساتێكی گەورە دەبوون !

خالیدی سەركردە !

خالیدیش بۆ خۆی یەكێكە لەو پاڵەوانانەی كە سەركردایەتی هەر سوپایەكی كردبێ ، ئەو سوپایە نەشكاوە ، تا رۆژێك سەركردەیەكی فارسەكان لێی دەپرسێ ، تۆ چۆن ئاوا لەهەموو شەڕەكانتدا سەردەكەویت ، ئاخۆ پێغەمبەرەكەتان شمشێرێكی خوایی لەئاسمانەوە داوە بەتۆ ؟ ئەویش وتی : نەخێر ، من پێغەمبەر ﷺ دوعای بۆ كردووم كەشمشێرێكی بەكار و زاڵ بم بەسەر كافراندا ...

سەركردەیەكی تر كەناوی (جرجە) بوو ، پێش جەنگ گفت و گۆی كرد لەگەڵ خالیددا و موسڵمان بوو ، ئنجا لەریزی موسڵماندا جەنگا دژ بە فارسەكان و تەنها دووركات نوێژ فریاكەوت و شەهید بوو .

كاتێك خالید لەگەڵ دەستكەوتەكانی جەنگدا كڵاوەكەی هرمزی ناردەوە بۆ مەدینە كەبایی سەد هەزار درهەم بوو ، وە هەقی خالید بوو ، ئەبوبەكر ناردیەوە بۆ خالید ، ئەویش نەیویست و رازی نەبوو بیكاتە سەری وتی : من ئەو عەمامەیەی خۆم دەكەمە سەرم كە چەند تاڵ مووی حەزرەتم تیا داناوە ...

لەشەڕێكدا عەمامەكە لەخالید دەكەوێت و ون دەبێت ، كەتیبەیەكی(٥٠) كەسی دەنێرێ تا بۆی ئەدۆزنەوە ، ئەبو عوبەیدە پێی ناخۆش بوو ئەوەندە كەس بنێرێ بۆ عەمامەیەك ، خالید وتی ئەو عەمامەیە لەسەرما نەبێ شەڕناكەم ئەوە مووی موبارەكی حەزرەتی تیایە ! ئیتر پاش ماوەیەك گەڕان بۆیان دۆزیەوە و نایەوە سەر سەری !

چەند دیمەنێكی جەنگی یەمامە و باخچەی مەرگ :

شەڕی (یەمامە) لەقورسترین شەڕەكانی هەڵگەڕاوەكان بوو ، لەبەر ئەوەی ١٠٠ هەزار كەس بوون و چل هەزاریان چەكدار بوون و شوێنی قایم و قەڵاشیان هەبوو .

كاتێك سوپایەكی دوو هەزار كەسی بەسەركردایەتی عیكرمە رووی كردە ئەو ناوچەیە ، بەفەرمانی ئەبوبەكر دەبوایە چاوەڕێ بكەن ، بەڵام عیكرمە پەلەی كرد وجەنگاو بەخێرایی شكا ، ئەبوبكر زۆر تووڕەبوو لەپەلەكردنی عیكرمە .

دوای ئەو (شرحبیل) بەسوپایەکەوە هات ئەویش هەر رۆژە و هەواڵێکی موسەیلەمە و درۆکانی موسەیلەمەی بۆ دەهات ، خۆی بۆ نەگیراو شەڕی کرد و ئەمیش شکا ...

بۆیە کە خالید هات بە ١٣ هەزار کەسەوە کارەکەی زۆرگرانتر بووبوو ، هەرچەند لەسوپاکەی دا (زەیدی کوری خەتتاب) و (ئەبوو دوجانە) و (ام عمارە) و (وحشی) تیابوو ، بەلاّم ئەو دووشکاندنە کاری کردبووە سەر ورەی موسڵمانەکان .

خالید سوپاکەی دابەش کرد و هەموو هۆزەکان تێکەڵ بوون ، لەگەڵ دەستپێکردنی جەنگدا هەڵگەڕاوەکان گورزێکی توندیان لەموسڵمانان وەشاند و خەریك بوو بگەنە خێمەکەی خالید ...

بۆیە خالید پیلانەکەی خۆی گۆڕی وتی : خەڵکینە جیاببنەوە تا بزانین لەکوێ وە زەفەرمان پێ دەبرێ ! ئیتر بەم چەند وشەیە ، کۆمەڵی کۆچکەران جیابوونەوە و یارمەتیدەران جیابوونەوە و کۆمەڵێ لەوانەی قورئانیان لەبەربووجیابوونەوە ... ئیتر بەو جۆرە هەرکەسە و لەگەڵ کۆمەڵی خۆیدا ریز بوو ... ئنجا خالید هاواری کرد (وامحمداه ، وامحمداه ...) ئەم هاوارەی خالید و ناوهێنانەی حەزرەتە ﷺ گوڕوتینی دایە موسڵمانان و پەلاماری دوژمنیاندا و دوژمنیان شپرزەکرد ...

چەند دیمەنێکی ئازایەتی لەشەڕەکەدا :

❁ پیاوێکی (انصار) بەبرینداری بەسەنگە خشێ ، دەڕۆی بەرەو لای کۆمەڵی (انصار) ، پێیان وت : تۆ بەم حاڵەوە و بەوهەموو خوێن و برینداریەوە ئەچی بۆلایان چی دەکەی ؟ وتی : ئەوان بانگی (انصار) دەکەن ، ئەترسم ئەوان بۆ بەهەشت حەشر بکرێن و دوایی منیان لەگەڵ نەبم !

❁ زەید وتی : دان بەخۆتانابگرن و رووبەڕووی دوژمنان ببنەوە ، بەخوا من ئیتر هیچ قسەیەك ناکەم ، تا خواسەرمان دەخات یان شەهیددەبم و ئەگەمەوە بەخوای خۆم ... پاش ماوەیەك ئەویش شەهید بوو بەبێ ئەوەی وشەیەك بڵێ .

❁ عەماری کوڕی یاسر کەلەشەڕەکەدا گوێی لێ بوبووە و تەنها تۆزێکی پێوەمابوو ، وە خوێنی لێ دەڕۆی ، هاواری کرد (یا اهل القران ، زینوا القران بالفعال) ئەی ئەهلی قورئان ، بەکردەوە قورئانەکەتان جوان بکەن ، وەرن بۆ لای من ، بەمەش کەتیبەیەکی هەزار کەسی لەوکەسانە دروستکرد کە قورئانیان لەبەربوو ، ئەم کۆمەڵە (سالم مولی ابو حذیفة) سەرکردایەتی کردن ، سالم هاواری کرد : ﴿بئس حامل القران أنا ، اذا هزم

الاسلام بسببي ! ﴾ واته : من مەشخەڵدارێکی خراپی قورئانم، ئەگەر بەهۆی منەوە ئیسلام تێك بشکێت .

﴿ خالید هاواریکرد کێ زۆرانم لەگەڵ دەگرێت ؟! کوا (موسەیلەمە) بابێت ، موسەیلەمە بەترسەوە هاتە پێشەوە و پاش ماوەیەکی کەم خۆی بۆ نەگیراو رای کرد، بەمەش لەبەرچاوی شوێن کەوتووانی شکاو ئەوەندە نرخی نەما !

لەم سەرەتای شەڕەوە نزیکەی حەوت هەزاریان لێ کوژرا و نزیکەی ٥٠٠ موسڵمان شەهیدکران .

ئنجا موسەیلەمە هاواریکرد ، بچنە باخچەکە.. بچنە باخچەکە ، ئیتر بەپەلەکشانەوە بەرەو باخچەکە و چوونە قەڵاکانەوە کە دیواری بەرزیان هەبوو ، وە دەرگایان داخست ، دیارە ئەوە بچوایەتە سەر موسڵمانان هیچیان بۆ نەئەکرا بەرامبەریان و فرسەتەکە لەدەست ئەچوو ... بۆیە ئالێرەدا (بەرائی کوڕی مالیك) زرێی پۆشی و وتی بەرزمەکەنەوە ، هەرچۆنێ بێت بەرزیان کردەوە سەر دیوارەکە و خۆی هەڵدایە ناو دوژمنان و بەپەلە بەرەو دەرگاکە چوو ، چەند کەسێك هاتنە رێی کوشتنی و پاش بریندار بوون لەسیلاوە گەیشتە دەرگاکە و کردیەوە ، بەم پاڵەوانێتیەیە بێوێنەیە ، دەرگا بۆ موسڵمانان کرایەوە و توانیان نزیکەی حەوت هەزاری تریان لێ بکوژن ...

﴿ سێکەسیش بەتایبەت بەدوای (موسەیلەمە)دا دەگەڕان ، (ام عمارە) کە (حبیب) ی کوڕی بەدەستی ئەو شەهید بووبوو ، (وەحشی) کە لە ئوحوددا حەمزەی شەهید کردبوو دەیویست پاش موسڵمان بوونی ئەو گوناهەی بەوە بسڕێتەوە ، کە چۆن بەڕمەکەی (سەید الشهداء) ی شەهید کرد ، ئاوا تاوانبارترین کەسیش بەڕمەکەی بکوژێ ،هەروەها ئەبودوجانەش سێهەم کەس بوو کە مەبەستی بوو ئەوفەزڵەی دەست بکەوێ ، بەڵێ لەیەك کاتدا هەرسێکیان لەسەری حازربوون، ڕمەکەی وەحشی و دوو شمشێری (ام عمارە) و (ئەبودوجانە) موسەیلەمەیان پێکا ، بەمەش ئەو تاوانبارە سەر سەختە درۆزنە گیانی پیسی سپارد بەدۆزەخ . دوای تۆزێك هەر لەوێدا (ئەبو دوجانە) ش شەهید بوو ... بەم جۆرە موسڵمانان سەرکەوتن و سەرجەم زیانی دوژمنان بیست و یەك هەزار کەس بوو ، بەرامبەر هەزار شەهید لەموسڵمانان .

(شایانی باسە (بەرائی کوڕی مالیك) دوعای قبوڵ بووە ، لەجەنگێکدا لەعێراق موسڵمانان شپرزە دەبن ، پێی دەڵێن : بۆ دوعاناکەی سەرکەوین ؟ ئەویش دوعا دەکات

و دەڵێ : خوایە ئەمڕۆ موسڵمانان سەربخە و منیش شەهید بکە ! خوای گەورەش دوعاکەی گیراکردو موسڵمانان سەرکەوتن و ئەمیش شەهید بوو !) .

قەعقاع لەشەڕی قادسیەدا :

پاش ئەوەی قەعقاع لەگەڵ خالیدا چووبەرەو شام لەبەرئەوەی موسڵمانەکان بەسەرکردایەتی ئەبو عوبێدە حاڵیان باش نەبوو بەرامبەر ڕۆمەکان ، خەلیفە ئەبوبەکر فەرمووی (شەرت بێت خالیدیان بۆ بنێرم ڕۆمەکان وەسوەسەی شەیتانیان بیربچێتەوە) پاش ئەوەی سەرکەوتنیان بەدەستهێنا لەساڵی ١٥ ی کۆچیدا قەعقاع هاتەوە بۆ عێراق بۆ یارمەتی سوپاکەی (سەعدی کوڕی ئەبی وەقاص) ، کە سەرگەرمی شەڕی قادسیە بوون .

فارسەکان لەنزیکەی شەش سەد ساڵ پێش زاینەوە خەریکی بناغەدانانی شارستانیەت و فراوان کردنی دەسەڵاتیان بوون ، وە هەتا هەست سەد ساڵ دوای زایین بەردەوام بوون و لەسەردەستی ئیسلامدا شکان و پووکانەوە ...

واتە چواردە سەدە لەمەیدانا بوون وخاوەنی دەسەڵات و توانایەکی گەورەبوون و ئەزموونی گەورەیان هەبوو لەگشت بوارەکانی ژیاندا . بۆیە ڕوو بەرووبوونەوەیان بە سوپایەکی وەك سوپای ئیسلامی کارێکی ئاسان نەبوو ...

فارسەکان لەشەڕی قادسیەدا فیلێکی زۆریان پێ بوو کە ئەسپی موسڵمانەکان خۆیان نەدەگرت لەبەردەمیانا ... پاشان موسڵمانەکان بەلێبڕاوی‌و بەجەرگی خۆیان توانیان ئەو گوریسەی کەسندوقی سەر پشتی فیلەکەی بەستۆتەوە بیپچڕن و بەوەش سەربازەکانی ناو سندوقەکە دەکەوتنە خوارەوە ...

قەعقاع بیری کردەوە لەپیلانێك کە ئەسپی فارسەکان بتۆقێنێ ، بۆ ئەمەش ، قوماشی ڕەشی دەهێناو دەیدا بەسەر حوشتردا و تەنها دووچاوی حوشترەکە بەدەرەوە بوو بۆ ئەوەی بەرپێی خۆی ببینێ ، پاشان حوشترەکەیان ڕاودەنا بەرەو کافرەکان ، بەمەش ئەسپەکانیان کە هەرگیز شتی وا سامناکی نەدیبوو ، هەڵدەستانە سەر پێ و ئەو سوارانەی لەسەر پشتیان بوون دەکەوتنە خوارەوە ، ئەمەش هۆکارێکی باش بوو بۆ زیان گەیاندن بەدوژمن .

زوبەیری کوڕی عەوام بەرامبەر هەزار کەسە :

زوبەیر یەکێ‌بوو لەوچوار کەسەی کە لەجیاتی چوار هەزار کەس خەلیفە عومەر ناردی بۆ هاوکاری عەمری کوڕی عاص کاتێ ئابڵووقەی قەڵای (بابلیون) ی دابوو... جا

لەبەرئەوەی ئابلۆوقەکەی درێژەی کێشاو بێئاکام بوو ، زوبەیر وتی : من خۆم ئەبەخشم بەخوا ، وەهیوادارم بەهۆی منەوە خوا ئەو قەلأیەتان بۆ فەتح بکات ..

زوبەیر پیلانێکی ژیرانەی داناو لەنیوەشەودا لەجێگایەکەوە کە هەستی پێنەکەن توانی پەیژە بنێ بەدیواری قەلأکەوە و بەتەنها سەرکەوێ ، پاشان لەسەر دیوارەکەوە شێرانە بە (الله اکبر) ەوە پەلاماری دوژمنی دا و هەندێ لە پاسەوانەکانی سەر دیوارەکەی کوشت و بەو دەنگی (اللە اکبر) ە و بەو هێرشە لەپڕە دوژمن پەشۆکا و سەرەنجام دەرگاکرایەوە و موسڵمانان سەرکەوتن .

غەزای ئوحود و حونەین :

قورئانی پیرۆز لەباسی طالوت و جالوت دا لەسوورەتی (البقرە) ئایەتی(٢٤٦ ـ ٢٥٢) باسی وانەیەکی کرداری و ئەزموونێك دەکات کەبەسەر بروادارەکانی (بەنی ئیسرائیل) دا هاتووە و تیایدا جەخت دەکاتە سەر ئەو راستیەی کە ﴿کم من فئة قلیلة غلبت فئة کثیرة باذن الله و الله مع الصابرین ﴾ واتە : چەندەها جار دەستەوتاقمی کەم سەرکەوتوون بەسەر دەستەی زۆردا بەفەرمانی خوا و بەئیزنی خوا ، وە خواش یارویاوەری ئارامگرانە

پاش ئەوەی برواداران دوعادەکەن و دەپاڕێنەوە کەسەریان بخات ، خوای گەورەش بەئیزنی خۆی و فەزڵی خۆی سەرخستن ﴿ فهزموهم باذن الله ﴾ جاتێگەیشتن لەم مەسەلەی (باذن الله) یە زۆر گرنگە ، چونکە سەرکەوتنی تەنها لەلایەن خواوەیە ﴿ وما النصر الا من عند الله العزیز الحکیم ﴾ ال عمران : ١٢٦ جائەگەر موسڵمانان پابەند بوون بە دینی خواوە و چی لەتوانایاندابوو کردیان و مەبەستیان بوو ئایینی خوا سەربخەن ، خوای گەورە سەریان دەخات ، ئەگەر ژمارە و تواناکانیشیان کەمیش بێت ﴿ یا ایها الذین امنوا ان تنصروا الله ینصرکم ویثبت اقدامکم ﴾ محمد /٧

جائەو نموونانەی پێشەوە کەباسمان کردن و سەدەهای تریش کەبوارنیە لێی بدوێین بەڵگەی روون و ئاشکران لەسەر ئەم مەسەلەیە ...

لەجەنگی ئوحودیشدا موسڵمانان هەزار کەس بوون چوون بەرەنگاری کافرەکان ببنەوە کەسێهەزار کەس بوون ، لەرێگا یەك لەسەر سێ ی سوپاکە بەهۆی (عەبدوڵڵای کوڕی ئوبەی کوڕی سەلول)ەوە گەڕانەوە و وتیان : مادام بەقسەی ئێمەیان نەکردووە و لەمەدینە نەماونەتەوە بۆ شەڕ ، ئەوا دەگەڕێینەوە ، بەمەش موسڵمانەکان نزیکەی حەوت

سەد کەسێك مانەوەو، لەسەرەتادا خوا وەعد و پەیمانی خۆی بردە سەر لەگەڵیان و سەری خستن ﴿ولقد صدقكم الله وعده اذ تحسونهم باذنه﴾ ال عمران/١٥٢ پاشان کەتیرهاوێژەکانی سەرشاخی ئوحود بینیان کافرەکان شکاون و هەڵدێن ، بە ئیجتهادی خۆیان شاخەکەیان بەجێهێشت و هاتنە خوارەوە بۆ غەنیمەت کۆکردنەوە و بەمەش فەرمانی حەزرەتیان شکاند و خوای گەورەش دەستی لێبەردان و ئنجا خالید کەهێشتا کافر بوو چووە سەرشاخی ئوحود و بەمەش پشتی موسڵمانان چۆڵ بوو ، شکان و بوو بە وانەیەکی زۆر گەورە کە ئەگەر سەرپێچی بکەن خوا سەریان ناخات : ﴿ حتى اذا فشلتم وتنازعتم في الامر وعصيتم من بعد ما أراكم ما تحبون منكم من يريد الدنيا ومنكم من يريد الاخرة ثم صرفكم عنهم ليبتليكم﴾ ئنجا خوای گەورە لێیان خۆش بوو ، ﴿ولقد عفا عنكم﴾ وە خوا فەزڵ وبەخششی زۆرە بۆ ئیمانداران﴿والله ذو فضل على المؤمنين﴾ جەنگی حونەنیش وانەیەکی گەورە و مەزن بوو ، قورئان دەفەرموێ : ﴿لقد نصركم الله في مواطن كثيرة ، ويوم حنين اذ أعجبتكم كثرتكم فلم تغن عنكم من الله شيئاً ، وضاقت عليكم الارض بما رحبت ثم وليتم مدبرين ، ثم أنزل الله سكينته على رسوله وعلى المؤمنين وأنزل جنوداً لم تروها وعذب الذين كفروا وذلك جزاء الكافرين﴾ التوبة ٢٩ واتە : سوێندبێت بێگومان خوای گەورە لەزۆر شوێندا سەری خستن (کە دیارە ژمارە تان کەم بووە و کافرانیش زۆر بوون) .

لەرۆژی حونەینیش کاتێك کە زۆریی ژمارەی خۆتان سەرسامی کردبوون ، جا ئەو زۆریە هیچ فریاتان نەکەوت و شکان ، زەویش چەندە فراوانە لێتان هاتەوە یەك و لەوەودوا هەمووپشتان هەڵکرد و راتان کرد پاشان خوای گەورە ئارامی و ئاسوودەیی دابەزاندە سەر پێغەمبەرەکەی و سەر ئیمانداران و سەربازانێکی دابەزاند کە نەتاندیووە ، سزای ئەوانەشی‌دا کەبێ باوەڕبوون ، ئەوەش سزا و پاداشتی بێ باوەڕانە .

بەڵێ لەگەڵ ژمارەی زۆریشیاندا ، کە هەندێکیان دەیانووت ئەمڕۆ لەبەر زۆریمان ناشکێین ، خوا دەستی لێبەردان و شکان ، بەهۆی ئەوەی دوژمن کەمینی بۆ دانابون و موسڵمانان شپرزەبوون ، پاشان (عباس) بەدەنگی بەرزی هاواریکرد و نزیکەی سەد کەس لەکۆچکەر و یاریدەدەران لەدەوری حەزرەت ﷺ کۆبوونەوە ، ئەو سەد کەسە وەك برووسکە ، یان گەردەلوول دایان بەسەر دوژمندا و شکاندیانن ، ئەمەش وانەیەکی تری بەنرخ بوو بۆ موسڵمانان لەوەدا کەسەرکەوتن لەلایەن خواوەدێت ..

قورئان موسڵمانان پەروەردە دەكات لەسەر ئەوەی كەدانەبەزن و خۆیان بەكەم نەزانن چونكە بڕوادارن ﴿ولا تهنوا ولا تحزنـوا وأنتم الاعلـون ان كنتم مؤمنيـن﴾ ال عمـران واتــە ئــەی بــڕواداران لاواز و سســت مــەبن و خــەم مــەخۆن ئێــوە پایەبــەرزترن و سەركەوتووترن ئەگەر ئیمانداری چاك بـن ... ئنجا باشیش بزانـن كـە دینـی خـوا وەك درەختێكە كـە رەگـی داكوتـابێ و بـەناخی زەویداچووبێتـە خـوارەوە و لـق و پۆپـەكانی بەئاسماندا هەڵچووبن وەهەمیشە بەئیزنی خوا بەروبووم بدات : ﴿ الم تر كيف ضرب الله مثلاً كلمة طيبة كشجرة طيبة أصلها ثابت وفرعها في السماء تؤتي أكلها كل حيـن بـاذن ربها ويضرب الله الامثال للناس لعلهم يتذكرون﴾ ابراهيم : ٢٥ .

ئافرەتانی پایەبەرز و شكۆمەند

قورئانی پیرۆز باسـی پایەبـەرزی (مەریـەم) و (ئاسـیای ژنـی فیرعـەون) دەكـات وەك دوونموونەی ئیمانداری بەرز و خاوەن هیممەت ، هەروەها باسی دووئافرەتی كافر دەكات كە هاوســەری دوو پێغەمبــەربوون و چــاكی مێردەكانیــان هیــچ ســوودی پێنەگــەیاندن ، قورئان دەفەرموێت ﴿ ضرب الله مثلا للذين كفروا امرأت نوح وامرأت لوط كانتـا تحت عبدين من عبادنا صالحين فخانتاهما فلم يغنيا عنهما من الله شيئا ، وقيل ادخلا النار مـع الداخلين ، وضرب الله مثلاً للذين امنوا امرأت فرعون اذ قالت ربي ابن لي عندك بيتاً في الجنة ونجني من فرعون وعمله ونجني من القوم الظـالمين ، ومريم ابنـة عمـران التـي أحصنت فرجها فنفخنا فيها من روحنا وصدقت بكلمات ربها وكتبه وكانت من القانتين ﴾ التحريم : ١٢ واتە : خوا نموونەی هێناوەتەوە بەژنی نوح ولوط بۆ ئەوانـەی كـەبێباوەڕ بوون ، كە ئەو دووئافرەتـە هاوسـەری دوو بـەندەی چـاك و پـاكی ئێمـە بـوون ، كـەچی خیانـەتیان كـرد و بڕوایـان پێنـەهێنان ، ئیـتر ئـەو پێغەمبەرانـە فریـای هاوسـەرەكانیان نەكەوتن و ، لەقیامەتدا بەوژنانە دەوترێت : بچنە ناو ئاگری دۆزەخەوە و لەگەڵ ئەوانەدا كەدەچنە ناوی . هەروەها خوا نموونەی هێناوەتەوە بەهاوسەرەكەی فیرعەون بۆ ئەوانەی كە باوەڕیان هێناوە ، كاتێك وتی : پەروەردگارا لەلای خۆت لەبەهەشتاماڵێكم بۆ دروست بكە و لەدەست فیرعەون و كار و كردەوەی رزگارم بكەو ، لەدەست ئەم گەلە ستەمكارەش دەربازم بكە .

هەروەها نموونەی هێناوەتەوە بەمەریەمی كچی عیمرانیش كە داوێنی بەپاكی ڕاگرت ، لەورۆحەی كە بەدەستمانە ، فوومان پێداكرد ، ئەویش باوەڕی تەواوی هەبوو بەگوفتار

و فەرمانەکانی پەروەردگاری و هەمیشە و بەردەوام ملکەچ و فەرمانبەردار و خواناس و نزاکار بوو ...

بەڵێ ...تاقیکردنەوە و ئەرکەکەی (مەریەم) سەلامی خوای لێبێ زۆر قورس بوو ، لەمەسەلەی شەرەف و ناموسدا بوو ، موعجیزەیەکی گەورەبوو ، کەمناڵ بەبێ باوك و دایك ببێت ، یەکەم جار بوو شتی وا رووبدات بۆیە مەگەر بڕواداڕەکان ئەگینا کەس نەبوو بڕوای پێبکات ، لەبەرئەوە خوای گەورە فەزڵی دا بەسەر هەموو ئافرەتانی جیهاندا ﴿ واذ قالت الملائكة يا مريم ان الله اصطفاك وطهرك واصطفاك على نساء العالمين ، يا مريم اقنتي لربك واسجدي واركعي مع الراكعين ﴾ ال عمران:٤٣

واتە : جوبرەئیل وتی : ئەی مەریەم بەراستی خوا تۆی هەڵبژاردووە و خاوێن و پاکیزەی کردویت ، هەڵی بژاردوویت و فەزڵی داویت بەسەر هەموو ئافرەتانی جیهاندا ، ئەی مەریەم ملکەچ و فەرمانبەرداری پەروەردگارت بە ، سوژدە و کڕنووشی بۆ ببە لەگەڵ کڕونووشبەراندا .

هەر لەئافرەتاندا ، خەدیجەو فاتمەی کچی حەزرەت ﷺ لەوشاژنە پایە بەرزانەن کەبەرامبەر هەزاران ئافرەتن ، هەروەك لەفەرموودەدا باس لەپلە و پایەیان کراوە ...خەدیجە خوای گەورە سەلامی بەجوبرائیلدا بۆ ناردووە کەئەویش بەحەزرەتی راگەیاندووە و مژدەی کۆشکێکی گەورەی نایابی داوەتێ ...

فاطمەش (سيدة نساء أهل الجنة) یەو هەرکاتێك بهاتایە سەری لەباوکی بدایە ، حەزرەت ﷺ بەو هەموو پایە بەرزی و گەورەیی‌یەوە کەباس ناکرێت لەبەری هەڵدەستا و ناوچەوانی ماچ دەکرد و لای خۆیەوە دای دەنا ...

کاتێکیش کە شووی کرد بە ئیمامی عەلی و ماڵەکەیان تۆزێ دووربوو لەمزگەوتەوە ، حەزرەت ﷺ داوای لەهاوەڵێك کرد کە ماڵەکەی چۆڵ بکا بۆ(فاطمە) لەبەرئەوەی نزیك ماڵی حەزرەت بوو ﷺ ئەویش چووە شوێنێکی‌ترەوە و ماڵەکەی خۆی‌دا بە ئیمامی عەلی و (فاطمە) ...

هاوسەرەکەی سوڵتان (قطز) شەهید دەبێت :

سوڵتان (قطز) لەرۆژی جومعەدا بەهیوای دوعای موسڵمانان و یارمەتی خوای پەروەردگار پەلاماری تەتەرەکانی‌دا لەشەڕی (عين جالوت)دا ... لەشەڕەکەدا پێنج تەتەر فرسەتیان هێناو هەڵیان کوتایە سەر سوڵتان (قطز) خەریك بوو بیکوژن ، لەوکاتەدا سوارێکی دەموچاو هەڵبەستراو فریای کەوت و پەلاماری پێنج تەتەرەکەی دا و بەخەستی

بریندرابوو ، کاتێ خەریك بوو بکەوێت هاواری کرد (ئاگات لەخۆت بێت سولتانی موسڵمانان ، وا من پێشت کەوتم بۆ بەهەشت) ...

سولتان هات بەلایەوە سەیری کرد ژنەکەی خۆیەتی ، هەڵیگرت و بردیەوە خێمەکەی و ناوچەوانی ماچکردوو دەگریا بەسەریاو دەیووت (واحبیبتاه ... واحبیبتاه) ، ژنەکەی لەگیانەلآدابوو بە دەنگێکی نرم بەهەزار حالْ وتی : مەڵێ (واحبیبتاه) بەڵکو بڵێ (وا اسلاماه) و ئیتر گیانی سپارد و شەهید بوو ... سولتانیش بەجێی هێشت و چووە ناو شەڕەکە و هاواری کرد (وا ا سلاماه) (وا اسلاماه) ، ئەم هاوارە و شەهیدبوونی ژنەکەی بوونە مایەی بەرزبوونەوەی ورەی موسڵمان و بەگوڕوتینێکی بێوێنەوە پەلاماری دوژمنیاندا و شکاندیانن ... (باقات الورود النضرة - ابراهيم النعمة) .

(اردە کچی حارث) و پاڵەوانێتیەك :

لەکاتێکدا(ابرقباذ) خەڵکی (میسان) ی کۆکردەوە و هەستا دژ بە موسڵمانان ، (مغیرة کوری شعبة) چوو بەرەو روویان و ماڵ و منالْ و کەل و پەلیان لەناوچەیەك بەجێهێشت و لەلای (مرقاب) نزیك روو باری دیجلە بەدوژمنان گەیشت .

(اردە) بیری کردەوە کە هەروا دانەنیشێ و کارێك بکات ، بۆیە ژنانی هەڵنا کەلەگەڵیا بەرەو جەنگەکە بچن و هەندێ قوماش و لەچکیان کرد بە ئالأ و لەدوورەوە ئەو هەموو ئافرەتە دەرکەوتن و تەپ و تۆز بەرز بۆوە ، فارسەکان ترسان وایانزانی یارمەتی سوپای تر هاتووە بۆ کۆمەکی موسڵمانان و ، سەرەنجام شکان و هەڵهاتن)ل٩٢ لافتات للمبصرین / مریم النعیمی .

رۆڵی گرنگی دایك :

ئاشکرایە دایك ئەگەر بەکاری خۆی هەستێو بەچاکی و بەرێك پێکی منالەکانی پەروەردەبکات ، دەتوانێت لەرێی منالەکانیەوە خزمەتی گەورە پێشکەش بکات ...

دایکی ئیمام مالیك حەزدەکات کوڕەکەی رێی راست بگرێ و خزمەتێك بە ئیسلام بکات ، بۆیە هەر ئەوەندە کوڕەکەی بالْغ دەبێت عەمامەیەك دەکاتە سەری و دەینێرێ بۆ فێربوون و دەڵێ لەپێشدا رەوشت و خوو (ئەدەب) و پاشان (عیلم) فێر ببە ...

ئەوەبوو ئیمام مالیك ئەو بلیمەتەی لێدەرچوو کەناوبانگی لەکۆن و نوێدا لەهەموو جیهانی ئیسلامیدا بلأوە ...

دایکی شافیعیش هیممەت بەرز بوو بۆیە کورەکەی هەرچەند هەتیویش بوو ، بردی بۆ ماڵە خزمانی لەمەککە و وای کرد کە لەحەوت ساڵیدا هەموو قورئان و لەدەساڵیدا (موطأ) ی ئیمام مالیك لەبەربکات و پاشان لەشانزە ساڵیشدا فتوابدات و بوو بەو پیاوەی کە ئیمام ئەحمەد لەبارەیەوە دەڵێ(شافیعی وەکو خۆرە بۆ دنیا) .

نەوەیەکی خەڵەتاو !

دوژمنـان هـەوڵی زۆریـاندا ، نـەوەی نـوێی موسـڵمانان لـەرێ لابـدەن و سـەرقاڵی شتێکیان بکەن کە نە بۆ دنیا و نە بۆ ئاخیرەت سوودی لێ وەرنەگرن.

بەڵێ ... بێچووە شێری موسڵمانیان دەستەمۆکرد و بەجۆرێك پـەروەردەیان کـرد کە خۆی لێ ببێ بەئاسك و لەنجە ولارو ناسکی لێ بباری !

ئنجا بیریان بـردەوە کەباوکی شێربووە و چەندەها پاڵەوانێتی نوانـدووە و پـادشـای دارستان بووە ... ئەم پیلانەش دکتۆر محمـد اقبـال لەهۆنراوەیەکیدا ئامـاژەی بـۆ دەکـات

علموا الليث جفلة الظبي و امحوا
قصص الاسد في الحديث القديم
همهم غبطة الرقيق برق
كل تاويلهم خداع عليم (المنطلق ٥٧)

بەڵێ ... دوژمنانی ئیسلام شەوو رۆژیـان نایـە دەم یـەك تاسەرکەوتن لەکارەکەیاندا و بێچـووە شـێری موسـڵمانیان کـردە ئاسـك و هـەرچی چیرۆکی پاڵـەوانێتی شـێر هەیـە سڕیانەوە لەمێژووی دێریندا !!

لەفلیمێکی کـارتۆنی منـاڵاندا ، بێچووە شـێرێك لەناو کۆمـەڵێ بزنـدا گـەورە دەبێـت ، بۆیە وەك ئەوان رەفتار دەکا و کاتێکیش رووی خۆی لەناو ئاودا دەبینیـەوە دەسڵەمیەوە و لای سەیربوو کەبۆچی ئەم لەهاوەڵانی ناچێت ...

تا مـەیمونێك مـاڵی ئاوابێت هاتـە لای و ئامۆژگـاری کـرد و بەهـەر حـاڵێك بـوو تـێی گەیاند کە ئەم لەبنەماڵەی شێرە و کـاتی خـۆی بـاوکی پاشابووە ، ئەم بەرچاو روونـی و وورپابوونەوەیە پاڵی پێوەنا کە ئـەمیش وەك باووباپـیرانی بێـت و سـەرەنجامیش توانـی کاروباری دارستانەکە بگرێتەوە دەست ...

جا بەراستی موسـڵمانانیش هـەروایان لێ قـەوماوە ! بەهـەزارەها جـۆر هـەوڵدەدرێت رابـردووی پرشـنگداریان بیربېرێتـەوە و پاشـان وایـان لێبێـت ئەوانـە بکەنـە پێشـەوا و

مامۆستای خۆیان کە دوژمنان فوویان پیادەکەن و پڕو پاگەندەیان بۆ دەکەن و ناوی (النجم) ئەستێرەی گەشی ئاسمانی (گۆرانی ، سینەما ، سەماکردن،... هتد) یان لێ دەنێن یان بەسوپرمان و باتمانێکەوە سەرقاڵیان دەکەن کە مەگەر هەر لە خەیاڵی (هولیوود)دا هەبێت ...

بەڵام ئاشکرایە کەخوا ﴿ لایرضی لعباده الکفر﴾ ، وە بەفەزڵ و رەحمەتی خوایەتی خۆی کەسانێکی هیممەت بەرز و (مجددی) نارد کە بانگی موسڵمانانیان کردەوە بۆسەر شارێگەی ئیسلام و توانیان بانگێکی وابدەن بەجیهاندا کە ژمارەیەکی زۆری پێ هۆشیار بێتەوە ...

دوا وتە

پاش ئەم گەشتە ئیمانی‌یە چاك وایە لەخۆمان بپرسین ئاخۆ ئێمە بەرامبەر بەچەندین ، یەك یان دوو یان دە یان سەد یان هەزار ؟!

ئاخۆ توانیبێتمان شتێك لەژیاندا زیادبکەین ، هەروەك مصطفی صادق الرافعي دەڵێ : (ئەگەر نەتوانی شتێك لەژیاندا زیاد بکەی مانای وایە لەژیاندا زیادیت !) .

هەقە هەریەك لەئێمە لەکوێوە دەتوانێ و هەرچۆنێکی بۆ دەکرێ خزمەتێ پێشکەش بکات ، ئەگەر دەڵێی دنیا گۆڕدراوە ، دەڵێم ئەوە کەناڵەکانی راگەیاندن رۆژانە موسڵمانان بەرەو شەهادەت باڵدەگرن و بەبەردەوە رووبەڕووی زایۆنی دەبنەوە ، ئەگەر باسی زیندووەکانی لای خۆشمان نەکەین ، ئەوە رابردووی پرشنگدار و پڕشکۆی موسڵمانانی باوباپیرمانە ، کە هەرچیان بۆکرابێ لەخزمەت کردوویانە ، کاك ئەحمەدی شێخ نموونەی بانگخوازێکی هۆشیار و کۆڵنەدەربووە کە لێرەدا نامەوێ باسی بکەم و لەپەڕاوی (کاك ئەحمەدی شێخ لەروانگەی مەکتووباتەکانیەوە) تیشك خراوەتە سەری ...

لەئافرەتانیشدا ئەوە (حەپسە خانی نەقیب) لەدایك بووی ١٨٦١ ز و لەساڵی ١٩٥٣ دا کۆچی دوایی کردووە ، لەو رۆژەی خۆیدا شاژنێك بووە بەرامبەر دەیەها پیاو ! لەماڵی خۆی زۆر یارمەتی هەژار و بێنەوایان و هەتیوانی داوە ، هەرچی رووی کردبێتە ماڵەکەی ئەو پەری رێزی لێگرتووە و پاشان نەیهێشتووە بەدەستی بەتاڵ و بەنا ئومێدی بڕواتەوە ، لەهەرچی خوادابێتێ هاوکاری کردووە ، تەنانەت بیری لای شێتەکانی شێتخانەی بەغداش بووە ، هەموو جار کە شێخ قادری مێردی چووە بۆ بەغداد داوای لێکردووە کە سەربدات لەوشێتانە و ئەگەر موحتاجی جل و بەرگێکن ، یان هەرشتێکن

بۆیان دابین بکات ، بەتایبەت ئەوانەی کە خەڵکی سلێمانی بوون و لەوێدا ژیانیان بەسەر بردووە ! (شایانی باسە کە بۆ یەکەمجار قوتابخانەی نەهێشتنی نەخوێندەواری کرایەوە لەسلێمانی ، ئەمیش وەك قوتابییەك دەچووە پۆلەوە و لەبەر مامۆستا هەڵدەستا ، ئەوانیش بەشەرمەوە تکایان لێدەکرد کە هەڵنەستێ و بەرێزیشی قایل نەدەبوو دەیووت من لەبەر زانستەکەتان هەڵدەستم کە بلاوی دەکەنەوە) (رۆژنامەی ئایندە) .

بەڵێ ... لاکردنەوە لەهەژار و داماوو بێنەوایان مایەی بەدەستهێنانی رەزامەندی خوایە هەروەك لەفەرموودەدا هاتووە (انما تُرزقون وتنصرون بضعفائكم) ، ئەمە لەبواری خزمەتە کۆمەلایەتیەکاندا ، بەهەمان شێوە لەبوارەکانی تریشدا نموونەمان زۆرە ، ئەوە مەولەوی خواناسی پەپوولەی دەوری چرای ئیمان و ئیسلامەتی کە بەسێ زمان (کوردی و فارسی و عەرەبی) هۆنراوەی‌ئیمانی وتووە و لەوبوارەدا ئەسپی خۆی تاوداوە ..بۆ نموونە کاتێك لەبارەی (عەقیدە) وە هۆنراوەشاکارەکەی دادەنێ ، (شێخ عوسمانی سراج الدین) ی رابەری (خوای لێ‌رازی‌بێت) خەو بە حەزرەتەوە ﷺ دەبینێ ، کە پێی دەفەرموێ : (ئەم نامەیە بۆ ئێمە نێردراوە و خۆشەویستە لامان و لێی رازین) ... ئنجا کەجەنابی شێخ عوسمان ئەم مژدە خۆشە بەمەولەوی دەڵێت ئەویش لەخۆشی‌دا هۆنراوەکەی ناو دەنێت (العقيدة المرضية) ...سەیری لاپەرە (٨٢١) عەقیدەی مرضیەی مەولەوی بکە .

سەرچاوە :

١ ـ تەفسیری ئاسان مامۆستا بورهان محمد امین

٢ ـ ریاض الصالحین / نوری فارس

٣ـ لافتات للمبصرین / مریم النعیمي

٤ ـــ عقیــدەی مرضیـــە ی مەولـــەوی (لێكدانـــەوەی مامۆســـتا مـــەلا عبدالكـــەریمی مودەریس) .

٥ ـ رسالة في الحب ـ عباس السیسي

٦ ـ منهاج التربیة الاسلامیة / ل ١٨٦ ـ د ماجد عرسان الكیلاني)

٧ ـ الانقیاء ـ ابراهیم عبدالله الدویش

٨ ـ مقالات لمحمد احمد راشد / موقع المسار ـ الانترنیت

٩ –**بەرنامەی** (نلقى الاحبة) قناة **اقرا**

١٠ ـ گۆڤاری (المجتمع) الكویتیه

١١ ـ **باقات الورود** النضرة من حكایات المسلمین العطرة / ابراهیم النعمة

١٢ ـ المنطلق / محمد احمد راشد

١٣ ـ الامام حسن البنا ـ داعیة مجاهدا ـ شهیدا ـ محمد عبدالله الخطیب .

١٤ ـ سلسلة المنهاج ـ هاشم محمد علی .

١٥ ـ هەڵبژاردەیەك لە عەقیدەی مەرضیە / بابە علی شێخ عومەر قەرەداغی .

١٦ ـ رۆژنامەی ئایندە / ژمارە / ٢٠ ساڵی ١٩٩٩ (وتارێك لەبارەی حەپسەخانی نەقیبەوە ...) .

پێڕست

بەهاری دڵان

بەرگی سێیەم

پێشەکی

سوپاس و ستایشی بێپایان بۆ خوای پەروەردگاری جیهان و درووود و سەلامیش لەسەر گیانی سەرداری پێغەمبەران و یار و یاوەر و شوێن کەوتوان ...

بەرگی سێیەمی(بەهاری دلان) دێتەوە خزمەت خوێنەرانی بەچەپکێك سەرگوزەشتەی هیدایەتەوە ، هیدایەتی کەسانێکی تینوو کە بەدوای ئاودا وێلن و سەرەنجام پێی دەگەن و دڵ و دەروون و هەست و هۆشیانی پێ ئاو دەدەن و ، هەریەکەیان بەزمانی حاڵیان دەڵێن:

ئەو رۆژانەی ... کاتێك ویستم

تەمەنی کورتی ژیانم ... هەروا نەڕوا

دڵی تینووم ، مەزرایەك بێ

پڕبێ لەدرەختی بڕوا...

ویستم

کەشتی وێڵی ژینم ، کەناری دەریای

لێدیاربێ

سەری ماندووم

لەخەمی گومانی هەڵە و ... شەونخونی

بیرکردنەوە

هەتا هەتایە رزگاربێ ...

ویستم

خاوەن پەیامێك بم... زۆر بەهێزبێ

شوێن کەوتەی بەرنامەیەك بم

ووتەو کرداری پیرۆزبێ

ویستم

بێئامانج و مەبەست نەبێ

کارو هەوڵدانم

خەوو خۆراك و پۆشاکم ، یاسا وسنووری

بزانم

ویستم

ڕێگای هەنگاونانم ڕاستە ڕێبێت

چاو هەق دیدەو ...زمان وشەی ڕاستی

پێبێت

کەوتمە گەڕان

هەرچی بیرو بۆچوون هەبوو ، سەرم لێدان

لای هەریەکە

بۆماوەیەك لەگەڵ فەرهەنگ و باسیدا

کەوتمە دووان...

تاسەر ئەنجام

ئەوەی دڵم پێی تینووبوو

ئەوەی گیانم لەپێناوی ، ڕێگەی دووری بۆ

بڕیبوو

دوای ماندوبوون ...

حەوایەوە لەپاڵ ئیسلام .... (بێداری خوشکان ژمارە (٠) ١٩٩٦ . دایکی خەلات)

قورئانی پیرۆز پەڕاوپەڕتوکێك نییە بۆکات بەسەر بردن بخوێنرێتەوە ، بەڵکو پەڕاوێکی موبارەکە و مایەی هیدایەتە ، قورئان خۆی لە دەیەها ئایەتدا جەخت دەکاتە سەر ئەو ڕاستییە ﴿قد جاءتكم موعظة من ربكم وشفاء لما في الصدور وهدى ورحمة للمؤمنين﴾ ٥٧: يونس ﴿ هذا بصائر للناس وهدى ورحمة لقوم يؤمنون ﴾ الجاثية : ٢٠

خوای گەورە هیدایەت دەرە

لەم دنیایەدا شوێنەوار و ڕەنگدانەوەی ناوو سیفاتە پیرۆزەکانی خوادەبینین ، بۆ نموونە : کە دەڵێین خوا میهرەبانە و بەڕەحمە ، ئەوەتا بەشێك لەسەد بەشی ڕەحم و میهرەبانی خۆی لە زەویدا داناوە و ، بەهۆی ئەو میهرەبانییەوەیە کە دەبینین تەنانەت گیانداران میهرەبانی دەنوێنن بۆ بەچکەکانیان و باوك و دایك شەونخوونی دەکێشن بۆ منداڵەکانیان و بەدڵ و گیان و سەروماڵ گەورەیان دەکەن.

هەروەها سیفەتی (عدل) ی خوا ، ئەوەتا دەبینین چۆن تۆڵە لەستەمکاران دەکاتەوە و تاپەتی زوڵم وستەم پتەوو ئەستووربێت زووتر دەپچڕێت و لەفەرموودەی قوودسیشدا

دەفەرموێ : (يا عبادي اني حرمت الظلم على نفسي وجعلته محرما بينكم فلا تظالموا...).

مەسەلەی هیدایەتیش هەروایە ، خوای پەروەردگار (هادی)یە و قایل نابێت بەندەکانی کافربن و دووربن ﴿ ان تكفروا فان الله غني عنكم ولا يرضى لعباده الكفر﴾ الزمر : ٧ واتە : ئەگەر کفریش بکەن ، خوا دەوڵەمەندە و پەکیلە کەس نەکەوتووە ، هەرچەندە رازی نابێ بەندەکانی کفربکەن ، لەبەرئەوە بەردەوام پێغەمبەرانی ناردووە ، چونکە تا ئەوان نەنێرێ و خەڵکی هۆشیار نەکاتەوە سزایان نادات ﴿ وما كنا معذبين حتى نبعث رسولا ﴾ الاسراء : ١٥ دەڵێن نزیکەی ١٢٤ هەزار پێغەمبەر هاتوونەتە سەر ئەم ڕووی دنیایە ، دواهەمینیان حەزرەتە ﷺ کەقورئان پێی دەفەرموێت ﴿ وكذلك اوحينا اليك روحا من أمرنا ، ماكنت تدري ما الكتاب ولا الايمان ولكن جعلناه نورا نهدي به من نشاء من عبادنا وانك لتهدي الى صراط مستقيم ، صراط الله الذي مافي السموات والارض ، الا الى الله تصير الامور ﴾ الشورى : ٥٣ واتە : ئەی محمد ﷺ ئێمە قورئانمان بۆ رەوانەکردیت لەلایەن خۆمانەوە، کە ژیانبەخشە بەرۆح و گیان و عەقڵ ، تۆ نەتدەزانی قورئان چییە و ئیمان چییە ، بەڵام ئێمە ئەم قورئانەمان کردە نوور و رووناکی کە هیدایەت و رێنمویی هەرکەس کەبمانەوێت لەبەندەکانمی پێ دەکەین ، ئەوانەی کەدڵی بۆدەکەنەوە و بەچاکی گوێی بۆ دەگرن ، بێگومان تۆ رێ نیشاندەریت و رێنمویی دەکەیت بۆ رێگە و رێبازێکی راست و دروست ، کەرێگە و رێبازی ئەو خوایەیە ، کە هەر بۆ ئەوە ئەوی لەئاسمانەکان و زەویدایە ، سەرەنجامی هەمووکارێکیش هەر بۆلای خوا دەگەڕێتەوە .

دیارە هیدایەتی قورئان بۆ تەواوترین و راسترین و چاکترین بەرنامەیە ﴿ ان هذا القران يهدي للتي هي أقوم ﴾ الاسراء : ٩

حەزرەت ﷺ وگشت پێغەمبەران و بانگخوازان ، تەنها کاریان رێنیشاندان و رێ رۆشن کردنەوەیە و کەس ناتوانێ بەزۆر کەس هیدایەت بدات ، تەنانەت پێغەمبەر ﷺ زۆر حەزی بەموسڵمان بوونی (ابو طالب)ی مامی دەکرد ، کەچی بڕوای نەهێناو بەکافری مرد ، قورئان لەم بارەیەوە هاتە خوارەوە و فەرمووی : ﴿ انك لا تهدي من أحببت ولكن الله يهدي من يشاء ...﴾ القصص : ٥٦ .

بەڵێ ... دڵەکان بەدەست خواوەن ، ئەگەر خێریان تیابێ و هەوڵبدەن و بیانەوێ خوا هیدایەتیان دەدات ﴿ والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا ﴾ العنكبوت : ٦٩

بەلاَو موسیبەت خەڵکی هۆشیار دەکاتەوە

خوای گەورە بێجگە لەوەی کە پێغەمبەرانی ناردووە ، کافران هۆشیار دەکاتەوە بەبەلاَ و موسیبەت ، جاروباریش تێیان دەسرەوێنێ ، خۆیان یان دەرودراوسێیان ، سا بەڵکو بگەڕێنەوە و لەخەوی غەفڵەت و بێئاگایی بێدار ببنەوە ﴿ ولا يزال الذين كفروا تصيبهم بما صنعوا قارعة أو تحل قريباً من دارهم حتى يأتي وعد الله ، ان الله لا يخلف الميعاد ﴾ الرعد : ٣١

دووڕووەکانیش بەهەمان شێوە ﴿ اولا يرون أنهم يفتنون في كل عام مرة أو مرتين ثم لايتوبون ولاهم يذكرون ﴾ التوبة : ١٢٦ واتە : ئایا دووڕووەکان نابینن ساڵی یەك دووجار تاقیان دەکەینەوە و بەلاَو موسیبەتیان بۆ دەنێرین ، سا بەڵکو بیربکەنەوە و واز لەدوو ڕوویی بهێنن ، کەچی ئەوان دوای ئەو هەموو بەلاَو ناڕەحەتی و ئاگادارکردنەوەیە ، پەشیمان نابنەوە و وریانابنەوە !

موسوڵمانانیش بەهەمان شێوە خوای گەورە هەروا وازیان لێناهێنێ بڵێن بڕواداریـن و تەواو ، بەهەموو جۆرێك تاقیان دەکاتەوە ، (تا قولی ڕەش و سپی لەبواردا دەرکەوێ) ... هەروەك دەفەرموێ : ﴿ ما كان الله ليذر المؤمنين على ما انتم عليه حتى يميز الخبيث من الطيب ﴾ الاعراف : ١٣٩ .

هەروەها موسڵمانان داوایان لێکراوە کە هەموو ڕۆژێ حەڤدە جار لەنوێژە فەرزەکانیاندا داوابکەن و بڵێن ﴿ اياك نعبد واياك نستعين ، اهدنا الصراط المستقيم﴾چونکە هەموو کەسێ سەرگەردانە ، مەگەر ئەوەی کەخوا هیدایەتی بدات، هەروەك لەفەرموودەی قودسیدا هاتووە (يا عبادي كلكم ضال الا من هديته فاستهدوني أهدكم) ئەی بەندەکانم ئێوە هەموو سەرگەردان و وێڵن مەگەر کەسێك من هیدایەتی بدەم ، داوای هیدایەت بکەن با هیدایەتتان بدەم ...﴿ ئەگەر سەیری سورەتی فاتحە بکەین کە تیایا داوای هیدایەت دەکرێ –اهدنا الصراط المستقيم – دەبینین بە دوایدا لە سورەتی بەقەرەدا دەفەرموێت – الم ذلك الكتاب لا ريب فيه هدى للمتقين – کە ئەمەش ئەوە دەگەیەنی کە هەرکەس هیدایەتی دەوێ لە قورئاندا دەستی دەکەوێ ﴾ .

ئازادی بیروباوەڕ

قورئانی پیرۆز لەڕۆژەکانی یەکەمی بانگەوازەوە ، ئازادی بیروباوەڕی ڕاگەیاندووە و لەمێژووی موسڵمانانیشدا لەکۆن و نوێدا ڕەنگی داوەتەوە ، بۆ نموونە :

١) لەسورەتی المزمل دا کەسێیەم سوورەتە هاتوەتە خوارەوە دەفەرموێت : ﴿ ان هذه تذکرة ، فمن شاء اتخذ الی ربه سبیلا ﴾ واتە : ئەم ئایەتانە یادخەرەوەن و هەرکەس دەیەوێت باریّی بەرەو پەروەردگاری بگرێتە بەر .

٢) لەسوورەتی المدثر کە چوارەم سوورەتە دەفەرموێت : ﴿ کلا انه تذکرة فمن شاء ذکره ﴾ وە لەسوورەتی (عبس)یشدا ئایەتی (١٢) هەمان شت دەفەرموێت .

٣) لەسوورەتی (یونس) ئایەتی(٩٩) دا دەفەرموێت : ئەگەر پەروەردگارت بیویستایە هەموو ئەوانەی سەرزەوی بڕوایان دەهێنا ، دەی تۆ زۆر لەخەڵك دەکەیت کە بڕوا بێنن ؟ دیارە مرۆڤ سەرپشك کراوە و دنیاش تاقیکردنەوەیە ﴿ ولوشاء ربك لامن من في الارض کلهم جمیعاً أفانت تکره الناس حتی یکونوا مؤمنین ﴾ .

٤) لەسورەتی (کهف)یش دا دەفەرموێت : پێیان بڵێ : ئەم هەق و راستییە لەپەروەردگارتانەوەیە ، کێ دەیەوێت باوڕوابهێنێت ، کێش نایەوێت بابڕوا نەهێنێت، ئێمە حسابیان لەگەڵ دەکەین و ئامادەمان کردووە بۆ ستەمکاران ئاگری دۆزەخ ﴿ وقل الحق من ربکم فمن شاء فلیؤمن ومن شاء فلیکفر انا اعتدنا للظالمین ناراً احاط بهم سرادقها ﴾ الکهف : ٢٩ .

٥) ئەو ئایەتانەی پێشەوە هەموویان لە مەککە هاتونەتە خوارەوە ، لە مەدینەش بە هەمان شێوە جەختی لەسەر کراوەتەوە : ﴿ لا اکراه في الدین قد تبین الرشد من الغي ﴾ البقرة : ٢٥٦ واتە : لەئایین دا زۆرکردن نیە ، هەق و ناهەق روون کراونەتەوە و هەمووکەس ئازادە چی هەڵدەبژێرێت .(ل٩٩ پەروەردەی ئیسلامی . نووسەر) .

دیارە خوای گەورە دەوڵەمەندە و پەکی لەکەس نەکەوتووە و ئاتاجی بەکەس نیە ﴿ ومن کفر فان الله غني عن العالمین﴾ ال عمران:٩٧

واتە : ئەوەی کە باوەڕی نەهێناوە وکوفر دەکات ، بابزانێت کە خوا دەوڵەمەندە و بێنیازە لەهەموو خەڵکان ...

پێغەمبەرانیش ئەمەیان بەگەلەکانیان فەرمووە ، ئەوە حەزرەتی موسی سەلامی خوای لێ بێ کە بە (ئیسرائیلیەکان) دەفەرموێت : ﴿ ان تکفروا أنتم ومن في الارض جمیعاً فان الله لغني حمید ﴾ ابراهیم : ٨ .

لەمێژووی ئیسلامیشدا ئەم سنگ فراوانی و زۆرنەکردنە ئاشکراو نمایانە ، (عتاب کوڕی شمیر) دەڵێ: وتم بەپێغەمبەری خوا ﷺ : ئەی نێردراوی خوا باوکێکی پیرو برام

هەیە ، با بیانهێنم بەڵکو لەسەر دەستا موسڵمان ببن ، ئەویش فەرمووی : ئەگەر موسڵمان بن چاکترە بۆیان ، خۆ ئەگەر لەسەر ئاییني خۆشیان بمێننەوە و موسڵمان نەبن ، ئەوا ئیسلام سنگی فراوانە ، (وازیان لێ بهێنە بابەئارەزووی خۆیان بڕیار بدەن) .

لەسەدەی چواری کۆچیشدا (ابن العطار الاندلسي) دەڵێت : (بۆ موسڵمان بوونی هەر گاور و جوولەکەیەك دەبێت بەڵگە نامەیەك بهێنێت لەلای قازیەوە کەشایەتی چەند کەسێکی لەسەربێت ، کە زۆری لێنەکراوە و بەئازادی خۆی ئیسلامەتی هەڵبژاردووە) حەزرەتیش بۆ پاراستنی مافی ئەوانەی کەبڕواناهێنن و لەژێر چەتری دەوڵەتی ئیسلامیدا دەژین و (ذمي) ن ، دەفەرموێت : (من اذى ذمياً فقد اذاني) هەرکەس ئازاریان بدات ئازاری منیداوە !

هەروەها بۆ زیاتر پێکەوە ژیان و زۆرنەکردن لێیان ، لەئیسلامداڕێدراوە کەلەخاوەن نامەکان ، ژن بهێنرێ و خزمایەتی دروست ببێت ...

بەڵێ ... موسڵمانان بەسنگ فراوانییەوە مامەڵەیان کرد لەگەڵ ئەهلی کتابدا و ئازادیان لێزەوت نەکردن و دەستیان نەبرد بۆ پەرستگاکانیان ، بۆیە دەبینین ، شوێنکەوتووانی ئەو ئاینانە لەدێرزەمانەوە ماون لەناو موسڵماناندا و پەرستگاکانیشیان هەربەپێوەن .

لەلای خۆشمان ئەوپێکەوە ژیانە بەهەمان شێوە بووە ، بۆ نموونە کاك ئەحمەدی شێخ کە رابەر و پێشەوای موسڵمانان بوو لەسەردەمی خۆیدا زۆر بەئاسایی کچێکی گاوری هێنا بۆ کورەکەی و پاش ئەوەی کورێکیان بوو ، بۆی ناونان (عیسی)...

گاورەکانیش لەکوردستاندا رۆڵی نیشتمانی و خزمەت گوزاری خۆیان بینیوە کە هەقە لەبەرچاو بێت ، بۆ نموونە کەریمی عەلەکە لەساڵی گرانی و قات و قڕیەکەدا هاوکاری خەڵکی هەژار و لێقەماوی زۆری کرد .

جا ئێستاش بەڕێزان ئەوە سەرگوزەشتەی ئەوانەی کە بەبێئەوەی کەس زۆریان لێبکات و هیچ فشارێکیان لەسەربێت .خۆیان ئەم رێباز وبەرنامەیەیان هەڵبژاردووە ، فەرموون :

(١) خالیدی کوڕی وەلید

خالید باسی تەوبە و پەشیمانی و گەڕانەوەی خۆی دەکات و دەڵێت :

هەرجارێك جەنگابم لەگەڵ موسڵمانانداا ، دوایی سەیرم کردووە هیچمان بەهیچ نەکردووە و هەردەم داهاتوو بۆ ئیسلام بووە .

لەکاتێکدا موسڵمانان هاتن بەرەو حودەیبیە ویستیان بێنە مەککە و عومرەبکەن ، من و چەند سوارێك لەکافرەکان ویستمان فرسەتیان لێبێنین و پەلاماریان بدەین ، کەلێیان نزیك بووینەوە ، بینیمان نوێژدەکەن ، زانیم کەنوێژ هات هیچ شتێك گرنگتر نیە بەلایانەوە لەنوێژەکە ، موسڵمانان نوێژی (خوف)یان دەکرد و ئامادە و لەسەرپێ بوون بۆ روو بەڕووبوونەوە بۆیە لەونوێژەدا کەنیوەڕۆ بوو هیچمان بۆ نەکرا ، خۆمان هەڵگرت بۆ نوێژی عەسر ، کەعسریش هات بەهەمان شێوە نەمانتوانی هیچ بکەین بەرامبەریان ، کەوتە دڵمەوە کە ئەمانە لەسەر هەقن و زانیم کە ئەوپیاوە (واتە حەزرەت) قەدەغەیە و پارێزراوە) .

پاشان سوڵحیان کرد و منیش چارم نەما ، وتم ، ئەگەر بڕۆم بۆ حەبەشە بۆ لای نەجاشی ، خۆ ئەویش موسڵمان بووە ... وتم :ئەگەر بچم بەرەو شام ، باشە چۆن واز لەئاینەکەی خۆم بێنم و ببمەگاور و بچمە سەر ئایینی رۆمەکان ؟! بۆ ساڵی داهاتوو حەزرەت ﷺ هات بەرەو مەککە و منیش سەری خۆم هەڵگرت بۆناو شاخ و داخی ناوچەکە و خۆم ون کرد ، (ولید) ی برام کە موسڵمان بووبوو زۆر گەڕابەدوامدا ، پاشان نامەیەکەی گەیشتە دەستم کەتیایا نووسیبووی : (بەناوی خوای بەخشندەی میهرەبان ، لەدواییدا دەڵێم : دووریت لەئیسلام بەلامەوە جێی سەرسامیە ، لەکاتێکدا تۆ ئەوەندە ژیر و عاقڵیت ، چۆن شتێکی وەك ئیسلام هەیە و تۆی ژیریش هیچی لێنازانی ؟ سەیرە ! پێغەمبەری خوا ﷺ ئەحواڵی تۆی لێ پرسیوم و فەرمووی : کوا خالید ؟ منیش وتم : خوا دەیهێنێ ، ئەویش فەرمووی : چۆن یەکێکی وەکو ئەو دەبێ ناحاڵی بێ لەئیسلام ، ئەگەر تواناو هەوڵی لەگەڵ موسڵماناندا یەك بخستایە باشتربوو بۆی ، وە ئێمە لەپێش خەڵکانیترەوە دامان ئەنا ... جا بۆیە برام فریاکەوە و هەقی ئەو کارە ساڵحانە بکەرەوە کەلەمەوبەر لەکیست چوون) .

کاتێك ئەم نامەیەم پێگەیشت گورج بوومەوە بۆرۆیشتن و حەزم زیاتر کرد لەئیسلام ، وە زۆرم پێخۆش بوو پێغەمبەر ﷺ ئەحواڵی پرسیبووم !

لەوماوەیەشدا خەونێکم بینی ، کەلەخەوەکەم دا لەشوێنێکی تەنگ و تەسکدابووم خەریك بوو بخنکێم ، دوایی چوومە شوێنێکی فراوان و خۆشەوە و رزگارم بوو ! دوایی ئەم خەوەم بۆ ئەبوبەکر گێڕایەوە و فەرمووی : مژدەی خێرە (انشاء الله) ...

ئنجا چووم بۆ لای (صفوان کوڕی ئومەیە) وتم : بەسە ئێمە چیمان لەم حاڵ و وەزعە دەست کەوت ، ئیتر بەسە عینادی و کەللەڕەقی ، ئەویش زۆر بە ڕەقی وەڵامی‌دامەوە و وتی : ئەگەر تەنها من بمێنمەوە موسڵمان نابم ! لەدڵی خۆمدا وتم : کابرا باوك و براو کەسی کوژراوە کەیفی خۆیەتی موسڵمان نابێ ! ئنجا چووم بۆ لای (عیکرمە) ئەویش بەهەمان شێوە وەڵامی‌دامەوە ...پاشان چووم بۆ لای (عوسمان کوڕی تەڵحە)کە کلیلی کەعبەی لەلابوو ، ئەوهات لەگەڵمدا و پاشان لەرێگا بە (عەمری کوڕی عاص) یش گەیشتین کەئەویش نیازی موسڵمان بوونی هەبوو...کە گەیشتینە مەدینە وەلید بەڕاکردن هات بۆ لام و وتی : خێراکە حەزرەت چاوەڕێتە ... وتم : ئاوا نایەم ، جارێ بابچم خۆم بگۆڕم و خۆم ئامادەکەم ... ئنجا چووم چاکترین جل و بەرگێ کە هەم بوو پۆشیم و هاتم بۆ لای حەزرەت ﷺ ، هەر لەدوورەوە کەبینیمی زەردەخەنە لەسە دوولێوی موبارەکی بوو ! کە گەیشتمە بەردەمی وتم : سەلامت لێبێ ئەی نێرراوی خوا...ئەویش بەڕوویەکی گەش و خۆشەوە سەلامەکەی سەندەوە ... وتم : اشهد ان لا اله الا الله واشهد انك رسول الله...فەرمووی : وەرە دانیشە ، سوپاس بۆ ئەو خوایەی کەهیدایەتی دایت، من ئەمزانی کەژیریت ، ئاواتە خوازبووم کەعەقڵت بەرەو خێرت ببات ...

منیش وتم : ئەی پێغەمبەری خوا ، من دژایەتی هەقم کردووە و ڕووبەڕووی موسڵمانان بوومەتەوە دوعام بۆ بکە خوا لێم خۆش بێت ، حەزرەت ﷺ فەرمووی (ئیسلام بوون رابردوو دەسڕێتەوە) وتم : لەگەڵ ئەوەشدا حەزدەکەم دوعام بۆ بکەی ، ئەویش فەرمووی :خوایە لەخالید خۆش ببە، هەرچی‌یەکی کردووە دژ بەئیسلام .

پاش منیش (عثمان و عه مر)یش بەیعەتیان دا ....شایانی باسە لەساڵی هەشتەمی کۆچی مانگی (صفر)خالید لەتەمەنی چلویەك ساڵیدا موسڵمان بوو ...

(٢) سارا ئۆکۆدا

سارا لەبارەی خۆیەوە دەڵێت : من لە تۆکیۆی یابان لەدایك بووم ، لەلای ئێمە ئایین زیاتر وەك کولتور ماوەتەوە و خەڵکی لەکاتی جەنازەدا دەچن بۆ کەنیسەی بوذی، وەلەکاتی مارە بڕیندا دەچن بۆ کەنیسەی مەسیحی و، بۆ پیرۆزبایی ساڵی نوێش دەچن

بۆ کەنیسەی شنتۆ و، بەپێی نەریت ئافرەت خۆی پێش مارەبڕین هەڵگری باوەڕێك نیە و پاش مارەبڕین ئایینی مێردەکەی وەردەگرێت .

لەماوەی خوێندندا لەقوتابخانەی تایبەتی و خوێندنی کۆلیژم لەتۆکیۆ ، هیچ باسی ئایین لەئارادا نەبوو ، هەرچەندە من سەرقاڵی لێکۆڵینەوە بووم تاوەك بتوانم واتای راستی بوون تێبگەم .تۆکیۆم بەجێشهێت و بەرەو نیویۆرك رۆیشتم بۆ خوێندنی (بالیە) ، پاشان بۆ بەدیهێنانی خەونەکانم دەستم کرد بەگەڕان بەدوای خوێندنی فەلسەفەی سەردەمی نوێ ، بەلاّم ئەمیش سوودی نەبوو ... تێگەیشتم کە ئازادی وا لەناخی خۆمدایە ...پاشان بۆماوەی سێ‌ساڵ (ئایینی بەراوردم) خوێند ، لەسەرتاوە ئیسلامم لە بەرچاو کەوتبوو ، کاتێ لەپۆلدا مامۆستا دەربارەی تاك و تەنهایی (الله) قسەی دەکرد ، هۆشیاری تەواوی پێدەدام ، بەلاّم نەمدەتوانی بەتەواوەتی لەگەڵیدا رۆبچم ! بەر بەستێکی زۆر گەورە لەمێشکمدا هەبوو ، کە بەدیمەنی ناشیرین و وێنەی نەشیاوی ئەم ئایینە بنیات نرابوو ، تازەش یابانم بەجێ هێشتبوو ، وە لەخوێندنەکەمدا بەشەهادەی قەشەی راوێژکاری رۆحی دەرچووبووم . بۆیە لەخۆم دەپرسی (چۆن قەشایەتی بۆ خەڵکی بکەم ، کاتێ کەمن خۆم ، ئایینم نیە ؟!) جا لەبەرئەوەی وەلاّمم پێ‌نەبوو پشت گوێم خست !

رۆژێکیان لەتەلەفون دا هاوڕێیەکم وتی : السلام علیکم ، لێم پرسی : واتای ئەم قسەیە چیە ! ئەویش بۆی روون کردمەوە ، وەلەبەر ئەوەی باوکی ئیمامێکی پاکستانی بوو زۆر زانیاریم دەربارەی ئیسلام و موسڵمانان لێ وەرگرت ، بەلاّم دیواری بەگری لەناخمدا هەر بەهێز بوو ...گەڕامەوە بۆ زانکۆ بۆ وەرگرتنی پلەیەك لەکارێکی کۆمەلاّیەتیدا ، لەوێ هاوڕێیەتی موسڵمانانم زۆر کرد ، یەکێکیان پێی وتم : ئایین شتێکە دەبێ بەتەواوەتی شوێنی بکەوی ، وەقورئانێکی پێشکەش کردم و وتی : (هیوادارم ئەمە ئەو وەلاّمەی تیابێت کە تۆ بۆی دەگەڕێیت) .

کاتێك قورئانەکەم خوێندەوە گەیشتمە واتای دەسەلاّتە بەتواناکە (القوة العظمى) بەلاّم نەمدەزانی چۆن ئەوبیروباوەڕە وەربگرم ؟ وەچۆن رێ لەتووڕەبوونی خێزانەکەم بگرم ؟ خەڵکی ئاخۆ چیم پێ بڵێن ؟ خوشکێکی موسڵمان دڵسۆزانە قسەی بۆ کردم و وتی : گەر بەڕاستی دەزانی لەدڵتا ، قبوڵی بکە ، ئیسلام پێنج پایەیی هەیە و موسڵمان بوون گرنگترە لەبالاّپۆشی ، تۆشایەتمان بهێنە و شتەکانی‌تر دواتر لەکاتی خۆیاندا دێنە

دی .ئەوە خاڵی وەرچەخانم بوو ، ئەو وشانە چوونە مێشکمەوە و ڕۆحیان گرتم و بەربەستەکەیان ڕووخاند ، ئیتر ڕۆیشتم بەرەو مزگەوت و لەوێ شایەتمانم هێنا .خێزانەکەم زۆر زۆر تووڕەبوون ، باوکم هەوڵیدەدا پەشیمانم بکاتەوە و دایکیشم زۆر خەفەتی دەخوارد ، لەئیمامەوە فێربووم کەشەڕکردن باش نیە و بێ هودەیە ، لەبەرئەوە خۆم دوور ئەگرت لەتووڕە بوونیان و را ئەوەستام تا هێوردەبوونەوە .لەبانقی یابانیدا خەریکی کاری خۆم بووم و دەمزانی کەمن وورده ورده هەنگاو دەنێم ، هەرچەند پۆشاکی ئیسلامیم لەبەردایە ... بەم زوانەش سەردانی تۆکیۆم کرد کە زۆر مەڵبەندی ئیسلامی گەورەی لێکراوەتەوە و ، ئافرەتە یابانییەکانم بینی کە چۆن بەپەرۆشەوە ئیسلامیان لەئامێز گرتبوو ...هەندێکیان شوویان بەموسڵمانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست کرد بوو ، زۆر بەختەوەر بوون لەژیانی هاوسەریاندا .قبووڵ کردنی ئیسلام گەورەترین تاقیکردنەوەی ژیانمە و من بەختەوەرم بەم ئاینە و دەزانم ڕێگەیەکی ڕاستە ، ڕۆح و جەستەم هاوسەنگییان وەرگرتووە و هەوڵی گەشە کردن ئەدەم ...(ئاینده ژمارە (٢٤) ساڵی ١٩٩٩ / پەیمان حەمە صاڵح لەئینگلیزییەوە وەری گێڕاوە) .

(٣) جودیث هیلد بیرانت

(اللـه) م خۆش دەوێ ... بەو وشانە گۆرانی بێژ و ئەکتەری سینەمایی ئەڵمانی بەناوبانگ (جودیث) باس لەموسڵمان بوونی خۆی دەکات ، کەلەساڵی ١٩٩٧ ئایینی پیرۆزی ئیسلامی هەڵبژارد ، چونکە تەواوترین ئایین و بەرنامەی ژیانە و پاش موسڵمان بوونی ناوی خۆی گۆڕی بۆ (هدی).

کاتێك تەمەنی (١٢) ساڵان بوو ، دایکی موسڵمان بوو ، بەبێئەوەی زۆر لەم بکات موسڵمان ببێت ... (جودیث) لەپەڕاوەکانی فەلسەفە و ئاینیەکان کۆڵیەوە تابڕوای لەسەر ئیسلام دامەزرا ...

لەگەڵ ئەوەدا کە تەنها هەندێ نزا و پاڕانەوە بەزمانی عەرەبی دەزانێت ، پابەندی ئیسلامە و بەهیچ شێوەیەك توخنی خواردنەوە و مادە بێهۆشکەرەکان ناکەوێت کە زۆر بڵاوە لەنێوان گەنجە ئەڵمانیەکاندا ...

(جودیث) ئێستا تەمەنی (٢٢) ساڵە و بەرێکوپێکی نوێژەکانی ئەنجام دەدا و دەڵێت : (نوێژی بەیانی ئەوەندە لام ئاسانە هەروەك ئەوە وایە بەیانیان دەم و دانم بشۆم !) .

هـەروەها بەبـەرگی بالاپۆشـی‌یەوە لـەناو کۆمـەڵگادا دێـت و دەچێـت و شـانازی دەکـات بەئیسلامەوە و هەردەم خەریکی خۆ هۆشیار کردن و فێربوونی زیاتری ئیسلامە ...

(جوديـث) دەڵێت : ئیسـلام ئـاینێکی تـەواوو گشـتگیرە و پـەیڕەوە باشـەکانی هـەموو ئاینیەکانی تریشی لەخۆگرتووە ... وە جیٚی داخەکە زۆربەی خەڵکی تەنها بەژیانی ئەم جیهانەوە سەرقاڵن و بیریٚك لەپاشەڕۆژ ناکەنەوە .

خاتوو (هدی) ئامادە نیە شووبکات بەکەسێکی نا موسڵمان هەرچەندە بەدڵیشی بێت و دەڵێت بیروباوەڕەکەم رێم نـادات کـاری وابکـەم ... وە ئێسـتا لەشـاری میونـخ دەژی و لەمزگەوتەکەی ئەوشارەش نوێژەکانی ئەنجام دەدا و وەسیەتیشـی کـردووە پـاش مردنـی لەگۆڕستانی موسڵمانان بەخاك بسپێرێت .

(ئایندە (٣١) ساڵی ٢٠٠٠ کەلـە رۆژنامـەی تورکـی (Takvim) ی رۆژی ١٩٩٩/١٢/٥ ەوە وەرگیراوە) .

(٤) حنان

ژنــە گۆرانــی بێــژی میســری (حنــان) لەچاوپێکــەوتنێکدا لەکــەناڵی فــەزایی (اقرا)بەرنامەی (المواجهات) دا وتی : لەچەند ساڵ لەمەوبەرەوە بیردەکەمەوە چی بکەم و چۆن خوا لـەخۆم رازی بکـەم . راسـتە خـوا نیعمـەتی زۆری بـەمن داوە ،مـێردی بـاش ، خـێزانی باش ، دەسـتکەوتی بـاش لـەکارە هونەریـەکاندا ، بـەڵام خۆنـابێ تاسـەر مەسـتی دنیـا و هـەواو ئـارەزووبین ، بۆیـە بـەردەوام دوعـام دەکـرد و لـەخوا دەپاڕامـەوە ، خـوای گەورەش کەسەیری دڵ و نیەت و ئیخلاص دەکات بەفەزڵ و میهرەبانی خـۆی هیدایـەتی دام و لەخـەوی غەفڵـەت بـەئاگای هێنـام .مـن دەسـتی قودرەتـی پـەروەردگارم دەبینـی لەزۆرشتدا ، کەزیاتر دەبوونـە مایـەی خواناسین و رۆشـنی بـۆم ... هـەروەها لـەریٚی دۆستایەتیم لەگەڵ هونەرمەندە بالاپۆشەکاندا وەك (شهیرە و عفاف شعیب و نسرین) ەوە لەخۆشەویستی راستی نێوان موسڵمانان تێگەیشتم و ئـەوان بوونـە پێشەوا و مامۆسـتام ...جـاران مـن قورئـانم دەخوێنـد ، بـەڵام بەشـێکی زۆرکـەمی تێدەگەیشـتم ، وام دەزانـی خۆداپۆشین و بالاپۆشی سوننەتە ، کەچی کە زیـاتر شارەزایم پـەیداکرد زانیم کە فـەرزە لەسـەر هـەموو ئـافرەتێکی بـاڵغ ...پــاش ئــەوەی کــە خــوا هیدایــەتی دام ، تێگەیشـتم کـەدینداری راسـت تەنـها نوێـژوو رۆژوو نیــە ، بــەڵکو گێڕانــەوەی نەفســە لــە هــەموو ئەوشتانەی کە خوای گەورە قەدەغەی کردووەلێمان و دیارە دەبێت مرۆڤ لەگەڵ نەفسـی

خۆی تێبکۆشیٚ و عەقڵی خۆی نەداتە دەست دنیا و هەواو ئارەزوو ، چونکە هەموو ئەم دنیایە دەبڕێتەوە و لێپرسینەوەش لەری٘ی هەموومان دایە .کاتێك ریٚڕەوی ژیانی خۆمم گۆڕی بەرەو هەق و ڕاستی ، هەندیٚ کەس لۆمە و سەرزەنشتیان کردم و لایان شتێکی عاجباتی بوو ، هەندێکی دیکەش بەگەرمی پیرۆزباییان لیٚکردم ...لەسەرەتاوە تا ساڵێك حەزم نەدەکرد چاوپێکەوتن بکەم لەگەڵ هیچ رۆژنامە و گۆڤارێکدا لەترسی ئەوەی نەك شتێك بڵێم بەنەشارەزایی کەلەجیٚی خۆیدا نەبێت ... ئێستاش لەسایەی خواوەوە بەردەوامم لەسەر فێربوون و شارەزایی تەواو لەئاینەکەمدا و رۆژانە زیاتر بەرەوپێش دەچم . (ئاینده (٣٠) ١٩٩٩) .

(٥) رانیا علوانی

لەدیدارێکدا لەبەرنامەی (المواجهات) ی کەناڵی (اقرأ) کەلەگەڵ کچە پاڵەوانی جیهانی وەرزشی مەلەوانی (رانیا علوانی) سازکرا ، سەرنجی بینەرانێکی زۆری راکێشا ، بەتایبەت کە ئەم کچە میسریە تەمەنی (٢٣) ساڵە و لەدوای (١٧) ساڵ مەشق و راهێنان و بەدەست هێنانی دەیان مەدالیای سەرکەوتن ، کە دواهەمینیان بەشداری‌کردنی بوو لەئۆڵومپیاتی (سیدنی) لەئوستراليا ، ماوەی پێنج ساڵیشە لەکۆلیژی پزیشکی دەخوێنێت لەئەمەریکا ، دوای بەدەستهێنانی پلەی پاڵەوانێتی جیهان و شکاندنی ژمارەی پێوانەیی بڕیاری وازهێنان و بالاٌپۆشی راگەیاند .

(رانیا) لەلایەن حکومەتی میسری‌یەوە هەزارەها جونەیهی بۆسەرف کراوە تابگاتە ئەو پلەیە و بەتەمای سەرکەوتنی گەورە و مەزنی بوون ... بۆیە زۆر لە مەشق پی٘کەرەکانی سەرسام کرد و ناوەندی وەرزشی شڵەقاند ...

(رانیا) دەیزانی هەرگیز وەرزش بەپی٘ی بەرنامەی ئیسلام هەڵە و یاساغ نیە ، بەڵکو بەهەڵە مومارەسەکردن و لادان لەبنەما شەرعیەکان دەیخاتە بەر نەزەر و قسە و باسەوە .

(رانیا) لەجلی مایۆی وەرزشی و تێکەڵی ناوپیاوانەوە ، بووە ئافرەتێکی بالاٌپۆش و رایگەیاند کەوازهێنانم لەوەرزش ، لەلوتکەی سەرکەوتندا ، مانای دژایەتی کردنی نیە ، چونکە ئەمە ستەمە لەئاینێك کەچواردە سەدەیە فەرموویەتی ﴿علموا اولادكم الرماية والسباحة وركوب الخيل﴾... وە جوانی وەرزش و هەموو هونەرێك لەوەدایە کەڕەچاوی ئەوپەڕی جوانی ئەو هونەرە و ئەوپەڕی رەوشت و ڕواڵەتی تیا بکەی ، بۆ ئەوەی هونەرێکی راستبیٚ و هەستە زایەندی‌یەکانی مرۆڤ نەوروژێنیٚ ...

لەبارەی داهاتووشەوە رانیا دەڵێ حەزدەکەم لەبواری پزیشکیدا خزمەتەکانم پێشکەش بەخەڵکی و بەکۆمەڵگا بکەم ... (ئاینده (٢٨)ساڵی ٢٠٠١) .

(٦) زيزي مصطفى

سەماکەری میسری (زیزی مستەفا) پاش ئەوەی خۆیداپۆشی ، پاش پانزە ساڵ ، لەکەناڵی فەزایی (اقرأ)بەرنامەی (المواجهات) دا ساڵی ٢٠٠١ وتی :

بەمناڵی باوکم مرد و کەسوکارم لە(صعیدی میسر) ویستیان بە زۆر بمدەن بەشوو بەکوڕی عومدەی ناوچەکەمان ، منیش رام کرد و ماوەیەك لەماڵی هاوڕێیەکم بووم ، پاشان لەناچاری و بێکەسیدا لەمەلهاکاندا خۆم بینیەوە و بەسەماکردن بژێوی خۆم پەیدا دەکرد .

شەش جار شووم کردووە ، هەموویان پیاوی باش بوون ، حەزیان دەکرد لەماڵەوە دابنیشم ، منیش هونەرەکەمم لامەبەست بوو ، بۆیە جیابوونەوە رووی ئەدا و منیش هەر لەیەکێکیان جیابوومایەتەوە شووم دەکردەوە چونکە عادەتی کەس و کارم وابوو ئەگەر لەسایەی مێردا بوومایە نەدەهاتن بەلامدا و ئەگەر بیانزانیایە بێمێردم ، بۆ شۆردنەوەی عەیب و عارێ کە بەهۆی منەوە بەسەریان هاتبوو دەیان کوشتم !

کچێکم هەیە ئێستا لەپەیمانگای هونەرە جوانەکانە و ، بەو مەرجە هێشتوومە بچێت کە لەدواڕۆژدا لەرۆڵێکدا کاربکات کەخواو پێغەمبەر ﷺ پێی رازی بن .

ئەویش پەیمانی داومەتێ کەپابەندبێت بەکارێکی هونەری واوە کە سوودبەخش بێ بۆ خەڵکی و بێشەرعی تیا نەبێت .

کاتێك دەچووم بۆ سەماکردن و نواندن فاتیحەم دەخوێند بۆئەوەی کارەکەم بەبەرەکەتی ئەو سوورەتە سەربکەوێ ، نا هەقم نەبوو ئەوەندەم لێ دەزانی ، لێم شێوابوو

تا ڕۆژێك هاتمەوە لەکارێکی هونەریم ، کچەکەم هانیدام کەوازبهێنم ، منیش پەیمانم دایە ، پەیوەندیم کرد بەشێخ متولی شەعراویەوە و وتم : مامۆستا من لەبارێکی دەروونی خراپ دام و دەمەوێ وازبهێنم ، بەلام نازانم چۆن بژیم وزۆر دەترسم ... ئەویش فەرمووی (ئەو خوایەی کەبێ ئەمریت کردووە و لەخۆتت رەنجاندووە رزق و رۆزی بۆناردویت ، قابیلە کە فەرمانبەریت کرد و لەخۆتت رازی کرد رزق و رۆزیت بۆ نەنێرێت و (ستر)ت نەکات ، کچم زۆر چاکە وازبهێنە و دوعاش بۆ من بکە)... لام سەیر بوو ، وتم : قوربان

گاڵته دەکەیت ؟ دوعای چی ؟ فەرمووی : تۆ ئێستا دەگەڕێیتەوە بۆ لای خوا و لەخۆتی ڕازی دەکەیت و چەند دەتوانی دوعاش بۆ من بکە ، ان شاء الله گیرا دەبێت .

بەڵێ وازم هێناو بەوپارانەی هەمبوون و بەپارەی (بانق) یش ویستم پرۆژەیەك بکەم و پێی بژیم ، بەداخەوە پرۆژەکە سەرنەکەوتوو ، زیانی زۆرم لێکەوت ...

ڕۆژانێك هەبوو جلێکم لەبەردەکرد تەنها بۆیەك جار و نرخەکەشی پێنج هەزار دۆلار بوو ، ئێستاش ئەو پارە و سامانە حەرامانە ڕۆیشتن و لەشوققەیەکی کرێدام و ئوتومبێلێکی شڕم هەیە ... خوا نەیبڕێ زۆرباشە و ئاسوودەم !

کچەکەم قورحەی هەبوو پارەی زۆرم تیا خەرج کرد و چەندجارێکیش چووم بۆ حەج و هەمووساڵێکیش دەچم بۆ عومرە و ، داوادەکەم لەخوا لەو نیعمەتی عومرەیە بێبەشم نەکات ، چونکە خۆشیو گەشت و گوزاری ڕاستەقینەی من ئەوەیە .

پێش ساڵێك چووم بۆ لای (سعاد حسنی) کە سی ساڵ هاوەڵ بووین و پێم وت : ئەوە کاتی حەجە و ئەوەش پارە بابەیەکەوە بچین بۆ زیارەتی ماڵی خوا ، وتی : بەپارەی خۆم نەبێت نایەم ، وتم : باقەرزبێت لات ، ڕازی نەبوو ...

لەلایەن ڕۆژنامەکانەوە هێرشێکی زۆر دەکرێتە سەر ئەو هونەرمەندە ئافرەتانەی کە خۆیان داپۆشیوە ، وە بەتایبەت من ، کە ئێستا لەدادگادا شکاتم کردووە لەڕۆژنامەیەك ، کە دەڵێت : گوایە لایەنێك پارەی داوە بەمن و گوایە من بەپارە ویستومە (سعاد حوسنی) لەچك پێبکەم .

خوا شایەتە پارەی خۆم بووە ، خۆزگە کەسێك ، یان لایەنێك هەبوایە یارمەتیان بدامایە ،من خاکی بەرپێیانم ماچ دەکرد ... ئنجاخۆ ئەگەر هەوڵم دابێت خۆشتێکی خراپم نەکردووە ، چی لەوە باشترە کەسێك بانگ بکەیت بۆ ڕەوشت و خووی بەرزی ئیسلام و خۆداپۆشین ؟

(٧) کامیلیا العربی

لەچاوپێکەوتنێکی کەناڵی فەزایی (اقرأ) بەرنامەی (المواجهات) کامیلیا العربی وتی : دەساڵ لەتەلەفزیۆن بەرنامەی منداڵانم پێشکەش دەکرد ، ڕۆژانە خۆم ئامادە دەکرد و بەردەوام سەرقاڵ بووم ، تاوەکو لەگەڵ دایکم و براکەمدا چووین بۆ حەج ، لەکاتی (طواف) دا بڕیارمدا کە ئیتر بەیەکجاری خۆم داپۆشم و چیش دەبێ بابێت .

رۆژێك شوققەكەمان سووتا وهەرچی تیابوو بووە خۆڵەمێش ، تەنها ئەو قورئانە نەبێت كە لەسەر تەلەفزیۆنەكەدانرابوو ، خایە و مایەمان نەما ، تەنانەت ئەو پارانەش كە هەمان بوون لەبانقدا ، مێردەكەم دەری هێنابوون لەبانق و لەماڵەوە دایـنابوون ئەوانەش هەمووی سووتان و نەمان ... تاقیكردنەوەیەكی گەورەبوو ، بەڵام لەسایەی خواوە خۆمان راگرت لەبەردەمیا و بڕیارم دا زیاتر پابەندبم بە ئیسلامەوە ...

پاش وازهێنانم لەتەلەفزیۆن خەمم بوو چۆن كات بەسەر بەرم ، كەچی ئێستا كات بەشم ناكات و خواخوامە رۆژێكم ببێ بەهەفتەیەك ...

ماڵەكەمان وەك بەڕێوەبەرایەتی كاروباری كۆمەڵایەتی لێهات و هەردەم خەریكی چارەسەری كێشەی خەڵك بووین ... دیارە ئیسلامەتی ئەوەناگەیەنێ كە مرۆڤ لە ماڵەوە دانیشێ و لەخەڵكی دوورە پەرێزبێت ، وە بەلای منەوە خۆدا پۆشینەكەم واتە : رەوشت بەرزی و مامەڵەی چاك لەگەڵ خەڵكیدا ...

لەسەرەتاوە چەند منداڵێكی بێباوكم سەرپەرشتیدەكرد ، دوایی زۆرتربوون و ژمارەیان گەیشتە سێسەد كەس ، لەساڵی ١٩٩٣دا (كۆمەڵەی خۆشەویستانی خوا) (جمعية أحباب الله) م دامەزراند و نزیكەی سێسەد كەسی فەرمانبەر لەلام كاردەكەن و پارەشمان لەرێی كۆمەك وبەخشینی خێرخوازانەوەیە ...(دایەنگا و شوێنی پیرو پەككەوتە و بنكەی تەندروستی و بنكەی وەرزشی و قوتابخانەشمان هەیە) كە هەموو ئامێرێكی پێشكەوتووی تیایە و بەچاكی پرۆسەی فێركردن و خزمەتكردن بەرێوە دەچێت .

چوار ساڵێك لەمەوبەر واتە ساڵی (١٩٩٧) پارە و پولمان بەدەستەوەنەما ، زۆر خەمم خوارد و نەمدەزانی چیبكەم بۆ ئەو هەموو كەسەی كەلە ئەستۆی من بوون ، هیچ دەرگایەك نەما تەنها دەرگای رەحمەتی خوا نەبێت ، لە شەونوێژدا زۆر لەخوا پاڕامەوە ، بۆ بەیانی چوومە سەر مێزەكەی خۆم دانیشتم ، پێنج خولەكی نەبرد كابرایەك هات پاش سەلام وتی : پێویستان بەچی‌یە ؟ وتم : هەرچی‌یەك بێت ، تەنانەت ئەگەر نانێكیشمان بدەیتێ بیدەین بەو منداڵە بێ باوكە برسیانە سوپاست دەكەین و بۆ ئێمە جێ‌یەك دەگرێت ... ئەویش چووە دەرەوە و هاتەوە جانتایەكی هێنا لەسەر مێزەكەم دای نا كە سی هەزار جونەیهی تیابوو و بەبێ‌ئەوەی ناوی خۆی بڵێ رۆیشت ... منیش لەخۆشیا كە خوای گەورە دوعای قبوڵ كردم و هات بەهانامانەوە یەكسەر سوجدەی شوكرم برد و زۆر گریام

... ئیتر بەفەرمانبەرەکانی خۆمم وت : دڵنیابن خوا ئاگادارمانە وپەکمان ناخات ، مەگەر خوا نافەرموێ لەفەرموودەی قودسیدا (وماز ال عبدي يتقرب الى بالنوافل ... تادەگاتە ...ولئن سألني لأعطينه ...) .

... بەڵێ ئێمە هەموو موسڵمانین و ئاشکرایە بەهەشت سەد پلەیە ، بۆ هەوڵ نەدەین پلەو پایەمان بەرزبێ ...؟

ئێستاش ناحەزان بۆیان تێ‌چاندووین لای میری ، بۆیە منیش داوا لە(سۆزان مبارك) دەکەم ، هاوسەری سەرەك کۆمار کە خۆی بێت و لەنزیکەوە کارەکەمان ببینێ و ئەوسا حوکمی خۆی بدات ...

(٨) دکتۆر ئەحمەد

دکتۆر ئەحمەد کۆلیژی بەیتەرەی تەواو کردووە لەبەغداد و باس لەموسڵمان بوونی خۆی دەکات و دەڵێت :

ناوم (سورێن کارنیك جۆرج) ە و لەخێزانێکی مەسیحی‌دا لەدایك بووم و لەپاش چل رۆژ تووشی نەخۆشی‌یەك بووم ، پزیشك ئامۆژگاری کردن کەخەتەنەم بکەن چاك دەبمەوە ، ئەوانیش ناچار خەتەنەیان کردم ، هەرچەندە ئەمە یەکەمجار بوو لەناو ئەرمەنی‌یەکاندا شتی وا رووبدات ...

دایکم نەزری کردبوو لە (١/٢٤) دا هەموو ساڵێك مەڕێك بکات بەخێر بەهیوای تەمەن درێژی من و لەو بەروارەدا هەموو خزمانمان کۆدەبوونەوە ئاهەنگێك خۆ بەخۆی خۆمان سازدەکرا...

ماڵمان لای دوورگەیەکی جوانەوە بوو لەبەغدا ، بەتەنها دەچوومە سەر دوورگەکە و دەژیام لەگەڵ جوانی سروشتدا و کاری زۆری دەکردە سەر ئیمانم ...

خۆم و دایك و باوکم دووربووین لەکەنیسەی ئەرمەنی‌یەکان و پەیوەندیمان لاوازبوو لەگەڵیان ، بەپێچەوانەی ماڵی پوورمەوە کە خۆی و منداڵەکانی بەگەرمی هاتووچۆی کەنیسەیان دەکرد .

باوکم لەگەڵ ئەوەدا کەبڕوای بەخوا لاوازبوو ، رۆژێك شتێکم لاباس کرد کە هێرشی تیابوو بۆ سەر پێغەمبەر ﷺ ، ئامۆژگاری کردم و وتی : نابێ قسە بەپێغەمبەران بووترێت ، ئەم ئامۆژگاریەی زۆرکاری تێکردم .

زانکۆش کەش و هەوایەکی ناساز و ناخۆش بوو ، هاوەڵێکی کوردم هەبوو ناوی دلێر بوو ، ئەویش بەتەسکەرە موسڵمان بوو ، هەمیشە هانی دەدام کەبچمە ناوکۆمەڵی ئەرمەنییەکانەوە و بەئارەزووی خۆم سەرمەست بم لەئافرەت و لەخواردنەوە و ...هتد

بۆیە منیش چوومە یانەیەکی ئەرمەنییەکانەوە ، کەیاری تیائەکرا و ئاهەنگی تیا ئەگێردار و عەرەقی تیا دەخورایەوە ، هەرچیم دەکرد لەجیاتی ئەوەی دڵم خۆش بێت بەپێچەوانەوە دڵم تەنگ دەبوو .

باوکم عەرەق خۆربوو ، رۆژ بوێری نەدەکرد ، ئەگەریەکێ لەئێمە دانی بیەشایە ئەیووت عەرەق بخۆرەوە ، رۆژێك دانم زۆر ئازاری ئەدام و نەمزانی چی بکەم ناچار عەرەقم خواردەوە بۆئەوەی ئازارەکەی بشکێ ، کەچی زۆر ئازاریدام و رشامەوە و ، لەوەو دوا وام لێهات هەر بۆنی بهاتایە بەسەرما دڵم تێکەڵ دەهات و زۆر ڕقم لێیدەبۆوە ، کەئەمەش قەدەری خوا بوو کە ئیتر هەرگیز توخنی نەکەوم .

هاوەڵانی زانکۆم سڵیان نەدەکردەوە لەعەرەق و لەداوێن پیسی ، بەڵام من هەمیشە دەمزانی کە ئەوشتانە لەمن یاساغ و قەدەغەیە ...

لەساڵی ١٩٧٣ چوومە زانکۆ و لەساڵی ١٩٧٤ دا گەشتێك هەبوو بۆ لوبنان ، بینیم هاوەڵەکانم لەوگەشتەدا زۆر رەوشتیان گۆڕدرا و زیاتر بەرەو بەرەڵایی چوون و شوڵیان لێ هەڵکێشا ...

گەشتەکە دووهەفتەی خایاند و من خۆم زۆر دوورە پەرێز رادەگرت و لە ئۆتێلەکە نەدەهاتمە دەرێ ، جاروباریش لەداخا دەگریام ...

هاوەڵێك لەناو هەموویاندا سەرنجی راکێشام کەناوی (ئەحمەد عبدالقادر) بوو ، هەمووان رێزیان دەگرت ، ئەو لەپۆلی چواربوو ، منیش لەپۆلی دوو بووم و ، زۆر رێزم لێئەگرت ...

کە گەڕاینەوە لەوگەشتە ، رۆژێك سواری پاص بووم بۆ ماڵەوە لەدوای دەوام، تەنها لەلای منەوە جێهەبوو ، بەقەدەری خوا هاتە لامەوە دانیشت ، وتی برام (سورێن) تۆڕات چییە بەرامبەر بەهەق و راستی ؟ وتم : من بەدوای هەق و راستیدا دەگەڕێم ... (لەوماوەیەدا کتێبم زۆر دەخوێندەوە)...

وتی : پەڕاوێکم هەیە رێی راستت پیشان ئەدات ، وتم : من پێویستم پێیەتی... بەڵێ پەڕاوەکەی بۆ هێنام (قصة الایمان) بوو ، کەوتمەخوێندنەوە ی ، بەجۆرێك کاری

تێکردم ، سێ ڕۆژ لەسەریەك لەژوورەوە نەهاتمە دەرەوە تا بەچاکی تەواومکرد . تەواو گۆڕیمی و وام لێهات بیر لەئیسلام بکەمەوە ، دەستم کرد بەنوێژ بەڵام وەك ئەرمەنییەکان کەبینیبووم و ، بەدزییەوە لەبەینی خۆم و خوادا بوو .

کاتێك تێکەڵ بەخەڵك دەبووم دائەبەزیم ، ناچار ئەبووم بەخوێندنی چەندەها ئایەت خۆم شەحن بکەمەوە ، بۆیە هەندێ لەوئایەتانەم لەسەر دیواری ژوورەکەم نووسی تا هەمیشە لەبەرچاوم بن ...

ئنجا (ئەحمەد) ی هاوەڵم پەڕاوی (روح الدین الاسلامی) بۆ هێنام و ، دوو بەشی بۆدیاری کردم کەبیخوێنمەوە کەلەبارەی موعجیزاتی قورئان و یەکخواناسییەوەبوو...کەخوێندمەوە زیاتر بەرەو ئیسلام هاتم و بیرم دەکردەوە ، باشە ئەگەر بێمە سەر ئەم ڕێبازە ، بەرد بارانم دەکەن ، باشە لە کۆلێژەکەمان چی وەڵامی کوڕان و کچان بدەمەوە !

بەخۆمم وت : ئەوەی بیەوێ بگۆڕێ ، پێویستە بەرگەبگرێ ... کارەکە لەدەروونما ئاسان بوو ، بەهاوەڵەکەم گەیشتمەوە و پەڕاوەکەم بۆ گەڕاندەوە ، وتی : سوورێن خوێندتەوە ؟ وتم : بەڵێ . وتی : رات چییە ؟ وتم : بەخوا ئیسلام زۆر خۆشە ، بەڵام نازانم چۆن دەست پێ بکەم ، رەنگە بمکوژن ...

وتی : ئێمە لەکەس ناترسین لەخوا نەبێ ... ئەو قسەیەی لەدەروونما (تحدی) دروست کرد ، ئنجا سوورەتی فاتیحەی بۆ نووسیمەوە و وتی : لەماڵەوە خۆت بشۆو شایەتمان بهێنە ... منیش هەرچی پێوتبووم کردم ، بووم بەمرۆڤێکی تر ...خەڵکی قسەیان لەگەڵ دەکردم من لەدنیایەکی تردا بووم ...

ڕۆژێك چووین بۆ مزگەوتی (١٤رمضـــان) لای (جندی مجهول) لەوێ فێری دەستنوێژی کردم و نوێژی نیوەڕۆمان کرد و پاشان عەسریشمان بە کۆمەڵ ئەنجامدا ، لاسایی خەڵکەکەم کردەوە ، پاش نوێژ کە هاتمە دەرەوە ، هەستێکم بۆ دروست بوو ، وام دەزانی لەخۆشیا بەباڵ ئەفڕم .

ئنجا پەڕاوێکی فێربوونی نوێژی مامۆستا (صواف) ی دامێ ، تابەچاکی فێری نوێژبیم ، چونکە هیچم نەئەزانی ، تەنانەت نەم ئەزانی قیبلە لەکوێوەیە، جاری وا هەبوو بەپێچەوانەی قیبلەوە نوێژم کردووە ، قورئانێکیشی بەدیاری دامێ ، سورەتی مەریەمم خوێند ، هەرچەند هیچی لێ حاڵی نەبووم ...

سەیری باخەوانەکانی زانکۆم دەکرد کە نوێژیان دەکرد بۆئەوەی باشتر فێرببم ، پاشان بۆیەکەم جار چوومە مزگەوتی زانکۆ وە و زۆرلایان سەیر بوو ، جارێك منیان کرد بەئیمام زۆرم پێخۆش بوو ، بەڵام مەگەر هەر خوا بۆ خۆی بزانێت چۆن نوێژێکم پێکردن ، هیچی بەسەر هیچەوە نەبوو !

مەسەلەی برایەتی زۆرکاری تێکردم ، ئێوە ئێستا هەستی پێناکەن ، بەڵام ئەوانەی لەتاریکیدان و دوورن لەونیعمەتی برایەتی‌یە ئەوانە چاك هەستی پێدەکەن و بەهیچ شتێك نایگۆڕنەوە ...

هاوەڵەکانی پێشترم برا نەبوون ، ئەو خۆشەویستی‌یە پاکەی لەبەرخوایە هەرگیز لەلایان نەبوو ، بۆ یەکەم جار هەستم بەو برایەتی‌یە کرد لەبەرخوا ...برادەرەکەم ، هەموو هەینی‌یەك بەئوتۆمبیلەکەی دەهات و بەیەکەوە ئەچووین بۆ نوێژی هەینی لەمزگەوتی (حي الضباط) ،جا لەبەرئەوەی خێزانەکەمان تەنها لەهەینی دا کۆدەبوونەوە بۆنان خواردن و منیش بەهۆی نوێژەکەوە دوا ئەکەوتم ، بەوە دەنگی نارەزایی یان لێ بەرزبۆوە ، ئەم حاڵە سێمانگی خایاند ، پورێکم هەبوو لەجێی پیاوبوو ، خاوەن زەوی و زارێکی زۆربوو ، زۆر دژایەتی کردم و باوك و دایکمی لێ هان ئەدام ... کەوتنەچاودێری‌کردنم و بەدزی‌یەوە برابچووکەکەمیان دەنارد بەدواما ، منیش پێم نەزانی ، تادڵنیا بوون کە موسڵمان بووم ، لێیان کردم بەهەرا و دەیان قیڕاند بەسەرما : تۆشێت بووی ، تۆ ئابڕوومان دەبەی لەناو خەڵکا ، تۆچۆن موسڵمان دەبیت ؟

وام لێهات بیربکەمەوە واز لەئیسلام بهێنم ، نەم ئەتوانی ئارام بگرم ، ئەموویست بێ دەنگیان کەم ، ئەمووت : باشە ئەگەڕێمەوە ، بێدەنگ بن و بیبڕنەوە !

لەوکاتەدا خوشکەکەم کە پێنج ساڵ لەمن منداڵ تربوو ، هات چرپانی بەگوێمدا ، وتی : خۆزگە لەجێی تۆ بوومایە ... زۆر سەیر بوو لام ...

لەوکاتەدا هاوەڵەکەم تەلەفونی کرد ، وتم : فریام کەوە ، لێم قەوماوە و هەموویان دژم وەستاون ، وتی : برام ئارام بگرە ... پاش ئەو تەلەفۆنە گوڕوتینم بۆ گەڕایەوە و ئەوانیش بێدەنگ بوون ، وتیان : دەی فەرموو قسەبکە ... وتم : چی ئەکەن بیکەن وازناهێنم و چوومە قاتی سەرەوە بۆ ژوورەکەی خۆم ....

رۆژ لەدوای رۆژ بێتاقەت تردەبووم لەماڵەوە ، نەم ئەزانی چی ئەخۆم ، مێشکم زۆر هیلاك بوو ، رۆژانە شەڕیان پێ ئەفرۆشتم ... ناچار ئەچووم بۆ بەشی ناوخۆیی

لە(ئەبوغريب) و بەدوو ڕۆژ نەئەگەڕامەوە و لەلای هاوڕێیەکیئەفریقیم دەمامەوە کەناوی (محمد) بوو ، دایکم خۆی بۆنەئەگیرا و ئەهات بەدوامدا ... لەماڵەوە پەیمانیان ئەدامێ ئازارم نەدەن ، بەڵام هەرزوو بەیەکا ئەتەقینەوە ، وەك ساردو گەرم بەیەکەوە شۆڕتمان دەکرد . جاران باوکم کە دەیخواردەوە ، خۆم خزمەتم ئەکرد ، ئێستا خۆم بۆ نەئەگیرا و ئەمووت ئەمە حەرامە و وازم لێنەئەهێنا و ، ئەبوو بەبەزم ، ئەیان وت : باشە ئێمە دینمان نیە ؟ پێغەمبەرمان نیە ؟ تۆ بۆ وائەکەی ؟ .... دەی ئەبوو بەدەمە دەمێ و ئاژاوە ... من زۆربە شێوازی گفت و گۆی حەزرەتی ئیبراهیم سەلامی خوای لێبێ موعجەب بووم ، بەڵام هەرچیم دەکرد سوودی نەبوو لەگەڵیانا وباوکم دەچووە ژوورەکەم و پەڕاوەکانی ئەدڕاندم

لەم گفت و گۆ و موناقەشەیەمدا خوشکەکەم کەناوی (سلوی) بوو سوودی وەردەگرت ، بەبێ ئەوەی هەستی پێ بکەم ... ڕۆژێك کە چوو بۆ قوتابخانە لەچکی کرد ، کەهاتەوە کەوتنە وێزەی و ئەوەی خراپ بێ پێیان کرد و ئەویش کەوتە هەمان دەردەسەری و ناڕەحەتییەوە ...

نەم ئەتوانی واز لەخوشکەکەم بهێنم ، دەمویست فێری بکەم ، کەچی نەیان ئەهێشت بەیەکەوە دانیشین ، ناچار ڕێگەیەکیترم گرتەبەر لەگەڵیا ، دەفتەریم ئەبرد و تەفسیری ئایەت و ڕێنمایم بۆ دەنووسی و بۆم دا ئەنایەوە ، ئەویش هەڵی دەگرت و دەیخوێندنەوە و سوودی لێئەبینی ! یان پەڕاوی (محمد رسول الله) (جودة السحار) بەرگەکەیم لێکردەوە و بەرگێکی ترم پێوەکرد بۆ ئەوەی بتوانێ لەناویاندا بیخوێنێتەوە و دەست نەهێننەرێی ڕۆژێك دەعوەتیان کردم بۆ ماڵی برادەرێکم لەرەمەزان دا ، خواردنێکی زۆریان کردبوو ، کێکیان کردبوو مۆمێکیان لەسەر دانابوو ، وتیان وەرە بیکوژێنەرەوە ، ئەوە ساڵێك بەسەر موسڵمان بوونتا تێپەڕی !

ئنجا قورئانێکی جوانی (مذهب)یان بەدیاری پێشکەش کردم و منیش دام بە خوشکەکەم ...

هەرچۆنێ بوو ئەویش فێری نوێژ بوو ، ئنجا بەدزییەوە لەحەمامی ماڵەوە نوێژی دەکرد [1]، ئەمەش نەچووە سەر ، هەر زوو پێیان زانی ، بەهۆی ئەوەی کە دەیانبینی زوو زوو دەچێتە حەمامەکەوە و کەدێتە دەریشەوە سەری نەشتووە و سەری تەڕنیە !؟ ئنجا

---

[1] دوایی‌کە د. محمود خیاط مامۆستای بەلاغە لەزانکۆی بەغداد ئەمەمان بۆگێڕایەوە دەیووت : بەخوا نوێژەکەی تۆ لەو حەمامەدا زۆر گرنگتر و خێری زیاتر بووە لەنوێژەکەی ئێمە و مانان لەمزگەوت دا .

ناچار کەهەموو دەنووستن ، ئەویش لەژێر لیفەوە نوێژەکانی دەکرد بۆئەوەی شەڕی پێ نەفرۆشن !

ئەوەش دایکم کەشفی کردوو بەتوندی موحاسەبەی کرد ... ویستم قورئانێکی بدەمێ ، ناچار بەدزی‌یەوە خستمە پاڵتۆکەیەوە و ئیتر هەموو کات لەگیرفانی‌دابوو !

خاڵۆزایەکم هەبوو زۆر زۆرزان بوو ، دەرچووی کۆلیژی زانستی بوو ، زۆر حەزی دەکرد خوشکەکەم بینێ ، باوکم حەزی لەچارەی نەئەکرد ، بەلاّم دایکم پێی خۆش بوو ، چونکە برازای بوو ... بانگیان کردم و وتیان : هەر وازت لەخوشکەکەت نەهێنا، وا لەداخی تۆ ئەیدەین بە (جەلال)ی خاڵۆزات ... چوون (جەلالیان) بانگکرد کەلەناو بەغدادا لەشوقەیەکدا ئەژیا ، هیچ چارم نەما ، بۆیە چوومە ژوورەکەی خۆم و لەسوجدەدا کەوتمە نزاو پاڕانەوە کە (جەلال) نەیەت و خوشکەکەمی نەوێت ... کەوتە دڵمەوە کە (جەلال) نایەت و خوشکەکەمی ناوێ ، ئنجا هاتمەوە خوارەوە و بەباوکم وت : نە(جەلال) دێت و نەخوشکمی دەوێت ... کەوتنە قسە پێوتنم ، براکەم هاتەوە ، وتیان : کوا (جەلال) ؟ وتی : نەهات و وتویەتی ژن ناهێنم ... باوك و دایکم لایان سەیربوو ، لێیان پرسیم ، وەرە بزانین کێ بەتۆی وت کەجەلال نایەت ؟ وتم : خوا پێی وتم !

پاش ئەوەش ئیتر جەلال سەردانی دەکردین و خوا کردی باوکم رقی لێی هەستا و بەمنی وت : بیکەرە دەرەوە !

خوا بۆی دام کارێکم پێکرد نەکرابێ ، ئیتر چرپوچاویم نەدیەوە ! دیسان هەوڵێکی تریان دا ئەویش بەوەی کاتێ کە براکەم ژنی هێنا ، مەرجیان دانا کە برای ژنەکەی ، خوشکەکەم بهێنێ ، منیش لەبەرئەوەی ناوبراو هاوەڵم بوو ، قسەم بۆ کردوو وتم : خوشکەکەی من بەدزیەوە موسڵمان بووە و ئەگەر تۆش موسڵمان بیت ئەوا هەمووشتێك ئاسانە ... ئەویش بەرەقی وەلاّمی‌دامەوە و وتی: من بۆیە هاتومەتە پێشەوە کە خوشکەکەت لەچنگی تۆو لەئیسلامەتی رزگار بکەم ...

جا کەبراکەم ژنی هێنا ، قەشەیەکیان هێنا و ئەو رۆژە ویستیان لێی مارەبکەن و ئاهەنگ و هەڵپەرکێ بوو ... خوشکەکەم زۆر ئازابوو ، وە زۆر حاڵەکەی پێناخۆش بوو، بەردەوام ئەگریا ، منیش هیچم دەسەلاّت نەبوو دوعاکردن نەبێت ، بۆیە زۆر لەخواپاڕامەوە کەلەم بەلاّیەش رزگارمان بکات .

ڕۆژانە زاوا گیان سەری لێ ئەداین و خوشکەکەم وای لێهات لەگەڵیا دا نەئەنیشت و سەرەنجام ئەویش زویر بوو ، وازی هێنا ... ئەمەش سەرکەوتنی دووەمان بوو لەسایەی خواوە ، هەرچەندە هەوڵەکانیان دوایی نەدەهات !

ئێمە پرۆتستانت بوین، کەچی کۆمەڵێ قەشەی کاثولیك هاتن بۆ لام و پاش کۆمەڵێ دانوستان ، داوایان لێکردم کەبچم بۆ کەنیسە بۆلایان و منیش جاروبار سەرم لێئەدان و گفت و گۆمان دەکرد ، هەرچیمکرد لەگەڵیان سوودی نەبوو ، ناچار ئایەتی (مباهلە) م بۆ خوێندن ﴿ فمن حاجك فيه من بعد ماجاءك مـن العلم فقل تعالوا نـدع أبناءنـا وابنـاءكم ونساءنا و نساؤكم وأنفسنا وانفسكم ثم نبتهل فنجعل لعنت الله على الكاذبين ﴾ال عمران ٦١

وتم : وەرن بالەعنەت لەدرۆزن و ناراست بکەین ... ئیتر نەمبینینەوە !

ساڵی ١٩٧٩ خوێندنم تەواو کرد ، وتیان بۆ دەرەوە ، لەکۆڵمان بەرەوە ... باپیرەشم هەمیشە قسەی پێ ئەوتین تاشەرێکمان بوو ئیتر وازی هێناو تامرد بێدەنگ بوو پوریشم لەگەڵ دایك و باوکم داتێك چوو ، ئەویشمان لەکۆڵ بووەوە و چوو لەگەڵ خزمێکماندا دانیشت کەتەنها بوو ، پاشان تووشی شێرپەنجە بوو ، بە ئازار و ئەشکەنجەوە مرد .

خۆم و خوشکەکەم لەبەردەم قازی دا بەشایەتی دووبرادەر موسڵمان بووین ، ئنجا هیچ چارمان نەما و هەردووکمان بەهەندێ کەل و پەلی کەمەوە ماڵمان بەدزییەوە بەجێهێشت و نامەیەکمان بۆ دانان کە تیایا نوسیبوومان : حەزمان دەکرد لەگەڵتانا بژین و هەرکەسەو ڕێی خۆی ، کەچی ئێوە نەتانویست بۆیە سەری خۆمانمان هەڵگرت پیاوێك لەمزگەوت کەهەموو جار موجامەلەی دەکردم و بەحاڵمانی دەزانی ، ویستم بچینە ماڵیان ، کەلەدەرگاماندا خۆی لەماڵ نەبوو ، مناڵەکانی زۆر بە ڕەقی قسەیان لەگەڵ کردین و دەرگایان بەڕووماندا داخست .

ناچار برادەرەکەی کەلەگەڵمان بوو بردینیەوە ماڵی خۆیان و منیش لەوێوە پەیوەندیم بە (ابوعمر)ەوە کردکە دکتۆرای هەبوو ، وەمامۆستای زانکۆی بەغداد و ، هاوەڵی (دکتۆرعبدالکریم زیدان) بوو ...

(ئەبو عمر) دڵی و ماڵی بۆ کردینەوە و نزیکەی ساڵێك لەلایان ماینەوە ، لەو ماوەیەدا من چووم بۆ خزمەتی سەربازی و مانگی شەش دنیار مووچەم هەبووکەبەشی هیچی نەدەکرد ، (ئەبو عمر) مانگی (٢٥) دیناری ئەدایێ و برایەکیش کەمووچەکەی شەست

دیناربوو ، ماڵ و منداڵیشی هەبوو ، مانگی سی دینار هاوکاری دەکردین ، حەزمان کرد ماڵی (ئەبو عمر) یش بەجێبهێڵین و ئەرك و زەحمەتیان لەسەر سووك بکەین ، هەرچەند وەکو بەهەشت وابوو بۆ ئێمە !

لەرێی (ام عمر)ەوە چووین لە (شارع المغرب) دا لە (منتدی المرأة المسلمة) دا جێیان کردینەوە و ژوورێکیان داینێ ، کە هەموو سێشەممەیەك خوشکان تیا کۆدەبوونەوە و تەنها پیرێژنێك و خزمەتکارێکی تیابوو ...

لەسەربازی رزگارم بوو ، خەریکی بانگەوازکردن بووم ، پاسکیلێکم کڕی بۆهات و چۆ ... لەو ماوەیەدا زۆر کەس داوای خوشکەکەمی کرد ، بەلاّم (ئەبو عمر) کەلەجێی باوکمان بوو رازی نەئەبوو ، وەهەمیشە دوعای دەکرد کەیەکێکی باش ببێ بەنسیبی و کەسێکی بۆ خوا سوڵحاوبێت ...

لەگەڕەکی (المنصور) من لای (شێخ اسماعیل) لەمزگەوت وانەی (فیقە)م دەخوێند ، ئەویش کەبەحاڵمانی زانی داوای خوشکمی کرد و خوشکیشم ڕازی بوو. منیش وەك دکتۆرێکی بەیتەری ماوەیەك خەریکی ئیشی (دواجن) بووم و دوایی وازم لێهێنا چونکە بەیانی تا ئێوارە سەرقاڵی دەکردم ...ناچارچووم بەدەم وەزیفەوە و لە (دۆر) دامەزرام ...

پاش شووکردنی خوشکەکەم داوای چەند ئافرەتێکم کرد رێك نەکەوت ، تا رێمان کەوت لەئافرەتێك کە بەهۆی خوشکەکەمەوە رێی راستی گرتبوو ، داوامان کرد و رازی بوو. ئیتر ناوبەناو خۆم و خوشکەکەم چەند جار سەردانی دایك و باوکمان دەکرد پاشان دایك و باوکیشم هێنا بۆ (دۆر) و مەسرەفم دەکێشان و هاوەڵەکانم پێیان دەووت (ابو ابراهیم) و زۆر رێزیان دەگرت ...

لەبەرئەوەی زۆر خزمەتی هاولاّتیانم دەکرد ، ناوبانگم دەرکرد و خەڵکی خۆشیان دەویستم ، دەنگ و باس گەیشتەوە دەزگاکانی رژێم ، لەوێوە هەواڵم بۆدەهاتەوە کەنیازی شتێکیان هەیە ...

لەبەرئەوەی جارێکی‌تر بۆ ماوەی مانگێك لەبەغدا لە (امن) گیرابووم ، بۆیە کە بارووەزعەکەم لێتێك چوو ، ناچاربووم لەسەر رای برایان عێراق بەجێ بهێڵم ...!* .

---

*(تائێرە دکتۆر ئەحمەد لەنزیکەی سێ سەعات دا لەشریتێکی ڤیدیۆدا باسی دەکات و لەبەر زۆری باسەکە هەندێ کورتم کردۆتەوە) ئێستاش ناوبراوئەندامی‌مەکتەبی سیاسی حزبی‌ئیسلامی عێراقی‌یە

گۆڤاری (النور) ی یەمەنی (ژمارە ٧٩ ساڵی ١٩٩٧) لەگەڵ (عقیل) ی تازە موسڵماندا دیمانەیەکی سازداوە کەتیاییدا ناوبراو لەبارەی موسڵمان بوونیەوە دەدوێ : من لەتاریکی و گومڕاییدا دەژیام ، (مەی) م ئەخواردەوە و بیروباوەڕێکی هەڵەم هەبوو لەبارەی ئاینەکانەوە ، خوا بەمیهرەبانی خۆی هیدایەتی دام بەرەو ڕووناکی و نووری بەرنامەکەی خۆی .

من قەشە بووم لەکەنیسەی (مريم العذراء)لەبەغداد و ، هەر لەمنداڵیمەوە ئالوودەی ئەم کەنیسەیەبووم و تیایا پەروەردەبووم ، تاگەیشتمە پلەی مامۆستایی ، پاشان گوێزرامەوە بۆ کەنیسەی کاثولیك لەشاری نەینەوا...

هەمیشە پرسیارم دەکرد لەبارەی ئینجیلەکانەوە کە بۆچی زیاد لە دانەیەکن و زۆر هەوڵم ئەدا ئینجیلی (برنابا) م دەست بکەوێ چونکە هەندێ شتم بیستبوو لەبارەیەوە . ئەو کەنیسەیەی منی لێبووم کەوتبووە نێوان دووشاخەوە ، لەناوچەی (حمدانیە) لە دەرەوەی شاری موسڵ ، لەناو کەنیسەکەوە دەرگایەك هەبوو دەچووە سەر ئەشکەوتێك کەهەمیشە داخرابوو ، کلیلەکەی لای (راهبە) یەك بوو بەناوی (ئیزابیلا) .

ئەم (راهبە) یە کەلەتەمەندابوو منی زۆر خۆش دەویست و زۆر ڕێزی لێدەگرتم و وەك کوڕی خۆی سەیری دەکردم ، ڕۆژێك پێم لەجەرگی خۆم ناو داوای کلیلەکەم لێکرد ، ئەویش زۆر تکای لێکردم کە ئەو دەرگایە نەکەمەوە و نەچمە ژوورەوە ، چونکە لەچەندەها ساڵ لەوەو بەرەوە هەرکەس چوبێتە ژوورەوە گوایە مردووە و نەهاتۆتە دەرێ . منیش زۆر تکام لێکرد و سەرەنجام دڵی نەرم بوو کلیلەکەی پێدام لەسەر مەسئولیەتی خۆم کەتووشی هەرچی ببم لۆمەی خۆم بکەم ...

خواردن و لایت و گوریس و پێویستی تەواوم ئامادەکرد و لەفرسەتێکدا بەبێ ئەوەی کەس پێم بزانێ دەرگاکەم کردەوە و چوومە ژوورەوە و لەودیوەوە دەرگاکەم داخستەوە ، پاشان بەرەوناو ئەشکەوتەکە کەوتمە ڕێ ، هەرچەند بڕۆیشتمایە نیشانەیەکم لەسەر دیوارەکانی دیاری دەکرد بۆئەوەی لەگەڕانەوەدا ڕێم لێ تێك نەچێت ، جا هەرکاتێك هیلاك بوومایە ، پشووم دەدا و، خەوم بهاتایە دەخەوتم ... تا گەیشتمە دەرگایەکی زۆر کۆن ، کە تۆزی سەدەها ساڵی لێنیشتبوو پاڵم پێوەنا ، تۆقیم کەچاوم بەو هەموو کاسە سەر و

ئێسک و پروسکانەی ئەو کەسانە کەوت کەلەوێدا گیانیان لەدەست دابوو بەهۆی ڕێ لێتێك چونیانەوە .

هەروەها پەڕاوو دەستخەت و پێستەی زۆرم بینی کە تۆز و خۆڵی زۆر بەسەریانەوە بوو ... پاکم کردنەوە و کەوتمە خوێندنەوەیان .پەڕاوەکان بە(سریانی) نوسرابوون ، منیش زمانی عەرەبی و فارسی و تورکیم دەزانی و سریانیش لە کوردەکانی عێراقەوە فێربووم.

لەو دەستخەتانەدا دە ئامۆژگاری‌یەکەی حەزرەتی عیسام خوێندەوە (سەلامی خوای لێبێ) کە حەزرەتی (محمد)یش ﷺ فەرمانی پێ‌داون ، کە دەڵێت : کەس مەکوژن و عەرەق مەخۆن و زینا مەکەن و گۆشتی بەراز مەخۆن ...هتد .. هەروەها مژدەی هاتنی (محمد) م ﷺ خوێندەوە ، کە دەڵێت : پێغەمبەرێکی بێ باوکی نەخوێندەوار دێت و لەسەر شانی نیشانە و مۆرێك هەیە کە بەهێندەی هێلکە کۆترێك دەبێت و ناوی (ئەحمەد)ە ...

دوایی بۆم دەرکەوت کە ئەو نووسینانە بەشێکن لەئینجیلی (برنابا) ، زۆرم خوێندەوە و لەوشوێنە کپ و سامناکەدا زۆر گریام ...

ئنجا هەندێکم لەو دەستخەتانە هەڵگرت و بەهۆی نیشانەکانەوە گەڕامەوە ، کە هاتمە دەرەوە ، زۆرێك لە(راهب) و (راهبە)کان لەکەنیسەکەدا کۆبووبوونەوە کەمنیان بینی ، یەکێکیان هاواری‌کرد ، چۆن چوویتە ئەو ئەشکەوتەوە ؟ چۆن هاتیتە دەرەوە ؟ (ئیزابیلا)ش وتی : ئەی (ملکوت) ی خوا چۆن لەژیانا ماویت ؟ خواوەند ویستی تۆ سەر لەنوێ زیندووبیتەوە ، ئایا دەزانی کەوا سێ ڕۆژە لەو ئەشکەوتەدایت و ئەمڕۆ چوارەم ڕۆژتە .... بەڕاستی منیش ئاگام لەکات نەبوو بۆیە لام سەیر بوو ! هەمووگریان بۆ ڕزگاربوونم و منیش لەگەڵیاندا گریام ...

جاکاتێ ئەو دەستخەت و پێستانەیان بینی لێم تووڕەبوون و وتیان بۆچی دەرت هێناون ؟ وتم : بۆ ڕاستیم لێ دەشارنەوە ؟ وتیان : ڕاستی چی ؟ وتم : ڕاستی ژیان ، ئێمە بۆ دروست کراوین ؟ ئایا دروست کراوین بۆ ئەوەی ژنێك یان پیاوێك بپەرستین ؟ یان کەسێك بپەرستین کەلەژن و پیاو مەزن تر و لەمانگ و خۆر گەورەترە!

وتیان : تۆ قسەیەك دەکەیت وەك یەکتاپەرستێك ، وتم : بەڵێ من یەکتاپەرستم و بڕوام هەیە بەوەی کە حەزرەتی عیسا و مەریەمی بەتول باوەڕیان پێ ی‌بووە ، وە

هەروەها باوەڕم هەیە بەوەی کە پێغەمبەرانی بەنی ئیسرائیل باوەڕیان پێ‌ی بووە ، هەر کە ئەوەم وت پەلاماریان دام و پێستە و دەستخەتەکانیان لەچنگ دەرهێنام ...

پاشان (ئیزابیلا) خوێندیەوە و گریا و ئەوانی تریش خوێندیانەوە و گریان بەلاّم لەبەر کەللەڕەقیان وتیان نایەلّین کەس ئەمانە بخوێنێتەوە و هەرکەسیش خوێندویەتیەوە باپەردەپۆشی بکات و هەڕەشەشیان لەمن کرد کە بەهیچ جۆرێك باسی ئەم مەسەلەیە نەکەم! بۆماوەیەك لەکەنیسە مامەوە و دوایی گەڕامەوە شاری بەغداد و زۆر تێکەلاّوی موسلّمانانم دەکرد و پرسیارم لیّ‌دەکردن .

بەداخەوە نازانم بۆچی ئەم ئوممەتە پشتیان کردۆتە ئاینەکەیان ، ئەگەر قیمەتی ئیسلامیان بزانیایە وازیان لیّ‌نەدەهێنا ، جارێکیان گوێم لەگاورێك بوو دەیووت :

ئەگەر (صلاح الدین) گاوربوایە هەموو خەلّکی دەبوون بەگاور !

ئەمە ڕاستیەکە دەیلێم : موسلّمانان چیتانە ؟ بۆ واز لەئاینەکەتان دەهێنن ؟ ئەوا ئێمە دێینە ناو ئیسلامەوە و ئێوەش لیّ‌ی دوور دەکەونەوە ! کەواتە نەدەزانن ئیسلام چی‌یە و نەدەزانن هەقیقەتی ئەم ئاینە چۆنە .

بیرمە جارێك مەلەم دەکرد لەڕووبارێکدا ، کاتێك بەخۆم زانی واخەریکە نقووم دەبم و دەخنکێم ، کەسیش نەبوو بیّ بەهانامەوە ، بەچاوی خۆم مردنم بینی ، لەدلّی خۆمدا وتم : ئەگەر ئەمجارە خوا ڕزگارم بکات موسلّمان دەبم !

ئیتر نازانم چیم بەسەرهات ، کاتێك هاتمەوە هۆش خۆم خەلّك بەژوور سەرمەوە وەستابوون و دەیانووت : سوپاس بۆ خوا ، ئەوەتە زیندووە ، خوای گەورە سەر لەنویّ ژیانی پیّ بەخشیەوە ، ئەمە زۆر کاری تێکردم و زانیم کەخوا وەلاّمی داومەتەوە !

من لەگەلّ هاوەلّە موسلّمانەکانمدا ئەچووم بۆ نوێژی هەینی ، ئەوان دەچوونە ناو مزگەوتەوە و منیش لەدەرەوەی مزگەوت گوێم دەگرت ... قەناعەتی تەواوم پەیداکرد بوو بەئیسلام بەلاّم نەم ئەوێرا ئاشکرای بکەم ، لەبەرئەوەی برادەرێکی زۆر خۆشەویستم هەبوو بەناوی (جونسون یونان) دلّی چووبوو بەئافرەتێکی موسلّماندا کەناوی (فاطمە)بوو ، چووە داوای نەیاندایە لەبەرئەوەی گاوربوو ، پاشان جونسون موسلّمان بوو ، لەڕۆژێکدا کەژنەکەی گواستەوە لەئاهەنگەکەی‌دا لەگەڕەکی (اثوری) یەکان بەدەستی گاورەکان کوژراو شوفێری ئوتومبیلەکەش کوژرا لەگەلّیا و (فاطمە)ش بریندار بوو بەجلی بوکێنیەوە!

دوایی حکومەت تاوانبارانی دەستگیرکرد و لەرێی دادگاوە بەسزای خۆیان گەیشتن ، ناشتنی (جونسون)یش بووبەکێشە لەنێوان (ئاشوری) و موسڵمانەکاندا ، تا وەزارەتی ئەوقاف کێشەکەی یەکلاییکردەوە کە(جونسون) موسڵمانە و دەبێ لەقەبرستانی موسڵمانان بنێژرێت ...

من دەترسام بەهەمان دەردی (جونسون) م ببەن ، بۆیە بڕیارم دا کۆچ بکەم بۆ یەمەن ، بۆ ئەوەی بەئازادی وبەبێ ترس ئیسلامەتی خۆم بکەم .

خێزانەکەمان پێك هاتبوو لەشەش خوشك و من تاقە برایان بووم ، لەدوا سەردانمدا پاش گفت وگۆیەکی زۆر یەکێکیان موسڵمان بوو ، یەکێکیتریشیان دەزانم دەترسێ ئەگینا زۆر دڵی وابەئیسلامەوە ، لەخوا دەپاڕێمەوە کە هیدایەتی هەموویان بدات .

خاڵێکم هەیە لەتورکیا داوای لێکردم سەردانی بکەم ، کە چووم بۆ لای پاش ماوەیەك هەستی کرد موسڵمان بووم ، بەشەق و جنێو تێم بەربوو ، ناچار منیش رامکرد و بەجێم هێشت ، بەلام لەپەلە پەلێدا قاچم وەرگەڕاو زۆر ئازاری دام ... بەوحاڵەوە لەبەردەم قوتابخانەیەکی لەبەرکردنی قورئاندا خۆم بینیەوە کە(شێخ محمود ئەفەندی) سەرپەرشتی دەکرد ، زۆر رێزی لێگرتم و چەند رۆژێك لەلای مامەوە ، پاشان گەڕامەوە یەمەن لەترسی‌خاڵم و لەترسی فیتنە و فەسادی تورکیا ..

جارێك لەفڕۆکەخانەی روسیا کاتی نوێژی ئێوارە هات و دەستنوێژم شت و چاکەتەکەم داخست نوێژی لەسەر بکەم ، چەند ئەفریقیەك هاتن لەدوامەوە نوێژیان کردو وشەی (امین) لەو ناوەدا دەنگی دایەوە ، دوای تەواوبوونی نوێژەکە چەند سەربازێکی رووسی بردیانم بە تۆمەتی ئەوەی من شیشانیم ! پاشان بۆم سەلماندن کە من عێراقیم و هیچ پەیوەندی‌یەکم بەشیشانەوە نیە ، ئنجا بەریان دام و رزگارمبوو!

بەڵی ... گەڕامەوە یەمەن و هەموو دنیام کرد بەقوربانی ئاینەکەم ، راستە من هەژارم بەلام هەروەك حەزرەتی عیسا سەلامی خوای لێ بێ دەفەرموێ (چ سوودێکی وەرگرتووە کەسێك کە دنیا بباتەوە و خۆی بدۆڕێنێ) ؟!

دنیا بۆچی باشە ، ئەگەر خۆت بدۆڕێنی و دۆزەخ جێت بێت ؟!

ئەوەیە هەقیقەت ، ئێمە بۆ خواردن و خەو دروست نەکراوین ، ئێمە بۆ عیبادەت دروست کراوین ، لەبەرئەوەبوو منیش وازم لەماددیات هێناو رومکردە ئیسلام و فەزڵم دا بەسەر هەموو شتێك دا ، جا زۆر کەسی دەوڵەمەندیش هەن کە هەقیقەتی ئەم دینە

تێنه گەیشتوون ونازانن ، ئەگەر بیانزانیایە دەگەڕانەوە بۆ لای ئەوەی کە پێشەوامان (محمد) ﷺ بۆی هێناون لەلایەن خواوە .

(١٠) البرتو اویتشینی

البرتو اویتشینی پیاوێکی ئیتاڵییە و پاش ئەوەی موسڵمان بوو لەچاوپێکەوتنێك دا لەگەڵ گۆڤاری الاسرة ژمارە(٨٥) ساڵی ١٤٢١ كۆچیدا دەڵێت :

سوپاس بۆ ئەو خوایەی کە ڕێنمایی‌کردم بۆ ئایینی هەقی خۆی ، پاش ئەوەی کە من مولحید و سەرخۆش بووم و هەواو ئارەزووی خۆمم دەپەرست وماددە زاڵ بووبوو بەسەر هەموو ژیانم دا و ، رقم لەهەموو ئاینەکان بوو لەپێش هەمووشیانەوە ئیسلام ، کەلە کەلتوور و مێژووی ئێمەدا بەخراپترین ئایین ناوبراوە .

موسڵمانان بەلای ئێمەوە بت ئەپەرستن و رازی نین لەواقیع دابژین و پەنا دەبەنە بەر غەیبیات بۆ چارە سەری کێشەکانیان ، ئەوان زۆردار و خوێن رێژن و ، شەڕەنگێزن و نایانەوێ بەئاشتی لەگەڵ کەسدا بژین ... پێغەمبەری ئیسلامیش لای ئێمە واباسکراوە کە ئارەزوو پەرستەو هەموو ناتەواویەکی لێوەشاوەتەوە ، وە ئاینێکی هێنا بۆ ئەوەی لەمەسیحیەت جیابێتەوە و خۆی ببێ بەڕابەری ، قورئانیش هەڵبەستراوی خۆیەتی و هاوەڵانیشی دوو ڕوون !

من ئالەو ئاووهەوایەدا گەورەبووم کەهەمووی دژایەتی ئیسلامە ، بەلاَم خوا هیدایەتی‌دام بەهۆی گەنجێکی موسڵمان کە بۆ بژێوی پەیداکردن کۆچی کردبوو بۆ ئیتاڵیا ... بەبێ ویستی خۆم ناسیم ... ئەویش بەوەی شەوێکیان لەیەکێ لەبارەکاندا هەتا بەرەبەیان مامەوە وتەواو سەرخۆش بووم ، کاتێك گەڕامەوە ، فرم بەدنیاوە نەمابوو ، بێ‌ئاگاو بێ‌هۆش بەسەر شەقام دا قاچم تێکەڵ وپێکەڵ ئەبوو ، دەڕۆیشتم ... ئوتومبیلێکی تیژڕەو لێی دام ، کەوتم و لەخوێنی خۆما گەوزام ... ئەوەی سەیر بوو لاوەکە خۆی فڕاندمی بۆ خەستەخانە و بەدیارمەوە بوو تاچاك بوومەوە ، بڕوام نەدەکرد ئەوەی وای لەگەڵ دەکردم موسڵمانە ! کەزانیم موسڵمانە داوام لێکرد باسی بیروباوەڕەکەیم بۆ بکات ، کە فەرمان دەدا بەچی و جڵەوگیری دەکات لەچی ... هەروەها پرسیارم لێکرد لەبارەی بۆ چوونی ئیسلامەوە بەرامبەر ئاینەکانی‌تر ...

بەڵێ ... من ئیسلامم ناسی بەهۆی رەوشت بەرزی ئەو گەنجەوە ، دوایی گەیشتمە ئەو قەناعەتەی کەمن لە گومڕایی‌و سەر گەردانیدا بووم و ئیسلام ئاینی هەقە ، وە هەروەك

خوای پەروەردگار دەفەرموێت : ﴿ومن يبتغي غير الاسلام دينا فلن يقبل منه﴾ ... پاشان موسڵمان بووم و ناوی خۆم نا (عبدالواحد). دوای ئەوەی خوا هیدایەتی دام و موسڵمان بووم ، هەستم بەگوناهباری دەکرد ، کەلەوەوبەر دوژمنایەتی ئیسلامم کردبوو ، وە هەستم کرد کە هیدایەتم تەواو نابێ ئەگەر هەڵنەستم بەسڕینەوەی گوناهەکانم ، بەهۆی بانگەوازکردن و خزمەتکردنی ئیسلام ... بۆیە لەگەڵ چەند موسڵمانێکدا بنکەیەکی ئیسلامیمان دامەزراند ...

لەنیعمەتەکانی خوا بەسەرمەوە ئەوەبوو کە کوڕەکەم و بووکەکەم خوا لەسەردەستی منـدا هیدایەتی دان و ئەوانیش لەگەڵما خۆیان تەرزکرد بۆ خزمەتی ئیسلام، ئنجا بڕیارماندا بلاوکراوەو گۆڤار دەرکەین بۆ بەرپەرچدانەوەی پڕوپاگەندەی جوولەکە لەرۆژئاوا دژ بە ئاینی ئیسلام و دەرخستنی رووی جوان و پیرۆزی ئیسلام بۆ خەڵکی چەواشەکراوو بێ ئاگا ...

لەسایەی خواوە هیچ هەفتەیەك رانابوورێ چەند کەسێك تیایا موسڵمان نەبێت ، وە ئێمەش باوەشیان بۆ دەکەینەوە و هەموو یارمەتیەکی ماددی و مەعنەویان ئەدەین و زۆر لەوانەش لەگەڵمانا دەکەونە بانگەوازکردن .

ئیسلام ئاینی فیترەتە ، گرنگی دەدات بەدنیا و ئاخیرەت و هاوسەنگی بۆ مرۆڤ دروست دەکات ، بەپێچەوانەی عیلمانیەت و ئیلحادەوە کە ئەمڕۆ باڵیان کێشاوە بەسەر رۆژئاوا داو نەفسیەتی شێواندون ، بەجۆرێك زۆرترین رێژەی خۆکوشتن لەجیهاندا لەوڵاتی (سوید) دایە کەلەوپەڕی رەفاهیەت و خۆشگوزەرانیدان ...

خۆزگە موسڵمانان بەچاکی ئیسلامیان ، بەکردار وگوفتار پێشکەش بکردایە ، خۆ ئەگەر وایان کرد ئەوا رێژەی موسڵمانەکان زۆر زیاد دەکات لەجیهاندا و ، وە من پێشبینی دەکەم هەروەك بیریاری ئیرلەندی بەناوبانگ (جورج برناردشو) کەلەپێش پەنجا ساڵدا وتویەتی (ئاینی محمد قبول دەکرێ لەئەورووپای سبەینیدا ، هەروەك چۆن لەئەورووپای ئەمڕۆدا وردە وردە خەریکە قبول دەکرێ ...وادەزانم تاقە ئاینە کەتوانای خۆ گونجاندنی هەیە لەگەڵ گۆڕانکاریەکانی ژیاندا و ئەمەش وای لێدەکات کە هەمیشە خەڵك پێی سەرسام بن لەهەموو سەردەمێکدا) .

بیرۆکەی (صراع الحضارات) یش بیرۆکەیەکی پیس و ژەهراویە و مەبەستیانە کە هەمیشە دوژمنێکیان ببێ بۆ ئەوەی خۆیان یەکگرتوو بن بەرامبەری ، بەتایبەت پاش

رووخانی شیوعیەت ...ئیسلامیان دانا بەدوژمنی سەرەکی و خۆیان ساز دەدەن بۆ رووبەڕوو بوونەوەی رابوونی ئیسلامی لەرۆژئاوا و رۆژهەلاًت دا ... بەتایبەت لەمڕۆدا کە ئیسلام هەر رۆژەی لەخاکێکی نوێدا ڕەگ دائەکوتیّ ، هەروەك (روجیه دی باسکیه) دەلّیّ (شتێکی بەلّگە نەویستە ئێستا کە ئایینە گەورەکان دێنە دواوە و وان لە(دیفاع) دا ، وە تەنها ئیسلامە کە لەبەرەو پێشچوون و هەلّمەت بردندایە ، ئەگەلّ ئەوەدا کە موسلّمانانیش لاوازن) .

(١١) باميلاشارب

باميلا ئافرەتێکی ئەمریکی‌یە و لەدایکبووی سالّی (١٩٣٧) ەو لەخێزانێکی گاوردا چاوی بەدنیا هەلّهێناوە ، لەبارەی موسلّمان بوونیەوە دەلّێت :

منیش وەك زۆربەی ئافرەتانی رۆژئاوایی بەدوای هاوەلّدا دەگەڕام و هەواو ئارەزووی خۆمم دەپەرست .

لەسەرەتای خوێندنی زانکۆمەوە گرنگیم دەدا بەمنالّ و هەستم کرد کە منالّ لەرۆژئاوادا لە بارێکی خراپدا ئەژی ، هەمووان لە کۆمەلّگای ئێمەدا بەدوای ماددەوتێرکردنی ئارەزووەکاندا رادەکەن و منالاًن ژێر پیّ دەکەون ، یان هەر بیر لەلەدایك بوونیان ناکەنەوە...

زۆرکەس لەژن و پیاوی رۆژئاوایی خۆیان دوور دەگرن لەمنالّ بوون ، بۆ ئەوەی نەبن بەژێر بەرپرسیارێتی‌یەوە ، وە ئەگەر بشیانبێت ئەوە لەدەرەوەی خێزان دەبێت و بەوەش کۆتایی بەخێزان دێت .

(باميلا) لەرێکخراوی یونسیف دا لێکۆلّینەوەی زۆری کرد لەسەر منالّ لەکۆمەلّگای رۆژئاوایی و ئیسلامیدا ، سەرەنجام گەیشتە ئەوەی کەخێزان لەئیسلامدا گرنگی زۆری پێدراوە و ماف و ئەرکی هەریەکەیانی بەچاکی دیاری کردووە ، کەبەمەش خێزان توند و تۆلّ و پتەو دەبێت و ئەتوانێت خۆی بگرێت لەبەر ئەو ئافاتانەی کەتووشی رۆژئاوا هاتووە ، کەئەویش خۆخۆیی (انانیە) و زالّبوونی مەبدەئی (الغاية تبرر الوسيلة) یە ، لەرۆژئاوا زۆریان نزیکترین کەسیان دەکەن بە قوربانی هاتنە دی هەواو ئارەزوویان .

(باميلا) لەبارەی ئیسلامەوە زۆری خوێندەوە و زۆر سەرسام بوو بەگرنگی دانی‌ئیسلام بە خێزان ، وە زیاتر سەرسام بوو پیّی کاتێك لەئەزموونێکی تالّدا ژیا بەهۆی ئەوەی کەمێردە ئەمریکی‌یەکەی خۆی و منالّەکانی بەجێهێشت و لیّی نەپرسینەوە

... وەکـاتێك شکاتیشـی لێکـرد هیچـی دەست نەکـەوت . لەگەرمـەی ناڕەحەتی‌یەکـەیدا ئەندازیارێکی میسری ناسی بەناوی (احمد الشایب) کە زۆر دڵی دایەوە و هاوکاری کرد و بەهۆی ناوبراویشە وە زیاتر شارەزای ئیسلام بوو ... پاش ئەوەی (بامیلا) جیابووەوە لەمێردە ئەمریکی‌یەکەی ، شووی کرد بە (ئەحمەد) و بڕیاریاندا بگەڕێنەوە بۆ (میسر) و ، لەوێش بووە بەڕێوەبەری لقی یونسیف لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاست دا .

بەیانیـەکیان (بامیلا) بە مێردەکـەی وت : ئـەمڕۆ دەمـەوێت موسڵمان بوونـی خـۆم رابگەیەنم ، ئنجا هەردووکیان چوونە لای لیژنەی فەتوای ئەزهەر و لەبەردەمیاندا وتـی : ئەمڕۆ خوای گەورە دڵی هیدایەت دام بۆ ئیسلام ، پاش لێکۆڵینەوەیەکی زۆر و لەسەرخۆ ، وە خـۆم نـەزرکردووە بـۆ خزمـەتی منـاڵان بەگشـتی و منـاڵی موسـڵمانان بەتایبـەتی ، چونکە مناڵان خۆشەویستی خوان و هەرکەسیش خۆشەویستانی خوای خۆش بوێت و دڵنـەواییان بکـات ، خـواش ئـەوی خـۆش دەوێـت ، جـا منیـش هـەموو هیـواو ئـاواتم بەدەستهێنانی رەزامەندی خوا و خۆشەویستی‌یەتی .

ئنجا ناوی خۆی گۆڕی لە(بامیلا سو اورمان شارب) ەوە بۆ (اسماء باميلا شارب) ، پـاش ئـەوەی کـە رایگـەیاند سـەربازێکی خوادەبێـت بـۆ خزمـەتی منـاڵانی رۆژهـەڵاتی ناوەڕاست و ، بەرگری‌کردن لەشێواندنی شێوەی ئافرەتی موسڵمان لەرۆژئاوادا ، چونکە بەراسـتی لـەرۆژئاوادا وێنـەی ئـافرەتی موسـڵمان ناشـرین کـراوە و وادەدەنـە قەڵـەم کەلەئیسلام دا دەچەوسێنرێتەوە و هەندێ هەڵسوکەوت و رەفتاری ناجۆری هەندێ بەناو موسڵمانیش دەکەن بەنموونە و بەبیانوو لەم کارەدا ...

(بامیلا) دەڵێت : بەهۆی ئیسـلامەوە کەرامـەت و مافەکانم دەستکەوتەوە ، لـەکاتێکدا کە ئافرەتی رۆژئاوا بەسووك سەیر دەکرێ و تەنها بەهۆکاری رابواردنـی دەزانن و لەسـەر سفرە و خوانـی خراپەکاران پێشکەش دەکرێت . ئافرەتیش لـەوێ بـۆ خـۆی خەڵـەتاوە بەشیعاری (ئازادی ژنان) کەلەراستی‌دا بازرگانیان پێوەدەکەن و بۆ رابواردنـی نابـەجێ و نامە شروع و دوور لەهەموو رەوشتێك بەکاریان دەهێنن .

(بامیلا) داخ لەوە دەخوات کە زۆربەی ئافرەتانی رۆژئـاوا هەقیقـەتی ئیسلام نـازانن ، کە چۆنـە بەرامبـەر چارەسـەری کێشـەی ئافرەتـان، خۆ ئەگەر بیانزانیایـە زۆر بـەخێرایی دەستیان پێوەدەگرت و دیفاعیان دەکرد لێی و سەروماڵیان دەکرد بەقوربانی ...گۆڤاری (الاسره) ژمارە (٦٦) ساڵی ١٤١٩ کۆچی .

(١٢) فابيان

(فابيان) نمايشكەرێكی فەرەنسی جلو بەرگە و تەمەنی بیست و هەشت ساڵە ، كات و ساتی هیدایەتی وا هاتە پێشەوە كەلە لوتكەی ناوبانگ و دەركەوتندا بوو ، بەبێ‌دەنگ كشایەوە و رۆیشت بۆ ئەفغانستان ، تاوەكو خزمەتی موسڵمانانی ئەفغانی بكات وەك برینپێچێك ...

فابیان دەڵێ : (ئەگەر فەزڵ و رەحمەتی خوا نەبوایە ، ئەوا ژیانم لەدەست ئەچوو لەجیهانێك دا كە مرۆڤ سەرەو خوار دەبێتەوە بەرەو ئاژەڵێتی و هەموو ئامانج و ئاواتی دەبێتە تێركردنی هەواو ئارەزووی) ئنجا باسی سەر گوزەشتەی خۆی دەكات و دەڵێت : (من لەمناڵیمەوە حەزم دەكرد ببمە برینپێچێكی خۆبەخش و كاربكەم لەكەم كردنەوەی ئازاری مناڵی نەخۆشدا ، رۆژ لەدوای رۆژ گەورەبووم ...... جوانی و قەد و باڵام سەرنجی دەوروبەرمی راكێشا و ، هەمووان هانیان دام بەتایبەت كەس و كارم كەواز لەئاوات و حەزی مناڵیم بهێنم و سوود لەجوانیەكەم وەربگرم و پارەی پێ‌پەیدا بكەم ، كە ئەوەش ئاواتی هەموو مێرد مندالێكە و رێگای موستەحیلی بۆ دەگرێتە بەر ...

رێگای بەردەمم ئاسان بوو بۆم ، زۆر زوو تامی ناوبانگم چەشت و دیاری بەنرخم بۆ دەهات ، كە هەرگیز لەخەویشا نەم ئەدی ... بەڵام زۆر كەوت لەسەرم ! دەبوو دەرچم لە ئینسانیەتی خۆم و ، مەرجی سەركەوتنم ، نەمانی هەست و شعور و حەیا و حورمەتم بوو ...

دەبوو گوێ بەهیچ نەدەم تەنها جووڵەی لەشم نەبێ لەسەر ئیقاعاتی موسیقا ، هەروەها هەموو خواردنێكی خۆش و بەتامم لێ قەدەغە بوو ، وە دەبوو لەسەر ڤیتامینات و (مقویات) بژیم و ، واز لە مشاعرم بهێنم و نەكەسم خۆش بوێ و نەكەسم رق لێ بێت و هیچیش رەفز نەكەم .

(بیوت الازیاء) منیان كردە بووكەشووشە و بتێك كە ئیشی یاری كردن بێت بەدڵ و ژیری ، فێربووم چۆن ساردو سڕبم و توند و لووت بەرزبم بەرووكەش و لەناویشەوە بۆش و هەروەك قاوغێك جلەكان بپۆشم ... من دار و بەردبووم ئەهاتم و ئەچووم و زەردەخەنەم دەبەشیەوە ، بەڵام هەستم نەمابوو ، ئەمەش وەنەبێ هەر بۆ من وابووبێ ، هەرچی زیاتر لەكەسێتی و بەشەری‌یەتی خۆی داماڵیایە ئەوە پێشتر دەكەوت لەوجیهانە سارد و سڕەدا

، جا واوەیلا بۆ ئەوەی کە لەڕێنمایی‌یەکانی بۆی دا ئـەنرا دەربچووایـە ، سزایان دەدا بەهەموو جۆرێك ، نەك هەر سزای نەفسی بەڵكو سزای جەستەشی تووش دەبوو !

من ژیام و گـەڕام بەجیهاندا بۆ عەرز کردنی جل و بەرگ بـەبێ شـەرم و حـەیا ... وە ئەوانـەی لـەوبوارەدا کاردەکـەن راپێـچ دەکرێـن بـەرەو جیـهانی داوێـن پیسـی بەهـەموو شێوەکانیەوە ، واوەیلا بۆ ئەوەی ملیان بۆ نادات ...

خاڵی وەچەرخانیشم لەگەشتێکماندا بۆ بەیروت دەستی پێکرد ، کاتێك دەمبینـی کە لەژێر تۆپباران دا ئوتێلیان دروست دەکـرد ، کوژرانـی منـاڵانیش زۆرکاریـان تێکـردم ، پەردە لەسەرچاوودڵم لاچوو ، تێگەیشتم کە ئەوەی من تیا دەژیم بێمانەیە ، بەپەلە چووم بەدەم ئەو مناڵانەوە کە گیانیان تیامابوو تا رزگار یان بکەم ... هاوەڵەکانیشم لەنەفامی و مادادیاتی خۆیاندا نقوم بووبوون و ئەو دیمەنە دڵتەزێنە کاری تێنەدەکردن .

ئیـتر نەگەڕامـەوە بۆ ئوتێـل و پیشاندانی جل و بەرگی مـۆدە ، بـەڵكو ڕێی ئیسـلامم گرتەبـەر و (بـەیروت) م بەجێهێشـت بـەرەو پاکسـتان ، لەسـنووری ئەفغانسـتان ژیـانی راستەقینە ژیام ، فێر بـووم چۆن ئادەمی‌یەتی خـۆم بسـەلمێنم ... هەشـت مـانگ لـەوێ مامەوە یارمەتی خێزانە هەژارەکانم دا ... ئـەوانیش پـێزان بوون و زۆر رێزیان لێدەگـرتم .لەوێ زیاتر قەناعەتم بۆ دروسـت بوو کە ئیسـلام ئاینە و دەسـتووری ژیانیشـە ، پاشـان خۆم فێری زمانی قورئان کرد و زۆر بەرەو پێش چووم .

(بیـوت الازیـاء العالمیـة) کە بەمـەیان زانـی فشاری زۆریان بـۆ هـانیم ، وتیـان سـێ ئەوەندەی جاران مووچەت دەدەینـێ ئەگـەر بگەڕێیتـەوە سەرنمایشـکردنی جل و بـەرگ ، منیـش پشـت بـەخوا سـوربووم لەسـەر ئاینەکـەم و گوێـم پێنـەدان ، ئیـتر کەوتنـە بڵاوکردنـەوەی بـەرگی ئـەو گۆڤارانـەی کەوێنـەی منـی تیـابوو ، بۆئـەوەی بـەهۆی رابردوومـەوە خەڵکەکەم لێبکەن بەدوژمن ، لەسایەی خـواوە ئەوەشیان بۆ نەچووە سـەر .هەرگیز من لەوبڕوایەدا نەبووم کە ئـەو دەسـت و پەنجەیـەم کە هەمیشـە خـەمی نـەرم و نۆڵیەکـەیم بـوو بەرگـەی سـارد و سـەرما و خزمـەتکردنی هـەژار و دامـاوو ئاوارەکـانی ئەفغانسـتان بگرێـت ... لەسـایەی خـواوە ڕاهاتم و دەسـت و پەنجـەم لـەجاران چاکـترن و پاداشتی گەورەش لای خوایە (ان شاء الله) ... رۆژنامەی المسلمون ژمارە(۲۳۸) .

(١٣) الكساندر فرتز

الکساندر فرتز منالێکی ئەمریکی بلیمەت و زرنگ و هۆشیارە و لەساڵی ١٩٩٠ دا لەدایك و باوکێکی مەسیحی لەدایك بووە ، لەشەش ساڵیەوە دایکی پەڕاوی بۆ دابین کردووە لەبارەی ئاینەکانەوە و ئەویش زۆر بەچالاکی دەیخوێنێتەوە و پرسیاردەکات و ، بەبێ ئەوەی چاوی بەهیچ موسڵمانێك کەوتبێت لەهەشت ساڵیدا موسڵمان بوو ...

الکساندر ناوی خۆی گۆڕی بۆ (محمد عبدالله) لەخۆشەویستی بۆ حەزرەتی (محمد) ﷺ و بەماوەیەکی کەم فێری نوێژبوو ، وە کەم کەم خەریکی فێربوونی زمانیعەرەبییە و چەند سورەتێکی کورتیشی لەبەرکردووە و خۆشی بانگ ئەدات بۆ خۆی لەماڵەوە .

ڕۆژنامە نووسێك کەجارێك چاوپێکەوتنی لەگەڵدا سازداوە دەڵێت : الکساندر لێی پرسیم : تۆ قورئانت لەبەرە ؟ وتم : نەخێر ! هەستمکرد پێی ناخۆشە و نائومێد بوولێم ، ئنجا وتی : بەلای خۆتەوە موسڵمانی و عەرەبیش دەزانی ، وانیە؟!

پاشان پرسیاری تری کرد و وتی (حەجت کردووە ؟) (عومرەت کردووە ؟) چۆن جلی ئیحرام دەست دەکەوێت ؟ ئایا پارەی زۆری دەوێ ؟ ئەتوانم بیکرم لێرە ، یان تەنها لەولاتی سعودیە هەیە ؟ منیش بەپێی توانا وەلامم دایەوە !

ئنجا منیش بەفرسەتم زانی و لێم پرسی : لەم کەش و هەوا نا ئیسلامیەدا چ ناڕەحەتیەك هاتۆتە ڕێگات ؟ وام زانی : ئێستا باسی جل و بەرگی ، یان هاوەڵەکانی ، یان خواردن و خواردنەوەی ، یان ئەو عەمامەیەی کردوویەتیە سەری لەسەر شێوەی یەمەنیەکان ، یان بانگدانی لەناو باخچەی گشتیدا دەکات ، کەچی بەداخێکەوە زۆر بەلەسەر خۆیی وتی : گرانی و زەحمەتی ڕێم تەنها ئەوەیە هەندێ نوێژم دەچێت چونکە کاتی نوێژەکان نازانم !

لێم پرسی چی رایکێشای بۆ ئیسلام ؟ بۆچی ئیسلامت هەڵبژارد ؟

تۆزێك بێدەنگ بوو ئنجا وتی : (نازانم ، ئەوەی کە هەستی پێ بکەم ئەوەیە ، چەند زیاتر بخوێنمەوە زیاتر ئیسلامم لا خۆشەویست دەبێت)

لێم پرسی : ڕەمەزان بەڕۆژوو بوویت ؟

پێکەنی و وتی : بەڵێ سوپاس بۆ خوا هەموو مانگەکە بەڕۆژوو بووم ، کە ئەمەش یەکەمجارە بەڕۆژوو ببم ، هەندێ قورس و گران بوو لەسەرەتاوە ، دایکم تەحەددای کردم کە ناتوانم ڕۆژووەکە بگرم ، بەلام بۆچوونەکەی وا دەرنەچوو ، توانیم بەڕۆژوو ببم ...

لێم پرسی ئاواتت چی‌یه ؟

گورج وەڵامی دامەوە (چەند ئاواتێکم هەیە ، هیوادارم بچم بۆ مەککە و بەردە رەشەکە ماچ بکەم)

وتم : دەبینم کە زۆر گرنگی دەدەیت بە حەج ؟ نازانم چی وایلێکردویت ؟

دایکی وەڵامی‌دایەوە (وێنەی کەعبە ژوورەکەی پڕکردووە ، هەندێ کەس وایان دەزانی کە ئەوەی دەیکات خەیاڵی منداڵی‌یە ، یان جۆرێك لەسەرکەشی‌یە و تەواو دەبێت ، ئەوانە نازانن کە نەك هەر جدی یە بەڵکو ئیمانەکەشی زۆر قوڵ و دامەزراوە... (محمد عبدالله) پێی خۆش بوو کەدایکی ئاوا دیفاعی لێدەکات !

ئنجا (محمد) کەوتە قسە و باسی تەوافی کەعبە و یەکسانی موسڵمانانی کرد لە حەج دا و پاشان وتی : (من هەوڵدەدەم پارە پاشەکەوت بکەم تا ڕۆژێك بتوانم بچم بۆ حەج ، بیستوومە کەلێرەوە نزیکەی چوار هەزار دۆلاری تێدەچێت و ئێستاش من (٣٠٠) دۆلارم کۆکردۆتەوە ...دایکیشی لەم بارەیەوە وتی: بەلامانەوە ئاسایی‌یە کە بچێ بۆ مەککە ، بەڵام پارەمان نیە کە ئێستا بتوانێت بینێرین .

لێم پرسی : ئاواتی ترت چی‌یە ؟ وتی : ئاواتەخوازم کە فەلەستین بگەڕێتەوە بۆ موسڵمانان ، چونکە ئەوە خاکی موسڵمانانە و جوولەکە بە زۆر داگیری‌کردووە ، دایکی بەسەرسامی‌یەکەوە سەیری کرد و ئەویش بەدایکی وت : دایە تۆ مێژووت نەخوێندۆتەوە ، فەلەستین داگیرکراوە .

وتم : ئاواتی ترت هیچ ماوە ؟ وتی : حەزدەکەم فێری زمانی قورئان ببم و لەبەری بکەم .

لێم پرسی : ئەتەوێ ببیت بەچی لەداهاتوودا ؟ وتی : ئەمەوێ ببم بەوێنەگر تاوەکو وێنەی راستی موسڵمانان بگەیەنم بەخەڵکی ، چونکە زۆر فلیمم بینیوە کە وێنەی موسڵمانان دەشێوێنن ، هەرچەند فلیمی باشیش هەیە ، وە دەشمەوێ کە دیراسەی ئیسلام بکەم لەزانکۆی (اکسفۆرد) ، وادەزانم کە بەرنامەیەکی چاکیان لایە لەسەر دیراساتی ئیسلامی .

پێم وت : حەزدەکەی لەجیهانی ئیسلامی‌دا بخوێنی ؟ وتی : بەدڵنیاییەوە ، بەتایبەت لە ئەزهەردا حەزدەکەم بخوێنم .

پێم وت : ئەی لەبواری خواردندا ؟ چۆن خۆت دەپارێزی لەگۆشتی بەراز ؟ وتی : بەراز ئاژەڵێکی زۆر پیسە ، من لام سەیرە چۆن گۆشتی دەخۆن ، ماڵەوە دەزانن کەمن نایخۆم بۆیە بۆم دانانێن ، وە کەبشچین بۆ خواردنگە ، پێیان دەڵێم من گۆشتی بەراز ناخۆم ...

پێم وت : نوێژەکەی لەقوتابخانە ؟ وتی : پەنایەکم دۆزیوەتەوە لەکتێبخانەی قوتابخانەکەمان رۆژانە لەوێدا نوێژەکەم .

ئیتر کاتی ئێوارە بوو ، سەیری کردم و وتی : رێم ئەدەی بانگ بدەم ، هەستا و بانگی دا و منیش دڵم پڕ بوو لەگریان وبەیەکەوە نوێژمان کرد... (رۆژنامەی الوطن ژمارە /١٣٤) .

(١٤) جیرمان جاکسون

جیرمان جاکسون گۆرانی بێژێکی جیهانی‌یە وبرای مایکڵ جاکسۆن ە ، پاش سەرگەردانی و دوور لەخوایی رێی راستی دۆزی‌یەوە و موسڵمان بوو ، لەبارەی ئەم گۆڕانە مەزنەی ژیانی‌یەوە دەڵێت : لەویلایەتی کالیفۆرنیا هەندێ لاوی عەرەبی موسڵمانم ناسی و وردە وردە دۆستایەتی‌یەکی پتەو لەنێوانماندا دروست بوو ، بەهۆی ئەوەی کەسەرسام بووم لە رەوشتی بەرزیان و هەڵس وکەوتی جوانیان .

تێگەیشتم کە ئەو رەوشتە بەرزانە لەبۆشەوە پەیدانابن و بێگومان پاڵنەرێك هەیە لەپشت ئەو هەڵسوکەوتە پاك و بێگەردەوە ... دوایی زانیم ئەوەی وای لەو گەنجانە کردووە بەوجۆرە رەفتاربکەن ئایینی ئیسلامە کە هەردەم موسڵمانان هان دەدات بۆ کاری چاك .

هیچ یەکێکیان راستەوخۆ نەیان وت موسڵمان بە ، تەنها رەوشتی بەرزیان بوو کە بە ناڕاستەوخۆ کەمەندکێشیان دەکردم بەرەو ئیسلام و منیش موسڵمان بوونی خۆمم راگەیاند بەبێ دوودڵی .

من لەرێی رەفتاری جوانی ئەو برادەرانەوە گەیشتمە ئەو قەناعەتی کە ئاینی ئیسلام ، ئاینێکە دەست ئەدات بۆ هەموو کات و شوێنێك .

کۆمەڵگای ئەمریکی ئێمە رەوشت بەرزی بڵاونیە تیایا ، ژیانی ئێمە ماددیات زاڵە بەسەریدا ، بۆیە لەگومان و دوودڵی و (قلق) دا دەژین ، ئەمەش وای کردووە ژەهری سپی و ماددە بێهۆشکەرەکان رەواجیان زۆربێ و بازاڕیان گەرم بێ .

سوپاس بۆ ئەو خوایەی کەلەگەڵ ئەو لاوە موسڵمانانەدا کۆی کردمەوە و باسی ئیسلامیان بۆ دەکردم و نەیان دەوت وەرە ئاینەکەمانەوە .

ئەمڕۆ بەگشتی دەبینین ئیسلام بلاْودەبێتەوە لەئەمەریکا ، کە ئەمەش مایەی سەرفراز بوون و رزگاری‌یە لە هەموو ئەو تەنگ و چەڵەمانەی دێنە ڕێمان . شتێکی گرنگیشە کەسایەتی ناسراوو دیار کاربکەن لەبانگەوازی ئیسلامیدا ، کە ئەمەش هیوا بەخشە بەموسڵمانان و، بلاْوبوونەوەی ئیسلام لەئەمەریکادا خێراتر دەکات .

(١٥) امیرە

لەنامەیەکدا بۆ بلاْوکراوەی (الشرق) ژمارە(٣٥٨٦) لەبەرواری (١١/٤/١٩٩٨) ، (امیرە) دەڵێت : من لەویلایەتی (ارکنساس) لەدایك بووم لەولاْتە یەککگرتووەکانی‌ئەمەریکا ، لەدایك وباوکێکی گاور ، لەلادێ‌دا گەورەبووم لە کێڵگەکەی باوکم دا ، دایکم ژنی ماڵەوەبوو ، منیش کچی تاقانەیان بووم ... باوکیشم لەکەنیسەی (معمدانی) ناوچەکەماندا ئامۆژگاری و وتاری هەبوو کەناو بەناو پێشکەشی دەکرد .

بۆیەکەمجار لەزانکۆی (ارکنساس) ئافرەتێکی موسڵمانم بینی ، لەسەرەتاوە سەیر بوو لام جل و بەرگ و سەرداپۆشینەکەی ، بۆیە هەر ئەوەندەی فرسەتم بۆ ڕێکەوت لێی نزیك بوومەوە و بووم بەهاوڕێ‌ی کە ئەوەش هەموو ژیانمی گۆڕی .

ئەو ئافرەتە ناوی (یاسمین) و ، لەدایك بووی فەلەستین بوو ، بەچەند سەعات وتووێژمان دەکرد لەبارەی خواو پێغەمبەران و ولاْتەکەی و خێزانەکەی و هاوڕێکانی ، قسەکانی لای من زۆر خۆش بوون ، من بەماڵەوەم نەووت کە یاسمین هاوەڵمە و ئەویش دنیای لا هیچ بوو ، هەموو مەبەستی ڕەزامەندی خوا و ئاخیرەت بوو ...

جا کاتێك گەڕایەوە بۆ فەلەستین دەمانزانی جارێکی‌تر یەکتری نابینینەوە لەم دنیایەدا ، بۆیە گریا و تکای لێ‌کردم کە بەردەوام بم لە دیراسەی ئیسلام دا بۆ ئەوەی لەبەهەشتا بەیەکتری بگەینەوە ... تا ئێستا قسەکانی لەگوێما دەزرنگێنەوە ، لەیەکەم ڕۆژەوە کەیەکترمان ناسی و ناوینام (امیرە) بۆیە منیش کەموسڵمان بووم ناوی خۆم گۆڕی بۆ (امیرە) .

پاش دوو هەفتە لەگەڕانەوەی یاسمین بۆ ولاْتەکەی ، لەدەرەوەی ماڵەکەی بەگوللەی جوولەکە شەهیدکرا ... ئەم دەنگ و باسەش زۆر کاری تێکردم و زۆرگریام بۆی .

چەندەها هاوەڵی ترم ناسی کەخەڵکی ڕۆژهەلاْتی ناوەڕاست بوون و زمانی عەرەبیم لاخۆشەویست بوو ، بەتایبەت کاتێك گوێم لەیەکێك دەبوو قورئانی دەخوێند ، یان کاتێك گوێم لەشریتێك دەگرت .

پاش چەند ساڵێك موسڵمانێكی سەر ڕاستی تـرم دەسـت كـەوت و پرسـیاری زۆرم لێكرد و هـەرچیم دەسـت كـەوت خوێندمـەوە لـەبارەی ئاینـەوە و زۆر دوعـام كـرد كـە خـوا دەسـت بداتـە باڵم و ڕێنمـاییم بكـات ، خـوای گـەورەش دوعاكـەی گـیراكردم و لـە ١٥ ی ابریلی ١٩٩٦ دا موسڵمان بووم و ، تاقە شتێك كـە زۆر كـاری تێكـردم و قەناعـەتی بـۆ دروستكردم و كەهـەرگیز لەبەرئـەوەش واز لەئیسـلام نـاهێنم ، شـیعاری (لا الـه الا اللـه محمد رسول اللـه) یـە ، جاكاتێك خێزانەكەم زانیان لەئیسلام دەكۆڵمـەوە تووڕەبـوون ، دواییش كەزانیان موسڵمان بووم بەتەواوی حاشایان لێكردم و خـەریك بوو لەشێتخانە توندم بكـەن ، گوایـە بـەلای ئەوانـەوە من شێت بوم ! بەراستی حاشاكردنیان لـەمن زۆر قورس و گران بوو لەسەرم و زۆر جاریش دوعایان لێدەكردم !

مەسـەلەكە بـەوەندەوە نەوەسـتا ، خزمێكیشـم شكاتی لێكـردم و داوای كـرد كەلـەڕێی یاسـاوە نـەهێڵێت توخنـی ماڵیـان بكـەوم ، دایكیشـم هـەمان كـاری كـرد بەرامبـەرم ! شەوێكیان لەپاركی ئۆتۆمبیلەكان پیاوێك هێرشی كردە سـەرم و ئازاری دام و بریندـاری كـردم ، باش بـوو دوایـی گـیرا ، چـەندجاریش تایـەی ئوتومبیلەكـەمیان پەنچـەر دەكـرد و بەشـەو لای شـوقەكەمەوە تەقـەیان دەكـرد ، بـۆ ترسـاندنم ... لـەوەش سـەیرتر هـەرچی جلـەكانم دەنێرم بۆ شتن و ئوتوكردن ،جل و بەرگە ئیسـلامیەكانم بۆ نانێرنـەوە و تەنـها پانتۆڵەكانم بۆ دەنێرنەوە و هەڕەشەشم لێدەكەن تانەوێرم شكاتیان لێبكەم !

تاكـاتی نووسـینی ئـەم باسـە ، مەسـەلەكەم لەدادگادایە ، لەگەڵ ئەوەدا كە من هیـچ تاوانێكم نەكردووە دادگا یاساغی كردووە لێم شار بەجێ بهێڵم ! بەڵام پشت بـەخوا هـەر من سەردەكەوم و گرە و دەبەمەوە !

جا كەمن ئەم چەند دێڕەم هۆنیوەتەوە بۆ ئەوەنیە كە موسڵمانان بەزەییان پیامابێتەوە ، بەڵكو تەنـها داوام ئەوەیە لێتـان كەلەنوێژەكانتاندا دوعام بـۆ بكـەن . وە زۆر سوپاسـی ڕۆژنامە و سەرنووسەری دەكەم كەئەمەم بۆ بڵاودەكەنەوە .

(١٦) سیلی

ڕەنگە ئەم چیرۆكە سەیر بێت بۆ كەسێك كە پاڵەوانی چیرۆكەكەی نەدیبێت و بەگوێی خۆی قسەكانی لێ نەبیستبێ ، چیرۆكەكە ئەگەر لەخەیاڵیش بچێت ، لەراستیدا لەعالـەمی واقعیدا ڕوویداوە ، فەرموون بابەیەكـەوە بچین بـەرەو (جوهانسبرگ) شـاریدەوڵەمەندی

کانی ئاڵتون لەوڵاتی خوارووی ئەفریقیا کە من لەو شارە بەڕێوەبەری نووسینگەی (رابطة العالم الاسلامي) بووم ...

ساڵی ١٩٩٦ فەسڵی زستان بوو ، سەرمایەکی بێئەندازە وڵاتی گرتبۆوە ، ڕۆژێك کە ئاسمان هەور دایپۆشیبوو وە چاوەڕێی زریانێکی سەخت بووین ... لەماڵەوە چاوەڕێی میوانێك بووین و خێزانم سەرقاڵی چێشت لێنان بوو .

مەوعیدمان هەبوو لەگەڵ کەسایەتیەکدا کە خزمی سەرۆکی ئەفریقیای باشوور (نیلسون ماندیلا) بوو ، کەسایەتیەك کە لەوەوبەر خەریکی بڵاوکردنەوەی گاورێتی بوو ، ئەویش قەشە سیلی بوو ... ڕەنگە بپرسن چۆن ئەم پیاوەم ناسی ، جا با ئەوەتان بۆ باس بکەم :

ڕۆژێك سکرتێری نووسینگەی (رابطـه)(عبدالخـالق) پێی ڕاگەیاندم کە قەشەیەك دەیەوێ سەردانم بکات ، منیش مەوعیدێکم بۆ دانا ، لەکات و ساتی دیاری کراودا قەشە (سیلی) لەگەڵ (سلیمان) ناوێکدا ئامادەبوون ، ئەم سلێمانە یاری بۆکسێنی دەکرد و بەهۆی (محمد علی کلای)یەوە موسڵمان بووبوو ... لەنووسینگەکەمان پێشوازی گەرمم لێکردن و زۆر خۆشحاڵ بووم .

(سیلی) کورتە باڵاو ڕەش پێست بوو ، هەمیشە زەردەخەنە لەسەر لێوی بوو ... پێم وت : برام سیلی ، ئەگەر دەکرێ چیرۆکی موسڵمان بوونت بگێڕەرەوە بۆمان .

سیلی پێکەنی و وتی بەسەرچاو ... جابراییینە ئێوەش بێدەنگ فەرمون گوێ بگرن لێی و دوایی خۆتان حوکم بدەن :

سیلی وتی: من قەشەیەکی چالاك بووم ، بەهەموو توانامەوە کارم دەکرد و لەگەورە قەشەکانی خوارووی ئەفریقیا بووم ، وە لەبەر ئەوەی زۆر چوست و بزێو بووم فاتیکان منی هەڵبژارد کە هەستم بەکاری مژدەدان بەمەسیحیەت و پارەو یارمەتیم لەوێوە بۆ دەهات ، منیش هەموو هۆکارێکم بەکاردەهێنا بۆ گەیشتنە ئامانجەکەم .

گەشت و سەردانی بەردەوامم دەکرد بۆ پەیمانگاکان و قوتابخانەکان و خەستەخانەکان لەشار و لادێ و دارستانەکان ، وە بەو پارانەی بۆم دەهات دەستی هەژار و لێقەوماوەکانم دەگرت لەشێوەی دیاری و یارمەتیدا ... ئەمەش بۆ ئەوەی مەسیحیەتیان لاشیرین بکەم ... کەنیسەش پارەیان بۆ ڕشتبووم و بەوەش دەوڵەمەند

بووم و خاوەنی ئوتومبیل و خانووی خۆم بووم و مووچەی باشیان بۆ بڕیبوومەوەو، وە من پلەوپایەکی بەرزم هەبوو لەناو سەرجەم قەشەکاندا ...

ڕۆژێك چووم بۆ بازاڕێکی گەورەی شار کە هەندێ کەل و پەل بکڕم ، (مفاجـاة)ە کە ئالـەوێدا بـوو ، لـەم بـازاڕەدا ، بازرگانەکـە بەسـەرو سـیما و جـل و بـەرگیدا دیـار بـوو موسڵمان بوو ، منیش جل و بەرگی تایبەتی قەشەیم لەبەردابوو ، پاش مامەڵەکردنی کەل و پەلێك کە بۆ دیاری دەمویست ، بازرگانەکە لێی پرسیم : تۆ قەشەنیت ؟

وتم : بەڵێ ...وتی : کێخواتە ؟ وتم : (مەسیح) خوایە ...

وتـی : مـن تەحـەددات دەکـەم کـە تەنـها ئایـەتێك بـهێنی لـەئینجیلدا لەسـەر زمـانی حەزرەتی (مەسیح) کەبڵێ : (انا الله ، او انا ابن الله) بمپەرستن ...

قسـەکانی کـابرا وەك چەکوش دای بەسـەرما ، نەمتوانی وەڵامـی بدەمـەوە ، هەرچـەند بیرم کردەوە و بەدڵ پیاچوونەوەم کرد بەئینجیلـەکاندا نەمتوانی ئایـەتێکی وا بدۆزمـەوە لەسەر زمانی (مەسیح) ، زۆر ئیحـراج بووم لەبەردەم پیاوەکـەدا و دڵتـەنگ بـووم ، باشـە چۆن مـن وەڵامـی ئـەم پرسیارە نـازانم ؟ پیاوەکـەم بەجێهێشـت و گەڕامـەوە بـەبێ ئـەوەی ئاگام لەخۆم بێت بۆ کوێ دەچم ... ئنجا بڕیارمدا کە بگەڕێم بەدوای ئەو باسـەدا ، چـەند گەڕام هیچم چنگ نەکەوت ، ناچار چووم بۆ مەجلیسـی کەنیسـە و داوای کۆبوونەوەیەکم کرد لەگەڵ ئەندامەکاندا ، ئەوانیش قایل بوون . لەکۆبوونەوەکـەدا ئـەوەی بیستبووم پێـم وتن ،هەمووان وتیان: کابرای هیندی خەڵەتاندویتی (بەموسڵمانی ئەوێ دەڵێن هیندی) ، ئەو دەیەوێ سەرت لێ بشێوێنێ بەئاینی هیندییەکان (واتە ئیسلام !)

وتم : باشە وەڵامم بدەنەوە ! وەڵامی پرسیارەکەی ئەوبدەنەوە ! کەس وەڵامی نەدایەوە .

ڕۆژی یەك شەممە هات و وەستام وانە بڵێمەوە و ئامۆژگاری بکەم لەکەنیسە ، هەرچیم کرد دەمم چووە کلیلـە و نەمتوانی هیچ بڵێـم ، ناچـار داوام کـرد یەکێکیتر لـەجیاتی مـن قسەیان بۆ بکات ، چونکە لەراستیدا من رووخابووم و دەروونم شپرزبوو !

ڕۆیشتمەوە ماڵەوە و زۆر خەفەتبار بووم ، ئنجا لەسوچێکدا دانیشـتم و زۆر گریـام ، پاشان سەرم بەرزکردەوە و چاوم بڕیە ئاسمان و کەوتمە دوعاکردن ، بەڵام داوا لەکێبکەم ؟ رووم کردە ئەوەی کە بڕوام هەبوو هەر ئەوخوایەو بەدیهێنەرمانە ، لێی پاڕامەوە و وتم (پـەروەردگارا ... بەدیهێنـەرم ... هـەموو دەرگاکـان بـەڕووما داخـراون تەنـها دەرگـای میـهرەبانی تۆ نـەبێت ، بـێ بەشـم مەکـە لـەزانینی راسـتی ، هـەق و راسـتی لەکوێیـە ؟

پەروەردگارا ، پەروەردگارا لەم سەرگەردانیەدا مەمهێڵەرەوە ، ڕێی هەق و راستیم نیشان بدە) .

پاشان خەوم لێ کەوت ، لەخەوما بەتەنها لەهۆڵێکی زۆر گەورەدابووم ، لەپێشەوەی هۆڵەکە پیاوێك دەرکەوت لەبەر رۆشنایی درەوەشانەوەی نەمتوانی زۆر دیقەتی بدەم ، پیاوەکە ئاماژەی بۆ کردم و بانگی کردم : ئیبراهیم ، سەیری دەوروبەری خۆمم کرد بزانم ئیبراهیم کێیە ؟ کەسم نەبینی لەهۆڵەکەدا . پیاوەکە پێی وتم : تۆ ئیبراهیمی ...ناوت ئیبراهیمە ... تۆ داوات نەکرد لەخوا کە هەق و راستی بناسیت ؟ وتم : بەڵێ ... وتی : سەیری لای راستت بکە ... سەیرم کرد ، کۆمەڵێ پیاوم بینی دەڕۆیشتن و کەل و پەلیان بەکۆڵیانەوە بوو ، جلی سپیان لەبەردابوو ، عەمامەی سپیش بەسەریانەوە بوو ! پیاوەکە وتی : دوای ئەوانە بکەوە ، بۆئەوەی هەق وراستی بزانیت ! خەبەرم بۆوە و زۆر خۆشحاڵ بووم ، بەڵام بێتاقەت بووم کە ئەگەڕام بەدوای ئەو کەسانەدا و لەو بابەتەم نەئەبینی ...

بڕیارمدا بەردەوامبم و کۆڵ نەدەم بەدوای هەقدا ، هەروەك لەخەودا ڕێنمایی کرابووم ، وە دڵنیاش بووم کە ئەوە هەمووی لەخواوەیە ، مۆڵەتم وەرگرت لەکارەکەم و کەوتمە گەڕان شارەو شار ، هەر موسڵمانێکم دەبینی ، پانتۆڵیان لەبەردابوو ، وە عەمامەیان بەسەرەوە نەبوو ... تا گەیشتمە شاری (جوهانسبرگ) و لەنووسینگەی پێشوازی لیژنەی موسڵمانانی ئەفریقیا خۆم بینیەوە ! پرسیارم لێکردن ئەو جۆرە موسڵمانانە لەکوێن ، کەجلی سپیان لەبەردایە و عەمامەیان لەسەردایە ؟ وایان زانی سواڵکەرم ویستیان شتێ پارەم بدەنێ ! وتم : من داوای پارە ناکەم ! باشە پەرستگای نزیکتان نیە لەم دەوروبەرە ؟ ئەوانیش مزگەوتێکی نزیکیان پیشاندام و بۆی کشام !

ئەوەی سەیرە پیاوێکی جل سپی لەبەردەرگا بوو ، وە عەمامەیەکیشی بەسەرەوە بوو ، زۆر دڵخۆش بووم و گەشامەوە ، وتم : ئەمە ئەوەیە کە من بەدوایدا ئەگەڕێم ، ڕۆیشتم بەرەو رووی ! بەبێ ئەوەی من هیچ بڵێم پیاوەکە دەستپێشخەری کرد و وتی : مەرحەبا ئیبراهیم ! لام سەیر بوو ، ئەبڵەق بووم ! ئەم پیاوە چۆن ناوم دەزانێ ، ئنجا وتی : لەخەوما بینیم کە بەدواماندا دەگەڕێیت و ئەتەوێ بگەیتە هەق و راستی ، هەق و راستی ئەو ئاینەیە کە خوا قایلە پێی بۆ بەندەکانی کە ئەویش ئیسلامە !

وتم : بەڵێ بەدوای ئیسلامدا دەگەڕێم و پیاوێکی نوورانیم بینی لەخەوما پێی وتم : دوای کۆمەڵێك بکەوم جل و بەرگیان وەکو تۆیە...دەتوانی پێم بڵێی ئەوەی بینیومە

لەخەودا کێیە ؟ وتی : ئەوە پێغەمبەرمانە (محمد) ﷺ ، پێغەمبەری ئیسلام و ئاینی هەقی خوایە !

وتم :چۆن من پێغەمبەری خوام بینیوە ، لەخۆشیدا باوەشم کرد بەو موسڵمانەدا وپێم وت : بەراست ئەوە پێغەمبەرەکەتان بووە ، هاتۆتە خەوم تا هەق و راستیم پیشان بدات ؟ پیاوەکە وتی : بەڵێ ئەوە خۆیەتی!

ئیتر چووینە مزگەوتەکەوە و پێشوازی گەرمیان لێکردم و مـن لەسـوچێکدا لـەدواوە دانیشتم و ئەوانیش نوێژی نیوەڕۆیان کرد...بینیم رکوع و سجود دەبەن بۆ خوا ، لەدڵی خۆمـدا وتم (بـەخوا ئـاینی هەقـە ، لـە زۆر پـەڕاودا خوێندبوومـەوە کـە پێغەمبـەران ناوچەوانیان بۆ خوا دەخەنە سەر زەوی و سوجدە دەبەن) ...

پاشان شایەتمانم هێنا و زۆر گریام لەخۆشی ئەوەی کەخوا هیدایەتی دام ... ماوەیەك لەلایان مامەوە و فێری ئیسلام بووم و ئنجـا لەگـەڵیان دەرچـووم بـۆ بانگـەوازکردن و ، سەردانی چەندەها شار و گوندیان کرد ، زۆر دڵخۆش بووم لەگەڵیاندا و فێری نوێـژ و رۆژوو شـەونوێژ و دوعـا و راسـتگۆیی و ئەمانـەت بـووم ، تێگەیشـتم کـە موسـڵمانان ئوممـەتێکن و خـوا بەرپرسـیاری کـردوون کـە ئاینەکـەی بڵاوبکەنـەوە ، فـێربووم چـۆن موسڵمانێکی بانگخوازبم و بەحیکمەت و بەئارامەوە کاربکەم و خۆم بۆ خوا بڕەنجێنم !

پاش چەند مـانگێك گەڕامـەوە شارەکەی خـۆم ، سـەیر دەکـەم خـزم و کـەس بـەدواما دەگەڕێن ، هەر کە بەجل و بەرگی ئیسلامیيەوە بینیانم ، زۆر ناڕەحـەت بوون و داوایان لێکردم بەزوویی لەگەڵ مەجلیسی کەنیسـەدا دانیشـم ... بـەڵێ لـەکاتی دیـاری کـراودا کۆبوونەوەم لەگەڵدا کردن و ، زۆر سەرزەنشتیان کردم کەوازم لەگاورێتی هێناوە و گوایە هیندی‌یـەکان (موسـڵمانەکان) سـەریان لێشـێواندووم ... منیـش وتم : کـەس سـەری لێنەشێواندووم و نەیخەڵەتاندوم ... لەخەوما نێرراوی خوا(محمد) رێنمایی کردووم بـۆ ڕێی راست و هەقیقەت ، کە ئەویش ئاینی ئیسلامە ...(وە ئەوەش ئاینی هینـدی نیە وەك ئێوە دەڵێن) ، جا من بانگتان دەکەم بۆ هەق و بۆ ئیسلام... زۆر سەرسام بوون !

ئنجا لەرێیـەکی‌ترەوە بـۆم هـاتن ، ویسـتیان بـەپارە و مـاڵ و پلـەو پایـە و کورسـی لەخشـتەم بـەرن ، وتیـان : فاتیکـان داوای کـردووە شـەش مـانگ لایـان بمێنیتـەوە و لەسەرەتاشەوە هەموو خەرجی‌یەکت پێدەدەن و هەروەها خانوو ئوتومبیلی تازەشت بۆ دەکڕین و! پلەشت بەرزدەکەینەوە لەکەنیسەدا ! منیش وتم : بەخوا واز لەئیسلام ناهێنم

ئەگەر پارچە پارچەشم بکەن ... ئنجا کەوتمە ئامۆژگاریان بۆجاری دووەم ، لەسایەی خواوە دوو قەشە موسڵمان بوون ... جا کەزانیان سوورم لەسەر ئیسلامەتی هەرچیان پێدابووم لێیان سەندمەوە ...

ئەمە چیرۆکی (ابراهیم سیلی) بوو ، کەلە نووسینگەی خۆم لە (رابطة العالم الاسلامي)لەئەفەریقای خواروو بۆی گێرامەوە بەئامادەبوونی (عبدالخالق میتر) ی سکرتێرم و دووکەسی تریش .

بەڵێ لەماڵەوە میوانداریم کرد و زۆر خزمەتم کرد ، ئیتر خواحافیزیکرد و منیش گەڕامەوە بۆ مەککە ، پاش ماوەیەکی‌تر گەڕامەوە بۆ شاری (کیب تاون) لەخوارووی ئەفریقیا ، بۆ کاری بانگەواز ، کاتێکم زانی (ابراهیم سیلی) هات بۆ لامان و ناسیمەوە ، وتم : ئەوە چی دەکەی لێرە ؟ وتی : خەریکی بانگەوازم و دەمەوێ ئەو خەڵکە رزگاربکەم لەتاریکی‌یەکانەوە بەرەو نووری ئیمان ...

ئەوەی سەرنجی راکێشام (ابراهیم) جل و بەرگێکی زۆر سادە و کۆنی لەبەردابوو ، هەژار کەوتبوو ! هەرچی هەبوو لەرێی خوادا دانابوو ، لەگەڵ ئەوەشدا ئەوەندە نەفس بەرزبوو داوای هیچی نەکرد ...دوایی زۆر گریام و هەستێکی زۆر سەیرم لادروست بوو ، لەدڵی خۆمدا وتم : ئێمە ومانان یاری بەبانگەواز دەکەین و ئەوانە بەراستی جیهاد دەکەن لەرێی خوادا...

بەڵێ برایان ئێمە تەمبەڵو سستین ، دنیا دڵمانی گرتووە ، چەندەهای وەك ئیبراهیم و بانگخوازی ئیسپانی (احمد سعید) یش خەوو خۆراکیان بووە بەم کارە و هەرچیان هەیە دەیکەن بە قوربانی ، خوایە لێمان خۆش ببە ! خوایە بمانبەخشە !

وەرگیراوە لەوتاری (عبدالعزیز احمد سرحان) عەمیدی کۆلیژی مامۆستایان لەمەککە کە بەرپرسی‌نووسینگەی رابیتەی عالەمی ئیسلامی بوو لە شاری جوهانسبرگ لە وڵاتی خواروی ئەفریقیا. لەرۆژنامەی عکاظ/ ساڵی ٤١ ژمارە (١٢٠٠٠) ساڵی (٢٠٠٠) .

(١٧) کچێکی بەریتانی

شێخ عبدالرحمان ابوذر لە گۆڤاری (النور) ی کوەیتی ژمارە (٣٤) لەژێر سەردێڕی (بسم الله موسڵمانی کرد) دەڵێت: کاتێك ویستم بچم بۆ لەندەن ، هەر لەکوەیت لە (بیت التمویل الکویتی) پارەکانم کرد بەچەك کەلە (بنك الکویت المتحد) لەلەندەن بیگۆڕمەوە ...کاتێك گەیشتمە لەندەن ، چەکێکم دا بەکچێکی بەریتانی سفور کە فەرمانبەربوو لە

(بنك الكويت المتحد) دا ، ئەویش سەرێکی بادا و وتی ئەمە لای ئێمە ناگۆڕدرێتەوە ، چونکە ناوی (بیت التمویل الکویت)یم نەبیستووە ، منیش پێم وت : ئەگەر ئەرك نیە پرسیاربکە لەبەڕێوەبەرەکەتان ، ئەویش چوو پرسیاری کرد و پاش کەمێك گەڕایەوە و داوای لێبووردنی لێکردم و وتی : گوایە (بیت التمویل الکویت) ی تازە کراوەتەوە و پەیوەندی هەیە لەگەڵماندا و من نەمزانیوە ...پاشان کە پارەکەی بۆ گۆڕیمەوە لەسەر چەکەکە (بسم الله الرحیم الرحیم) سەرنجی راکێشا و وتی : ئەمە چیە نوسراوە و بۆچی باشە و ؟ بۆچی تەنها لەسەر ئەم چەکەی (بیت التمویل) ئەم (بسم الله) یە نووسراوە ؟ منیش پێم وت : ئەگەر تۆ جوولەکەیت ، ئەوا بگەڕێرەوە بۆ ئەونامەیەی کە حەزرەتی سولەیمان ناردی بۆ پادشای (سبأ) و سەرەتاکەی : (بسم الله الرحمن الرحیم) بوو...وە لەئەنجامدا شاژنی (سبأ) موسڵمان بوو لەسەردەستی حەزرەتی سولەیماندا بۆ خوای پەروەردگاری جیهان .

وە ئەگەر گاوریشی ئەوا بزانە کە حەزرەتی عیسا سەلامی خوای لێبێ بە (بسم الله الرحمن الرحیم) نەخۆشی چاك دەکردەوە و مردووی زیندوو دەکردەوە ... وەبشزانە کە هەر بە(بسم الله الرحمن الرحیم) و بەناوی خواوە حەزرەت ﷺ پەنجەی موبارەکی درێژکرد بۆ مانگ و دووکەرت بوو ... وە هەر بە (بسم الله) و ناوی خوا بوو کە موسڵمانان لەجەنگەکانیاندا سەرکەوتن ...وەهەموو سوورەتەکانی قورئان تەنها یەکێکیان نەبێ هەمووی بە (بسم الله الرحمن الرحیم) دەست پێدەکات و جمهوری عولەما بەئایەتێکی دادەنێن لەسوورەتەکان . جا بۆ ئەوەش رەنگە بڵێی ئەم (بسم الله) یە پەیوەندی چیە بەچەکی پارەوە ، دەڵێم : ئەمە پەیوەندی بەبیروباوەڕی ئێمەوە هەیە ، بۆ نموونە : خوایە ئەم پارەیەی داوە بەمن و دەبێت لەدڵەوە بترسم لەوەی کە بەفیڕۆی بدەم و خوا لەخۆم بڕەنجێنم .

وە لەکۆتایشدا بزانە کە بە(بسم الله) زەوی رام بووە و شاخەکان لەنگەریان گرتووە و رووبار و دەریاکانیش رێیان گرتۆتەبەر ، وە بە (بسم الله) و بەئیزانی خوا تۆ دروستبوویت و گەیشتویتە ئەمڕۆت و لەم بانقەدا دامەزراویت ، بۆیە تەنها داوا لەو بکە یارمەتیت بدات و بێت بەهاناتەوە ...پاش ئەم قسانە داوای لێکردم ئەگەر دەگونجێ زیاتر باسی ئیسلامی بۆ بکەم ، لەبەر ئەوەی منیش ماڵ و منداڵم لەگەڵدا بوو وە پەلەم بوو پێم وت : دەتوانی بچیت بۆ (مرکز اسلامی لندن) و لەوێ هەرچیت بوێت بۆت دەکەن ...

مـن ڕۆیشـتم و ئـەویش بـەچاوی پـڕ لەفرمێسـکەوە خواحـافیزی لێکردیـن ... دوای هەفتەیـەك گەڕامـەوە بـۆ هـەمان بـانق بـۆ گۆڕینـەوەی چـەك ، کـاتێکم زانـی ئـافرەتێکی داپۆشراو بانگی کردم (مستر ابو ذر)و بەگەرمی سڵاوی لێکردم ، تومەز دوای من چووە بۆ (مرکزی اسلامی لندن) و لەوێ دکتۆر (ابراهیم) سەرۆکی (مرکز) ە کە زۆر خزمەتی کردووە و ئایینی پیرۆزی ئیسلامی بـۆ ڕوون کردۆتـەوە و ئـەویش موسڵمانەتی خـۆی ڕاگەیاندووە و بەزووترین کات لە کۆگایەکی جل و بەرگی ئەو دەوروبەرە جل و بەرگی ئیسلامی کڕیوە و خۆی داپۆشیوە ...

ئافرەتەکـە هیـچ جـۆرە ئارایشـتێکی نـەکردبوو ، بەپێچەوانـەی پێشـترەوە کـە ڕەنـگ نەمابوو نەیدا لەدەم و چاوی ! پێش ئەوەی من پرسیاری لێ بکەم ئەو دەستپێشخەری کرد و وتی : خوا هیدایەتی دام بەبەرەکەتی (بسم الله الرحمن الرحیم) وسوێندی بـۆ خواردم کە پاش خوێندنەوەی چەند پەڕاوێکی ئیسلامی لەدوو ڕۆژدا بڕیاری خۆی داوە و ڕێی ڕاستی هەڵبژاردووە و ئێستا بەوپەڕی خۆشحاڵیەوە نوێژ وەکو وەستان و ڕکوع و سجود دەکات چونکە هێشتا فێری عەرەبی و قورئان نەبووە ...

(ئەو ڕۆژئاواییانەی کە موسڵمان دەبن ئەوەندە بەرێك و پێکی و بەشەوقەوە دێنە سەر ئەم ئاینە ، ئەگەر لەنیوەڕۆی ڕەمەزاندا موسڵمان بن ، ئیتر ئەو پاش نیوەڕۆیە نیەت دێنن و باقی ڕۆژەکە بەڕۆژوودەبن ، یان ئەوەتە ئەم کچە بەریتانی‌یە نوێژەکانی وەك (حرکات) جێبەجێ‌دەکات و یەکسەر بێخۆخەلەتاندن خۆی داپۆشی هەرچەند تاقە وشەیەك لەقورئان نازانێت ! بەراستی ئەم سەر گوزەشتانە وادەکات بەخۆماندا بچینەوە و زیاتر شەرم بکەین لەخوا و باشتر خزمەتی ئیسلام بکەین) .

(١٨) دکتۆر علی سلیمان بنوا

دکتـۆر علـی سلمان بنـوا لـەبارەی خۆیـەوە دەڵێـت : مـن پزیشـکێکی فەرەنسـیم و لـەخێزانێکی گاوری‌کـاثۆلیکی‌دا چـاوم بـەدنیا هەڵـهێناوە . وە لەبـەر ئـەوەی خـەریکی پزیشکی بووم ، زیاتر گرنگیم ئەدا بەبواری زانستی و گوێم نەئەدا بەلایەنی ڕۆحی .

من بڕوام بەخوایەکی تاك و تەنها هەبوو پێش ئەوەش کە موسڵمان ببم کە ئەوەش بەشـی یەکـەمی شـایەتمانە(اشـهد ان لا الـه الا الله...) کـەقورئانیش لەسـوورەتی (الاخلاص)دا جەخت دەکاتە سەری ﴿ قل هو الله احد ، الله الصمد ، لم یلد ولم یولد ، ولم یکن له کفوا احد ﴾ ...

ئیمان بوونم به غەیب وای لێکردم بڕوا بە ئیسلام بهێنم ، هەرچەند ، هۆی تریش هەبوون هانیان دام بۆ هاتن بەرەو ئیسلام ، لەوانە بڕوانەبوونم بەداوای کەنیسە کە گوایە توانای لێخۆش بوونی گوناهیان هەیە ولەخواوە وەریان گرتووە ، هەروەها مەسەلەی (العشاء الرباني) و(الخبز المقدس)ئەمانە بەعەقڵم دا نەدەچوون ...

لەلای ئێمە گرنگی نەدەدرا بەپاك و تەمیزی لاشە پێش نوێژ ، ئەمەش بەلای منەوە نابێت بكرێت لەهەقی خوادا ، چونكە هەروەك خواوەند رۆحی بۆ دروستكردوین ، لاشەشی بۆ دروستكردوین و پێویستە گرنگی پێ بدرێت ...

هەروەها تێبینی ئەوەم دەكرد لەلای ئێمە بێ‌دەنگی‌یەك هەیە بەرامبەر غەریزەكانی مرۆڤ ، كەچی لەئیسلامدا زۆر گرنگی دراوە بەباسی سرووشتی ئادەمی و حسابی بۆ كراوە .

زیاتر لەهەموو ئەوانەش قورئان كاری تێكردم و هۆكاری بنەڕەتی یە لە موسڵمان بوونم دا ، پێش ئەوەی موسڵمان ببم كەوتمە لێكۆڵینەوەی ، وەمن زۆر خۆم بەقەرزاری (بەڕێز/ مالك بن نبی) دەزانم كە پەڕاوی (الظاهرة القرانيـة)ی داناوە ، قەناعەتی تەواوی پێكردم كە قورئان سرووشە و خوا ناردوویەتیە خوارەوە .

جا ئەو ئایەتانەی كەباسی لایەنی زانستی دەكەن لە زیاتر چواردەسەدە لەمەوبەرەوە و تازە زانستی سەردەم دەیان سەلمێنن ، وایان لێكردم كەبڕوا بەبەشی دووەمی شایەتمان بێنم (واشهد ان محمدا رسول الله) .

ئابەو جۆرە لەرۆژی ٢٠ ی فبرایری ساڵی ١٩٥٣ دا موسڵمان بوونی خۆم لەمزگەوتی پاریس راگەیاند و ناوم لەسجلی موسڵماناندا تۆماركرا بە (علی سلمان)...

من خۆم بەبەختەوەر دەزانم بەم عەقیدە و بیروباوەڕەمەوە ، وە جارێكی‌تر رایدەگەیەنم (اشـهد ان لا الـه الا الله وان محمـدا رسـول اللـه) . پەڕاوی (لمـاذا اسـلمنا ، دانـراوی عبدالحميد بن عبد الرحمان السحيباني) .

(١٩) تود أسكاو

ئاشكرایە بانگخوازان هەمیشە هەوڵی داهێنانی نوێیانە بۆ گەیاندنی بانگی خوایی ، بانگخوازێك بیری كردەوە كە لەبەندیخانەكانی ئەمریكادا جێ دەستێك بەجێ‌بهێڵێ و كارێك بكات بۆ خوا ... بۆیە لەبەندیخانەكانی كالیفۆرنیاوە دەستی پێكردو بەرهەمەكەی

بینی ، که چەندەهای نەفام ونەزان و دوورلەهەق و راستی روویان کردە دوا پەیامی خوایی و سەرتاپا ژیانیان گۆڕدرا بەرەو خێر و چاکە .

لەساڵی (١٩٩٢) ش دا یەکێك لەبانگخوازان دەچێتە بەندیخانەیەکی (لوس انجلوس) ەوە ، بۆ پێشکەش کردنی هەندێك ئامۆژگاری خێر و دابەشکردنی چەند پەڕاوێکی ئیسلامی ، یەکێك لەو بەند کراوانەی کتێبیان وەرگرت ، لاوێکی تەمەن (٣٢) ساڵ بوو کە چەندەها برینی قوڵ بەلەشیەوە بوو ، کەس بڕوای نەدەکرد هیچ سوود لەو کتێبانە ببینێ ... چونکە ئەم برادەرە ناوبانگی دەرکردبوو بە ترسناکترین و تاوانبارترین کەس لەگەڕەکی ڕەش پێستەکانی لوس انجلوس دا...

ئاشکرایە هەر کەسە و بەشێك خێری تێدایە ، گرنگ ئەوەیە هەرچەند کەمیش بێت کاری لەسەر بکرێت و ڕێنمایی بکرێت چونکە هیچ شتێك بۆ خوا ئەستەم (مستحيل) نیە (اسکاو) کاتێك پەڕاوی (ان هذا الدين عالمي)خوێندەوە زۆرکاری تێکرد و بڕیاری‌دا واز لەتاوان و خراپەکاری بهێنێ و لاپەڕەیەکی نوێ لەژیانی‌دا هەڵبداتەوە و موسڵمان ببێت ... بۆیە هەر ئەوەندەی بەربوو لەبەندیخانە ، یەکسەر چوو بۆ مزگەوت بۆ لای ئەو بانگخوازەی کە پەڕاوەکەی دابوویە و لەسەر دەستیا موسڵمان بوو ... لەو ڕۆژوە ناوی خۆی گۆڕی لە(تود اوسکاو) ەوە بۆ (ناجی علی)

ئنجا بۆ ئەوەی کارێك بکات بۆ خوا و بەندەکانی خوا ، وە بۆ ئەوەی هەق بکاتەوە بۆ ئەو خەڵکەی کە تا دوێنێ بوو زەلالەتیان بوو بەدەستیەوە ، بڕیاری‌دا بەپێچەوانەی رابردوەوە ، خزمەتی خەڵکی داماوو هەژار بکات و یارمەتیان بدات بۆ ئەمەش کۆمەڵەی (هوب) ی خێرخوازی دامەزراند و کەوتە کاری خێرخوازی لەگەڕەکەکاندا و هەروەها لەبەندیخانەکانی خوارووی ویلایەتی کالیفۆرنیادا ...لەم کارەشدا ئافرەتێکی بانگخواز هاوکاری کرد کەناوی (منيره كريم) بوو ...

کارکردن لەو کۆمەڵەیەدا خێرابوو وەك خێرایی موسڵمان بوونی (ناجی علی) ، هەر زوو داوای لەهەموو (مرکز) و مزگەوتەکان کرد کەچیان پەڕاوی ئیسلامی لایە کۆی بکەنەوە و دابەشی بکەن بەسەر بەندیخانەکاندا ، وێڕای ئەم کارە دەستی کرد بەهاوکاری کۆکردنەوە بۆ نان دان بەو دەربەدەر و ئاوارانەی شەو لەسەر شەقامەکان ڕۆژدەکەنەوە ، کە ئەوەش کێشەیەکی کۆمەڵایەتی گەورەیە لەئەمەریکادا ...

هەروەها جل و بەرگیش بۆ هەژاران دابین دەکەن و هاوکاریان دەکەن کەبتوانن کارێك بۆخۆیان بدۆزنەوە و بژێوی خۆیانی پێ بەدەست بهێنن .

بەم کارە پیرۆزانە بەدەیەها کەس لەسەردەستیا موسڵمان بوون ، چونکە کارەکەی جێی ڕێز و پێزانینی خەڵکیە بەگشتی و لەسەروو هەمووشیانەوە سەرکردەی موسڵمانە ڕەش پێتەکانی ولایەتی کالیفۆرنیا کە زۆر دڵشادە بەو هەوڵە بەسوود و پڕ خێرانە .

یەکێکیتر لەچالاکیە گرنگەکانی ئەو کۆمەڵەیە هۆشیار کردنەوەی موسڵمانانە لەمەترسی (ئایدز) ، وە داوایان کرد لەهەموو مزگەوت و (مرکز) ەکان کە بەهیچ جۆرێك پیاوو ئافرەت لەیەك مارە نەکەن هەتاوەکو هەموو پشکنینێکی پزیشکی پێویست ئەنجام دەدەن ...

بەڵێ ئەو ئیسلامەی کەلەپێش زیاتر لەچواردە سەدەوە لەحەزرەتی (محمد) ەوە دەستی پێکرد ، ئەمڕۆ زیاتر لەسێسەد هەزار کەسی بەندکراوی بەندیخانەکانی ئەمریکای هێناوە بەرەو ئیمان و سەرفرازی دنیا و ئاخیرەت ، ژمارەیەکی باشیشیان بوون بەبانگخواز و بەسەروماڵەوە تێدەکۆشن بۆ ئیسلام ، ئەمە بێجگە لەوەی ئێستا نزیکەی سیانزە هەزار سەربازی ئەمریکی هەیە کە موسڵمان بوون .ل ١٦١ (المعجزة المتجددة).

هەزاران ڕەحمەت لەعومەری کوڕی خەتتاب کەفەرموویەتی (قوڵفەکانی خێمەی ئیمانی کەسێك یەك بەدوای یەکدا دەبچڕێن ، ئەگەر لەئیسلام دا پێ بگات و نەزانێ نەفامی چیە) ... سەیری لای خۆمان بکە لەبەر ئەوەی زۆر کەس لەناوماڵێکی سادەی موسڵمان ودایك و باوکێکی موسڵمان دا هاتونەتە دنیاوە ، ساردوو سڕن و خاوو خلیچکن ومەگەر بەپاڵ بڕۆن بەرێی خێردا ، چونکە قەدری ئیسلام نازانن و شارەزاییان نیە لەجاهیلیەت ، بەپێچەوانەشەوە ئەوانەی بەئاگری نەفامی داخ بوون و سەردەمانێك تیا ژیاوون و شارەزان ، دەبینین چەندە ئیمانیان پتەوە و چەندە گەرم و گوڕن لەئیسلامەتی و هەوڵ و کۆشش و دروستکردنی کۆمەڵەی خێرخوازیدا ، سا بەڵکو کەس وەکو رابردوویان گیرەوە نەبێ و بشتوانن کەسێ زیاتر رزگار بکەن و خوا لەخۆیان رازی بکەن . تێبینی:

لەولاتی سعودیەش هەمان سیاسەت پەیڕەودەکرێت لەڕێنمایی کردنی بەندکراواندا بەرەو ڕێی خێر و خۆشی دنیا و ئاخیرەت و ، ئەوانەی کەماوەیەك لەحوکمەکەیان تەواو

دەكەن ، ئەگەر قورئان لەبەربكەن و بەرەو چاكی برۆن لەماوەی بەندكردنەكەیان بۆ كەم دەكەنەوە .

لاوێك هەروەك (ناجی علی) هكەی ئەمریكا ، ناوچەكەیان گیری خواردبوو بەدەستیەوە ، لەسەر خراپە و تاوان بەندكرا ، لەبەندیخانە لەگەڵ هاوەڵانیدا هەر بۆ گاڵتە كەوتە قورئان خوێندن ، وردە وردە قورئان كاری تێكرد و سەرەنجام خوا دڵی هیدایەت دا و هەموو قورئانی لەبەركرد و بەریاندا ، بەمەش بووە مایەی خێر و بەرەكەت بۆ ناوچەكەی بەپێچەوانەی رابردوویەوە ! ل١٦٠ المعجزة المتجددة.

(٢٠) بیتاماهیروماتی و دوویابانی

(بیتا ماهیر و ماتی) پزیشكە لەخەستەخانەی گەورەی (تۆكیۆ) ، بەیانییەك بەلای مزگەوتی گەورەی (تۆكیۆ)دا دەڕوات ، دیمەنی وەستانی موسڵمانان بەڕیز لەپشت ئیمامەوە و سەدای وشەی (امین) ی نوێژ خوێنان سەرنجی رادەكێشن و بڕیار دەدات پرسیار لەموسڵمانێك بكات و لەئیسلام تێبگات .

ئەم دیمەنە كار لەدوو كەسی تریش دەكەن ، كە ئەوانیش (شیر ماهو ماكی) مامۆستای قوتابخانەی تەكنیكی پیشەسازی و (هیرومامهی تانك) ە كە بەڕێوەبەری كۆمپانیایەكی پیشەسازییە لەیابان ... ئەمانیش بڕیار دەدەن هەوڵ بدەن بۆ فێر بوونی ئیسلام ...سەرەنجام هەرسێكیان دیراسەی قورئانیان كرد و دڵ و دەروونیان روونـاك بووەوە بەنوری ئیمان و رۆژێك چوون لەسەردەستی مامۆستای مزگەوتی گەورەی (تۆكیۆ) دا موسڵمان بوون... لەخۆشی ئیمان و ئیسلامەتی فرمێسكی شادی هۆن'هۆن بەچاوانیاندا هاتە خوارێ...

دكتۆر بیتا ئافرەتێكی موسڵمانی هێنا و دووكیژۆڵەی بۆ ئیسلام بەرهەمهانی كەناوی نان(فاطمة وعائشة) ...

(شیروماهوكی) مامۆستایش ئافرەتێكی موسڵمانی خواست و پاش چەند ساڵێك كوڕێك و كچێكیان بوو ، یەكەمیانی ناونا (عبدالله) و دووەمیانی ناونا (خدیجه) .

(هیروماهی) بەڕێوەبەریش بەتەمایە ئافرەتێكی موسڵمان بخوازێ ...

لەبەشی یەكەمدا باسی شێخ علی گرگاویمان كرد كە لەمیسرەوە بەپارەی خۆی گەیشتە یابان بۆ گەیاندنی بانگی خوا ، پاش دەیەها ساڵ لەو هەوڵە پیرۆز و پڕ فەڕ و بەرەكەتە ، ئەوەتا وردە وردە یابانییەكان روودەكەنە ئایینی پیرۆزی ئیسلام و ، ئەگەر

ڕەفتاری ناجۆر و ناپەسەندی هەندێ بەناو موسڵمانی ناحاڵی نەبوایە ، ئێستا ئیسلام دوو ئەوەندە شوێن کەوتووی دەبوو ...

یابانی‌یەکەی موسڵمان بەداخ و خەفەتێکی زۆرەوە دەڵێت (موسڵمانینە ئێوە ستەم لەخۆتان دەکەن و ستەم لەئێمەش دەکەن بەوەی کە ئیسلامی راستمان پی‌ناگەیەنن هەروەك چۆن خوا ناردویەتیە خوارەوە ...وەلەبەر ئەوەی بەچاکی پەیرەوی ئیسلام ناکەن ، فرسەتتان داوە بەجوولەکە و گاور کەزیاتر ئاینەکەتان بشێوێنن و خەڵکی بتۆرێنن لەئیسلام ...ئێوە ستەم دەکەن لەو گەلانەی شارەزای ئایین نین ودەچن ئیمبراتۆر و خۆرو داروبەرد دەپەرستن لەجیاتی خوای مەزن . ئێوە چۆن ڕووتان دێ بچنەوە بەردەمی خوای پەروەردگار ، ئێمە شکاتتان لای خوا لێدەکەین ، ئەی ئەوانەی کە قورئان بەزمانتان هاتۆتە خوارەوەو تی‌ی دەگەن ...

جاکەمن باش لەئیسلام شارەزابووم و موسڵمانانم ناسی و زانیم کە حکومەتەکانیان کەمتەرخەمن لەهەقی ئەم راستیانەدا ، سوپاسی خوام کرد کە لەهەق تی‌گەیشتم هەروەك قورئان دەفەرموێ :﴿وقل الحمد لله سيريكم اياته فتعرفونها﴾النمل ٩٣ وەمن دڵنیام کە ئەگەر موسڵمانان خۆیان چاك نەکەن خوای گەورە کۆمەڵێکی تر دەهێنێت کەپەیامەکەی بگەیەنن ﴿وان تتولوا يستبدل قوماً غيركم ثم لايكونوا امثالكم﴾محمد ٣٨ بەراستی ئیسلام بڵاودەبێتەوە و زیاتریش سەردەکەوێت نەك لەیابان بەڵکو لەهەموو جیهاندا لەبرەودایە ﴿ولن يجعل الله للكافرين على المؤمنين سبيلا ﴾ النساء ١٤١ -

شایانی باسە تەنها (مرکزی اسلامی لەیابان) لەساڵی ١٤١٨ کۆچی‌دا ناوی هەشتا کەسی تۆمارکرد کە موسڵمان بوون ، وە ڕۆژنامەی (یابان تایمز) لە ڕی‌ی ئینتەرنێتەوە وتارێکی بڵاوکردەوە لەژێر سەردێڕی (دیاردەی موسڵمان بوونی ئافرەتان لەیابان) کەتیایدا باسی لەموسڵمان بوونی ژمارەیەکی زۆرکردووە لە ئافرەتانی یابان ...

هەروەها لەساڵی ١٩٩٣دا لەزانکۆیەکی گەورەی شاری (میباشی) یابان کۆڕێکی گەورە گیرا بۆ باسی (ئافرەت لەئیسلام)دا و کاریگەری کۆڕەکەش وای کرد کە هەر لەوێدا ئافرەتێکی یابانی موسڵمان بوونی خۆی رابگەیەنێ !

دیارە بەدەیەهای تریش کاریگەری بووە لەسەریان و رەنگە لەداهاتوودا ری‌ی راست بگرنە بەر .:. ل ١٥١-١٥٣ (المعجزة المتجددة) .

سەرۆکی (رابطـة المسلمین الیابـانیین) لەکۆنفرانسێکی رابیتەی عالـەمی ئیسلامیدا لەمەککـە رایگـەیاند (٢٢) هـەزار یابـانی موسـڵمان بـوون لەدووسـاڵدا و یـەکێ لەوانـەی موسڵمانبوون سـێ مـەلهای شـەوی هـەبووە و پـارەی باشـی لێدەسـت کـەوتووە ، وازی لەهـەموو ئـەو کـارە نارەوایانـە هێنـاوە وجێگاکـانی گۆڕیـون بـۆ شـوێنی خواناسـی و بانگەوازکردن .(لماذا أسلم هؤلاء الاجانب / محمد عثمان عثمـان / ل ١٧٢) (المعجـزة المتجددة) .

(٢١) جەنراڵ اناتولی

جەنراڵ (اناتولی اندر بوفتش) لەسوپای روسیدا کاریدەکرد و یەکێبوو لە گـەورە ملحیدەکـان و بـە شـیری کۆمۆنیسـتی گۆشـکرابوو ، رقـی دنیـای لەموسـڵمانان بـوو ، لەجـەنگی ئەفغانسـتاندا بەشـداری کـرد و ژمارەیـەکی زۆری لەموسـڵمانان شـەهیدکرد ، بەتایبەت لەبەرەی جەنگی (جلال اباد) کە دوو ساڵ تیا مایەوە ...لەپڕ گۆڕدرا و موسڵمان بوو ، وازی لەپلەو پایە و هەموو (مغریـات)ێك هێنا و بوو بەبانگبێژی مزگەوتی شاری (المعطأة)...بەلام ئەمە چۆن ڕوویدا ، رۆژنامەی (المسلمون) چاوپێکەوتنی لەگەڵدا کرد ... رۆژنامەنووسەکە واقی ورمابوو ، لەکاتی گفتوگۆکەدا فرمێسکی پەشیمانی لەرابردوو ، دەهاتنە خوارەوە لەچاوی جەنراڵێکی خوێن رێژی دڵڕەقی سوپای رووسی ! (سبحان الله ئیمان چۆن مرۆڤ دەگۆڕێت) ... ئەو رۆژنامە نووسە دەڵێت :

بەیانیەکیان مەوعیدم هـەبوو لەگەڵ جـەنڕاڵ (اناتولی) کە موسـڵمان بـوو بـوو وەنـاوی خۆی کردبوو بـە(علـی) ، موسڵمان بوونـی شـتێکی سـەیر وسەمەرە بـوو بـۆ موسـڵمانانی (قازاخسـتان) ، چـۆن جـەنڕاڵێك واز لـەو هـەموو دەسـتکەوتە دنیاییـە دێنـێ لەسـوپای رووسیدا و دەبێت بەبانگبێژی مزگەوتێك .

کاتی نوێژ هات ، کاتێکمان زانی بەدەنگێکی خۆش (اناتولی) بانگیدا و ئەوبرادەرەی لەگەڵمدا بوو (رضـی مراد) کە خۆبەخشـە و لـەدەزگای فریاکەوتنی ئیسلامی جیهانیدا کاردەکات خۆی پێنەگیرا و دەستی کرد بەگریان و زوو بەکامێرای ڤیدیۆکەی وێنەی گرت بۆ یادگار !

پاش نوێژ لەمزگەوت لەگەڵی دانیشتین و نوێژ خوێنانی تریش بـەدەورمانا دانیشتن ، (جەنڕاڵ اناتولی) سادە وخاکی بوو ، ئیمانێکی پتەوو دامەزراوی هەبوو ، دەت ووت ئەوە چەندەها ساڵە موسڵمانە ، کەلەراستیشدا چەند هەفتەیەك بوو موسڵمان بووبوو !

وتمان ئێمە لەوڵاتی (سعودیە)وە هاتووین ، زۆر بەخێرهاتنی کردین و وتی : هەموو ئاواتم ئەوەیە زیارەتی کەعبەی ماڵی خوابکەم و ، دەستم بگرم بەدامێنی کەعبەوە سابەڵکو خوالێم خۆش ببێ و زۆر گریا و ئێمەشی هەموو خستە گریان !

وتم : سبحان اللە ئەمە ئەو جەنراڵەیە کە لەگەڵ موجاهیدانی ئەفغاندا دووساڵ جەنگاوە و چەندەهای لێ شەهید کردوون !

شێخ محمد حسین جێگری سەرۆکی بەڕێوەبەرایەتی ئایینی قازاخستان ، پرسیارەکانی بۆ وەرگێڕا و ، ئەویش لەوەڵامدا بەدەم گریانەوە وتی : من دەهەژێم هەرکە ئەفغانستانم بیردەکەوێتەوە ، بەڵام ئەو ئەزموونە تاڵە بردمی بەرەو ئیسلام ، لێتان ناشارمەوە من ڕقی زۆرم لەئیسلام بوو ، وەیەکێ بووم لەمولحیدە گەورەکان و! لینینیەت تاقە ڕێبازم بوو ، پاش دووساڵی بەرەی (جلال اباد) ڕێڕەوی ژیانم گۆڕدرا و ، بووم بە کەسێکیتری جیاواز لەوەی کە پێشتر دەیان ناسیم !

من ڕووسیم ، هەرچەند لەباکۆی (ازربیجان) لەدایك بووم و قۆناغی خوێندنی پێش زانکۆشم هەر لەوێ تەواوکردووە ، من مولیحد بووم تا سەر ئێسقان و زۆر توندڕەوبووم بەرامبەر ئەو موسڵمانانەی کەلەخوێندندا لەگەڵما بون و گاڵتەم ئەکرد بەوەی باسی ئایین و غەیبیاتی بکردایە (هەرچەند دایك و باوکم مەسیحیش بوون) ، دەمووت : باشە چۆن مرۆڤ بڕوا بێنێ بەشتێك کەنیە و چۆن ئادەمیزاد دەبێت بەگڵ و دوایی زیندوو دەبێتەوە تا خوا لێی بپرسێتەوە و بیخاتە بەهەشت ، یان دۆزەخەوە ؟!

من بەدوای ڕاستیدا نەدەگەڕام ، چونکە تۆزقاڵێك گومانم لەراستی بیروڕاکەم نەبوو ، کاتێکیش چووم بۆ بەرەی جەنگی ئەفغانی ، ئامانجی من و هاوەڵانم نەهێشتنی بەرگری ئەفغان بوو ، فرسەت بوو بۆم کەڕقی خۆم بەموسڵمانان برێژم و ! بەلای منەوە موسڵمانان بەگشتی و ئەفغانیەکان بەتایبەت دواکەوتوو نەزانبوون ! لەراستیشدا ئەوەندە لەئایین تێگەیشتبووین چونکە ئێمە حەفتا ساڵ لەژێر چەپۆکی پۆڵاینی شیوعیەت دابووین .

جەنراڵ اناتولی ... حەزی نەدەکرد رابردووی بکەوێتەوەیاد و باسی بکات ، بەڵام لەبەر ئێمە ناچاربوو بەدەم خەم و خەفەت و گریانەوە بەردەوام بێت لەسەرباسی ڕۆژانی ژیانی و وتی : من داوام لەسەربازەکانم دەکرد کە زۆر دڵڕەقانە لەگەڵ موسڵماناندا بجوڵێنەوە و زۆر خراپ مامەڵەی دیلەکانیان بکەن ... ئێمە هەموو جۆرە چەکێکی خۆمانمان لەگەڵدا تاقیکردنەوە لەکاتێکدا ئەوان هیچی وایان نەبوو پیێ بجەنگن ، من دەمووت ئەوانە

(شێتن) ! ئەوان لەمردن نەئەترسان و بەبێ سڵکردنەوە دەهاتن بۆمان و گوێیان نەئەدایە ئەو هەموو ئاگری تۆپ و تەیارەیەی دەمانباران بەسەریاندا ، بۆیە سەربازانی ئێمە خۆیان نەدەگرت لەبەردەمیانا و هەڵدەهاتن !

زۆرجار بیرم ئەکردەوە ، باشە ئەوانە چۆن سەردەکەون بەسەرمانا ، لەکاتێکدا ئێمە لەهەموو شتێکدا لەوان لەپێشترین ، دەمووت : دیارە هێزێکی گەورە وا لە پشتیان و هاوکاریان دەکات ، ئالێرەوە : گومانم بۆ دروست بوو ، وە بووە سەرەتای گەڕانم بەدوای هەق و راستیدا ، داوام کرد لەسەربازەکانم کە ئەو دیلانە بهێننە بەردەمم کە رووسی دەزانن ، بۆ زانیاریشتان زۆریان رووسیان دەزانی و خۆیان فێرکردبوو ، چونکە لەگەڵ جەنگەکەدا کە بواریان بۆ بڕەخسایە سەربازەکانی ئێمەیان بانگ دەکرد بۆ ئیسلام !

هەندێکیان کە دەهاتنە لام باسی ئیمان و ئیسلامیان دەکرد و منیش چاك گوێم بۆ دەگرتن ، دوایی کەبەتەنها دەبووم بیرم دەکردەوە ، قسەکانیان خەویان لەچاوم تۆراندبوو ... تا فەرمان دەرچوو کە بگەڕێینە دواوە ، منیش گەڕامەوە (باکۆ) و گەڕام بەدوای بانگخوازێکی موسڵمان دا بۆ ئەوەی پرسیاری لێبکەم و وەڵامی پرسیارەکانم دەست بکەوێ ...سەرەنجام رێم کەوتە لای ئەم (شێخ محمد حسین) ە و ، یەکسەر تێگەیشت کە من لەقۆناغی گوماندا دەژیم و ، بەسنگێکی فراوانەوە وەڵامی هەموو پرسیارەکانی دامەوە و چەندەها پەڕاویشی دامێ کە سوودی زۆرم لێوەرگرتن .

بەیانیەکیان کە هەستام لەخەو ، هەستم کرد گەیشتومە ئەو یەقینەی کەبە دوایدا دەگەڕام ، ئەو یەقینەی کەساڵەهای ساڵی تەمەنم لێم ون بووبوو !

ئەوەی پێی گەیشتم لەهەق و راستی بەهاوەڵانم وت : ئەوانیش ئامۆژگاریان کردم کە وازبهێنم و کاری وانەکەم ، بەڵام من گوێم بۆ نەگرتن و بڕیارمدا لەم دنیایەدا لەخوا نەبێ لەکەسیتر نەترسم...

ئنجا بەخێرایی چووم بۆ لای (شێخ محمد حسین) وپێم راگەیاند کە ئەمەوێ موسڵمان ببم ،ئەو لەخۆشیا بە دەنگی بەرز (الله اکبر) ی وت و ئامادەبوانیش لەخۆشیا گریان !

بەڵێ ... موسڵمان بووم و بۆ یەکەمجار لەژیانما هەستم بەدڵنیایی و ئاسایش و قیمەتی ژیان کردو ، تێگەیشتم مانای ئەوەی کە خوا دەتبینێ ، هەرچەند تۆ ئەویش نەبینی ... لەسەرەتاوە واقیان وڕمابوو لەموسڵمان بوونم و چون بۆ مزگەوتم و بانگدانم رۆژی پێنج جار . ژنەکەم وتی : چۆن تۆ دەست لەو هەموو پلەوپایە و دەسەڵاتە

هەڵدەگریت و رووەدەکەیتە مزگەوت ؟! ناهەقی نەبوو چونکە ئەویش لە گوماندا دەژیا ... من بڕیارمدا کە بانگخوازێکی لەسەرخۆ و نەرم و نیان بم لەگەڵیان و زۆر پاڕامەوە لەخوا کە هیدایەتیان بدات ، سوپاس بۆ خوا زۆری نەخایاند هاوسەرەکەم و کوڕەکەم و کچەکەم هەموویان موسڵمان بوون ...(ل ٢٨٢ المعجزة المتجددة) .

شایانی باسە لەساڵی ١٩٩٢ دا لەشاری (المعاطـأة) دەستکرا بەدروستکردنی مزگەوتێك لەسەر پارچە زەوی‌یەك کەڕووبەرەکەی حەوت هەزار مەتر دووجا بوو ، پاش(٥) ساڵ تەواو بوو ، وە بەرزی منارەکەی چل وپێنج مەترە و لەگەڵ مزگەوتەکەدا بینای کۆلێژی دیراساتی ئیسلامی و هۆڵی وتاردانو شوێنی نوێژی ئافرەتانی هەیە ...کە ئەمەش بەڵگەی هەڵسانەوەی موسڵمانانی (قازاخستان)ە پاش حەفتا ساڵ لەزوڵم و ستەمی شیوعیەت ، زوڵم و ستەمێك کە کەسیان بیری جەژنی قوربان و رەمەزانیان نەمابوو ، وە تەنها خەڵکی سەری ساڵی زاینی‌یان بەجەژن دەزانی و ئاهەنگیان تیا دەگێڕا .

بەڵێ لەساڵی ١٩٩٠ ەوە تا ساڵی ١٩٩٥ ژمارەی مزگەوتەکانی (قازاخستان) لە(٦٧) ەوە بوو بە پێنج هەزار مزگەوت !!

ئەمە بێجگە لە نووسینی تەفسیری قورئان بەزمانی قازانی و دەرکردنی یەکەم گۆڤاری ئیسلامی لەوناوچەیەدا ... ل ٣٤٠ هەمان سەرچاوە .

بەڵێ رووسیای رووسیا هەرچی خراپ بوو کردی بەرامبەر ئەفغانی هەژار و کەم دەست ، راستە سەرەنجام شکان ، بەڵام وەك سەرکردەیەکی ئەفغانی دەڵێ : (ئەگەر ئێمە سەد ساڵ شەڕیان لەگەڵ بکەین ناتوانین بەشێکی زۆرکەم لە هەقی خۆمانیان لێبکەینەوە ، بۆیە ئەیاندەینە دەست خوا و حەواڵە بەوخوایە بن کە هەرگیز خەوو خەوەنوچکە دایناگرێ و لەدروستکراوەکانی غافڵ نابێ) .

جا خوای گەورە هەرزوو تۆڵەی لێ سەندن ، ئەوە رووداوی تەقینەوەی (مفاعل نووی تشرنوبل) کەلەچەند چرکەیەکدا نزیکەی سەد و بیست هەزار کەسی لێ کوشتن و زیانیشی بەردەوامە و دەڵێن : ئەوناوچانەی کە کاریگەری تەقینەوە ئەتۆمی‌یەکەی گەیشتویەتێ تا چل ساڵی تر دەنکێ گەنمی لێ سەوز نابێت !

هەروەها لەو کاتەی کە گەورە سەکردە و سوپای رووسیا ئاهەنگیان دەگێڕا بەبۆنەی کشانەوەیان لەئەفغانستان ، تووشی بوومەلەرزەیەك بوون ، لەماوەیەکی کورتدا نزیکەی

سەد هەزار کەسی لێ کوشتن ، (الله اکبر) بەراستی ﴿ ان ربك لبالمرصاد﴾ الفجر : ١٤ ﴿ ولاتحسبن الله غافلاً عما يعمل الظالمون ﴾ ابراهيم : ٤٢ خوای گەورە ئەفغانی ستەملێکراوی سەرخست بەسەر ستەمکاراندا ، بەڵام بەداخەوە نەیانتوانی سەرکەوتنەکە بپارێزن ، بەهۆی تەفرەقە و عەقڵیەتی عەشایەریانەوە لەلایەك و بەهۆی پیلانی دوژمنانی دەرەوە لەلایەکیترەوە ، دیارە دوژمنانی ئیسلام نەیانهێشت ئەو هەوڵ و خەباتە بێتەبەر بەچاکی و هەر زوو لەباریان برد ، کە هیوا وایە ئەگەر ئەم نەوەیەیان هیچی وای پێنەکرێ ، نەوەی داهاتوویان سوود لەهەڵەکانی ئەزموونی رابردوویان وەرگرن و وڵاتەکەیان بەرەو خێر و خۆشی و ئارامی ببەن . ل ٢٨٤ هەمان سەرچاوە.

(٢٢) پزیشکێکی ئەڵمانی

(احمد عبدالرحمن الصويان) دەڵێت : لەسەردانێکدا بۆ بنکەی ئیسلامی لەئەڵمانیا ئافرەتێکی ئەڵمانی داپۆشراوم بینی ، سوپاسی خوام کرد کە موسڵمان بووە و ، لەگەڵ مێردەکەیدا کەوتمە گفت و گۆ لەبارەی چیرۆکی موسڵمان بوونی هاوسەرەکەیەوە و ، بەرێزی وتی : هاوسەرەکەم ئەڵمانییە و پزیشکی پسپۆرە لەنەخۆشییەکانی ژنان و منداڵ بووندا و ، لێکۆڵینەوەی زۆری هەیە لەسەر ئەو نەخۆشیە زایەندیانەی کە تووشی ئافرەتان دەبێت .. زۆر لەو نەخۆشانەی کە دەهاتنە لای حاڵەتەکانیانی تۆماردەکردن و بۆ چاکترکردنی لێکۆڵینەوەکەی پزیشکێکی هاورێی پێی وت کە بچێت بۆ وڵاتێکی تر و لەوێش چاوی بەکۆمەڵێك نەخۆشیتر بکەوێت ، ئەمیش چوو بۆ (نەرویج) و سێمانگ لەوێمایەوە ، سەیری کرد جیاوازییەکی ئەوتۆی نیە لەگەڵ (ئەڵمانیا) دا ، بۆیە بریاریدا بۆ ساڵێك لەوڵاتی (سعودیە) کاربکات ، کاتێك هات بۆ کارکردن لەم وڵاتە ، لەدڵەوە بەسووك تەماشای ئافرەتانی داپۆشراوی دەکرد و ، دەیووت چۆن دەبێت ئاوا لەخۆیان بکەن و ئازادیان نەبێت ... لەم وڵاتەدا ناچاربوو وەك جاران جل و بەرگی تەسك و کورت لەبەرنەکات و تۆزێ لەهەواو ئارەزووی خۆ دەرخستنی کەم بکاتەوە لەبەر دەستکەوتنی زانیاری چاك بۆ تەواوکردنی باسەکەی !

چوارمانگ لەعیادەدا ئیشی کرد و ژمارەیەکی زۆر ئافرەتی سعودی هاتنە بەردەستی ، بەڵام سەیر لەوەدا بوو نەخۆشی زایەندی ئەوەندە تیا نەبوو کە شایانی باس بێت !

پاش ئەو هەوڵە زۆرە و دەست نەکەوتنی هیچ ئەنجامێك زۆر تووڕە بوو ، یەکێك لەسستەرەکانی بەردەستی پرسیاری هۆی تووڕە بوونەکەی لێکرد و ، ئەویش وتی : من

هاتمە ئەم وڵاتە بۆ لێکۆڵینەوە لەسەر نەخۆشیە زایەندی‌یەکانی ژنان و ، ئەوا ساڵێکە هیچم دەست نەکەوتووە ، سستەرەکەش وتی : ئەوەی کەدەبینی نەخۆشی زایەندی لای ئێمە وەکو لای ئێوە نیە هۆکەی دەگەڕێتەوە بۆ ڕەوشت و خووی ئیسلامی و نەبوونی تێکەڵاوی بێ‌مانای پیاوان و ئافرەتان ، کە ئەوەش ئەگەڕێتەوە بۆ پاراستنی عەورات کە فەرمانی قورئانە ودەفەرموێ ﴿ والحافظين فروجهم والحافظات﴾ الاحزاب ٣٥

ئەم ئایەتە هەست و هۆشی هەژاند و ڕاستییەکی خستە بەردەم کە لێی بێ‌ئاگابوو ، ئەمەش بووە سەرەتایەك و خاڵی وەرچەرخان و تێگەیشتن لەئیسلامی ڕاستەقینە و ، کەوتە لێکۆڵینەوەی قورئان و سوننەت و سەرەنجام موسڵمان بوو ، وەزانی کە خۆداپۆشینیش فەرمانی خوای گەورەیە ، بۆیە خۆی داپۆشی ...

بەراستی ڕەوشت و خووی بەرز و داوێن پاکی گەورەترین هۆکارن بۆ پارێزگاری کردن و شیرازە نەبچڕانی کۆمەڵگا و ، تەنها ڕێگەش بۆ گەیشتن پێی دەست گرتنە بەبەرنامەی خواوە ، وە ئەو ڕۆژەش کۆمەڵگاکانی ئێمە نەگبەتیان بوو ، کە خوو ڕەوشت و داوێن پاکی هەرەسی هێنا و ئافرەتان بوون بە بووکە شووشە و یاری بەدەست چاوپیس و دڵ پیسەکانەوە !

ئەوەی کە ئێمە زۆر لێی دەترسین ئەوەیە کە کۆمەڵگای موسڵمانانیش بەرەو ئەو چارەنووسەی ڕۆژئاوا بچێ بەهۆی هەوڵ کۆششی‌ئارەزووپەرستانەوە ، کە حەز دەکەن فاحیشە و بەد ڕەوشتی لەناو موسڵماناندا بڵاوبکەنەوە ، قورئان دەفەرموێ ﴿ ان الذين يحبون أن تشيع الفاحشة في الذين امنوا لهم عذاب اليم في الدنيا والاخرة ﴾ النور : ١٩ واتە : بەراستی ئەوانەی کە حەزدەکەن فاحیشە بڵاوبکەنەوە لەناو موسڵماناندا ، سزای بەسوێیان بۆ هەیە لەدنیا و لەئاخیرەتدا . (لەئینتەرنێت)ەوە وەرگیراوە .

(٢٣) ئافرەتێکی ڕووسی

قاچاخچیەکی ڕووسی کۆمەڵێ ئافرەت بەناوی شت کڕینەوە دێنێت بۆ وڵاتێکی خلیج و گوایە هەریەکەیان ئامێرێکی کارەبایی‌یان بۆ دەکڕێت و بەناوی ئەوەی بۆ بەکارهێنانی شخصیە لەگەڕانەوەدا گومرگیان لێناسێنرێ و پارەیەکی باش قازانج دەکا و شتێکیش قازانج بەر هەریەکە لەوئافرەتانە دەکەوێت ..

کە ئافرەتەکان دەگەنە خلیج ، تێدەگەن کە قاچاخچی‌یەکە فێڵی لێکردون و بۆکاری بەدرەوشتی هێناونی ، هەموویان ناچار ڕازی دەبن لەبەر هەژاری و بێ‌چارەیی ، تەنها

ئافرەتێکیان نەبێت ، کەفرسەت دەهێنێ وپەساپۆرتەکەی لەقاچاخچیەکە دەفڕێنێ و ڕادەکات ، قاچاخچیەکەش بانگی لێدەکات و دەڵێت : تۆ نەزمان دەزانی و نەپارەشت پێیە و نەکەس دەناسیت ، هەرپەشیمان دەبیتەوە و دێیتەوە !

ئافرەتەکە لەسەر شەقامەکان دێت و دەچێت ، ژنێك و کچ و کوڕێك دەبینێت ، (کەلەبنەڕەتدا فەلەستینی بوون و ، لەولاتی خلیج دەژیان) بەرووسی قسەیان لەگەڵ دەکات، تێی ناگەن ، ئیتر بەزمانی ئینگلیزی باسی حاڵی خۆی دەکات و ئەوانیش لێی حاڵی دەبن...لەسەرەتادا ئەمانیش دوودڵ دەبن ، کێ دەڵێ درۆناکات و شتێك لەژێر سەریانیە ...بەهەرحاڵ ڕازی دەبن و لەگەڵ خۆیانا دەیبەنەوە ماڵەوە ، هەرچەندە دەیەوێت پەیوەندی بەکەس و کاریەوە بکات ، لەوەدەچێت تەلەفۆناتیان تەواو نەبێ و بۆی وەرناگیرێ !

کوڕی ئەو خێزانە کەناوی خالید بوو باسی ڕووداوەکان دەکات و دەڵێت :

خوشکەکانم زۆر بەڕێزەوە مامەڵەیان لەگەڵدا دەکرد و وردە وردە باسی ئیسلامیان بۆ دەکرد ، ئەویش دەیویست باشتر قەناعەتی بۆ دروست ببێوپرسیاری دەکرد ...

منیش چەند پەڕاوێکی ئیسلامیم بۆ پەیداکرد کە بەزمانی رووسی بوون و سەرەنجام موسڵمان بوو ، وە پۆشاکی ئیسلامی پۆشی...خوشکەکانیشم لەگەڵ خۆیاندا ئەیانبرد بۆ وانەی فێربوونی قورئان و ڕۆژ بەرۆژ بەرەوپێشتر دەچوو...ئنجا لەبەرئەوەی لەسەر ژن هێنان بووم لەگەڵ خوشکەکانم و دایکمدا ڕامان هاتە سەر ئەوەی کەداوای بکەم و بیخوازم لەسەر شەرعی خوا ، ئەویش ڕازی بوو ، بەو جۆرە بووە هاوسەرم ...

ئنجا کێشەی تەواوبوونی پەساپۆرتەکەی و تازەکردنەوەی هاتەکایەوە و ،ناچاربووین کەبچین بۆ رووسیا بۆ تازەکردنەوەی ، لەفڕۆکەخانە دوو جێگامان (حجز) کرد و خێزانەکەم بەجل و بەرگی سەرتاپای ئیسلامیەوە هات لەگەڵمدا ، دیارە ئەم جل و بەرگە لەهێڵی ئاسمانی رووسیدا شتێکی سەیر بوو !

بەهەرحاڵ چووینە ئەو شارەی کە پەساپۆرتەکەی لێدەرچووبوو ، داوای وێنەیان کرد بەسەر و قژی رووتەوە ، ئەویش وێنەیەکی دانێ کەبەسەرپۆشەوە بوو ، چی هەوڵیان لەگەڵدا ڕازی نەبوو وێنەیەك بگرێ کەسەر و قژی رووت بێت .

ئەوانیش لەرقا کارەکەیان بۆ نەکردین و ناردیانین بۆ(مۆسکۆ) ، من بەڕاستی نەرم بووم و وتم : خوادەفەرموێ ﴿ فاتقوا الله ما استطعتم ﴾ ﴿ لایکلف الله نفسا الا وسعها ﴾ ،

کەچی بەو روخسەت وەرگرتنە رازی نەبوو ، وتی : من تەحەددایان دەکەم و ئەبێ هەر وێنەی کاتی داپۆشراویم بکەن بەپەساپۆرتەکەوە و چی دەبێ بابێ ...

پاشان چووینە مۆسکۆ و لەوێش ئەو بەرێوەبەرەی چووینە لای تووڕەبوو ، وە پەساپۆرتەکەی لێ سەندین و کردیانینە دەرەوە !

ئەوشەوە چووینە ئوتێل و زۆربەی شەو شەونوێژی کرد و لەخواپاڕایەوە کارەکەی بۆ ئاسان بکات ، کەبەیانی چووینەوە یەکێ لەفەرمانبەرەکان ناوی خێزانەکەمی خوێندەوە و پەساپۆرتەکەی بەتەواوبوویی دایەوە دەستی ، خێزانەکەشم پێی وتم : نەمووت ﴿ومن یتق الله یجعل له مخرجا﴾ الطلاق : ...بەراستی وانەیەکی زۆر گەورەی لەدینداری‌دا فێرکردم ، کە هەرگیز ئاوا بەچاکی تێی نەگەیشتبووم !

ئنجا ناچار بووین بچینەوە بۆ شارەکەی خۆی ، تامۆرێکی بۆ لێ بدەن ، کە گەڕاینەوە چووینە ئوتێل و پاش ئەوەی کارمان تەواو بوو ، وتی : باسەرێکی ماڵی باوکم بدەین ، منیش لەگەڵیا چووم بۆ ماڵی باوکی کەلەگەڕەکێکی هەژاردابوون ...

لەدەرگای دا و برایەکی دەرگاکەی کردەوە ، هەرواقی وڕما خوشکەکەی بینی بەو جلانەوە ، هەرچۆنێ بوو چوینە ژوورەوە و من دانیشتم و ئەو لەژوورێکی تر کەوتە قسە لەگەڵ باوکی و سێ‌برایدا و پێی وتن کەئاوام بەسەرهاتووە و دوایی ئەوماڵە فریام کەوتوون و موسڵمان بووم و شووم کردووە و ئەوەش مێردەکەمە ، وردە وردە دەنگیان بەرزبۆوە و بوو بەهەراو فەرتەنە و بەهەموویان کەوتنە لێدانی ، ئنجا هاتن بۆ من و بەهەر چوار پیاوەکە هەرچی گیانم هەبوو بەشەق و مستەکوڵە شکاندیان و کردیانمە دەرەوە ، منیش ناچار گەڕامەوە ئوتێلەکە و هەر دڵم لای هاوسەرەکەشم بوو، دەمووت : رەنگە ئێستا ئەو بەستەزمانەیان کوشتبێ !

ئنجا خەیاڵاتی سەیرم بۆ دەهات و دەمووت ئەگەر نەشیان کوشتبێ لەژێر فەللاقە و لێداندا پەشیمان بۆتەوە و ئیتر نایبینمەوە !

ناچار هەموو رۆژێ دووراو دوور بەدزی‌یەوە چاودێری ماڵیانم دەکرد بزانم چی هەیە ؟ رۆژی چوارەم پاش ئەوەی باوك براکانی چوون بۆ سەر ئیش ، دەرگاکە کرایەوە و خێراچووم بۆلای و، بینیم هەموو سەروچاوی شکاوە و جل و بەرگی هەموو دڕاوە و دەست و قاچیشتی بەستراوە ، بەهەرحاڵ تێی‌گەیاندم کەلەسەر عەهد و پەیمانەکەی خۆیەتی و سوورە لەسەر ئیسلامەتی‌یەکەی و ، و تی : ئەوەی کە تووشی من بووە یەك

لەسەر هەزاری ئەوەنیە کە تووشی پێغەمبەران و هاوەڵان و موسڵمانان بووە ، بڕۆرەوە لەئوتێلەکە چاوەڕێبکە خوا کەریمە و ! دوعا و شەونوێژت بیر نەچێ !

منیش گەڕامەوە بەو هەموو خەم و خەفەتەوە چرکەکانم ئەژمارد ! پاش سێ ڕۆژ کەنەشەوم شەوبوو ، نە ڕۆژم ڕۆژ بوو ، هەر شەوو ڕۆژەی ئەتووت ساڵێکە ... لەدەرگا درا ، بەترس و لەرزەوە کەنەوەك کەسوکاری بن و هاتبنە سەرم ، دەرگاکەم کردەوە ، سەیردەکەم هاوسەرەکەمە رای کردووە ، خێرا جلی ترمان پێبوو لەبەری کرد و وتم : بابچین بۆ فرۆکەخانە ، وتی : نا دەچین بۆ شارێکی تر و لەفرۆکەخانەیەکی نێودەوڵەتیەوەدەگەڕێینەوە ، چونکە ئەگەر لێرەبین باوکم و براکانم دێن و دەمان دۆزنەوە و گیردەخۆین ..

پاشان لەفرۆکەخانەی شارێکیترەوە گەڕاینەوە و رزگارمان بوو ، لەرێگا لێم پرسی چۆن دەرباز بوویت ؟ وتی : پاش ئەوەی هەموو ڕۆژێ چینێکی باش دارکاریان دەکردم و دەست و قاچیان دەبەستمەوە ، خوشکێکی پانزە ساڵم هەیە دەهات بەلامەوە و ئاووخواردنی دەدامێ هەتا دەهاتمەوە هۆش خۆم و منیش باسی ئیسلامم بۆ دەکرد و کەزانی لەسەر هەقم بڕیاریدا کە هاوکاریم بکات ، ئەو ڕۆژەی کە رزگارم بوو ، هەروەك عادەتی خۆیان ، براکانم و باوکم مێزیان رازاندەوە و کەوتنە خواردنەوە و خوشکەکەشم زیاتری دەرخواردان هەتا تەواو سەرخۆش بوون و ئاگایان لەخۆیان نەما ، ئەویش کلیلەکەی لێفڕاندن و دەست و پێی منی کردەوە و بەپەلە خۆم دەربازکرد ، وە من داوام لێکرد کە ئەگەر موسڵمان بوو جارێ خۆی ئاشکرا نەکات تا خوا دەروویەکی لێدەکاتەوە و چارەسەرێکی بۆ دەدۆزینەوە !

(ئەم باسە شێخ (ابراهيم الفارس) لەشریتی (قصص مؤثرة) دا باسی کردووە کە ئەویش لە مێردی ئافرەتەکەوە وەری گرتووە)...تۆڕی ئەنتەرنێت .

(٢٤) گاری ملیر

دکتۆر گاری ملیری کەنەدی مامۆستای زانکۆی مەلیك فەهدی نەوتە لەسعودیە و زۆر حەزی بەزانستی (ریاضیات) ە و زانیاریيەکی تەواویشی هەیە لەبارەی پەڕاوە پیرۆزەکانەوە و یەکێکە لەمژدەدەرە وریا و چالاکەکان ...ڕۆژێك ویستی قورئان بخوێنێ و لێی بکۆڵێتەوە ، تاوەکو کەم و کورتی و ناتەواویەکانی ئاشکرا بکات و دڵی موسڵمانانی پێ ساردبکاتەوە ...وای دەزانی کەپەڕاوێکی کۆنی پێش چواردە سەدە باسی بیابان و

ئەوزەمانە دەكات ، كەچی سەرسام بوو لەوەی كە ئەوشتانەی لەم پەڕاوەدایە لەهیچ پەڕاوێكی تردا نیە لەجیهاندا .

وای دەزانی ئێستا باسی ئەو رووداوە ناخۆشانەی تیایە كەبەسەر (محمد)دا هاتووە وەك مردنی خەدیجەی خێزانی و مردنی منداڵەكانی ، كەچی هەرچی گەڕاو لاپەڕەكانی پشكنی شتی وای نەبینی ...

ئەوەی كەزیاتر سەرسامی كرد ، ئەوەبوو كەبینی سورەتێكی تەواو بەناوی (مریم)ەوە ناونراوە كەهاوشێوەی نیە لەتەورات و ئینجیلدا ...لەكاتێكدا سوورەتێك نیە بەناوی (عائشە) یان(فاطمە)ەوە ...

هەروەها دیقەتی دا كە(٢٥) جار ناوی حەزرەتی عیسا هاتووە سەلامی خوای لێبێ ، وە تەنها (٥)جار ناوی حەزرەت ﷺ خۆی هاتووە...

ئنجا زۆر زیاتر سەرسام بوو بەئایەتی ژمارە(٨٢) ی سورەتی (النساء)كە دەفەرموێ: ﴿ أفلا يتدبرون القران ولوكان من عند غير الله لوجدوا فيه اختلافاً كثيراً﴾ ئەم ئایەتە بەتەواوی وای لێكرد بەچاكی بگەڕێ بەقورئاندا سا بەڵكو كەم و كورتی و ناتەواویەكی تیا بدۆزێتەوە !

د.ملیر دەڵێ : هیچ نووسەرێك نیە لەدنیادا بتوانێ زاتی ئەوەبكات ، بڵێ نووسراوەكەم بگەڕێن هیچ هەڵەیەكی تیانیە !... دیارە ئەم قسەیە لەمرۆڤەوە نیە و فەرموودەی پیرۆزی خوایە !

هەروەها د.ملیر وەستا لەبەردەم ئایەتی : ﴿أولم ير الذين كفروا أن السموات والارض كانتا رتقاً ففتقناهما وجعلنا من الماء كل شيء حي أفلا يؤمنون ﴾ الانبياء : ٣٠ و وتی : ئەم ئایەتە دەقاودەق باسی ئەوتەقینەوە گەورەیە دەكات كە ئاسمانەكان و زەوی و ئەستێرەكانی لێوە دروست بوون ... كە وشەی (رتق) باسی بەیەكەوە بوون دەكات و (فتق) یش باسی لەیەك جیابوونەوە دەكات و هەروەها باس لە دروست بوونیهەموو زیندەوەرانیش دەكات لەئاو ، ئەمە بە هیچ جۆرێك لای كەس نەزانرابوو، هەتا لەم ساڵانەی دواییدا ئەو زانایەی وەك بیردۆزێك ئەمەی دۆزیەوە ، خەڵاتی نۆبڵیان دایە لەساڵی ١٩٧٣دا ... بەراستی كەسێكی نەخوێندەواری پێش هەزار و چوارسەد ساڵ لەمەوبەر ناتوانێ خۆی لەقەرەی دەنگ و باس و مەسەلەی ئاوا گرنگ بدات .

بەڵێ ...دکتۆر ملیر لەساڵی(١٩٧٧) دا موسڵمان بوو ، کەوتە هەوڵ و کۆشش و وتاردان لەبارەی راستیەکانی ئیسلامەوە .

جارێك لەوتارێکیدا رووبەڕووی موسڵمانان وتی : (ئەی موسڵمانان ئەگەر فەزڵی ئەوەی لاتانە بتانزانیایە لەچاو ئەوەی لای خەڵکیترە ، ئەوا سوجدەی شوکرتان دەبرد بۆ خوا کەلەدایك و باوکێکی موسڵمان دروستی کردوون و لەکەش و هەوایەکی موسڵمانەتیدا گەورەبوون) .

(هەروەها ئەگەر سەیری مانای خوایەتی و پەیام و پێغەمبەرایەتی و زیندوو بوونەوە و لێپرسینەوە و بەهەشت و دۆزەخ بکەن لەلای خۆتان و بەراوردی بکەن لەگەڵ ئەو مانا وشێوازانەی کەلەلای خەڵکیتر هەن ، ئەوە سوجدەی موسڵمانانە وتەسلیم بوون دەبەن بۆ خوا ، چونکە ئەو مانا و مەبەستانە لای خەڵکانیتر دەستکاری کراون و عەقڵ و فیترەتی ساغ قبوڵیان ناکات) ...

دکتۆر ملیر چەند پەڕاوێکی نووسیوە لەوانە(جیاوازی لەنێوان قورئان و کتاب المقدس دا) وە (القران المذهل) و(نظرة اسلامية لأساليب المبشرين)وە زۆر نووسراوی تر کە بەزمانی ئینگلیزین و لەسەر تۆڕی ئینتەرنێت دەست دەکەون ...

دکتۆر ملیر خەڵکانێکی زۆر لەسەر دەستیا موسڵمان بوون و ئەزموونی چاکی هەیە لەبانگەوازدا ... وە زۆر لەبانگخوازان سوودیان لەو زانیاری و ئەزموونانەی بینیوە و بانگکراوە لە زۆر شوێن بۆ وتاردان ، بۆ نموونە شێخ (احمد دیدات) بانگی کرد بۆ ئەفریقیای خواروو ، وەلەوێ زۆر باس و خواسی ئیمانی چاکی پێشکەش بەموسڵمانان کرد . ئەمەش ناونیشانێتی بۆ کەسێك کەبیەوێ پەیوەندی پێوە بکات (http:www.kfupm.edu./math/45.ktm)

شایانی باسە یەکێك لەو زانا ناودارانەی کە رۆڵێکی گرنگیان بینی لەدانوستان دا لەگەڵ ئەهلي کیتابدا لەم سەدەی بیستەمەدا ، شێخ ئەحمەد دیدات بوو لە ئەفریقیای خواروو ، وەتوانی زۆری ئەو دەستکاری‌یانە بخاتە ڕوو کەلەتەورات و ئینجیلدا هەن و کەسانێکی زۆری ئەو دووئاینە بەرەو ئیسلام هاتن بەوپەڕی قەناعەتەوە ، تەنانەت شێخ دیدات داوای گفت و گۆو دانوستانی کرد لەگەڵ پاپای فاتیکان دا ، بۆ ئەوەی کەبەڵگەبێ بەسەریەوە و ، بەئاشکرا داوای لێکرد کە موسڵمان ببێ ، بەلاّم (پاپا) وەلاّمی ئەم داوایەی نەدایەوە و قایل نەبوو بە گفتو گۆ و دانوستان... ل ٢٠٦ المعجزة المتجددة .

(٢٥) عبدالصبور

شێخ محمد حسان لەوتاری (الاسلام قادم) دا دەڵێت :

لەم چەند ساڵەی رابردوودا کە چووم بۆ ئەمەریکا ، چاوم کەوت بە ئەفسەرێکی ئەمریکی کەناوی (مایکل) بوو ، پاش موسڵمان بوونی ناوی (عبدالصبور)ی لەخۆی نابوو و، کۆمەڵەیەکی ئیسلامی دامەزراند بوو ، لەبارەی موسڵمان بوونیەوە پرسیارم لێکرد ئەویش لەوەڵامدا وتی : من لەگەڵ ئەوەدا کە ئەفسەربووم ، پلەیەکی گەورەی ئاینیشم هەبوو ، وە خەریکی قەشەیەتی و رێنمایی کردن بووم ... من قورئان و وەرگێڕانەکەیم خوێندەوە و دیراسەی فەرموودەکانی (بوخاری و موسلیم) م کرد ،برادەرێکم پێش من موسڵمان بوو ، چووم بەدوای‌دا لەمزگەوت دۆزیمەوە ، کاتی بانگ بوو ، لێتان ناشارمەوە لەناخەوە هەژاندمی ، بەجۆرێك کەناتوانم دەری بڕم و باسی بکەم ... موسڵمانانم بینی نوێژدەکەن ، زۆرکاریگەری هەبوو لەسەرم ...پرسیارم کرد چۆن موسڵمان ببم ، وتیان : خۆت بشۆ و شایەتمان بهێنە ...منیش ئەوەی پێویست بوو کردم و بەو جۆرە هاتمە ریزی موسڵمانانەوە ..

بەراستی ئیسلام زۆر بەخێرایی لەئەمەریکادا بڵاودەبێتەوە ، لەکۆی پەنجا و چوار هەزار ئەفسەری پیاوو ژنی ئەمریکی تا ئێستا لەسایەی خواوە ، نزیکەی سیانزەهەزاریان موسڵمان بوون و (تەنها لەو سەرباز و ئەفسەرانەش ، کەلەجەنگی کەنداودا بەشداریان کرد نزیکەی حەوت هەزار موسڵمان بوون (المعجزة المتجددة)

رۆژێك ئەفسەرێکی ئافرەت موسڵمان بوو، بەخۆداپۆشراوی هاتە سەرکارەکەی ، بەڕێوەبەرەکەی پێ‌ی وت : برۆ بەرگەکەت بگۆڕە ولەچکەکەت لابە ، ئەویش وتی : ئەم لەچك وجلە فەرمانی خوایە و هیچ دەسەڵاتێك نیە بتوانێ رێم لێ بگرێت !

عبدالصبور وتی :من سێ نامەم هەیە بەتۆدا دەینێرم ، یەکەم بۆ ئەمریکیەکان کە دەڵێم : ئێمەی موسڵمان ئیمانمان بەحەزرەتی عیسا هەیە ، هەروەك چۆن ئیمانمان هەیە بەحەزرەتی (محمد) ﷺ .

نامەی دووەمیشم بۆ موسڵمانەکانی ئەمریکایە و دەڵێم : ئارام بگرن و پەلەمەکەن هیچ کارێك بەبێ ئارامگرتن ناگاتە ئەنجام و ، خەمبار مەبن لەهەڵە و کەموکوڕی لەکاتێکدا کە سوورنین لەسەری و تەوبە دەکەن .

نامەی سێیەمیشم بۆ موسڵمانان بەگشتی و میسریەکانە بەتایبەتی کە پێیان دەڵێم : هەرچەندە هەزارەها میل لێتانەوە دوورین ، بەڕاستی ئێمە خۆشمان دەوێن لەبەر خواو بەبرای خۆمانتان دەزانین ...

پاشە ڕۆژ بۆ ئیسلامە

لەفەرەنسادا ژمارەی موسڵمانان لەم چەند ساڵەی رابردوودا گەیشتە نزیکەی پێنج ملیۆن کەس و لەبەریتانیاشدا گەیشتە نزیکەی دوو ملیۆن کەس و ساڵی نزیکەی دووهەزار کەس لەوانەی کەبەئەسڵ بەریتانین موسڵمان دەبن ، هەروەها لەئەمەریکاش دا نزیکەی ١٣ ملیۆن موسڵمان هەیە و نزیکەی دوو هەزار مزگەوت و مەرکەز لەئەمەریکا بەگشتی و (١٧٥) مەرکەز ومزگەوتیش لەنیویورك هەیە بەتایبەتی .

د.عادل الشویخ لەوتاری (المبشرات) دا جەخت دەکاتە سەرئەوەیئەگەر موسڵمانان بانگەوازیش نەکەن لەداهاتوودا دەبن بەزۆرینە لە ڕۆژئاوادا ، ئەمیش بەهۆی ئەوەی کە ئەوروپی‌یەکان منداڵیان ناوێت ، یان زۆر بەکەمی دەیانەوێت ، موسڵمانانیش ژمارەیەکی زیاتر لەوان منداڵیان دەبێت و بەو جۆرەش ڕێژەیان زیاد دەکات ...

ئامارەکان دەڵێن

پرۆفیسۆر یوسف ای کالیفانو لەزانکۆی کۆڵۆمبیا دەڵێت (ئەمریکا ئەمڕۆ دەناڵێنێ بەدەست نەخۆشی‌یە کۆمەڵایەتیەکانەوە ، وەك تاوان و توند و تیژی و هەژاری و گوێنەدان بەمناڵ و ، بڵاوبوونەوەی ئایدز و نەخۆشی‌یە زایەندیەکان) .هەروەها دەڵێت :– * ١٢ ملیۆن ئەمریکی ماددەی (مخدر) ی یاساغ بەکاردەهێنن وەك (مارگوانا) کە زۆر بەکاردێت .

* ساڵی نزیکەی سەد هەزار کەس بەهۆی (کحول)ەوە گیان لەدەست دەدەن وە لە(٤٠٪) ی ڕووداوە دڵتەزێنەکانی هات و چۆ بەهۆی ئەم ماددەیەوەیە .

* لەساڵی ١٩٩٣ دا ئابووری ئەمریکا (٥٠) ملیار دۆلاری بەهۆی ماددە بێهۆشکەرەکانەوە زیان لێکەوت .وە لەساڵی (١٩٩٥)دا (١٥٠) ملیار دۆلار زیانیان لێکەوت بەگشتی کۆی بەهەدەردانی پارەی ئەمریکی بۆ نەهێشتن و چارەسەرکردنی کێشەی (مخدرات) و (عەرەق) لەم ساڵانەی دواییدا گەیشتۆتە (٢٧٦) ملیار دۆلاری ئەمریکی . کە ئەوەش نیوەی زیاتری بڕی ئەو بوودجەیەیە کە بۆ بواری تەندروستی دابین دەکرێت .

* بڕی ئەو پارەیەی کە بۆ چارەسەری کێشەی نەخۆشییە دەروونییەکان خەرج کرا لەساڵی (١٩٩٠) دا گەیشتە (١٤٧) ملیار دۆلار کە نزیکەی (٤٧) ملیاری بۆ مەسەلەی دوو دڵی و دڵەڕاوکێ بوو . وە لەسەدا سیویەکی ئەو پارەیەش بۆ چارەسەری (شیزۆفرینیا) بوو ... ژمارەی ئەوانەی لەساڵێکدا بەدەست خەمۆکییەوە گیردەخۆن نزیکەی (١١) ملیۆن ئەمریکییە ، کە نزیکەی (٤٤) ملیار دەکەوێت چارەسەرە و بنەبڕکردنەکەی لەسەر خەزێنەی وڵات .

* هەموو هەژدە خولەکێك هەوڵێکی خۆ کوشتن دەبێت و نزیکەی (٣٠) هەزاریان دەمرن و دووسەد هەزاریشیان هەوڵەکەیان پووچەڵ دەکرێتەوە و چارەسەردەکرێن و فریایان دەکەون!

*ڕۆژانە نزیکەی (٦٥) کەس بەهۆی توندوتیژی و تاوانەوە گیان لەدەست دەدەن و ڕۆژی نزیکەی شەش هەزار کەسیش لەسەر تاسەری ئەمریکادا بریندار دەبن کەساڵی دەکاتە (٢٣٧٢٥) کوژراوو نزیکەی دوو ملیۆن بریندار ...

* نزیکەی (٥٦) ملیۆن حاڵەتی نەخۆشی زایەندی هەیە (وەك زهری و سیلانو...هتد) و ساڵانەش چەند سەد هەزارێك زیاد دەکات.

* لەساڵی ١٩٨٦ دا (١٠) ملیار دۆلار بۆ ئایدز خەرج کراوە ولەساڵی ١٩٩١ دا بڕی خەرجکراو گەیشتە (١٦) ملیار دۆلار .

* ژمارەی ئەو منداڵ و هەرزەکارانەی کەڕایان کردووە و خێزانەکانیان بەجێهێشتووە لەکوڕ و لەکچ لەساڵی ١٩٨٣ دا گەیشتە ملیۆنێك و سێسەد هەزار منداڵ و هەرزەکار . (گۆڤاری المجتمع ژمارە /١٤٨٦/ساڵی ٢٠٠٢) .

ڕاستە ئەمریکا ژمارەی دانیشتوانی نزیکەی (٣٠٠) ملیۆن کەسە و نزیکەی (٢٠) ملیۆنی موسڵمانە و ، ئەو ڕێژانەش کە باسکران ڕەنگە هەموو کەس هەستی پێنەکات ، بەڵام ئامارە حکومییە ڕەسمییەکان ئاوا باس لەو دەردە کۆمەڵایەتیانە دەکەن و زاناو بیریارە ژیر و هۆشمەندەکانیان هەردەم ئاگاداریان دەکەنەوە ، هەرچەند ڕاگەیاندنی جوولەکە و (لوبی) جوولەکە کە هەرگیز خێریان بۆ هیچ وڵاتێك نەداوەتەوە ، دەیانەوێ ئەو دەنگانە کپ بکەن ، بۆئەوەی باشتر دایان دۆشن و دەست بگرن بەسەر سیاسەت و ئابووریاندا ...چارەی گشت کێشەکانی جیهان بەگشتی و ئەمریکاش بەتایبەتی هەر ئەو پەیڕەوو پرۆگرامە جیهانییەیە کە خوا ناردوویەتی بۆ سەرجەم گرۆی بەشەر ، هەر ئەو

بەرنامەیەیە کە بتوانێ ڕێزی مرۆڤ و پایەدارییەکەی بگێڕێتەوە ، چونکە خوایەك ناردویەتی کە دەفەرموێت : ﴿ولقد كرمنا بني ادم﴾ الاسراء ٧٠.هەروەها هەر خوایەکە دەزانێت مرۆڤ چۆن دروست بووە و چی باشە بۆی ﴿الا يعلم من خلق ، وهو اللطيف الخبير﴾ الملك ١٤.

ژنێکی ئەمریکی کە موسڵمان بوو وتی : حەزدەکەم بەهەموو توانامەوە هاوار بکەم و ئافرەتانی ئەمریکا لەدەورم کۆببنەوە و پێیان بڵێم : وەرن من ئاینێکم دۆزیوەتەوە کەبەڕاستی ڕێز لەئافرەت دەگرێت ! (وتاری شێخ محمد حسان / ئینتەرنێت) .

چەند وێستگەیەکی هیدایەت

١ ـ لە (حەلقەی ئیسلامی) لەئەمەریکای باکوردا رایان گەیاند کە ئامادەن هەرکەس بەنامە پەیوەندیان پێوە بکات وەلامی بدەنەوە وچی دەوێت بۆی روون بکەنەوە ، ئەم کارە خێرە وای کرد کە خەڵکی لەگشت لایەکەوە نامەیان بۆ بنێرێ و داوای شارەزابوون بکەن لەبارەی ئیسلامەوە ... رۆژانە نزیکەی چل نامە دەگەیشتە دەستیان ...هەرچەندە ئێستا لەرێی ئینتەرنێتەوە دەتوانرێت کاری باشتر بکرێت .ل٤٦ المعجزة المتجددة.

٢ – لەو ولاَتانەی کەنداو کە ژمارەیەکی زۆر هیندی و فلیپینی و تایلەندی و روسی و ...هتد کاردەکەن ، بنکەی تایبەت بەشارەزابوون لەئیسلام کراوەتەوە بەناوی (مركز اكتشف الاسلام) ، لەو بنکەیەدا وتار دەدرێت بەزمانی ئەو جۆرە کەسانە و رووی گەشی ئیسلامیان پیشان دەدرێت ، بەوەش ژمارەیەکی زۆر موسڵمان دەبن ، کە دەگاتە هەزارەها کەس ، لەوانەش هەندێکیان هاوکاری دەکرێن بۆ چوون بۆ حەج . ل٥٦ المعجزة المتجددة .

(ئامارەکان دەڵێن کەلەچەند ساڵێکدا پانزە هەزار کەس لەهیندی و فلیپینی و تایلەندی و روسی موسڵمان بوون لەوانەی کە بۆ کارکردن روویان کردۆتە ولاَتانی کەنداو) ل ١٤٣ هەمان سەرچاوە .

٣ ـ خوای گەورە پەیمانی داوە کە ئەم ئاینە دەپارێزێ و ، بەردەوامیش لێرەو لەوێ نموونەی ئاشکرا دەبینین لەم بارەیەوە .

رۆژنامەی (جسكياتاف كوبو) ی نەیجیری ، بلاَوی‌کردەوە کە مژدەدەرێکی مورتەد و هەڵگەڕاوەی لای خۆیان ، کە تا دوا پلە رقی لەئیسلامە و ، ناوی (غيمو)یە ، رۆژێك لەناو کۆمەڵێ گاوردا لەکەنیسەی (بابتيس) بە تەحەدداوە وتی : (داوا دەکەم لەخوا ئەگەر ئەم

ئیسلام و قورئانە هەقە نەگەمەوە ماڵەوە بمرم) ...خوای گەورەش پێی نواند ، هەرکە گەڕایەوە و پێی هەڵهێنایەوە و ویستی لەجۆگەیەك بپەڕێتەوە ، قاچی هەڵنووتا و کەوت و مرد ...

پاش ماوەیەك یەکێك ویستی بچێت بەلایەوە و لەو جۆگەیە دەری بهێنێتەوە ئەویش بەقەدەری خوا مرد ! پاشان کۆمەڵێ لەکەنیسەوە هاتن و بردیان بۆ چەند خەستەخانەیەك هەموویان یەك قسەیان کرد و وتیان : (غیمو) مردووە ...هەر ئەوەندەی ئەم هەواڵە بڵاوبۆوە چوار لادێ لەویلایەتی (گونگولی) لەباکوری نەیجیریا موسڵمان بوون ، کەناوەکانیان (فال) و (یلوا) و (غراتی) و(موب) ە .

هەرهەمان رۆژنامە باسی رووداوێکی تری لەوجۆرە دەکات و دەڵێت : لەناوچەی (لنکبیری) لەهەمان ویلایەت مژدە دەرێکی ئەوروپی (رفلینت ولفی بوث)نوسخەیەك قورئانی سووتاند و سووکایەتی پێکرد ، دەستی خۆی پێوە سووتا و تابردیان بۆ خەستەخانەمرد ! ل١١٦ المعجزة المتجددة .

٤ ـــ خەڵکیدێی (کوانگۆ) کە (٦٠کم) دوورە لەشاری (سیۆل)ەوە لەکۆریای خواروو، کە ژمارەیان سێهەزار کەس بوو موسڵمان بوون ، وەپاش ئەوەی مزگەوتەکەیان بریتیبوو لەژوورێکی بچکۆلە بۆ نوێژ و بۆ فێربوونی ئیسلام لەماڵی (حاجی عبدالله) دا کەیەکەمین موسڵمانی دێیەکە بوو ، ئێستا مزگەوتێکی گەورەیان هەیە و چالاکی هەمەڕەنگی تیا ئەنجام دەدەن .

ئەمینداری گشتی یەککگرتووی موسڵمانانی کۆریا دکتۆر (جمیل لی سو) بە یارمەتی (رابطة العالم الاسلامي) کەچەندەها کۆڕ و کۆنفرانسیان گرت لەبارەی ئیسلامەوە لەشاری (سیۆل) دا ، دەڵێت : ئیسلام داهاتوویەکی رۆشنی دەبێت لەکۆریادا (ان شاء الله) .

هەر لەکۆریای خواروو خاتوو(جون صون) سەرۆکی کەنیسەی بەناوبانگی شاری (جنحو) ، خۆی و شوێنکەوتوانی هەموویان چوون بۆ مزگەوتی (ابی بکر الصدیق) لەشارەکەی خۆیان و موسڵمان بوون ، وەناوی خۆی گۆڕی بۆ (خدیجە) ...ئەمەش موفتی کۆریای خواروو(شێخ عبدالوهاب زاهد باسی کردووە) . (ل ١٢٠ المعجزة المتجددة) .

هەروەها لەشاری (بوسای) لەکۆریای خواروو گەورە قەشەی برۆتستانت کەناوی (سین) بوو ، موسڵمان بوو ، وەناوی خۆی کرد بە(عمر یاسین) ...و وتی (بەڕاستی

دەمێکە ئیسلام سەرقاڵی کردوم و هیچ چارم نەماوە دەبێ موسڵمان ببم و ، هەوڵ بدەم لەرێی خوادا ، پاش ئەوەی کەدڵنیابووم ئەم ئاینە هەقە) ل ١٢١ المعجزة .

٥ ـ لەئەفەریقیا ژمارەیەکی زۆر لەپیاوانی ئاینی مەسیحی موسڵمان بوون ، بۆ نموونە لەوڵاتی میسر بیست قەشە موسڵمان بوون پاش ئەوەی ماوەیەکی زۆر خەریکی مژدەدان بوون ، سەرۆکەکەیان (جیمس) دەڵێت : (من سەرکردەی گەورەترین کاری مژدەدان بووم لەرۆژهەلاتی ناوەراستدا و ئیشرافی (٢٢) بنکەی مژدەدانم دەکرد و لەئەمەریکا و فاتیکانەوە سەپەرشتی دەکراین ، پاش قووڵ بوونەوەی تەواوم لەعیلمی لاهوتدا ، پەیوەندیەکی پتەوم بۆ دروست بوو لەگەڵ راوێژکاری رۆشنبیری سعودی لەسوّدان ، ئەویش کتێبخانەکەی بۆ دەخستمە سەرپشت لەسەفارەت و منیش و هاورێکانیشم پەراوی زۆرمان خوێندەوە ، دواتر داوای گفت و گۆ و دانیشتنمان کرد لەگەڵ زانا موسڵمانەکاندا و ، پاش دانوستانێکی زۆر موسڵمان بووین ، ئێستاش پاش موسڵمان بوونمان دەست دەکەین بەبانگەوازکردن و ئەو ژمارە زۆرەی کەلەخەڵکی لەسەردەستمانا بوونەتە گاور ، بانگیان دەکەینەوە بۆ ئیسلام ، ئێستا زیاتر لە (٢١٠٠٠) کەس چاوەرێی ئێمەن و پشت بەخوا موسڵمان دەبن .

من دەمەوێ پێتان بڵێم : کەلە ئەمەریکا و فاتیکان و ئەوروپاوە خەڵکانێك دێن بۆ بانگەوازکردن بۆ بەرنامە و رێبازێك کە ناهەقە و دەستکاری کراوە ، ئیتر چۆن ئێمەی موسڵمان بانگ نەکەین بۆ پەیرەوو پرۆگرامی هەقی خوایی ؟

کەبەراستیش ئەمەکاری لاوانە و ئەرکی سەرشانیانە و ، لەهەموو کۆمەڵگاکاندا دەبێ بەوکارە هەستن) .

لەوتەکانی ئەم قەشانەوە ئەو گۆرانە دەبینین کە چۆن لەماوەیەکی کەمدا دێتە دی و چۆن یەکسەر دەکەونە بانگەواز بۆ ئاینی پیرۆزی ئیسلام و بەئەرکی سەرشانیانی دەزانن ... بۆ نموونەی زیاتریش دەڵێین : هەر لەئەفریقیا (٣٠) قەشە موسڵمان بوون ، تەنانەت سەرکردەی بانگخوازانی (رواندا) ش هەر قەشە بوو کە موسڵمان بووبوو ، وە بەجۆرێك گورج و گۆڵ و گەرم بوو لەسەر بانگەوازکردن ، تەنانەت رۆژێك کەتووشی نەخۆشی گرانەتا دەبێت و ناتوانێت لەجێگادا هەستێ ، داوا دەکات کەلە بەردەرگا جێی بۆدابنێن و لەوێدا دابنیشێ ، بەو جۆرە هەرچی لەبەردەرگاوە بڕۆیشتایە و سەلامی بکردایە و ئەحواڵی بپرسیایە ئەم بەفرسەتی دەزانی و باسی هەقی بۆ دەکرد ... ئەم

رووداوه دکتۆر (عبدالرحمن السميط) گێراويه‌تيه‌وه که‌به‌رپرسی ليژنه‌ی موسڵمانانی ئه‌فريقيايه .ل ١٢٣ المعجزة المتجددة.

٦ ـ قوتابيه‌کی زانکۆ له‌به‌رتانيا که به‌ئه‌سڵ سودانی‌يه ، دايك و باوکی ده‌بات بۆ لانه‌ی په‌ککه‌وتووه‌کان بۆ چاره‌سه‌ر و سه‌رپه‌رشتی‌کردن و ، خۆشی زۆربه‌ی کات له‌لايان ده‌بێ و به‌ده‌وروخوليياندا دێت و خزمه‌تيان ده‌کات ، هه‌موو ئه‌و پيروپه‌ککه‌وتانه‌ی تری ئه‌و شوێنه که ئه‌مه‌يان بينی لايان سه‌ير بوو ، بۆيه پرسياريان کرد لێی که تۆ بۆچی ئاوايت ؟ ئه‌ويش پێی وتن : من ئاينه‌که‌م ئاوا فه‌رمانی پێداوم له‌خزمه‌تيانابم و به‌م کاره خوا له‌خۆم رازی ده‌که‌م !

ئه‌وانيش که‌باشترين مناڵيان ئه‌وه‌يه که‌له‌جه‌ژنی سه‌ری ساڵدا يان له بۆنه‌يه‌کدا چه‌پکێ گوڵ يان نامه‌يه‌ك بنێرێ ، له‌به‌ر سه‌رقاڵی و گوێ پێ‌نه‌دان ، ئه‌م مه‌سه‌له‌يه وای لێکردن که هه‌ر هه‌موويان به‌يه‌که‌وه له‌سه‌رده‌ستی ئه‌و لاوه سۆدانيه‌دا موسڵمان بـبن . (رۆژنامه‌ی المسلمون ژماره (٦٩٦) ساڵی ١٩٩٨ والمعجزة المتجددة ل ١٤٩)

به‌راستی که‌سه‌يری پيرو په‌ککه‌وته‌ی رۆژئاوا ده‌که‌ين و ئه‌م جۆره باسانه ده‌بيستين ، ئنجا باشتر تێ‌ده‌گه‌ين ، که بۆچی ئيسلام ئه‌وه‌نده گرنگی به‌خێزان داوه و هه‌وڵ ده‌دات شيرازه‌ی نه‌بچڕێ ...تاهه‌م مناڵ له‌سايه‌ی نازی دايك و باوك و خێزاندا به‌دڵ و ده‌روونێکی ئاسووده و ئارامه‌وه نه‌ش و نما بکا و ، هه‌م دواتريش دايك و باوك له‌ژێر باڵی مناڵه‌کانيانا باقی ژيانيان به‌خۆشی بگوزه‌رێنن ، ئيسلام نه‌ك هه‌ر له‌دنيادا به‌ڵکو له‌ئاخيره‌تيشدا گرنگی به‌خێزان و ئه‌ندامانی داوه ، ئه‌وه‌ش به‌وه‌ی که مناڵی چاك سه‌ده‌قه‌ی به‌رده‌وامن و چی خێر و چاکه‌و دوعايه بکه‌ن به‌باوك و دايکيان ده‌گات و ، هه‌روه‌ها له‌به‌هه‌شتيشا ئه‌گه‌ر دايك و باوکێك پله‌وپايه‌يه‌کی به‌رزيان هه‌بێ و مناڵه‌کانيان نه‌گه‌يشتبنه ئه‌و پله‌يه يه، ئه‌وا خوای گه‌وره له‌به‌ر دڵی دايك و باوکه‌که بۆ ئه‌وه‌ی له‌يه‌ك دانه‌بڕێن ، مناڵه‌کانيش ده‌باته پله‌وپايه و جێگای ئه‌وانه‌وه ، قورئان ئه‌م مژده خۆشه به‌دايك و باوکه‌کان ده‌دات و ده‌فه‌رموێ ﴿ والذين امنوا واتبعتهم ذريتهم بايمان الحقنا بهم ذريتهم وما التناهم من عملهم من شيء كل امري بما كسب رهين ﴾ الطور : ٢١ واته : جا ئه‌وانه‌ی باوه‌ڕيان هێناوه و نه‌وه‌کانيشيان به‌ئيمان و باوه‌ڕه‌وه شوێنيان که‌وتوون، ئه‌وانه له‌به‌هه‌شتدا پێك شاد ده‌که‌ينه‌وه ، تا کامه‌رانی و خۆشيان زياتر بێت ، وه نه‌بێت

ئەوانەی پلەی بەرزیان دەستکەوتووە دایان بەزێنین ، چونکە ئێمە پاداشتی کردەوەی کەس کە مناکەینەوە ، لەکاتێکدا هەرکەسە بارمتەی کردەوەی خۆیەتی .

٧ ـ هەندێ لەوتورك و یوغۆسلافیانەی کەچوونەتە کەنەداو ژنی کەنەدیان هێناوە توانیویانە خێزانەکانیان وایێ بکەن قەناعەت بکەن بەئیسلام و بەدڵ وەریبگرن ، بەم هەوڵ و تێکۆشانەی ئەوان و جالیەی ئیسلامی کەنەدا ، حەوت رۆژنامە و گۆڤاری ئیسلامی دەردەکرێ و گەورەیی و مەزنی ئیسلام بۆ خەڵکی روون دەکەنەوە .... ئەم خزمەت و رێ رۆشن کردنەوەیەش هاتۆتە بەر و لەچەند مانگێکدا (٧٠) کەسی کەنەدی موسڵمان بوونی خۆیان راگەیاندووە (رۆژنامەی المسلمون ٣٦٢ ساڵی ١٩٩٢) .

٨ ـ لەکۆماری (بنین) لەچەند مانگێکدا سێسەد کەس موسڵمان بوون بەهۆی یەکێ لەبانگخوازەکانی ئەو کۆمارەوە کە دەرچووی زانکۆی (ئیمام محمد بن سعود) ە و بەردەوام لەهەوڵدایە بۆ گەیاندنی بانگەوازی خوا بەو هاوولاتیانەی خۆیان کەنەشارەزان بەدوا پەیامی خوایی (رۆژنامەی المسلمون ژمارە (٤٥٩) ساڵی ١٩٩٣).

<u>**تێبینی :**</u>

دیارە ئەم ئامار و دەنگ و باسانە نزیکەی دەساڵ بەسەریاندا تێپەڕبوون و بەدڵنیاییەوە ئێستا ئیسلام زۆر لەوکاتە زیاتر چۆتە پێشەوە و خێراتر بلاو دەبێتەوە ، چونکە ئەو (٣٠٠) کەسەی ساڵی (١٩٩٣) ئەگەر لەساڵێکدا تێکڕا یەکی یەك کەسیان رێنمایی کردبێ ئەوا لەساڵی (١٩٩٤)دا بوون بە شەسەد ، وە ئەگەر ئەو شەسەدەش هەرکەسە و دەستی یەك کەسی گرتبێ لەساڵی (١٩٩٥) دا بوون بە (١٢٠٠) کەس ... ئیتر بەوشێوەیە ژمارەکان چەند قات دەبنەوە ساڵ لەدوای ساڵ ... ئەمەش بەرەو هاتنە دی مژدەی پێغەمبەرمان دەبات ﷺ کە دەفەرموێت (ليبلغن هذا الامر ما بلغ الليل والنهار ولايترك الله بيت مدر ولا وبر الا أدخله الله في هذا الدين بعز عزيز أو بذل ذليل عزاً يعز الله دين الاسلام وذلا يذل الله به الكفر) مسلم

واتە : بەدڵنیاییەوە ئیسلامەتی دەگاتە هەموو ئەوشوێنانەی کەشەوو رۆژ دەیگاتێ وبەهەموو دنیادا بلاودەبێتەوە ، هیچ ماڵێکی لادێ و شارنامێنێ ئەم ئاینەی نەگاتێ ، بەعیززەتی عەزیز ، یان زەلیلی زەلیل ، عیزەتێك کە خوا ئیسلامی پێ پایەدار و عەزیز دەکات ، وە زەلیلیەك کە خوا کافرانی پێ ریسوا و سەرشۆڕ و زەلیل دەکات (ل ٥٨ بەشی یەکەم / بەهاری دلان) .

٩ ـ لەساڵی ١٩٩٥ دا واتە پاش نزیکەی دوو هەزار ساڵ لەلەدایك بوونی عیسی سەلامی خوا لێبێ و پاش (١٤١٨) ساڵ لەهیجرەتی حەزرەت یەکەم منارەی مزگەوت لەشاری رۆما پایتەختی ئیتاڵیا بەرزکرایەوە ... تا لەو بنکەی خێر و بەرەکەتەوە نووری ئیمان بلاوبکرێتەوە و ببێ بە (حجە) بەسەر جیهان بەگشتی و خەڵکی ئەو شارەوە بەتایبەتی .

مزگەوتەکەی شاری رۆما لەجوانترین و قەشەنگترین گەڕەکی شاردا دروستکرا ، کە ئەویش گەڕەکی (باریولی) یە ، کە نزیکەی دە کیلۆمەتر دوورە لە(فاتیکان)ەوە ، جا هەر ئەوەندەی خەڵکی هەوای ئازادی هەڵمژی ، ملیۆنێ موسڵمان ، بوونی خۆیان راگەیاند لەئیتاڵیادا هەرچەند زۆر کەس و لایەن دژایەتی ئەم پرۆژەیەیان کرد و ویستیان ئاستەنگی زۆر بهێننە رێی کەچی خوا بەفەزڵی خۆی ئاواتەکەیانی نەهێنایەدی ...لەگەڵ ئەوەدا کە موسڵمانان هەموو دەوروبەری مزگەوتەکەیان کردووە بەباخ و باخات و گوڵ و گوڵزار و گەڕەکەکەش بۆ خۆی لەپاکترین ناوچەکانی شارە ، کەچی هەروەك دوژمنایەتی و رقە بەرایەتیەك شارەوانی رۆما ویستی لەدووری (١٥٠) مەتر لەمزگەوتەکەوە ، کۆگای خۆڵ و خاشاك دابنێ و تیایا کۆی بکاتەوە ، خوا کردی لەئەنجامدا ئەمەش سەری نەگرت .

بەرزبوونەوەی یەکەم منارە لەشاری رۆمادا ، ئاواتی دێرینەی موسڵمانان بو ، (هەرچەندە لەئیتاڵیادا سێسەد و پەنجا مزگەوت هەبوو تا کۆتایی ساڵانی نەوەدەکان) ، چونکە ئەوە بەشارەتی هاتنە دی مزدەی حەزرەتە ﷺ کە ئیسلام دەگاتە ئیتاڵیا و ناوجەرگەی قەڵای رۆمەکان .

بانگی ئیسلام لە بڵند گۆی مزگەوتی رۆماوە بەرزبۆوە ، لەکاتێکدا پاپا یوحەنا جیهانی ئاگادار دەکردەوە لەوەی کە مارکس بۆشاییەکی گەورەی بەجێهێشتووە بەرووخانی شیوعیەت و ، (محمد) خەریکە ئەو بۆشاییەیە پڕدەکاتەوە ...

بەڵێ ...(محمد) ﷺ و ئاینەکەی نەك هەر بۆشایی رووسیای پڕکردەوە بەڵکو گەیشتە نزیك فاتیکان و لەماوەیەکی کەمدا زیاتر لە (٥٠٠) گاوری کاثولیکی ئیسلام بوونی خۆیان راگەیاند (ل ١٤٠ المعجزة المتجددة) بۆیە کەنیسەی کاثولیکی شاری (تورنتو) رایگەیاند لەراپۆرتێکدا کە (ئیسلام یەکەم تەحەددایە کەرووبەڕووی کەنیسەی کاثولیکی دەبێتەوە) دیارە لەبەر خێرایی بلاوبوونەوەی لەناو خەڵکدا...(هەمان سەرچاوە)

(٢٦) پیاوێکی هیندی

پیاوێکی هیندی روودەکاتە ولاَتی سعودیە بۆ کارکردن و (شێخ محمد فراج) جاروبار قسەی بۆدەکات و کابرا بەبیانووی ئەوەی گوایە ماڵ و منداڵ و کەس و کاری کێشەی بۆ دروست دەکەن ، موسڵمان نابێت .

پاش ماوەیەك دێت بۆ مزگەوت بۆ لای شێخ محمد و دەیەوێ موسڵمان بێت ، لەوکاتەدا شێخ محمد سەرقاڵی قوتابیەکانی دەبێت و ناشزانێ کە هیندی‌یەکە بۆ ئەو مەبەستە هاتۆتە ئەو ناوە ، بۆیە شێخ محمد پاش تەواوکردنی دەرسەکانی لەگەڵ قوتابیەکانیدا دەڕوات و هیچ لەم ناپرسێتەوە .

کابرای هیندی کە ئەمەی بینی خۆی پێ‌نەگیرا و گریا و هەر لای دەرگای مزگەوتەکە مایەوە ، تالاوێکی دانیشتووی گەڕەك بەلایا رۆیشت و بینی دەگری پرسیاری لێ‌کرد چیت لێ‌قەوماوە ؟ وتی : هاتم موسڵمان بم و نازانم چی بکەم ؟ ئەویش لەگەڵیا رۆیشتەوە وفێری کرد کە چۆن خۆی بشوا و شایەتمان بێنێ و دەستنوێژ بشوات ... کات دەمە و ئێوارەبوو ، کابرا گەڕایەوە ژوورەکەی خۆی و ئەو شەوە فریا نەکەوت نوێـژێ بکا و سوجدەیەك بۆ خوابات مرد و بەموسڵمانی سەری نایەوە ! بۆبەیانی ئەو لاوە ئەم هەواڵەی دا بەشێخ محمد لەمزگەوت ، ئەویش زۆری پێناخۆش بوو کەلەمەبەستی هاتنی هیندیەکە حاڵی نەبووە و نەیتوانیوە هاوکاری بکات بۆ موسڵمان بوون ...

شێخ محمد و چەند کەسێکی ئەهلی مزگەوت چوون بۆ سەردانی هیندیەکە لەشوێنی مانەوەی‌دا ، هاوەڵەکانی پێ‌یان وت : قوربان ئەمشەو ئەوپیاوە مرد و ئێستاش لاشەکەی لەسەلاجەی خەستەخانەدایە ...ئەویش یەکسەر لەگەڵ چەند موسڵمانێکدا چوون بۆ خەستەخانە تەرمەکەی وەربگرنەوە ، پێ‌یان نەدانەوە ، چونکە هەواڵیان ناردبوو بۆ کەس وکاری کەبێن تەرمەکەی بەرنەوە! خێرا شێخ محمد پەیوەندی کرد بەموفتی ولاَتەوە (عبدالعزیز بن باز) و مەسەلەکەی تێ‌گەیاند ، ئەویش فەرمانی دەرکرد کە تەرمەکەی نەدرێتەوە بەکەس و کاری بیسوتێنن ، بەڵکو بدرێتەوە بەموسڵمانان و لەقەبرسانی موسڵماناندا بنێژرێ ...(هەمان سەرچاوە)

ئەو رۆژە هەینی بوو ، شێخ محمد لەوتاری هەینی‌دا باسی دەست و بردکردنی کرد لەتەوبەکردن و کاری چاکەدا ، چونکە تەنها خوا دەزانێ وەك ئەو هیندیە هەریەکەمان چەندمان ماوە ﴿ أولم يتفكروا ما بصاحبهم من جنة ان هو الا نذير مبين، أولم ينظروا في

ملكوت السماوات والارض وما خلق الله من شيء وأن عسى أن يكون قد اقترب أجلهم ، فبأي حديث بعده يؤمنون ﴾ الاعراف : ١٨٥ .واته : باشه ، ئەوه ئەو خەڵكە بیریان نەكردۆتەوه لەگوفتار و رەفتاری محمد(ﷺ) كە ئەو هاوەڵەیان هیچ نیشانەیەكی شێتی پێوه نیه ، بەڵكو ئەو بەرێزە هیچ شتێك نیه مەگەر ئەوەی كەبێداركەرەوەیەكی ئاشكرایە ...ئایا بۆ سەرنجیان نەداوه لەو هەموو دەسەڵاتە گەورەیەی خوا لەئاسمانەكان و زەویدا و ئەو هەمووشتانەی كەخوا بەدی هێناون ؟ بۆ ئەوەندە بێئاگان ، خۆ بەراستی نزیك بۆتەوە ئاكامیان ، هاكە هات و بردنی و كۆتایی پیٚهێنان ، جا بەچ گوفتارێكیتر لەدوای قورئان باوەڕ دەهێنن ؟

پاش نوێژ ئامادەبووان نوێژیان لەسەركرد و لەقەبرسانی موسڵمانان ناشتیان .

(ئەمەش هەروەك مەسەلەی موسڵمان بوونی شوانە رەشە حەبەشیەكەی زەمانی حەزرەتە ﷺ كەلەپێش فەتحی خەیبەردا موسڵمان بوو ، ئەویش بەوەی كەلە جوولەكەكانی پرسی بۆچی ئاوا شیرزنو خۆتان ئامادە دەكەن وتیان نیازی شەڕمانە لەگەڵ كەسیكدا كە خۆی بە پێغەمبەر دەزانێ ، پاشان لەدەرەوەی قەڵاكە مەڕەكانی برد بەرەو لای موسڵمانانو ، لەسەر دەستی حەزرەتدا موسڵمان بوو ، ئنجا نەیدەزانی چی لەمەڕوماڵاتەكە بكات كە ئەمانەتی خەڵكی بوون لەلای ، حەزرەتیش فەرمووی : لەسەر خوا روویان بكەرە قەڵاكەو خۆیان ملی رێ دەگرن ، هەروا بوومەڕوماڵاتەكە چوونەوە بەرەو ناوقەڵاكەو بەرەولای خاوەنەكەیان و ئەمیش پاش موسڵمان بوون ، فریانەكەوت تاقە سوجدەیەك بۆ خوا ببات و نوێژێك بكات ، هەرزوو شەهید بوو ، بەهەشتی بۆ خۆی مسۆگەر كرد) .

حەزرەت(ص) بە هاوەڵانی فەرموو﴿ بەڕاستی خوا رێزی لەم بەندەیە گرت و هێنای بەرەو خێر ،وا بینیم دوو حۆری لە ژوور سەرین ویەك سوجدەشی بۆ خوا نەبردووە ﴾السیره النبویه -الندوی- ل٣١٥ .

(٢٧) عبدالرحمن باركر

عبدالرحمن باركر كەنەدیيە و مامۆستای زمانی (اوردو) ە لەزانكۆی (مجل) لەكەنەدا ، لەسەرداوای سەرۆكی كۆمەڵەكانی مژدەدان بەئیسلام ، كەوتە باس كردنی سەرگوزشتەی موسڵمان بوونی بۆ ئامادەبووان و وتی:

من لە منالیدا هەستم دەكرد كە رۆژئاوا ماددیەتی تیا بلاوبۆتەوه و گاورەكان گرنگی نادەن بەئاین و ، لەگەڵ ئەوەدا كە باوكم كابرایەكی بیٚدین بوو ، بەلاّم من ئەگەڕام بەدوای

هەق و راستیدا و کەوتمە دیراسەتی (مقارنة الادیان) و ، لەبەرئەوەش کە ئیسلام بەتیرۆریست و دواکەوتوویی لەراگەیاندنەکاندا باس دەکرا لەلامان زۆر گوێم پێ نەدا لەسەرەتادا و کەچی سەرەنجامیش هەر لای ئیسلام گیرسامەوە . رۆژێك قوتابیەکی کۆمۆنیستی ناسیاوم لە (لکنهوء)پێی وتم : (ئەگەر دەتەوێت پیاوێك ببینی کەلەجیهاندا لەهەمووکەس زیاتر پابەندە بەئاینەوە ، وەرە ئەو پیاوە باوکمە با بچین بۆ لای) ... منیش چووم لەگەڵیدا و باوکیم بینی کە پیاوێکی رەنگ نورانی بوو ، کەوتینە گفت وگۆ لەگەڵیدا ودوایی قورئانێکیدامێ کەبەزمانی ئینگلیزی ماناکەی لێك درابۆوە .

رۆژێك بەشتەکانمدا دەگەڕام ئەم قورئانە هاتەوە بەرچاوم و چونکە پەڕاوی ترم لەبەردەستا نەبوو ، کەوتمە خوێندنەوەی چەند لاپەرەیەکی و بەجۆرێك سەرنجیان راکێشام و کاریان تێکردم کەزانیم ئیسلام راستەو، هەقە بەبێ دواکەوتن موسڵمان ببم ... ئیتر هەر لەشاری (لکنهوء)لەسەر دەستی ئەو پیاوە نوورانییەدا موسڵمان بووم ...بەڕاستی خەڵکی رۆژئاوا لەموسڵمانانەوە سەیری ئیسلام دەکەن و کەم و کوڕی موسڵمانان دەدەنە پاڵ ئیسلام کە ئەمەش راست نیە و ئەم ئاینە پیرۆزە هەرچیچاك بێت ئەوە دەڵێ و موسڵمانان بۆ خۆیان پابەندی تەواو نین بەفەرمان و رێنماییەکانیەوە . جا بۆیە هەق وایە موسڵمانان بەچاکی رەفتاربکەن و ئیسلام بەجوانی بخەنە بەرچاوی خەڵکی ، بەتایبەت ئەوانەی کە دەچنە رۆژئاوا هەق وایە بەشێك لەکاتیان تەرخان بکەن بۆ ناساندنی ئاینی پیرۆزی ئیسلام .(ئنتەرنێت / المسلمون الجدد) .

(٢٨) رکس ئەنگرام

ئەمیش وەك ئەوانیتر باسی موسڵمان بوونی خۆی دەکات و دەڵێت : من لە (ئوسکوتلەندە) لەدایك بووم و باوك دایکم ئینگلیزن . باوکم نەبینوە چونکە لەشەڕی (البویر) لەساڵی(١٩٠٠) دا کوژرابوو ، من ئەوکاتە منداڵ بووم ، ژیانێکی ئاسایی دەژیاین هەتا جەنگی جیهانی یەکەم ، لەساڵی ١٩١٤ دا چوومە خزمەتی سەربازییەوە و بەدەریادا بەرەو فەرەنسا کەوتمەڕێ و لەچەند شەڕێکدا بەشداریم کرد کە بەڕاستی دۆزەخێك بوو ئاسان نەبوو کەس تیا هەڵکات .

دوای چوار ساڵ لەو دۆزەخە ، دایکم مردو ، سێخوکیشم لەوشەڕەدا کوژران ، ئەمەش زۆر بێتاقەت و بێزاری کردم و کەوتمە گەڕان بەهیندو یابان و چین دا و خەریکی لێکۆڵینەوەی زمانەکان و ئاینەکان بووم .

کاتێکیش هاتمە سوریا و فێری زمانی عەرەبی بووم و چەند جار قورئانم خوێندەوە و لەماناکانی وردبوومەوە ، ڕۆحم پیێی شادبوو ، دڵم گەشایەوە ، وام لێهات کەنەتوانم ڕۆژ بوێری بکەم و نەیخوێنم . لەساڵی سیەکاندا چووم بۆ ئەسکەندەریە و لەوێوە چووم بۆ (دەمەنهوور) ولەوێ لەگوێ ئاوێك لەباخێکدا خەوم لێکەوت و لەخەومدا نوورێکم بینی لەزەوییەوە بەرزبۆوە بۆ ئاسمان و پاشان لەئاسماندا کۆبووەوە ونوسرا (الاسلام) ...ئیتر خەبەرم بۆوە ، لەوساتەوە ئیسلام هەموو دڵ و دەروونمی پڕکرد و وام لێهات کەبیریکەمەوە لەموسڵمان بوون و هەستم کرد بەدڵنیایی و هێمنی ...

لەو ڕێگاو بانەدا کەدەڕۆیشتم بەلای هەر جووتیارێکداسەلامیان لێدەکردم و بەگەرمی خوڵقیان دەکردم بۆ ئەوەی لابدەم لەلایان و میوانیان بم . لەخۆمم دەپرسی ، باشە من کابرایەکی ڕۆژئاوایی و ئەوان ڕۆژهەلاّتی کەلەهەمووشتێکدا جیاوازم لێیان ، بۆچی ڕێزم لێدەگرن و خزمەتم دەکەن ؟ باشە خۆ ئەگەر لەڕۆژئاوا بەلای هەر جووتیارێکدا بڕۆی گوێت پیێنادا و ئەوڕێز و میوانداری یە نیە لەلایان ، ئەم خەیالاّتانەم هەبوو ، بەدوای وەلاّمیاندا دەگەڕام ، بۆم دەرکەوت کە ئایینی ئیسلامە ئەو خەڵکەی گەیاندۆتە ئەو پلەوپایەبەرزە کۆمەلاّیەتیە ، جارێکی تریش هەمان خەوم بینیەوە ، دڵنیابووم کەخوا ئیسلامی بۆ هەڵبژاردووم و زۆرشادمان بووم و هەستم بەنیعمەتی ئیمان و خۆشی باوەڕکرد .

بەراستی من چەند ساڵێك دیراسەتی ئیسلامم کرد ، بەلاّم تا بەتەواوی دڵم نەیچەشت و تەواو دڵنیا نەبووم موسڵمان بوونی خۆمم ڕانەگەیاند ... جا کەمنیش موسڵمان بووم بۆ ئەوەبوو کەلە هەراو هوریای ژیان و سەگەردانی ڕزگارم بێت و نەبمە کۆیلەی ئەو دنیایەی کە زۆر لە خەڵکی دەیپەرستن ... موسڵمان بووم بۆئەوەی هەست و هۆش و دڵ و ژیریم ڕزگار بکەم لەتیاچوون .

بیرمە جارێك کارم دەکرد لەوێنە گرتنی فلیمێکدا و، لە (مشهد)ێکا پیاوێکی عەرەب دەبوو لەسەر منارەیەکی بەرز بانگ بدات ، بەراستی بانگەکە لەناخەوە هەژاندمی ، پاشان بانگم کردە نوسینگەکەم و زۆر پرسیارم لەبارەی ئیسلامەوە لێکرد و دوای ئەوە موسڵمان بووم و ، لەگەڵیدا نوێژم کرد ...

ئنجا هەستم کرد کە کارکردنم لە(هولیود) دا ناگونجێ لەگەڵ بیروباوەڕو ئاینەکەمدا بۆیە پاش بیرکردنەوەیەکی زۆر کەخەوی لەچاوما نەهێشتبوو ، وە شەو تا درەنگ پێوەی

دەتلامەوە ، بڕیارمدا کە زۆر نوێژبکەم و داوا لەخوا بکەم کە هیدایەتم بدات بۆ هەرچی چاکە و جیّی ڕەزامەندیەتی .... سوپاس بۆ خوا ، خۆم یەکلایی کردەوە و بەیەکجاری وازم لەوبوارە هێنا و خۆم تەرخان کرد بۆ ئیسلام .

ئەمڕۆ من کوڕی ئیسلامم و لەهەموو ڕۆژێکی ژیانم زیاتر بەختەوەرم ، هەرچەندە ، من ڕۆژئاواییم و جل و بەرگی ڕۆژئاوایی دەپۆشم ، بەلاّم وەك موسڵمانێك دڵشادم و شانازی دەکەم بەو ئیسلامەی کە تەواوترین ئاینی ئاسمانییە و خوای گەورە بۆ ڕزگارکردنی هەموو بەرەی ئادەمی ناردوویەتی .(هەمان سەرچاوەی پێشوو) .

(٢٩) ئەفسەرێکی ئافرەتی ئەمریکی

لەجەنگی دوەمی کەنداودا ، جەنراڵ (شوارزکوف) لێپرسراوی یەکەمی جەنگەکە بوو ، یەك لیوای تەواو پاسەوانیان دەکرد و هیچ حسابێکی بۆ کەس نەدەکرد ، تا بینە قاقای لەخۆبایی بوون بوو ، هەرگوڵێك ئەوبیکردایە بەسیّ گوڵ حساب بوو ! تەنانەت ئەمیر ﴿ خالد بن سولّتان ﴾ غیرەی لیّدەکرد و ، ئەم دەتووت میوانە وشوارزکوفیش خاوەن ماڵ ! ڕۆژێك پیاوێکی پاکستانی هات بۆ لای چاوی پیّبکەوێت ، سیّ سەعات لە پرسگە داینا چاوەڕیّ بکات ...ئەفسەرێکی ئافرەتی ئەمریکی کەلەلای شوارزکوف بوو لیّی پرسی بۆچی ئاوا مامەڵەی ئەو کابرایە ئەکەیت و سیّسەعاتە داتناوە و دەسی دەسی پیّدەکەیت و ناتەویّ بیبینی ...ئایا تۆ مانای ئینسانیەتت لانیە ؟ ئەویش لەوەلاّمدا وتی : (ئەوکابرایە موسڵمانە و ئەمەویّ سووکایەتی پیّ بکەم) ! ئافرەتەکە وتی : دەی من لەسەرووتر شکات ئەکەم ! دواتر ئافرەتەکە خۆی ناساند بەوکابرا پاکستانییە و تیّی گەیاند کەبگەڕێتەوە، چونکە (شوارز کوف) نایەویّ بیبینیّ و سووکایەتی پیّدەکات ... پیاوەکەش سوپاسی کرد و ناوونیشانی خۆیدایە ...ئافرەتەکە سەردانی ماڵ و منالّ و خێزانی کابرا پاکستانییەکەی کرد ، ئەوانیش زۆر ڕێزیان لیّگرت و باسی ئیسلامیان بۆ کرد و چەند پەڕاوێکیشیان دایە ...سەرەنجام پاش لێکۆڵینەوەیەکی ورد لەبارەی ئیسلامەوە ، ئافرەتەکە چوو بۆ نووسینگەی (جالیات) و موسڵمان بوو ، خۆی داپۆشیو کاتێك بەسەرپۆشەوە چوو بۆسەرکارەکەی ، سەرزەنشتیان کرد و هەڕەشەی فەسڵکردنیان لیّکرد ، ئەویش ڕازی نەبوو واز لەئیسلام بێنیّ و لەم پێناوەدا پلەوپایە و کارەکەی کرد بەقوربانی بەرنامەی خوا ...

لەولاتی سعودیە داوایان لێکرد کەوتارێك بدات بۆ پزیشکە ئافرەتەکان لەهۆلی خەستەخانەدا ...پزیشکەکانیش زۆر بەپەرۆشەوە لەهۆلەکەدا کۆبوونەوە و چاوەڕێی ئەم میوانەیان دەکرد ...جالەبەرئەوەی دەیانزانی هۆلەکە هەمووی ئافرەتە و میوانەکەش هەر ئافرەتە ، خۆیان کردەوە و سەرپۆشەکانیان لابرد و هەموو بنێشت لەدەمیانا ! تەواو ئیسراحەتی خۆیان وەرگرتبوو !!

کاتێکیان زانی ئافرەتێکی تەواو داپۆشراو لەلایەن ئافرەتێکیترەوە بەچەند وتەیەك پێشکەش بەئامادەبووان کرا ...تا ئەویش پاش ئەو پێناسەکردنە وتارەکەی بدات ...هیچیان بڕوایان نەدەکرد ئەو ئافرەتە تەواو داپۆشراوە ئەفسەرێکی ئەمریکی بێت !...بەهەرحاڵ کەوتە وتاردان و باسی ئەزموونی خۆی و هۆی موسڵمان بوونی ، لەناوەندی قسەکانیشدا ئامادەبووانی تەزاند بەوەی کەوتی : (سوپاس بۆ خوا کە ئیسلامم لەئێوەوە وەرنەگرت و تەنها لەپەڕاوەوە ئیسلامم وەرگرت) . کە ئەمەش وەك هەورە بروسکە دای بەڕووی پزیشکەکاندا کەبەناو موسڵمانن ، سابەڵکو بەخۆیاندا بچنەوە و چاکتر پابەند بن بەئیسلامەوە و کاربکەن بۆ بەرنامەکەی ... بەڕاستی چاکیان وتووە (نرخی زێڕ لای زەرەنگەرە) ، بەڕاستی ئەوانەی دوورن لەبەرنامەی خودا و داخ ئەبن بەنەفامی سەردەم و پاشان دێن بەرەو ئیسلام ، ئائەوانە قەدری ئەم ئاینە دەزانن ، نەك ئەو موسڵمانانەی کەبە (تەسکەرە) موسڵمانن ! (هەمان سەرچاوەی پێشوو) .

(٣٠) جونثان بیرت

جونثان کوری (جۆن بیرت) ی بەڕێوەبەری گشتی دەزگای (بی بی‌سی) بەریتانی یەو موسڵمان بووە و ناوی خۆی گۆڕیوە بۆ (یحیى)...

جۆنثان لەپێشووی هاویندا سوربوو لەسەر ئەوەی کەلەکتێبخانەیەکی ئیسلامی‌دا کاربکات و بەمەش ئەکەوتە دانوستان و گفتوگۆ لەگەڵ ئەوانەی کە هاتوچۆی ئەم کتێبخانەیەیان دەکرد ... لەگەڵ ئەوەدا کە چەند ساڵێکە (جونثان) موسڵمان بووە زۆر حەزی دەکرد کەلەرێی ئەم کارەیەوە خزمەت بەبانگەوازی ئیسلامی بکات لەم کتێبخانەیەدا کەلە ساڵی (١٩٩٧) داکرابووەوە .

هەر لەوساڵەشدا بوو کە ئافرەتێکی هیندی هێنا بەناوی (فوزیە بورا) و بەیەکەوە سەردانی سوریا و ئەردەن و قودسی رۆژهەلاتیان کرد ، بەمەبەستی زیاتر شارەزابوون لەپاشماوە دێرینەکانی ئیسلام .

(جونثــان) گرنگـی بـەئایین نەئـەدا لەسـەرەتای ژیانیـەوە ، ئـەوەی رێــڕەوی گـۆڕی هـاوەڵێکی قوتـابی موسـڵمان بـوو لـەزانکۆی مانشسـتری بـەریتانیا کـەتیای‌دا مێـژووی سـەردەم و زانسـتی رامیاریـان دەخوێنـد .لـەنیوەی دووەمـی دوا سـاڵی خوێندنـدا ، (جونثـان) وازی لـەو بەشە هێنا چونکە بێزاربوو لەوانەکان و راگـری بەشـەکە ... ئنجا رۆیشت بەرەو بەشـی (مقارنـة الادیـان) لەپـەیمانگای (دراسـات الشـرقیة و الافریقیـة) لەلەندەن و لەوێدا سەرکەوتنی باشی بەدەست هێنا ، چونکە حەزی لەبابەتـەکان بوو ... پاش تەواو کردنی خوێندنی لە (بنکەیەکی ئیسلامی) کەوتە کارکردن ، بۆئەوەی بتوانێ خەریکی بانگەوازکردن بێت کە فەرمانی خوایە ودەفەرموێت : ﴿ ادع الـی سـبیل ربـك بالحکمة والموعظة الحسنة وجادلهم بالتي هي أحسـن ﴾ وە هـەروەها داوای حەزرەتیشە ﷺ لەموسڵمانان کە دەفەرموێ : (بلغوا عني ولو اية) (هەمان سەرچاوەی پێشوو) .

(٣١) جمایما

(جمایما) کچـی ملیۆنـەری جوولەکـەی بـەریتانی (گولد سمیـث) ە پـاش لێکۆڵینـەوەی وردی قورئـان موسـڵمان بـوو ، وە پـاش سـێ مـانگ شـووی کـرد بەیاریکـەری جیـهانی (کریکیت) (عمران خان) ی پاکستانی ، هۆکانی راگەیاندنی بەریتانی کـەزانیان موسڵمان بـووە کەوتنـە پڕوپاگـەندەکردن بـۆی و وتیـان (جمایمــا) ی تەمــەن (٢١) سـاڵ هێشـتا هەرزەکارە و ئەمەی لەسادەیی و سەرشێتی‌یەوە کردووە .

(جمایما) ش هیچ گوێی نەدا بە تیری ژەهـراوی ناحـەزان و سوربوو لەسـەر ئیمـان و باوەڕەکەی و لەگەڵ مێردەکەی‌دا چوو لەشاری لاهور نیشتەجێ‌بوو ...(جمایما) دەڵێـت : من لەساڵی (١٩٩٤) ەوە لـەقورئان ورد دەبوومـەوە و پـەڕاوی (محـمد اسـد) و (علـی عزت بیگوفیتش) م دەخوێندەوە و بەدڵ داوام لەخوا دەکرد کە رێنماییم بکات و دەستم بگرێت بەرەو خێر ...خوای گەورە بەمیهرەبانی خۆی رێنمایی کردم و لەساڵی ١٩٩٥دا موسڵمان بووم ، کە ئەویش ئاسانە و تەنها بەوتنـی (اشهد ان لا اله الا الله وان محمدا رسول اللـه) مرۆڤ دەبێت بەموسڵمان . بەڕاستی لەئیسلامدا ئەوپەڕی رێز بۆ ئافرەت دانـراوە و هیـچ کۆت و زنجیرێك نەکراوەتـە دەسـت و قـاچی هـەروەك ناحـەزان لەرۆژهـەلات و رۆژئـاوادا بـڵاوی دەکەنـەوە...هەرچـەندە هـەندێ لەموسـڵمانان بەنـەزانی لەهـەندێ کۆمـەڵگای ئیسلامیدا بەناهەق ئافرەتیان چەوساندۆتەوە و ستەمیان لێ‌کردووە .

من ئەمەم بەئاشکرا بینی لەخوشکەکانی مێردەکەمدا ، کە یەکێکیان دەرچووی پەیمانگای زانستی ئابووری و سیاسی سەر بەزانکۆی (لەندەن) ەو فەرمانبەرێکی گەورەیە لەرێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان لەنیویورك . خوشکێکی تری ماجستێری هەیە لە (ادارة الاعمال) دا ، خوشکێکی تریشی پزیشکی نوژدارە و لەخەستەخانەی لاهور کاردەکات ... باشە ئەمانە کوا کۆت و پێوەندکراون ، هەموویان موسڵمانی چاکن و پلەو پایەیەی بەرزیشیان بەدەست هێناوە .

بەراستی ئازادی ئەوەنیە کە ئافرەت بتوانێ بەشەو بچێتە یانەکان و مەی بخواتەوە و لاشە و جەستەی خۆی رابنوێنێ بۆچاو پیس و دڵ پیسەکان ...

جا بەڕاستی نەبوونی ئەم ئازادیە رووکەشە وادەخاتە بەرچاو کە ئافرەتی موسڵمان ئازادی نەبێت ، کەلەراستیشدا وانیە و ئەو جۆرە شتانەش هیچ جۆرێك ئافرەت بەختەوەر ناکەن .جا ئەگەر دەڵێن شووکردن (مغامرە) یە ئەوا من (مغامرەیەکی مضمون)و مسۆگەرم کردووە ، کەشووم کردووە بە(عمران خان) چونکە لای موسڵمانان رێژەی تەڵاق زۆر کەمترە لەچاو رۆژئاوادا و منیش دەمەوێت بەهەموو جۆرێك خۆم بگونجێنم لەگەڵ ژیانی (لاهور)دا .... زۆرکەس دەترسان لەوەی کەسەرکەوتوو نەبم لەم هەنگاوەمدا بەڵام لەسایەی خواوە ئێستا هەست بەبەختیاری و دڵنیایی تەواو دەکەم لەژیانمدا .(عمران خان) سەرگەرمی کاری سیاسیە لەپارتی (العدالة) دا و ئێستاش کوڕ و کچێکمان هەیە و منیش لەهەوڵدام لەرێی ئاهەنگی خێرخوازییەوە پارە کۆبکەمەوە بۆ یارمەتی خەستەخانەی عمران خان بۆ چارە سەری شێرپەنجە لە شاری لاهور .(هەمان سەرچاوەی پێشوو) .

(٣٢) نیکولاس انیلکا

یاریکەری فەرەنسی و یاریکەری ریاڵ مەدریدی ئیسپانی (نیکۆلاس انیلکا) بەدوای ئاسوودەیی رۆحیدا دەگەڕێ و سەرگەرمی لێکۆڵینەوەی ئیسلامە بۆئەوەی لەپاش دڵنیایی تەواو موسڵمان بێت .(نیکۆلاس انیلکا) کە هێرش بەرێکی فەرەنسیە و (فەریقی ریال مەدریدیی ئیسپانی) بە(٢٣)ملیۆن جونەیهی ئیستەرلینی رێکەوتوون لەگەڵیا کەیاریان بۆ بکات ، ئێستا دیراسەی شەریعەتی ئیسلامی دەکات و ئاواتە خوازە ببێتە موسڵمانێکی چاك و بەتەواوی پابەندی ئیسلام بێت .(نیکۆلاس انیلکا) دەڵێت : موسڵمان بوونم مەسەلەیەکی تایبەتە بەخۆم و درێژەی ئەوباسە هەر لای خۆم

دەمێنێتـەوە و ، حـەزیش دەکـەم بزانــن کەژمارەیـەکی زۆر لەیاریکـەرە فەرەنسـی‌یەکان کەتەمەنیان لە(٢١) ساڵ کەمترە ، هەموویان بەیەکـەوە سـەرگەرمی لێکۆڵینـەوەی وردی ئیسلامن و بەتەمان لـەداهاتوودا موسڵمان بـبن ، لەبەرئەوەی کە ئیسلام تاقە رزگارکەرە بۆیان لەم دنیای ماددیات و جەنجاڵەدا کە مرۆڤی تووشـی دڵەراوکێ و نائارامی کـردووە (هەمان سەرچاوە)

(٣٣) کریس جاکسون

(کریس جاکسون) یاریکەرێکی باسکەی ئەمریکی‌یە و موسڵمان بوو و ناوی خۆی گۆڕی بۆ (محمود عبدالرؤوف) ...(کریس) وەك دەیەها هەزار ئەمریکی رەش پێست کە روویـان کردۆتـە ئیسـلام لـەم چـەند سـاڵەدا ، بەشـانازیی‌یەوە موسـڵمان بوونــی خــۆی راگەیاند لەساڵی ١٩٩١دا ، لەبەرئەوەی کە ئیسلام ئاینی یەکسانی و دادپەروەری‌یە و ، رازی نیە بەچەوسانەوە و ستەمکردن و جیاوازی ناکات لـەنێوان خەڵکی‌دا لەسەربنەمای رەنگ و زمـان و ...هتـد ئیسلام هـەر لەسـەرەتاوە بەیـەك چاو سەیری بیـلالی حەبەشـی و صوهەیبی رۆمی و باقی هاوەڵانی کـردو هـەموو وەك بـرا بـەبێ جیاوازی بەیەکەوە ژیان .لەمانگی سێ‌ی ساڵی ١٩٩٦دا (محمود عبدالـرؤوف) رازی نـەبوو لـەگۆڕەپانی یاریسدا بوەستێ لەژێر ئاڵای ئەمریکی‌دا بۆ سروودی نیشتمانی و ، وتی ئەم ئاڵایە نیشانەی زوڵم و ستەم و چەوساندنەوەیە لەجیهاندا *

بەهۆی ئەم هەڵوێستەیەوە ، یەکێتی باسکەی نیشتمانی ئەمریکی سزایاندا بەوەی کە رایـان گـرت لـەیاریکردن ، کەبەمـەش بـۆ هەریاری‌یـەك نزیکـەی(٣١٧٠٧) دۆلار زیـانی لێ‌دەکەوێت ، کە دەستکەوتی ساڵانەی دەگاتە (٢ر٦) ملیۆن دۆلار ...(محمود) بێ باکە لەو زیانە گەورەیە و سوورە لەسەر هەڵوێستەکەی خۆی ، هەرچـەندە هـەندێ لـەهاوەڵانی لۆمـەی دەکـەن و هەندێکی‌تریشـیان ئـاواتی پێ‌دەخـوازن، وەك (لافونسـو) ی یاریکـەری باسکەی تیپی (نیجتس) ی ئەمریکی کە دەڵێ : (خۆزگە ئەوەندەی محمود عبدالرؤوف دڵسۆزە بۆ ئاینەکەی ئێمەش ئەوەندە دڵسۆزیمان هەبوایە بۆ ئاینەکەمان کە بەناو ئێمە گاورین !) . (هەمان سەرچاوە) .

* ئەمریکا تەنها لەڤیەتنام دا نزیکەی سێ ملیۆن کەسیان کوشت و بۆمبی ئەتۆمیان دا بەسەر یابان دا وبە سەدان هەزارکەسیان قڕکرد .

(٣٤) كريستوفر

رۆژنامەی ﴿ الراية القطرية ﴾ لە ساڵی ١٩٩٧ دا ، لەژێر سەردێڕی گەورەترین زانای ئابووری لە جیهاندا موسڵمان دەبێت ، دەڵێت :پێش چەند ڕۆژێك زانای ئابووری بەریتانی ﴿ كریستۆفر شامونت ﴾ موسڵمان بوو و ناوی خۆی گۆڕی بۆ (احمد) ، وەلە بارەی خۆیەوە دەڵێت : ئەوەی بەدوایدا دەگەڕام لە ئیسلامدا دۆزیمەوە و، بەڕاستی هەرچی گرفتێك بۆ ئادەمیزاد پێش بێت چارەسەرەكەی لە ئیسلامدا دەدۆزیتەوە .بەڕاستی ئیسلام ئاخاوتن لەگەڵ عەقڵدا دەكات و دەیخاتە سەر ڕێی ڕاستو، بەختەوەری دنیاو ئاخیرەتی بۆ دەستەبەر دەكات ، وەبۆم دەركەوتووە كە ئیسلام هۆكارەكانی پێشكەوتنی شارستانیو سەركەوتنی زانستی تیایە ، بەڵام بەداخەوە موسڵمانان سستن و دوور لە ڕێنمایی ئایینەكەیان دەژین ، كەئەمەش وای كردوە گەلانی تر پێشیان بكەون ، كەلەمەشدا پێچەوانەی پێشینانن كەهەمیشە یەكەم بوون لە گرتنە بەری ڕێگای شارستانیو پێشكەوتن لە هەموو بوارەكانی زانستو ئابووریو كۆمەڵایەتیدا ....(مستقبل الاسلام خارج ارضه ـمحمد الغزالی)

(٣٥) ئەكتەرێك

ئەو ئەكتەرەی كە دەوری محمد علی كلای بینی لە فلیمی ژیانی كلایدا لەئەنجامی كاریگەری ئیسلامەوە لەسەری موسڵمان بوو...

دواوتە

فروستادەی جیهانەكەم ... پێغەمبەرم ..

هەوارگەی ڕێی تاوسانم ... ئەی ڕێبەرم ...

ئەمڕۆ ژیان هەروەك جاران ... سەرەتای ڕێ ... یەكەم هەنگاوی كاروان ... هاوەڵانت بێبەش كران لەخوانی ژیان ... لەتەرزی ئاسایی تەمەن ... لەڕامانی گەشت و چەمەن ...

ئەی پێشەوام ... لوتكەی چیام...یادت بەخێر تاڤگەی زوڵاڵ

شەپۆلی دەریای موحیبەت ، سڵاو لەسەحەری شەماڵ ...

هەناسەكەم ...جاران سومەییە و خەنسا و كاروانی پاكیزەكانی باڵاپۆشی ، خۆیان بەهوردوی شوێن هەنگاوی تۆ ئەزانی ... ئەمڕۆش هەروا ... لەئەڵمانیا هەشت هەزار

ئافرەتی روسوور ... سەرپۆش بەسەر...لەکۆمەڵەی (خوشکانی موحەممەد) دا خۆیان بەمرواری کۆشکی تۆ ئەزانن ... خۆیان بەدڵۆپی بارانی میهرەبانی تۆ ئەزانن ...

ئەی فەخری سەرگرۆی جیهان ، بارانی کەژانی ساکۆ سلاو لەنمەی میهرەبان ...

ئەی ستوودەی بەختیاری ... ئەی پێغەمبەر ..

ئەی رزگار کەری گرۆی بەشەر..ئەوسا کەپێشەوا عەلی..منداڵبوو...فرۆبوو هێشتا کاڵبوو...میوەی بەهەشت بوو...جوان بوو.. سەردەستەی هوردوی لاوان بوو... ئەمڕۆش هەر لەئەڵمانیا ... رەواڵێکی پاك و جوان ...دوانزە ساڵان ... لەکارێزی زولاڵتان تینووشکێنی بڕوابوو ...هاتە ناو ئەڵقەی ئیمان و بەزەنگی تەلەفۆنێك بەمامۆستاکەی باوکی وت : ـ بەڵێ قوربان منیش عاشق بەرێگای خوام... ئەخوازم قبوڵم بکەن بە شاگردی ئە م مەدرەسە و، بەمیوانێکی بانگنە کراو...

پیری خواناس لەزەنگ راما ... زرنگەی شادی دێتە گوێ..ئەم منالّە بەم ناوەختە بەرەو کوێ ئەکەوێتە رێ ؟! بۆیە هێمن هەروەك پروشەی بەفری شادی وتەکانی‌دابارانە سەر رۆحی پاکیزەی ئەو منداڵە خوێن شیرینە :

- رۆڵە بەندی جگەرەکەم ...هێشتا زووە ...وامەزانە دوا قۆناغە و ئێمە گەیشتووینە مەنزڵ... بەڵکو زۆر دوورتر بڕوانە ... تەمەنت کەمی رۆشتووە و هێشتا زۆرترینی ماوە .

ـ مامۆستاکەم لێم ببوورە کاتێ پێشەوا عەلی وەك ئێستای من منالّ بوو عاشق بەئایینی خوابوو وەك پەپوولە بوویە پەروانەی شەمچرای ئەم ئایینە ، کەس رێی لێ‌گرت ... پێغەمبەر ناردیەوە بۆماڵ... پێیووت بوەستە ئەی منالّ ؟!

پیری خواناس کە ئەم لافاوی عیشقەی دی (ئیدی وەستا) وشەیەکی پێ نەوترا بێجگە لەپیرۆزبایی هیچی‌تری لێ نەبیسترا [1].

---

[1] المعجزة المتجددة ل ١١١

سەرچاوەکان

١ـ المعجزة المتجددة / ابي عبدالرحمن صالح اليافعي / الطبعة الاولى
٢ـ جريدة المسلمون .
٣ـ جريدة الوطن .
٤ ـ الشرق / ژمارە /٣٥٨٦ /١٩٩٨ .
٥ ـ لماذا أسلمنا / عبدالحميد السحيباني .
٦ ـ جريدة العكاظ / ساڵی ٢٠٠٠ / ژمارە / ١٢٢٠٠
٨ ـ ثمرة الفضيلة / كيف اسلمت هذه المرأة النرويجية / احمد عبدالرحمن الصويان .
٩ ـ مجلة الاسرة /١٤١٩/٦٦ / رمضان ، و ژمارە ٨٥/ ١٤٢١ هـ
١٠ ـ مجلة النور /٧٩ /١٩٩٧ .
١١ ـ تۆڕی ئینتەرنێت ـ مواقعی ئیسلامی .
١٢ـمستقبل الاسلام خارج ارضه ـمحمد الغزالی
١٣ـ السيرة النبوية / ابو حسن الندوي .

پێڕست

بەهاری دڵان

بەرگی چوارەم

پێشەکی

سوپاس و ستایشی بێپایان بۆ خوای پەروەردگاری جیهان و دروودوسەلامیش لەسەرگیانی سەرداری پێغەمبەران و یارو یاوەرو شوێنکەوتوان...

(بەهاری دڵان) لەسای نزاکەی حەزرەتداﷺ درێژە بەچەند بەشێکی تری دەدات و دەخوازێت کەخزمەتێ بە خوێنەران و دوا پەیامی پیرۆزی خوایی بکات... لەم بەشی چوارەمەدا لەچەند تەوەرەیەك دواوین:

یەکەم: نیعمەتی عەقڵ و ژیری و بیرکردنەوەو وردبوونەوە لەبوونەوەرو قورئان و ژیان نامەی پێغەمبەرﷺ...

دووەم: قورئان ئەو پەیامەیە کە خۆی بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کەلەلایەن خواوە هاتووە، هەرچەند خوای گەورە خۆی شایەتی دەدات لەسەر ڕاستێتی و تەواوێتی و مەلائیکەتانی و زانا بەویژدانەکانیش بەهەمان شێوە شایەتی بۆ دەدەن.

سێیەم: وردبوونەوە لەلایەنێك لەژیاننامەی پڕبەرەکەتی حەزرەت کە ئەویش لایەنی زەحمەت و نارەحەتیەکانی ژیان و فرمێسکە یاقووتییەکانێتی.

چوارەم: چەند نموونەیەك لە فرمێسکی هاوەڵان و شوێن کەوتوان و بانگخوازان و باسی ئاتاجی زۆرمان بەو فرمێسکانە کەلە ترسی خوابن و گوناهمانی پێ بشۆرێنەوە.

پێنجەم: ڕێبوارانی ڕێ و یادەوەرییان و ئامۆژگارییان بۆ چوون بەرەو سەرکەوتن و سەرفرازی لەدنیاو قیامەتدا.

شەشەم: چمکێك لەفێڵ و تەڵەکەو سیخوڕی دوژمنان و پیلانی نەبڕاوەیان بۆ بەرگرتن لەبڵاوبوونەوەی پەیامی خوایی بەسەرتاسەری جیهاندا.

حەوتەم: ئەونەوەیەی دەستی پەروەردگار دەیچێنێ، دەستی ئادەمیزاد ناتوانێ بیدروێتەوەو قەلاچۆی بکات و...! تێگەیشتن لەقەدەری خوا لەناردنی پێغەمبەران و پشتگیری بانگخوازاندا...

هەشتەم: چەند نموونەیەك لەسەر هەوڵ و خەباتی پیاوان و ئافرەتان، کە ماندوونەناسانە لێبڕان بۆ بەدەستهێنانی ڕەزامەندی خواو ڕزگارکردنی خەڵکانی خوا لەنەفامی و تاریکاییەکان بەرەو نوورو هیدایەتو بەهەشتی بەرینی هەتا هەتایی. کە ئەوانەش بەڵگەن لەسەر ئەوەی بەردەوام تاقیامەت دەستەوتاقمی هەق دەمێنن و لەسەر هەق و ڕاستی سووردەبن، حەزرەتﷺ دەفەرموێ: (لا تزال طائفة من أمتي قائمة بامر الله

، لايضرهم من خذلهم ولا من خالفهم حتى يأتي أمر الله ،وهم ظاهرون على الناس) بخاري ..

له ڕەوشتی بەرزی ئیسلامە کە ئەبیٚ بەرێزەوە بڕوانینە هەوڵ وکۆششی بڕواداران وکاری کەس بەکەم نەزانینوسوود لە ئەزموونی چاکیان وەرگرین ودوعای خێریان بۆ بکەین هەروەك قورئان فێرمان دەکاتو دەفەرموێت ﴿ والذين جاؤا من بعدهم يقولون ربنا اغفر لنا ولاخواننا الذين سبقونا بالايمان ولا تجعل في قلوبنا غلا للذين امنوا ربنا انك رؤوف رحيم ﴾ الحشر ١٠ ..**بۆیە ئێمەش لەم بەهارەدا نموونەمان هێناوە لە کۆنو نویٚ، لە کوردو عەرەب و بیانی ولە رابوونی نویٚ و ئەزموونی پڕخێری شێخ عیساو شێخ موساوکاك ئەحمەدی شێخ وهەرکەسێك کە بۆ ئەم ئایینە بەردێکی نابێتە سەر بەردێك .**

بەو هیوایەی کەزیاتر شارەزا بین وهەوڵبدەین وخوا لە خۆمان رازی بکەین فەرموون لەگەڵ بابەتەکانی ئەم بەشەدا :

(١) نیعمەتی عەقڵو ژیری

خوای گەورە نیعمەتی عەقڵیداوە بەمرۆڤو دەفەرمویٚت:﴿ قل هو الذي أنشاكم وجعل لكم السمع والابصار والافئدة، قليلاً ماتشكرون ﴾ الملك٢٣ **واتە: پیٚیان بڵیٚ خوایە کە گویٚو چاوودڵو(عەقڵی) داوەپیێتان، کەچی کەمتان شوکرانە بژێرو سوپاسگوزارن.**

هەروەها دەفەرمویٚت:﴿ ولا تقف ماليس لك به علم، ان السمع والبصر والفؤاد كل اولئك كان عنه مسؤولاً﴾ الاسراء: ٣٦ **واتە: لەشتێك مەدویٚو شوێنی شتێك مەکەوە کەزانستو زانیاریت دەربارەی نیە، چونکە بەراستی گویٚو چاوو دڵو (عەقڵ) هەر هەمووی مرۆڤ بەرپرسیارە لەبەرامبەریانەوە.**

هەروەك چۆن چاو پێویستی بەڕووناکییە بۆ ئەوەی شتەکان بەچاکی ببینیٚ، هەرواش عەقڵ پێویستی بەهیدایەتی بەرنامەی خوایە کەرێنمایی بکاتو ڕووناکی بخاتە سەر شتەکان...هەر بۆیە قورئانیش باس لەنووری هیدایەت دەکاو خەڵکی لەتاریکاییەکانی کوفرو گومڕاییەوە دەبات بەرەو هیدایەتو ڕووناکی ﴿ كتاب أنزلناه اليك لتخرج الناس من الظلمات الى النور ﴾ ابراهيم: ١ .

رۆژێك لاوێك بەخەلیفە عومەر دەڵیٚ: باشە ئیٚوە کاتی خۆی عەقڵتان نەبوو، وادەچوون بتو داروبەردتان دەپەرستو لەخورما خوایەکتان بۆخۆتان دروست دەکردو کە برسیتان دەبوو دەتان خوارد؟

حەزرەتی عومەریش فەرمووی: بەڵێ عەقڵمان هەبوو، بەڵام هیدایەتمان نەبوو!

کەسێ خوا هیدایەتی نەدات لەکوێ هیدایەت دەهێنێ؟!

قورئان دەفەرموێت: ﴿ومن لم يجعل الله له نوراً فما لـه من نور﴾ النور/٤٠ **واتە: کەسێك خوا نووری نەداتێ‌ورێی بۆ رۆشن نەکاتەوەو هیدایەتی نەدات، لەکوێ دەتوانێ نووری هیدایەت بەدەست بهێنێ؟!هەروەها دەفەرموێت:** ﴿ افرأيت من اتخذ الـه هواه واضله الله على علم وختم على سمعه وقلبه وجعل على بصره غشاوة فمن يهديه من بعد الله أفلا تذكرون﴾ الجاثية/٢٣ .

واتە: هەواڵم بدەرێ ئایا ئەوکەسەی کەویستو ئارەزووی خۆی کردۆتە خوای خۆی؟! بەهۆی ئەوەوە خواش گومڕای کردووە کەزانیویەتی شایانی ئەوەیە، لەئەنجامی بەد هەڵوێستی خۆیداو مۆری ناوە بەگوێو دڵو ژیریداو پەردەشی هێناوە بەسەر چاویدا ، جا ئیتر کێ‌هەیە جگە لەخوا هیدایەتو ڕێنموونی بکات، ئایا بیرناکەنەوە؟!

جا ئەوانەش کەدڵو ژیریو چاوو گوێیان بەچاکی بەکارناهێنن، وەکو ئاژەڵ وانو بگرە گومڕاتریشن ﴿لهم قلوب لا يفقهون بها ولـهم أعين لايبصرون بها ولـهم اذان لا يسمعون بها اولئك كالانعام بل هم أضل﴾ الاعراف/٤٦..

بۆچی بیرناکەنەوە؟!

قورئانی پیرۆز دەفەرموێت: ﴿يعلمون ظاهراً من الحياة الدنيا وهم عن الاخرة هم غافلون، اولم يتفكروا في انفسهم ما خلق الله السماوات والارض وما بينهما الا بالحق وأجل مسمى﴾ الروم/٨ **واتە: هەر ڕواڵەت لەژیانی دنیا بەدی دەکەنو، لەبەرامبەریشەوە بێ‌ئاگان لەرۆژی دواییو قیامەت. ئایا ئەوە لەناخی خۆیاندا بیرێکیان نەکردۆتەوە، کە خوا ئاسمانو زەوی وهەرچی لەنێوانیاندا هەیە تەنها بەهەق بۆ ئەجەلێکی دیاریکراو نەبێت دروستی نەکردوون؟ لەڕاستی دا زۆربەی خەڵکی بێ‌باوەڕن بەگەیشتنە خزمەتی پەروەردگاریان.هەروەها دەفەرموێت:** ﴿وهو الذي يحي ويميت وله اختلاف الليل والنهار افلا تعقلون﴾ المؤمنون:٨٠ **واتە: خواوەندە کە دەژێنێو دەمرێنێو شەوو رۆژ بەدوایەکدا دێنێ، نابێ عەقڵیان بخەنەکار ؟!**

﴿انَّ في خلق السموات والارض واختلاف الليل والنهار لايات لاولي الالباب﴾ ال عمران: ١٩٠ **واتە: بەڕاستی لەبەدیهێنانی ئاسمانەکانو زەویو هاتنی شەووڕۆژدا بەڵگەو نیشانەو ئایەتی زۆر هەیە بۆ خاوەن ژیریو فامیدەکان.**

هەروەها قۆناغەكان ژیان ، لاوازی لەمناڵیداو ئەوپەڕی توانا لەلاوێتیداو جارێكیتر لاوازی لەپیریدا، جێی بیركردنەوەیە بۆ ژیرەكان ﴿ ومن نعمره ننكسه في الخلق افلا تعقلون ﴾ يس واتە: هەرچی تەمەنی بدەینێو پیربێ، لاوازی دەكەین نابێ بیربكەنەوە؟!

پێیان بڵێ:

﴿ قل لوشاء الله ماتلوته عليكم ولا ادراكم به فقد لبثت فيكم عُمُراً من قبله افلا تعقلون ﴾ يونس/١٦ پێیان بڵێ: ئەگەر خوا بیویستایە، قورئانم بەسەردا نەدەخوێندنەوەو، خوایش ئاگاداری نەدەكردن پێی، چونكە بەراستی ئاشكرایە كەمن تەمەنێكی دوورو درێژم لەناوتانا بەسەر بردووە پێش هاتنی قورئان، كەواتە بۆچی عەقڵو بیروهۆشتان ناخەنەكار، كەسێكی نەخوێندەوار تاتەمەنی چل ساڵی هیچ نەڵێت، بەمەرجێك ناوبانگی دەركردبێت بەڕاستگۆییو دەستو داوێن پاكی، كەچی لەوتەمەنە بەدواوە ئەم قورئانە ڕێكوپێكە رابگەیەنێت، ئایا ڕەوانیە هەركەس دەیبیستێت خێرا بڕوا بهێنێ بەو خوایەی كەناردوویەتیو ئەوكەسەش كەبۆی ڕەوانەكراوە؟ هەروەها : ﴿ قل : انما أعظكم بواحدة، أن تقوموا لله مثنى وفرادى ثم تتفكروا ما بصاحبكم من جنة، ان هو الا نذير لكم بين يدي عذاب شديد ﴾ سبأ :٤٦ واتە: پێیان بڵێ: بەڕاستی من یەك ئامۆژگاری ئێوە دەكەم ، كە بۆ خواو لەبەرخوا، دووقۆڵی یان بەتەنهایی هەڵوێستەبكەنو پاشان بیربكەنەوە (لەم قورئانە، لەم بەرنامەیە ، لەم پێغەمبەرە) ئەم هاوەڵەی ئێوە(محمد) شێت نیە، بەڵكو تەنها ترسێنەرێكی ئێوەیەو هیچی تر ، پێش ئەوەی سزایەكی سەخت ڕووبەڕووتان ببێتەوە...

هەروەها : ﴿ قل ما سألتكم عليه من اجر فهو لكم، ان اجري الا على الله وهو على كل شيء شهيد، قل ان ربي يقذف بالحق علام الغيوب، قل جاء الحق وما يبديء الباطل وما يعيد ﴾ سبأ/٤٩ پێیان بڵێ: هەرچی پاداشتو كرێیەكم داواكردووە هەر بۆخۆتان ، من پاداشتم تەنها لەسەر خوایە ، ئەو خوایەش شایەتە بەسەر هەمووشتێكەوە.ئەی(محمد) ﷺ پێیان بڵێ: بەڕاستی من پەروەردگارم سەرەنجام حەق سەردەخات بەسەر ناحەقداو بەڕاستی ئەو زاتە شارەزاو زانایەكی بێسنوورە بە نهێنی شاراوەكان .

هەروەها بڵێ: هەقو راستی هاتو ناهەق ئیتر دەرناكەوێت. نەدەتوانێت دەست پێبكاتەوە ، نەدەتوانێت بگەڕێتەوە دۆخی جارانی...

بەڵێ ... عەقڵو ژیریتان بخەنەكار، قورئان هەڵبەستراو نیە، هۆنراوەنیە پەخشان نیە، جادوونیە...هتد، پێش ئەوەی لەدۆزەخدا بڵێن: ئەگەر گوێمان بگرتایە ، یان عەقڵمان

هەبوایە دووچاری ئەم ڕۆژە سەختە نەدەبووین ﴿وقالوا لو كنا نسمع أو نعقل ما كنا في أصحاب السعير ، فاعترفوا بذنبهم فسحقاً لأصحاب السعير ﴾ الملك/١١.

(٢) قورئانی پیرۆز هۆنراوەنیە !

لەو ڕۆژەی ئەم ڕاستیە هاتووە بۆ بەرەی ئادەمی ، دەستەیەك بەناهەق و ناڕەوا دژایەتی دەکەن و پڕوپاگەندەی بۆ بلاوەدەکەنەوە، قورئانیش وەلامی ئەو ناهەقیانە دەداتەوەو پووچەڵیان دەکاتەوە... دوژمنان دەیان وت: قورئان هۆنراوەیەو (محمد) هۆنیویەتیەوە، لەکاتێکدا کەدنیا دیدەو شارەزاکانیانو زۆری تریش دەیان زانی وانیەو لەناوخۆیاندا ئەم ڕاستیەشیان دەدرکان..

(عتبەی کوڕی ربیعە) بەقوڕەیشی‌یەکانی وت: (من گوێم لەشتێك بووە کە هەرگیز هاوشێوەیم نەبیستووە، بەخوا نەجادووەو نەهۆنراوەیەو نەقسەی کاهینەکانە... کوڕ گەلی قوڕەیش، بەقسەم بکەن و وازی لێ بهێنن، بەخوا ئەوەی کەمن لێم بیست ئەبێتە دەنگوباسێکی گەورە) ...ئەمە لەسەردەمی کۆنداو لەتازەشدا ئەوە ڕۆژهەلاتناسی فەڕەنسی دکتۆر مادریش، کە هەردوو وەزارەتی دەرەوەو مەعاریفی فەڕەنسی داوایان لێکرد کە قورئان وەربگێڕێتە سەر زمانەکەیان، ئەویش بەکارەکە هەستاو لە پێشەکی‌یەکەی‌دا کەلەسالی ١٩٢٦زدا دەرچووە دەلێ: (شێوازی قورئان دیارەکە لەخواوەیە، لەڕاستیشدا زۆر لەنووسەرە گوماندارەکان لەئەنجامدا ملیان بۆداو کەوتنە ژێر کاریگەرەکەیەوە...

ئەو کاریگەرەی کە هەیەتی لەسەر سێ‌سەد ملیۆن موسلمان کە بەچوار قوڕنەی دنیادا بلاوبوونەتەوە...مژدەدەرە بیانیەکان یەك دەنگن لەسەرئەوەی کە کاریگەری ئەم قورئانە ئەوەندە زۆرە لەسەر شوێن کەوتووەکانی کەتەنانەت نەسەلماوە کە تاقە موسلمانێك پاشگەزبووبێتەوە لەئاینەکەی !

ئەم قورئانە کەوەك پەخشانێکی زۆر جوانە ، کاریگەرێکی زۆر قولی لەسەر دەروونی گوێگرەکەی هەیە، ئەگەر لەعەرەبی تێبگات... بۆیە ڕەنجێکی بێ‌هوودەیە کەکەسێك هەول بدات ئەو کاریگەرە جوانەی دارشتنەکەی کەوێنەی ئەوە نەبیستراوە بگۆڕێ بەزمانێکی دیکە، بەتایبەت زمانی فەڕەنسی کەبەر تەنگەو ناتوانرێ ئەوەی لەهەست و سۆزدایە پێ‌ی دەربڕێت)...

هەروەها لەم سەردەمەشدا ئەدیبی لوبنانی (مارون عبود) بەویژدانەوە دانی نا بە ئیعجازی قورئانداو خۆشەویستیو ڕێزی خۆی دەربڕی بۆ حەزرەت ﷺ و کوڕەکەشی ناونا(محمد)...

ئەدیبی گەورەی مەسیحیش(ابراهیم الیازجی) نەیتوانی خۆی لادا لەباسی گەورەییو ئیعجازی قورئان...

هەروەها ئەدیبی شاعیر(نقولا حنا) قورئانی خوێندەوەو گەیشتە ئەو یەقینەی کە قورئان پەڕاوێکی موعجیزەی خواییەو لەهەموو موعجیزەکان گەورەترەو هەتا هەتاییەو ، سەرەنجام موسڵمان بوو، وە دەڵێ: قورئانم خوێند سەرسامی کردم، قووڵ بوومەوە کەمەندکێشی کردم، ئنجا دووبارە خوێندمەوە ، ئیمانم هێنا... ئیمانم هێنا بەقورئانی گەورەی خواییو بەونێرراوەی کە گەیاندی، پێغەمبەری بەڕێزی عەرەبی ، من لەگاورێتیەکەمەوە باوەڕم هەبوو بەخوا، بەهۆی قورئانەوە باوەڕەکەم بەخوا گەورەتربوو، جا چۆن ئیمان نەهێنم لەکاتێکدا موعجیزەی قورئان لەبەردەستمایەو سەیری دەکەمو هەستی پێدەکەم لەهەموو کاتێکدا... قورئان موعجیزەیە زیاتر لەموعجیزەکانیتر، موعجیزەیەکی خواییە خۆی بەڵگەیە لەسەر خۆی، یەکی لەکەس نەکەوتووە کە باسی بکاتو پیاهەڵبداتو مژدەی پێبدات) ...ل ٢٤٤ (اسلوب القران الكريم بين الهداية والاعجاز البياني) د. عمر باحاذق .

خوا شایەتی بۆ ئەم قورئانە ئەدات:

قورئانی پیرۆز بەحەزرەت ﷺ دەفەرموێ کەبڵێ: ﴿قل أي شيء أكبر شهادة ، قل الله شهيد بيني وبينكم واوحي الي هذا القران لأنذركم به ومَن بلغ﴾ الانعام : ١٩ واتە: پێیان بڵێ: چ شتێك گەورەترین شایەتیە؟ بڵێ: خواوەند شایەتە لەنێوان منو ئێوەداو شایەتیم بۆدەدات، وە ئەم قورئانەی بەسرووش بۆ ناردووم تا ئینزارتان بکەمو ئەوانەش کەدوای من پێیان رادەگەیەنرێت...

خوای گەورەی بالآدەستو ئاگادار بەنهێنییەکانی بوونەوەر لەبارەی قورئانەوە دەفەرموێت: ﴿فلا أقسم بما تبصرون ومالا تبصرون انه لقول رسول كريم ، وما هو بقول شاعر قليلا ما تؤمنون ، ولا بقول كاهن قليلا ماتذكرون ، تنزيل من رب العالمين ، ولو تقول علينا بعض الاقاويل ، لأخذنا منه باليمين ، ثم لقطعنا منه الوتين ، فما منكم من أحد عنه حاجزين﴾ الحاقة : ٤٧ واتە: سوێند بەوانەی کە ئەیانبینن ، وە بەوانەی کەنایان بینن، ئەم قورئانە فەرموودەی ڕەوانەکراوێکی گەورەیە، وەقسەی شاعیر نیە ،

کەچی زۆر کەم بڕوا ئەهێنن؛ وەقسەی کاهین نیە ، کەچی زۆر کەم بیردەکەنــەوە ! ئەم قورئانە نێرراوەتەخوارەوە لەپەروەردگاری جیهانیانەوە ، جا ئەگەر (محمد) هەندێ وتەی بەدەم ئێمەوە هەڵبەستایە ئێمە بەدەستی خۆمـان تۆڵەمان لێ ئەسەندو ، پاشان ڕەگـی گیانیمـان ئـەبڕی، وە کـەس نەئەبوو لـەئێوە کـە بکەوێتـە نێوانمانــەوەو ســزاکەمانی لێ دووربخاتەوە...

﴿ وانه لتذكرة للمتقين ، وانا لنعلم أن منكم مكذبين ، وانه لحسرة على الكافرين وانــه لحق اليقين ، فسبح باسم ربك العظيم ﴾ الحاقــة: ٥٢ واتە: ئەم قورئانە بێگومـان پەندو ئامۆژگاریو یادەوەرییە بۆ پارێزکاران، وە ئێمە ئەزانین کە هـەندێکتان بڕوا بە قورئان ناکەن، کە ئەمـەش ئەبێتە مایـەی خـەمو خەفەتو داخو پەشـیمانی بۆیـان، وەبەڕاستی قورئـان ڕاسـتو دروستە، کەواتـە ئـەی پێغەمبـەر تـۆش هەمیشـە یـادی پـەروەردگاری گەورەی خۆت بکەو سوپاسو ستایشی بکە.

ئەگەر قورئان ڕاست نەبێت هیچ شتێك ڕاست نیە !

چۆن ئەگونجێ پێغەمبەرێتی پێغەمبەر ﷺ درۆبـێ، تاقە مرۆڤێکی هەژاری، بێکەسی، نـەخوێندەواری ، جیـهان نـەدیدەی پێگەیشـتوو لـەناو گـەلێکی پەسـتی، بـت پەرسـتی، بێویلـی، بێڕەوشـتو خـووی نـەخوێندەوارا، بـانگی مـەردوم بکـات بـۆ خواناسـین، وە بەملیۆنەهاو بلیۆنەها مـەردوم بەدەنگی‌یـەوە بچن، وە ئاینێکی جیهانی بهێنێ لـەماوەی بیسـتو سێسـاڵدا ، وە دەوڵـەتێکی ئیسـلامی دامـەزرێنێ، ئنجـا لـەپاش حـەفتا سـاڵ بـەدرێژی بڵاوبێتـەوە لـە (جـاوە)و (فلپـین)ەوە تـالێواری دەریــای ئەتڵەســی، وەبـەپانی لە(قازان)ەوە تا(سەیلان)....وە گەلێکی ئیسلام ڕێك بخا لەتیرەو هۆزو نەتەوەی ئەو ناوچە گەورەیە، وە سەدو پەنجا تا دووسەد نەتەوایەتی بتوێنێتـەوە لەبۆتەی ئیسلامەتی‌دا، وە ئەمانـە بکـات بـەبرا، وەجیـاوازی هـەڵگرێ لـەناویانا، وەقـەڵاو کۆشـکێکی گـەورەیان بـۆ دروسـت بکـات، وە دەسـتوورو شـەریعەتێکی وای بـۆ دانـابن کەمایـەی ژیـانی هــەردوو جیـهانیان بـێ، وە ئەمـە یەکـەمجاربێ لـەمێژووی ئـادەمی‌دا کەپێغەمبــەرێك هــاتبێو توانیبێتی ئادەمی یەکخا بەهەموو تیرەو هۆزو نەتەوەیەکی‌یەوە، وەتاکو تەنیایی خوا بەو ڕەنگەی کە قورئان ئەفەرموێ بڵاوی‌بکاتەوە لەناویانا.

جگە لەوەی کەنامەیەکی بەرزی زانستی وەك قورئانیشـی هێنـابێ، وە دەرگـای زانینـی لەکۆمــەڵی ئــادەمی کردبێتــەوە، وە قوتابخانەیــەکی ئیســلامەتی دانــابێ، وە بــەملیۆن

پێشـــەواو زانـــای لێدەرچووبـــێ، وە بەملیۆنـــەها پـــەڕاویان دانـــابێ لەهـــەموو جـــۆرە زانیاری‌یەکدا، کەنامەخانەکانی رۆژهەلأتو رۆژئاوا ئەمڕۆ بەدەست نووسەکانی ئەوانەوە شانازی دەکەن...

هـەروەك تۆمـاس کار لایل لـە(الابطـال)دا دەلـێ: ئەگـەر ئەمـەی پێغەمبـەر کردوویـەتی بناغـەی لەسـەر درۆبـێ، ئەوکاتـە ئـەبێ جیـهانیش بناغـەی لەسـەر درۆبـێ، وەهـەرچی لەجیهانایـە بـەخۆرومانگ‌و ئەسـتێرەو زەویی‌یـەوە هـەمووی درۆ بێـت، وە هـەمووی رێشکەوپێشکەی چاوبێ...ل١١٠ تەفسیری خالْ / جزمی تبارك.

بەلْێ... ئاسمانەکان و زەوی بەهەق‌و مەبەست دروستکراون‌و لەسەربناغەی درۆنین: ﴿ الم تر أن الله خلق السموات والارض بالحق ﴾ ابراهیم /٢٠. واتە : ئایا نابینی کە خوا ئاسمانەکانو زەوی بەهەق‌و راستی دروستکردووە...

جا هـەروەك ئەوانەی بەهـەق دروستکردووە، هـەرواش پێغەمبـەرێکی بەهـەق نـاردووە ﴿ یا ایها الناس قد جاءکم الرسول بالحق من ربکـم ﴾ ال عمـران /١٧٠ ﴿ انـا ارسـلناك بالحق بشیراً ونذیراً ﴾ البقرة/ ١١٩ ، وە ئەم قورئانەشی هەر بەهەق ناردووە ﴿ ذلك بأن الله نزل الکتاب بالحق ﴾ البقرة / ١٧٦ ، هەروەها ﴿ وبالحق أنزلنـاه وبـالحق نـزل ومـا ارسلناك الا مبشراً ونذیراً ﴾ الاسراء / ١٠٥ ، واتە: بەهەق قورئانمان ناردووەو هەقیشی لەگەلْ خـۆی هێنـاوە، وەتۆمـان نـەناردووە مەگـەر بـەمژدە دەرو ترسـێنەر نـەبێت، (ل١٨٥ لەخزمەت قورئاندا . نووسەر) .

کەواتـە... عـەقلْتان بخەنە کارو دلْنیـابن، هـەرچی لـەم بوونەوەردایـە بەهـەق دروسـت بووەو پێغەمبەرانیش بەهەق هاتوون‌و حەزرەتیش ﷺ دوا پەیامبەری هەقی خوایە.

حەزرەت ﷺ شاعیر نیە !

قورئانی پیرۆز دەفەرموێت: ﴿ وما علمناه الشعر وما ینبغي له ، ان هو الا ذکر وقران مبین، لینذر من کان حیاً ویحق القول علی الکافرین ﴾ یس /٧٠

واتە: محەمدمان فێری هۆنـراوە نـەکردووەو نـاگونجێ بۆی هۆنـراوەش بلـێ، بەراستی ئەوەی بۆمان ناردووە یادخەرەوەو قورئانێکی روون‌و ئاشکرایە ، تا ترسێنەر بێت بۆ دلْ زیندوان‌و، بەهۆی شوێن نەکەوتنیشیەوە ببێتە مایەی سزا بۆ کافران...

دیـارە لـەدنیادا شـاعیرەکان بەئـەزموونی زۆردا دەڕۆن‌و وردە وردە لەقوتابخانـەی ژیانەوە فێردەبنو هەولْ دەدەن هۆنـراوە لـەدوای هۆنـراوە وشـەی بـەپێزترو مانـای جوانتر

بهێنن، بەپێچەوانەی حەزرەتەوە ﷺ کە تا تەمەنی چل ساڵی هیچ شتێکی نەوتووەو پاشانیش یەکەم ئایەت و دواهەمین ئایەت لەیەك پلەی بەلاغەت و ڕەوان بێژی و جوانیدان، زیاتر لەوەش بەیەکجار هەموو سوورەتی(انعام) دابەزیوەتە سەری و لەدڵیدا جێگیرکراوەو بەهاوەڵانی فەرمووە... قورئان خۆی ئاماژە بۆ ئەمە دەکاتو دەفەرموێ :

﴿ واذا تتلى عليهم اياتنا بينات قال الذين لا يرجون لقاءنا ائت بقران غير هذا أو بدله، قل ما يكون لي أن ابدله من تلقاء نفسي ، ان اتبع الا ما يوحى اليَّ اني أخاف ان عصيت ربي عذاب يوم عظيم ، قل لوشاء الله ما تلوته عليكم ولا ادراكم به ، فقد لبثت فيكم عُمراً من قبله افلا تعقلون ﴾ يونس/١٦ واتە: ئەگەر ئایەتە ڕوونو دیارەکانی ئێمەیان بەسەردا بخوێنرێت، ئەوانەی کەنایەنەویٚ و حەزناکەن بەئێمەبگەنەوە، دەڵێن: قورئانێکی تر بهێنە، یان بیگۆڕە ، پێیان بڵێ: بۆ من نەهاتووە کە بیگۆڕم لەخۆمەوە، من شوێنکەوتەی ئەوەم کە بۆم دێت بەسروش، بەراستی من دەترسم لەسزای ڕۆژی دوایی ئەگەر نافەرمانی پەروەردگارم بکەم، پێیان بڵێ: ئەگەر خوا بیویستایە بۆم نەدەخوێندن و ئاگادارم نەدەکردن لێی، خۆ من لەپێشتردا تەمەنێك لەناوتاندا ژیاوم، ژیربن و بیرێك بکەنەوە.

بەڵێ ئەم قورئانە سروشەو بۆ هیدایەت و چاکسازی هاتووە ﴿ ان اريد الا الاصلاح ما استطعت ، وما توفيقي الا بالله ﴾ هود/٨٨.

ڕۆژهەلاَتناسێك دەڵێ: هیچ کاتێك چاکسازی زەحمەت نەبووە بەهێندەی زەمانی (محمد) ، لەگەڵ ئەوەشدا توانی لەبیست و سیٚ ساڵدا ئەو هەموو چاکسازیو گۆڕانکاریيە بکات.

قورئان و زمانی عەرەبی :

زمانی ئینگلیزی نزیکەی بیست هەزار ڕەگ(جذر)ی هەیە کەیەکی نزیکەی دوانزە (اشتقاق)ی بۆ دەکریٚو بەمەش نزیکەی دووسەدو چل هەزار وشە دروست دەبێت... بەلاَم لەزمانی عەرەبیدا کە دەوڵەمەندترە نزیکەی پەنجا هەزار ڕەگ هەیەو یەکی نزیکەی چل (اشتقاق)ی بۆ دەکرێت و بەمەش نزیکەی دوو ملیۆن وشە دروست دەبێت، قورئانی پیرۆز نزیکەی یەك لەسەر چلی ئەو وشانەی وەرگرتووەو زۆربە وردی بەکاری هێناون، بەجۆرێك کە هەر وشەیە لەجیٚی تایبەتی خۆیدایەو هیچیتر جیٚی ناگرێتەوە...

لێکۆڵەرەوان دەڵێن هەموو پیتێك ئەوەندە بەدیقەت بەکارهاتووە، تەنانەت تاقە پیتێك زیادە نیە، بۆیە ئەگەر پیتەکانی سوورەتی (نوح) بژمێرین، دەبینین (٩٥٠) پیتە، کە دەکاتە تەمەنی حەزرەتی(نوح) سەلامی خوای لێبێت .

ئەمە بێجگە لەوەی کە قورئان باس‌و خواسی زانستی وای تێدایە کە لەم سەدانەی دواییدا دۆزراونەتەوە، بۆنموونە (موسوعەی بەریتانی) تەنها باس لە بەشی سەرزەوی شاخەکان دەکات، چونکە زانست تەنها ئەوەندەی دۆزیبووەوە تا ئەو رۆژەی ئەو مەوسوعەیە نووسرابوو، بەڵام قورئانێکی پێش چواردە سەدە لەمەوبەر کە باسی شاخ دەکات باسی بەشی ناو زەوی شاخ دەکات‌و دەفەرموێت: ﴿والجبال اوتاداً﴾ النبأ/ واتە: شاخەکانمان وەك مێخ داکوتاوە، کەلە راستیشدا هەروایە، شاخی ئیڤرست(٩کم) بەرزە لەسەر رووی زەوییەوە و لە ناو زەویشدا بەقووڵی نزیکەی (١٣٥کم) چۆتە خوارەوە، کەبەمەش وەك مێخ وایە کەداکوتراوە بەزەویداو مایەی هاوسەنگی زەوییەو لەنگەری گرتووە هەروەك قورئان دەفەرموێت: ﴿والجبال ارساها﴾ الذاريات : ٣٢ هەروەها دەفەرموێت: ﴿خلق السماوات بغير عمد ترونها والقى في الارض رواسي أن تميد بكم﴾ لقمان /١٠ واتە : خوای پەروەردگار ئاسمانەکانی بەدیهێناوە و رایگرتووە بەبێ کۆڵەکە هەروەك دەبینن، وە لەزەویدا شاخەکانی داناوە بۆ هاوسەنگی.

(لەفەرموودەشدا جەختکراوەتەوە سەر ئەم مانایە کە دەفەرموێ: عندما خلق الله الارض جعل تميد فأرساها بالجبال) او كما قال ...

قورئانی پیرۆز پەروەردەیە بۆ پێگەیاندنی مرۆڤێکی بەڕەوشتی دەم‌و دەست‌و داوێن پاك‌و، لەهەموو شتێکدا رێنمایی دەکات‌و رێ‌و شوێنی بۆ دادەنێ، تەنانەت لەرۆیشتنیشدا ﴿وعباد الرحمن الذين يمشون على الارض هوناً، واذا خاطبهم الجاهلون قالوا سلاماً﴾ الفرقان/ ٦٣﴿ولا تمش في الارض مرحاً﴾ الاسراء/٣٧

مرۆڤێك کە هەقی هەموو لایەنەکانی ژیانو هەموو کەسێك بدات حەزرەت ﷺ دەفەرموێت: (اعطوا كل ذي حق حقه)...

جا ئەگەربێین هەر لەکۆنەوە تا ئەمرۆ سەیری بەرهەمی شاعیران‌و ئەدیبان بکەین، کێ هەیە توانیبێتی بەرنامەیەکی تێروتەسەلی ژیان بهێنێت، ئەوە شاعیرەکانی زەمانی نەفامی ، ئەوەیان کە زۆر داهێنانی کردبێ، رەنگە هۆنراوەیەك یان چەند هۆنراوەیەکی جوانی وتبێ‌و وەك رێزلێنان‌و شانازییەك بەدیواری کەعبەدا هەڵواسرابێ؟! کە ئەوانەش ئەگەر بیانخوێنینەوە بەئاشکرا دیارن کەزادەی بیری مرۆڤن ، وە ئەگەر سەیری شاعیرە پایە بەرزەکانی ئەم سەردەمەش بکەین هەربەهەمان شێوەیە ! ..

(٣) هیچێکی تازە لەژێر تیشکی خۆردا نیە !

لەسەد هەزار هۆنراوەدا یەکێکی نەبێ هەمووی هەر وتنەوەی قسەی ئەم و ئەوە، لیژنەیەکی گەورە لەسەدەها پیاوی زاناو داناو زمانزان و رۆشنبیر پێکهات بۆ پشکنینی دیوانی هۆنراوەو نووسراوی رۆژهەلأتی ناوەڕاست، سەیریان کرد لەهەموو دیوانی (متنبی)دا تاقە پێنج هۆنراوەی زادەی بیری خۆیەتی و کەس پێش ئەو نەیووتووە ، لەهەموو نووسراوەکانی(جاحظ) یشدا کە نزیکەی سەد نوسراوی هەیە ، تەنها یەك قسەی دۆزرایەوە کەزادەی بیری خۆیەتی کەدەڵێ: مێرووله‌کە زەخیرەی زستانی ئەخات و گەنم کۆدەکاتەوە ، بۆیە دەنکەکانی دوولەت دەکات تا بۆگەن نەبێت، چونکە ئەگەر وای لێنەکات شین دەبنەوەو بەکاری خواردن نایەن، لەپاش ماوەیەك لەیۆنان ئەم قسەیەیان لەپەڕاوێکی یۆنانیدا دۆزیەوە.

شێخ عەبدوڵلأی بەیتوشی کوردی، کەلەزمانی عەرەبیدا زۆر لەمتنبی زاناترەو چوارپێنج هەزار دێڕ هۆنراوەی بەجێهێشتووەو ئەوەندەشی ون بووە، لەتاقە شەش هۆنراوەیدا ئەڵێ: ئەمانە زادەی بیری خۆمن و کەس پێش من نەیووتووە...هەروەها موفتی زەهاوی تاقە چوار هۆنراوەی زادەی بیری خۆیەتی...

مەولەوی لەلوتکەدایە :

مەولەوی یەکێکە لەو شاعیرانەی کەداهێنانی زۆری‌کردووە لەهۆنراوەکانیداو زۆر هۆنراوەی هەیە کەکەس پێشی نەکەوتووە، وەك ئەم چەند هۆنراوەیە :

یەکەم:

باڵەخانەی چەم دیوانەکەی تۆن
بانەناو وەخاك ئاسانەکەی تۆن
تکەش عاجزکەردخەیاڵت تێشدا
ئازیز بۆ جاریٚ پابنیٚ پێشدا

واتە: چاوەکانم بەسەرمەوەیە و، سەریشم وەك باڵەخانەوایە بۆ جەستەم، ئنجا ئەم باڵەخانەی چاوانەم دیوەخانی تۆیە، کەتەماشات دەکەم وێنەکەت لەناو بیلبیلەی چاومدا نەقش ئەبەستێ، وەچاوم دەبێ بەدیوەخانی وێنەکەی تۆ ، ئەوەش ئاشکرایە کە گڵەبانی ئەو دیوەخانە لەخاکی بەر دەرگاکەی تۆیە، بەلأم بەداخەوە دیوەخانەکەت بەهۆی فرمێسکی زۆرمەوە هەمیشە دڵۆپەدەکات، وە ئەو دڵۆپەیە خەیاڵەکەی ئێوەی

وەرسکردووە، کەواتە چی ئەبیٚ ، ئەی خۆشەویست ئەگەر جارێك پیٚ بنێیت بەو جێگا دڵۆپەیەدا کەبانی چاومە تا بوەستێتەوە، وە چاوەکانم ئەوەندە تکەنەکەن ، چونکە بەوپیٚ پیانانە دەردی دووریم سارێژ دەبێتو گریانەکەم کەم ئەبێتەوە... فەرهاد میرزای مامی ناصر الدین شا کەشاعیرو وێژەرێکی زۆر بەرزبووە، بەئیشی دەوڵەت دەچیٚ بۆ هەورامانی ئەودیو، وە ئەچێتە دیٚیەکەی مەولەوی، جا کەمەولەوی دەچیٚ بۆلایو لەدوورەوە دەردەکەوێت ، پیٚی دەڵێن: ئەوە مەولەوی هات، ئەویش دەڵیٚ : خاوەنی باڵەخانەی چەم ، ئەڵێن: بەڵیٚ، ئەویش دەچیٚ بەپیریەوەو بەرێزەوە لەلای سەرەوە دای ئەنیٚو ئەکەونە گفتوگۆ...

دووەم :

هەر لەزادەی بیری مەولەوییە کەلەتەمەنی پەنجاساڵیدا دەڵیٚ:

خەم بیم یانی های پێم مەدۆ خەبەر

جە دەرگای هستی تەشریف بەرەوبەر

واتە: کۆم بوومەتەوە ، ئەم کۆم بوونەوەیەم بەزمانی حاڵ پێم ئەڵیٚ : فەرموو مەولەوی لەدەرگای ژیانو دنیاوە بچۆ دەرەوە بۆ قیامەت ، جا چونکە دەرگای دنیا پەستو نزمە ، پێویست بەسەردانەواندنو خۆ کۆم کردنەوە دەکات...

سێیەم:

لەتەمەنی شەست ساڵیدا باسی حاڵی خۆی دەکات و دەڵێت:

پوسی تەپڵی گۆش نم کێشان کەم کەم

ئەم سەر ئەوسەرەن دووربینیەکەی چەم

واتە: پێستی تەپڵی گوێم لەبەر پیری کەم کەم شیٚی کێشاوەو دەنگی نەماوەو گوێم گران بووە، چاویشم کزبووەو شتی نزیك بەگران ئەبینیٚ، وەك دووربینەکەی چاوم هەڵگەڕابێتەوەو پاش پێش تەماشای پیٚ بکەم وایە...

چوارەم :

لەتەمەنی حەفتا ساڵیدا باسی قۆناغێکی تری پیرییەکەی دەکاتو دەڵێت:

پێشانی مەیلەش بەزانوو بەردەن

تعظیمي جەناب پیریمیش کەردەن

واتە: ناوچەوانم رووی کردۆتە ئەژنۆم، وە لەرۆینا وەختە لەیەك بدەن، چونکە چووە بەپیر پیریمەوە، وە ئەیەوێ تعظیمي جەنابی پیریم بکات، وەك یەکێك کەبەپیر پیاوێکی زۆر گەورەوە بچێت، چۆن خۆی بۆ دادەنەوێنێ ئەمیش وایە...

پێنجەم :

لەنزیك هەشتا ساڵیو لەدوا قۆناغی ژیانیدا دەڵێ:

پیری حەلقەسان خەم پەنەم وەردەن

پەی دەرگای عەدەم ئامادەم کەردەن

واتە: پیری لەدوا قۆناغی ژیانما بەجۆرێك چەماندومێتیەوە، وەك حەلقەی دەرگای لێکردووم، وادیارە ئەیەوێ بم کا بەحەلقەو دام کوتێ بەدەروازەی عەدەمدا کە مردنە...

بەڵێ...ئەم زانا پایە بەرزە داهێنانی کردووە، ئەوەتە چەندەها هۆنراوەی هەیە کە لەلوتکەدایە، بەڵام ئایا ئەوەی مەولەوی هێناویەتی بەشێوەیەکی گشتی هەر لەبارەی خۆشەویستەکەیو بیروڕاو ئاینەکەیو جوانی سرووشتو..هتد، نەبووە؟ ئەمە لەکاتێکدا کە قوتابی قوتابخانەی قورئان بووەو بەفەخرو شانازییەوە باسی قورئانو ئاینەکەی دەکات... بەکورتی ئەوەی ئادەمیزاد دەیڵێ ئەگەر زادەی بیری خۆشی بێتو لاسایی ئەمو ئەویش نەبێت، هەردیارە پێوەی کەکارێکی سادەیەو بەچاکی جێ دەستی مرۆڤی پێوەدیارە ! ..

گۆرانو داهێنانەکانی:

شاعیری ناوداری خاوەن دیوانی کورد، گۆران، بەزمانێکی کوردی پاراو زۆر شارەزایانەو زۆر بەدیقەت وشەی کوردی بەکارهێناوەو چەندەها هۆنراوەی نەخشاندووە، کەنیشانەی دەست ڕەنگینیو وەستایەتییە لەکارەکەیدا، بۆ نموونە، کە یەکێ لەمناڵەکانی دەمرێ دەگرێو هیچ هۆنراوەیەکی بۆنایەت، بەڵام کە هیوای کوڕی دەمرێ لەجیاتی گریان شاکارێکی نەخشاندووە کە بۆ بێکەسی شاعیری دەخوێنێتەوە، ئەوەندە بێکەس بەلایەوە جوان دەبێ دەڵێ: دڵم نەهات بڵێم خۆزگە منالێکی تریشت بمردایە تا هۆنراوەیەکی تری ئاوات بووتایە !

هۆنراوەکەش بەناوی (لەسەرەمەرگی هیوادا) لە ل٩٣ ی دیوانەکەیدایە کە دەڵێ:

رۆڵەی تاقانەم ، هیوای ژیانم

ئەستێرە گەشی بەری بەیانم

ڕۆژی نەورۆزی پرشنگ زێڕینم
تریفەی سپی مانگی هاوینم
شنەی شەماڵی کەلی بەهارم
لەرەی ئاونگی مێرگی ئاودارم
جریوەو جـــووکەی شـــادیی هێلانەم
شەوبۆی پەخشانی ئەم گشت هەردانەم
خونچەی پشکوتوی باغی جوانیم
رۆڵەی شیرینم ئەی گیانی گیانم !
توخوا بەو جووتە چاوە شینانە
ئاخر نیگاتە تیَر بۆم برِوانە !
با بە کلۆڵــــی بــەرۆڵە رۆیی
کەدانیشتم کز وەختی بیَتۆیی
بەیادی دووگۆم دوو گۆمی بیَ بن
کە هۆگریان بوو ماسی رۆحی من
هۆن هۆن فرمێسکم برِژێتە داوێن
فرمێسکی تاسەر جەرگ و دڵ تاوێن
هیوا ئەو لیَوەی بەزەردەخەنە
گزنگی رۆژی گولاَنــــی منە
بۆ زەردەخەنەی ئیَستا تیَ نازیَ؟
بۆ لەژێر هەوری مەرگا ئەلەرزیَ ؟
هەی هاوار، هەی داد هیوای شیرینم
گیان ئەدەی، ئەمری، ئیتر ناتبینم !
ئیتر..ئاخ ئیتر...ناتبینم هەرگیز
لەخەوا نەبیَ شەو شەوی پاییز
جار جار وەك بەرقی ئاو بۆ زۆر تینوو
دییَت و ئاشکیَنی تاســەو ئارەزوو!
سابۆم بروانە تیَر بەو چاوانە

رۆڵە مردنە فرمێسك بارانە

هیوا رۆڵە ڕۆ، کۆرپەم رۆڵە ڕۆ

ئەو کوڵمە ئاڵە نەرمو نۆڵە ڕۆ

ئەو قژە زەردە ئەو چاوانە ڕۆ !

ئەو نەغمەی (دایە)و(بابە) جوانە ڕۆ!

تا دەممان لەگۆ ئەکەوێ وەك تۆ :

هیوای دایە ڕۆ! هیوای بابە ڕۆ!

هەروەها گۆران لە(گەشتەکەیدا بۆ هەورامان) لەباسی(بەیان)دا دەڵێ:

(الله اکبر!) مەلا بانگانە

تاریكو لیڵی بەری بەیانە

مانگی بەجێماو لەسەفەری شەو

زەردە لەترسی قاسپە قاسپی کەو

ئەستێرەی مەغریب وەك قەترەی ئەمەل

کزکز ئەتکێتە ناو بەفری سەرکەل!

لەڕێی ئەوبەری شاخ دەنگی زەنگ دێ

لەشوێنی ڕاوکەر تەقەی تفەنگ دێ !

وا بەتەواوی دنیا ڕووناکە،

هەرسیحری ڕووتە سروشت ئێستاکە !

لە درەخت ئەدا شنەی بای سەحەر :

جمو جووڵیەتی چەشنی سەودای سەر!

لەسەر جۆگەی ئاش قازو مراوی

چاومڕێی رۆژن هەڵبێنێ چاوی

بەڵام تا خوڵقی ئەکا چێشتەنگاو

نایەتە ناودێ پرشنگی هەتاو...

گۆران لەبارەی (مزگەوت) لەهەمان گەشتیدا دەڵێ:

بنچینەی مزگەوت نیشتۆتە ناوچەم

ڕووبەرەو قیبلە ، پشت لەجەهەنەم!
مزگەوتی کاتی چێشتەنگاوی چۆڵ:
وەك مردوو کفنی بێدەنگی بەکۆڵ !
سوورە چناری لق و پۆپ درێژ
سێبەر ئەکا بۆ خەوی بەردە نوێژ!
جارجار ئیمامی تەنیای گۆشەی حەوز!
سەرسنگ ماچ ئەکا ریشی بە وەنەوز!
کەسێك بانگ ئەدا، ئەشلەقێنێ گۆم،
ئیمام هەڵدەستێ، دار بەدەست، پشت کۆم!
تاتەواو ئەبێ (الله اكبر)
پەنگ ئەخواتەوە لافاوی نوێژکەر
نوێژ بەتاڵ ئەبێ، جەماعەت بلاو
چەند پیرێك ئەبن بەخلتەی لافاو :
سوچێك گەرم ئەکەن بەڕازی جوانی
ئاخ بەبا ئەدەن بۆ دنیای فانی!
ل١٣٢ دیوانی گۆران

بەڵێ هەر هۆنراوەیەکی گۆران دەگریت زۆر جوان بەوشەی کوردی ڕەسەن تابلۆی هەمەڕەنگت بۆ دەنەخشێنێ، بەلاَم دیارە بواری شیعرو باسەکانی هەرچەند زۆر ناوازەو جوانیش بن زادەی بیری مرۆڤن و جیاوازن لەپەڕاوی لەوێنە نەبووی قورئان کە خوا لەبارەیەوە دەفەرموێ: ﴿لكن الله يشهد بما أنزل اليك، أنزله بعلمه ، و الملائكة يشهدون، وكفى بالله شهيداً﴾ النساء/١٦٦

واتە: ئەگەر ئەو خەڵکە باوەڕت پێناکەن، خوا خۆی شایەتە لەسەر ئەوەی کەڕەوانەی کردووە بۆت ، دڵنیابە کەلەسەر بنچینەی زانستی خۆی ڕەوانەی کردووە ، فریشتەکانیش شایەتی دەدەن لەسەر ئەوە هەرچەندە خوا خۆی بەسە بۆ ئەو شایەتیە (ل٤٦٠ لەخزمەت قورئاندا . نووسەر).

(٤) فرمێسکە یاقوتیەکان

فرمێسکی پێغەمبەر ﷺ

حەزرەت ﷺ لەنەوەی دوو سەربڕاوەکەیە ، (اسماعیل) سەلامی خوای لێبێت وە (عبدالله)ی باوکی... کاتێك خوای گەورە حەزرەتی ئیبراهیمی تاقی کردەوە(سەلامی خوای لێبێت) کە بۆ خوا کوڕی جگەر گۆشەی سەر ببڕیۆ لەتاقیکردنەوەکەدا سەرکەوت خوای گەورە بەرانێکی بۆ نارد کە بیکا بەقوربانیو ئیسماعیل سەلامی خوای لێبێت رزگاری بوو...

هەروەها(عبدالمطلب) یش لەبەرئەوەی کوڕی وای نەبوو پشتی بگرنو دەوری قەرەباڵغ بکەن ، نەزری کرد کە ئەگەر خوا دەکوڕی بداتێ یەکێکیان بکا بە قوربانی، (یان ئەگەر خوا یارمەتیدا و شوێنی بیری زەمزەمی دۆزیەوە یەکێ لەکوڕەکانی بکا بەقوربانی)... بەهەرحاڵ کاتێك مەبەستەکانی هاتنە دی ، دەبوو نەزرەکەی جێبەجێبکات، بۆیە تیروپشکی کرد بۆ کوڕەکانیو (عبدالله) ی کوڕە بچووکی زێدە خۆشەویست دەرچوو، ناچار تەگبیریان بۆ کرد کەناوی عبدالله و (١٠) حوشتر تیروپشکی بۆ بکات ، هەرجارە و کە(عبدالله) دەربچوایە (١٠) حوشتری تر زیاد بکات ، تاگەیشتە نزیکەی سەد حوشتر ئنجا ناوی عبدالله دەرنەچوو بەمەش رزگاری بوو لەسەر بڕینو بە (ذبیح)ناوبانگی دەکرد وەك حەزرەتی ئیسماعیل.

لەبیستو پێنج ساڵی دا ژنیان بۆ عبدالله هێنا، پاش ماوەیەکی کەم چوو بۆ بازرگانی لەشامولەمەدینە نەخۆش کەوتو لەوێش گیانی سپارد و لەوکاتەدا حەزرەت ﷺ لەسکی دایکیابوو...

کاتێك لەدایك بوو ئەبولەهەب لەخۆشیا (ثوبیە)ی خزمەتکارو جاریەی ئازادکرد، کە مژدەکەی بۆ هێنا... پاش حەوت رۆژ باپیری نانو خوانێکی دروستکردو ناوی نا (محمد)و کە هۆی ناونانەکەیان لێ پرسی وتی: ئەمەوێ کەلەزەویو ئاسماندا سوپاسکراوبێت...هەندێکیش دەڵێن: کەبەخەو بەدایکی وتراوە کەناوی بنێت (محمد)... وەکە لەدایك بوو باپیری تەوافی کەعبەی پیرۆزی پێکرد.

ئنجا ژنانی لادێ هاتنو حەزرەت ﷺ بەر حەلیمەی سەعدیە کەوت لەبەرئەوەی بێباوك بوو، وەکەسیان نەیاندەویست بیبەنو دایەنی بکەن... بەڵام حەزرەت ﷺ لەوساتەوە چووە باوەشی حەلیمەی سەعدیەوە بوو بەخێرو بەرەکەت بۆیان...ئەو مەمکانەی کەشیری

تیانەبوو بەشی منالەکەی خۆی، ئەوەندە زیادی کرد کەمنالەکەی خۆشیو حەزرەتیش ﷺ تێر بکات.

گوێدرێژەکەیان کەلەم سەر نەدەڕۆیو دوادەکەوت، لەوسەر کە گەڕانەوە پێشی هەمووانی ئەدایەوە، کە ئەمەش لای هەمووان سەیر بوو .

ئەو لادیٚو دەرودەشتە وشكو برنگەی خێلی (حەلیمەی سەعدیە) پاش هاتنی حەزرەت بووە ناوچەیەکی پڕ فەڕو بەرەکەتو تەنانەت شیری حوشترو مەڕو مالاٌتەکەشیان بەئاشکرا بەرەکەتی پێوەدیاربوو...

بۆیە پاش دوو سالٚ بەنا بەدلی هێنایانەوەو حەزیان دەکرد کەجاریٚ لیٚیان نەسێنرێتەوە، دایکیشی لەترسی نەخۆشیو وەبای مەککە ناردیەوە لەگەلیاندا، لەچوار سالیدا لەبەرئەوەی کە مەلائیکەت دابەزینو سنگی پیرۆزیان شەق کردو دلو سینەیان بۆشتو، برا شیرییەکەی ئاگای لیٚ بوو وە بۆ حەلیمەی گێڕایەوە ، ترسانو ناچار هێنایانەوە بۆ لای دایکیو مەسەلەکەیان بۆ گێڕایەوە ، ئەویش دلنیای کردنو وتی: کوڕی من شەیتان ریٚی نیە بچیٚ بەلایدا...

لەشەش سالیدا لەگەلٚ دایکیو (ام ایمن)دا چوون بۆ سەردانی خالوانی لەمەدینەو سەردانی گۆڕی باوکی... لەگەڕانەوەدا لەدێی (الابواء) کە ٢٣ میل دوورە لەمەدینەوە، دایکی نەخۆش دەکەویٚو وەفات دەکات...

ابو نعیم لە (الزهری) ئەویش لە (ئەسمای کچی رهم) ئەویش لەدایکیەوە دەگێڕێتەوە کەوتوویەتی : ئامینەم بینی لەو نەخۆشیەیدا کە تیامرد ، (محمد) لە ژوور سەری بوو، ئامینە سەیری محمدی کردو وتی: كل حي ميت، وكل جديد بال، وكل كثير يفنى، وأنا ميتة وذكري باق، وقد تركت خيراً وولدت طهراً...

واتە: هەموو زیندوویەك دەمریٚو هەموو تازەیەك کۆن دەبیٚو هەموو زۆرێك تەواو دەبێت، من دەمرمو ناوبانگم و یادەوەریم دەمێنیٚ، بەراستی خێر لەدوای خۆم بەجیٚ دەهێلمو پاکو(طاهر)یٚکم بووە...ل١٦٠ محمد رسول الله د.محمد صادق عرجون.

ئنجا بەدلشکاویو فرمێسکی زۆرەوە هاتەوە(مەککە)و لەلای باپیری بوو کە لەسەر بەڕەکەی لای خۆیەوە دای دەناو زیاتر لەهەموو منالەکانی رێزی لێدەگرت، جاکە نەیانویست دووری بخەنەوە دەیووت: دعوا ابني فو الله ان له لشأناً ...واز لەکوڕەکەم بهێنن بەخوا پلەوپایەیەکی بەرزی دەبێت.

لەهەشتساڵیشدا (عبدالمطلب)مـرد ، ام ایمـن دەڵـێ: حـەزرەتم بینـی ﷺ کەلـەژوور سـەری باپـیری بـوو دەگریـا... ئنجـا ئـەبوتاڵیب سەرپەرشـتی دەکـرد...(ل ١٦٣ هـەمان سەرچاوە).

پاشان شوانێتی کرد بۆ مەڕومالآت دارەکانی خەڵکی مەککە...ئنجا لەتەمەنی (٢٥) ساڵیدا (خەدیجە) داوای لێکرد کەبچێ بۆ بازرگانی بۆی لەشام و دووجار بەقازانجی زۆرەوە کارەکـەی بـۆ ئـەنجامداو ئـەو غولامـەی کەلەگـەڵی دەنـارد زۆر بـەچاکی وەسـفی حەزرەتی بۆکردﷺ ، ئەویش حەزی کرد کەبچێتە داوایی‌و شووی پێبکات... بەڵێ...چووە داوای‌و شـووی پێکـرد، خەدیجـە کـە ئـافرەتێکی دنیـا دیدەبـوو وەلـەناو مەککـەدا بە(الطاهرة)بەناوبانگ بوو، هەرچی هەبوو کردی بەقوربانی حەزرەت‌و باشترین پاڵپشت بوو بۆی، بەمانگ دەچوو لە ئەشکەوتی (حراء)دەمایەوە ، ئەمیش خزمەتی ماڵ‌و منداڵی خۆی‌دەکردو خواردنـی بـۆ دەبردو جاروبار بـۆ ماوەیـەکیش لای دەمایـەوە... تاگەیشـتە ئەوپلەیەی کە رۆژێك حەزرەتی ، جوبرائیل بەحـەزرەتی فـەرموو: وا خـەدیجە بەخواردنـەوە بەرێوەیـە دێـت بـۆ لات ، سـەلامی مـن‌و خـوای گـەورەی پێبگەیەنـەو مژدەی بـەرێ بـە کۆشکێکی هێمن‌و ئاسوودە لەدوور‌ و گەوهەر لەبەهەشتدا ...

خەدیجە پێشتر دووشوویکردبوو، شـاژنێکی دینیـادیدەو بازرگـان‌و وریابوولـەپیاو چـاك تێگەیشـتبوو ، بۆیـە زۆر قـەدری حـەزرەتی دەگـرت‌و بەهـەموو جۆرێـك دڵنـەوایی دەکـرد...کـاتێك حـەزرەت لەئەشـکەوتی (حـــراء)وەحـــی بۆهـــات و بەشـــپرزەیی و نارەحەتی‌یەوە گەڕایەوەو رووداوەکەی بۆ گێڕایەوە، فەرمووی: دەترسم تووشـی شـتێکی خراپ بووبم (أي خديجـة : مـالي ؟ لقد خشـيت علـى نفسـي) ئەویش دڵنەوایی کـردو فەرمووی: (كلا والله لن يخزيك الله ابداً ، انك لتصدق الحديث، وتصل الرحم ، وتحمل الكلَّ ، وتكسب المعدوم و تقري الضيف ،وتعين على نوائب الحق، وتؤدي الامانة ...) ل ٣٠٧ هەمان سـەرچاوە . شایانی باسەمامۆسـتایەکی مێژوو لەزانکۆیەکی ئـەمریکی کـە ئەمـەی خوێنـدەوە موسـڵمان بـوو و وتـی: پیـاوێك نـاتوانێ پـانزە سـاڵ لـەژیانی هاوسەرێتیدا (تمثيل)بکات بۆ ژنەکەی، وە هەرچی بکات هەر حەقیقەتی دەردەکەوێت، جا ئەم وەسفانەی خەدیجە دیارە کە(محمد) ﷺ چەند رەوشت بـەرز بـووەو دیـارە ئـەوەش رەوشتی پێغەمبەرانە) ...

گریانی حەزرەت بۆ دووشت بوو: یەکەم: بەسۆزیو میهرەبانی‌یەکەی بەرامبەر مردنی منداڵو دۆستو خۆشەویستانی...دووەم: لەترسی خواو قورسی باری ئەمانەتو خەمی زۆری بۆ موسڵمانان ...حەزرەت (رؤوف رحیم)و(حریص)بوو لەسەر موسڵمانان هەروەك قورئان وەسفی دەکات دەفەرموێ : ﴿لقد جاءكم رسول من أنفسكم عزيز عليه ماعنتم حريص عليكم بالمؤمنين رؤوف رحيم﴾ التوبة : ١٢٨ .

چەند نموونەیەك لە گریانی حەزرەت :

یەکەم/ کە خەدیجەو مامی وەفاتی‌کرد ساڵەکەی ناونا ساڵی خەمباری ئەبێ چی گریابێ بەتایبەت کەلەچڵەپۆپەی وەفاداری‌دا بوو بۆ هاوسەرەکەی ئەو هاوسەرەی کە هەمیشە بەخێر یادی دەکردەوەو تەنانەت دڵی دەکرایەوە بەهاوەڵەکانی...

دووەم/ کچێکی دەنێرێت بەدوایاو دەڵێ: با بێت سەرمان لێ بدات منداڵەکەم گیان دەدات ئەویش بۆی‌ناکرێ بچێتو سەلامی بۆ دەنێرێو فەرمانی پێ ئەدات کە ئارام بگرێ...کچەکەی دەنێرێتەوە بەدوایاو سوێندی دەدات کەبچێت ئەویش لەگەڵ سعدی کوری عبادەو معاذ دادەچێو منداڵەکەی دەخەنە باوەشەوە کە گیان ئەداتو حەزرەتیش ﷺ هۆن هۆن فرمێسك دەرێژێت، سەعد وتی: ئەمە چی‌یە ئەی پێغەمەری خوا؟

ئەویش فەرمووی: (هذه رحمة جعلها الله في قلوب عباده، وانما يرحم الله من عباده الرحماء) بخاري .

سێیەم/ کاتێك کچەکەی لەگیانەلأدابوو، حەزرەت باوەشی پیاکردو لەباوەشی باوکیا گیانی سپاردو ، حەزرەت گریا بۆی / نسائي .

چوارەم/ کاتێك ئیبراهیمی کوری لەگیانەلأدا بوو حەزرەت گریا، عبدالرحمن کوری عەوف فەرمووی: وانت یا رسول الله؟ تۆش دەگریت ئەی پێغەمبەری خوا ؟ ئەویش فەرمووی: (یا بن عوف ! انها رحمة) **ئنجا فەرموی** (ان العين تدمع ، والقلب يحزن ولا نقول الا ما يرضي ربنا، وانا بفراقك يا ابراهيم لمحزونون) بخاري .

پێنجەم/ کاتێ (سعدی کوری عوبادە) ی هاوەڵی لەگیانەلأدابوو وە حەزرەت ﷺ سەردانی کرد، گریا بۆی و ئەوانەی لەوێدابوون هەموو دەستیان کرد بە گریان.

شەشەم/ کاتێك حەزرەت ئەم ئایەتەی خوێندەوە کە دوعاکەی حەزرەتی (ئیبراهیم)ە ﴿رب انهنَّ اضللن كثيراً من الناس فمن تبعني فانه مني ومن عصاني فانك غفور رحيم﴾ ابراهيم/٣٦ **وە ئەو ئایەتەی کە عیسا (سەلامی خوای لێبێت) دەفەرموێ:**﴿ان تعذبهم فانهم عبادك وان تغفر لهم فانك انت العزيز الحكيم﴾ المائدة/١١٨ .

ئنجا حەزرەت ﷺ دەستی بەرزکردەوەو بەگریانەوە کەوتە دوعا کردن و فەرمووی:
(اللهم ! امتي امتي) .

خوای گەورە بەجوبرائیلی فەرمووو: بڕۆ بۆ لای محمد، کە پەروەردگار باشتریش دەزانیٚ، پرسیاری لیٚبکە بۆچی دەگری؟

کە جوبرەئیل هات پرسیاری لیٚکرد، حەزرەت فەرمووی : بۆ پاشە رۆژی ئوممەتم دەگریم و خوا خۆی باشتر دەزانیٚ...

خوای گەورە فەرمووی: ئەی جوبرائیل ! بڕۆ بۆ لای محمدو پیٚی بلیٚ: ئیٚمە ڕازیت دەکەین لە ئوممەتەکەتداو دلٚت ناشکیٚنین . مسلم

حەوتەم/ کاتیٚ حەزرەت نویٚژیدەکردو قورئانی دەخویٚند هاوەلاٚن گویٚیان لەقولٚپی گریانی بوو لەسنگیدا ، هەروەها کە عبدالله ی کوری مەسعود قورئانی بۆ خویٚند کە گەیشتە ئایەتەی ﴿ فكيف اذا جئنا من كل امة بشهيد وجئنا بك على هؤلاء شهيداً ﴾ النساء. سەیری کرد دەگری! / مسلم

هەشتەم/ حەزرەت ﷺ دەفەرمویٚ: (ئیزنم لەپەروەردگار وەرگرت کەسەردانی قەبری دایکم بکەم، ئیزنی دام و سەردانم کرد، ئیٚوەش سەربدەن لەسەر قەبران مردنتان بیر دەخاتەوە)..لەسەر قەبری دایکیحەزرەت ﷺ زۆر گریاو هاوەلاٚنیش گریان (مسلم) .

نۆیەم/ کاتیٚك کەلە غەزای مؤتەدا زەیدو جەعفەرو عەبدوللاٚی کوری ڕەواحە شەهیدکران و ئەم لەمەدینەوە هەوالٚیدا بەهاوەلاٚن ، بینیان حەزرەت دەگری و ئنجا فەرمووی ئەوە (سيف من سيوف الله) ئالاٚکەی گرتە دەست و سەرکەوتن .

دەیەم/ عوسمانی کوری مظعون وەفاتی کرد حەزرەت ناوچەوانی ماچ کردو گریا.

یانزەیەم/ حەزرەت ﷺ رۆژیٚك بە مەعازی کوری جەبەلی فەرمووو: بەخوا ئەی مەعاز من تۆم خۆش دەویٚت، بیرت نەچیٚ دوای نویٚژەکانت بلیٚی: (اللهم اعني على ذكرك وشكرك وحسن عبادتك).

جا ئەو رۆژەی کە مەعازی نارد بۆ یەمەن و خواحافیزی لیٚکرد ، باوەشی پیاکردو فەرمووی: رەنگە ئیتر نەتبینمەوە و هەردووکیان زۆر گریان!

دوانزەهەم/ حەزرەت بۆ شەهید بوونی حەمزە زۆر بە کولٚ گریا و خەمبار بوو بۆی...

دووچاوی فرمێسك ڕێژ :

لەگەڵ ئەو هەموو فرمێسکەدا کە حەزرەت ﷺ هۆن هۆن بەچاوەکانیا هاتوونەتە خوارەوە بەهۆی بەڵاو موسیبەتو ناڕەحەتیەکانی ژیانەوە، دوعای دەکرد کە(اللهم ارزقني عينين هطالتين تشفيان القلب بذروف الدمع من خشيتك قبل أن تصير الدموع دماً).(رواه الطبراني) .

واتە: خوایە دووچاوی فرمێسك ڕێژم پێببەخشە، کەدڵ سارێژ بکەن بەفرمێسك لەترسی تۆ، پێش ئەوەی فرمێسکەکان ببنە خوێن...

ئەمە لەگەڵ ئەوەدا کە ئەو لەهەمووان زیاتر لەخوا دەترساو لەهەموانیش زیاتر خوای دەناسیو، بەهاوەڵانی دەفەرموو (لو تعلمون ما أعلم لضحكتم قليلاً ولبكيتم كثيراً).

حەزرەت ﷺ هەرگیز بەقاقا پێنەکەنیوە ، بەڵام هەمیشە زەردەخەنە لەسەر دوولێوی موبارەکی بووە، چونکە قاقا لێدانو پێکەنینی زۆر بەبێیادی خوا دەبێتە مایەی دڵڕەقی ، لەلایەکی تریشەوە زەردەخەنە بەشینەوە وەکو خێر بەشینەوە وایە (لا تحقرن من المعروف شيئاً ولو أن تلق أخاك بوجه طلق) **واتە: چاکە بەکەم مەزانن هەرچەند کەمیش بێت، تەنانەت ئەگەر بەڕووی خۆشو زەردەخەنەوە بەبراکەت بگەیت.**

(٥) گریان لەترسی خوا

گریان لەترسی خوا کەشتی ڕزگاربوونە لەنقووم بون لەدەریای گوناهو سەرپێچی، حەزرەت ﷺ کەپێشەوای پێغەمبەرانو دواهەمین فروستادەی جیهانە دەفەرموێ: (انا اخوفكم لله) بخاري ، **وە دەفەرموێ:** (والله اني لأخشاكم لله واتقاكم) البخاري **پرسیارکرا لە**(ابن عباس) **لەبارەی ئەوانەی کەلەخوا دەترسن، وتی: دڵیان بەترس خۆشەو چاویانیش فرمێسك ڕێژەو دەشڵێن: چۆن دڵخۆشکەین؟! مردن وا لەدوامانەوەو گۆڕ والەپێشمانەوەو قیامەت وا دەمانەو، ڕێگامان وا بەسەر دۆزەخەوەو لەبەردەم خوادایە وەستانمان ؟**

جا براینە فرمێسك پێویستە بۆ شۆردنەوەی گوناهەکان هەروەك اقبال دەڵێ:

أنا كالشمع دموعي غسلي
في انائي الليلي اذكي شعلي

بیریشمان نەچێ کە یەکێ لەوحەوت کۆمەڵەی کە لەژێر سێبەری عەرشی خوادا حەشر دەکرێن (رجل ذكر الله خالياً ففاضت عيناه) **وە هەروەها** (عين بكت من خشية الله) **دۆزەخ نایسوتێنێ ، واتە ئەو کەسە ناچێتە دۆزەخەوە...**

فرمێسکی پیاوباشان

خوای گەورە لەبارەی ئەوانەی کەلەترسی ئەو فرمێسك دەرێژن دەفەرموێ: ﴿ قل امنوا به او لاتؤمنوا ان الذين اوتوا العلم من قبله اذا يتلى عليهم يَخِرّون للاذقان سجداً ويقولون سبحان ربنا ان كان وعد ربنا لمفعولا ويخرون للاذقان يبكون ويزيدهم خشوعاً ﴾ الاسراء /١٠٩ .واتە: پێیان بڵێ ئەی خوانەناسان باوەڕ بەقورئان بهێنن یان باوەڕی پێ نەهێنن ، بەدەست خۆتانەو ئەمڕۆ سەر بەستن ، بەڵام بزانن بەراستی ئەوانەی پێشتر زانیاریان پێدراوە، لەئەهلی کیتاب کاتێك قورئان بەسەریاندا دەخوێندرێتەوە، خۆیان پێناگیرێ خێرا سەری رێزو نەوازشی بۆ دادەنەوێنن و سوژدە بۆ خوا دەبەن...وە دەڵێن: پاکیو بێگەردی بۆ پەروەردگارمانە ، بەراستی بەڵێنی پەروەردگارمان هەردێتە دی ، (بەسەرخستنی ئیمانداران لەدنیاداو سەرفرازیان لەقیامەتدا).

ئەوانە سوژدەو کڕنووش دەبەنو دەگرین و ئەسرینی خۆشەویستی بۆ پەروەردگار لەچاوانیان دەبارێت، فرمێسکی ئیمانو شادی هەڵدەوەرێننو تادێت زیاتر ملکەچ و فەرمانبەرداروو دڵ پڕ لەئیمان دەبن ...

هەروەها دەفەرموێت: ﴿ اولئك الذين انعم الله عليهم من النبيين من ذرية ادم وممن حملنا مع نوح ومن ذرية ابراهيم واسرائيل وممن هدينا واجتبينا اذا تتلى عليهم ايات الرحمان خروا سجداً وبكيا﴾ مريم/ ٥٨ واتە : ئائەوانە کەسانێکن کەخوای گەورە نازونیعمەتی بەسەردا رشتوون لەپێغەمبەران، لەنەوەی ئادەمو ئەوانەش کەلەکەشتیەکەدا لەگەڵ نوحدا سوارمان کردنو لەنەوەی ئیبراهیمو یەعقوبو لەوانەی کەهیدایەتمان داونو هەڵمان بژاردوون، ئەوانە هەرکاتێك ئایەتەکانی خوای میهرەبانیان بەسەردا بخوێنرێتەوە، بەپەلە سوژدە دەبەنو ئەسرین لەدیدەیان دەبارێت، لەسۆزو خۆشەویستی پەروەردگاریان دڵانیپڕ لەنوروو ئیمانیان دەکوڵێنو دەگرین...

بەڵام لەدوای ئەوان کەسانێك لەنەوەکانیان بوونە جێنشین ﴿ فخلف من بعدهم خلف ﴾ کەنوێژەکانیان بەزایەداو شوێنی ئارەزووەکانی نەفسیان کەوتن، ئەوانە تووشی گومڕایو سەرگەردانیو سزادەبن لەدنیاو قیامەت ﴿ اضاعوا الصلاة واتبعوا الشهوات فسوف يلقون غياً ﴾ مەگەر ئەوانەی کە پەشیمان دەبنەوەو باوەڕی دامەزراودەهێنن و کاروکردەوەی چاك ئەنجام دەدەن، ئا ئەوانە دەچنە بەهەشتەوەو هیچ جۆرەستەمێکیان لێناکرێت ﴿ الا من تاب وامن وعمل صالحاً فاولئك يدخلون الجنة ولا يظلمون شيئاً ﴾ مريم/٦٠ .

ئەبو هورەیرە لەحەزرەتەوە ﷺ ریوایەتی کردووە (لا یلج النار رجل بکی من خشیة الله حتی یعود اللبن في الضرع ، ولا یجتمع غبار في سبیل الله ودخان جهنم) ترمذي واتە: ناچێتە دۆزەخەوە کەسێك گریابێ لەترسی خوا تاوەکو شیر نەچێتەوە ناوگوان (دیارە ئەمەش ئەستەمە کەواتە هەرگیز ناچنە دۆزەخەوە، بزانە ئەم فرمێسکە چ کاریگەرییەکی هەیە !) .هەروەها تۆزوخۆڵی جیهادو دووکەڵی ئاگری دۆزەخ لەسەر کەسێکی تێکۆشەر کۆنابنەوە ! ..

لەفەرموودەیەکی دیکەشدا هاتووە (عینان لا تمسهما النار : عین بکت من خشیة الله وعین باتت تحرس في سبیل الله) ترمذي، واتە : دووچاو ئاگر نایان سوتێنێ، چاوێك گریابێ لەترسیخواوەچاوێك ئێشکی گرتبێ لەرێی خوادا.

بەڵێ... ئەوە رێبازی پێغەمبەران و شاگردەکانیانە ، بە فرمێسك خۆیان دەشۆنەوەو پلەوپایەی بەرز بەدەست دەهێنن و خوای گەورە لەخۆیان رازی دەکەن بەتایبەت لەکاتی (سەحەر)دا...

داود پێغەمبەر (سەلامی خوای لەسەربێت) پرسیاری لەجوبرائیل کرد، چ کاتێکی شەو چاکترەو خێری زیاترە ؟ ئەویش فەرمووی: ئەی داود نازانم بەڵام ئەوەندە هەیە کە عەرشی خوا دەهەژێ و دەلەرێتەوە لەسەحەردا ...(عن الحریري قال : بلغنا أن داود علیه السلام سأل جبریل فقال : أي اللیل أفضل ؟ قال : یاداود ما ادري الا أن العرش یهتز من السحر) رواه بخاري ومسلم وابوداود والنسائي وابن ماجه واحمد.

کچم مەگری !

کاتێك کەخەدیجەی هاوسەرو خۆشەویستی وەفاتیکردو مامی پاڵپشت و خەمخۆری دنیای بەجێهێشت ،کافران زیاتر کەوتنە ئازاردانی حەزرەت ﷺ و هاوەڵە بەرێزەکانی، رۆژێك خۆڵیان کرد بەسەر فەخری عالەمدا ، کە گەڕایەوە کچەکەی بۆی پاکردەوەو زۆر خەمی خواردو گریا ، حەزرەت ﷺ دڵنەوایی کردو فەرمووی (یا بنیة لاتبکي ان الله مانع اباك) کچی خۆم مەگری بەراستی خوا باوکت دەپارێزێ !

فرمێسکی هاوەڵان :

لەغەزای تەبوکدا حەوت کەسی هەژار لەیاریدەدەران هاتنە خزمەت حەزرەت بۆ ئەوەی پێداویستی جەنگیان بداتێ و بەشداری بکەن ، ئەویش لەبەرئەوەی هیچی لەبەردەستا نەبوو، نەیتوانی هاوکاریان بکات، ئەوانیش بەدڵشکاوی و بەچاوی پڕ ئەسرینەوە

گەڕانەوەو زۆر خەمبار بوون کەنەدارن‌و دەست کورتن‌و ناتوانن ماڵ‌و سامان ببەخشن‌و کەل‌و پەلی جەنگ بۆ خۆیان ئامادەبکەن، ئەم هیممەت بەرزانە، ئەوەندە هەڵوێستەکەیان جوانە، خوای گەورە وەك وانەیەك بۆ موسڵمانانی تۆمارکردوە لەقورئانداو دەفەرموێت: ﴿لیس علی الضعفاء ولا علی الذین لایجدون ماینفقون حرجٌ اذا نصحوا لله ورسوله، ما علی المحسنین من سبیل، والله غفور رحیم﴾ التوبة :٩١ واتە: لاوازو نەخۆش‌و ئەوانەش کەخەرجی‌یان دەست ناکەوێت، هیچ گوناهو گلەییەکیان لەسەر نیە لەبەشداری نەکردنی غەزادا، کاتێك دڵسۆز بن بۆ خواو پێغەمبەرەکەی ، لەسەر ئەو چاکە خوازو پاکانە هیچ جۆرە گلەیی‌و رەخنەیەك نیە ، خوای گەورە لێخۆش بووەو میهرەبانیشە ﴿ولا علی الذین اذا ما اتوك لتحملهم قلت لا اجد ما احملکم علیه تولوا واعینهم تفیض من الدمع حزناً الا یجدوا ما ینفقون﴾ التوبة /٩٢ واتە: هەروەها گلەیی‌و رەخنە نیە لەسەر ئەوکەسانەی کەدێن بۆ لای تۆ بۆ ئەوەی ووڵاخی سواریان بۆ پەیدا بکەیت وبێن بۆ جیهاد، تۆش دەڵێیت : هیچ شك نابەم تا بتاندەمێ بۆ سواری (ئیتر بەنائومێدی) گەڕانەوەو چاویان فرمێسکی لێ‌دەڕژاو، لەخەفەتدا ئەسرینی لێهەڵئەقولاّ، چونکە هیچ شك نابەن ببەخشنو خەرجی بکەن لەپێناوی خواداو خۆیانی پێ‌ئامادە بکەن بۆ جیهاد ...

فرمێسکی یاریدەدەران :

پاش غەزای حونەین ، حەزرەت ﷺ دەستکەوتەکانی دابەش کرد بەسەر قورەیشیەکان‌و هۆزە عەرەبەکانی تردا بۆ ئەوەی زیاتر دڵیان راکێشێ بەرەو ئیسلام و بەشی یاریدەدەرانی نەدا، بەمەش یاریدەدەران دڵگران بوون‌و ویتە ویت کەوتە ناویانەوە ! ..

سەعدی کوڕی عبادە هاتە لای حەزرەت ﷺ وتی: ئەی پێغەمبەری خوا ئەو کۆمەڵە لەیاریدەدەران شتێ لەدڵیانا دروست بووە بەرامبەرت، بەهۆی ئەوەی کە هەرچیت دەست کەوت دابەشت کرد بەسەر قەومەکەی خۆتداو بەشی زۆر گەورەشتدا بەهۆزە عەرەبەکان‌و، یاریدەدەران هیچیان پێ‌نەبڕا لێ‌ی ! ..

حەزرەت ﷺ فەرمووی: ئەی تۆ ئەڵێ‌ی چی ئەی سەعد ؟ وتی: ئەی پێغەمبەری خوا منیش یەکێکم لەگەڵەکەم ... حەزرەت ﷺ فەرمووی: گەلەکەت کۆبکەرەوە بۆم لەو گۆڕەپانەدا... ئەویش چوو کۆی کردنەوە و حەزرەت ﷺ هات‌و سوپاس‌و ستایشی خوای کردو فەرمووی : (ئەی کوڕگەلی ئەنصار، قسەیەکم لەبارەتانەوە پێگەیشتۆتەوەو

گلەیی‌یەك كەلەدەروونتاندا هەستان پیٚكردووە...باشە من نەهاتمە ناوتان سەرلیٚشیٚواوو سەرگەردان بوون، خوا ریٚنمایی كردنو، هەژاربوون خوا دەولٚەمەندی كردنو دوژمنی یەكتری بوونو خودا دلٚتانی یەك خست؟ وتیان: بەلٚیٚ وایە، خواو پیٚغەمبەرەكەی منەتو فەزلٚیان زۆرترە .

ئنجا فەرمووی: ئایا ئیٚوەش وەلاٚمم نادەنەوە؟ وتیان: بەچی وەلاٚمت بدەینەوە؟ بۆ خواو پیٚغەمبەرەكەیەتی هەموو منەتو فەزلٚیٚك ! فەرمووی: بەخوا ئەگەر بتانەویٚ دەلٚیٚن ، راستیش دەكەنو بڕواشتان پیٚدەكریٚت، دەتوانن بلٚیٚن: تۆش كەبڕوایان پیٚنەدەكردی، بڕوامان پیٚهیٚنایو ، كەس پشتی نەدەگرتیو، ئیٚمە سەرمانخستیو ، دەربەدەر بووی دالٚدەمان دایو، هەژاربووی هاوكاریمان كردی ، ئەریٚ كوڕگەلی یاریدەدەران بەهەندیٚ شتی بیٚ نرخی دنیایی كەدام بەكۆمەلٚیٚك بۆ دلٚراگرتنیان تا موسلٚمان ببن شت لەدلٚتاندا دروست بوو؟ لەكاتیٚكدا من ئیٚوەم دایە دەست ئیمانو ئیسلامەتیەكەتان، ئایا ئیٚوە رازی نابن ئەی كۆمەلٚی ئەنصار كە خەلٚكی حوشترو بزن بەرنەوەو ، ئیٚوەش بە (رسول الله)ەوە بگەڕیٚنەوە؟

بەوخوایەی گیانی محمدی بەدەستە ، ئەگەر هیجرەت نەبوایە من یەكیٚك دەبووم لە(انصار)، وە ئەگەر هەموو خەلٚكی بچنە دۆلٚیٚكەوەو ، (انصار)یش بچنە دۆلٚیٚكەوە، من دەچمە لای (انصار)(خوایە رەحم بكە بە (انصار) وە بەنەوەی ئەنصار وە بەنەوەی نەوەی ئەنصار) ... هەموو ئەنصارەكان ئەوەندە گریان كەریشیان تەربوو، وەوتیان: ئیٚمە رازین كە (رسول الله) بەشی ئیٚمە بیٚت..

فرمیٚسكی ئەبوبەكر :

ئەبوبەكر تاقانەیە لەئوممەتدا لەخواناسیو خزمەت بەئاینی خوادا، حەزرەت ﷺ لەدوا رۆژەكانی تەمەنی موبارەكی پڕ خیٚرو بەرەكەتیا ، رۆژیٚك هەستی بەلەش سووكی‌كردو بۆدواجار چووە سەر مینبەرو وتاری بۆ هاوەلاٚن داو فەرمووی: بەندەیەك خوا سەرپشكی كردووە لەنیٚوان مانەوە لەدنیاداو گەڕانەوە بۆ لای خۆی، ئەویش لای خوای هەلٚبژارد، كەس لەمەبەستی حەزرەت تیٚ نەگەیشت تەنها ئەبوبەكر نەبیٚت كەزانی حەزرەت باسی ئەجەلی خۆی دەكاتو بەجیٚیان دەهیٚلٚیٚ، بۆیە هەستایە سەرپیٚو بەقولٚپی گریانەوە فەرمووی: خۆمو دایكو باوكم بەفیدات بین ئەی پیٚغەمبەری خوا ! هاوەلاٚن لایان سەیر بوو، ئاخۆ هیچ بووە ، ئەبوبەكر بۆ وادەكا ؟!

حەزرەتیش وتەکانی بڕیو کەوتە وەسفی ئەبوبەکرو فەرمووی: هەرکەسێ چاکەیەکی لەگەڵ کردبین، هەقمان بۆ کردۆتەوە ، تەنها ئەبوبەکر نەبێت خوایە رەحم بە ئەبوبەکر بکە، خوایە لێی خۆش ببە ... ئنجا فەرمووی : هەموو ئەو دەرگایانەی لەماڵەکانەوە دێنە ناو مزگەوت بادابخرێن، تەنها دەرگاکەی ئەبوبەکر نەبێت...(شایانی باسەکە لەمزگەوتی حەزرەت ﷺ لە مەدینە رووەو قیبلە لەپێشەوە دانیشی بەدەستە راستدا سەیر بکە دەبینی دەرگاکە تا ئێستا نەگیراوە لەبەر فەرموودەکەی حەزرەت ﷺ و لەسەریشی نووسراوە (خوخة ابي بكر) واتە ئەو دەرگایەی کە ئەبوبەکر لێوەی هاتۆتە ناو مزگەوتەوە)...

رۆژێك ئەبوبەکر قسەیەکی رەق بە رەبیعەی ئەسلەمی دەڵێ‌و ، هەر زوو پەشیمان دەبێتەوەو دەڵێ: رەبیعە قسەکەم پێ بڵێرەوە! بۆئەوەی ببێ بەهەق...ئەویش: رازی نابێ پێی بڵێتەوە! ئەبوبەکریش دەڵێ: ئاخر لای حەزرەت ﷺ شکاتت لێدەکەم...ئەویش دەڵێ: هەرگیز ئەو قسەیەت پێناڵێمەوە !

ئەبوبەکر دەڕوات بۆ لای حەزرەت‌و ﷺ رەبعیەش بەدوایدا، خزمانی رەبیعە دەیبینن ، دەڵێن ئەوەچی‌یە ؟ ئەویش مەسەلەکەیان بۆ دەگێڕێتەوە ، ئەوانیش دەڵێن: خوارەحمی پێ بکات، لەسەرچی شکاتت لێدەکات، ئەوهێشتا ئەوەی وتووە کەوتوویەتی؟! رەبیعەش دەڵێ: بێدەنگ بن ، ئەوە ئەبوبەکرە ! خوا لەبارەیەوە دەفەرموێ: ﴿ ثاني اثنين اذ هما في الغار ﴾ التوبة : ٤٠ بەقوربانە بڕۆن لاچن نەك ئاوڕ بداتەوەو بتانبینێ‌و وابزانێ گەلە کۆمەکیتان کردووە لەدژی ئەو و تووڕەببێ‌و ، حەزرەتیش ﷺ لەبەرتووڕەبوونەکەی ئەو تووڕەببێ‌و پاشان خوای گەورەش تووڕەببێ لەبەر تووڕەبوونەکەی ئەوان‌و لێم زویر ببێ‌و رەبیعە تیابچێ!

پاشان بەتەنیا رۆی بەدوای ئەبوبەکردا تا گەیشتنە لای حەزرەت ﷺ و ئەبوبەکر بۆی گێڕایەوە ، حەزرەتیش ﷺ سەری هەڵبڕی‌و بەڕەبیعەی فەرموو: چیتە رەبیعە، چیت هەیە لەگەڵ ئەبوبەکردا؟

رەبیعە وتی: ئەی پێغەمبەری خوا، ئەو قسەیەکی پێوتوومو پێم ناخۆش بوو، ئنجا وتی پێم بڵێرەوە بۆئەوەی هەق بەهەق بێت، منیش رازی نەبووم ! حەزرەت ﷺ فەرمووی: چاکت کرد ئەی رەبیعە، پێی مەڵێرەوە ، بەڵکو بڵێ خوالێت خۆش بێت ئەی ئەبوبەکر..

رەبیعەش وتی: خوالێت خۆش بێت ئەی ئەبوبەکر ....ئەبوبەکریش بەگریانەوە هەستاو رۆیشت...

عومەر ئەچی بۆماڵی ئەبوبەکر

پاش تەواو بوونی جەنگی هەڵگەڕاوەکان عومەر چوو بۆلای ئەبوبەکر سەیری کرد دەگری، جا هەر کە عومەری بینی داوێنیگرتو وتی: من کارم بەفەرمانڕەواییتان نییە! عومەر نەیهێشت قسەکانی تەواو بکات وتی: باشە چارە چییە؟ بەخوا نایەڵین وازبێنیتو وازت لێناهێنین !

رۆژێك حەزرەتی عومەر دوای کۆچی ئەبوبەکر دەچێ بۆ ماڵیانو لە (اسماء)ی ژنی ئەبوبەکر دەپرسێت، ئاخۆ حاڵی ئەبوبەکر چۆن بوو لەخواپەرستییەکەیدا؟ ئەویش وتی: کاتێك(سەحەر) دەهات هەڵدەستاو دەستنوێژی دەشتو نوێژی دەکرد ...پاشان نوێژی دەکردو قورئانی دەخوێندو دەگریاو ...سوجدەی دەبردوو دەگریا...دوعای دەکردو دەگریا...

حەزرەتی عومەر گریاو فەرمووی: ئەمە لەکوێ بەمن دەکرێ؟!

فرمێسکی حەزرەتی عومەر :

عومەر ئەو مرۆڤە پایە بەرزە بڕوادارەیە کە حەزرەت لەبارەیەوە دەفەرموێ: (ان الشيطان ليخاف منك يا عمر) واتە : شەیتان لێت دەترسێت ..وە دەیفەرموو: عومەر ئەگەر بەدۆڵێکدا بڕوات شەیتان بەدۆڵێکی تردا دەڕوات ، هەروەها هیچ (عبقری)یەکم نەدیوە شان بدات لەشانی عومەر .

لەدەوری مەدینە نزیکەی (٤٠٠) دەمی گڕکان هەیەو لەزەمانی عومەردا یەکێیان تەقیەوە، عومەر لەدوورەوە ئاماژەی بۆ کردو فەرمووی: هێوربەرەوە ئەگینا مەدینە بەجێ دەهێڵم...دەڵێن خوای گەورە بەفەزڵی خۆی گڕکانەکەی هێورکردەوە !

رۆژێك حەزرەتی عومەر (ئەبو موسای ئەشعەری) بانگ کرد بەدەنگە خۆشەکەی قورئانی بۆ بخوێنێو پێی وت: پەروەردگارمان بیربخەرەوە ، (ئەبو مووسا)ش قورئانی دەخوێندو عومەریش هۆن هۆن فرمێسك بەچاوانیا ڕێچکەیان دەبەست !

زۆر جار عومەر لەرێگاوبانی مەدینەدا دەستی منداڵێکی دەگرتو بەچاوی پڕ ئەسرینەوە دەیووت: کوڕم دوعام بۆ بکە تۆ هێشتا گوناهت نەکردووە .

حەزرەتی عومەر لەترسی بارگرانیو بەر پرسیارێتی هاواریدەکرد و دەیووت: خۆزگە دایکی عومەر، عومەری نەبوایە !

رۆژێك كە حەزرەتی عومەر لەگەڵ ئەبو مووسای ئەشعەریدا دانیشتبوو ، پێی وت: ئەبو مووسا حەزدەکەیت، هەرچیمان کردووە لەموسڵمانەتی لەگەڵ (رسول الله) داو کۆچکردنمان لەگەڵیاو، شەهادەتمانو زانیاریمان، هەمووی بدرێتەوە بەسەرمانا، بەرامبەر بەوەی سەربەسەر لێی دەرچین ؟!

ئەبو مووسا وتی: (نەبەخوا ئەی عومەر، ئێمە تێکۆشاین‌و نوێژمان کردو بەرۆژوبووینو ، کاری چاکی زۆرمان کردو خەڵکێکی زۆر لەسەردەستمانا موسڵمان بوو، ئێمە چاوەڕێی ئەو پاداشتەین) .

عومەر بەچاوی پڕ فرمێسکەوە وتی : (بەوخوایەی گیانی عومەری بەدەستە، من حەزدەکەم هەمووی بدرێتەوە بەسەرماو تەنها سەر بەسەر لێی دەرچم)...

جارێکی دیکە حەزرەتی عومەر بەگریانەوە بە عبدالرحمانی کوری عەوف دەڵێ: ئەی عبدالرحمان، ئەوەندە نەرمیم لەگەڵ خەڵکدا نواند ئەترسم خوا لێم بپرسێتەوە ، وە ئەوەندەش توندوو تیژبووم لەگەڵیانا هەردەترسم خوا لێم بپرسێتەوە ، خوا ئاگادارە من لەوان زۆر زیاتر لەخوا دەترسم، نازانم چارەم چییە ؟!

عبدالرحمانیش وتی: (افٍ لهم من بعدك) ئای بۆ حاڵیان لەدوای تۆ !

بەڵێ...خەلیفە عومەر دەرگای پۆڵایین‌و بەربەست بوو لەبەردەم لافاوی فیتنەو ئاژاوەدا، کەشەهیدکرا ، ئەو دەرگایە والابوو ، تا ئێستاش فیتنە هەر بەردەوامە...

فرمێسکەکانی حەزرەتی عوسمان‌و حەزرەتی عەلی:

ئەمانیش وەك دوو هاوەڵەکەی تریان، هەریەکەیان خاوەنی دووچاوی فرمێسك رێژ بوون، لەقوتابخانەکەی حەزرەتدا دڵناسکی‌و پارێزگاری فێربووبوون...

حەزرەتی عوسمان لەسەر هەموو گۆڕێك شیوەنی خۆی دەکردو ، دەیفەرموو ئەمە یەکەم مەنزڵگامانە، نازانین ئاخۆ دوای ئەوە بەرەو کوێ دەچین!

حەزرەتی عەلیش بەهەمان شێوە لەکاتێکدا شەودەهات‌و دنیا کش‌و مات دەبوو لەمیحرابەکەیدا دەگریاو بە (یارب ، یارب) دەپاڕایەوە... ئنجا دەیووت: ئەی دونیا (الي تغررت ، اليَّ تشوقت، هيهات هيهات، غرّي غيري، فعمرك قصير، ومحبسك حقير، وخطرك عسير، اه ، اه ، اه من قلة الزاد وبُعد السفر ووحشة الطريق)

فرمێسکی موسڵمانێکی پاڵەوان:

عەبدوڵڵای کوڕی حوزافە، لەلایەن ڕۆمەکانەوە بەدیلگیرا ، لەبەرئەوەی سوارچاکێکی زۆرقارەمان بوو، قەیسەری ڕۆم تەماعی زۆری خستە بەردەم بەمەرجێ واز لە ئیسلام بهێنێ، ئەویش وتی: بەخوا ئەگەر هەموو موڵکەکەتم بدەیتێ لەئاینەکەم پاشگەز نابمەوەو ناپاکی بەرامبەر خەلیفەکەم ناکەمو واز لەرێبازی (محمد) ناهێنم.

ئەویش وتی: سزات ئەدەین قورسترین سزا، عەبدوڵڵا وتی: جا ئێوە لاشەیەکی لەناوچوو سزا ئەدەنو ڕۆح و گیان تەنها بەدەست خودایە.

قەیسەر فەرمانی دا کە هەڵی واسنو تیر بارانی بکەن بۆ ئەوەی بترسێتو پەشیمان ببێتەوە... هەرچییانکرد سوودی نەبوو ..دوایی‌تر ، فەرمانی‌دا کە مەنجەڵێکی زۆر گەورەی پڕئاوی لەکوڵ بهێننو عەبدوڵڵای تێبخەن، کەمەنجەڵە گەورەکەیان هێناو عەبدوڵڵایان بەدەستو پێ بەستراوی بەرەولای برد، عەبدوڵڵا گریا، قەیسەر وایزانی لەترسا دەگری، بۆیە کەپرسیاری هۆی گریانەکەی لێکرد وتی: بۆ ئەوە دەگریم کەتەنها یەك ڕۆحم هەیە ، حەزم دەکرد سەد گیانم هەبوایەو هەموویەك لەدوای یەك لەپێناوی خوادا دەرچووناپە...

پاشان بەندیانکردو ئافرەتێکی زۆر جوانیان لادانا، بۆئەوەی تووشی فیتنەی بکەن، لەوتاقیکردنەوەیەشدا دەرچوو، ئنجا گۆشتی بەرازو عارەقیان بۆدانا سێ ڕۆژ بەبرسیەتی مایەوەو نەچوو بەلای‌دا...

ئنجا قەیسەر بانگی‌کردو وتی: سەرم ماچ بکە بەرەڵات دەکەم، وتی: برادەرەکانیشم ؟ وتی: بەڵێ ...(عەبدوڵڵا) هەستاو سەری ماچ کرد..کە گەڕایەوە مەدینە لەگەڵ دیلە ئازادکراوەکانی‌ترداو ئەمەی بەگریانەوە بۆ خەلیفە عومەر گێڕایەوە، حەزرەتی عومەر هەستا سەری ماچ کردو فەرمووی: هەقە لەسەر هەموو موسڵمانێ سەری عەبدوڵڵای کوری حوزافە ماچ بکات... هەموو یارانی حەزرەت ﷺ کە لەوێ بوون هەستانو یەك یەك سەریان ماچ کرد...

فرمێسکی ئەبو جەندەل :

خەریك بوو حەزرەت ﷺ پەیمانی ڕێکەوتنی حودەیبیە مۆربکات لەگەڵ کافرەکاندا، کەیەکێ لەبەندەکانی ئەوەبوو ئەگەرکەسێك لەقورەیش هات موسڵمان بوو بیگێڕنەوە بۆ مەککەو ئەوەش کە موسڵمانەو کافر دەبێو دەچێتەوە ناو قورەیش نەگێڕدرێتەوە

...لەوکاتەدا (ابو جندل) کە کوڕی (سهیل کوری عەمر) بوو گەیشتە لای موسڵمانان کەلەمەککەوە رای کردبوو، قورەیشیەکان وتیان دەیبەینەوە، حەزرەتیش بۆ ئەوەی شەڕهەڵنەگیرسێتەوە فەرمووی قەیناکە بیبەنەوە ! ئالێرەدا (ئەبو جەندەل) بەدڵی شکاوو چاوی پڕ لەئەسرینەوە وتی: موسڵمانینە ئەم گێڕنەوە بۆ لای کافران، لەکاتێکدا من بە موسڵمانی هاتووم بۆ لاتان ، نابینن چی سزادراوم ،ئەوە جێگاکانی دیارن بەلاشەمەوە؟!

حەزرەت ﷺ کەدوورتر دەیڕوانیو فراوانتر بیری دەکردەوە، فەرمووی: ئارام بگرە... خوا چارەیەکت بۆ دەدۆزێتەوەو رزگارت دەکات... بەڕاستی دیمەنێکی دڵتەزێنە، کەچی لەگەڵ ئەوەشدا ئەبوجەندەل لەڕقا لەئایین وەرنەگەڕاو فەرمانبەرو گوێڕایەڵی حەزرەت بوو ﷺ...تاوەکو هەروەك حەزرەت ﷺ فەرمووی: فرسەتی بۆ هەڵکەوتو لەگەڵ چەندەها موسڵمانی چەوساوەی مەککەدا کەڕایان دەکرد نەدەهاتنە مەدینەو لەو شاخو چیاو دەشتە ریٚیان لەقافڵەی قورەیش دەگرتو کێشەیان بۆ دەنانەوە... تا قورەیشیەکان بەناچاری هاتنە لای حەزرەت ﷺ کە ئەو کەسانە وەربگریو ئیتر ریٚیان پیٚنەگرنو زیانیان لیٚنەدەن..

فرمێسکی عومەری کوڕی عەبدولعەزیز :

عومەری کوڕی عەبدولعەزیز بەپێنجەم خەلیفەی راشدین دائەنرێتو توانی لەنزیکەی دووساڵی ماوەی حوکمەکەیدا دادپەروەری بچەسپێنیٚو ، موسڵمانان ئاسوودە بکات...رۆژێك (فاطمة)ی هاوسەری دەیبینیٚ بەکوڵ دەگری ! لیٚی دەپرسیٚ چی قەوماوە وا دەگریت؟ ئەویش وتی: ئای بۆ تۆ فاتیمە من بوومەتە کار بەدەستی ئەم ئوممەتەو ، ئێستا بیردەکەمەوە لەهەژاری برسیو نەخۆشی بیٚچارەو داماوی بیٚجلو بەرگو هەتیووی بیٚنەواو ستەملێکراوی بیٚدەسەلاتو غەریبو دیلو پیاوی پیرو بێوەژنی تەنهاو کەسانی هەژاری خاوەن مناڵی زۆرو هاوشێوەکانیان لەسەرتاسەری قەڵەمڕەوی یەکەمدا، ئنجا من چاك دەزانم کە خوا لەبارەی هەموو ئەوانەوە موحاسەبەم دەکات رۆژی قیامەتو حەزرەتیش ﷺ لەجیاتی هەموویان یەخەم دەگرێت... منیش دەترسم نەتوانم وەڵام بدەمەوەو هیچ حوججەیەکم نەبێت ! جا من بۆ ئەوە شیوەن دەکەم !...

فرمێسك شاردنەوە!

حەسەنی بەصری دەڵێت: ئەگەر پیاوباشێك لەکۆڕێکدا دڵی پڕببێتو نەتوانیٚ خۆی بگرێت ئەوا لەترسی ئەوەی کە تووشی رووپامایی بیٚ کۆڕەکە بەجیٚ دەهێڵیٚ.

ئیبن الجوزی دەڵێ: (ابن سیرین) بەرۆژ رووخۆش و دەم بەپێکەنین بوو لەناو خەڵکدا، بەشەویش فرمێسکی بەندایەتی بۆ خوا دەڕشت، هەر ئەتووت خەڵکی شارێکی کوشتووەو بۆ گوناهەکانی دەگری .

(قاسم کوری‌محمد) دەڵێ؛ ئێمە لەگەڵ (ابن مبارك) دا زۆر گەشتمان دەکرد، زۆرجار بەدڵمدا دەهات، باشە ئەم پیاوە هەروەك ئێمە نوێژدەکات و بەرۆژوو دەبێت و حەج دەکات و تێدەکۆشێ، ئاخر بەچی واناوداروپایەبەرز بووە ؟ تا رۆژێك لەماڵێك بووین بۆنان خواردن چراکەیان تێکچوو کوژایەوە ، کە چاکیان کردەوە فرمێسکم بینی بەچاوی (ابن مبارك)ەوە... ئنجا تێگەیشتم کە ئەو پیاوە لەئێمە زیاتر لەخواو لەرۆژی دوایی دەترسیّ و بەوەش ئاوا چۆتە پێشەوە، هەرئەوەندە چراکە کوژایەوەو تاریکی داهات، یادی قەبرو قیامەت فرمێسکی هێنا بەچاوانی‌دا...

بەڵێ قیامەت ئەو رۆژەیە کە (ابی حازم) یشی هێنایە گریان، کەڵێیان پرسی وتی: ئەم ئایەتەم دەخوێندەوە کاری تێکردم ﴿ وبدا لهم من الله ما لم يكونوا يحتسبون ﴾ الزمر /٤٧ واتە: شتانێکی وایان بۆ پێش دێت لەخواوەو شتی وادەبینن کە هەرگیز حسابیان بۆ نەکردووەو بەخەیاڵیاندا نەهاتووە !

ئەڵێی دۆزەخ تەنها بۆ ئەو تاوی سەندووە؟!

لۆمەی (یزید الرقاشی) کرا لەسەر فرمێسکەکانی و پێیان وت: چی‌یە دەڵێی دۆزەخ هەر بۆ تۆ دروست کراوە؟ ئەویش وتی: جا بۆ وانیە ؟! ئەی دۆزەخ بۆ من و هاوەڵانی من و ئینس و جن دروست نەکراوە؟ ئەی نەتانخوێندۆتەوە لەقورئاندا کە دەفەرموێ: ﴿ سنفرغ لكم أيها الثقلان ، فبأي الاء ربكما تكذبان، يا معشر الجن والانس ان استطعتم ان تنفذوا من أقطار السماوات والارض فانفذوا لاتنفذون الا بسلطان ، فبأي الاء ربكما تكذبان ﴾ الرحمان/ ٣٤ .

حەسەنی بەسریش دەگریاو دەتووت بەتەنها دۆزەخ بۆ ئەو دروستکراوە، لێی پرسرا بۆ فرمێسکت وشك ناکات، وتی: دەترسم خوا بمخاتە دۆزەخەوەو هیچ منی لا مەبەست نەبیّ و گوێم پیّ‌نەدات !

ئنجا دەیووت : ئاخر دەترسم خوابەیەکیّ لەگوناهەکانم لێم برەنجیّ و بفەرموێ: بڕۆ من لێت خۆش نابم ...

رۆژێك كە ئاویان بۆ هێنا رۆژووەكەی بشكێنێ ، بەچاوی پڕ لەئەسرینەوە وتی: داوای كافرانی دۆزەخم كەوتەوە یاد كە دەڵێن : ﴿ ان افیضوا علینا من الماء ﴾ وەلاّمیشیان دەدرێتەوە ﴿ ان الله حرمهما علی الکافرین ﴾ الاعراف/ ٥٠ .

هارونە رەشیدیش كەساڵێك جیهادی دەكردو ساڵێكیش دەچوو بۆ حەج لەسەرە مەرگیدا گریاو وتی: (وا سوأتاه من رسول الله) ئای لەو حەیا چوونەمان كەدەگەینەوە بەحەزرەت ﷺ !

تەرازووی فرمێسك :

فرمێسك بۆشتنەوەی گوناهو پاكردنەوەی دڵو دەروونە ، راستێتی ئەو فرمێسكەش بەوە دەردەكەوێ ، كە كارو كردەوەی ئەو كەسە بكێشرێ ئەگەر چاك بوو چاكەو وەگەرنا دەدرێتەوە بەسەرخاوەنەكەیدا... ئاشكرایە تیمساحیش فرمێسك دەرێژێ، بەلاّم ئاخۆ فرمێسكەكانی شفاعەتی بۆ دەكەن و كارو كردەوەی جوان دەكەن...؟؟!

دەڵێن راوچییەك كۆمەڵێ چۆلەكە لەرۆژێكی ساردو سەرماو زریاندا راودەكاتو یەك یەك ملیان هەڵدەكێشیو فڕێیان ئەداتە توورەكەیەكەوە بەهۆی ساردو سەرماو رەشەباشەوە ئاو بەچاویا دێتە خوارەوە !

چۆلەكەیەك بەوی‌تریان دەڵێ: سەیركە چەندە دڵی نەرمە و چەند بەسۆزو میهرەبانە،ئەوەتا بۆمان دەگری ... ئەوی تریش لەوەلاّما پێی دەڵێ: سەیری فرمێسكی چاوی مەكە سەیری ئیشی دەستی بكە !

پیاوێك لای قازییەك دانیشتبوو شكاتكەرێك هات دەگریا ، پیاوەكە دڵی بۆی جولاّو بەقازییەكەی وت: وا ئەزانم ئەم پیاوە راستدەكاتو ستەمی زۆری لێكراوە!؟ ئەویش لەئەزموونی خۆیەوە پێی وت: برا پەلەمەكە لەحوكمەكەتدا، تۆنازانی براكانی(یوسف)یش كەتنەكەیان كردو بەگریانەوە هاتنەوە لای باوكیان...

هەر لەم سەردەمەشدا ئەتاتورك كەكەس نازانێ باوكی كێیە ؟ هات خۆی لەموسڵمانان كرد بە ئەولیا ، تاكارەكانی بۆ چووە سەرو پاشان ئەوكارەی بە ئیسلام كرد كەمەگەر هەر حەرامزادەی وەك ئەو كردبێتی!

ئەم تاوانبارە چەندەهای پێهەڵخەڵەتا ، تەنانەت ئەحمەد شەوقی شاعیر ، هۆنراوەیەكی لەسەر هۆنیەوەو ئاواتی خواست كە خالیدێكی تورك بێو جێی خالیدی عەرەب بگرێتەوە !

فرمێسکی بەننا :

(بەننا) قوتابی بوو لە(دار العلوم) زۆر بیری کردەوە لەحاڵی موسڵمانانو لە چۆنیەتی چارەسەرکردنی ، چووە لای کۆمەڵێ زاناو کەمێکیان وەڵامیان دایەوەو بڕیاریاندا کەبەیەکەوە بچن بۆ لای(ئەحمەد باشا تەیمور) ، کاتێ چوونەماڵەوە بۆلای، زۆر بەجوانی پێشوازی کردنو هەمووانی دەناسی تەنها ئەم لاوە تازە پێگەیشتووە نەبێت، کە (بەننا) بوو...

کاتێك لەجیاتی ئەوانیش کەوتە قسەو ، وەك کۆستکەوتوو جەرگ سوتاوێك کەوتە باسی حاڵی خراپی موسڵمانان خۆی پێنەگیراو گریا ، ئامادەبوانیش هەموو گریانو سەرەنجام بڕیاریاندا بۆ بەرگری لەئاینی پیرۆزی ئیسلام لەبەرامبەر هێرشی ناڕەوای ناحەزاندا گۆڤارێك دەربکەن بەناوی(الفتح)و سەرنووسەرێتی گۆڤارەکەیان سپارد بەنووسەری گەورە (محب الدين الخطيب) .

(بەننا) لەوتەیەکیدا دەڵێ: (بڕوام پێ بکەن برایان ، لەداخو خەمدا دڵم توایەوەو بۆ حاڵی موسڵمانان کە جار لەدوای جار تووشی بەڵاو ناڕەحەتی دەبن، ویستم ناڕەزایی دەربڕم ، بەڵام بۆکێ؟ هەرچی سەرم هێناو سەرم برد کەس نیە لەگەڵانی دوورو نزیك میهرەبان بن لەگەڵمان، هەمووی کۆتو پێوەند لەجووڵەی خستوون... ئەوە زۆرکاری تێکردمو گریام ، وە ئەگەر ئەو تۆزە هیوایە نەبێ کە موسڵمانان هەستنەوەو فریای خۆیان بکەونو یەك بگرن ، بەراستی مردن چاکترە لە ژیانی زیللەتو ریسوایی) .

ئەم فرمێسکانە بردی بەرەو کارکردنو هەوڵدان بۆ هۆشیارکردنەوەی موسڵمانانو وتی: (ها انا) ئەوەمنم ، وەرن با کۆببینەوە لەسەر خێر ، لەسەر هەوڵو تێکۆشان بۆ ئیسلام ، نزیکەی بیست ساڵ هەوڵیدا بێ سرەوتن، لەگەڵ ئەو هەموو سەرقاڵییەیدا، توانی سەردانی چوار هەزار شارو شارۆچکەو گوندبکاتو بانگی خواییان پێ بگەیەنێ، نەك هەر لەمیسر بەڵکو هەر لەژیانی خۆیدا توانی بانگەواز بگەیەنێتە ولآتانی تریش ، بەویستی خوا ئەو بەشەهیدی سەری نایەوەو بانگەوازەکەشی لەگەڵ ئەو هەموو کۆسپەی کەبەردەوام دەهێنرێتە رێی، توانی لەزیاتر لەحەفتا دەوڵەتدا رەگ داکوتێو هۆشیارییەکی وا بخوڵقێنێ کە (ان شاء الله) پاشە رۆژ بۆ ئیسلامە...

هەوڵو تێکۆشان سەر لەنوێ بۆ ئیسلام !

(بەننا) خۆی تێکۆشەرو لێبڕاو بوو بۆ خوا، نوێکەرەوە بوو، بانگی خوایی دایەوە بەگوێی مەردوومدا... ڕۆژێك لەبەردەم هەزاران کەسدا وتی: من ئەمڕۆ نەهاتووم وەك (خطیب) ێك کەوتارتان بۆ بدەم بەڵکو وەك (خـاطب) ێك هاتووم کە خوازبێنی سەروماڵتان بکەم بۆ بەرنامەکەی خوا چونکە پەروەردگار دەفەرموێ: ﴿ ان الله اشترى من المؤمنين انفسهم واموالهم بأن لهم الجنة ﴾ تا ﴿ وذلك هو الفوز العظيم ﴾ التوبة : ١١١

جارێکیتر لەبەردەم نزیکەی چل هەزار کەسدا لەشاری (طنطـا)وتاریداو باسی (صناعة الموت)ی کرد، کە چۆن زۆرکەس هەیە نازانێ چۆن بمرێتو، خۆی دەفرۆشێ بەشتێکی کەمو بێنرخ...جالەبەرئەوەی زۆر لەشوێنکەوتووانی ڕێبازی شاذلی لەوێدا بوون ، نموونەی هێنایەوە بەدوعاکەی شێخ (ابي الحسن الشاذلي) کە دەڵێ: اللهم ارزقنا الموتة المطهرة ، ئنجا وتی : دەزانن (الموتة المطـهرة) چییە ؟ دەستی بەرزکردەوەو هێنای بەملی خۆیداو ، پاشان وتی: شەهید بوون ئەو مردنە پاککەرەوەیەیە ، کەخوا بەهۆیەوە لەهەموو گوناهەکان خۆش دەبێ .

ئەم وتانەی (بەننا) هەروەك کارەبا خەڵکەکەی گرتو رای چڵەکاندنو فرمێسکی پەشیمانی پێ ڕشتنو ، وانەیەکی وایان وەرگرت کە سەرو ماڵیان ببەخشن بەخوا... پەراوی (دموع في ساحة الدعوة) محمود المنير.

فرمێسکی کاك ئەحمەدی شێخ :

حاجی کاك ئەحمەدی شێخ ساڵی ١٧٩٣ز لەشاری سلێمانی لەدایك بووەو لەساڵی ١٨٨٧ز هەرلەوێ لەتەمەنی (٩٤) ساڵیدا کۆچیدوایی کردووە (گۆڤاری کۆڕی زانیاری کورد/ بەرگی یەکەم/ بەشی یەکەم) .

ئەم زاتە دەڵێن حەزرەت ﷺ لەخەودا مژدە بەدایکی ئەداو هەر لەخەویشدا بۆی ناو ئەنێ (کاك ئەحمەد)...

بەڵێ... بەقەدەری خوا کاك ئەحمەد لەگۆڕەپانی ئیسلامەتیو خواناسیدا لەسلێمانی سەری هەڵداو بووە کەسایەتیەکی جیهانیو بانگخوازێکی مەزن بۆ گەیاندنی پەیامی خوایی...

مەکتوبانی کاك ئەحمەد کەرەنگە ژمارەیان (٩٩) مەکتوب بێت، بەڵگەن لەسەر پایە بەرزی ئەم زانا خواناسە ، جا لەمەکتوبی (ئەسەفییات ـ خەمەگەورەکان) دا کەباسی باری

کۆمەڵایەتی نزیکەی سەدو پەنجا ساڵ لەمەوبەری کوردستان دەکات دەڵێت : (بۆم سەلماوە کە گەورە پیاوانی ئەم سەردەمە هەرکەسە قسەیەکیان رووبەڕوو بکاتەوە با بۆ سوودی خۆشیان بێت، ئەگەر باس لەدەرخستنی عەیبو کەمو کورتیەکان بێت، ئەوا خێرا دڵیان دەڕەنجێتو دڵ پیس دەکەن .هەر بۆیە زۆرجار دڵسۆزانو خەمخۆران هەڵوێستیان نەبووەو بێدەنگ بوون، بەڵام من هەردەم گوێنادەمە ئەو زیانەی رووبەڕووم دەبێتەوەو دڵ شکاندنی ئەو پیاوە بەرزانە بەباشتر دەزانم ، ئەگەرچی چەندەها جار گوتوومەو ئێستاش جارێکیتر دەڵێم: تاوەکو ئەوئەرکەی لەسەرشانمە هێندەی توانای خۆم جێبەجێی بکەم . لەریوایەتێکدا هاتووە کەلەئاخری زەماندا بەهۆی زۆری داخو مەخابنەکانەوە (يذوب قلب المؤمن)واتە: دڵی مرۆڤی خاوەن باوەڕ دەتوێتەوە، بۆیە بۆ مەبەستی خۆ قوتارکردن لەم حاڵەتەو بەمەبەستی پراکتیزەکردنی دڵسۆزیمو بۆ ئارامی دڵو دەروونم ، چونکە شکات کردنو دەربڕینی ئەوەی کەلەناخدا هەیە دەبێتە هۆی سووك بوونی خەمو خەفەت ، هەندێك لەداخو خەمە بێ کۆتاییەکانم دەخەمە بەردەستتان).

ئنجا کاك ئەحمەد بەدرێژی دەکەوێتە باسی خەمەکانی بۆ نموونە دەڵێ:

(زۆر جار گەورە پیاوان لەکارێکدا تەنها چاویان لەسوودێکی کەمەو ئیتر (سلبیات)ی ئەوە لێك نادەنەوە کەلەوانەیە بەهۆی ئەوکارەوە موسڵمانان تووشی سەدان زیان بن) .

(ئێستا رۆژ بەرۆژ بەرەو خراپتر دەڕۆینو کارگەیشتۆتە ئەوە کە ئەگەر لەتوانامدا بوایە سەری خۆم هەڵدەگرت ، لەترسی _ مما لايطاق من سنن المرسلين _ واتە ئەو سزایەی کە خوا دەینێرێ بۆ ئەوانەی کەبەگوێی بەرنامەی پێغەمبەران ناکەنو کەسیش ناتوانێ بەرگەی بگرێت) .

(جێگای داخە بەلامەوە کە ئەوانەی خواپەرستو پارێزکارن لەلای سەرکردەکانەوە بەرێزنینو قسەیان ناڕوات ، بەڵام ئەوانەی کەماستاوچیەتیو مامەحەمەییان بۆ دەکەن هەمیشە لەریزی پێشەوەو لەسەرووی خۆیانەوە بەعەیزەتەوە سەیریان دەکەن هەروەك لەفەرموودەدا هاتووە (يذلون من أعزه الله ويعزون من أذله الله).

(یەکێکیتر لەو داخە گەورانەی کە زۆر دڵم ئازاردەدات ئەوەیە کەداوێن پیسیو شەراب خواردنەوەو نوێژنەکردنو دزیو چەتەییو کوشتو کوشتار گەیشتۆتە ئاستێك کەبەئاشکرا خەشمو قینی خوای گەورە دەبارێن بەسەرماندا).

پاش هەڵڕشتنی خەمو داخەکانی، کاك ئەحمەد کۆتایی بەمەکتوبەکەی دێنیێو دەڵێ:
(براکان ئەگەر رۆژێك لەرۆژان پێویستمان بەباران هەبوو وخوای گەورە بۆی باراندین، ئەوا بزانن کە هۆکەی قبوولٚ بوونی دوعای پیاوچاکێکی خوایە، ئەگینا ئێمە شایەنی هەموو سزایەکین جا سەلامی خوا لەسەر ئەوەبێت کەدوای هیدایەت دەکەوێو خۆی دەپارێزێ لەخراپەو تیاچوون، وەدەگری لەخەمو خەفەتی بانگەوازو حاڵی خراپی خەڵکدا)...(پاشان خۆی دەستی کرد بەگریان) .
بەڵێ... کاك ئەحمەدی بانگخواز لەترسی باری مەسئوولیەتو قورسی ئەدای ئەمانەتو ناحاڵیەتی خەڵكو دوور لەخوایییان گریاو فرمێسك هۆن هۆن بەچاوەکانیو بەسەر کوڵمو ریشیدا هاتنە خوارەوە !
(پرۆژەی مەکتوباتی کاك ئەحمەدی شێخ بەدەستەوەیەو بەندە ئامادەی کردووەو کاك لەهۆن قادریش لەفارسیەوە دەیکات بەکوردی ، بەمەش هەموو مەکتووبەکانی کاك ئەحمەد دەکرێنە کوردی، کە مامۆستا ملا عبدالکریم تەنها (٥٠) مەکتوبی وەرگێڕاوە ، داواش دەکەین هەرکەس شتێکی لەبارەی کاك ئەحمەدەوە لایە بۆمان بنێرێ) .

(٦) رێبوارانی رێ!

ژیان گەشتێکەو هەموو رێبوارین، شاعیرەکان بەهۆنراوە یادەوەری یان تۆمارکردووە، جائیتر ئەگەر ئەزموونی ژیان بێت یان تۆمارکردنی ئەو دیمەنانە بێت کەلەو رێگەیەدا دیویانە، هەیانە زۆر بەوەستایانە بەوشەی جوان تابلۆی جوانی نەخشاندووەو هەشە لەپەراوێکدا چی بەچاك زانیوە تۆماری کردووە...هی واش هەیە لەرێی ئامۆژگارییەوە ئەزموونی خۆی بەخەڵکی وتووەو ...هەندێکی تریش خەڵکانی دەوروبەریان ژیاننامەیان بۆ نووسیونەتەوەو ... زۆر خەڵکیش هەروا دێنەدنیاوەو هەرواش لێی دەردەچن بەبێ ئەوەی کە هیچ لەبارەیانەوە بزانرێت!

گۆران و گەشتەکەی:

گۆران گەشتێك دەکات بۆ قەرەداغو زۆر شاعیرانەو لێزانانە، تۆماری ئەو دیمەنو تابلۆیانە دەکات کەدیونیو ئەمەش بۆ خۆی خزمەتێکە بەوێژەو ئەدەبی کوردیو خوێنەر پاش چەندەها ساڵ، بەخوێندنەوەی ئەو هۆنراوەیە هەروەك گۆران وێنەکان دێنەوە بەرچاویو تامو چێژی خۆی لێوەردەگرێت، بۆ نموونە کەدەڵێت:

عاسمانی شین‌و ئەستێرەکانی
پێدەکەنین بۆ بەری بەیـانی
گلۆپەکانی سـەرجـادەو کـــۆلان
زەرد هەلگەڕابوون، کزکز ئەسوتـان
دەرژا لەســەردا کـزەی بەیان
ئەیلەرانەوە کولە و پەردەکان
شــاری پـە نجـەرەو دەرگـا داخـستوو
وەك یەك گیاندارو بیٚگیان تیانووستوو
*   *   *
ڕۆژ رەمێك بەرزبوو، دا پەڕینە چەم
ئاوشین، مەرمزە سەوزو گولٚ بەدەم
عەکسی سەوزایی رووی پڕ لەرەی ئاو
تیـا ئـەشکایـەوە پـرشنگی هەتـاو !
ڕەنگ رەنگ پە پوولە ئەفرێ زەلاو زەل
گـا کـناچـەی پـۆڕ، گـاجـریـوەی مەل
هەوای پڕشنەی چەمی ئەلەرزان
پێی ئەهاتە جۆش کوورەی شادیی گیان!
لەژوورمانەوە پردێکی رووخاو
سێبەری کرکی ئەکرد بۆ پەنگاو!
شــارە مێروولـەی ئـاو پەنگاوی قوولٚ :
پۆل پۆل ماسی بوو ئەیکرد جمەو جوولٚ!
ئـامانە مل چـەم سـوار لەشوێن سوار
شلپ و هووڕکەوتە ناو تەنکاوی بوار
ولاٚخ رووی ئاوی دەکرد سمکاری
ئە پـڑا بـارانـــی دوڕو مرواری !   (دیوانی گۆران)

هەموو لەگەشتداین :

(ابن القيم) دەڵێ: (خەڵكی لەوساتە وەختەوەی كەدروست بوون گەشتیارن ، ژێر دەزانێ كە ئەم گەشتە ناڕەحەتیو مەترسی تێدایەو، مەحاڵە بەتەمای خۆشیو چێژوەرگرتنو پشوودان بێت، دیارە ئەم شتانە لەدوای كۆتایی هاتنی گەشتەكە بەدەست دێن) الفوائد

لەم گەشتەدا هەیە ئامانجی دروست بوونی نازانێو نافامێ بەرەو كوێ مل ئەنێ و كوێرانە پەل ئەكوتێ ! شاعیری سەردەم(اليا ابو ماضي) لەجیاتی ئەو دەستەوتاقمە دەڵێت:

جئت لا أعلم من أين ؟ ولكني اتيت

ولقد ابصرت قدامي طريقاً فمشيت

وسأبقي سائراً شئت هذا ام ابيت

كيف جئت ؟ كيف ابصرت طريقي ؟ لست ادري

هاتووم ، نازانم لەكوێوە؟ بەلأم هاتووم

لەبەر پێی خۆمەوە ڕێگایەكم بینی ڕۆیشتم

بەردەوامیش بمەوێ یان نەمەوێ دەڕۆم

چۆن هاتم ؟ چۆن ڕێم بینی ؟ ...نازانم

بەراستی ئەمە ئەو تاریكاییو گومڕایی‌یە كە قورئان باسی دەكات، ئەگەر كەسێك خوا نوورو ڕووناكیو هیدایەتی نەداتێ ئاخر لەكوێوە بەدەستی دەهێنێت ؟!

نوورو تاریكی‌یەكان :

ڕێبوارانی ڕێ كاتێك گوێ نادەنە سەرقافڵەچیو كاروانی هەق، ڕێون دەكەنو لەدەشتی كاكی بەكاكی‌دا تینوو برسی دەبن، لەدوورەوە (سراب) تراویلكە دەبینن و دڵی پێخۆش دەكەن، وادەزانن ئاوە، كاتێك بەهەر حاڵێك دەگەنە لای سەیر دەكەن خەڵەتاون و هیچ نیە !.

﴿ والذين كفروا اعمالهم كسراب بقيعة يحسبه الظمان ماء ، حتى اذا جاءه لم يجده شيئاً ، ووجد الله عنده فوفاه حسابه ، والله سريع الحساب ﴾ النور ٣٩ .

واتە: ئەوانەی كە ڕێبازی كوفریان گرتۆتە بەر، كردەوەكانیان وەك تراویلكە وایە لەبیابانێكدا، كەسێكی تینوو وابزانێت ئاوە، بەهەزار ناڕەحەتیو تالوكە بیەوێ بگاتە لای ، كاتێ گەیشتە لای دەبینێت هیچ نیە، ئەوساش كاتێك بەخۆی دەزانێت ژیانی كۆتایەو

قیامەت بەرپابووە، خوایش ئامادەیە لەلایداوبەگوێرەی کردەوەی لێ دەپرسێتەوە ، وەخوا بەخێرایی لێپرسینەوە ئەنجام ئەدات.

بۆ زیاتر تێگەیشتن لەشەوی یەڵدای ئەو تاریکی ئەموستەچاوەیان قورئان نموونەیەکی تریان بۆ دێنێتەوەو هەر بەدوای ئەو ئایەتەدا دەفەرموێ :

﴿ او كظلمات في بحر لجي يغشاه موج من فوقه موج من فوقه سحاب، ظلمات بعضها فوق بعض اذا اخرج يده لم يكد يراها ومن لم يجعل الله له نوراً فما له من نور﴾ النور/ ٤٠ واتە: یاخود کردەوەیان وەك چەندەها تاریکایی‌وایە کەلەناو دەریایەکی قوڵدا شەپۆل لەسەر شەپۆل بدات بەسەریدا، لەسەروشیەوە هەورێکی تاریك هەبێت، تاریکیەکان چین لەسەر چین نیشتبن، ئالەم کاتەدا کە:

١) دەریاکە زۆر قووڵەو تا قووڵتریش بێت رووناکی نایگاتیّو تاریکتر دەبێت .

٢) شەپۆلێك لەناو دەریاکەدا بەری رووناکی بگرێ.

٣) شەپۆلێك لەسەر ڕووی ئاوی دەریاکەدا بەری رووناکی بگرێ .

٤) لەسەرووی هەموویانەوە هەوریش بەری خۆری گرتبێ.

بەڵێ...ئەم هەموو تاریکایی‌یە لەسەریەك بێت و کەسێك لەناو ئەم قووڵایی دەریایەدا لە (ژێر دەریایی‌یەك)دا بێت دەستی دەربهێنێ دەستی خۆی نابینێ !

جادیارە کەسێ دەستی خۆی نەبینێ ئەوا رێی خۆی‌و دەوروپشتی نابینێ، واتە ناتوانێ بجووڵێ ، مەگەر کوێرانە پەل بکوتێ !

جا ئالێرەدا ئەگەر خوا نوور رووناکی نەدات بەم کەسە ، نوورو رووناکی بەهیچ جۆرێك لەهیچ شوێنێکەوە دەست ناکەوێ !

(٧) حاڵی رۆژئاواو ئەورووپا !

ئەوانەی لەم گەشتەی ژیاندا ، رووناکەنە بەرنامەی خواو نابنە بەندەی راستەقینەی خوا، بیانەوێ‌و نەیانەوێ، بزانن یان نەزانن دەبنە بەندەی هەواو ئارەزوو ، وە دەکەونە ماددە پەرستی...

قورئان دەفەرموێ: ﴿ افرأيت من اتخذ الهه هواه وأضله الله على علم وختم على سمعه وقلبه وجعل على بصره غشاوة فمن يهديه من بعد الله أفلا تذكرون، وقالوا ماهي الا حياتنا الدنيا نموت ونحيا وما يهلكنا الا الدهر ومالهم بذلك من علم ان هم الا يظنون ﴾ الجاثية/٢٤ واتە: ئایا نابینی ئەوکەسەی کەویستو ئارەزووی خۆی کردۆتە خوای

خۆی؟! بەهۆی ئەوەوە خواش گومڕای کردووە کەزانیوویەتی شایانی ئەوەیە، لەئەنجامی بەد هەڵوێستی خۆیدا مۆری ناوە بە گوێو دڵیاو پەردەشی هێناوە بەسەر چاویدا. جا ئیتر کێهەیە جگە لەخوا هیدایەتو ڕێنموویی بکات، ئایا بیرناکەنەوەو ئامۆژگاری وەرناگرن.

خوانەناسان دەیانوت: ژیان تەنها ئەم ژیانی دنیایەیە، دەمرینو دەژینو هەر ڕۆژگارو زەمانەیە کە دەمان مرێنیو هیچی تر! جا ئەوانە وەنەبێت لەسەر بنچینەی هیچ جۆرە زانستیو زانیارییەك ئەوە بڵێن، بەڵکو تەنها پشت بەگومانو دوودڵی دەبەستن.

هەروەها لەسوورەتی(الفرقان)ئایەتی ٤٤/ دەفەرموێت: ﴿ أرأيت من اتخذ الهه هواه أفانت تكون عليه وكيلا ، ام تحسب أن أكثرهم يسمعون أو يعقلون ، ان هم الا كالانعام بل هم أضل سبيلا ﴾ واتە : ئایا نابینی ئەوکەسەی کە ئارەزووی خۆی کردۆتە خوای خۆی ؟ ئایا تۆ دەتوانیت ئەوانە بپارێزیت لەلادانو سەرکەشی؟ ئایا وادەزانیت زۆربەی ئەوانە دەبیستن، یان دەفامن ، ئەوانە وەکو ماڵاتنو بگرە لەوانیش سەرگەردانترو گومڕاترن !

پێغەمبەریش ﷺ لەبارەی ماددە پەرستانەوە دەفەرموێ: ﴿ تعس عبدالدينار تعس عبدالدرهم ...﴾ بخاري

واتە: سەرگەردانو پەرێشان و بەدبەختە بەندەی دینارو بەندەی درهەم !

ئەم ماددە پەرستیەی کەلەلای خوانەناسان دەیبینین ، ڕاستی ئەم فەرموودانە دەسەلمێنن ، ئەوە ئەوروپا کەساڵانە زیاتر لە حەوت سەد هەزار ئافرەت بازرگانی پێوەدەکرێو لەم بازرگانییە ناڕەوایەوە نزیکەی (٧) ملیار دۆلار دەست کەوتیان دەبێت! مەگەر هەر خوا بۆ خۆ بزانێ بەدبەختیو چارەڕەشیو داماوی ئەو ئافرەتانە بەدەست تۆڕەکانی مافیاو گورگە ئادەمییەکانەوە !

بەهەزارەها چیرۆکی جەرگ بڕ دەگێڕنەوە و مووی سەر ڕاست دەبێتەوەو موچڕکە دێت بەگیاندا ! جا کەدێنە سەرباسی (ماف) یش هیچیان نەهێشتۆتەوەو گوایە لەسەر ئازاردانی گیانەوەرێك دێنە مەیدانو کۆمەڵەکانی پاراستنی گیانەوەران ڕاست دەبنەوە!

زانایانو بیریارانی ڕۆژئاواش زەنگی مەترسی ناوبەناو لێدەدەنو دەڵێن کورگەلینە ، کاروابڕوات واین لەقەراخی کەندەڵانی تیاچووندا...

پەڕاوێك بەناوی (امة في خطر) باسی گەندەڵیو خراپی پرۆسەی خوێندنو تێکەڵاوی کوڕانو کچانی ئەمریکا دەکاتو بەرپرسانیان ئاگادارەدەکاتەوە کە فریای میللەت بکەون... بۆیە سەرۆك (بۆش) پرۆژەی جیاکردنەوەی کوڕو کچی لەخوێندندا

ئەمساڵ خستە بەردەم کۆنگریسی ئەمریکی، کە تاوتوویٚ بکریٚو وابڕیارە کوڕ بەجیاو کچ بەجیا بخوێنێ، وەبەنیازن ئەو قوتابخانانەی کەتێکەلاْوبن زیاتر لەلایەن دەوڵەتەوە هاوکاری بکرێن! (تۆڕی ئینتەرنێت ـ پێگە ئیسلامییەکان).

هەرچەندە لەئەڵمانیاش هەمان نیازیان هەیەو هەنگاویشیان بۆ ناوە ، کەچی بەداخەوە تووتییەکانی ولاٚتە بەناو ئیسلامییەکان، تازە بەتەمان بەرەو ئەو کەندەلاٚنو نەگبەتی تێکەڵکردنە هەنگاوی بیٚخێریان بنێن !

ڕەنگە ناهەقیشیان نەبێت کوردواتەنی(دەنگی دەهۆڵ لەدوور خۆشە !) (شایانی باسیشە کە(١٦٧) قەشەی ئەمریکی لەم ماوەیەدا لەکارەکانیان دەرکران لەسەر کاری بەدڕەوشتی لەگەڵ منالٚدا ! کە ئەمەش نیشانەی شیرازە بچڕانو نەمانی بەها کۆمەلاٚیەتیە بەرزەکانە لەو کۆمەڵگایەدا !) تۆڕی ئینتەرنێت.

(٨) مەکۆی سەرکەوتن!

دیارە سەرکەوتنو سەرفرازی دنیاو قیامەت ئاواتی هەموو مرۆڤێکی ژیرە، جا بەرەو ئەو سەرکەوتنو سەرفرازییە ئەوە چەند ڕێنمایو ئامۆژگارییەك ، یەکەم بۆ مامەڵەکردن لەگەڵ خۆتدا ، دووەمیش بۆمامەڵەو هەڵسوکەوت کردن لەگەڵ خەڵکیدا :

یەکەم/ چەند ئامۆژگارییەک بۆ نەفسی خۆت :

* بزانە کە بڕواداری چوستو چالاكو بەهێز لای خوا پایەبەرزترو لەپێشترە لە بڕواداری دەستەوسان، حەزرەت دەفەرمویٚ: (المؤمن القوي خير واحب الى الله من المؤمن الضعيف) مسلم.

*بزانە ئەو کارەی کەدەیکەیت ئەوەندەی قبووڵە لای خوا کە بەپیٚی شەرع بێتو بەئیخلاسەوە بەئەنجام گەیەنرابیٚ، چونکە هەرکارێك بۆ خوا نەبیٚ وەرناگیریٚو هەرشتێکیش بەپیٚی شەرع نەبیٚ دەدرێتەوە بەسەر خاوەنەکەیدا...

بزانە تا خۆت نەناسی لەخەڵکیتر تیٚناگەی ، هەروەك زاهیدی حەکیم (سمنون) دەڵیٚ: (من تفرس في نفسه فعرفها، صحت له الفراسة في غيره وأحكمها) الرقائق / الراشد .

* خەیاڵتو بیرکردنەوەت بافراوان بێتو تەنها لەبەردەم یەك چارەسەردا دۆشدا مەمێنە، چونکە ئەوەی هەوڵ بدات خوای گەورە چەندەها چارەسەرو ڕێگای دەخاتە بەردەستو زۆر دەرگای لێدەکاتەوە، ئەگەر ئەمیان نەبیٚ دەتوانیٚ لەویتریانەوە بچێتە ژوورەوە ! ﴿ والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا ﴾ دیارە یەك (سبيل) نیە بەڵکو (سُبُلَ)کە کۆیە!

هەندێ سیاسەتمەدار لەبارەی هەندێ لەموسڵمانەکانەوە دەڵێن: ئەگەر دەرگاشیان لێبگیرێ لەپەنجەرەوە دێنە ژوورەوە ...منیش ئەڵێم ئەگەر پەنجەرەشیان لێبگرن پشت بەخوا وەك (کاسپەر) ی پاڵەوانی ئەفلام کارتۆن لەدیوارەوە دەچنە ژوورەوە !

خەیاڵ‌وبیکردنەوە گرنگەو سەرەتایە بۆ بنیاتنان‌و بەرەوپێش چوون، ئیسپانی‌یەکان لەروانگەی ئەزموونی خۆیانەوە پێت ئەڵێن: (اذا لم تبن قلاعك في الهواء فلن تبنيها في مكان اخر) . واتە: ئەگەر کۆشك‌و قەڵاکەت لەهەوادا بەخەیاڵ دروست نەکەیت، ناتوانی لەسەر زەوی‌و لەواقیعدا دروستی بکەیت.

* حیکمەت ونبووی موسڵمانەو لەهەر کوێ بیدۆزێتەوە خۆی بەخاوەنی دەزانێ، پێت گران نەبێ کەقسەی هەق لەهەر کەسێکەوە بێت وەری گریت.

(ئەبو حەنیفە) منداڵێکی بینی قوڕەکاری دەکرد، پێ‌ی وت: وریابە نەکەویتە ئەو قوڕەوە، ئەویش وتی: تۆ ئاگاداری خۆت بە نەکەوی، چونکە کەوتنی عالم کەوتنی عالەمە! ئەمە کاری کردە سەر (ئەبو حەنیفە)و وای لێهات دوای مانگێك لێکۆڵینەوەو تاوتوێ‌کردن لەگەڵ قوتابیەکانی‌دا ئنجا فتوایەکی دەردەکرد!

* بەردەوامی‌و کۆڵنەدان زامنی سەرکەوتنن، ئەدیسۆن پاش هەزار جار تاقیکردنەوە، لەهەزارویەکدا سەرکەوت! ئەمە بێجگە لەوەی کە کە گوێ‌ی نەئەدا بەنەیارو ناحەزەکانی کەلە رۆژنامەکاندا دەیان وت: ئەدیسۆن شێتە !

هینری فۆردیش پێنج جار ئیفلاسی کرد، پاش ئەو هەموو مەسرەفە ئنجا سەرکەوت لەدروستکردنی یەکەم ئۆتۆمبیلدا !

*بزانە ژیان بەگشتی‌و ئیسلامەتی بەتایبەتی زۆرلایەنی هەیەو نابێ تەنها لەیەك گۆشەوە سەیری بکەیت، ئەگینا بەهەڵەدا دەچیت، زۆرکەس هەیە تەنها لایەکی گرتووەو هەموو خەڵکانی‌تر بەگومڕاو سەر لێشێواو دادەنێ کە ئەمەش زیادەڕەوی‌یەو عەقڵو ژیری وانالێن!

هاوسەنگیش لەکارەکانداو هەق پێدانی هەموو لایەنەکان فەرمایشتی حەزرەتە ﷺ کەدەفەرموێ (اعطوا كل ذي حق حقه) ...

* لەخۆت تێبگە، لەکوێوە هاتووی، بۆ کوێ دەچی، لەبەرچی هاتووی، وەڵامەکانی ئەم سێ‌پرسیارە گرنگن، کە ئەم وەڵامانەت دەست کەوت، ئامانجی خۆت لەژیاندا دیاری‌بکەو ئنجا بەپێ‌ی بەرنامەو بەبەرچاو روونی هەوڵ بدەو بزانە خوا دەست نانێ

بەرووی هەوڵی کەسەوە ﴿كُلاً نُمدُ هؤلاء وهؤلاء من عطاء ربك وما كـان عطـاء ربـك محظـوراً﴾ الاسـراء /٢٠ واتـە: ئێمـە هەرکەسـێ هەوڵبدات، لەبەخششـی پـەروەردگارت دەیدەنێ، بێگومان بەخششی پەروەردگارت سنووردارو قەدەغەکراونیە لەدنیادا بۆ کەس!

*بزانە ئەگەر هەوڵو گەڕانو گەشتو غەریبایەتی نەبێ مرۆڤ پێناگات، وە ئەگەر ئاو نەڕواو بوەستێ بۆگەن دەکات، وە ئەگەر شێر لەبێشە نەیەتە دەرەوە راوی نێچیری بۆ ناکرێت، وە ئەگـەر تـیر کـەوان بـەجێ نـەهێڵێ نیشـانە نـاپێکێ، وە ئەگـەر خۆریـش بوەستایە، عەرەبو عەجەم لێی بێزاردەبوون! ئەمەش هۆنراوەکەی شافیعی‌یە کەدەڵێ:

مافي المقام لذي عقل وذي ادب
من راحة فدع الاوطان و اغترب
سافر تجد عوضاً عمن تفارقه
وانصب فان لذيذ العيش في النصب
اني رأيت وقوف الماء يُفسده
ان ساح طاب وان لم يجر لم يطب
والاسد لولا فراق الغاب ما افترست
والسهم لولا فراق القوس لم يصب
والشمس لو وقفت في الفلك دائمة
لملها الناس من عجم و من عرب

بـەڵێ ... شـافیعی بـەم بیروبۆچوونـەوە لەشـانزە سـاڵیدا توانـی(فتـوا) بـداتو سوودبەخەڵکی بگەیەنێ!

* پاشان بزانە کەهەرکارێك کاتێکی تایبەت بەخۆی هەیە، خوای گەورە ئیشی شەوی ناوێ لەڕۆژداو ، ئیشـی ڕۆژی نـاوێ لەشەودا ، هـەروەك حەزرەتی ئەبوبـەکر ئامۆژگـاری حەزرەتی عومەری کردو وتی: (اعلم أن لله عملاً في الليـل لا يقبلـه فـي النـهار ، وأن لله عملاً في النهار لايقبله في الليل)...

*مصطفى صادق الرافعي دەڵێ: (من الخطأ الكبير أن تنظم الحياة من حولك وتترك الفوضى في قلبك) واتە: لەهەڵە گەورەکانە ئەگەر بتەوێ ژیان لەدەوروبـەرت رێك بخەیتو لەناودڵیشتدا (فوضى) وشپرزەییو نارێكو پێکی هەبێت، واتە لەدڵو نەفسی خۆتەوە دەست پێ بکەو بزانە (ان الله لا يغير مابقوم حتى يغيروا ما بأنفسهم) الرعد .

* سەروماڵو ناموسی موسڵمانان حەرامنو غەیبـەتیش حەرامـە، بشـزانە کـەمانای غەیبەت ئەوەیە کەسێك کەمو کوڕی‌یەکی هەبێو تۆلە شوێنێکدا باسی بکەی کە سوودی نەبێ بۆ چاك بوونیو بتەوێ بیشکێنیو ناوی بزڕێنی، خۆ ئەگەر ئەوکەمو کوڕی‌یەی

تیانەبوو، وە تۆ لەسەر قسەی ئەمو ئەو وتت ئەوا بوختانت کردووە ! ئنجا چاکیش بزانە کەغەیبەتی کۆمەڵو لایەنو ڕێکخراو گوناهەکەی گەورەترە چونکە کەسانێکی زیاتر دەگرێتەوە...

دووەم/ چەند ئامۆژگارییەک بۆ مامەڵەکردن لەگەڵ خەڵکدا:

* بەتەمای کەس مەبە (معصوم) بێت، ئەوەی کە تۆ مامەڵەی لەگەڵدا دەکەیت مرۆڤەو مەلائیکەت نیە، بشزانە کەکەسی وا هەیە کەمو کوڕییەکانی دەکرێت بەقوربانی چاکییەکانی..

* خوای گەورە دوو گوێو دەمێکی داویتێ، دوو قەسە ببیستە ئنجا قسەیەك بکە، کە مرۆڤ کەمی وت ، هەڵەش کەم دەکاتو ئەگەر دەم بهێڵێ سەر سەلامەتە ! هەرچیش زۆری وت چاکیش دەڵێو خراپیش دەڵێ.

دەڵێن: زۆر کەس کە حەز دەکات بچێ بۆ لای پزیشك بۆئەوەیە کە پزیشکەکە گوێی بۆ بگرێت ! جا ئەگەر تۆش پزیشکی نەخۆشیەکانی دڵو دەرونیت چۆن دەبێت گوێ نەگریت ...

ڕۆژێك (عطاء بن ابي رباح)گوێی شلکردبوو بۆ لاوێك هەردەتووت یەکەمجارە ئەوقسانە دەبیستێ، هاوەڵەکانی لایان سەیربوو... ئەویش پیێ وتن: (بەخوا ئەوەی ئەو وتی پێش ئەوەی ئەو لەدایك بێت من دەیزانم) بەڵام دیارە گوێگرتنیش هونەرێکەو هەموو کەس نایزانێ...

* چینییەکان دەڵێن: ئەوەی لەبەردەمتایە تێی ناگەی هەتا بەپێڵاوەکەیەوە هەزار هەنگاو نەڕۆیت ...واتە خۆت بخەرە جێی ئەوو چاك حاڵو وەزعی تێبگە پێش ئەوەی هیچ بڕیارێك بدەیت...

* دەڵێن: هەموو خەڵکی یەك جۆر جلوبەرگیان بۆ نابێو یەك جۆر پێڵاو لەپێناکەن... بۆیە ئەبێ هەر کەسەو بەزمانی خۆی قسەی لەگەڵ بکرێ، ئەوەی بۆ فلان باشە رەنگە بۆ یەکێکی تر ببێتە مایەی فیتنە !

حەزرەت ﷺ دەفەرموێ: (خاطبوا الناس على قدر عقولهم) واتە: هەرکەسەو بەپێی عەقڵی خۆی قسەی لەگەڵ بکەن، دەتانەوێ بێباوەڕیان بکەن بەخواو پێغەمبەر ؟! .

* لەژیاندا بەگشتیو لەکاری بەکۆمەڵدا بەتایبەتی تواناکان یەکتری تەواو دەکەن، ئەوەتە حەزرەت ﷺ لەبارەی هاوەڵانیەوە دەفەرموێت: (ارحم امتي بأمتي ابوبكر، واشدهم في امر الله عمر ، واصدقهم حياء عثمان، واقرأهم لكتاب الله أبَي بن كعب ، وافرضهم

زيد بن ثابت ، وأعلمهم بالحلال والحرام معاذ بن جبل ، ولكل أمة امين وامين هذه الامة ابو عبيدة) الترمذي ٣٧٩١ واحمد ١٢٤٩٣ .

واته: میهرەبانترینی ئوممەتم بۆ ئوممەتم ئەبوبەکرو توندترینیشیان لەفەرمانی خوادا عومەرەو، بەحەیاترینیان عوسمانەو ، قورئان خوێن ترینیان ئوبەی کوڕی کەعبەو ، زاناترینیان لەفەرزەکاندا زەیدی کوری سابتەو، شارەزاترینیان لەحەلاڵو حەرامدا مەعازی کوری جەبەلەو هەموو گەلێکیش ئەمینێکی هەیەو ئەمینی ئەم ئوممەتە ئەبو عوبەیدەیە)...

بەڵێ... هەمووان هاوەڵی پایەبەرزی حەزرەتن ﷺ ، بەلاّم هەریەکەیان لەبوارێکدا زیاتر پسپۆڕەو ،زانستو زانینیش رزقەو، خوا هەریەکەو بەجۆرێك رزقی ئەدات... بۆیە هەرچی بەخۆت دەکرێ بیکەو، کاری کەسیش بەکەم مەزانە، چونکە ﴿ لا يكلف الله نفساً الا وسعها﴾ **، کێ دەڵێ ئەوەی تۆ بەجۆرێك سەیری دەکەی تواناکانی هەر ئەوەندە نیەو خوای گەورە رەنگە لەوە زیاتری لێ نەوێت ؟!**

* **(** نسيبه المطوع **) ی نووسەری کوەیتی دەڵێ: ئێمە دەسەلاّتمان نیە بەسەر عەقڵی خەڵکیداو، هەر ئەوەندەمان بۆ هەیە لەدەرگای دڵو عەقڵیان بدەین زۆر بەلەسەرخۆییو بەئەدەبەوە، جارەنگە هەر لێمان نەکەنەوە، یان رەنگە لێمان بکەنەوەو فەرموومان لێنەکەنو میواندارییمان نەکەنو نەتوانین قەناعەتیان پێ بهێنین ! (** صناعة النجاح) د. طارق السويدان و فيصل باشراحيل .

* **داد پەروەربە لەگەڵ بەرامبەردا ئەگەر حەزیشی پێنەکەیتو چارەشیت نەوێ، چونکە خوای گەورە ، فەرمانی داوە بەدادپەروەرییو پاشان فەرمانی داوە بەنوێژ ... هەروەك دەفەرموێ** ﴿قل : امر ربي بالقسط واقيموا وجوهكم عند كل مسجد وادعوه مخلصين له الدين ، كما بدأكم تعودون ﴾ الاعراف : ٢٩

زەیدی کوری خەتتاب برای حەزرەتی عومەر، لەگەڵ کۆمەڵێك دەشتەکیدا رۆیشت فێری ئیسلامەتیان بکات لەرێگا لێی هەڵگەڕانەوەو شەهیدیان کرد، ئەمەش برینێکی قووڵی لەدەروونی حەزرەتی عومەردا دروست کرد ، پاش ماوەیەك ئەوانە موسڵمان بوونەوەو کاتێك هاتنە لای حەزرەتی عومەرو ئەویش قسەی بۆ دەکردن ، سەیری ئەوەی نەدەکرد کە بکوژی براکەی بوو، وەلەبەرئەوەی موسڵمان بووبووەوە نەی دەتوانی هیچ بکات بەرامبەری ...کابراش هەستی پێکرد کەچ تاوانێکی کردووەوچەندە حەزرەتی عومەریش بێتاقە لێی، بۆیە پرسیاری لە عومەر کرد، کەمن بەوکارەم دیارە زۆر ئازارم

داوی؟، ئەویش وتی: بەڵێ، وتی: باشە ئەوە وادەکات کەهەقی خۆمم نەدەیتێ...وتی: نەخێر ...کابراش وتی: دە ئیتر قەیدی ناکات خۆشت نەوێم، مادام هەق و مافم پارێزرابێ! بەراستی ئەمە لوتکەی دادپەروەریی‌یە کەدنیا بەخۆیەوە نەبینیوە مەگەر لەسەردەستی ئیسلامدا...کە پەندو وانەیە بۆ هەموو موسڵمانێك کە هەقی هەموو خاوەن هەقێك بدەن .

(٩) تیشکێ لەسەر پیلانی دوژمنان

بۆسنەوهرسك وشیشان و کۆسۆڤۆو کشمیرو فەلەستینو کوردستانەکەی خۆشمانو دەیەها شوێنی‌تریش هەریەکەو بەدەست ستەمکارێکەوە نالاندوویەتی‌و رۆژئاوا ملۆزمێکی بۆ داناوە کەپشتگیری ماددی‌و مەعنەویان دەکات یان هەر هیچ نەبێ گوێی خۆی ئەخەوێنێ لێیان !

بەدەیان هەزار موسڵمان جینۆسایدکران ، لەدوای نەمانی خەلافەتی عوسمانی‌یەوە تا ئەمڕۆ نۆجار قەسابخانە بۆ موسڵمانانی بەلقان دانراوە! بۆ ئەوەی ڕق و قینی پەنگ خواردوویان بە موسڵمانان برێژن، لەزەمانی تیتۆدا کە جوولەکەبوو، وەحوکمی یۆغۆسلافیای کرد، نزیکەی حەوت سەدو پەنجا هەزار موسڵمان کوژران...

لەکاتی جیابوونەوەی هیندو پاکستاندا، لەکۆچی موسڵماناندا بۆ پاکستان بە ملیۆن موسڵمان بەناهەق کوژران پاش ئەوەی کەهندستان رایگەیاندبوو دەستیان بۆ درێژ ناکات لەساڵی ١٩٤٧زدا.

لە کوردستانیش داخی سەلاحەدینیان بەم گەلە ستەم دیدەیە ڕشت‌و بەدەیان هەزاریان زیندە بەچاڵ کرد... ئەو سەلاحەدینەی کەشەست شارەزای جوولەکە کۆبوونەوەو بەتێروتەسەلی لەماوەیەکی درێژدا لێکۆڵینەوەی زۆریان کرد لەسەر سەردەمی سەلاحەدین‌و هۆکارەکانی سەرکەوتنی‌و نەهێشتنی دووبارە بوونەوەی ئەو ئەزموونە مەزنە [1].

---

[1] ئەوەندە لەناوی سەلاحەدین بێ‌تاقەتن، بەرپرسە جولەکەکان دەڵێن: هەتا ناوی سەلاحەدین بمێنێ لەسەردەمی وتاربێژی سەر مینبەرەکانداو ، هەتا ناوی سەلاحەدین بنرێ لەجادەو کۆڵانەکان‌و هەتا بەفەخرەوە باسبکرێ، ئێمە ناتوانین ئاشتی بکەین لەگەڵ عەرەبدا ! تەنانەت بێزاریان دەربڕیووە لە تابلۆیەکی (حطين) کەلەهۆڵی پێشوازی سەرۆکی سوریادایە !!

دیاره رق و قینی دوژمنان بەردەوامەو قورئان تۆماری کردووە بۆمان و دەفەرموێ: ﴿ ولن ترضى عنك اليهود و لا النصارى حتى تتبع ملتهم ﴾ البقرة /١٢٠ واتە: هەرگیز جوولەکەو گاورەکان لێتان رازی نابن، هەتا شوێن بەرنامەو ئاینەکەیان نەکەون.

هەروەها ﴿ و لایزالون یقاتلونکم حتی یردوکم عن دینکم ان استطاعوا ﴾ البقرة /٢١٧ واتە: بەردەوام دژتان دەجەنگن هەتا واتان لێبکەن لەدین و ئاینتان پاشگەز ببنەوە ئەگەر بۆیان بکرێت.

لەسوورەتی تۆبەشدا دەفەرموێ: ﴿ لا یرقبون في مؤمن الا و لا ذمة ﴾ التوبة: ١٠ واتە: کافران لەدژایەتیاندا بەرامبەر موسڵمانان ، سنووری خزمایەتی و پەیمان رەچاو ناکەن و ناپارێزن.

(ولفرد کانتول سمیث) لەپەڕاوەکەیدا (الاسلام في التاريخ الحديث) دا دەڵێ: (تا کارل مارکس و شیوعیەت پەیدابوو، (محمد) تاقە تەحەددای راستەقینە بوو ، کەرووبەڕووی شارستانیەتی رۆژئاوا ببێتەوە لەهەموو مێژوویدا ... وە بەڕاستی زۆر گرنگە کە یادمان بێ ئەو تەحەددایە چەندە راستەقینە بوو ، وە چەندە هەڕەشەیەکی ترسناك بوو لەهەندێ کاتدا...) (ئەم قسەیە لەکاتێکدا دەکات کەهێشتا شیوعیەت وەك ئەمڕۆ نەڕوخابوو، لەوپەڕی هێزو تواناداببوو! نووسەر)

بەڕاستی ئیسلام هێرشێکی راستەوخۆ بوو لەهەردوو مەیدانی جەنگ و بیروباوەڕدا، وە زۆر بەهێزو کاریگەربوو، مەسیحیەت بەیەکجار خۆشترین ناوچەی ئیمبراتۆریەتی رۆمانی لەدەستدا و هێزە تازەکە گرتیە دەست خۆی!

وە لەوەدابوو کە هەموو ئیمبراتۆریەتەکەش بەیەکجاری خۆی پێرانەگیری و تیابچێت! ئەوەبوو لەساڵی ١٤٥٣زدا قسطنطنية گیراو لەساڵی (١٥٢٩)ز یشدا موسڵمانان ئابلۆقەی (ڤیەننا)یاندا... وەجارێکی تریش موسڵمانان کشانە ناو ئەورووپاوەو لەدەرگایان دانەوە لەساڵی (١٦٨٣ز)دا، بەڕاستی ئیسلام نیوەی جیهانی مەسیحی داگیرکردو، وەتەنها ئیسلامیش بوو توانی بەدەیەها ملیۆن گاور بەرەو رێبازو بەرنامەکەی (دروس من محنة البوسنة و الهرسك (محمد قطب) .

بەڵێ ئەورووپا سوودی زۆری وەرگرت لەزانست و زانیاری موسڵمانانو ئەو (المنهج التجريبي في البحث العلمي)یەی کە موسڵمانان دایانمەزراند، ئەورووپا بردی بۆخۆی و پەرەی پێدا، تاگەیشتە ئەوەی کە لەسەرەتای سەدەی شانزەدا ئەورووپا خەریك بوو ئیسلام وەرگرێ، بەڵام کەنیسەو پاپا هەوڵی بێ وچانیان دا بۆ ئەوەی نەهێڵن ئیسلام

لەئـەوروپادا بلاّوبێتـەوە (کـە ئەمـەش قسـەی مێژوونووسـی بـەریتانی (ویلـز)ە لەپەڕاوەکەی‌دا (معالم تاريخ الانسانية) کە عبدالعزيز توفيق کردوویەتی بەعەرەبی) .

لەساڵی (١٤٩٢) ز غرناطـة بەدەسـت موسـڵمانەوە نـەماو لـە (ئـەندەلوس) کەوتنـە قەتڵ‌و عامی موسڵمانان‌و لەو زەمانەدا کە تەنها لەناوشاردا چەند گەرماوێکی گەورەی گشتی هەبو، موسڵمانان لەماڵەکانی خۆیاندا گەرماویان دروستکردبوو، جا کە دەگەڕان بەدوایی موسـڵماناندا هـەرماڵێك گـەرماوی هەبوایە دەیانگرت وسزایان دەداو دەیانزانی موسڵمانە !

یادەوەری سیخوڕێك !

مسـتر همفـر لەیادەوەریـەکانی‌دا دەڵـێ: (لەسـاڵی ١٧١٠ز وەزارەتـی مسـتعمرات ناردیانم بۆ میسرو عێراق‌و تاران‌و حیجازو ئاستانە (استنبول)، تاوەکو زانیاری تەواو کۆبکەمەوە بۆ پارچە پارچەکردنی موسڵمانان‌و دەست گرتن بەسەر وڵاتی ئیسلامدا، لەهەمان کاتیشدا لەگەڵ مندا نۆکەسی‌تر بۆ هەمان مبەست لەلایەن وەزارەتەوە نێردران بۆ ناو وڵاتی موسڵمانان.

وەزارەت پـارەی تـەواوی بـۆ دابینکردیـن لەگـەڵ نەخشـەی تایبـەت‌و نـاوی کاربەدەستان‌و زانایان‌و سەرۆك عەشیرەتەکان...

هـەرگیز بیرم نـاچێت قسـەی سـکرتێری وەزارەت، کـەخواحافیزی کردیـن بـەناوی حەزرەتی(مەسیح)ە وە، وتی: (پاشە ڕۆژو ئایندەی وڵاتەکەمان دەوەستێتە سەر هـەوڵو کۆشش‌و سەرکەوتنی ئێوە ، بۆیە هەموو تواناکانتان بخەنە کار بۆ سەرکەوتن...).

لەلەندەن فێری زمانی عەرەبی‌و زمانی فارسی‌کرام‌و لە ئاستانەش (استنبول) دەبوو بەچاکی فێری تورکی ببم ، بەجۆرێك کەکەس گومانم لێ‌نەکات کەبیانیم..

پاش گەشتێکی نارەحەت‌و زەحمەت بەدەریادا گەیشتمە (ئاستانە) و ناوی خۆم کرد بە (محمد) و دەچووم بۆ مزگەوتەکان‌و، زۆر سەرسام بووم بە نـیزام‌و پـاك‌و تـەمیزی‌و گوێڕایەڵی موسڵمانان، لەدڵی خۆمدا وتم: باشە ئێمە بۆ دژایەتی ئەم مرۆڤانە دەکەین؟ وە هـەوڵ دەدەین پارچـە پارچـەیان بکـەین‌و نیعمەتـەکانیان لێ بسـێنین ؟! ئـاخۆ حـەزرەتی مەسیح ئاوای پێ‌وتووین؟

هەرزوو لەم خەیالاّتەم گەڕامەوەو تەوبەم کرد لەم بیرکردنەوە شەیتانیەم‌و خۆمم گورج کردەوەو بڕیارمدا تا دوا دڵۆپی پێکەکەم بخۆمەوە !

له (ئاستانه) چووم بۆ لای پیاوێکی پیر کەناوی (محمد افندی) بوو، ئەوپیاوه مرۆڤێکی ئەوەنده چاکبوو، که من شتی وام نەدیوه لەچاکترین پیاوی ئاینی خۆمان...هەر ئەوەنده وتم من کەسم نیەو هاتووم لەمەرکەزی ئیسلام دینو دنیام دەست کەوێت، هیچ لێپێچنەوەی لەگەڵ نەکردمو پرسیاری ئەسڵو فەسڵمی نەکردو زۆر جوان پێشوازی کردمو هات بەدەنگمەوەو وتی: ئێمه پێویسته لەسەرمان کەڕێزت بگرین لەبەرئەوەی:

یەکەم : تۆموسڵمانیت و موسڵمانانیش بران..

دووەم : تۆ میوانیتو پێغەمبەریش ﷺ فەرموویەتی: رێزی میوان بگرن.

سێیەم: تۆ هاتووی زانست فێرببیو ئیسلامیش جەختیکردۆتەسەر رێزگرتنی ئەوانەی کەدوای زانستو زانین دەکەون .

چوارەم: تۆ دەتەوێت کاسپی بکەیتو کاسبیش خۆشەویستیخوایه .

جا بەڕاستی من زۆر سەرسام بووم بەم قسانه، لەدڵی خۆمدا وتم: خۆزگە مەسیحیەکان لەم راستیانه تێبگەیشتنایه ، بەڵام لاشم سەیربوو، چۆن ئیسلام بەم بەرزییەوە تووشی لاوازی دێ لەسەر دەستی ئەو کاربەدەسته لووت بەرز و ئەو زانا نەفامانەوه کەلەژیان حاڵی نەبوون !

پاش دووساڵ گەڕامەوه لەندەنو راپۆرتی خۆمدا بەوەزارەت، ئنجا جارێکیتر ناردیانمەوه و ئامۆژگاریان کردم که ئەمجاره دووکارم هەیه .

یەکەم/ خاڵی لاوازیی لای موسڵمانان بدۆزمەوه، تا بتوانرێ لێوەی بچینه ژوورەوەو هەڵیان وەشێنین..

دووەم/ ئەگەر خاڵی لاوازیم هەست پێکرد، هەرخۆم بکەومەکار بۆ ئاژاوه نانەوەو شیرازه پچڕاندنی موسڵمانان.

لەلەندەن شەش مانگ مامەوه تا ناردیانم بۆ عێراق وه ئامۆژگاریان کردمو پێیان وتم: هەر لەزەمانی قابیلو هابیلەوه کێشمەکێشو جیاوازی و دووبەرەکی هەیه لەناو بەرەی ئادەمیزادا و هەرواش دەبێ تاحەزرەتی مەسیح دەگەڕێتەوه، جا بۆیه دەبێت ئەو نیزاعاتانه بدۆزیتەوه لەناو موسڵمانانداو دەست بخەیته سەر ئەو گرکانەی که ئامادەیه بۆ تەقینەوه، وه ئەگەر توانیشت بیتەقێنیتەوه ئەوه خزمەتێکی گەوره بەحکومەتی بەریتانیا دەکەیت، ئێمەی بەریتانی ناتوانین بەرەفاهیەت بژین بەبێ نانەوەی ئاژاوه لەمستعمراتەکاندا، وه هەروەها ناتوانین سوڵتانی عوسمانی تێك بشكێنین ، مەگەر

بەهۆی ئاژاوەو فیتنەنانەوە لەنێوان رەعیەتەکەی‌دا ...جا ئەگەر واش نەکەین ئوممەتێکی کەم چۆن دەتوانێ زاڵ ببێ بەسەر ئوممەتێکی گەورەدا؟

زۆر هەوڵبدەو تێبکۆشە ئەو کەلێنە بدۆزیتەوە و لێوەی بچیتە ژووریّ، وەبشزانە دەسەلاّتی فارسو دەسەلاّتی تورك لاوازبوون ، هەر ئەوەندەت لەسەرە کە گەلەکانیان هان بدەیت دژبە حکومەتەکانیان...جا ئەگەر قسەیان یەك نەبوو، وەهێزیان پەرت بوو، دەتوانین بەئاسانی داگیریان بکەین‌و بیانکەینە (مستعمرە)ی خۆمان...) (گۆڤاری المجتمع ژمارە ١٤٨٥، ١٤٨٦)..

هەروەها لەساڵی ١٩٠٧دا (بەریتانیا) داوای لە (اللورد بترمان)کرد کەراپۆرتی خۆی بدات لەسەر موسڵمانان، ئەویش دیراسەی حاڵی موسڵمانانی کردو لەراپۆرتێکدا وتی (موسڵمانان گەلێکن لەپانتایی‌یەکی بەرفراواندا لە(محیط)ەوە بۆ (خلیج)و یەك زمانیان هەیە و زەوی‌یەکەیان یەك پارچەیەو پەیرەوی یەك ئاینیش دەکەن‌و یەك رابردوویان هەیەو یەك ئاوات‌و ئامانجیشیان هەیە، هەرچەندە ئەمڕۆ لەبەردەستمانان‌و لەچنگماندان، بەلاّم خەریکە خۆی رائەپسکێنێ، ئاخۆ چیمان بەسەر بێ ئەگەر ئەو (عملاق)ە هۆشیار بێتەوە، ئنجا پێویستە لەسەرمان کەپەیوەندی ئەو موسڵمانانە بپچڕین‌و دەوڵەتێکی نامۆ لەناویانا دروست بکەین، کە دۆستی ئێمەبێت‌و دوژمنی ناوچەکەبێت‌و، هەروەك دڕك‌و داڵ بچەقێتە گیانی ئەو(عملاق)ە ئەگەر ویستی هەستێتەوە)(ل ٥٨ دروس من محنة البوسنة و الهرسك)

ئەوەبوو لەساڵی (١٩٤٨)دا دەوڵەتی جوولەکەیان دامەزراندو تا ئێستاش گەورەترین کێشەی هەموو رۆژهەلاّتی ناوەڕاستە !

گەلانی ناوچەکە دژ بە داگیرکەران ڕاپەڕین‌و بەملیۆنەها شەهید درا، بەلاّم کاتێك لەولاّتە ئیسلامی‌یەکان دەرچوون کەکارەکانیان دایە دەست کەسانێك کەلەژێر فەرمانی خۆیاندابوون‌و پەیمانیان لێوەرگرتبوون‌و بەهەر دەپەنجەکە پێیان مۆرکردبوون کەنەهێڵن ئیسلامەتی سەرهەڵبداتەوەو جارێکی‌تر باسی پەیرەوی شەریعەت‌و حوکمی ئیسلامی بکرێت.

تەنانەت کەڕابوونی ئیسلامی لەرێی دەنگدانەوە زۆرترین دەنگی بەدەستهێنا ئەزموونەکەیان هەڵوەشاندەوەو فەرەنسا وتی/ ئەگەر حکومەتی ئیسلامی لەجەزائیردا دابمەزرێ ئەوا سوپای فەرەنسی جەزائیر داگیردەکاتەوە! (ل ٦٧ دروس من محنة البوسنة و الهرسك) .

پەڕاوی (خلف الحصار) :

ئێستاش دەزگای تایبەت هەیە بۆ لێکۆڵینەوەی حاڵی موسـوڵمانان و پیـلان دانـان بۆیان، یەکێ لەو دەزگایانە پێکهاتووە لە دووهەزار ئەندامی چالاك کەبەردەوام لـەکاردان بۆ دیراسەی موسڵمانان و رۆژهەلاّتی ناوەڕاست، دوانیان کەدوو ساڵ لە(قاهیرە)مانەوە بۆ لێکۆڵینەوەی تایبـەتی خۆیـان لەسـەر حاڵی ولاّتە ئیسـلامییەکان و رابوونـی ئیسـلامی، پەڕاوێکیان دەرکرد بەزمانی ئینگلیزی بەناوی (خلف الحصار) کەتیایدا دەڵێن:

(ئیسلام کوفرەو نابێ رێ بدەین حوکم بکات لەهیچ شوێنێکدا، جائیتر ئەگەر بۆ ئەو مەبەستەش پێبنێین بەهەموو ئەو(مبادی)انەی کەباسی دەکەینو بڕوامان پێیانە)..(واتە: ئەوەندە دیموکراتیان پێ باشە تا ئیسلام نەیەتە سەرحوکم، ئەگـەر لـەرێی سـندوقەکانی دەنگدانەوە هات ئەوە دەبێ دیموکراتیـەت پێشـێل بکرێو رێ بگیرێ!، یـان مافی مرۆڤ ئـەوەندە مەبەسـتیانە کەپـەیوەندی بەغـەیری موسـڵمانەوە بێـت، بـەلاّم بـۆ موسـڵمان سەروماڵیشی نەمێنێ، ئەوا قەیدی ناکات و باسی(مافی مرۆڤ) لەئارادا نامێنێ، هەروەك گوێیان ئاخنرابێو چاویان کوێربێ لەئاستیا!).

هــەروەها لەنوسـراوەکەیاندا دەڵێـن: (ئێمــە دەوڵــەتی جوولەکــەمان دامــەزراند بــــەپیــاوانی خۆمان و چەك و ماڵ و سامانمان، وە لەهەموو جەنگەکانیشدا رۆژئاوا ئامادەبوون و هیچ سەرۆکێکی رۆژئاوایی نیە بتوانێ پشتی جوولەکە نەگرێت).

دیسان لە(بەشی دەیـەمی) پەڕاوەکەیاندا دەڵێن: (کێشـەیزیادبوونی موسڵمانانیش لەرۆژئاوا دەبێ چارەسـەربکرێت و رێی لێبگیرێت...چونکە ئـەوان (منطــق)یـان پێیــەو ئەگەر بهێڵین بەم شێوەیە بڕوات، وا ئیسلام دەسەلاّت پەیدا دەکات)...

جایــــەکێ لــــەو دوو نووســــەرە، (گراهــــام فۆلــــەر)ەو جێگــــری پێشــــووی موخابەراتیئەمریکیـیـە...پـاش ئـەوەی کچەکـەی (کەسـەرقاڵی دیراسـاتی سیاسـییە) کتێبەکەی باوکی دەخوێنێتەوە، وای لێدێ بگەڕێ بەدوای ئەو ئیسلامەدا کە ئاوا دژایەتی دەکرێـت و پلانـی بـۆ دادەنرێـت، سـەرەنجام گـەورەیی و پوختـی و بـەرزی ئیسـلام کەمەندکێشـی دەکات و موسڵمان دەبێت، جا ئەمیش کاردەکاتە سەر بـاوکیو زۆر بـیرو بۆچوونی بۆ گۆڕیـوە، تەنانـەت بـاوکی لـەوتارێکیدا لەرۆژنامەیـەکی ئـەمریکیدا بـاس لەهـەق خـوراوی موسـڵمانان دەکـات و دەڵێـت ئەگـەر ئـەمریکا بیـەوێت گـەورەیی خـۆی بپـارێزێ ئـەبێ مـافی موسـڵمانان پێشـێل نـەکات و هـەق بـدات پێیـان و کێشـەکانیان

چارەسەربكات...(سبحان مقلب القلوب ومحول الاحوال !) (وتاری: حوار مفتوح حول الاعجاز العلمي . د زغلول النجار).

ئەوەی ویستیان کردیان !

بۆ ئەوەی مەبەستەکانیان بهێننەدی لەبەرگرتن لەئیسلام و موسڵمانان لەجیهانی ئیسلامی و لەرۆژئاواشدا، پیلانی تەقینەوەکانی ئەمریکا دارێژرا، کەبەهۆیەوە توانرا باسی دنیا ببێتە مەسەلەی تیرۆرو بەناوی نەهێشتنی دێوەزمەی تیرۆریشەوە، بێلایەنی نەماوە یان دەبێ لەگەڵیان بی ، یان بە(دژ) حسابت بۆ دەکەن !

لەئەمریکا(٣٠٠) دەزگای خێرخوازی موسڵمانان (تجمید)کراون ! هەرلەوێ ماوەیەك لەمەوبەر سێهەزار موسڵمان گیران و لێپێچینەوەیان لەگەڵداکردن و، کێیان بوێ دەیگرن بەبێ هیچ تۆمەتێك !

لەولاتە ئیسلامی‌یەکانیشدا فشاری زۆریان بۆ سەرکردە گوێ لەمستەکانی خۆیان هێناوە، کەبەرنامەی خوێندن بگۆڕن (بۆنموونە زانکۆی ئیمان لەیەمەن دابخەن و ...هتد).

ئەمە لەکاتێکدا کە نووسەری جولەکەی ئەمریکی(ناعوم شاموسکی) دەڵێت: ئەم تەقینەوانە ئەمریکا خۆی ئاگاداری‌بووەو دەستی خۆیانی تیایە، وە دەڵێ: بەڵگەشم ئەوەیە، کەدەزگای موخابەراتی ئەمریکی لەزەمانی(کندی)دا پیلانێکی لەم جۆرەیان دانا بۆئەوەی گێچەڵ بە (کوبا) بکەن... هاتنە لای سەرۆك(جون کندی)و باسی پیلانەکەیان بۆکرد، کە گوایە ئەگەر رەزامەندی بفەرموێ، چەند پەناهەندەیەکی (کوبی) لەفڕۆکەیەکدا دائەنێن و دەیدەن بەباڵەخانەیەکداو بەمەش بیانوو دروست دەبێت بۆ لێدانی(کوبا)... سەرۆك (کندی) پرسیاری‌کرد نزیکەی چەند کەس دەکوژرێ لەو تەقینەوانەدا ؟ وتیان : رەنگە هەزارو پێنج سەد کەسێك ببنە قوربانی کارەساتەکە؟ سەرۆکیش لەبەرئەوەی ئەسڵزادەبوو رازی نەبوو بەپیلانەکەو بەو جۆرە نەخشە کەمایەوە، تا لەکات و ساتی دیاری‌کراوی لەباردا بەکاریان هێناو جەنگی جیهانی سێیەمیان پێهەڵگیرساند !!

بەڵگەی نوێ دەردەکەون :

رووداوەکان هەرچۆنێك بن و هەرکەس بووبێت، گرنگ ئەوەیە کەسانی تریش قسەیان هەیەو چاك وایە قسەی هیچ لایەك فەرامۆش نەکرێت... بۆنموونە: بەرپرسێکی پێشووی پۆلیسی ویلایەتی(لوس ئەنجلۆس)ی ئەمریکا، حکومەتی ولاتەکەی تاوانبارکرد

بەتێوەگلانی لەجێبەجێکردنی هێرشەکانی ١١ی ئەیلول بۆ سەر ناوەندی بازرگانی جیهانی.

لەوتارێکدا کەلەزانکۆی(بورتلاند)دابووی کە رۆژنامەی (ریرجار)ی زانکۆ رێکیخستبو ، مایك روبەرت ئەفسەری پێشووی پۆلیسی (لوس ئەنجلوس) چەند بەڵگەنامەیەکی پەیوەندار بە هێرشەکانی ١١ی ئەیلولی خستە روو، زۆر شتی سەیری باسکرد، کە ئەوە دەسەلمێنن رووداوەکانی سێشەممەی (ڕەش) بەئاگاداری واشنتۆن خۆی ئامادەکراو هینری کیسنجەر وەزیری دەرەوەی پێشووی ئەمریکا کەجوولەکەیە ، عەقڵی رێکخەری ئەوهێرشانەیە.هەروەها رۆبەرت لەوتارەکەیدا کەدوو سەعاتو نیوی خایاند بوو، چەند نەخشەیەکی ئاسیای ناوەڕاستی خستە روو، کەبەئاشکرا ئەوەی روونکردەوە، کەجەنگی ئێستای ئەفغانستان لای کەمی پێش چوار ساڵ نەخشەی بۆ کێشراوە.

هەروەها پرسیاریکرد: چۆن دەبێ سەرۆکی دەزگای سیخوڕی پاکستان کەپۆستەکەی خۆی بەڕەزامەندی (CIA) وەرگرتووە بە(تلکس) حەواڵەیەك بەبڕی سەد هەزار دۆلار بنێرێت بۆ (محمد عەتا) کە تاوانبارکراوە بەو رووداوانە؟!

هەروەها جەختی لەسەرئەوە کردەوە کە ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکاو بەریتانیا پێش رووداني هێرشەکان، هێزی خۆیان لەوناوچانەدا بلاَوکردۆتەوە، وەئیدارەی بۆش فەرمانی کردووە بەنووسینگەی لێکۆڵینەوەی فیدراڵی کە لێکۆڵینەوە لەدووکەس لەخزمانی (ئوسامە بن لادن) راگرێت، کە لەنزیك سەرۆکایەتی وەکالەتی ئیستخباراتی ئەمریکاوە دەژین.

لەو وتارەدا کە کۆی وتارەکە رێکخراوی (ئیسلام فۆبیا) بلاَوی کردەوە، (کەپشتگیری لەمافی موسڵمانەکانی خۆرئاوا دەکات) رۆبەرت زیاتر لە(٤٠) وێنەو بەڵگەنامەی پیشان داوە، ئەوە دەسەلمێنن کەحکومەتی ئەمریکا دەستی هەیە لەهێرشەکانداو پێشتر ئاگای لێبووە، تا ئەو رادەیەی کە دیمەنەکانی پیشاندا هەموو هەڵچوونو زۆریشیان گریان.

شایانی باسە مایك رۆبەرت، تەمەنی ٤٩ ساڵەو هەڵگری پلەی شەرەفە لەزانستە سیاسیەکاندا لەزانکۆی کالیفۆرنیا، بەڵام پەیوەندی کردووە بەپۆلیسی (لۆس ئەنجلوس)ەوە، لەپێش دەرچوونیشیەوە هەر لەوێکاری کردووە، ئنجا بووە بەئەفسەر لەساڵی ١٩٧٣داو لەماوەی پێنج ساڵیشدا (١٣) سوپاسو ئافەرینی وەرگرتووە (گۆڤاری المجتمع/ ١٤٨٤) و یەکگرتوو /٣٨٨ .

(١٠) خوای گەورە باگخوازان دەپارێزێ

ئێوە دەیڕوێنن یان ئێمە؟!

قورئانی پیرۆز چەندراستیەك دەخاتە بەرچاوی ئادەمیزاد لەشێوەی پرسیارداو خۆشی وەلاّم دەداتەوەو دەفەرمویّت لەسورەتی (الواقعه ئایەتی٥٧ ـ ٧٤):

﴿نحن خلقناكم فلولا تصدقون﴾ **ئێمە دروستمان كردون، دەی بۆچی بڕواناكەن .**

﴿افرأیتم ماتمنون أأنتم تخلقونه أم نحن الخالقون﴾ **جا نابینن ئەو مەنیيەی كە دایدەنێن؟ (كەلەم سەردەمەدا هەندێك لەنهێنیيە زانستیيەكانی ئاشكرابووە، كە چۆن لەملیۆنەهادا بەویستی خوا یەك دانەی یەك دەگرێت لەگەلّ هێلكۆكەیەكدا لەناو رەحم دا). ئایا ئێوە دروستی دەكەن یان ئێمە بەدیهێنەرین ؟!**

﴿نحن قدرنا بینكم الموت وما نحن بمسبوقین ، علی أن نبدل أمثالكم وننشأكم في مالا تعلمون﴾ **ئێمە نەخشەی مردنمان لەنێوانتاندا بڕیارداوە، كەس دەسەلاّتی پێش ئێمە نەكەوتووەو بیّ تواناش نین ، كەلەشوێنی ئێوە نەوەی تر بهێنین و بیخەینە شوێنتان، یاخود سەرلەنویّ لەرێگەیەكەوە كەنایزانن دروستتان بكەینەوە .**

﴿ولقد علمتم النشأة الاولی فلولا تذكرون﴾ **سوێند بەخوا خۆ ئەوەتە بوونی سەرەتاو یەكەمجارتان زانیوە ، كەواتە بۆچی یادەوەری وەرناگرن وبیرناكەنەوە؟!**

﴿أفرأیتم ماتحرثون ، أأنتم تزرعونه أم نحن الزارعون﴾ **ئایا سەرنجیان داوە لەو زەویەی كە دەیكێلّن و دەیچێنن؟ ئایا ئێوە دەیڕوێنن، یان هەر ئێمەین روێنەرو بەرهەم هێنەر؟**

﴿لونشاء لجعلناه حطاماً فظلتم تفكهون ، انا لمغرمون بل نحن محرومون﴾ **ئنجا ئەگەر بمانویستایە دەمانكردە چیلكەو چەوالّی بیّخێر، ئەوسا دەستتان دەكرد بەقسەی بیّهودە، وەبەخەفەتو پەژارەوە دەلّێن: بەراستی زیانی چاكمان كردو قەرزاربووین لەسەری و رەنجەڕۆو بیّ بەهرە خۆمان.**

﴿أفرأیتم الماء الذي تشربون ، أأنتم أنزلتموه من المزن أم نحن المنزلون﴾ **ئەی سەرنجی ئەو ئاوە نادەن كەرۆژانە چەند جار دەیخۆنەوە (لەكوێوەهات، كیّ دروستی كرد، لەچی دروست بوو) ئایا ئێوە باراندووتانە لەهەورەكانەوە یان ئێمە دەیبارێنین ؟**

﴿لونشاء جعلناه اجاجاً فلولا تشكرون﴾ **ئەگەر بمانویستایە ئەو ئاوەمان دەكردە ئاوێكی تالّ و سوێر، جا ئایا بۆ سوپاسگوزاری ناكەن.**

﴿ افرأيتم النار التي تورون ، أأنتم أنشأتم شجرتها أم نحن المنشؤن ﴾ ئايا سەرنجی ئەو ئاگرە نادەن كە دەيكەنەوە ، ئايا ئێوە دارەكەيتان دروستكردووە يان ئێمە بەديهێنەرين ؟

﴿ نحن جعلناها تذكرة ومتاعاً للمقوين﴾ هەر ئێمە كردوومانەتە هۆی ئەوەی كەياد خەرەوەبێت (نيعمەتەكانی خواتان بيربخاتەوەوەو ئاگری دۆزەخيش بێتەوە يادتان) ، هەروەها كردومانە بەهۆی سوودو كەڵك بۆ گەشتيارانو خەڵكی...﴿ فسبح باسم ربك العظيم ﴾ جا كەواتە سوپاو ستايشی پەروەردگاری گەورەو بەدەسەلآت بكە...

﴿ سبحان ربي العظيم ﴾ بەراستی پەروەردگارا هيچ شتێك نيە لەم بوونەوەرەدا كە تۆ ئاگاداری نەبيتو بتوانیٚ بەربەرەكانیٚی تۆبكات، قەزاو قەدەری تۆ بۆ هەموانەو هەرچی تۆ مەبەستت بێت ئەوەدێتە دی، خۆ ئەگەر لغاويش شل بكەيت بۆ كەسانێك ، كاتیيەو، حيكمەتەو كە گرتەوە دەيكەيتە پەندی زەمانە..

مەشخەڵدارانی ریٚی هەق:

(دكتۆر مستەفا سوباعی) لەپەڕاوی(هكذا علمتني الحياة) دا دەڵیٚ: (ئەو نەوەيەی دەستی خوا بيچێنیٚ دەستی مرۆڤ ناتوانیٚ بيدورێتەوە !).

بەڕاستی هەروايە، قورئان دەفەرموێت ﴿وممن خلقنا امة يهدون بالحق وبه يعدلون﴾ الاعراف / ١٨١ واتە: لەدروستكراوانی ئێمەدا هەميشە كۆمەڵەكەسانێك هەن كەلەسەر هەقو راستينو دەيگەيەنن بەبەرەی ئادەمیو بەوە راستيان دەكەنەوە لەلادانو سەركەشی.

هەروەك ناردنی پێغەمبەران سەلامی خوايان لیٚبیٚ بەقەدەری خوايە، هەرواش بەقەدەری خوا هەموو سەری سەد ساڵێك نوێكەرەوە دێنو ئەم پەيامە سەر لەنویٚ ئەدەنەوە بەگویٚی خەڵكیدا، هەروەك حەزرەت ﷺ دەفەرمویٚ: (ان الله يبعث لهذه الامة على رأس كل مائة سنة من يجدد لها دينها) (ئەبوداود گێڕاويەتيەوە) ئەوە لاپەڕەكانی مێژوو ، هەر لەدوای خولەفای راشيدينەوە (عمری كوری عەبدولعەزيز و حەسەنی بەصریو عەبدولقادری گەيلانیو...هتد، يان ئەوە عمادالدين زنكیو نورالدين زنكی و صلاح الدين، يان ئەوە ، نوورسیو مەودودیو پێشەوا بەننا) كەهەموويان بەڵگەن لەسەر ئەوەی كەبێشەلآنی ئيسلامەتی بیٚشێر نابێت !

جا ئەگەر سەیری ژیاننامەی هەریەکە لەوانە بکەین، بەئاشکرا قەدەری خێری پەروەردگار دەبینین کە چۆن دەستی پێیانەوە بووەو لەکاتی پێویستدا ناردوونی بۆ ناو ئوممەت تاکاری چاکسازی خۆیان ئەنجام بدەن...

حەزرەت لەفەرموودەیەکیتردا کە(ابن حبان)و (ابن ماجەو ئەحمەد) گێڕاویانەتەوە دەفەرموێت (لایزال الله یغرس في هذا الدین غرساً یستعملهم في طاعته) واتە: بەردەوام خوای گەورە کەسانێك دەهێنێت بۆ ئەم ئاینە کەبەکاریان دەهێنێ لەفەرمانبەری خۆیداو (لەبانگەوازدا)...

دیارە ئەمە تانزیك هاتنی قیامەت بەردەوام دەبێت کە ئیتر لەوکاتەدا خوای گەورە ئەهلی خێرو چاکە دەباتەوە بۆ خۆیو خراپەکارانیش ئەهوالو ناڕەحەتی قیامەتیان بەسەردادێت. حەزرەت ﷺ دەفەرموێت: (لا تقوم الساعةُ حتی یأخذ اللهُ شریطته (أي: اهل الخیر) من أهل الارض فیبقی فیها عجاجة (أي الغوغاء والاراذل) لایعرفون معروفاً ولاینكرون منكراً) ئیمام ئەحمەد .

هەروەها لە صحیح مسلم دا دەفەرموێ : (لا تقوم الساعة الا علی شرار الخلق).

چەند نموونەیەکی پرشنگدار:

یەکەم/ صلاح الدین ساوابوو کەلەگەڵ باوکیو مامیو خێزانەکەیاندا، خۆیان حەشاردابوو، وەدەیانویست لەترسی کوشتن دەربازبن، سەلاحەدینی ساوا لەبرسا دەگریا، خەریك بوو ئاشکرابنو بکەونە دەست دوژمن، باوکی دەستی خستە سەردەمی بێدەنگی بکات، لەوەدابوو بخنکێ ، مامی لەدەستی سەندو خستیە سندوقێکەوە، تا گوێیان لەدەنگی نەبێ !

بەهەموو حسابێك دەبووایە بمردایە، کەچی قەدەری خوا هێشتیەوە! لەشەڕەکاندا لەزۆر شوێندا رووبەرووی مەرگی راستەقینە بووەوەو خواپاراستی ، هەروەك خۆی لەنامەیەکدا باسی دەکات کەپاش شکانی لەشەڕی (الرملە)دا ناردی بۆ خەلیفە لەبەغداو تیایدا باسی شکاندنەکەو بەدیل گیرانی هەندێكو رزگاربوونی خۆی دەکات کە زۆر بەناڕەحەتی دەگاتەوە میسر، پاشان لەدوایی نامەکەیدا دەڵێ: (لقد اشرفنا علی الهلاك غیر مرة وما أنجانا الا الله لأمر یریده هو سبحانه) .

واتە: لەچەندەها جێگادا رووبەڕووی مەرگی راستەقینە بوومەوەو، خەریك بوو تیابچم، وەتەنها خوا بۆ خۆی رزگاری کردم بۆشتێك کە خۆی دەیەوێ...

بەڵێ ... لەراستیدا قەدەری خوا هەڵیگرتبوو بۆ رزگارکردنی قودس ...

دووەم/ لەسەرەتای سەدەی حەوتەمی کۆچیدا (قطب الدین کوری محمدی مدنی) کە نیشتەجێی مەدینەبوو، لەخەودا داوای لێکرا کەبچێ بۆ ولآتی هیندستانو کاری ئەو لەوێیە... بەڵێ ئەمە قەدەری خوابوو، بۆ ئەوەی کە ئەم پیاوە بەرزە خواناسە بانگخوازە خۆیو نەوەکانی ئەم بانگە بەرزو پیرۆزە بەخەڵکی هیندستان رابگەیەننو تا ئەمرۆش ئەو بنەماڵەیە بەدەیەهای وەك(ابو الحسن الندوی) یان لێسەوز بووەو بەرهەمی خێریان داوە ٠

باووباپیران وبنەماڵەی (مودودی)یش دەڵێن هەر بەهەمان شێوەبوون لەمەککەو مەدینەوە چونەتە هیندستانو بوونە مەشخەڵداری خێر لەو ولآتەدا کە ئەمەش بەئاشکرا قەدەرمان تێدەگەیەنێ ! (ل ٥٢٦ لەخزمەت قورئاندا ـ نووسەر).

سێیەم/ نوورسی بەرەحمەت بێت قەدەری خوا لەکاتی پێویستدا لەتورکیا خستیە گۆرەپانی هەوڵو خەباتەوە، ئەوکەلێنی بێباوەرییەی کەدروست بوو لەئەنجامی رووخانی خەلافەتی ئیسلامییەوە لەسەر دەستی دوژمناندا ، ئەم کەوتە پرکردنەوەیو بەتاقی تەنها (بەفەزڵی خوا) جێدەستی خۆی نەخشاند... چەند جار ویستیان دەرمان خواردی بکەن، پەت پەتی دنیایان پێکرد، دەربەدەری دنیایان پێچەشت، خوا پاراستیو بووە پێشەواو سەرمەشقی بڕواداران... پێیان دەوت: بۆ کۆچ ناکەی بۆ ولآتێکی تری ئیسلامیو لەو دەردەسەرییە رزگارت بێ، دەیفەرموو: قەدەری من ئەوەیە کەلە تورکیادا خەبات بکەم ...

چوارەم/ پێشەوا بەنناش دەبوو کەرۆڵی خۆی ببینێ ، قەدەری خوا هێنایو چەندجار لەتیاچوونی راستەقینە پاراستیو کە کارەکانیشی تەواو بوو شەهیدی کرد بەنسیبی ...

باوکی لەدوای شەهید بوونی دەڵێ: کوری خۆم ... بەیانییەکیان کەلە نوێژ هاتمەوە مارێکم دی لەژوور سەرت، ئەبڵەق بووەو هیچم بۆ نەکرا تەنها چەند دوعاو نزایەك نەبێ، خوای گەورە هات بەهانامەوەو مارەکە کشایەوەو زیانی پێنەگەیاندی...

جگەر گۆشەم...کاتێك سەقفی خانووەکەمان رووخا بەسەر خوتو براکەتدا ، قادرمەکە بەقەدەری خوا گرتیەوەو توانیمان سەقفەکە هەڵگرینو بەسەلامەتی دەرتان بهێنین ...

بەنگی جەرگم ..کاتێك کە منداڵبوویت و سەگەل شوێنت کەوتن و کەوتیتە ئاوی رووباری نیلەوەو کاتەکەش کاتی هەستان و زیادبوون و لا فاوی نیل بوو، شەپۆلی ئاوەکە لای‌دایت و لەقەارغەوە ژنێك تۆی گرتەوەو رزگاری کردیت...

وا ئەمڕۆش ئەتبینم کەبەدەستی ئەژدەهاو ماری ئادەمی، وا سەرتاپات بەخوێنی خۆت سوربووەو بەرەوکاروانی شەهیدان بەڕێکەوتووی..(لەپەراوی فقه الواقع/ کۆمەڵێ وتاری بڵاونەکراوەی بەننا) ەوە وەرگیراوە.

هەروەها جارێك هاوەڵێکی لەبەرئەوەی ئەم زیرەك بوو دەیەوێت زیانی پێبگەیەنێ، کاتێك لەژێر درەختێکدا پاش سەعی کردن خەوی لێدەکەوێت، بەسواری پاسکیلەوە دێت و دەیەوێت شوشەیە (تێزاب) بکا بەدەم‌وچاوی‌دا، بەقەدەری خوا دەستی‌دەلەرزێ‌و شیرزە دەبێ‌و تێزابەکە بەردەم‌وچاوی (بەننا)ناکەوێت...

پێنجەم/ (شێخ عیساو شێخ موسای بەرزنجی) کوڕی (بابا عەلی هەمەدانی) ن کەپیاوێکی زاناو خواناس بووە، لەساڵی ٦٧٣ی کۆچی‌دا وەفات دەکاو لەدێی (خەتلان) دەینێژن.

شێخ عیساو شێخ موسایش پاش کۆچی باوکیان، بەهیوای حەج و زیارەتی پێغەمبەری خۆشەویست ﷺ ڕێگای حیجاز دەگرنە بەر ، پاش تەواوکردنی مەناسیکی حەج، بەڕێگای کوردستاندا ئەگەڕێنەوە تابچنەوە بەرەو هەمەدان . لەڕێگایاندا لە(بەرزنجە) لائەدەن و ئەمێننەوە بۆ پشوودانو حەسانەوە . ئەگێڕنەوە کەلەشەودا پێغەمبەری خوا ﷺ ئەچێتە خەوی شێخ مووساوە فەرمانی پێ‌ئەدات کەلەبەرزنجە بمێننەوەو مەگەڕێنەوە بۆ هەمەدانو ، هەر لەخەوەکەشدا جێی مزگەوتێکی بۆ دیاری‌دەکات...جالەبەیانی‌دا بەناونیشان شوێنی مزگەوتەکە ئەدۆزنەوەو بڕیار ئەدەن بەهاوکاری خەڵکەکە لەوشوێنەدا مزگەوتێك دروست بکەن..

ئەبو سعودی موفتی ئەستەمبوڵ لەنامیلکەی (روضة الجنان)دا ئەڵێ: (کاتێ ناوبانگی شێخ مووساو شێخ عیسای برای بڵاوبۆوە ، خەڵکانێکی زۆر لە دەوریان کۆبوونەوەو لەهەموولایەکەوە دەهاتن بۆ لایان و دەبوونە موریدو مەنسوبیان، جالەوکاتەدا کە مەزهەبی شیعەی نوصەیری لەوناوچانەدا بڵاوبوو ژمارەیەکی زۆریان وازیان هێناو هاتنە سەر مەزهەبی ئەهلی سوننەت و جەماعەت ...

هەر لەو سەردەمەشدا مستەفا خانی نوصەیری فەرمانداری ناوچەی شارەزوور بوو (جاران شارەزوور بەناوچەیەکی زۆر گەورەتر دەوترا) ، ئاژاوەچی و پیاوخراپان کەوتنە فیتنەیی و دووبەرەکی‌نانەوە، هاتنە لای مستەفا خانو پێیان وت: ئەگەر کار ئاوا بڕوات ئەوا ئەو دووشێخە دەبنە دەسەڵاتداری ناوچەکە ...

ئەویش لەتاو دەسەڵات و قەڵەمڕەوی خۆی بەنهێنی بەپیلانێك چوارپیاوی ناردو شێخ مووسایان شەهیدکرد لەساڵی ٦٩٦کۆچی‌داو هەر لەبەرزنجە بەخاك سپێردرا..

(خـوای گـەورەش مـانگێکی نـەخایاند کـە مسـتەفا خـان و دەسـتەو دایرەکـەی لەسەردەستی سوپایەکدا کە هاتنە سەریان تەفرو تووناکردو پاداشتی ستەمکاری خۆی وەرگرت).

لەپاش شێخ مووسا کەبراگەورە بوو، شێخ عیسا ئاڵای ئیمان و ئیسلامەتی هەڵگرت و کەوتە هەوڵ و تێکۆشانو خزمەتکردنی موسڵمانان، وەلەبەر ئەوەی هاوسەری نەبوو، فاتمە خانی براژنی مارەکردو خوای گەورە دوانزە کوڕی پێبەخشین، وەك(سید صادق) لەناوچەی سیدصادق و (میری سوور)) کەلەدێی میری سووردا بووەو، شێخ عەباس کەلە نزیك سلێمانی لەدێی (وڵوبە) نێژراوە.

ئەگێڕنەوە کە زۆرجار شێخ عیسا پاش خەوتنان هەتاوەکو بەرەبەیان خەریکی خواپەرستی بووەو شەو زۆرکەم خەوتووە، وە هەمیشە بەخەڵکی دەوت: خەڵکینە پێغەمبەری خوا لەگەڵ ئەو هەموو گەورەیی و پایەبەرزیەی‌دا کەچی ڕۆژی حەفتاجار زیاتر داوای لێخۆش بوونی لەخوا ئەکرد ، هەروەها دەیووت: خەڵکینە هەموو گوناهێ بەگەورە بزانن هەرچەند بچووکیش بێت، وەچاکەتان بەکەم بزانن هەرچەندە زۆریش بێت.

مەلا داودی خەلیفەی ئەڵێ: (ڕۆژێك لەخزمەت شێخ عیسادا بووم و سەردانی چەند دێیەکی ناوچەی شارەزوورمان ئەکرد ، لەیەکێ لەدێکاندا پیاوو ژنی نامەحرەم تێکەڵ بووبوون و ڕەش بەڵەك هەڵئەپەڕین ...بۆیە منیش زۆر نارەحەت بووم و بەشێخم وت: بەڵکو دوعابکەی لەو کۆمەڵە هەوا پەرستە کە خوا لەناویان بەرێ، ئەویش وتی: نا، دوعای خێریان بۆ دەکەین بەڵکو خوای گەورە هیدایەتیان بدات) .

شێخ هیدایەتی حەسەن ئاوایی ئەڵێ: (گەلێ جار بەچاوی خۆم دیومە، کەشێخ عیسا بەکۆڵی خۆی ئاردی بردووە بۆ ماڵی هەتیوو داماوو هەژارو گەلێ جاریش چیلکەو داری کۆ ئەکردەوەو ئەیدا بەهەژاران).

شێخ عیسا زانابووەو هەموو ڕۆژێك دوای نیوەڕۆ وانەی وتۆتەوە بەقوتابیەکانی‌و دوای عەسرانیش قورئانی خوێندووەو زۆربەی شەویش شەونوێژی کردووە، تا لەساڵی ٧٥٤ کۆچی‌دا ، لەدێی بەرزنجە وەفاتی کردو هەرلەوێش بەخاك سپێردرا...

(بەراستی لەم باسەوە بەچاکی قەدەری خوا تێدەگەین کە چۆن ئەو دووزانایەی لەکاتی زۆر پێویستی دا هێنایە ناوچەی بەرفراوانی ئەوسای شارەزوورو توانیان بیروڕای چەوتی خەڵکی ڕاستبکەنەوەو بڕای گەورەش لەپێناوی بانگەوازدا شەهید ببێ)

(بنەماڵەی زانیاران/ مامۆستا مەلا عبدول کەریمی مودەریس).

(١١) قورئانی پیرۆزو باسی قەدەر!

لەقورئانی پیرۆزدا لەژیاننامەی پڕبەرەکەت‌و ڕەنج‌و ماندووبوونی پێغەمبەرانەوە خوای گەورە قەدەری خۆیمان تێدەگەیەنێ، ئەوەتا بەحەزرەتی مووسا دەفەرموێت : ﴿ونريد أن نمن على الذين استضعفوا في الارض ونجعلهم أئمة ونجعلهم الوارثين، ونمكن لهم في الارض ونُري فرعون وهامان وجنودهما منهم ماكانوا يحذرون ﴾القصص/٦.

لێرەدا قەدەری خوا باس دەکات کە چۆن خوای گەورە ویستی فەزڵو بەخششی خۆی بڕێژێنێ بەسەر چەوساوەکانی بەنی ئیسرائیلداو ڕزگاریان بکات‌و بۆ ئەوەش حەزرەتی مووسای بۆ ناردن سەلامی خوای لێبێ. فیرعەونیش نێرینەی بەنی ئیسرائیلی نەهێشت تا ئەو منداڵە چاوگەشە نەبێت‌و تەخت‌و تاراجی نەشێوێ...کەچی خوای گەورە کارێکی‌کرد کە فیرعەون دوژمنەکەی خۆی و ئەوەی لێی دەترسا بەدەستی خۆی بۆ لەناوبردنی خۆی گەورەی بکات !!

هەروەها قورئان لەتۆمارکردنی ڕووداوەکانی غەزاکانی حەزرەتدا ﷺ مەبەستی پەروەردەی موسڵمانان‌و تێگەیشتنیانە لەقەدەری خوا...

جا ئەگەر لەگەورەیی بانگەوازو بەرزی ئەم ئاینەو قەدەری خوا تێبگەین بەچاکی ئەوا زۆر چوست‌و چالاکانە تواناکانمان دەخەینەکارو هەوڵی بێ‌وچان ئەدەین بۆ بەرنامەکەی خوا و، هەمیشە لەیادمان دەبێت ئەوەی چاك بێت خوا ئەوەمان بۆ دەکات، هەروەك بەحەزرەت ﷺ دەفەرموێ : ﴿قل لن يصيبنا الا ما كتب الله لنا ﴾ (التوبة /٥١) واتە ئێمە هیچمان تووش نابێت مەگەر ئەو قەدەرە خێرەی کەخوا بۆی نووسیوین ، تەنانەت لەتەعبیرەکەدا (علينا)ی نەفەرمووە، واتە شتێکی قورس‌و گرانبێت‌و بیدات بەسەرمانا ...

بەڵکو بۆ ئێمەی دەنووسیێو لەدنیادابێت یان لەقیامەتدا ئەو قەدەرە هەر خێرە بۆمان...چونکە ﴿ هو مولانا وعلى الله فليتوكل المؤمنون ﴾ التوبة/ ٥١ بەراستی خواوەند یارمەتیدەرو سەرخەری ئێمەیەو ، دەبا بڕوادارانیش هەرپشت بەو خوایە ببەستن.

عەبدولقادری گەیلانیش بەرەحمەت بێت ئامۆژگاریمان دەکاتو دەڵێت: ﴿يا غلام نم تحت ميزاب القدر متوسداً بالصبر متقلداً بالموافقة عابداً بانتظار الفرَج﴾ الفتح الرباني ـ عبدالقادر الكيلاني واتە: ئەی غولام بنوو لەژێر پلوسکەی بارانی قەدەری خواداو سەرینی ئارام گرتن بخەرە ژێر سەرتو رازی بەو دڵنیابە لەقەدەری خواو چاوەڕوانی سەرفرازی بە کە ئەو چاوەڕوانی کردنەش هەر عیبادەتە .(ل ١٢٠ بەرچاو روونی / نووسەر).

ئەوەش مەولەوی یەکەی خۆمانە کەلەپلەیەکی ئیمانی بەرزدایەو چاك لەم مەسەلەی قەدەرە تێگەیشتووەو بەدڵنیاییەوە دەڵێت:

خەم خەفەت مەینەت عەشقی پڕ لەخوێن

هەر کامێکیان دێن، بابێن بەخێربێن

تێگەیشتن لەمەسەلەی قەزاوقەدەرو بالاّ دەستی خوای گەورە وادەکات کە بانگخوازانو خەباتکاران بێترس بچنە مەیدانی هەوڵو کۆششەوەو لەهیچ سڵ نەکەنەوەو زۆر بەئاسانی گیانیان لەسەر دەستیان دانێنو بڵێن خوایە ئەوە ئەو ئەمانەتی گیانەی پێتداوین بەشەهید بوون لێمان وەرگرە و ئێمە حەزدەکەین نەك جارێ بەڵکو چەندەها جار لەپێناوی تۆدا شەهید بکرێین...

ئەمەش چەند نموونەیەکە لەسەر گیانفیدایی باوەڕداران :

یەکەم/ بانگخوازێکی ئەفریقیا:

(احمد ساموری توری) ئەو پاڵەوانە موسڵمانە هۆشیارەیە کە پاش موسڵمان بوونی، کەوتە هەوڵو خەباتو بڵاوکردنەوەی ئیسلام لەناو هۆزە بت پەرستەکانی خوارووی سنغالو غامبیاو قەراخی رووباری نەیجەر ، وە لەوناوچانەدا ئوممەتێکی موسڵمانی دروستکرد.

پێشەوا ئەحمەد سامووریو هاوەڵانی دژی داگیرکارە فەرەنسییەکان وەستانەوەو لەماوەی شەش ساڵدا نەیانهێشت سەرکردەی فەرەنسی (ارسیناد) بستێ بێتە پێشەوە، هەرچەند سەرکردەی پێش ئەویش کۆلۆنیل (برنی دی بوری) یش هیچ سەرکەوتنێکی بەدەست نەهێنابوو لەناوچەکەدا...

بۆیە کەزانیان لەگۆڕەپانی جەنگدا هیچیان پێناکرێ، کوڕی پێشەوایان رفاندو ویستیان بەوە ساردی بکەنەوە لەجیهادکردن، ئەویش جوابی بۆ ناردن و وتی: کوڕەکەی من زیاتر نیە لەهەر موسڵمانێك کەبەخۆڕایی وبێشەرمانە دەیان کوژن، وە ئەگەر وادەزانن بەگرتنی کوڕەکەم جەنگ لەنێوانماندا تەواو دەبێت، ئەوە هەڵەن...

ئنجا کەزانیان هیچیان بۆ ناکرێ بەرامبەری کوڕەکەیان نقومی دنیاو ماددە کردو ناردیان بۆ فەرەنسا، بۆ ئەوەی بەچاکی مێشکی داشۆرن..

ئنجا هێنایانەوەو داوایان لێکرد کە قەناعەت بەباوکی بکات کە بیکەن بەپاشای ناوچەکە لەژێر چاودێری بیانیەکانداو پاشان کوڕەکەشی (ولی عهد)ی بێت...

جا کوڕی خیانەتکاری کەوتە هەوڵ و کۆشش و کۆکردنەوەی خەڵکی نەفس نزم وکارکردن بۆ خزمەتی بیانی یەکان...کەباوکیشی ئەمەی زانی حوکمی لەسێدارەدانی بۆ کوڕەکەی خۆی دەرکردو لەبەرچاوی خەڵکی کوڕەکەی هەڵواسی، بۆئەوەی وانەو پەند بێت بۆ هەموو ئەوانەی کەنیازیان پیسبوو دەیانویست ببنە پیاوی بیانیەکان. ل ۳۹ (الثبات) د. محمد بن حسن بن عقيل.

جا دوژمنان چاك دەزانن کە موسڵمانی راستو هۆشیاریان بۆ ناکرێت و جێیان نابێتەوە لەسەرخاکی ئیسلام، بۆیە بریاریان داوە کە بۆ تاقە ساتێکیش بوارنەدەن موسڵمانان بێنە سەرحوکم و بەهەموو جۆرێك دژی بوەستنەوە!

دووەم/ لەیادەوەری یەکانی عباس السيسي:

عباس السيسي یەکێکە لەوبرایانەی کەبەوەفا بوو بۆ ئەو عەهدوپەیمانەی دابووی بەپێشەوا(بەننا) ، لەخۆشی و ناخۆشی دا، لەئازادی و لەبەندیخانەدا، سەربازبوو، گوێڕایەڵ بوو، دڵنیابوو لەحیکمەتی سەرکردایەتی و سەرکەوتنی بانگەوازی خوا، لەپەڕاوی (في قافلە الاخوان المسلمين) دا کەتا ئێستا چوار بەشی دەرچووە، باسی یادەوەری یەکانی دەکات و دەڵێت: لەساڵی ١٩٥٤دا دەستگیرکرام، لەئەنجامی رووداوی (المنشية) کە شانۆگەری یەکی درۆو فێڵ و تەڵەکەبوو پیاوەکانی عبدالناصر رێکیان خستبوو، ئەویش بریتی بوو لەوەی کەلەکاتی وتاردانیدا لەناو جەماوەردا یەکێ تەقە لەدوورەوە بکات لەعبدالناصر بەمەش لەلایەك جەماوەر عبدالناصریان لا گەورەببێت و ببێتە خۆشەویستیان و لەلایەکی دیکەشەوە بیکەن بەخەتای برایان و بیانوویەك بێت بۆ رەشکردنیان لەبەرچاوی خەڵکی و پاشان بۆ گرتن و کوشتنو دەربەدەرکردنیان.

بەڵێ... هەر لەرێوە پڕ شەقیان کردمو سەریان تاشیمو بەتانیەکیان دامیّو لەژوورێکدا فڕیّیان دام...

لەسەر ژوورەکەمەوە ژوورێك هەبوو کەبرایەکیان تازە دەهێنا، لەسەر کورسی‌یەك رایان دەگرتو بەگوریسێك ناو قەدیان دەبەستەوەو پاشان کورسی‌یەکەیان لادەبردو براکە بەئاسمانەوە دەمایەوەو هیچ نەدەبوو دەستی پێوەبگریّ، ئنجا دەرشایەوەو سەرباقی ئەوەش هەر بەو ئاسمانەوە فەلاقە دەکراو تەنانەت پەراسوویان دەشکاندو پرسیاری وایان لێدەکرد کە هەرگیز بەخەیاڵیدا نەهاتوون‌و داوای وەڵامیشیان دەکرد، ئیتر کەڵێ بیّهیوا دەبوون، دەیان کردەوەو دەیان برد بۆ ژوورێك و لەوێدا بەندیان دەکرد، تاجارێکی‌تر نۆبەی فەلاقەکردنی دەهاتەوە ...

ئەوانەی لەژێر سزادا دەمردن:

جەندرمەکانی حکومەت دەرۆیشتن لەنزیك شوێنی کارکردن، یان ماڵی برایەك دەوەستان‌و بەقسەی خۆش بانگیان دەکرد تاناو ئەو ئوتومبیلەی کەلەگەڵیان بوو، بەناوی ئەوەی لەبنکەی پۆلیس بانگ کراوە، تەنها پێنج دەقیقەیەو بەرەڵای دەکەن، ئیتر هەرئەوەندە دەچووە ئوتومبیلەکەیانەوە چاویان دەبەستەوەو دەیان برد بۆ تاریکایی‌یەکانی بەندیخانە... جالەوێ ئەگەر لەژێر سزادا گیانی دەرچوایە، ئەوا ناویان دەکوژاندەوە، یان ئەو لاپەڕەیەیان دەدڕاند کەناوی تیا تۆمارکرابوو، بۆئەوەی کەس نەزانێ، یان لە رۆژنامەدا بلاّویان دەکردەوەو کە ئەو فلاّن کەسە لەدەست پاسەوانەکەی رای کردووەو حکومەت بەدوایدا دەگەڕێت، ئنجا بۆ زیاتر سەرلێشێواندنی کەس‌وکارەکەی دەچوون ماڵی خزمەکانیان دەپشکنی‌و زۆرجاریش باوك‌و براکەیان بۆ ماوەیەك دەگرت...کابرای مردووشیان بەشەو دەبرد لەچیای (المقطم)دەیان کرد بەژێر خۆڵەوە... لەسەرەتاوە هەندێ بڕوای دەکرد بەلاّم دوایی‌کە ئەم دەنگ‌و باسانە زۆر بوو، خەڵکی بۆیان دەرکەوت کە حکومەت درۆدەکاتو ئەوەی ناوی بلاّوکراوەتەوە کە گوایە رای کردووە لەژێر سزادا گیانی لەدەستداوەو مەگەر خواش بزانێ لەچ شوێنێکدا نێژراوە ...

سزادان:

کەبرایەك دەستگیردەکرا، هەر لەدەرگای بەندیخانە دەهات بەم دیودا، شەقیان تێهەڵ دەدا تا شل کوت دەبوو، ئەمە بێجگە لەجنێوو قسەی ناشیرین، پاشان ئەگەر ریشی

هەبوایە، زۆریان لێدەکرد کەدەبێ بەدەستی خۆی مووەکانی ریشی هەڵکەنێ...یان بۆیان دەسوتاندو قاقا پێدەکەنین.

لەوەش سەیرتر جاری وا هەبوو سەرتاشێکی خۆیانیان دەهێناو لایەکی ریش و سمێڵی و برۆیەکی دەتاشی بۆ برایەك، بۆ ئەوەی زیاتر سوکایەتی پێبکەن و پێی پێبکەنن ! ئێمەش هیچمان دەسەلأت نەبوو هەر مەگەر ئەوەندە بڵێین ﴿ ان تسخروا منا فانا نسخر منكم كما تسخرون ﴾ هود /٣٨ و ﴿ انا كفيناك المستهزئين ﴾ الحجر/٩٥.

مەگەر خوا بزانێ چیمان خەفەت خوارد! مامۆستایەکی دەرچووی ئەزهەریان دەهێناو عەمامەو تەربوشەکەی سەریان دا ئەگرت و شەق شەقێنیان پێدەکرد لەوناوەدا...

زۆر لەوانە کەبووبوونە (جلاد) و سزای موسڵمانانیان دەدا کەسانی دڵ رەق و بێبەزەیی بوون، لەبرایەکیان دەپرسی، تۆ پێش ئەوەی دەستگیربکرێیت مووچەت چەند بووە، ئەگەر بیوتایە (٣٠) جونەیە ئەوا (٣٠) قامچی لێدەدرا، وە ئەگەر بیوتایە (٦٠) جونەیە ئەوا(٦٠) قامچی لێدەدرا !!

جارێك لەبرایەکیان پرسی ئیشت چییە وتی: (دکتۆرام هەیە لەهەندەسە)دا ، هەقی ئەوە دووقات سزایاندا...چونکە هەموو فاشل بوون لەژیانداو هیچ لەژیان حاڵی نەبوون، داخی خۆیان بەو کۆمەڵە خاوەن بڕوانامانەیە دەڕشت ، هەروەك قەرزی باوکیان بەسەریەوە بێت؟!!

براش هەبوو خۆی پێنەدەگیراو دەستەو یەخە شەڕی لەگەڵ دەکردن، دیارە پاش ماوەیەکی کەم لەبەرئەوەی ئەوان زۆر بوون نیوە مردوویان دەکرد، جارێك یەکێ لەوبرایانە کەلێیان هەڵگەڕایەوەو دەستی لێکردنەوە، بەهۆی خزمێکیەوە، بەرەلأیانکرد، بەلأم تا چەند رۆژێك هێشتیانەوە تابرینەکانی سارێژ ببێ و نەزانرێ چی بەو داماوانە دەکرێ!

لەناو زیندان:

ژووری واهەبوو هەموو دیوارەکانی بۆیەی رەش کرابوو، بەجۆرێك تاریك دەبوو ، هەردەت وت شەوەزەنگە، ئەوەی دەخرایە ناوی نەیدەزانی شەوو رۆژ چییەو کات کامەیە ! جا لەبەرئەوەی بۆ چەندەها رۆژ تیا دەمایەوە ئەگەر هەرکاتێك بهاتایەتە رووناکییەوە، چاوی زیانی لێدەکەوت !!

لەناو زیندانیشدا کێشەی دەست بەئاوگەیاندن، کێشەیەکی گەورەبوو هەمووی چەند ئاودەستێك هەبوو، دەبوایە دوو هەزارکەس لەماوەیەکی کەمدا دەستیان بەئاو بگەیاندایە ، زۆر لەبراکان تووشی مایەسیری بوون، ئاو نەبوو خۆیانی پیٚ پاك بکەنەوە، ناچار بەتەیەموم نوێژیان دەکرد، ئەگەر کەسیٚ دوابکەوتایەو زۆری پێبچوایە فەلاقەدەکرا!

زۆرجار براکانیان ناچاردەکرد کە ئاودەستەکان بەدەست پاك بکەنەوە، کە زۆریان گیرابوون ، یان زۆر یان لێدەکردن کەپاشەڕۆی ئەو سەگانەی کەتێیان بەردەدان بەدەست کۆبکەنەوە!! بەمەش زۆر لەبراکان تووشی نەخۆشی پێست بوون...

لەگەڵ هەموو ئەوانەشدا شەونوێژیان دەکردو (مـأثورات)یان دەخوێندو وانەیان بەیەکتری دەوتەوەو قورئانیان لەبەردەکرد!!

سروودی بەیانیان!!

ئەو هەموو برایە لەبەیانیاندا بەڕیز دەوەستێنران، بەپیٚ پەتیو بەرووتو ڕەجاڵی لەگۆڕەپانی بەندیخانەدا، بەڕێوەبەری بەندیخانەو ئەفسەرە ڕەزا تاڵەکان دەهاتنو ئەیان قیڕاند بەسەرماندا، پاشان بەدەنگی (ئوم کلثوم)سروودی(یا جمال یا مثال الوطنیة ، أجمل أعیادنا المصریة، بنجاتك یوم المنشیة) یان بۆلێدەداین (واتە: ئەی جەمال ئەیٚ نموونەی نیشتمان پەروەری ، خۆشترین جەژنی میسرمان، ڕزگاربوونت بوو لەڕۆژی المنشیە)دا، جادەبوایە براکانو رابەری گشتیش بیانووتایەتەوە لەگەڵیا! بەجۆرێك کە رابەر ئیشارەت بکات بۆ براکان وەك ئاواز دانەرەکان!! ئەوەی دەمی نەکرایەتەوەو نەیوتایەتەوە واوەیلا بەحاڵی!!

دوای ئەو سرووده ، دەبوایە مامۆستای پێشەوا لەپێشەوەو براکانیش بەدوای‌دا رایان بکردایە بۆماوەی یەك دوو سەعات، ئەوەی بکەوتایە یان نەیتوانیایە ئەیاندایە بەر قامچیو شەق...

سزاکان لەتوانا بەدەربوون، ڕۆژێك(ملازم اول الطیار) حاج محمد الشناوی بە(احمد شعبان)ی وت کەبرایەکی پۆلیس بوو دەستگیرکرابوو، برام خۆت راگرە ، لەبیرتە ئێمە پەیمانو بەیعەتماندا لەسەر مردن لەرێی خوادا، ئەویش کەلەدوا پلەی ماندوویيو شەکەتی‌دابوو وتی: بەڵیٚ من بەیعەتمدا لەسەر مردن ، نەك لەسەر تەعزیب دان؟!

کێچو ئەسپیٚ:

ناخۆشیو نارەحەتی بەندیخانە هەر سزادانو دووری کەسوکارنەبوو، بەڵکو زیاد لەوهەموو سزاوئەشکەنجەیە، سەروپیش تاشین بەگوێزانی کولو نینۆك کردنو خۆشتن کێشەی گەورەمان بوو...

کێچو ئەسپێش لەو ژووره نسرمه پرشیێیەدا تەنگی پێ هەڵچنیبووینو ژیانی لێتاڵ کردبووین...بۆیە بیرمان کردەوە لە رێگا چارەیەك، تا خەیاڵمان بۆ ئەوەچوو کەلەبەرزی دوومەتردا دیواری ژوورەکە سابوونی لێبدەین بەوەش کێچەکان نەیان دەتوانی سەربکەونە سەرەوەو دەکەوتنە سەر زەوی و ئێمەش لەناومان دەبردن...هەرگیز ئەو رەحمەتەی خواشم لەیاد ناچێت کەچۆلەکە لەپەنجەرە بچکۆلەکەی ژوورەکەمانەوە دەهاتە ژوورەوەو کێچەکانی دەخوارد کە خوێنی ئێمەیان دەمژی ...

سێیەم/ شەهید محمد الصوابی :

ساڵ : کۆتایی ١٩٥٤ز ، مانگ / دیسمبر .

شوێن: ماڵی شێخ حسنین مخلوف ، موفتی میسر .

کات: پاش نان خواردنی نیوەڕۆ، کاتژمێر سیێ پاش نیوەڕۆ، لەدەرگادرا خزمەتکاری ماڵەکە چوو بۆ کردنەوەی دەرگا...پاشان هاتەوە بەشێخ حسنینی وت: قوربان گەنجێکی ریشداری جلو بەرگ شڕە، دەیەوێ چاوی پێت بکەوێت...

شێخ دەڵێ: لام سەیر بوو، وامدەزانی رێبوارە ، گەنجەکە هاتە ژوورەوەو لەسەرەتادا پێشوازیم نەکردو، خزمەتکارەکەمان خواردنی بۆ ئامادەکردو ئەویش زۆرچاك خواردی، لەوەدەچوو ماوەیەکی زۆربێت نانی نەخواردبێ...پاش نان خواردن گومانم برد کە بڕوات، کەچی نەڕۆیشت و سووربوو لەسەر ئەوەی بیبینم ! ناچار چووم بۆلای وتم : رەنگە هەژاربیێو خێرو سەدەقەیەکی بوێ...کەچی خۆی پیێناساندم ...کەناوی (محمد الصوابی الدیب)ە و قوتابیێیە لەکۆلیجی شەریعەت لەزانکۆی ئەزهەر ، پاشان کەوتی لەفیداکارەکانی (برایان)ە کە لەشەڕی فەلەستیندا بەشداریان کردووە، لەرزم لێهاتو هەمووگیانم نیشتە سەر عەرەق، چونکە لەوکاتەدا(برایان) یانی گرتنو سزادان و بەندکردنو دادگایی کردن...گەنجەکە بەلەسەرخۆیی پیێ وتم: یا شێخ من لەتەنگانەدام، و پێویستم بەتۆیە فریام بکەوی، من فەرمانی گرتنم دەرچووەو ماوەیەکی زۆرە ، نزیکەی مانگێکە لەچۆڵەوانیو سەر قەبرانەکاندا بەرۆژ خۆم دەشارمەوەو بەشەویش دەگەڕێم پاروویەك نانم دەست بکەوێ بیخۆم...بیێتاقەت بووم لەژیانی ناو مردووانو قەبرسان،

دەمەویٚ لەگەلٚ زیندووباندا بژیم، جا ئیتر نازانم قبولٚم دەکەی؟ شێخ وتی: سەرسامبووم‌و ئاگام لەخۆم نەمابوو، لەوەدا هاتمەوە کەوتی: رات چی‌یە ئایا قبوولٚم دەکەی.

منیش مۆلٚەتم لیٚخواست‌و چووم بۆلای دکتۆر علی کوڕم‌و زەینەبی کچم ، هەستیان بەشێرزەیم کردو وتیان: ها بابە چی بوو...چی روویداوە، مەسەلەکەم بۆ گێڕانەوەو وتیشم : ئەو راست دەکات ، ئەوراست دەکات...ئنجا وتم: من دلٚنیام کە ئەو لەئاسایش‌و پۆلیس نیە هاتبیٚ تاقیمان بکاتەوە و تووشمان بکات، من دلٚنیام کەراست دەکات‌و ، ناتوانم دەست بنیٚم بەروویەوە لەکاتێکدا ئەوهانای بۆ ئێمە هیٚناوە...بەلاٚم ئەوەی دوو دلٚی کردووم ئەگەر حکومەت بزانیٚ خراپمان پیٚدەکات ، چونکە ئەوەی (برا)یەك دالٚدە بدات پانزە سالٚ بە (اشغال شاقە)ەوە بەند دەکریٚت..

دکتۆری کوڕم وتی: چی ئیسلامەتی‌یە ئەوەبکە، خواپشت‌و پەنامانە !

لەگەلٚ کوڕەکەمدا چووین بۆلای (محمد)و وتم: وا قایل بووین کەدالٚدەت بدەین، ئەویش دلٚی خۆش بوو، رەنگ‌و رووی گەشایەوە، بەجۆریٚك کە هەرگیز ئەو رەنگو رووەی ئەو رۆژەیم لەبەرچاو لاناچیٚ!

ئنجا دکتۆر عەلی کوڕم پیٚی وت: بەلاٚم ئیتر دەبیٚ کەسایەتی خۆت بگۆڕی چونکە ناوچەکەمانو دەوروبەرمان پۆلیس و سەربازی زۆری لیٚیە ، ریٚکەوتین کە دایبنیٚین بەسکرتیٚری خۆم‌و ناوم نا (صادق افندی)...

بۆ رۆژی دوایی ریشی تاشی‌و جلوبەرگی نویٚی لەبەرکردو وەك سکرتیٚر ئەجولاٚیەوەو کەس بەم نهیٚنی‌یەی نەدەزانی تەنها چوار کەس نەبیٚ، من‌و کوڕەکەم‌و کچەکەم‌و بووکەکەم کە (دکتۆرە سعاد) بوو کچی (حسن هضیبي)رابەری دووەمی برایان.

پلانەکەمان زۆر سەرکەوتوو بوو، (صادق افندی) دەورەکەی زۆر باش دەبینی ، تەنانەت ئەفسەرو پۆلیس دەهاتن بۆ لام بۆ (فەتوا) ئەو پیٚشوازی دەکردن‌و هیچ نەدەشلەژاو زۆر ئاسایی بوو...

پاش هەشت مانگ لەهاوینی سالٚی ١٩٥٥دا (صادق افندی) پیٚی وتم: یا شیٚخ دەمەویٚ بچم بۆ (سعوودیە) لەویٚ کاربکەم‌و، پیاویٚکی عیٚراقی پەیمانی‌داومەتیٚ لەسەرکەشتی لەریٚی (السویس)ەوە دەربازم بکات...

منیش دوودلٚ بووم لەوکارەو هەرچیم کرد دلٚم نەیگرت و زۆر هەولٚمدا ساردی بکەمەوەو نەڕوات سوودی نەبوو...

پـاش ماوەیـەك بـەجیّ‌ی هیّشـتینو وتـی: هەرئـەوەندە گەیشـتمە شـویّنی خـوّم لـە(سعوودیە) برووسکەیەکتان بوّ دەکەم...منیش هـەواڵم نـارد بـوّ شـیّخ (محمـد سـرور الصبان) لەسعوودیە کەراویّژکاری مەلیك سعود بوو کە ئەگەر ئەو ناسیاوەمان هاتە لات کاری بوّ ئاسان بکە...

مـانگیّك بەسـەر روّیشـتنەکەی‌دا تیّپـەڕی و دەنگـی نـەبوو، ئیّمـەش زوّر ترسـاین ، بەتایبەت کە بووکەکەم (دکتوّرە سعاد) گویّ‌ی لەرادیوّی لەندەن بوو کەوتبووی دووکەس لە(برا) یان لەسەرکەشتی (السویس) گیراون...دڵنیابووم کەیەکیّکیان (محمد)ە..

پاش ماوەیـەك (دکتـوّرە سـعاد) چوو بوّ سـەردانی باوکی لەبەندیخانە ، لەپڕ چـاوی بـــە(محمد) دەکـــەویّت بەدەست جەللادەکانەوە ...کەگەڕایەوە وتی تازە تیاچووین، (محمد) گیراوەو لەژیّر سزادا کەکەس بەرگەی ناگریّ ناومان دەڵیّو تیادەچین.

چەند ڕوّژ تیّپەڕیو (محمد) کەعیّراقیەك بـەگرتی دابوو، بەرگـەی سزاو ئازاری زوّری گرتو چی هەڵیانواسـیو ئوتوی گـەرمیان بەلەشـیا هیّنـا نـاوی نـەوتین...بەڕاسـتی مـن هـەرگیز لەوبڕوایـەدا نەبووم ئـەوەندە بەجەرگو خوّگربـیّو گیـانی خـوّی بکـا بـە قوربـانی پاراستنی ئیّمە، بەڕاستی بەوەفا بوو بەڕاستی ئەوەیە پەروەردەی ئیسلام.

بەڵیّ... لەژیّر سزادا بڕبڕەی پشتیان شکاندو هەمووگیانیان بریندارکرد، ستەمکاران تەنها پرسیاریّکیان لیّدەکرد، توّ لەکویّ بویت؟! ئەویش هیچ وەڵامی نەئەدانەوەو راستی پیّ‌نەدەوتن، تا لەژیّر ئازارو ئەشکەنجەدا شەهید بوو...

شیّخ حەسـەنەین بـەردەوام دەبـیّ لەسـەر قسـەکانیو دەڵـیّ: (ئەگـەر پەروەردەکـەی شـەهید محمـد الصـوابی ، پـەروەردەی (برایـان) بیّـت، منیش دەنگم دەخەمە پاڵ دەنگی زانایانی ئەزهەر کـەڕیّ‌بدریّ بەبرایان و موّڵـەتیان بـدریّ کاربکەن،چونکە پەرومردەکەیان چاکترین پەروەردەیە...)

(١٢) چمکیّك لە هەوڵو کوّششی ئافرەتـان

حەزرەتی عومەر دەفەرمویّ: (ئیّمە لەجاهلیەتدا ئافرەتمـان بەهیچ نـەدەزانی ، کاتیّك ئیسلام هاتو خواوەند باسی کردن، ئیتر بەوەزانیمانو تیّگەیشتین کەهەقیان لەسەرمانە) (بوخاری)

لەزەمانی نەفامی‌دا ئافرەت ماف خوراوو چەوساوە بوو، فەرمایشتە پیرۆزەکانی قورئان‌و حەزرەت ﷺ بوونە هۆی ئازادبوونی راستەقینەی مرۆڤ بەگشتی‌و ئافرەتیش بەتایبەتی...

قورئان دەفەرموێ: ﴿یا ایها الناس انا خلقناکم من ذکر وانثی وجعلناکم شعوباً وقبائل لتعارفوا ، ان اکرمکم عند الله اتقاکم ﴾ الحجرات: ١٣ واتە خەڵکینە ئێمە ئێوەمان دروستکردووە لەنێرومێ‌یەك وە کردمانن بەگەل‌و هۆزی جیاواز تایەکتری بناسن، بەراستی چاکترینتان لای خوا پارێزکار ترینتانە.

حەزرەتیش دەفەرموێت: (انما النساء شقائق الرجال) ابوداود/ بەراستی ئافرەتان خوشك‌و هاوشانی پیاوانن.

ئایینی ئیسلام هەقی میراتی‌و بوونی پارەو ماڵ‌و سامانی داوە بەئافرەت هەروەك دەفەرموێ: ﴿للرجال نصیب مما ترك الوالدان والاقربون وللنساء نصیب مما ترك الوالدان والاقربون مما قلَّ منه أو کثر نصیباً مفروضاً﴾ النساء: ٧ واتە: پیاوان بەشیان هەیە لەوشتانەدا کەباوك‌و دایك‌و خزمان بەمیراتی لەدوایان بەجێ دەمێنێت، هەروەها ئافرەتانیش بەشیان هەیە لەوشتانەدا کەبەمیراتی لەباوك‌و دایك‌و خزمان بەجێ دەمێنێت ، کەم‌و زۆری بەشی هەرکەسێك دیاری کراوەو دەبێت بیدرێتێ...

ئافرەتان لەزەمانی حەزرەتدا ﷺ بەشداریان دەکرد لەنوێژی بەکۆمەڵ‌و لەفێربوون لەکۆڕی تایبەتی حەزرەت ﷺداو لەبەشداری‌کردن لە (جیهاد)داو لەبەخشینی ماڵ‌و سامان‌دا، (کاتێك کەهاندەدران لەلایەن پێغەمبەرەوە ﷺ بۆ بەخشینی ماڵ‌و سامان زۆربەی ئەوانەی کەخێریان دەکرد ئافرەت بوون) (مسلم گێڕاویەتیەوە) .

فەرماندان بەچاکەو جڵەوگیریش لەخراپە ئەرکی سەرشانی پیاوو ئافرەتە قورئان دەفەرموێت: ﴿والمؤمنون والمؤمنات بعضهم أولیاء بعض یامرون بالمعروف وینهون عن المنکر ...﴾ التوبة : ٧١

شایانی باسە یەکەم کەس کە بڕوای بەحەزرەت ﷺ هێنا خەدیجەی هاوسەری بوو، وەیەکەم کەس کەشەهیدکرا لەئیسلامدا ئافرەتێك بوو، کەناوی (سمیە) و، دایکی عماری کوری یاسربوو !

یەکەم/ (مەیسونە) پیاوان هەڵدەنێ لەسەر جیهاد :

لەساڵی (٦٠٦) ی کۆچی‌دا ئافرەتێك بەناوی (مەیسونە) لەدیمەشق چاوەڕێی دەنگ‌و باسی چوار براکەی بوو کەلەجیهادی خاچپەرستان بوون پاش ماوەیەك دەنگ‌و باس هات کە هەر چواریان شەهید بوون... لەگەڵ ئەم کۆست کەوتن‌و موسیبەتە گەورەیەدا ئەم ئافرەتە بیری کردەوە لەگەڵ دەستە خوشکەکانی‌دا کارێك بکەن ورەی رووخاوی موسڵمان بەرزبکەنەوە و غیرەت‌و حەماسەتیان بجوڵێنن بۆ رووبەڕووبوونەوەی خاچپەرستە داگیر کەرەکان.

ئەم ئافرەتە ژیرە خواناسە هانی دەستە خوشکانی‌دا کەسەدەها ئافرەت بوون کەپرچی خۆیان ببڕن، بەڵێ... هەموو پرچی خۆیان بڕی‌و نزیکەی سێ‌سەد پارچە گوریسیان لێدروستکردو ناردیان بۆ (سبط ابن الجوزي)کەوتارخوێنی مزگەوتی ئەمەوی‌بوو لەدیمەشق، وتیان: با موجاهیدان ، کەڵ‌و پەڵ‌و شتومەکی جیهادیان بەو پرچانەی ئێمە ببەستن، وەك بەشداریەکمان لەجیهاددا ، کاتێك ئیمام چووە سەردوانگە ، چەند پرچێك بەدەستیەوە بوو، بەگریانەوە کەوتە وتاردانو وتی:

ئەی ئەوانەی کە ئاینەکەیان فەرمانی جیهادی داوەپێیان، تادنیا فەتح کەن‌و ئێستا دانیشتوون‌و دوژمن خاکیانی داگیر کردووە !

ئەی ئەوانەی کەباووباپیریان سەروماڵیان دانا لەپێناوی ئاینەکەیاندا ...چیتانە ، بۆچی ئاینەکەتان لەیادکردووە ودانیشتوون‌و دینی‌خوا سەرناخەن، ئای بۆ ئێوە، ئەوە ئازارتان نادات کە دوژمنی خواو دوژمنی ئێوە خاکتان داگیربکات لەکاتێکدا ئێوە گەورەی دنیابوون...

ئەوەی بەدەستیەوە بوو بەرزی‌کردەوەو ئنجا وتی: دەزانن ئەمانە لەچی دروستکراون، ئافرەتان لەپرچی خۆیان دروستیان کردون تا قودسی پێ رزگاربکەن...دەی ئەگەر ئێوە بۆ جیهاد بەکاری ناهێنن بیکەن بەپرچ بۆ خۆتان‌و ئنجا هەڵی دانە ناویانەوە... بەم وتارە ئاگرینەو بەم کردارەی وتارخوێن، هەموو خەڵکەکە هاواریان لێبەرزبۆوەو زۆرگریان بۆ حاڵی خراپ‌و سستی‌و کەمتەرخەمیان، بۆیە دوایی کۆمەڵ کۆمەڵ‌و دەستە دەستە رێکەوتنو سوپایەکی چاکیان پێکەوەناو هێرشیان بردەسەر (نابلس)و (تەرابلس)و سەرکەوتنی باشیان بە دەست هێنا بەسەر خاچپەرستەکانی ئەو ناوچەیەدا .(مواقف لخريجي مدرسة القران) د.عمادالين خليل.

دووەم/ (بنان الطنطاوي) شەهیدو نامەکەی :

(بنان) کچی زانای پایەبەرز (علی طنطاوي)یەو هاوسەری (عصام عطار) بوو کە ماوەیەك بەرپرسی برایانی سوریابوو، لەولاتی خۆیان ئاوارەبوون و لەرۆژئاوا نیشتەجێ بوون، لەوێش (مخابرات)ی ولاتەکەی بەدوایانەوە بوون و دیاربوو نیازی تیرۆرکردنیان هەیە... بۆیە (بنان) نامەیەك بۆ مێردەکەی وەك یادەوەرییەك دەنووسێ کەتیایدا دەڵێ:

(چەند حەزدەکەم (عصام) کە ئەمەش بەشێکە لەلاوازیم وەك بەشەرێك کە پێش مردنمان بگەڕێینەوە بۆ دیمەشق و پاشماوەی ژیانمان لەوێ بەسەر بەرین ئەگەر لەژیاندا بەشمان مابێت... وە کە مردیشین لەوێ لای خزمان و خۆشەویستانی پێش خۆمان لەخاکی (دحداح) یا(باب الصغیر)دا بمان نێژن ...

بەلام وام بۆ دەرئەکەوێ ، کە مردن بەدوامانەوەیە لەهەموو کات و شوێنێکدا . ڕەنگە ئێمە لەغەریبایەتی بمانێژن، هەروەك چۆن لەغەریبایەتیدا ژیاین، دوور لەکەس و کارونیشتمان. داوات لێدەکەم (عصام) ، ئەگەر لەم غەریبییەدا مردم، داوا لەدایك و باوك و براکانم و کەس وکارم بکە لێم خۆشبن، لەوەی کەزوخاویان خواردووە لەم ماوەی حەفدە ساڵی رابردووەدا بەهۆی دەربەدەری و غەریبیمانەوە...وە پێیان بڵێ ئەوەی کە خۆتیش باش دەیزانی، کەمن هەرگیز پەشیمان نیم لەسەر ئەم رێگەیەی لەگەڵ تۆدا گرتوومەتەبەر ، وە کەمن بەختەوەرم زۆرترین بەختەوەری بەو ناڕەحەتیانەی کەلەگەڵ تۆدا لەری خوادا هاتۆتە رێمان...

تۆش ئەی(عصام) پەیمانم بدەرێ ، ئەگەر تاوانباران کوشتیانم ، خەم و خەفەت لاوازت نەکاو ، بەردەوام بیت لەسەر هەوڵ و خەبات ، هەروەك چۆن لەوەوبەر بەهەموو تواناتەوە خەریك بوویت و هەوڵت داوە...

وەمنیش پەیمانت ئەدەمێ ئەگەر خواشەهادەتیدا بەتۆ کەلەسەر ئەم رێگایە بەردەوام بم ، رێگای مەزنی ئیسلامەتی ...تا دەگەینە یەکێك لەدوو پیرۆزییەکە ...شەهادەت یان سەرکەوتن و وە کەگەیشتینەوە بەخواش لێمان رازی بێت ...

بەڵێ قەدەری خوا وابوو کە (بنان) پێشتر شەهید بێت و (عصام) یش لەسەرعەهدو پەیمانی هەوڵ و خەباتی بێوچان بۆ خوا بەردەوام بێت . (المرأة في موکب الدعوة) مصطفی الطحان.

دواوته

لـەم گەشـتـەدا وتمـان ،قورئـان دوا پـەیامی خوایـە بۆبـەرەی ئـادەمیو هـەر کـەس بەویژدانـەوه و بیٚدەمـار گـیری لیٚـیورد بیٚتـەوه ، بـۆی دەردەکـەویٚت کـە هـەرچی پڕوپاگەندەیەکی بۆکراوه لەکۆن ونویٚدا هەرهەمووی ناهەقن ودوورن له ڕاستیەوه .

لەلاپـەڕەکانی پیٚشـووداولەبەرگەکانی پیٚشتریشـدا نموونـەمان باسـکرد لەسـەر ئـەو کەسانەو ، لەم دوا وتەیەشدا ، باسی کەسایەتی نـاوداری ئـەمریکی دەکـەین کەلـەم چەند ڕۆژەی ڕابردوودا موسلٚمان بووه ،کەئەویش دکتۆر (اسبر ابراهیم شاهیٚن)ە ....

دکتۆری ناوبراو کەسایەتیەکی دیاری ئەمریکایەو پەیوەندی دۆستانەی هەیە لەگەلٚ سەرۆکەکانی ئەمریکاداو بەیەکیٚ لەو زانا ناودارانه دائەنریٚت که خاوەن (انجازات)ن و ، لەگـەلٚ ئـەوەدا کـەوتاری زۆرو پـەڕاوی زانستی هەیـە ، بیٚژەریٚکـی وریایـەو زۆربلیمەتە لـە قسە کردنو ئاخاوتن داو خەلاٚتی (رواد الخطابـــة العالميـــة) یوەرگرتـووه..هـەروەها چەندەها خەلاٚت و ویسامی تریشی وەرگرتووه له سەرۆك ڕۆنـالٚد ریگـان وسـەرۆك بۆشـی باوك و ئەمیر محمد بن فهد عبدالعزيزي سعودي و....هتد ..

دکتـۆر اسبر ئیٚسـتا ڕاویٚژکاری نیٚو دەولٚەتیـیە وسـەرۆکی پـەیمانگای نیٚـو دەولٚـەتی تەکنولۆجیـیە (ای ای تـی ای) یـە لـە ئـەمریکاو، لـە سـالٚی ١٩٣٧ دا لـە لوبنـان لـە دایـك بووەو لەسەر ئایینی مەسیحی بوو، لەسالٚی ١٩٥٧دا دەچیٚتە ئەمریکاو لەگەلٚ کارکردندا دەخویٚنیٚـت ، دووسـالٚ لـە زانکـۆی تکسـاس لـە (ئوسـتن)و دواتـر لـە زانکـۆی ویلایـەتی (اوكلاهوما) بکالوریوس دەهیٚنیٚ لە بەشی (الهندسه الكيمياويه) دا و،پاشان لە زانکۆی (اريزونا) له توسون ماجستر دیٚنیٚ و دوای ئەوەش دکتۆرا لەزانکۆی تینیسی لەنوکسفیل دەهیٚنیٚ ...لەشەش زانکۆی ئەمریکیدا مامۆستا بووەو لە زانکۆی سعودیەو جزائیر یشدا کاری کردووەو چەندەها پەڕاوو وتـاری هەیـە لـە بـواری (هەندەسـەی غـازو ووزەو ژینگـەو پیشەسازی پترۆکیمیاویات)دا.

دکتـۆر لـە بـارەی موسـلٚمان بوونیـەوە دەلٚیٚـت :مـن لـە منالٚیـەوه ئیسـلامم خـۆش ویستووەو مەیلم هەبووه بۆی و،لە هەموو قۆناغـەکانی خویٚندنمـدا ولـەو هـەموو شتانەی کە خویٚندوومەتەوه گەیشتمە ئەو بڕوایەی کە ئیسلام ئاییٚنیٚکی مەزنەو لە نیوه دورگـەی عەرەبەوه سەری هەلٚداوه تا لە هەموو جیهاندا بلاٚوببیٚتەوه ....

هاوەڵە موسڵمانەکانم هەمیشە بە ڕەوشت و خووی بەرزیان کاریان تێکردووم بە تایبەت (دکتۆر ناصر ئیبراهیم رشید) کەماوەی سی وسێ ساڵە دۆستایەتیمان هەیە ...بە راستی ئیسلام ئایینێکی واقیعیە و بانگەشە دەکات بۆ داد پەروەری و رەحمەت وریزی مرۆڤ...

بەراستی تەمەن رادەبووریۆ ئێمەش دەڕۆین و زۆری تەمەنمان رۆیشتووەو کەمی ماوە .. جا دووساڵ لە مەوبەر تووشی شێر پەنجەی پەنکریاس بووم کە زۆر کەم نەشتەر گەرییەکەی سەرکەوتوودەبێت ..

لەخەستەخانەیەکی ئەمریکا ئەو شەوەی کەنیاز بوو نەشتەرگەریم بۆبکەن زۆر لە هاوەلأنم پەیوەندیان پێوەکردم و دوعای خێرو سەلامەتیان بۆکردم و تەنانەت هەندێکیان وتیان لە حەرەمی مەککەدا دوعایان بۆ کردووم...

ئەو شەوە گوێم گرت لە قورئان بەدەنگی عبدالباسط کەزۆر چێژم لێوەرگرت و، ئەوەندەهەستم بە دڵنیایی‌وگیانێکی ئارام کرد، هەر ئەو کاتە بڕیارمدا موسلمانببم...پاش سەرکەوتنی نەشتەرگەرییەکەش حەزم کرد ئەم مانگی حوزەیرانە بەرەسمی موسڵمان بوونی خۆم لەلانکەی ئیسلامەتی ، لەپایتەختی ولاتی سعودیە لە (شاری ریاض) دا رابگەیەنم ..

جاهەرچەند من پەیوەندیم بە گەورە بەر پرسانی ئەمریکاوە هەیە ئەم موسڵمان بوونەی منیش لەم بارو زروفەدا وەك تەحەدایەك وایە ، بەلأم من لە کەس ناترسم و بە قەناعەتی تەواوە موسڵمان بووم ...

دیارە خەڵکی تیروتوانجم لێدەدەن ، بەلأم من گوێی پێنادەم ، بۆ مەسەلەی خێزانەکەشم ، بەتایبەت کەهاوسەرەکەم ئەمریکی‌یە ، حەزدەکەم وەك من بە قەناعەتی تەواوە ئەوانیش موسڵمان بن ..

بۆمەسەلەی ئەو هەموودژایەتی‌و پڕوپاگەندەیەی بۆئیسلام دەکرێت لەرۆژئاواو ئەمریکا ،بەلای منەوە دەگەڕێتەوە بۆدەسەلأتی جوولەکە بەسەر بەرپرسانو هۆکارەکانی راگەیاندندا ، ئەمەش پێویستی دەکات لەسەر موسڵمانان کەزیاتر هەوڵ بدەن بۆ روونکردنەوەی ئیسلامو بەرپەرچ دانەوەی ناحەزان . وەمن دڵنیاشم لەوەی کەهیچ دژایەتیەك نییە لەنێوان مەسیحیەت وئیسلامداو ئەوانەش کە ئەو ناکۆکی‌یە دروست دەکەن نەفام و ناحاڵین یان ناحەزو دوژمنن ..(الشرق الاوسط ٢٠٠٢/٦/٢٣)

زۆر لـەزاناو بیریارەکـان پێشـبینی ئـەوە دەکـەن کەئـەم سـەدەیە سـەدەی ئیسـلامەو خەڵکیش لە هەر چوار قوڕنەی دنیـاوە پـۆل پـۆل دێـن بـەرەو ئـەم ئاینـە ، ڕووداووپێش هاتـەکانیش ئـەوەیان لێ دەخوێنرێتـەوە...لـەخوا دەپاڕێینـەوە کـەچاومان گـەش بکاتـەوە بەبینینی سەربەرزی موسڵمانان وسەرکەوتنی ئیسلام ...

ناوەڕۆك

سەرچاوەکان ١ ـ اسلوب القران الكريم بين الهداية والاعجاز البياني / دعمر باحاذق
٢ – تەفسیری خاڵ/ جزمی تبارك / شێخ محمدی خاڵ
٣ ـ ناڵەی دەروون/ بەرگی دووەم/ شێخ محمدی خاڵ
٤ ـ لەخزمەت قورئاندا ـ نووسەر
٥ ـ دیوانی گۆران
٦ ـ محمد رسول الله ﷺ ـ د.محمد صادق عرجون / ١ج
٧ـ دموع في ساحة الدعوة (محمود سمير المنير)
٨– مەکتووباتی کاك ئەحمەدی شێخ
٩ ـ تۆڕی ئینتەرنێت پێگە ئیسلامییەکان
١٠ـ صناعة النجاح / د . طارق السويدان وفيصل باشراحيل
١١ ـ دروس من محنة البوسنة والهرسك / محمد قطب
١٢ ـ مجلة المجتمع ١٤٨٥ ، ١٤٨٦ ، ١٤٨٤
١٣ – **وتاری** / حوار مفتوح حول الاعجاز العلمي . د. زغلول النجار
١٤ – رۆژنامەی یەککرتوو /٣٣٨
١٥ـ هكذا علمتني الحياة / د. مصطفى السباعي .
١٦ ـ فقه الواقع – **کۆمەڵێ وتاری بلاَونەکراوەی بەننا.**
١٧ـ بنەماڵەی زانیاران / مەلا عەبدولکەریمی مودەریس
١٨ـ بەرچاو روونی / نووسەر
١٩ـ الثبات / د. محمد بن حسن بن عقيل
٢٠ ـ موسوعة الشهداء / عبدالحليم الكناني
٢١ـ حديث الدعوة / عبدالحليم الكناني
٢٢ ـ مواقف لخرجي مدرسة القران / د. عماد الدين خليل
٢٣ ـ المرأة في موكب الدعوة / مصطفى الطحان
٢٤ ـ الرقائق / محمد احمد الراشد

بەهاری دڵان

بەرگی پێنجەم

پێشەکی

سوپاس و ستایشی بێ پایان بۆ خوای پەروەردگار و درودو سەلامی نەبڕاوەش لەسەر گیانی پاکی سەرداری پێغەمبەران و یار و یاوەر و شوێنکەوتوان .

بەرگی پێنجەمی بەهاری دڵان ئەمجارەش بە هەندێ باس و خواسی ئیمانی‌یەوە دێتەوە خزمەت خوێنەرانی ، بەو هیوایەی دڵەکانیان لە هەمیشە بەهارێکدا بژی و خۆیان نەزر کەن بۆ خزمەتی بەرنامەکەی خوا ..

بابەتەکانی ئەم بەرگەش چەند تەوەرەیەکە :

(١) تێگەیشتن لە زانیاری بێسنووری پەروەردگار و پەیڕەوی کردنی بەرنامەکەی ، کە هەمووی بەرژەوەندی مرۆڤی تیایە و، لە دنیا و قیامەتدا پێی ئاسوودە دەبێت .

(٢) تیشك خستنە سەر چەند نموونەیەکی ئیعجازی قورئان و سوننەت .

(٣) چەند نموونەیەك لە شایەتی‌دانی هەقی زاناو ناودارە بیانی‌یەکان لە بارەی گەورەیی و پایە بەرزی ئیسلامەوە .

(٤) ساتێك لەگەڵ ئەوانەی کە بێدەنگ بۆ خوا کار دەکەن .

(٥) بەخۆداچوونەوە و تازەکردنەوەی ئیمان .

(٦) نامە و ئاگاداری‌یەکانی پەروەردگار بۆ ڕێنمایی کردن و هیدایەتی مرۆڤ و چەند نموونەیەك .

(٧) میراتی پێغەمبەران و زانینی قەدری ئەو میراتیە و هەوڵدان بۆ پاراستنی و، گەیاندنی بۆ دەستی کەسانێ کە شایستەی بن .

(٨) هەوڵی بێوچان بۆ گەیاندنی پەیامی خوا .

(٩) بێهیوا نەبوون و گەش بینی بەردەوام ، هەر چەند زوڵم و ستەم بکرێ بەرامبەر بانگخوازان .

ئێوە باشتر دەزانن یان خوا ؟

زانینی خوا بێکۆتایی‌یە :

زانینی خوای گەورە بێکۆتایی‌یە و ، قورئانی پیرۆز بۆ ئەوەی لە مێشکی مرۆڤی نزیك بکاتەوە ، بە وشە تابلۆیەك دەنەخشێنێ ، کە لێکی دەدەیتەوە هەر دەبێتەوە بە ناکۆتایی .. بۆ نموونە دەفەرموێت :

﴿ قُلْ إِنِّي عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَكَذَّبْتُمْ بِهِ مَا عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ إِنْ الْحُكْمُ إِلاَّ لِلَّهِ يَقُصُّ الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ (٥٧) قُلْ لَوْ أَنَّ عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ لَقُضِيَ الأَمْرُ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بالظَّالِمِينَ (٥٨) وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لاَ يَعْلَمُهَا إِلاَّ هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلاَّ يَعْلَمُهَا وَلاَ حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ الأَرْضِ وَلاَ رَطْبٍ وَلاَ يَابِسٍ إِلاَّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ (٥٩) ﴾ الأنعام

واتە : پێیان بڵێ : من زۆر دڵنیام و ، بە بەڵگەوە پەروەردگارم دەناسم و دەیپەرستم ، کەچی ئێوە باوەڕتان پێی نیە ، ئەوەی ئێوە پەلەتانە بۆتان پێش بێت لە تۆڵە و سزای خوایی بەدەست من نیە و لای من نیە ، حوکم و فەرمانڕەوایی هەمووشت هەر بەدەست

خوایە ، ئەو زاتە راستییەکان دەخاتە روو ، چاکترین جیاکەرەوەشە لە نێوان هەق و ناهەق دا ..
و پێیان بڵێ : ئەگەر بەراستی ئەوەی ئێوە پەلەتانە لە پێشهاتنی سزای خوایی بەدەست من بوایە ، ئەوکاتە هەمووشت لە نێوانماندا کۆتایی دەهات و لەناودەچوون ، خواش هەمیشە زاناترە بەستەمکاران
(ئینجا دەیەوێ باسی زانینی بێ کۆتایی پەروەردگار بکات تا بڕوادار دڵنیا بێت لەدانایی و کاردروستی یەکەی و دەفەرموێ :) .
کلیلی هەموو شاراوەکان و زانینی هەموو نهێنیەکان بەدەست خوایە و هەر لای ئەوە ، کەس نایزانێت جگە لەو زاتە ، هەرچی لەسەر وشکانییە لە گیاندار و بێگیان و زیندەوەرانی وردو درشت لە سەر زەوی و لەناو خاکدا خوا پێی دەزانێت ، هەروەها هەرچی لە دەریاکانیشدا هەیە ئاگای لێیەتی و هیچ گەڵایەك ناکەوێتە خوارەوە خوا پێی نەزانێت ، هەروەها دەنکێك یان تۆوێك لەتاریکاییەکانی زەویدانیە، وە هەروەها هیچ تەڕو وشکێك نیە لەخوا پەنهان بێت و لە (لوح المحفــوظ)دا ، یاخود لە دۆسیەو دەزگای تایبەتدا تۆمار نەکرابێت .
٢)﴿ قُلْ : لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا﴾ (الكهف : ١٠٩) واتە : پێیان بڵێ ئەگەر دەریا هەموو مرەکەب بێت و زانست و زانیاری پەروەردگارمی پێ بنوسرایە ، دەریا تەواو دەبوو پێش ئەوەی زانست و زانیاری پەروەردگارم تەواو ببێت ، ئەگەر چەندەها ئەوەندەی تر دەریاش بهێنن و بیکەنە مرەکەب زانیاری ئەو تەواو نابێت ، چونکە زانست و زانیاری پەروەردگار کۆتایی نایەو بێ سنورە ..
٣) ﴿ وَلَوْ أَنَّمَا فِي الأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَــاتُ اللهِ إِنَّ اللهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ (لقمـان : ٢٧) واتە : ئەگەر هەرچی درەخت هەیە لەزەویدا ببنە پێنوس ، دەریاش چەندەیە ببێتە حەوت ئەوەندەو ببێتە مرەکەب و زانست و نهێنی دروستکراوەکانی خوا بنووسنەوە ، ئەوە هێشتا زانست و زانیاری و فەرمانەکانی خوا تەواو نابێت ، بەراستی خوای گەورە بەدەسەڵات و دانایە .

زانینی مرۆڤ سنووردارە :

مرۆڤ کە لەدایك دەبێت هیچ نازانێت و بەویستی خوا وردە وردە شت فێر دەبێت ، بەوەی کە هۆکارەکانی فێربوونی داوەتێ ، وەك گوێ و چاوودڵ ، هەروەك دەفەرموێت ﴿وَاللهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمْ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالأَفْئِــدَةَ لَعَلَّكُــمْ تَشْكُرُونَ﴾(النحل : ٧٨). واتە: خوا ئێوەی لە سکی دایکتان دەرهێناوە بێ ئەوەی هیچ شتێك بزانن ، ئینجا دەزگای بیستن و بینین و تێگەیشتنی پێداون ، بۆ ئەوەی سوپاسگوزاری بکەن ..
خوای گەورەیە مرۆڤ بە زانست و زانین پایەبەرز دەکات بەڵام خۆی لە هەموو زانایەك زاناترە ، هەروەك دەفەرموێ ﴿نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَاءُ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ ﴾ (یوسـف ٧٦)

واته : پلەو پایەی هەرکەس بمانەوێت بەرزی دەکەینەوە ، وە خوا لە هەموو خاوەن زانینێك زاناترە ..
ئەمەش بۆ ئەوەی کە هەمیشە داوای زیاد بوونی زانست و زانیاری لە خوا بکەین (وَقل رَبِّي زِدنِي عِلما) ..

خوا باشتان دەناسێ

١) قورئان دەفەرموێت ﴿ رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بكُمْ إنْ يَشَأْ يَرْحَمْكُمْ أَوْ إنْ يَشَأْ يُعَذِّبْكُمْ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلا * وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بمَنْ فِي السَّمَاوات وَالأَرْض وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا * ﴾ (الأسراء : ٥٤ ، ٥٥)

واتە : پەروەردگارتان چاکتان دەناسێت ، خۆ ئەگەر بیەوێت رەحمتان پێ دەکات کاتێك رێی چاکە دەگرنەبەر ، یان ئەگەر بیەوێت سزاتان دەدات کاتێك رێبازی خراپە دەگرنە بەر ، وە ئێمە تۆمان بۆ ئەوە نەناردووە کە چاودێرو پارێزەری ئەوان بیت ، تا ئەوان بەناچاری باوەڕبهێنن ، پەروەردگارتان چاك دەزانێت بەوەی لە ئاسمانەکان و زەویدایە ، بێگومان ئێمە فەزڵی هەندێ لە پێغەمبەرانمان داوە بەسەر هەندێکیاندا و داودیش پەڕاوی زەبوورمان داوەتێ .

٢) ﴿ هُوَ أَعْلَمُ بكُمْ إذْ أَنشَأَكُمْ مِنْ الأَرْضِ وَإِذْ أَنْتُمْ أَجِنَّةٌ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ فَلا تُزَكُّوا أَنفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ اتَّقَى ﴾(النجم : ٣٢) .

واتە : خواوەند چاکتان دەناسێت ، لە کاتێکدا ئێوەی لە زەویدا دروستکردووە و ، لەوکاتەشدا ئێوە کۆرپەلەی بچووك بوون لە سکی دایکتاندا ، کەواتە خۆتان بە چاك مەزانن و (تەزکیەی خۆتان مەکەن) ، هەر خوا خۆی دەزانێت کێ بەراستی تەقوای هەیە و پارێزکارە .

٣) ﴿ وَمِنْ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا باللهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللهِ وَلَئِنْ جَاءَ نَصْرٌ مِنْ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ أَوَلَيْسَ اللهُ بأَعْلَمَ بمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ * وَلَيَعْلَمَنَّ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ ﴾ (العنكبوت : ١٠ ، ١١) .

واتە : هەندێك لە خەڵکی هەن دەڵێن : باوەڕمان بەخوا هێناوە ، جا کاتێك یەکێك لەوانە لە پێناوی خوادا ئازار درا ، وا دەزانێت سزاو ئەشکەنجەی خەڵکی وەك هی خودایە و لە دین وەردەگەڕێ ، بەراستی ئەگەر پەروەردگارت سەرکەوتنێکی بەخشی ، دووڕووەکان بەگەرمی دەڵێن : خۆ ئێمەش بێگومان هاوکارتان بووین ، مەگەر خوا خۆی نازانێت هەرچی هەیە لە دڵ و دەروونی هەموو خەڵکی جیهاندا ..سوێند بێت ، خوا ئاگادارە بەوانەی باوەڕیان هێناوە ، هەروەها بەوانەش کە دووڕوون ..

٤) ﴿ وَإِنْ تَجْهَرْ بالْقَوْلِ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى﴾ (طه / ٧) .

واتە : ئەگەر بە ئاشکرا قسە بکەیت ، ئەوە بێگومان ئەو زاتە نهێنی و لە نهێنیش نهێنی تر دەزانێت . (دیارە نهێنی ئەوەیە کە لە نێوان دووکەسدا شتێك بەنهێنی باسکرێ و بوترێ ، لەوەش نهێنی تر ئەوەیە کە لە دڵی یەك کەسدا بێ و وەك (خاطرة) و خەیاڵێك

بێت بەمێشکیدا ، دەی خوا هەموو حاڵەتەکان دەزانێ و هیچی لێ ناشاردرێتەوە و هیچی لێون نابێت) .

٥) ﴿ أَلا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴾ (الملك : ١٤) .

واتە : مەگەر خوا نازانێت کێی دروستکردووە و چۆنی دروستکردووە ، لەکاتێکدا ئەو زاتە وردکارو بەسۆزو بە ئاگایە ..

خوای پەروەردگار بێ هاوەڵ و بێ شەریکە :

کافرەکان هاوەڵ و شەریکیان بۆ خوا بڕیار دەدا و دەیانپەرستن ، خوای پەروەردگاریش هۆشیاریان دەکاتەوە بەوەی کە دەفەرموێ : کوا ئەو هاوەڵ و شەریکانە ، دەی ناویان بێنن ، قابیلە هەبن و خوانەزانێ ؟! ئێوە لە خۆتانەوە چۆن بڕیاری ئاوا دەدەن ؟! قورئان دەفەرموێت :

١) ﴿ وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللهِ مَا لا يَضُرُّهُمْ وَلا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللهِ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللهَ بِمَالا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ (يونس : ١٨) .

واتە : بێ باوەڕان و خوانەناسان شتێك دەپەرستن لە جیاتی خوا نەزیانیان پێدەگەیەنێت و نە قازانج ، دەشڵێن : ئائەو بت و شتانە تکاکارمانن لای خوا ، پێیان بڵێ ئەی (محمد ﷺ) : باشە ئایا ئێوە خوا ئاگادار دەکەنەوە بە شتێك کە لە ئاسمانەکان و لەزەویدا هەبێت و خوا نەیزانێت ؟! پاك و بێگەردەو بەرزوبڵندە و دوورە لەوەی کە نەفامان دەیکەن بەهاوەڵی .

٢) ﴿ أَفَمَنْ هُوَ قَائِمٌ عَلَى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَجَعَلُوا للهِ شُرَكَاءَ قُلْ سَمُّوهُمْ أَمْ تُنَبِّئُونَهُ بِمَا لا يَعْلَمُ فِي الأَرْضِ أَمْ بِظَاهِرٍ مِنَ الْقَوْلِ بَلْ زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مَكْرُهُمْ وَصُدُّوا عَنِ السَّبِيلِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴾ (الرعد ٣٣) .واتە : ئایا ئەو زاتەی کەسەرپەرشتیاری کارو کردەوەی هەموو کەسێکەو دەزانێت چیان کردووە ، وەکو پەرستراووبتەکانی تر وایە کە خەڵکی هاناو هاواری بۆ دەبەن ؟ لەگەڵ گەورەیی و باڵادەستی ئەو پەروەردگارەدا نەفامان هاوەڵیان بۆ خوا بڕیارداوە ، تۆش بڵێ : ئادەی ناوی ئەو بت و هاوەڵانەم بۆ بنێن کە لەجیاتی خوا دەیانپەرستن ؟ یاخود بەهەموو عەقڵێکتانەوە دەتانەوێت خوا ئاگادار بکەنەوە بە شتێك کە ئەو زاتە نایزانێت لەزەویدا ؟! یان هەر دەتانەوێت ئاگاداری بکەنەوە بە قسەی سەرزارەکیتان ، نەخێر راستی هەر ئەوەیە کە فێڵ و پیلانی ئەوانەی کە بێ باوەڕ بوون بۆیان رازێنراوەتەوە و لە ڕێبازی راست وێڵ کراون ، جا هەرکەس بەهۆی کاروکردەوەی خراپییەوە ڕێبازی خوا ون بکات ، ئیتر کەس نیە هیدایەتی بدات ..

وەیل بۆ ئەوانەی درۆ دەکەن بەدەم خواوە !

تەورات و ئینجیل بۆ کاتێکی دیاری کراو هاتن و رۆڵی خۆیان بینی و پاشان دەستکاری کران ، لەلایەن ئەو کەسانەی کە دەیان نوسینەوە و لەلایەن زاناکانیانەوە ، قورئان لەبارەیانەوە دەفەرموێت ﴿ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ

اللهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلا فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ ﴾ (البقـرة : ٧٩) .
واته : وەیل بۆ ئەوکەسانەی کە پەڕاو دەنوسن بە دەستی خۆیان و پاشان دەڵێن : ئائەمە لەلایەن خواوەیە ، تا کەمێك لە ماڵی دنیا بەدەست بهێنن ، جا وەیل بۆ ئەو دەست و قەڵەمانەی کەشتی وا دەنووسن و وەیل بۆ ئەوکەسانەی کە کەسابەتی ئاوا دەکەن ..
قورئانی پیرۆز کە لەلایەن خواوە نێردراوەتە خوارەوە ، ئەوەی پێویست بێ لەوشتانەی کە ئەهلی کیتاب شاردبوویانەوە ئاشکرای کردو هەڵەکانیانی راست کردەوە ، دیارە ئەو شتانە هەمووی (غەیبن) و خوای گەورە بەزانینی بێ کۆتایی خۆی کە ئاگاداری هەموو شتێکە ، لە قورئاندا بەراست و دروستی تۆماری‌کردن ، هەروەك دەفەرموێت ﴿يَاأَهْلَ الْكِتَاب قَدْ جَاءَ كُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ قَدْ جَاءَ كُمْ مِنَ اللهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ﴾ (المائدة : ١٥)
واته : ئەی ئەهلی کیتاب : دڵنیا بن کە پێغەمبەری ئێمە بۆ ئێوەش هاتووە تا زۆربەی ئەوشتانەی کەلای ئێوە روون و ئاشکرا نین و دەیشارنەوە لە کتێبی تەورات و ئینجیلدا بۆتان روون بکاتەوە و ئاشکرای بکات ، هەروەها لە زۆرێك لەوشتانەی کە شاردوتانەوە چاوپۆشی دەکات (دیارە پێویست نین لەم زەمانەدا) .بەراستی لەلایەن خواوە رووناکیەکی ئاشکراتان بۆ هاتووە (کە محمدی پێغەمبەرمانە) هاوڕێ لەگەڵ کتێبێکی روونکەرەوەدا کە قورئانە .
هەروەها دەفەرموێت ﴿ وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنْ الْكِتَاب وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ وَلا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَ كَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا ﴾ (المائدة : ٤٨) .
واته : ئێمە قورئانمان هاوڕێ لەگەڵ هەموو حەقیقەت و راستیەکدا بۆ تۆ دابەزاندووە ، راستی و دروستی کتێبەکانی پێش خۆشی دیاری دەکات و چاودێرە بەسەر هەموویاندا ، کاتێك ئەهلی کیتاب لە گاورو جوولەکە کێشەیان دەهێنن بۆ لای تۆ بەو بەرنامەیەی خوا ناردوویەتی دادوەری بکە لە نێوانیاندا و شوێن ئارەزووەکانی ئەوان مەکەوە و لەو حەقە لامەدە کە بۆت رەوانە کراوە ، بۆ هەر لایەکتان (موسڵمانان و ئەهلی کیتاب) بەرنامە و پرۆگرامی تایبەتمان بڕیار داوە ..
بەڵێ .. قورئان چاودێرە (مهیمن)ە و ئەهلی کیتاب بانگ دەکات بۆ بڕواهێنان بەدوا پێغەمبەری مرۆڤایەتی ، چونکە تەنها ئەوە بەرنامەی راست و دروست و پارێزراو ، کە کەس ناتوانێ دەستکاری بکات ، هەروەك دەفەرموێت ﴿فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنتُمْ بِهِ فَقَدْ اهْتَدَوا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ فَسَيَكْفِيكَهُمْ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ * صِبْغَةَ اللهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنْ اللهِ صِبْغَةً وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ * قُلْ أَتُحَاجُّونَنَا فِي اللهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ وَلَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَ * أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالأَسْبَاطَ كَانُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى قُلْ أَأَنْتُمْ أَعْلَمُ أَمْ اللهُ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَمَ شَهَادَةً عِنْدَهُ مِنْ اللهِ وَمَا اللهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ﴾ (البقـرة ١٤٠) .

واتە : ئەگەر ئەوان (ئەهلی کیتاب) باوەڕیان هێنا ، وەك ئەوەی ئێوە باوەڕتان پێ هێناوە ، ئەوە بەراستی مانای وایە ڕێبازی هیدایەتیان دۆزیوەتەوە ، بەڵام ئەگەر پشتیان تێکرد ، ئەوە بێگومان دەکەونە دژایەتی و دووبەرەکی‌یەوە ، بەڵام دڵنیابە ئەی محمد ﷺ ، ئەی بڕوادار ، خوا دەتانپارێزێت لە پیلان و تەڵەکەیان ، چونکە خوا بیسەر و زانایە ..ئەم ئاین و بەرنامەیە ئەو ڕەنگ و نەخشەیەیە کە خوا دایڕشتووە ، کێ هەیە لە خوا چاکتر ڕەنگ و نەخشەی جوان بکێشێت و دایڕێژێت ، لە هەموو بارودۆخێکدا ئێمەی ئیماندار هەرئەو دەپەرستین .

پێیان بڵێ : ئایا ڕەوایە ئێوە دەربارەی ئاینی خوا قڕەو گاڵەو کێشەمان لەگەڵ دەکەن و (دەتانەوێت پێغەمبەرایەتی هەر لەناو ئێوەدا بێت !) .

خۆ خۆتان چاك دەزانن کە ئەو خوایە پەروەردگاری ئێمە و ئێوەشە ، کاروکردەوەی خۆمان بۆ خۆمان و کارو کردەوەی ئێوەش بۆ خۆتانە ، ئێمە تەنها دڵسۆز و ملکەچی ئەو پەروەردگارەین .

چۆن دەڵێن کە ئیبراهیم و ئیسماعیل و ئیسحاق و یەعقوب و کوڕەکانی ، جولەکە یان گاور بوون ؟! پێیان بڵێ : باشە ئایا ئێوە دەزانن یان خوا ؟ جاکێ لەوە ستەمکاترە کە شایەتیەکی خوایی لەلابێت و شاردبێتیەوە ، بێگومان خوا بێ ئاگا نیە لەو کارو کردەوانەی کە ئەنجامی دەدەن .

دیارە خوا باشتر ئاگاداری ڕووداوەکانی ڕابردووەو ، دەزانێ ڕاست و دروستیەکانی چۆنە و ، هەر ئەو دەزانێ چی دەستکاری کراوە و گۆڕدراوە !

چەند ڕاستی یەك لەبارەی ئینجیلەوە !

یەکەم ئینجیل لە ساڵی (٦٠ ـــ ٧٥) ی زاینی دا نووسراوەتەوە ، کە ئەویش ئینجیلی (مرقس) ە ، وە ئینجیلی (لوقا)ش دواتر نوسراوەتەوە ، شایانی باسیشە کە نە (مرقس) و نە (لوقا) ناویان نیە لە لیستی (١٢) ناوی حەواری‌یەکانی حەزرەتی عیسادا ، واتە (حواری) ئەو نەبوون .

لەسەرەتاوە ئەو نوسراوانە ناویان ئینجیل نەبوو ، بەڵکو دەوترا (وفِقاً للوقـــا ، وفقـــا لمرقس) واتە بەپێی قسەی لوقا و بەپێی قسەی مرقس..

دواتر وشەی (ئینجیل) ی بۆ زیاد کرا ..

دوای سێ سەد ساڵ لە (مجمع نیقیە) دا واتە لە ساڵی (٣٢٥) ز دا، دووهەزارو چل و هەشت زانای مەسیحی کۆبوونەوە ، تەنها (٣١٨) کەسیان بڕوایان بە (عقید ە ی تثلیث) هەبوو .. بە ئارەزووی حاکمی ئەوکاتە بە ئاگر و ئاسن ئەو بیروڕایە سەپێنراو یەکخواناسی‌یان قەدەغەکرد ، تەنانەت (اریوس) کە پێشەوای (اریسیین) بوو وە زانایەکی یەکخواناسی‌میسری‌بوو ، بەناهەق شەهیدیان کردو ،نزیکەی سێ‌سەد ئینجیل سووتێنراو قەدەغەکرا کە باسی یەکخواناسیان دەکرد و زۆر ڕاستیان تیا تۆمارکرابوو ..

ئەو چەند ئینجیلەش کە بڕیاری لەسەردرا چاپ لەدوای چاپ بەناوی ڕاست کردنەوە و (تنقیح) ەوە زیاد و کەم دەکران ، بۆ نموونە لە ساڵی١٩٨٢ دا (ئینجیلی نوسخەی

مەلیك جیمس) هەبوو ، هەرهەمان ئینجیل لە سالْی ١٩٩٠ دا چاپ كرایەوە و بوو بە (ئینجیلی نوسخەی مەلیك جیمسی نویْ. ئینجیلی نویْ كراوە) .. شایانی باسە لە رۆژی ٨ ی ئەیلولی سالْی ١٩٥٧ دا (شهود يهوه) كەكۆمەلْەیەكی گاورن لە گۆڤارەكەیاندا بەناوی (استيقظ) ، لەوتاریْكدا ئەم سەردیْرەیان دانا بوو (٥٠) هەزار هەلْە لە ئینجیل دا ..

جا زۆر لەو كەسانەی كەلەم راستیانە ورد دەبنەوە و بەبیْ دەمارگیری لیْكۆلْینەوەی خۆیان دەكەن ، دەگەنە ئەو راستیەی كە ئەو ئینجیلانە زۆر بیر و بۆچوونی بت پەرستەكان و گەلەكانی تری بۆ زیاد كراوە ..

لە رۆژی (٨) ی نیسان ی ١٩٩٦ دا لە ئەمریكا وتاریْك بلاْو كرایەوە كە دەلْیْت (زانای ئینجیلی ناودار (روبرت فنك) و پەنجا زانای ئاینی گەیشتنە ئەوەی كە تەنها لەسەدا بیستی ئەوەی لە سەرزاری عیساوە وتراوە وتەی ئەون و ئەوانەش كە بەكردەوەی ئەو ناودەبریْ لەسەدا بیست كەمتری جیْی متمانەن) ..[1]

خوا خۆی دەزانیْ كیْ دەنیْریْ و چی دەنیْریْ !

كافرەكان دەیان وت : بۆچی سرووش بۆ (محمد) بیْت و بۆ فلاْن و فیسار كەس نەیەت كە شایستە ترن و دەولْەمەندترن ، قورئانیش دەفەرمویْت ﴿ وَقَالُوا لَوْلا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ * أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَةَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُخْرِيًّا وَرَحْمَةُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴾ (الزخرف : ٣٢) .

واتە : كافرەكان وتیان : بۆ ئەم قورئانە دانەبەزیْنرا بۆ سەر پیاویْكی گەورە لە پیاوە گەورەكانی دووشارەكە (مەبەستیان مەككە و طائف بوو) ..

ئایا ئەوانە رەحمەتی پەروەردگاری تۆ دابەش دەكەن و كەسانی شایستە دەدۆزنەوە بۆ پیْغەمبەرایەتی ؟ لە كاتیْكدا ئیْمەین كە رزق و رۆزیمان لە نیْوانیاندا دابەش كردووە لەژیانی دنیادا و پلەو پایەی هەندیْكمان بەرز كردۆتەوە بەسەر هەندیْكیاندا ، بۆ ئەوەی هەمووان كاروباری یەكتر تەواو بكەن و كەلْك لە تواناو لیْهاتوویی یەكتر وەربگرن ، جا ئەگەر ئیْمە رزق و رۆزی ، خۆمان دابەشی بكەین ، ئینجا پیْغەمبەرایەتی كە زۆر گرنگترە لە مالْ و سامان و شتی دنیایی ، چۆن ئەیدەینە دەست ئەوان تا دابەشی بكەن و ، بیدەن بەكەسیْ بە ئارەزووی خۆیان ..

هەروەها ئەو بەرنامە و شەریعەتەی كە خوا ناردوویەتی خۆی باشدەزانیْ چی ناردووە ، ئەگەر لە سەردەمیْكدا كەسانیْك لەلایەنیْكی باش تیْ نەگەن ، رۆژگار دەیسەلمیْنیْ كە بۆچوونی ئیسلام تەواو ترین بیرو بۆچوونە .

---

[1] سەیری پەراوی : الإنجيل الذي قادني إلى الإسلام / م . ج . لوبلا بكە كە لە سالْی ١٩٨٧ دا بەرەو ئیسلام هات) .

بۆنموونە .. قورئان هەر لە سەرەتاوە جەنگی ڕاگەیاندووە لەگەڵ سووخۆری‌و عەرەق خواردنەوە و ، قومارکردن و ، لەگەڵ کوشتن بەناهەق و زوڵم و ستەمکردن و ، پێشێل کردنی مافی بەرامبەردا ، کە ئەمانەش هەمووی هەرکەس بە ویژدانەوە سەیریان بکات و لێیان بکۆڵێتەوە ، تێ دەگات کە لە بەرژەوەندی مرۆڤدایەو هیچ کەسێکی ژیر نیە لاری لێ بێت ..

حەزرەت ﷺ لە خۆیەوە قسە ناکات

حەزرەت ﷺ ئەوەی دەیفەرموێ سرووشە و لە خواوەیە ﴿وما ينطق عن الهوى إن هي إلا وحي يوحى ، عَلّمه شديد القوى﴾ (النجم : ٥) .

جا ئەو قورئانە هەموو وشەیەك و پیتێکی بەمەبەست دارێژراوە و ڕۆژ لە دوای ڕۆژیش موعجیزەی زیاتری لێ دەردەکەوێ و هیچ دژایەتی‌یەك و ناتەواوی‌یەکی تیانیە ﴿أَفَلا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلافًا كَثِيرًا﴾ (النساء : ٨٢) . ئەوە بۆ سەرنجی قورئان نادەن و لێی وردنابنەوە ؟ خۆ ئەگەر لەلایەن کەسێکی ترەوە بوایە جگە لە خوا بێگومان جیاوازی و دژایەتیەکی زۆریان تێدا دەدۆزیەوە ..

ئەم ڕاستی‌یە بووە بە مایەی هیدایەتی زۆر کەس ، یەکێ لەوانە کە بیانیەکە دەڵێ : هەر پەڕاوێك بخوێنیتەوە ، نووسەرەکەی ناتوانێ جەخت بکاتە سەر ئەوەی کە پەڕاوەکەی لەسەدا سەد بێ هەڵەو کەم و کوڕی‌یە .. تەنها قورئان نەبێ کە جەخت دەکاتە سەر ئەوەی هەڵەو کەم و کوڕی تیا نیە و، هەر کە قورئان دەکەیتەوە لەسەرەتای سورەتی (البقرة) دا دەفەرموێ : ﴿الم (١) ذَلِكَ الْكِتَابُ لا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِلْمُتَّقِينَ (٢)﴾ ..

لە موعجیزەکانی قورئان :

پێغەمبەر ﷺ لەبارەی قورئانەوە دەفەرموێت (لا تنقضي عجائبه) ، واتە شتی سەیرو سەمەرەی قورئان تەواو نابن .. جا بەراستی چاکی فەرمووە و هەروایە ، ئەوەتا هەزار و چوارسەد ساڵە قورئان دڵان کەمەندکێش دەکات بۆ لای خۆی و ناوبەناو موعجیزاتی نوێ و ڕاستی زیاتر لە قورئان دا دەردەکەون ، بۆ نموونە :

(**یەکەم**) دکتور زغلول النجار کە زانایەکی جیهانی یە لە بواری جیولوجیادا دەڵێ : برادەرێکی دکتۆرم چوو سەردانی وەکالەتی (ناسا) ی ئەمریکی کردو لەوێ چاوی کەوت بەو کەشتیە ئاسمانیانەی کە پاش تەواو بوونی گەشتەکانیان هێنراونەتەوە سەرزەوی بۆ ئەوەی دیراسەیان لەسەر بکرێ و ڕابنوێنرێن بۆ هەرکەسێ کە بیەوێ بیانبینێ .. برادەرەکەم دیقەتی دا گەردی مس هەن بەسەر بەرگی دەرەوەی کەشتیەکانەوە ، پرسیاری کرد لە زانایەك لەوەکالەتی (ناسا) ، ئاخۆ ئێوە (مس) بەکاردێنن بۆ بەرگی دەرەوەی کەشتیە ئاسمانیەکان ؟ ئەویش لەوەڵامدا وتی : نەخێر (مس) بەکارناهێنرێ لەبەر ئەوەی ماددەیەکی گەیەنەرە و کۆمەڵێ سیفاتی تری هەیە بۆ ئەو کارە ناگونجێ .

وتی : ئەی باشە ئەم گەردیلە مسانە چین لە سەربەرگی دەرەوەی ئەم کەشتی‌یە ؟ لەوەلامدا وتی : لەکاتی گەشتی ئاسمانی‌دا لە بۆشایی ئاسمانەکاندا ئەو گەردە مسانە دەنیشنە سەر ئەو کەشتیانە ..

دکتۆرەکەی برادەرم وتی : جا خۆ ئەوە راستێتی قورئان دەسەلمێنێت کە دەفەرموێت ﴿ يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شُوَاظٌ مِنْ نَارٍ وَنُحَاسٌ فَلا تَنتَصِرَانِ ﴾ (الرحمن :٣٥) .

واتە : ئەی گرۆی پەری و ئادەمیزاد ئەگەر دەتوانن دەرچن و بگەنە بەشەکانی ئاسمان و زەوی ، (کە دیارە بەهۆکاری تایبەت دەبێت) ، جا ئەگەر لە سنوور دەرچوون ، بڵێسەی ئاگرتان هاوڕێ لەگەڵ مس دا بۆڕەوانە دەکرێت ئیتر شکست دەخۆن و سەرکەوتوو نابن ..

بە راستی موعجیزەیە ، ئەگینا پێغەمبەرێکی نەخوێندەوار ﷺ زیاتر لە چواردە سەدە لەمەوبەر کاری چی‌یە بەسەر مسەوە لە ئاسمان ، چوزانێ کە لە بۆشایی ئاسماندا مس هەیە .. بۆ ناڵێ ئاسن ، بۆ ناڵێ ماددەیەکی تر .. دیارە ئەمە خوا فێری کردووە کە زانایە بە ئاسمانەکان و زەوی و هەرچی تیایاندایە ..

دووەم / ئایینی پیرۆزی ئیسلام ، هێرشێکی گەورەی کردە سەر سووخواردن و لە چەند ئایەت و فەرموودەدا جڵەوگیری لێ کردووە ، بۆ نموونە دەفەرموێت : ﴿ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لا يَقُومُونَ إلا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنْ الْمَسِّ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللهِ وَمَنْ عَادَ فَأُوْلَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (٢٧٥) يَمْحَقُ اللهُ الرِّبَا وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ وَاللهُ لاَ يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ (٢٧٦) ﴾ (البقرة : ٢٧٦)

واتە : ئەوانەی سوو دەخۆن ، هەڵسووکەوت ناکەن و راست نابنەوە (لە گۆڕ) دا مەگەر وەك ئەو کەسەی کە شەیتان دەستی لێوەشاند بێت ، (هەر لەدنیادا سرووشتی نین و ، لە قیامەتیشدا وەك شێتن) چونکە ئەوانە دەڵێن : کڕین و فرۆشتن وەك سوو وایە ، لە حاڵێکدا : خوا کڕین و فرۆشتنی حەڵاڵ کردووە و سووی حەرام کردووە ، جا ئەوەی ئامۆژگاری پەروەردگاری پێگەیشت و وازی هێنا ، ئەوەی دەستی کەوتووە بۆ خۆی ، کاری لێپرسینەوەشی دەکەوێتە لای خوا ، بەڵام ئەوەی دەست بکاتەوە بە سوو خۆری ، ئا ئەوانە جێنشینی ناو ئاگری دۆزەخن و ژیانی هەمیشەیی تیا بەسەر دەبەن .. خوا سوو تەفرووتونا دەکات و بەرەکەتی لێهەڵدەگرێت ، بەڵام خێر و سامان بەخشین بەرەو پێ دەدات و بەرەکەتی تێدەخات ، بێگومان خوا هیچ کافرێکی تاوانباری خۆشناوێت ..

ئینجا دەفەرموێت : ﴿ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلاةَ وَآتَوْا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلا هُمْ يَحْزَنُونَ (٢٧٧) يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنْ الرِّبَا إِنْ كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ (٢٧٨) فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنْ اللهِ وَرَسُولِهِ وَإِنْ تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ (٢٧٩) وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَى مَيْسَرَةٍ وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ (٢٨٠) ﴾ (البقرة) .

واتە : بەراستی ئەوانەی کە باوەڕیان هێناوە و کردەوە چاکەکانیان ئەنجامداوە و نوێژەکانیان بەچاکی بەجێهێناوە و زەکاتیان داوە ، تەنها پاداشتیان لای پەروەردگاریانە ، ئەوسا نەترس و بیمیان لەسەرە ، نەغەم و پەژارە دەیانگرێتەوە ..

ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە ، پارێزکارو خواناس بن و واز لە پاشماوەی سوو بهێنن ، ئەگەر ئیماندارن ، خۆ ئەگەر وانەکەن ، ئەوە جەنگ لەگەڵ خواو پێغەمبەرەکەیدا رابگەیەنن (کەسەرەنجامەکەی زۆر سامناکە) ، خۆ ئەگەر تەوبە بکەن و وازبهێنن لە سوو خۆری ، ئەوە تەنها سەرمایەکانتان بۆ هەیە. وەری بگرنەوە ، نەستەم دەکەن لە قەرزارەکان و ، نەستەمتان لێدەکرێت ، خۆ ئەگەر قەرزارەکە نەداربوو ، ئەوە مۆڵەتی بدرێ تا دەرووی لێ دەکرێتەوە و دەبیێت ، خێر کردنتان بە قەرزارەکەو ئازاد کردنی و بەخشینی ، چاکترە بۆتان ، ئەگەر ئێوە بزانن چەندە پاداشتی خوایی بێ سنوورە ..

(ئەم ئایەتانە لە مەدینە هاتنە خوارەوە کە دەوڵەتی ئیسلامی دامەزراو دەسەڵاتی پەیدا کرد ، هەرچەند لە مەککەش کە هێشتا موسڵمانان چەوساوە بوون و هیچی وایان بەدەست نەبوو ، قورئان دەستپێشخەری کرد لە زەمی سوو خوادن داو لە سوورەتی رۆم دا فەرمووی : ﴿ وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ رِبًا لِيَرْبُوَا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلا يَرْبُوا عِنْدَ اللهِ وَ مَا آتَيْتُمْ مِنْ زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ * ﴾ (الروم : ٣٩) .

واتە : هەرپارەو سامانێکتان بەسوو دابێت بە خەڵکی بۆ ئەوەی زیاد بکات لەناو سامانەکەیاندا ، ئەوە بەرەکەتی نیەو پاداشتی نابێت لای خوا بەڵکو لێپرسینەوەشی لەدوایە ، ئەوەش کە بەزەکات داوتانە و مەبەستان رەزامەندی خوایە ، ئائەو جۆرە کەسانە پاداشتیان چەند بەرابەر کردۆتەوە ..

بەڵێ .. ئیسلام لە بواری ئابووریدا بەرنامەیەکی لەوێنە نەبووی دارشتووە بۆ مرۆڤایەتی و سووخواردنی بە نەفامی و جاهیلیەت لە قەڵەم داوە و لە وتاریماڵئاوایش دا حەزرەت ﷺ فەرمووی : ((ألا وإن كلّ شيء من أمر الجاهلية تحت قدمي موضوع ودماء الجاهلية موضوعة وإنّ أول دم أضعُ من دمائنا دم ابن ربيعة بن الحارث وربا الجاهلية موضوع ، وأولُ ربا أضع ربا العباس بن عبدالمطلب ، فإنه موضوع كله) ..

واتە : (هەمووشتەکانی دەورەی نەفامی لە ژێر پێمدایە و خوێنی دەوری نەفامێتی تۆڵەی ناسێنرێت ، یەکەم خوێنێ کە بەرۆیشتووی دابنێم و تۆڵەی نەسێنرێت خوێنی (کوڕی رەبیعەی کوڕی حارث) ەیەو، سووکاری نەفامێتی بەتاڵە و سووەکەی ناسێنرێت ، یەکەم سوویەك کە بەبەتاڵی دابنێم ،سووی (عباس) ی کوڕی (عبدالمطلب) ە) .

بەراستی ئەمەش ئەوپەڕی دادپەروەریە کە لەکەس و کارو مامی خۆیەوە دەستی پێکرد و هەرکەس قەرزاری (عەباس) بوو دەیتوانی تەنها قەرزەکەی بداتەوە بەبێ بڕی ئەو سووەی کەچوو بوە سەری ..

ئەمە لەزەمانێکدا کە دنیا وەك ئەمڕۆ نەبوو ، ژیان و ئابووری سادە بوو ، ئەمڕۆ زیاتر لە جاران دنیا گیرۆدەی داوی سوو بووە و هەموو ئابووری وڵاتان لەسەر بنەمای (سوو) ە و کۆمەڵێکی کەمی وەك دەوڵەمەندەکانی جوولەکە لە رێی سوو خۆرییەوە پارەی دنیا دێتەوە گیرفانیان ..

ئەمڕۆ ئەگەر بەویژدانەوە سەیر بکەین ، دان بە گەورەیی و موعجیزەی ئەم ئیسلامەدا دەنێین کە چۆن باس لە هەموو لایەنەکانی ژیان دەکات و هیچی فەرامۆش نەکردووە و هەرچی یاساغ کردووە لەبەرژەوەندی مرۆڤایەتیدایە ..

دکتۆر حسین مؤنس لە پەڕاوەکەیدا (الرِّبا و خَرابُ الدنیا) واتە : (سوو خۆری و کاول بوونی دنیا) باس لە مەترسی و زیانی سوو خۆری دەکات لەسەر ئابووری و ژیانی مرۆڤایەتی .. دەوڵەتان بڕێك پارە لە بانقی نێودەوڵەتی قەرز دەکەن بۆ بوژاندنەوەی ئابووریيان و بنیات نانی پرۆژەی بەسوود ، بەڵام چونکە بەسوو وەری دەگرن بێ بەرەکەتەو دەبێ خۆی چەندە لە چەند ساڵێکا بڕێکی زۆر سوو بدەن کە دەگاتە ملیارەها دۆلار بەمەش تووشی زیانێکی گەورەی ئاشکرا دەبن و زیاتر دەچنە ژێر چەپۆکی وڵاتە زلهێزەکانەوە !

بۆ نمونە وڵاتی میسر (٥٣) ملیۆن فرەنکی وەرگرت ، بەهۆی خایاندنی ماوەیەکی زۆرەوە ، بڕەکەی بوو بەچوارئەوەندە . و شایانی باسە میسر تا ئێستا نزیکەی (٧٢) ملیار دۆلار قەرزاری ناوخۆو دەرەوەیە بەهۆی سوو خۆری و چەوتی و نالەباری حکومەتەکەیانەوە .

پسپۆڕان و زانایانی بواری ئابووری سەرسامی خۆیان دەربڕیوە بۆ بەرزی لایەنی ئابووری لە ئیسلامدا و چەند ساڵێك لەمەوبەر فەرەنسا کۆمەڵێ یاساناسی نارد بۆ وڵاتی سعودیە بۆ لێکۆڵینەوەی (میرات) لە ئیسلامدا ، تا سوودی لێوەرگرن لە یاسای فەرەنسادا و ئەو ناتەواوییەی هەیە لە یاساکانی خۆیاندا لای ببەن ، ئەمە لە کاتێکدا کە یاسای فەرەنسی سوودی لە (فقه)ی ئیمام ئەبو حەنیفە وەرگرتووە .

هەروەها چەند ساڵێك لەمەوبەر لە ئەڵمانیای رۆژ ئاوادا بۆ یەکەمجار لەسەر داوای خۆیان بۆ ماوەی دەرۆژ کۆبوونەوە کرا لەسەر ئابووری لە ئیسلامدا و ژمارەیەکی زۆر زانای ئابووری ناسی ئیسلام بەشداریان کردو سەرۆکی ژووری پیشەسازی ئەڵمانی وتی (ئێمە دەزانین کە رزگار بوونمان لە باری خراپی ئابووریمان ، بە ئابووری ئیسلام دەبێت ، بەڵام کێشەکە لەوەدایە کە ئابووری لە ئیسلامدا بەشێکە لە ئاینی ئیسلام و جیاناکرێتەوە ، بۆ پەیڕەوی کردنی ئەو جۆرە ئابوورییە دەبێت خەڵکی ئەڵمانیا موسڵمان بن کە ئەمەش کاتی دەوێت) .

هەروەها جێگری سەرۆك وەزیرانی روسیا و کۆمەڵێك ئابووری ناس پێش چەند ساڵێك چوونە قاهیرە و لە زانکۆی ئەزهەر ئامادەی کۆبوونەوەیەکی گەورەبوون لەسەر ئابووری لە ئیسلامداو لەدوای کۆبوونەوەکان جێگری سەرۆك وەزیران وتی (ئێمە کەم و کورتی شیوعیەت و سەرمایەداری دەزانین و چاك تێگەیشتووین کە ئەو دووبیرو بۆچوونە سوود بەرووسیا ناگەیەنن) ..

سێیەم : لەسەرەتای ئیسلامەوە ، وەقف کردن بۆ یەکەم جار لە دنیادا هاتەکایەوە کە بۆ سوودی موسڵمانان بەکاردەهات ، کە ئەمەش زۆر بواری گرتەوە ، بۆ نموونە کاتێك ئایەتی : ﴿ مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْسُطُ . ﴾

(البقرة : ٢٤٥) . هاته خوارەوە ئەبودحداح هاته خزمەت حەزرەت ﷺ و وتی : سەیرە ئەی پێغەمبەری خوا ، چۆن پەروەردگار کە خۆی هەمووشت دەبەخشێ ، داوا دەکات قەرزی بدەینێ ؟ حەزرەت ﷺ فەرمووی : (ابو دحداح ئەو خێرەی تۆ دەیکەیت ، خوای گەورە وەك قەرزێك وەری دەگرێ و لە قیامەت دا ئەتداتەوە) . وتی : ئەی پێغەمبەری خوا من دوو باخم هەیە ، یەکێکیان شەش سەد دارخورمای تیایە و ئەوی تریان سێ سەدی تیایە و تۆ شایەت بە کە هەردووکیم بەخشی بەخوا .. حەزرەتیش ﷺ فەرمووی : یەکێکیان بکە بە خێرو ئەوی تریشیان بهێڵەرەوە بۆ خۆت و ماڵ و منداڵەکەت ..

ئەویش وتی : ئەی پێغەمبەری خوا باخە بچووکەکە بۆ من و گەورەکەش دەبەخشم ، ئینجا رۆی ماڵ و منداڵەکەی گواستەوە بۆ باخە بچوکەکە و هەواڵەکەی‌دا بەخێزانەکەی ، هاوسەرە خواناسەکەی وتی (والله ربحت المتاجرة) : بەخوا بازرگانیەکەمان قازانجی کردووە .. (ابنتي الحبيبة / هذا هو الطريق الى الجنة) السنجري .

هەروەها کە ئایەتی ﴿ لن تنالو البرَّ حتى تنفقوا مما تحبون ﴾ (ال عمران :٩٢) . هاتە خوارەوە ، ئەبوتەڵحە بیرێکی ئاوی شیرینی هەبوو بەخشی بەخواو پێغەمبەر و موسڵمانان و وەقف کرا ..

بەم جۆرە وەقف کردن دەستی پێکرد کە نیشانەی بڕوای تەواوو گەورەیی ئیسلامە ، وە بووە مایەی سوود و قازانجی زۆر لە بواری کۆمەڵایەتیدا ، بۆ نموونە هەزار ساڵ لەمەو بەر لە وڵاتی شامدا وەقف کردن هەبوو بۆ تەواوکردنی خوێندنی قوتابی و بۆ ژن هێنان و بۆ رێبوار و بۆ نەخۆش و تەنانەت بۆ نان دان بە سەگی بەرەڵا و چارەسەرکردنی ئاژەڵان ..

لە وڵاتە ئیسلامی‌یەکاندا لەم سەدەی دوایی‌یەدا ، ئەوقافەکان لەلایەن میری‌یەوە دەستی بەسەردا گیرا و بە چاکی بەکار نەهێنرا ، بۆیە خەڵکیش دڵیان لێی سارد بۆوە وئەم نیزامە گرنگەی خێرخوازی تا رادەیەکی زۆر پەکی کەوت .. کە لە لایەنی کۆمەڵایەتی‌یەوە دەیتوانی زۆر خزمەت بە کۆمەڵگا بکات .. ئنجا (کۆمەڵەی ئەهلی)و (دەزگای خێرخوازی) هەمە جۆر دامەزران و رۆڵی بەرچاویان بینی و، خەڵکی بۆ خێرکردن زیاتر متمانەیان پێ دەکەن کە ئەویش بە داخەوە لە زۆر شوێن کە هێشتا دیکتاتۆریەت باڵادەستە و رێز لە مافی مرۆڤ ناگیرێ ، ئاستەنگی زۆر دەهێنرێتە رێیان و ، پاش کارەساتەکەی ئەمریکاش جەنگی جیهانی سێ‌هەم هەڵگیرساوە و تەنها لە ئەمریکادا (٣٠٠) دەزگای خێرخوازی ئیسلامی وەستێنراون !(شایانی باسە کاتێك ئینگلیز عێراقی داگیر کرد میستەر کوکی کردە بەرپرسی ئەوقاف ئەویش هەرچی پێکرا دژی وەقفی موسڵمانان کردی) .

راستیەکانی سوننەت ئاشکرا دەبن :

هەرچی‌یەك پێغەمبەر ﷺ پێی راگەیاندووین راستن و لە بەرژەوەندی بەرەی ئادەمی‌دان و ، حەزرەت ﷺ هیچی لە خۆیەوە و بە زیادە نەفەرمووە و ، رۆژگاریش فەرموودەکانی دەسەلمێنن ، بۆ نموونە :

یەکەم : حەزرەت ﷺ دەفەرموێ : (ما ملأ آدمي وعاءً شراً من بطنه ، بحسب ابن آدم لُقيماتٌ يُقِمنَ صُلْبَهُ ، فإن كان لابد فاعلاً ، فثُلُثٌ لطعامه ، وثلث لشرابه ، وثلث لِنَفسِهِ) أحمد والنسائي والحاكم .

واتە : مرۆڤ هیچ شتێکی پڕ نەکردووە وەکو پڕکردنی ورگی خراپ بێت ، بەسە بۆ مرۆڤ کە چەند پارووەیەك بخوات و پشتی ڕاست بکاتەوە ، ئەگەر چار نیە و دەخوات ، با یەك لەسەر سێی گەدەی بۆ خواردن بێت و یەك لەسەر سێی بۆ خواردنەوە بێت و یەك لەسەر سێکەی تریشی بۆ هەناسەدانی بێت ..

گۆڤاری (الرَّجُل) **ژمارە /٦٥ ساڵی ١٩٩٧ کە لە ئەمریکا دەردەچێت دەڵێت : ئایا ڕێگایەکی تر هەیە بۆ هەڵمژینی ئۆکسجینی زیاتر ؟بەڵێ دەرمانی ئۆکسجین هەیە .. ئەمەش ئەوەیە کە دکتۆر هاتفیلد و دکتۆر یسیس دۆزیانەوە ، لە ئەنجامی لێکۆڵینەوەیاندا لە نهێنی سەرکەوتنی وەرزشەوانەکانی رووسیا ، دەڵێن : هۆی سەرکەوتنی وەرزشەوانەکانی رووسیا لە یارییەکانی ئۆلۆمپیدا دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە دەرمانی ئۆکسجین لە ڕێی گەدەوە وەردەگرن .. ئەم دوو زانایە لەم راستیەوە گەیشتنە ئەوەی کە لە ڕێی گەدەوە ئۆکسجین دەچێ بۆ خانەکانی لەش و دەبێتە هۆی رزگارکردنی لەش لەو ژەهرانەی کە تیایدا کۆدەبێتەوە و بەرگری لەش زیاد دەکات و بیر و هۆش بەهێز دەکات و مرۆڤ لە دڵەڕاوکێ و دوودڵی رزگار دەکات و نیشانەکانی پیری دوادەخات و توانای زایەندی زیاتر دەکات ..**

لەبەر ئەم سوودە زۆرانەش گەورە وەرزشەوانەکانی ئەمریکاش کەوتنە بەکارهێنانی دەرمانی کۆکتێلی ئۆکسجین ، تا لە ڕێی گەدەوە بە لەشیاندا بڵاو بێتەوە ..

ئەکرێ بپرسین ئەم ڕاستییە گرنگە ئەگەر خوا نەبێ کێ فێری حەزرەتی کرد و توانی وا بە جوانی فەرموودەکەی دابڕێژێ ؟

کێ دەتوانێ بە نەخوێندەواری و لە زەمانێکدا کە زانست و زانین زۆر کەم بووە ، لە زیاتر لە چواردە سەدە لەمەو بەرەوە ، باسی مەسەلەیەکی ئاوا بکات و دەقاو دەق لەگەڵ زانستی ئەم سەردەمەدا بگونجێ ؟

موسڵمانان هەرچەند ئەگەر حیکمەتەکەشیان نەزانیبێ و لەلایەنی زانستیەکەشی شارەزا نەبووبن ، وەك فەرمانبەرییەك بۆ خوا و پێغەمبەر ﷺ پەیڕەوی ئەم فەرموودەیەیان کردووە ولێی بەهرەوەر بوون .. ئیمام شافعی دەفەرموێت : (شانزە ساڵە تێر نەبووم ، چونکە تێربوون و زۆرخۆری لەش قورس دەکات و دڵ رەق دەکات و زیرەکی ناهێڵێ و خەو دێنێ !)

ئاشکرایە کە قورئانیش بە گشتی ئاماژەی بۆ ئەم مەسەلەیە کردووە و دەفەرموێ : (کلوا واشربوا ولا تسرفوا) (نفحات علمية من القرآن والسنة : د. دلاور) .

دووەم / حەزرەت ﷺ دەفەرموێت : (إذا دخلتم على المريض ، فنفسوا له في الأجل ، فإن ذلك لا يرد شيئاً وهو يطيب نفس المريض) (ابن ماجه)

واتە : ئەگەر چوونە لای نەخۆش ئەوا دڵی خۆش بکەن و هیوای بدەنێ ، هەرچەن هیچ لە قەدەر ناگۆڕێ ، بەڵام دیارە ئەوە دڵی نەخۆشەکە شاد دەکا و زیاتر ئارامی پێ

دەبەخشێت ، لە ئیسلامدا سەردانی نەخۆش پاداشتی گەورەی هەیە ، چونکە ئەو نەخۆشە لە کۆمەڵ دانابڕێت و پاشان ئەوانەش کە سەری لێ دەدەن پەندی لێ وەردەگرن ، لەوەدا کە قەدری لەش ساغی خۆیان بزانن و لە خێرو چاکە و کاری باشدا بەکاری بهێنن .

لە فەرموودەیەکی تریشدا هاتووە کە پەروەردگار لە قیامەتدا دەفەرموێت : (یاابن آدم مرضت فلم تَعُدني) واتە :ئەیَ بەنی ئادەم نەخۆش کەوتم نەهاتی بۆ لام ، ئەویش ئەڵێت : خوایە تۆ چۆن نەخۆش دەکەوی تا من سەردانت بکەم؟

پەروەردگاریش دەفەرموێت : فلأن بەندەم نەخۆش کەوت ئەگەر سەردانت بکردایە ، من لە لای بووم و وەك سەردانی منت کردبێ وا بوو !

ئەم گرنگی پێدانەی ئیسلام بەم مەسەلەیە لە ساڵی (١٩٥٦) دا زیاتر دەرکەوت بەوەی کە (دکتۆر س . سیروف) و (د . أ. تروسکان) سەلماندیان کە ژمارەی خڕۆکە سپییەکانی نەخۆش (١٥٠٠) یەکە زیاد دەکات ، ئەگەر ئەو نەخۆشە دڵنەوایی بکرێ و سەردان بکرێ و دڵی خۆش بکرێ(ل١٢٤ بحوث مقارنة / د . دلاور محمد صابر) .

سێهەم : لە فەرموودەدا هاتووە کە خەتەنەکردن لە فیترەتەوەیە و ، حەزرەتی ئیبراهیمیش (سەلامی خوای لێ بێ) خەتەنە کرابوو ، دیارە ئەمەش هەر لە دێرزەمانەوە لە ئایینی ئیبراهیمدا هەبووە ، هەروەها لای جوولەکەش خەتەنە کردن هەیە ، بەلأم گاورەکان کە دەبوایە خەتەنەیان بکردایە ، نایکەن و زۆر دژایەتیشی دەکەن ..

پزیشکێکی ئەمریکی منالأن بەناوی پرۆفیسۆر ویزویل دەڵێت : (من لە حەفتاکانەوە زۆر دژی خەتەنەکردن بووم ، بەلأم ئێستا پاش دیراساتی زۆر لەسەر چاکیوسوودی زۆری خەتەنەکردن لە هەموو پزیشکەکان زیاتر هانی خەڵکی دەدەم لەسەر خەتەنەکردنی منالەکانیان ..)

شایانی باسە ئێستا زیاتر لە ٦٠٪ ی منالأنی ئەمریکا خەتەنە دەکرێن ، چونکە ئەو منالأنەی خەتەنە دەکرێن کەمتر تووشی نەخۆشی شێرپەنجە و ئیلتیهابی (مجاری بولی)و (ئایدز) دەبن . وە تا ساڵی دوو هەزار زیاتر لە دە دیراسەی زانستی لەسەر بلأوبۆتەوە ! (حقائق العلم الحدیث /عبدالرحمان العصافی) . گۆڤاریزانستی ئەمریکیش وتارێکی بەناوی گەڕانەوە بۆ خەتەنە کردن بلأوکردەوە کەتیایا باسی گرنگی خەتەنە کردنی کردبو ..

بە راستی هەر ئیسلامە ، کە باسی لە هەموو لایەنەکانی ژیان کردبێ ، ئەوەتا باسی خەتەنەکردن و نینۆك کردن و تاشینی موو دەکات و بەشتێکی فیترەی دادەنێ ، لەلایەکی تریشەوە باسی بوونەوەر و ئاسمانەکان و زەوی دەکات و ئەمە بێجگە لە باسی دنیا و ئاخیرەت و دروست بوونی مرۆڤ و رەوشت و خووی جوان و ... هتد .. هەرچییەکیش کە باسی دەکات و گرنگی پێ دەدات گەورە بێ یان بچووك هەرگیز پێچەوانەی زانست نیە .

چوارەم / زیکر و یادی خوا لە قورئان و سوننەتدا زۆر جەخت کراوەتە سەری ، بە تایبەت رۆژی پێنج جار دوای نوێژەکان ، کە بە راستی ئەمەش بە حیکمەت دانراوە و لەم دواییانەدا زانای دەروون ناس (د. محمد حافظ الأطروني) مامۆستا و سەرۆکی بەشی نەخۆشی دەروونی کۆلێژی پزیشکی (المنصورة) لە میسر ، گەیشتە ئەو راستیەی کە تەسبیحات کردن رۆژی پێنج جار دوای نوێژەکان زۆر کاریگەری‌یان هەیە لەسەر مێشك وئارامی دەکات ، چونکە مێشك لە ئەنجامی ئەو تەزووی کارەبایەی کە هەیەتی چوار شەپۆلی کارەبایی دروست دەکات و، دوانیان دەبنە هۆی دڵە راوکێ و نائارامی و دوانیشیان دەبنە هۆی ئارامی و دڵنیایی .. جا دانیشتن دوای نوێژ و تەسبیحات کردن ئەو دووشەپۆلەی ئارامی بەهێز دەکەن و بەمەش مرۆڤ دڵ خۆش و ئارام دەبێت . (الشبكة الآسلامية / انترنيت ، باسی / التسبيح ينتصر على الإدمان) .

پێنجەم /حەزرەت-ص-دەفەرموێت:(مثل المؤمنين في توادهم وتراحمهم وتعاطفهم مثل الجسد اذا اشتكى منه عضو تداعى له سائر الجسد بالسهر والحمى) بخاري ومسلم واحمد : واتە موسڵمانان لە خۆشویستیان ومیهرەبانیان وسۆزیاندا بۆ یەکتری وەکو جەستەیەك وان ئەگەر ئەندامێکی نەخۆش بکەوێ هەموو ئەندامەکانی تری دێن بەهانایەوە بە شەو نخونی‌و تا لێهاتن ..

زانستی سەردەم سەلماندی کە ئەگەر شوێنێکی مرۆڤ تووشی شتێك ببێت لە رێی جهازی عصبی یەوە هەموو لەش پێدەزانن و دێن بە هانایەوە ئەم کارەش زانایان بە (sympathetic) ناوی دەبەن کە ماناکەی (المتواد ،ألمتعاطف ، المتراحم) ە کە حەزرەتیش پێش چواردە سەدە زیاتر هەمان ئەو وشانەی بەکار هێناوە ،جائەگەر ئەمە خوا فێری نەکردبێت چۆن دەتوانێ وا بەوردی باسی بە هاناوە هاتن وخۆشەویستی وسۆزو میهرەبانی هەموو لەش بکات بۆ ئەو ئەندامەی کەتووشی شتێك دەبێت .گۆڤاری‌الاعجاز / ژ /٣/١٤١٨ك/ .

ئەوانەی راستیان وتووە !

لە کۆن و نوێدا هەمیشە کەسانێکی بەویژدان هەبوون کە هەقیان وتووە و دانیان ناوە بە گەورەیی ئەم ئاینە و بە پێغەمبەرێتی (محمد) دا ﷺ جا بۆ ئەوەی کەسانی ناحاڵی و بێ ئاگا تفەنگ بە تاریکیەوە نەنێن و توتی ئاسا قسەی ئەم و ئەو نەڵێنەوە ، هەندێ لەگەواهی کەسانی زانا و ناودار لێرەدا باس دەکەین ..

❄ نوسەری ئەمریکی (مایکل هارت) دەڵێت (لە مێژووی پێغەمبەراندا پەڕاوێك نیە پیتەکانی بەتەواوی مابێ و نەگۆڕدرابێ ، مەگەر قورئان کە دابەزیە سەر محمد ﷺ)

❄ (مایك تایسون) (یاریکەری جیهانی بۆکسێن) دەڵێت (لە قورئان وردبوومەوە و دیراسەم کرد ، هەموو وەڵامەکانی پرسیارەکانی ژیانم دەست کەوت) .

❄ (هانوتو) وەزیری دەرەوەی پێشووی فەرەنسا دەڵێت (شوێنێك نیە لەسەر رووی زەوی کە ئیسلام دەستی نەیگەیشتبێتێ ، ئیسلام لە هەموو دینەکانی تر زیاتر خەڵکی ئارەزووی پەیرەوی کردنی دەکەن) .

❁ پرۆفیسور یوشیودی کوزان (بەڕێوەبەری مرصدی طوکیـو) دەڵێـت : (هیـچ گرانیيەك نابینم لە قبوڵ کردنی ئەوەدا کە قورئان فەرموودەی خوایە ، ئەو وەسفانەی کۆڕپەلە کە لە قورئاندا هاتوون ، هەرگیز ناکرێ لە زانستی سەدەی حەوتەمـەوە هـاتبن ، تەنها (استنتاج) ێك کە بکرێ و عەقڵ بیگرێ ئەوەیە ، کە ئەو وەسفانە لە خواوە بـۆ (محمد) ﷺ نێردراون) .

❁ شاعیری فەرەنسی (لامارتین) دەڵێت (گەورەترین ڕووداو لـە ژیـانمدا ئەوەیە کە من دیراسەی ژیانی پێغەمبەری خوا (محمد) م ﷺ بە چاکی کردووە و زانیم چ گەورەیی و نەمرییەکی تیایە .. کێ هەیە وەك (محمد) گەیشتبێتە پلەی بەرزی مرۆڤایەتی) .

❁ زانای لاهوتی سویسری (د. هانز کونگ) دەڵێت (محمـد بەراسـتی پێغەمبـەرە وناتوانین ئیتر نکوڵی بکەین لەوەی کە (محمد) رابەر وسەرکردەیە بەرەوڕێگای ڕزگاری)

❁ شاعیری ئەڵمانی (گۆتە) دەڵێت (هەرچەند قورئـانم خوێندبـێ ، هەستم کردووە گیـانم دەهـەژێنێ .. بە مێـژوودا گەڕام بەدوای نموونەیەکی بـاڵا بـۆ ئەم ئـادەمیزادە ، لـە (محمد) پێغەمبەردا ﷺ دۆزیمەوە !

بەراستی دەستوور و یاسای ئەورووپی ناتـەواوە لـە چـاو شـەریعەتی ئیسـلامدا ، وە ئێمەی ئەهلی ئەورووپا بەهـەموو زانینمانـەوە هێشـتا نەگەیشـتووینەتە ئـەوەی کـە محمـد گەیشتوویەتیێ) .

وە کاتێك تەمەنی گەیشتە حەفتا ساڵ ڕایگـەیاند ، کە بەخشـوعەوە ئاهـەنگ دەگێڕێ لەو شەوە پیرۆزەی کە قورئانی تیا هاتە خوارەوە بۆ سەر (محمد) ﷺ

❁ (لیو تولستوی) دەڵێت (من یەکێکم لەو کەسانەی کە زۆر سەرسامن بە (محمد) کە خوا هەڵی بژاردووە تا دوا پەیام لەسەر دەستی ئەوا بێت و ببێتە دوا پێغەمبەر) .

❁ (دکتور ئیرنبرگ) مامۆستای زانکۆی ئۆسلۆ دەڵێت (گومان نیە لەوەدا کە قورئان لە خواوەیە و ، گومانیش نیە لە ڕاستێتی پەیامی (محمد) .

❁ عەللامە (بارتلمی هیلر) دەڵێت (کاتێ خوا پەیمانی پاراستنی دا بە (محمد) بە ئایەتی﴿ والله یعصمك مـن النــاس ﴾ ، پێغەمبـەر ﷺ پاسەوانەکانی ئیزن دا ، ئاشـکرایە مرۆڤ درۆ لەگەڵ خۆیدا ناکاو خۆی ناخەڵەتێنێ ، جا ئەگەر قورئان لە خواوە نەهاتایە ، ئەوا (محمد) پاسەوانەکانی ئیزن نەئەدا) .

❁ فەیلەسووفی ئەمریکی (ارثرکیـن) دەڵێت (بەراستی زۆر گەڕام بەدوای (نـهێنی بوون) دا وە زۆر قـوڵ بوومـەوە لـە لێکۆڵینـەوەکانم دا ، وە بـۆم دەرکـەوت کـە ئیسـلام نزیکترین ئاینـە بە ئاسمـان و بەنەفسی ئـادەمیزاد و ، دڵنیا بووم ئەوەیە ئـاینی بـەرز و پیرۆز کە پیێ ڕازی بم و بڕوای پێ بهێنم)

❁پرۆفیسۆری ئینگلیزی (هاروون مصطفی لیون) دەڵێت : (لە جوانیەکانی ئیسلام ئەوەیە کە لەسەر عەقڵ وەستاوە و ، هەرگیز داوا لە شوێن کەوتوانی ناکات کە عەقڵیان وەلانێن ، بە پێچەوانەی ئاینەکانی ترەوە کە جەخت دەکەنە سەر شوێن کەوتوانیان کە بیروباوەڕێکی دیاری کراو وەرگرن بەبێ بیرکردنەوە و پرسیار کردنێکی ئازاد) ..

❁ (منى عبدالله ماكلوسكى) قونسوڵى ئەڵمانى لە بەنگلادش دەڵێت (لە ژێر سێبەرى ئیسلامدا ئافرەت ئازادى دەست كەوتەوە و پلەى بەرزى بەدەستهێنا ، ئیسلام ئافرەت بەهاوشانى پیاو دادەنىٚ و هەردووكیان یەكترى تەواو دەكەن) .

❁ رۆژنامە نووس و سیاسى هیندى (كوفهى لال جابا) دەڵێت (هیچ ئاینێك نیە وەك ئیسلام تواناى چارەسەركردنى كێشەى خەڵكى هەبێت لە جیهانى سەردەمدا ، كە ئەمەش بەتەنها ئیمتیازى ئیسلامە) .

❁ زاناى فەرەنسى (د . مۆریس بۆكاى) دەڵێت (بەراستى دیراسەى قورئانى پیرۆزم كردو ، گەڕام بەدواى گونجانى دەقى قورئان لەگەڵ زانستى نوىٚدا ، بۆم دەركەوت كە هیچ وتەیەكى تیا نیە كە شایانى رەخنەلێگرتن بێت لەلایەن زانستى سەردەمەوە ، بەراستى لایەنە زانستىیەكانى قورئان زۆر سەرسامیان كردم ..) .

❁ (فیلیب حتـي) مامۆستاى مێژووى عەرەب لەزانكۆى ئەمریكى دەڵىٚ:(شێوازى قورئان جیاوازە لە شێوازى شتانى ترو ،ناكرىٚ بەراورد بكرىٚ بە شێوازى تر ، وە ناتوانرىٚ لاسایى بكرێتەوە ، چونكە شێوازى قورئان لە بنەڕەت دا موعجیزەى قورئانە) .

❁ زاناى ئەمریكى (مایك هـارث) دەڵێت (بەراستى (محمد) تاقە پیاوێكە لە مێژوودا كە بە چاكى سەركەوتوو بىٚ لە دین و دنیادا ، بەراستى ئەم پیرۆز بوونەى لەدین و دنیادا واى كردووە گەورەترین كەسایەتى كاریگەر بێت لە مێژووى مرۆڤایەتىدا) .

(لە ئینتەرنێت . پێگە ئیسلامىیەكان) .

ئەوانەى بىٚ دەنگ بۆ خوا كاردەكەن

لە گرنگترین هۆكانى سەركەوتن و قبوڵ بوونى كارەكان هاتنە كایەى ئەو دڵانەیە كە بەبىٚ روپامایى و ، بىٚ دەنگ بۆ خوا كاردەكەن ، كە بەداخەوە رابوونى ئیسلامى هێشتا پێویستى بە ژمارەیەكى زۆر هەیە لەوانە و كەمى لەبەردەستایە ..

ئەو دڵانە كە بۆ خوا سوڵحاون ، چاویان لە پلەو پایە نیە و ئاواتیشى پىٚ ناخوازن ، ئەو دڵانە كە تەنها بۆ خوان ، لایان گرنگ نیە لە كوێدا بن لە بانگەوازدا ، لەدواوە دایان بنێن یان لە پێشەوە بن و سەرقافڵە بن .. لە هەركوێدا پێویست بن لەوێدا كاردەكەن بۆ خوا !

ئەو دڵانە كە كاریان تەنها بۆ خوایە ، پشوودان و تەمەڵى و بێزارى نازانن و ، هەرچەندە زیاتر لە كارى بانگەوازدا رۆبچن دوعا دەكەن و دەڵێن : (پەروەردگارا لە خێردا خەریكمان بكە و سەرقاڵمان مەكە بەشتێكەوە كە تۆ پىٚى رازى نیت ..) .

ئەو دڵانە كاتێكى دیارى كراویان نیە بۆ بانگەوازكردن ، بەڵكو هەموو ژیانیان نەزر كردووە بۆ ئەم كارە مەزنە ، جا شەو بىٚ یان رۆژ ، ئازاد بن یان بەند كراوبن ، لە خۆشىدا بن یان لە ناخۆشىدا .. چونكە باش دەزانن كەمەقامى بانگەوازكردن مەقامى پێغەمبەرانە و بەرزترین پلەو پایەیە ، تەنها جیاوازى ئەوەیە كە ئەمان سروشیان بۆ نایەت ..

ئەو دڵانە کە تەنها چاویان لە بەهەشت و ڕەزامەندی خوایە .. لە پێناوی فلان و فیساردا کارناکەن ، لە پێناوی کۆمەڵێك دا کارناکەن و چاویان لە پاداشت و دەستکەوتی دنیایی نیە ..

ئەو دڵانە کە حەزرەت ﷺ مامۆستایانە و قورئان بەرنامەیانە ، دەچنە پێشەوە کاتێك کەسانی تر دەسڵەمێنەوە و دێنەدواوە و ، ئارام دەگرن کاتێك خەڵکانی تر شپرزە دەبن و ، سنگ فراوانن و چاو پۆشیان هەیە ، کاتێك کەسانێك بەنەزانی یان بەئەنقەست مافیان پێشێل دەکەن و هەڵە دەکەن بەرامبەریان ، ڕق ئەستوور نین و چاویان لە تۆڵە کردنەوەنیە بۆ نەفسی خۆیان ، بەڵکو تۆڵەسەندنیان بۆ پێشێل کردنی هەقی خوایە و ، بۆ پشت گوێ خستنی هەق و ڕاستی‌یە ..

بەکورتی ئەو دڵانە بۆ خۆیان لە هەمیشە بەهارێکدا ژیان بەسەر دەبەن و سینەیان سافە بەرامبەر بەخەڵك و حەز بەخێرو خۆشی دەکەن بۆ هەموان .. جا ئەوانەش بەڕاستی دیندارن و بوونەتە (ربانی) کە قورئان هانی هەمووڵایەکمان دەدات بۆی و دەفەرموێ ﴿ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّانِيِّينَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ﴾ (ال عمران : ٧٩) .

پێغەمبەریش ﷺ دەفەرموێت (إن الله يحب العبد التقي الغني الخفي) (مسلم) .واتە : بەڕاستی خوا بەندەی پارێزکاری دڵ و دەست دەوڵەمەندی شاراوەی خۆش دەوێت .. ئەو (پارێزکارانە) دڵیان دەوڵەمەندە و ئەگەر خاوەن ماڵ و سامانیش بن خێر و چاکەی لێ دەکەن ، ئەگەر بە ئاشکرا سوودی زۆر بوو بۆ هاندانی خەڵکی لەسەر چاکەکردن بە ئاشکرا خێر دەکەن و ، ئەگەر نا بەجۆرێك خێر دەکەن کە دەستی چەپیان بەدەستی ڕاستیان نازانێ کە خێرەکە دەکات ..

ئەوانە تێگەیشتوون کە مەرجێکی قبووڵ بوونی کار لای خوا ئەوەیە کە بەپێی شەرع بێت و تەواو بێت ، وە مەرجەکەی تریشی ئەوەیە کە بێ ڕووپامایی بێتو تەنها بۆ ڕەزامەندی خوا بێت ..

کارکردن بەنهێنی و بەبێ دەنگ مانای ئەوە نیە کە بڕوادار لە خەڵك دابڕێت ، بەڵکو بە پێچەوانەوە لەناو خەڵك دایە و ، نموونەی بەرز و بەرێزەو حەز بەناو و شۆرەت و باسی خۆی ناکات .. بە پێچەوانەی ئەو کابرایەی کە یەکێك بەلای دا تێدەپەڕێ و دەڵێت : چەند نوێژەکەی خشووعی تیایە ! کا براش کە نوێژەکەی تەواو کرد وتی برا بزانە بەرۆژووشم !

پیاو باشێك دەڵێ (هەق وایە لە نێوان خواو بەندەدا کارێکی چاکەی نهێنی هەبێ کە تەنها لەبەر خوا کردبێتی ، ئەگەر توانیشی زیادی بکات و بیکات بەچەندکارێکی چاك کەکەس پێی نەزانێ ، ئەوە چاکترە ، تاوەکو ئەگەر کەوتە نارەحەتی‌یەکەوە بەو کارە چاکانە لە خوا بپارێتەوە بۆ ڕزگاربوون . وەك ئەوسێ کەسەی لە ئەشکەوتەکەدا گیریان خوارد و بەو دوعایانە ڕزگاریان بوو کە کردیان بەو کارە چاکانەی کە بۆخوا ئەنجامیان دابوو .) .

ئەوانەی کە (أخفیا) ن مەرج نیە رووت و رەجاڵ بن ، چونکە ئەمە پەیوەندی بەرووکارو جل و بەرگەوە نیە بەڵکو شتێکە راستەوخۆ پەیوەندی بەدڵەوە هەیە ، ابن الجوزی باسی ئەزموونی خۆی دەکات و دەڵێت (بەخوا کەسی وام دیوە زۆر نوێژو رۆژووی هەبووە و کەم قسەبووە و جل وبەرگی سادەی پۆشیوە ، کەچی بەدڵ حەزم پێنەئەکردو کەسی واش هەبوو زۆر نوێژ و رۆژووی سوننەتیشی نەبوو ، جل وبەرگی سپۆرتیشی دەپۆشی کەچی بەدڵ حەزم بەنزیکی دەکرد .. بیرم لەم حاڵەتە کردەوە گەیشتمە ئەوەی کەمەسەلەکە پەیوەندی بەدڵ و دەروونەوە هەیە و ، هەرکەس نهێنی چاك بێ ، بۆنی چاکەکانی لێ دێت و هەر لە دوورەوە هەستی پێ دەکەیت و رات دەکێشێ و مەستت دەکات !، بۆ خوا ، بۆ خوا ، دڵ و دەروونتان چاك بکەن و لە نهێنیدا چاك بن)

دوور لە چاوی خەڵك :

قورئانی پیرۆز باسی کار و کردەوەی چاك دەکات کە لە نهێنیدا و دوور لە چاوی خەڵك ئەنجام دەدرێن و دەفەرموێت :

١) ﴿ الَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلا هُمْ يَحْزَنُونَ * ﴾ (البقرة : ٢٧٤) .

واتە : ئەوانەی ماڵیان دەبەخشن بە شەوو بەرۆژ ، بەنهێنی و بە ئاشکرا ، پاداشتیان بۆ هەیە لای پەروەردگاریان و ترسیان لەسەر نیە و خەم ناخۆن ..

٢) ﴿ إِنْ تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ وَإِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَيُكَفِّرُ عَنْكُمْ مِنْ سَيِّئَاتِكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴾ (البقرة : ٢٧١) .

واتە : ئەگەر خێر و چاکەکانتان ئاشکرا بکەن چاکە و ئەگەر بیشارنەوە و بەنهێنی بیدەن بەهەژاران هەر چاکە و ، لێ خۆش بوون دەبێ بۆ گوناهەکانتان و خواش ئاگاداری کارەکانتانە .

لە بنەڕەتدا شاردنەوەی کارو کردەوەی چاك و خێر و سەدەقات باشترە ، مەگەر لەبەر بەرژەوەندییەکی ئایینی و بۆ هاندانی کەسانی تر ئاشکرا بکرێن ..

٣) ﴿ ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ (الأعراف : ٥٥).

واتە : بانگی پەروەردگارتان بکەن و نزا بکەن بە ملکەچی و بێ دەنگی ، خوایگەورە بەراستی ئەوانەی خۆش ناوێ کە زیادە رەوی دەکەن (واتە : پەلە دەکەن لە جێبەجێبوونی دوعادا و زووکوڵ ئەدەن و بێ هیوا ئەبن) ..

گرنگی ئەم مەسەلەیە لە فەرموودەدا :

١) حەزرەت ﷺ دەفەرموێت (خير الذكر الخفيّ ، وخيرُ الرزق مايكفي) جامع الصغير / السيوطي (٤٠٠٩) أحمد وابن حبان .

واتە : چاکترین زیکر ئەوەیە کە بەبێ دەنگ و بەنهێنی بێت ، وە چاکترین رزق و رۆزیش ئەوەیە کە سەروبەر بەشت بکات .

٢) يەكێك لەو حەوت كۆمەڵەی كە لە ژێر سێبەری عەرشی خوادا دەبن لە قیامەتدا كەسێكە كە خێرێك بكات بەدەستی راستی و دەستی چەپی پێ نەزانێت ، وە هەروەها كەسێكیش كە بەتەنها و دوور لە چاوی خەڵك یادی خوا بكات و فرمێسك بەچاوانیدا بێتە خوارێ (سبعة يظلهم الله في ظله يوم لاظل إلا ظله : .. .. .. ، ورجل تصدق بصدقة فأخفاها حتى لاتعلم شماله ما تنفق يمينه ، ورجل ذكر الله خالياً ففاضت عيناه) بخاري ومسلم

٣) حەزرەت ﷺ دەفەرموێ : (صنائع المعروف تقي مصارع السوء ، والصدقة خفياً تطفيء غضب الربّ ، وصلة الرحم تزيد في العمر ، وكل معروف صدقة ، وأهل المعروف في الدنيا هم أهل المعروف في الأخرة ..) صحيح الترغيب والترهيب / تحقيق / الآلباني ١/٣٧٢ .

واتە :چاكەكردن مرۆڤ لە ئاخر شەڕی وتیاچوونی خراپ دەپارێزێ ، خێروچاكەی نهێنیش تووڕەیی خوا ناهێڵێ و ، سیلەی رەحم تەمەن زیاد دەكات و ، هەموو چاكەیەك (قسەبێت ، كردار بێت .. هتد) خێرو سەدەقەیە و ، ئەهلی خێر و چاكە لە دنیادا ئەهلی خێر و چاكەن لە قیامەتیش دا ..

٤) رۆژێك عومەری كوڕی خطاب لە مزگەوت هاتەدەرێ (معاذی كوڕی جبل) ی بینی لای قەبری پێغەمبەر ﷺ دەگریا ، لێی پرسی بۆچی دەگریت؟ وتی : بۆ فەرموودەیەك دەگریم لە حەزرەتم بیستووە (ﷺ) كە دەفەرموێت (اليسير من الرياء شرك ، ومَن عادى أولياء الله فقد بارز الله في المحاربة ، وإن الله يحب الأبرار الاتقياء الأخفياء ، الذين إذا غابوا لم يُفْقَدوا ، وإذا حَضَروا لم يُعْرَفُوا ، قلوبهم مصابيحُ الهدى ، يخرجون من كلِ غبراء مظلمة) المعجم الصغير للطبراني ٢٤ / ٤٥) .

واتە : رووپامایی كە مەكەشی (شرك) ە و ، هەركەس دوژمنایەتی دۆستانی خوا بكات ، ئەوە دوژمنایەتی خوای كردووە و ، بەراستی خوا ئەو چاكانەی خۆش دەوێت كە پارێزكارو نادیارن ، ئەوانەی كە ئەگەر ئامادەنەبوون لە بیرناچن و باسیان دەكرێت ، وە ئەگەر ئامادەش بوون ناناسرێن و پەنجەیان بۆ درێژ ناكرێت ، دڵیان چرای هیدایەتەو رزگار دەبن لە هەموو تاریكایی یەك ..

٥) نوێژی فەرز لە مزگەوت و بەكۆمەڵ بكرێت چاكەو نوێژی سوننەتیش لەماڵەوە ، چونكە ئەوەی فەرزە ئەوە ئازایەتی تیانیە و هەمووان دەبێ بیكەن و بشزانرێت ئاساییە ، بەڵام نوێژی سوننەتەكان ئەگەر كەسێك چەند زۆر تر بیكات زیاتر لە خوا نزیك دەبێتەوە و دەبێتە خۆشەویستی خوا ، بۆیە تا زیاتر نهێنی و دوور لە چاوی خەڵك بێت باشترە ، هەروەها هەندێ لە زانایانیش وەك (ابن عباس) دەڵێن : خوای گەورە لە خێرو چاكەی (تطوع) دا نهێنی بەباشتر داناوە و لە خێر و چاكەی فەرزیش دا وەك زەكات ئاشكرای بەباشتر داناوە) ..

٦) حەزرەت ﷺ دەفەرموێت : (ثلاثة يحبهم الله وثلاثة يشنؤهم (يبغضهم) الله ، أما الثلاثة الذين يحبهم الله ، الرجل يلقى العدو في الفئة فينصب لهم نحره ، حتى يقتل أو يفتح لاصحابه ، والقوم يسافرون فيطول سراهم حتى يحبوا أن يمسوا الأرض فينزلون فيتنحى أحدهم فيصلي حتى يوقظهم

لرحيلهم ، والرجل يكون له الجار يؤذيه جواره فيصبر على أذاه حتى يفرق بينهما موت أو ظعـــن) مسند أحمد ١٥١/٥ ، صحيح الجامع ٣٠٧٤ :

واتـه : سێ کۆمەڵ خوا خۆشی دەوێن و سێ کۆمەڵیش خوا رقی لێیانە ، ئەوانەی خۆشی دەوێن ، یەکەم ، پیاوێکە کە بەدوژمن دەگات و نابەزێت تا شەهید دەبێت یان سەردەکەوێت ، هەروەها کۆمەڵێکیش کەسەفەردەکەن و ماندوو دەبن و ، هەر ئەوەندە لادەدەن بۆ پشوو ، هەموو خەویان لێ دەکەوێ ، یەکێکیان نەبێ کە زۆر لە خۆی دەکات و شەونوێژ دەکات و دواتر ئەوانی تر هەڵدەستێنێ بۆ تەواو کردنی سەفەرەکەیان ، هەروەها پیاوێکیش کە دراوسێیەکی ئازاری دەدات و ئارام دەگرێت تا مردن یان گواستنەوە و دوورکەوتنەوە لەیەکیان جیا دەکاتەوە ..

❁ لە فەرموودەیەکی تریشدا کە (ابن خزیمه ونسائی و ترمذی ریوایەتیان کردووە و لە الترغیب والترهیب دایە هاتووەکە (سێ کۆمەڵ خوا خۆشی دەوێن و سێ کۆمەڵیش خوای گەورە رقی لێیانە ، ئەوانەی کە خۆشی دەوێن ، یەکەم : کەسێك داوا لە کۆمەڵێك دەکات کە لەبەر خوا هاوکاری بکەن نەك لەبەر خزمایەتی ، ئەوانیش هاوکاری ناکەن و ، پیاوێك لەلاوە یارمەتی دەدات بە جۆرێك کە تەنها خوا دەزانێ و ئەو کەسەش کە یارمەتی یەکەی وەرگرتووە .(ئەو پیاوەی کە یارمەتیەکەی داوە بەنهێنی خۆشەویستی خوایە)..

دووەم :کۆمەڵێك بەشەو سەفەر دەکەن و کاتێك دەیانەوێ پشوو بدەن و خەو زۆر خۆشەویسترە لە هەموو شتێکی تر لەلایان و هەر ئەوەندەی رادەکشێن خەویان لێ دەکەوێ ! ئالەم کاتەدا کەسێك زۆر لە خۆی بکات و هەستێت قورئان بخوێنێ و شەو نوێژ بکات ، ئەم کەسە خوا خۆشی دەوێت .

سێیەم : پیاوێك خۆشەویستی خوایە کە لەسریەیەك دا بێت و بشکێن و ئەم نەکشێتەوە و رووبەرووی دوژمن بێتەوە تا یان سەردەکەوێ یان دەکوژرێ (واتە پیاوێکی نەبەرد و ئازایە) ..

ئەوانەش کە خوا رقی لێیانەو خۆشی ناوێن، پیرێکی زیناکەرو ، هەژارێکی لەخۆبایی و ، دەوڵەمەندێکی ستەمکارە ..

نموونە زۆرن لەو کەسانەی کە گوێیان بەماندوو بوون نەداوە و هەستاون بەشەو نوێژ و خواپەرستی و هاوەڵانی سەفەریان شایەتیان بۆ داون ، لەوانەش (پێشەوا بەننا)یە کە پاش سەفەری دوورو درێژ و ماندوویێتی زۆر هەرئەوەندەی هەستی کردبێ هاوەڵانی خەوتوون هەستاوە و کەوتۆتە خواپەرستی و شەونوێژ و قورئان خوێندن و پاڕانەوە و فرمێسك رشتن لە بەرخوا ..

هەروەها (شێخ بن باز) موفتی سعودیەش هاوەڵانی ئەم شایەتییەی بۆ دەدەن کە زۆر خۆی بۆ خوا رەنجاندووە و لەسەر ماندوویەتی زۆرەوە شەونوێژی کردووە .

هەروەها کەسایەتی ناوداری فەرەنسی (روجیە گاروودی) ش هەمان شتی لە بارەوە باس دەکەن ، خوای گەورە پاداشتی ئەوان بداتەوە و ئێمەش سالح بکات بۆ خۆی !

پیاو باشان لەبارەی خۆ دەرنەخستنەوە دەڵێن :

١) پرسیار کرا لە (احمد بن الخضر) : چ کارێك زۆر چاکە ؟ وتی : چاکترین کار ئەوەیە لە نهێنی و پەنهانی دا خۆت بپارێزی لە ئاوڕدانەوە بەلای غەیری خوادا !

٢) جونەیدی بەغدادی دەڵێت : (ئیخلاس نهێنی یەکە لە نێوان خواو بەندەدا کە مەلائیکەت نایزانیٚ تا بینوسیٚ و شەیتان ناتوانیٚ تێکی بدات و هەواو ئارەزوو ناتوانیٚ لەرێلای بدات) .

٣) حذیفەی کوڕی قتادە دەڵێت : ئەگەر لە نهێنیدا گویٚ ڕایەڵی خوا بیت ، دڵت بۆ چاك دەکات ، بتەویٚ و نەتەوێت !

٤) پیاوێك پرسیاری کرد لە (ابی الحسن بن بشار) : ڕێگای ڕۆیشتن بەرەو لای خوا چۆنە ؟ ئەویش وتی : (هەروەك چۆن بەنهێنی گوناه دەکەیت ، ئاواش بەنهێنی گوێڕایەڵی خوا بکە ، تاوەکو دڵت بۆ چاکات و بەرەو خێر و چاکەی بەرێت) .

٥) بیشر کوڕی حارثی حافی دەڵێت (کارو کردەوەیەك مەکە لە پێناوی ئەوەدا کە ناوت ببریٚ و باس بکرێیت ، چاکەکانت بشارەوە هەروەك چۆن خراپەکانت دەشاریتەوە)

٦) عەبدول قادری گەیلانی دەڵێت (لە نهێنیدا چاك بە ، زمان پاراو دەبیت لە ئاشکرا دا) (ئیش بکەو ئیخلاصت هەبیٚ ، سەیری کارەکانت مەکە بەگشتی و بەزۆری مەزانە ، ئەوەی بۆ خوا نەبیٚ وەرناگیرێت ، ئای بۆ تۆ ، بۆ خەڵکی ئیش دەکەیت و دەتەوێت خوا وەری بگرێت .. ئەمە شێتی و نەفامییە لە تۆوە !

ئەمەویٚ ئیش بکەن بەبیٚ دەنگ ، ئەوەی عارفە و ئیش دەکات لەبەر خوا وەکو (سندان) وایە دەکێشن بەسەریاو بیٚ دەنگە) .

٧) حەسەنی بەسری دەڵێت (کەسانێکمان بینیوە ، چەند توانیبێتیان کارەکانیان بشارنەوە شاردوویانەتەوە) .

٨) پیاوباشێك سوێند دەخوات و دەڵێت : (ئەگەر بم توانیایە خێر و چاکە زیادەکانم کە (تطوع) ن بشارمەوە لەو دوو مەلائیکەتەی کە لەگەڵمان ، دەمشاردنەوە لیٚیان لە ترسی ڕووپاماییی ، هەرچەند دەزانم کە ناتوانم هیچیان لیٚ بشارمەوە) .

٩) (ئیبن وەهەب) دەڵیٚ (کەسم نەدیوە کارەکانی بەهێندەی (حەیوە کوڕی شورەیح) بشارێتەوە ، وە ئەو دوعای قبوڵ بوو) .

سەربازی ون

یەکەم / لەبواری شەهادەت و جیهاددا :

لە کاتێکدا موسڵمانان ئابلۆقەی قەڵایەکی ڕۆمیان دابوو ، گرتنی قەڵاکە زۆری خایاندو ناڕەحەت بوون ، سەرکردەکەیان (مسلمە کوڕی عبدالملك) ، داوای کرد کە یەکێك بچێت لە کونێکی تایبەتەوە دەرگاکە بکاتەوە ، ئەگەر مرد ئەوە شەهیدە و ئەگەر مایەوەش ئەوە موسڵمانان سەردەکەون و پاداشتی گەورەی دەبێت !

پیاوێك كە دەم و چاوی خۆی پێچابوو هاتە پێشەوە و وتی من دەچم! پاش ئەوەی كارەكەی بە چاكی ئەنجامدا و موسڵمانان سەركەوتن ، سێ ڕۆژ سەركردەكە بەدوایدا گەڕا نەیدۆزیەوە ، تاوەكو شەوێك پیاوەكە چوو بۆ خێمەكەی و وتی بەمەرجێك خۆم ئاشكرا دەكەم ، كە ناوم نەدەی بەخەلیفە و دیاریم نەدەیتێ و بەچاوێكی زیاتر لە برادەرانم سەیرم نەكەی .. ئەویش ڕازی بوو ، ئنجا خۆی پێناساندو (مسلمە) ش باوەشی پیاكرد و ماچی كرد .. پاش ئەوە بەردەوام دوعای دەكرد (اللهم احشرنى مع صاحب النقب) ..بەڵێ .. تەنها بەم جۆرە سەربازانە كە تەنها لەبەر ڕەزامەندی خوا كاردەكەن ئاینی خوا سەردەكەوێت !

دووەم / لەبواری زانست دا :

ئیمامی شافیعی دەفەرموێ : دانوستانم لەگەڵ هەركەسێك دا كردبێت حەزم كردووە حەق بەلای بەرامبەرەكەمەوە بێت ، چونكە من ئاساییە لەوی وەرگرم ، بەڵام ڕەنگە ئەگەر هەق بەلای منەوە بێت ئەو لێم وەرنەگرێ و، حەزدەكەم هەموو خەڵك سوود لە زانین و نوسینەكانم وەرگرن و ناوی من نەبەن ، بۆ ئەوەی سوپاسم نەكەن و لای خوا پاداشتی خۆم وەرگرم ..

سێیەم /لە پەرستشەكاندا :

قوتابییەكی مامۆستا نورسی دەڵێ (بەیانیان زوو دەچووم بۆ ژوورەكەی مامۆستا بۆ ئەوەی سۆپادارەكەی بۆ داگیرسێنم ، جارێكیان دوو سەعات پێش نوێژی بەیانی بە ئاگاهاتم و كاتم لێ تێك چوو ، ڕۆیشتم بۆ ژوورەكەی مامۆستا بینیم نقووم بووە لە دوعاو پاڕانەوە و موناجات دا لەسەر بەرماڵەكەی و تەنها مۆمێكی داگیرساندبوو ، نزیكەی سەعات ونیوێك وەستام بێ ئەوەی پێم بزانێ ، خەریك بوو ڕەق ببمەوە ، ئینجا مامۆستا هەستی پێ كردم و وتی : برام ئەمین ، هەڵەیەكی گەورەت كرد وا زووهاتووی ، بەخوا كاتی وا هەیە كەموناجات و پەرستش دەكەم ، نەئینس و نەجن ، تەنانەت مەلائیكەتیش حەزناكەم ئاگاداری بن ، تكایە ئەمە دووبارە مەكەرەوە و تانەبێتە بەرەبەیان مەیە ، منیش وتم: مامۆستا لێم ببورە من كەمتەرخەم بووم ، مانگەشەو سەری لێتێكدام، لەمەودوا پێش بەیانی نایەم. (لاپەڕە / ٣٦ ی گۆڤاری الإیمان / ١٠) .

پیاوێك بە (تمیم الداری) وت : لەشەودا چەند نوێژ دەكەیت ؟ ئەویش پرسیارەكەی پێناخۆش بوو ، لەوەڵامی دا وتی : بەخوا یەك ركات نوێژ لەنیوە شەودا بكەم بە نهێنی پێم باشترە لەوەی كە هەموو شەو بێدار بم و شەو نوێژ بكەم و پاشان بۆ خەڵكی باس بكەم .

عەمری كوڕی قەیسی (الملائی) بیست ساڵ بەڕۆژوو بوو ، ماڵ و منداڵەكەی نەیاندەزانی ، ئەویش بەوەی كە لە ماڵ دەهاتە دەرەوە بەیانیان شتێكی لەگەڵ خۆیدا دەهێنا بۆ خواردنی نیوەڕۆ دەیبەخشی بە هەژاران ، كە دەشگەڕایەوە بۆ ماڵەوە نانی ئێوارەی لەگەڵ دەخواردن و ڕۆژووەكەی دەشكاندو هەستیان پێ نەدەكرد ..

ئەمە بێجگە لەوەی کە پیاوباشان و ساڵحان دوعاکانیان دەشاردەوە و بە ئاشکرا دوعایان نەدەکردو حەزیان نەدەکرد کەس بزانێ کە دوعاکانیان گیرا بووە ، هەروەها ئەگەر دڵیان پڕببوایە لەگریان زۆریان لەخۆیان دەکرد کە فرمێسکەکانیان بشارنەوە و وایان لەخەڵکەکە دەگەیاند کە تووشی هەڵامەت بوون و سەرمایان بووە!

چوارەم / لە بواری ئارامگرتن وشەکوا نەکردندا :

دیارە مرۆڤ بەردەوام تووشی زەحمەت و ناڕەحەتی و بەڵاو موسیبەت دەبێت ، قورئان دەفەرموێت ﴿ يَاأَيُّهَا الْإِنسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَى رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلاقِيهِ ﴾ (الأنشقاق : ٦) . واتە : ئەی ئادەمیزاد بەراستی تۆ رەنجبەریت و زەحمەت دەکێشیت و سەرەنجامیش دەبێ بگەڕێیتەوە لای پەروەردگارت تا پاداشتی رەنج و هەوڵەکەت وەربگریت .

یان دەفەرموێت ﴿ يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنسَانُ ضَعِيفًا ﴾ (النساء : ٢٨)

واتە : پەروەردگار دەیەوێت بەهۆی بەرنامەکەیەوە باری شانتان سووك بکات ، چونکە مرۆڤ بەلاوازی دروستکراوە و بەرگەی زەحمەت و ناخۆشی و سەرگەردانی ناگرێ .

ئنجا هەیە تووشی هەرچی دەبێت بەهۆی ئیمان و باوەڕەکەیەوە ئارام دەگرێ و تەنها لای پەروەردگار شەکوای حاڵی خۆی دەکات ، هەروەك حەزرەتی یعقوب کە یوسفی کوڕی لێ ون کرا و زووخاوی زۆریان دایە ، فەرموی : ﴿ قَالَ : إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنْ اللَّهِ مَا لا تَعْلَمُونَ ﴾ (يوسف : ٨٦) .واتە : یەعقووب فەرمووی : بەراستی من سکاڵا و غەم و پەژارەم هەر بۆلای خوا دەبەم و ئەوەی من دەیزانم لەلایەن خواوە لەنەخشە و حیکمەتەکانی لە پێشهات و رووداوەکاندا ئێوە نایزانن ..

لە پیاوباشانیش دا هەبووە کە سکاڵای حاڵیان بۆ کەس نەبردووە ، ئەوە (ابوبکری کوڕی عیاش) ە کە بیست ساڵ چاوێکی کوێر بوو بوو ماڵو منالەکەی نەیان دەزانی و سکاڵای حاڵی خۆی لا نەدەکردن . . .

پێنجەم / لەبواریخێر کردندا :

عەلی کوڕی حسێن بەشەو نانی دەبرد و دەیدا بە ماڵە هەژارەکان و دەیووت خێر و چاکەی نهێنی تووڕەبوونی پەروەردگار ناهێڵێ ..جا زۆر کەس لەخەڵکی مەدینە هاوکاری دەکران و نەیاندەزانی کێ دەیکات ، تاوەکو عەلی کوڕی حسێن کۆچی دوایی کرد ، ئینجا کە هاوکارییەکەیان نەما زانیان کەلەو زاتەوە بووە ..

جا کاتێ کە ناوبراو کۆچی دوایی کرد ئەو فەردانەی کە ئەیدا بەکۆڵیاو شەو بۆ ماڵی هەژارانی دەبرد شوێنەواریان لەسەر پشتی بەجیهێشتبوو ، کە شتیان شوێنەوارەکەیان بینی ، دەڵێن نزیکەی سەد ماڵی (ئەهلی البیت) ی هەژاری دەژیان ..

ئینجا دوعای دەکردو دەیوت : (خوایە پەنا دەگرم بەتۆ کە لە بەرچاوی خەڵك باش بم و لە پەنهانیشدا و دوور لەچاوی خەڵکی خراپ بم) ..

چەند نموونەیەك لە ژیانی خواناسان :

یەکـەم : ئوەیسـی قـەرەنی :یەکێکە لەو خواناسـە نەناسـراوانەی کـە حـەزرەت ﷺ لەبارەیەوە بە عومەری کوڕی خطاب ی فەرموو (يأتي عليكم أويس بن عامر مع أمـداد أهـل اليمن ، من مراد ثم من قرن ، كان به برص فبرأ منه إلا موضع درهم ، و له والدة بها بار ، لو أقسـم على الله عزوجل لأبره ، فإن أستطعت أن يستغفر لك فافعل) مسلم ..

ئوەیس خەڵکی یەمەن بوو لەبەر خزمەتی دایکی نەیتوانی بێتە مەدینە و پلەی بەرزی (هاوەڵێتی) پێغەمبەری ﷺ دەستکەوێت .. بۆیە بە (تابعين) دادەنرێ .. حـەزرەت ﷺ دیارە خوای گەورە بە سرووش ئاگاداری کردووە کە پیاوێکی وا خواناس هەیە ، ئەویش حەزرەتی عومەری ئاگادار کرد کە ئەگەر هەرکاتێ چاوی پێ کەوت داوای دوعـای خێری لێ بکـات ..(ئـەوەی لـە ژیاننامـەی (ئوەیـس) ەوە دەردەکـەوێ ، بەنـهێنی کـارکردنی و خزمەتکردنی دایکی بوو کە گەیاندبوویە ئەو پلەبەرزە ، کە دوعای لای خوا قبووڵ بێت و حەزرەت ﷺ ئاوا باسی بکات بۆ هاوەڵان) .

پاش چەند ساڵێك حەزرەتی عومەر لەکاتی حەج دا دۆزیەوە و داوای دوعـای خێری لێکرد .ئینجا ئوەیس ویستی بچێ بۆ (کوفە) ، چونکە لە یەمەن ناسـراو ئەویش حـەزی بەوە نەئەکرد ، عومەر حەزی کرد کـە نامەیەکی بداتـێ بۆ کاربەدەستی کوفـە ، ئـەویش نەیویست بۆ ئـەوەی وەکو کەسێکی نادیار و نەناسـراو بـژی ، جـا هـەر سـاڵێك خـەڵك لـە کوفـەوە بهاتنایـە بـۆ حـەج ، حـەزرەتی عومـەر ئـەحواڵی دەپرسـی ، کەلـەوێش ناسـرا ، ئەوێشی بەجێهێشت بۆ شوێنێك کەکەس نەیناسێ ! (ئەمە لە کوێ و ئێمەومانان لـەکوێ کە حەز دەکەین ئەگەر بکرایە بەبڵندگۆ جارمان بۆبدەن ودەست بگرن بە سنگەوە بۆمان !)

دووەم : عبداالله ی کوڕی موبـارەك :

ئیمـام ئەحمـەد دەڵێت ((خـوای گـەورە (ابن مبـارك) ی پایەبەرز کـردووە بەشـتێکی شاراوەی کەخەڵکی نایبینن)) .

قاسـم کوڕی محمـد دەڵێـت ((ئێمـە سەفەرمان کرد لەگـەڵ (ابن مبـارك) داو زۆر جـار بـەدڵما دەهـات و دەمـووت : باشـە ئـەم پیـاوە بـەچی ئـاوا ناوبـانگی پـەیدا کـردووە و پایەبەرزە ؟ ئەگەر نوێژ دەکات ئێمەش نوێژ دەکەین ، خۆ ئەگەر بەڕۆژوو دەبێت ئێمـەش بەڕۆژوو دەبین ، ئەگەر غەزاش دەکات ئێمەش ئەوەتا غـەزا دەکـەین ، ئەگـەر حـەج دەکـات ئەوا ئێمەش حەج دەکەین ..

تا شەوێك لە رێی شام لەماڵێکدا نانی ئێوارەمان دەخوارد ، چرای ماڵەکە کوژایـەوە ، پاش ئەوەی هەستان چاکیان کرد ، سەیرم کرد چاوی (ابن مبارك) و ریشی تەڕبوون لە فرمێسك دا ، ئینجا تێگەیشتم کە ئەو پیاوە چەند لەخوا و لـە رۆژی دوایـی دەترسـێو ، هەربەداهاتنی ئەو تاریکیە یادی قیامەت فرمێسکی لە چاوەکانی هێنایە خوارێ)) ..

سێیەم / ئەیوب السختیانی :

ئـەیوب زۆربـەی شـەو شـەونوێژی دەکـرد و مـاڵ و منـاڵی هەراسـان نـەدەکرد و نەیدەهێشت پێی بزانن ، کە بانگی بەیانیش دەدرا دەنگی بـەرز دەکردەوە هـەروەك تـازە

له خەو هەستابێت . ئنجا له ئامۆژگاری‌یەکی‌دا دەڵێ : با پیاو له خوا بترسێ ، ئەگەر زاهید بوو با زوهدەکەی عەزاب نەبێ لەسەر خەڵك ، وەئەگەر کەسێك زوهدو تەقواکەی بشارێتەوە چاکترە لەوەی ئاشکرای بکات . هەروەها دەیووت : هەرگیز بەندەیەك راست ناکا لەگەڵ خوادا ، ئەگەر حەزی له ناوو شۆرەت کرد .

زۆر جار کە له مەجلیسێکدا گریانی دەهات دەیشاردەوە و زۆری لە خۆی دەکرد کە هەستی پێ نەکرێ و دەیووت : (سەرمام بووە و تووشی هەڵامەت بووم !)

چوارەم / ئەبومسلم ی خەولانی :له زەمانی (معاويه) دا بێبارانی رووی کردە موسڵمانان، خۆی دەرچوو لەگەڵ خەڵکی‌دا بۆ نوێژە بارانە ، لەکاتی وەستانیاندا داوای لە ئەبو موسلم کرد کە بێتە پێشەوە و دوعا بکات .. ئەویش وتی : هەر چەند کەم و کورتیشم هەیە لە هەقی خوادا بەڵام قەیناکا دوعا دەکەم ..ئنجا هاتە پێشەوە و لە دوعاکەیدا وتی : خوایە داوای باران لە تۆ دەکەین ، وا من بە کۆڵێ گوناهەوە هاتووم دەست مەنێ بە روومەوە .. بە فەزڵی خوا هەر لەوێدا باران باری ئنجا ئەبومسلم وتی : خوایە معاويه منی بۆ خەڵك ئاشکرا کرد ، ئەگەر خێرم هەیە لەلات گیانم بکێشە ، ئەو رۆژە پێنج شەممە بوو ، بۆ پێنج شەممەی داهاتوو کۆچی دوایی کرد ..

کردەوەی ئەبوبەکر و پرسیاری حەزرەت ﷺ!

پێغەمبەر ﷺ پرسیاری له هاوەڵان کرد : کێ ئەمڕۆ بەرۆژوو بووە ؟ ئەبوبەکر فەرمووی : من ! ئنجا فەرمووی : کێ دوای جەنازە کەوتووە ؟ ئەبوبەکر فەرمووی : من ! ئنجا فەرمووی : کێ ئەمڕۆ نانی داوە بە هەژارێك ؟ ئەبوبەکر فەرمووی : من ، پاشان فەرمووی : کێ ئەمڕۆ سەردانی نەخۆشێکی کردووە ؟ ئەبوبەکر فەرمووی : من ، حەزرەت ﷺ فەرمووی : (ئەم شتانە لای هەر کەس کۆ ببێتەوە دەچێتە بەهەشتەوە) . مسلم .

کەواتە باسکردنی کردەوەی چاکە و ئاشکراکردنی کە بۆ مەبەستی پەروەردە کردن و هاندانی کەسانی تر بێت و بۆ خۆدەرخستن و چاوە چاوی خەڵك نەبێت قەیناکات و خێرو پاداشتی کەم نابێتەوە .

کێشەمان له چی‌دایە ؟!

راستە ئێمە شایەتمانمان هێناوە و موسڵمان بووین ، بەڵام ئاخۆ بڕواداری تەواوین ؟ چەندە کارو کردەوە و رەوشتمان چاك بێ ، دیارە ئەوەندە ئیمان و بڕوامان کاری تێکردووین .. پێغەمبەر ﷺ لە بارەی بڕوادار و ئیمانەکەیەوە دەفەرموێت : (مثل المؤمن ومثل الايمان كمثل فرس في آخيته ، يجول ثم يرجع إلى آخيته ،وان المؤمن يسهو ثم يرجع الى الايمان ،فاطعموا طعامكم الاتقياء واولوا معروفكم المؤمنين)ئیمام احمد واتە : نموونەی بڕوادار و ئیمانەکەی وەك ئەسپێك وایە کە بە گوریسێك بە مێخێکەوە بەسترابێتەوە ، دێت و دەچێت و لەو سنوورە دەرناچێت کە بۆی دیاری کراوە ..بڕوادار سەهو دەکات وپاشان دەگەڕێتەوە لای ئیمان،خواردنتان بدەن بە پارێزکاران ولەگەڵ بڕواداراندا چاکە بکەن .

ئيمان داريى لاف و گەزاف نيە و قسەى زل نيە ، بەڵكو (الإيمان ما وقر في القلب وصدقه العمل) . ئيمان ئەوەيە كە لە دڵا دەچەسپێ و كردەوەش راستيەكەى دەسەلمێنێ ..

خواى گەورە سەرزەنشتى جوولەكەكانى كرد و فەرمووى : ﴿ وإذا قيلَ لهم آمنوا بما أنزل الله قالوا نؤمن بما أُنزل علينا ويكفرون بما وراءه وهو الحق مصدقاً لما معهم ، قل فلم تقتلون أنبياء الله من قبل إن كنتم مؤمنين﴾ (البقرة : ٩١) .

واتە : كاتێك پێيان دەوترێت باوەڕ بهێنن بەوەى كە لە لايەن خواوە رەوانە كراوە ، دەڵێن : ئێمە تەنها باوەڕمان بەوە هەيە كە بۆ ئێمە رەوانە كراوە و باوەڕ ناهێنين بە هەموو ئەوانەى كە دواى تەورات هاتووە ، لە كاتێكدا كە هەر ئەو قورئانە حەق و راستىيە و بەراست دانەرى (تەورات) ى ئەوانيشە ، پێيان بڵێ : ئەى كەواتە بۆچى پێشتر پێغەمبەرەكانى خواتان دەكوشت ئەگەر ئێوە ئيماندارن ؟

ئنجا دەفەرموێ : ﴿ وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مُوسَى بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اتَّخَذْتُمْ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ ﴾ (البقرة : ٩٢) . واتە : سوێند بەخوا بە راستى موسا نيشانەى فرە و موعجيزەى زۆرى بۆ هێنان ، كەچى كاتێ كە چوو بۆ كێوى طور ، ئێوە گوێرەكەتان پەرست ، بە راستى ئێوە ستەمكارن ، پاشان دەفەرموێ : ﴿ وإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمْ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاسْمَعُوا قَالُوا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأُشْرِبُوا فِي قُلُوبِهِمْ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ قُلْ بِئْسَمَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ إِيمَانُكُمْ إِنْ كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾ (البقرة : ٩٣) . واتە : يادیان بێنەرەوە ئەو سەردەمەى كە پەيمانمان لێ وەرگرتن و كێوى طور مان بەسەردا بەرز كردنەوە و فەرمانمان پێدان : ئەوەى پێمان بەخشيون لە تەورات بە توندى بيگرن و لێى لا مەدەن و گوێ بيستى بن، بە دەم وتيان : گوێڕايەڵين ، بەڵام بە كردەوە ياخى بوون و گوێرەكە پەرستى چووبووە دڵيانەوە بە هۆى بێباوەڕىيانەوە ، پێيان بڵێ : ئيمانەكەتان شتى ناڕەواتان پێ دەكات ئەگەر ئێوە ئيماندارن !

جا بە راستى زۆر كەس ئەم راستىيەى بەسەردا دەچەسپێ كە پێى بوترێ : ئيماندارى چۆن وا دەبێت ، ئەگەر ئيماندارى ؟ !

عەرەبە دەشتەكىيەكان بە رووكەش موسڵمان بوو بوون و لاف و گەزافى ئيماندارىيان لێ ئەدا قورئان پێى فەرموون : ﴿ قَالَتْ الأَعْرَابُ آمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلْ الإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ وَإِنْ تُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ لاَ يَلِتْكُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ (الحجرات : ١٤) . واتە : هەندێك لە بيابان نشينە عەرەبەكان وتيان : باوەڕمان هێناوە و موسڵمانين ، پێيان بڵێ : نەخێر باوەڕتان نەهێناوە ، بەڵام بڵێن : بە ناچارى بە رووكەش موسڵمان بووين ، هێشتا باوەڕ نەچۆتە ناو دڵتانەوە ، خۆ ئەگەر بە راستى گوێڕايەڵى فەرمانى خوا و پێغەمبەر بن ، ئەوە خواى گەورە لە پاداشتى چاكەكانتان هيچ كەم ناكاتەوە ، چونكە بە راستى خوا لێخۆشبوو و ميهرەبانە .

جارێك بە حەزرەتيان ﷺ وت : ژنێك بە رۆژ بە رۆژووە و بە شەويش شەونوێژ دەكات ، بەڵام ئازارى دراوسێكانى دەدات ، ئەويش فەرمووى : دەچێتە دۆزەخەوە .

واتە ئەوە ئیمانداری تەواو نیە ، ئەگینا چۆن نوێژ و ڕۆژووەکەی لە خراپەکردن و ئازاردانی خەڵکی نایگێڕنەوە ، ئاشکرایە خوای گەورە ڕازی نابێت کەس ئازاری بەندەکانی بدات بە ناهەق ، نەك هەر ئادەمیزاد بەڵکو ڕەوا نیە ئازاری گیان لەبەرانیش بدرێت .

تازەکردنەوەی ئیمان :

وەك باسمان کرد پێویستە زوو زوو بە خۆماندا بچینەوە و ئیمانمان تازە بکەینەوە هەروەك لە فەرموودەدا هاتووە : (إن الإيمان لَيَخلَقُ في جوف أحدكم كما يَخلَقُ الثوب ، فاسألوا الله أن يُجَدِّدَ الإيمان في قلوبكم) رواه الحاكم بإسناد حسن .

واتە : ئیمان کۆن دەبێ و دەڕزێ لە ناو دڵدا وەك چۆن جل و بەرگ کۆن دەبێ و دەڕزێ ، داوا بکەن لە خوا کە ئیمان نوێ بکاتەوە لە دڵتاندا..

هەروەك چۆن مرۆڤ پێویستی بە ئاوێنەیە کە ڕووی خۆی تیا ببینێ و خۆی ڕێك بخات ، بە هەمان شێوەش پێویستی بە هاوەڵ و پێشەوای خواناسە تا لێیانەوە فێری دینداری ڕاست بێت و ڕەوشت و خووی چاك كات.

هاوەڵانی حەزرەت ﷺ ، جاروبار دەستی یەکتریان دەگرت و بە یەکیان دەوت : (تعال نؤمن ساعة) وەرە با ئیمانمان تازە بکەینەوە، ئیتر پێکەوە کەش و هەوایەکی ئیمانی و یادی خوایان بۆ خۆیان دروست دەکرد تا زیاتر دڵ و دەروونیان پاك ببێتەوە و زیاتر لە خوای گەورە نزیك ببنەوە ..

دوو فەرموودەی قودسی

یەکەم : خوای پەروەردگار لە فەرموودەی قودسیدا دەفەرموێت (إني والإنس والجن في نبإ عظيم ، أخلق ويُعبَدُ غيري ، أرزق ويُشكَرُ سواي ، خيري إلى العباد نازل وشرهم إلي صاعد ،أتودد إليهم بالنعم وأنا الغني عنهم ، ويَتَبَغَّضون إليَّ بالمعاصي وهم أفقر ما يكونون إلي ، أهل ذكري أهل مجالستي من أراد أن يجالسني فليذكرني ، أهل طاعتي أهل محبتي ، أهل معصيتي لا أُقنطهم من رحمتي ، إن تابوا إلي فأنا حبيبهم ، وإن أبوا فأنا طبيبهم ، أبتليهم بالمصائب لأُطَهِّرَهم مِن المعايبَ ، من أتاني منهم تائباً تَلَقَّيتُهُ من بعيد ، ومن أعرض عني نادَيتُهُ من قريب ، أقول له أين تذهب ؟ ألك رب سواي ، الحسنة عندي بعشر أمثالها وأزيد ، والسيئة عندي بمثلها وأعفو ، وعزتي وجلالي لو استغفروني منها لغفرتها لهم) . (الأخلاق ـــــ عمرو خالد) .

واتە / من و ئینس و جن لە دەنگ و باس و مەسەلەیەکی گەورەداین ، من دروستیان دەکەم و غەیری من دەپەرستریٚ ، ڕزق دەدەم و سوپاسی غەیری من دەکرێ ، خێرم بۆ بەندەکان دادەبەزێ و شەڕیان بۆ لای من سەر دەکەوێت ، خۆمیان لا خۆشەویست دەکەم (لە کاتێکدا من هیچ پێویستیم بەوان نیە) بەوەی کە نیعمەتیان دەدەمێ .. ئەوانیش بە گوناهو سەرپێچی خۆیان لای من ڕەش دەکەن ، لە کاتێکدا زۆر ئاتاجیان بە منە و هەژارن ، ئەهلی یادی من لەگەڵ مندان ، کێ دەیەوێ لەگەڵ من بێت با یادی من بکات ، ئەوانەی گوێڕایەڵیم دەکەن ئەهلی خۆشەویستی منن ، ئەهلی گوناهیش لە ڕەحمەتی خۆم

بۆهیوایان ناکەم ، ئەگەر پەشیمان بوونەوە ، من خۆشەویستیانم و، ئەگەر نەیانکرد من پزیشکیانم ، بە بەلاَ و موصیبەت تاقی‌یان دەکەمەوە تا لە کەم و کوڕی پاکیان بکەمەوە ، کامیان تەوبە بکات لە دوورەوە دەیهێنم و کاری بۆ ئاسان دەکەم و دەست ئەدەمە بالی ، کامیان روو وەرگێڕێ لە نزیکەوە بانگی دەکەم و پێی دەڵێم : بۆ کوێ دەچی ؟ بێجگە لە من پەروەردگارێکی ترت هەیە ؟ چاکە لای من بە دە قات پاداشتی دەدەمەوە و زیاتریشی دەکەم ، خراپەش لە لای من بە هێندەی خۆی تۆڵەی دەسێنم و رەنگە چاویشی لێ بپۆشم ، بە عیززەت و جەلالی خۆم ئەگەر داوای لێخۆش بوونم لێ بکەن ، لێیان خۆش دەبم .

دووهەم :(ما من يوم تَطلُعُ شمسُهُ إلاَّ وتنادي السماء تقول : يا رب ائذن لي أن أُسقِطَ كِسَفاً على ابن آدم ، فقد طعم خيرك ومنع شكرك ، وتقول البحار : يا رب ائذن لي أُغرِقَ ابن آدم فقد طَعِمَ خيرك ومنع شُكرُك ، وتقول الجبال : يا رب ائذن لي أن أُطْبِقَ على ابن آدم فقد طعم خيرك ومنع شكرك . فيقول الله تعالى : دعوهم دعوهم لو خلقتموهم لرحمتموهم . إنهم عبادي ، فإن تابوا إلي فأنا حبيبهم وإن لم يتوبوا فأنا طبيبهم) ئیمام ئەحمەد / تفسير الشعراوي : ص٦٦ مج ١

واتە / هەر رۆژێك کە خۆر هەڵدێ ئاسمان دەڵێ : پەروەردگار رێم بدە کە پارچەیەکم بدەم بەسەر ئادەمیزادا ، خێری تۆ دەخوا و سوپاسی تۆ ناکات ، دەریاکان دەڵێن : پەروەردگار رێم بدە ئادەمیزاد نوقم بکەم ، خێری تۆ دەخوا و سوپاست ناکات . شاخەکانیش دەڵێن : پەروەردگار رێم بدە زەوی لێ بهێنمەوە یەك ، خێری تۆ دەخوا و سوپاسی تۆ ناکات . پەروەردگاریش دەفەرموێت : وازیان لێ بهێنن ، وازیان لێ بهێنن ، ئەگەر ئێوە دروستتان بکردنایە رەحمتان پێ دەکردن ، ئەوان بەندەی منن ، ئەگەر پەشیمان بوونەوە بۆ لام ، من خۆشەویستیانم ، وەئەگەر تەوبەیان نەکرد من پزیشکیانم .

بە راستی زمان لاڵە ومرۆڤ شەرمەزارە لە رەحمی زۆری خوا ، خوایەك کە هیچ شتێك وەکو ئەو نیە (ليس كمثله شيء وهو السميع العليم) و ، دەسەلاَت و توانای بێ سنوورە و ، دەوڵەمەندە و ئاتاجی بەکەس نیە ، کەچی لە گەورەیی و سۆز و میهرەبانی خۆیەوە دەفەرموێ : بەنی ئادەم ئەگەر تۆ بستێك بێی بەلای مندا من دوو بست دێم بۆ لای تۆ ، ئەگەر باڵێك بێیت ، من دوو باڵ دێم ، ئەگەر بە پێ بێی بۆ لام من بە راکردن دێم بۆ لات !

پیاوچاکێك دەڵێ : (سەیر لەوەدا نیە بەندەیەك خۆی خۆشەویست بکات لای گەورەکەی ، بەڵکو سەیر لەوەدایە کە گەورە و (سەید) یَك خۆی لای بەندەکەی خۆشەویست بکات) .

نامە و ئاگاداری‌یەکانی پەروەردگار

خوای پەروەردگار هەر لەبەرە بەیانی مرۆڤایەتی‌یەوە بەر دەوام پێغەمبەرانی ناردووە و هیچ گەلێك نەبووە کە ئاگاداری نەکردبێتەوە و ، لەرێی پێغەمبەرانەوە پەیامی خوایی پێ رانەگەیەنرابێ .ئەمە بێجگە لەوەی کە ئاسمان و زەوی و دروستکراوەکانی خواش پەراوێکن لەبەر چاو و ، ئەوی بەویژدانەوە و بێ دەمارگیری بیری لێ بکاتەوە لە قودرەت و دەسەلاَتی پەروەردگار تێدەگات ..

هەروەها پەروەردگار لەڕێی بەڵاو موسیبەت و مردنی دۆست و خۆشەویستەوە بەندەکانی هۆشیار دەکاتەوە ، تا بیر لە کۆچی یەکجاری‌یان بکەنەوە کە هەموو مرۆڤایەتی بەدەوڵەمەندو هەژارەوە و بەدەسەڵاتدار و بێ دەسەڵاتەوە لەبەرامبەریدا دەستەوسانن ، هەر ئەوەندەی بای ئەجەل هات رایان دەفڕێنێ و بۆ تاقە هەناسەیەکیش مۆڵەتیان نادات !

قۆناغەکانی ژیان و منداڵی‌و لاوی و پیریش نامەی ئاگادار کردنەوەن ، بەتایبەتی سەرو ریش سپی بوون کە خورپە بەدڵ دەخا و سەرلووت دەتەزێنێ !

جاری واش هەیە نامەکان خەوێکی راستن کە ئەو کەسە خۆی دەیبینێت یان کەسێکی دیکە پێوەی دەبینێت ، کە ئەوەش بوار بۆ رەخساندنە و دەست گرتنە سا بەڵکو بەخۆی‌دا بچێتەوەو بێتە سەرڕێ ..

هەموو ئەو ئاگادارکردنەوانە لە واقیعی‌ژیاندا نموونەیان زۆرە و بۆبەرچاوروونی ئەمە چەند نموونەیەك لە کۆن و نوێدا :

یەکەم : مالیکی کوڕی دینار ، یەکێکە لەگەورە شوێنکەوتوان و باسی ژیانی خۆی دەکات و دەڵێت : من زۆر دوور بووم لەخواو بەردەوام خەریکی خراپەکاری و مەی خواردنەوە بووم و ماڵی خەڵکم دەخوارد ، تا رۆژێك پیاوێکم دی شیرینی دەکڕی و بە کابرای وت : تۆزێ زیادم بەرێ تا دڵی کچەکانمی پێخۆش بکەم ، چونکە پێغەمبەر ﷺ مژدەی بەهەشتی داوە بەوانەی کە دڵی کچەکانیان خۆش دەکەن .. ئەمە دایچڵەکاندم و پێغەمبەرم خۆش ویست و حەزم کرد منیش ژن بهێنم و منداڵم ببێت ، بەڵام کێ بەم حاڵەوە ژن دەدات بە من، بۆیە تۆزێ خۆم چاکرد ، بەڵی .. ژنم هێناو کچێکمان بوو ناوم نا (فاطمە) هەتا گەورەتر دەبوو زیاتر خۆشمان دەویست و منیش باشتر دەبووم ، تا رۆژێك کەدەمخواردەوە هات بەلامدا و پێکەکەی رژاندم ، زانیم ئەوە ئاگادار کردنەوەیەکە بۆم لە خواوە و بڕیارمدا وازی لێ بهێنم ..

بەڵام داخەکەم کچەکەم مرد ، منیش ئەوەندە کاری تێکردم زۆر خراپ سەرم کردەوە خواردنەوە ، شەوێك بڕیارم دا کە ئەمشەو زیاتر لە جاران خۆم مەست بکەم و ، ئەوەندەم خواردەوە بێ هۆش تەخت لێی کەوتم .. لە نیوەشەودا خەوێکم بینی کە ژیانی گۆڕیم .. لەخەوم دا رۆژی قیامەت بوو ، هەموو خەڵکی راگیرابوون و هەریەکەو بەجۆرێك لە عەرەقی خۆی‌دا نقووم بوو بوو .. لەوکاتەدا یەك یەك بانگدەکران و دەوترا فلان (هَلُمَّ للعرض علی الجبار) وەرە بۆ بەربارەگای خوای جەببار .. تا نۆرەی من هات و بانگم لێ کرا :ئەی مالیك وەرە بۆ بەر بارەگای خوای جەببار .. ترسم لێ نیشت ، من لەم شوێنەدا بەتاقی تەنها چی فریام دەکەوێت ، هەر لەم کاتەدا بوو کە مارێکی گەورەم بۆ هات ، هەتا توانیم رام کردو ، گەیشتم بە پیاوێکی پیری لاواز ، داوام لێ کرد فریام کەوێ ، وتی : من پیرو لاوازم و هیچم پێ ناکرێ بۆت .. ناچار رامکرد تا گەیشتمە لای گردێك کە منداڵی جوانکیلە لەسەری وەستابوون، منیان ناسیەوە و بانگی کچەکەمیان کردو وتیان : فاطمە وەرە فریای باوکت بکەوە .. ئەویش هات و مارەکەی لێ دوور خستمەوە و وتی :بابە

﴿ أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴾ (الحديد : ١٦) .

واتە ئایا ئیتر کاتی ئەوە نەهاتووە بۆ ئەوانەی کە باوەڕیان هێناوە ، دڵەکانیان بۆ یادی خواو ئەو بەرنامەیەی کە ڕەوانە کراوە مل کەچ بکات و ، وەك ئەو کەسانە نەبن کە پەڕاوی ئاسمانیان بۆ ڕەوانە کراو دوای ماوەیەکی زۆر دڵیان ڕەق بوو ، زۆر بەشیان یاخی و سەرکەش دەرچوون . پرسیارم لێ کرد کە ئەو مارە گەورەیە چییە ؟ وتی ئەوە کارە خراپەکانتە بەدواتەوە ، وتم ئەی ئەو پیاوە پیرە لاوازە ، وتی : ئەوەش کارە چاکەکانتە کەزۆر کەمن و لاوازن .. ئیتر لە خەو ڕاپەڕیم و بەدەم خەوەوە وتم : (قد آن یارب ، قد آن یارب) واتە : بەراستی خوایە کاتی ئەوە هاتووە کە بگەڕێمەوە . . .

خۆم شت و چووم بۆ مزگەوت و فریای نوێژی بەیانی کەوتم و ئیمامەکەش بەقەدەری خوا ئەو ئایەتەی خوێندەوە (الم يأن للذين آمنوا أن تخشع قلوبهم لذكر الله وما نزل من الحق)

دووەم : عەمری کوڕی عاص :

عەمری کوڕی عاص کە بە زۆرزانی عەرەب بەناوبانگ بوو ، دژایەتی‌یەکی زۆری ئیسلامی کرد و لە سەرەتاوە کە موسڵمانان هیجرەتیان کرد بۆ حەبەشە ، ئەم وەکو نوێنەری قورەیش چووە لای نەجاشی و دیاری زۆری بۆ برد تا موسڵمانانی بداتەوە دەست و دەریان بکات .. بەڵام نەجاشی بە قسەی نەکرد و ئیمانیشی هێنا ..

پاش چەند ساڵ کە ئیسلام ڕۆژ بە ڕۆژ سەرکەوتنی زیاتری بە دەست دەهێنا و ڕێکەوتنی حودەیبیە هاتە کایەوە ، عەمر نەیدەزانی چی بکات ! بیری کردەوە بچێ بۆ شام و ببێ بە گاور ، بەڵام چۆن دەبێ واز لە ئایینی باووباپیری بهێنێ ، ئەگەر ئەکرا ئایینی خۆی بگۆڕێ ، ئەی باشە بۆ ئەم هەمووە جەنگا دژی موسڵمانان ؟ بۆیە وازی لەو خەیاڵە هێنا و بڕیاری دا بچێ بۆ حەبەشە بۆ لای نەجاشی ، بەڵێ .. چوو بۆ لای نەجاشی و دیاری باشی بۆ برد و داوای کرد موسڵمانان بداتەوە دەستی و ئەمیش تۆڵەی خزم و کەسی خۆی بکاتەوە لێیان . نەجاشی تووڕە بوو ، وە (لا إرادي) دەستی بەرز کردەوە ودای بە دەم ولووتی داو پڕی کرد لە خوێن و جلەکانی عەمر خوێناوی بوون .. ئنجا وتی : چۆن داوای شتی وام لێ دەکەی ؟ ئەو (محمد) ە پێغەمبەری خوایە .. ئەم دیمەنە لای نەجاشی زۆر ناخۆش بوو ، خێرا فەرمانی دا جل و بەرگی تریان بۆ هێنا و خۆی گۆڕی و ، ئەم ڕووداوە زۆر کاری کردە سەر عەمر و بوو بە کلیلی هیدایەتی و دای چڵەکاند و لە دڵی خۆی‌دا وتی : باشە ئەوەتا عەرەب و عەجەم بڕوای بە (محمد) هێناوە ، ئیتر بۆ من ئیمانی پێ نەهێنم ؟ ئنجا بە نەجاشی وت : بۆ تۆ ئیمانت پێیەتی ؟ وتی : بەڵێ ، وتی : باشە بەیعەتم لەگەڵ دەکەی لەسەر ئیسلام ؟ وتی : دەستت بێنە با بەیعەتت لەگەڵ بکەم لەسەر ئیسلام .. بەیعەتیان دا بە یەك و پاشان عەمر گەڕایەوە بەرەو مەدینە و چووە خزمەت حەزرەت ﷺ و بەیعەتی دا بەویش ، ئنجا پاشماوەی ژیانی کەوتە جیهاد بۆ سەرخستنی ئیسلام و فەتحی میسری کرد .. (التربية الجماعية / جلد ١ / منير الغضبان) .

سێیەم / سوڵتانێکی وڵاتی (تشاد) .

(علی رمضان ناجیلي) سولتانی ناوچەی (قندی)ە لە تشادو ، گاورێکی توندڕە و بوو ، زۆر رقی لە موسڵمانان بوو ، بە جۆرێك کە حەزی دەکرد ئەگەر بەدەستی بێت موسڵمانان بسوتێنێت !.

لە ساڵی ١٩٧٧ دا لەسەر دەستی بانگخوازێکی نەیجیریا دا موسڵمان بوو ، لە بارەی ئەم گۆڕانە مەزنەیەوە دەڵێت : پێشتر موسڵمانانێك دەهاتنە ناوچەکە بەناوی رێبازی سۆفیەتەوە ، رێنمایی خەڵکیان دەکرد بەمەرجێ کە دیاری و جل و بەرگ و مەڕومالاتیان بدرێتێ ، ئەم رەفتارەش وای کرد کە زۆر لە خەڵکی لە دین دوور بکەونەوە ، چونکە ئەو کارە (إستغلال) کردنی خەڵکی بوو ..(دیارە ئەمەش دوورە لە رێبازی سۆفیەتی راستەقینە) .

پاشان بانگخوازێکی نەیجیری هاتە ناوچەکەمان ، هیچی نەدەویست و حەزرەتی کردبووە سەرمەشقی خۆی کە کافران پێیان دەوت دەتکەینە پاشاو گەورەی خۆمان و هەرچیت دەوێ ئەتدەینێ ! ئەویش قایل نەبوو ، سووربوو لەسەر بانگەوازکردن بۆ (لاإله إلا الله محمد رسول الله) .. تاوەکو بانگەوازەکەی سەرکەوت و خێر و بەرەکەتی بەدنیادا بڵاوبۆوە ..

بەڵێ .. پاش چەند مانگێك ئەو بانگخوازە توانی قەناعەتمان پێ بکات و موسڵمان بووین .. پاش ئەوەی من موسڵمان بووم لەگەڵ سوڵتانی باوکم دا (ماهیم توکی قندی) ، جەنابی باوکم پێی وتم : لەمڕۆوە دەبیتە پاشای ئیسلام و دەبیتە هاوەڵ و خزمەتکاری ئەم بانگخوازە کە فێری ئیسلامی کردین .. ئینجا بە مامۆستای وت : کوڕەکەی خۆمم بەخشی بەتۆ بۆ خزمەتی ئیسلام ..

منیش لەگەڵی رۆیشتم و شەش ساڵ ماینەوە بەیەکەوە ، فێری زۆرێك لە زانستی ئیسلامی کردم لە نەیجیریا و بوومە بانگخواز .. پاشان پێی وتم : لەگەڵ من بمێنەرەوە و بابەیەکەوە لە نەیجیریا کاربکەین ، منیش وتم : دەمەوێ بگەڕێمەوەناو کەس و کارو گەلەکەی خۆم چونکە قورئان دەفەرموێ : (وأنذر عشيرتك الأقربين) ..

پاش کۆچی دوایی باوکم بووم بە سوڵتان و دووساڵ لەوناوچەیەدا بانگەوازم کرد و بوومەهۆی موسڵمان بوونی (٤٧٢٢) کەس لەهۆزی (سارا قولای) ، کە (١٤) یان قەشەبوون ، ئالێرەوە رووبەڕووبوونەوە دەستی پێکرد لەگەڵ مژدە دەرەکاند لە خوارووی (تشاد) ، کە هەوڵیان دەدا رێ لە بانگەوازی ئیسلامی بگرن و زۆرترین کەس راکێشن بەلای خۆیانداو ، بە هەمووشێوەیەك هەوڵیان زۆردا کە بە پارە و ماڵ و ئافرەت بم خەڵەتێنن و کار بۆ ئەوان بکەم ..

بەراستی هەرچەند ئەوان توانای زۆر لەبەر دەستیاندایە ، کارو هەوڵەکانیان کەم بەرهەمی دەبێت ..

هەوڵەکانیان لەگەڵما بێ ئەنجام بوو ، ئینجا حکومەتی (تشاد) کردمی بەئەندامی (مجلس الأعلى للشؤون الأسلامية) لە تشاد ..

مژدەدەران کە زانیان هیچیان بۆ ناکرێ ، بت پەرستەکانیان هاندا بۆ ئاژاوە نانەوە ، خوای گەورە ئەو کارەشیانی بێئەنجام کرد !

❁ سەردانی مەککەی پیرۆز :

رێکخراوی بانگەوازی ئیسلامی (منظمة الدعوة الأسلامية) ، داوەتنامەی حەجیان بۆ ناردم ، کاتێ سەردانی مەککەم کرد و موسڵمانانم بینی کە جیاوازینیە لە نێوان رەش و سپی‌یاندا و هەمووی یەك بەرگی حەجیان لەبەردایە ، نەمتوانی حۆم بگرم و بەکوڵ گریام ، هەرچەند کەسم لەگەڵ نەبوو لە دۆست و هاوەڵانم ، کەچی هەستم دەکرد کە هەموو ئەوانەی دەورم کەس و کارو برامن ، ئەمەش وای لێکردم کە سوورتربم لەسەر کارەکەم و گەرمتر هەوڵبدەم لەبواری بانگەوازدا ، تاوەکو رێنمایی خەڵکی بکەم بۆ ئەم ئاینە گەورەیە و بڕیارم دا کە دەست پێ بکەمەوە لەوڵاتەکەم (تشاد) ..

کاتێك گەڕامەوە لە حەج بڕیارم دا قوتابخانە و مزگەوت دروست بکەم، لە سایەی خواوە توانیم دوانزە قوتابخانە و مزگەوت دروست بکەم و دوانزە بیری ئاو لێ بدەم لەناو (قندی) .. ئینجا هەوڵم دا کە کۆمەڵەیەك دامەزرێنم بۆ راهێنانی تازە موسڵمانەکان لەسەر بانگەوازکردن و فێربوونی قورئان و سوننەت .. ئەمەش سوپاس بۆ خوا هاتەدی

❁ بەربەرستەکانی رێی بانگەواز :

نەبوونی و کەم دەستی بەربەستن لەرێی بانگەوازدا و زۆربەی خەڵکی رەش و رووت و نەدارن و لەم لاشەوە مژدەدەران پارەیان بۆ هەڵڕژاوە و بەئارەزووی خۆیان چالاکی ئەنجام دەدەن و خەڵکی لە خشتە دەبەن . کاتێك (پاپا) لە دواسەردانیدا بۆ ئەفریقیا هاتە ناوچەکەی ئێمە ، پلانێکیان دانا بۆ هێنانی ژمارەیەکی زۆر لەمژدەدەران لە ئەورووپاوە و یەکێ لەقەشە ئیتاڵی‌یەکان پێی وتم : رەنگە تا ساڵی (٢٠٠٢) بتوانین ناوچەکە هەمووی بکەینە گاور .. شایانی باسە ئەوان بەناوی خاچی سوورەوە کاردەکەن و زۆر فێڵبازن و دەرکەوتووە کە لەرێی پێدانی (جورعە) ی تایبەتەوە زۆر لە ئافرەتە موسڵمانەکان تووشی نەزۆکی دەکەن ، تاوەکو ژمارەی موسڵمانەکان کەم بکات لە تشاد

دوا ئامارەکان لەبارەی مژدەدەرانەوە دەڵێن ، بودجەی ساڵی ٢٠٠٢ ی کاری مژدەدان لە جیهان دا نزیکەی سێ‌سەد ملیار دۆلارە و چوار هەزار و سەد رێکخراوو دەزگای تایبەتیان هەیە بۆ کارکردن لە جیهاندا و نزیکەی پێنج ملیۆن و شەش سەد مژدەدەر هەیە و نزیکەی چوار هەزار و پێنج سەد ئیستگە و قەناتی تەلەفزیۆنی هەیە کار بۆ مژدەدان دەکەن ..

وە ژمارەی ئەو گۆڤارانەش کە دەری دەکەن نزیکەی سی وهەشت هەزار گۆڤارە و شەش ملیار ئینجیلیان چاپ کردووە بۆ بڵاوکردنەوەی لەم ساڵدا) بەرنامەی (ندوة الاسبوع) قناة أقرأ / ٢٠٠٢/٨/٢٩ بەناوی قصص من مدغشقر / محمد الخميس .

لەگەڵ هەموو ئەو هەوڵ و کۆششەدا نەیانتوانیوە زیانێکی ئەوتۆ بە ئیسلام بگەیەنن و هەرچی بەخت دەکەن دەبێت بەداخ و حەسرەت بۆیان هەروەك خوای گەورە دەفەرموێت :

﴿ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيُنفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ ﴾ (الأنفال : ٣٦) .

واتە : بێگومان ئەوانەی بێباوەڕن ماڵ و سامانی خۆیان بەخت دەکەن بۆ ئەوەی خەڵکی لەبەرنامەی خوا دووربخەنەوە ، جا ماڵ و سامانیان بەردەوام بەخت دەکەن !پاشان دەبێتە پەشیمانی و داخ و حەسرەت لەسەریان و ، لەدوایدا شکست دەهێنن ، بێگومان ئەوانەش کە بێ باوەڕن بۆ دۆزەخ ڕاپێچ دەکرێن .

زۆرجاریش ئەوانەی کە لە گەرمەی مژدەدانان دێن بەرەو ئاینی خوا ، بۆ نموونە قەشە ئیبراهیم فلیبس کە پاش موسڵمان بوونی ناوی خۆی گۆڕی بۆ ئیبراهیم خلیل ئەحمەد دەڵێت (ئەوەی زۆر سەیرە من لە چڵەپۆپەی دڵخۆشی سەرکەوتنم دا بووم لەکاری مژدەدانەکەم داو خۆم ئامادەکرد بۆ بەدەستهێنانی پلەی دکتۆرا لە زانکۆی برنستون لە ئەمریکا و نامەیەکم نووسی بەناوی (سیف جالیات) ، کە تیایا دەمویست هێرش بکەمە سەر ئیسلام بەوەی کە لە قورئان بدەم ، کەچی خوا ویستی وابوو قورئان زاڵ بێ بەسەرمدا و ئایەتی :﴿ قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا * يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا ﴾ (الجن :١، ٢) وای لێکردم کە بەبێ دەمارگیری بیربکەمەوە ، تێگەیشتم کە ئیسلام هەقە و سەرەنجام موسڵمان بووم سوپاس بۆ خوا .. (گۆڤاری الاسره (٧٦) رجب ١٤٢٠ کۆچی) .

چوارەم : موسڵمان بوونی پرۆفیسۆرێکی ئەمریکی :

پرۆفیسۆر جفری لانگ باسی موسڵمان بوونی خۆی دەکات و دەڵێت :

نزیکەی دەساڵ خەوێکم دەدی و زۆر دووبارە دەبۆوە ، بەتایبەت ئەو کاتانەی کەتووشی ناڕەحەتی دەبووم ، خەوەکەشم ئەوەبوو لە ژوورێکی بچووک دا کە بەرماڵی سوورباوی تیابوو ، دیوارەکانی سادەو خۆڵەمێشیبوون ولە پەنجەرەیەکی بچووکەوە ، ڕووناکی دەهاتە ژوورەوە ، ئێمە هەموو لەچەند ڕیزێکدا وەستابووین و من لە ڕیزی سێیەمدا بووم و کەسیانم نەدەناسی و ئێمە هەمووومان دەنوشتاینەوە و ناوچەوانمان دەخستە سەرزەوی ، لەکەش و هەوایەکی هێمن دا ، کەبێ دەنگی باڵی کێشابوو بەسەر شوێنەکەدا ، سەیری پێشەوەم دەکرد ، یەکێك ئیمام بوو لەژێر پەنجەرەکەدا و بەرگێکی سپی لەبەردابوو .. هەموو جار بەدڵنیایی و دڵخۆشییەوە خەبەرم دەبۆوە !

لە زانکۆی (سان فرانسیسکۆ) لاوێکی عەرەبم ناسی کە قوتابیم بوو، پەیوەندیمان پتەوتر بوو ، ئەویش قورئانێکی دامێ بەدیاری ، ڕۆژێك ویستم بچم بۆ لای لە مزگەوتی زانکۆ ، دابەزیم بەقادرمەکاندا ، لەبەردەگاکەی وەستام ، نەمتوانی بچمە ژوورەوە ، سەرکەوتمەوە و هەناسەیەکی قوڵم هەڵمژی ، بۆ دووەم جار دابەزیمەوە ، قاچەکانم هەڵیان نەدەگرتم ! دەستم درێژ کرد بۆ دەسکی دەرگاکە ، دەستم دەلەرزی و گیانم نیشتە سەرعەرەق ، ڕامکردەوە بۆ سەرقادرمەکە .. هەستم بە تێشکان کرد ، بیرم کردەوە بگەڕێمەوە نووسینگەکەم .. چەند چرکەیەك تێپەڕین کە زۆر گرنگ و پڕبوون لە نهێنی ،

سەیری ئاسمانم کرد ، ئەوە دەساڵە خۆم دەگرم و زۆر لە خۆم دەکەم دوعا نەکەم ! بەڵام ئێستا بەرگریم نەماو دوعام کرد (خوا یە ئەگەر دەتەوێ بچمە مزگەوتەکەوە یارمەتیم بدە و بەهێزم بکە !) ، ئەمجارەش دابەزیمەوە بەقادرمەکانداو ، پاڵم نابەدەرگاکەوە ، لە ژوورەکەدا دوولاو قسەیان دەکرد ، سەلامم کردو سەلامیان سەندەوە .. یەکێکیان پرسیاری کرد : ئایا دەتەوێ شتێ لەبارەی ئیسلامەوە بزانیت ؟ وتم : بەڵێ .. بەڵێ . پاش گفت و گۆیەکی زۆر رەغبەتی خۆم ئاشکرا کرد کە دەمەوێت موسڵمان ببم ،

ئیمامی مزگەوتەکە وتی : بڵێ اشهد ، وتم : اشهد ،وتی : أن لا إله وتم : أن لا إله ، وتی : إلا الله ، وتم : إلا الله ، وتی : واشهد أن محمداً رسول الله ، وتم : واشهد أن محمداً رسول الله .

بەڵێ .. لەدوایەوە وتمەوە ، بەراستی ئەو وشانە وەك دڵۆپە ئاو وابوو کە بەگەرووی وشکی کەسێك دا بچێتە خوارەوە ، کە لە تینوێتیدا لەوەدا بێت بخنکێت .. پاش دوو رۆژ فێری نوێژی هەینی بووم ، لە رکاتی دووەم دا کە ئیمام قورئانی دەخوێند و ئێمەش لەدوایەوە بەریز وەستابووین ، من لە ریزی سێیەمدا بووم ، ناوچەوانمان خستە سەر بەرماڵە سوورەکان ، کەشو هەوایەکی هێمن بوو ، بێدەنگی باڵی کێشابوو بەسەر شوێنەکەدا !

مامۆستاش لە ژێرئەو پەنجەرەیەی کە رووناکی لێ دەهاتە ژووری بەبەرگی سپییەوە وەستابوو ! لەناخمەوە هاوارم کرد : ئەوە خەوە ؟! ئەوە خەوەکەیە ! پرسیارم لە خۆم کرد : من ئێستا لەخەودام !؟ چاوم فرمێسکی رشت و ئنجا سەلاممان دایەوە ، السلام علیکم ورحمه الله !

دوای نوێژ سەرنجی دیوارەکانی ژوورەکەمدا کە خۆڵەمێشی بوون ، دڵم بۆیەکەمجار پڕبوو لەو خۆشەویستیەی کە بە گەڕانەوە بۆ لای خوا دەست دەکەوێت و ، خانەکانی لەشیشم بەنووری ئیمان رووناك بوونەوە ..

جەنابی پرۆفیسۆر بەردەوام دەبێ لەسەر وتەکانی و دەڵێت : بەراستی نوێژی بەیانی لە نوێژەکانی تر زیاتر مرۆڤ دەهەژێنێ ، کاتێك خەڵکی هەموو نووستوون و ئەمیش جێگای گەرم بەجێ دێڵێ و لەو شەوە کش و ماتەدا گوێ بۆ قورئان دەگرێت ، هەست دەکات گیانی ئەم جیهانە ماددییە بەجێ دێڵێ و لەگەڵ مەلائیکەتەکاندا سەفەر دەکات تا لەو بەرەبەیانەدا یادی خوای گەورە بکات و بەرز رایبگرێت ..

جابۆ ئەوەی هەستم بۆ نوێژی بەیانی سێ سەعاتم دانا ، یەکێکیان لەژوور سەرم وئەوی تریان لەهۆڵەکەداو سێهەمیشیان لای دەستشۆرەکە ، بۆئەوەی یەك بەدوای یەکدا زەنگ لێبدەن وخەبەرم بکەنەوەوناچار بم بچمە لای دەستشۆرەکە بۆدەستنوێژ شتن ..

جا ئەگەر قورئان بەجدی وەربگریت ناتوانی بەسادەیی بیخوێنیتەوە ، چونکە قورئان رووبەڕووت دەبێتەوە ، هەروەك ئەوەی هەقی لەسەرت بێت ، گفت و گۆت لەگەڵ دەکاو رەخنەت لێ دەگرێت ، وە ئەگەر کەسێکیش دووبەرەکایەتی بکات قورئان تەحەددای دەکات و شەرمەزاری دەکات ..

بۆم دەرکەوت خوای پەروەردگار کە ئەم قورئانەی ناردووە ، چاکتر لە خۆم دەمناسێ ، هەمیشە قوئان لە پێش بیرکردنەوەی منەوە بوو ، وەڵامی پرسیارەکانی ئەدامەوە ، هەر شەوێك پرسیارم لادروست ببوایە بۆ بەیانی لە قورئان دا وەڵامەکەیم دەست دەکەوت .

لەگەڵ نەفسی خۆمدا رووبەڕووبوومەوە لەسەر لاپەڕەکانی قورئان و ئایەتە پیرۆزەکانیدا ، چەندەها ئایەت لە قورئاندا وەك دەستێکە کەلە ئاسمانەوە دەگاتە دڵی نەخۆش و نەك هەرقسەی لەگەڵ دەکات ، بەڵکو قسەلەگەڵ رۆحیشی دەکات .. کاتێك سورەتی (الضحی) م خوێند زۆر کاری تێکردم و گریام .. هەستم دەکرد وەك منداڵێکی ون بووم کە دایکی رزگاری بکات پاش ناخۆشی و ئازارێکی زۆر ، ئەم سورەتە هەواڵمان دەداتێ کە خوا دەستمان لێ بەرنادات ئەگەر ئێمە بەراستی پەنای پێبگرین ..

کە بۆ یەکەمجار قورئانم خوێند هەستم کرد قورئان من دەخوێنێتەوە ، وەکاتێك موسڵمان بووم زۆر هەوڵم دەدا کە ئامادەی نوێژی بەکۆمەڵ ببم لە مزگەوتدا و گوێ بگرم لە قورئان خوێندنی ئیمام، هەرچەند عەرەبیشم نەدەزانی ! کە پرسیاریان لێ کردم لەم بارەیەوە وتم : من وەکو ئەو منداڵەم کە دەگری و گوێی لەدەنگی دایکی دەبێ بێ دەنگ و ئارام دەبێ ، هەرچەند هیچ لەدەنگی دایکیشی تێناگات !له کۆتاییدا هیوادارم بۆ هەتا هەتا لە ژێر سایەی دەنگی قورئاندا بم !

چەند نموونەیەکی تری هۆشیارکردنەوە

یەکەم /عەمر خالید دەڵێ : هەرچەند دوور کەوتبمەوە لە خواو و گوناهێکم کردبێ ، چاوەڕێی وەرگەڕان یان دەعمی سەیارەکەمم کردووە، چونکە هەمیشە خوای گەورە بەوە ئاگاداری کردومەتەوە ..

ساڵێکیان رەمەزان بڕیارمدا کە هەموو ئێوارەیەك لە ریزی یەکەم لەگەڵ ئیمام دا (الله اکبر) ی نوێژدابەستن بکەم ، چەند رۆژێ هێنامە دی بەلام وردە وردە وام لێ هات سەرقاڵیم بەدنیاوە دوای دەخستم ، رۆژێك کە گەیشتمە مزگەوت مامۆستا لە رکوع هەڵدەستایەوە ، جارێکی تر لە کۆتایی نوێژەکەدا فریای جەماعەت کەوتم ، چەند جارێکی تریش کە دەگەیشتمە مزگەوت ، مامۆستا سەلامی دابۆوە ، خوای گەورە قەدەری وا بوو بەوە وریام بکاتەوە کە پەیمانی خۆم هەردەم ببەمەسەر، قاچم وەرگەڕاو سێ هەفتە نەمتوانی لەماڵ بچمە دەرەوە !(وتاری (رسائل ربانیه) کلام من القلب) .

دووەم / ئەکتەری میسری (نەسرین) گەڕایەوە بۆ لای پەروەردگار و خۆی داپۆشی بەهۆی ئەوەی کە باوکی پیاوێکی خواناسی دەرچووی ئەزهەر بوو ، پاش وەفات کردنی ، دەچێتە خەوی هاوسەرەکەیەوە و دەڵێ : بە نەسرین رابگەیەنە ئیتر بەس نیە ، بادەست هەڵگرێ لەوەی تیایەتی ..ئەمەش بوو بە خێر بۆی و خۆی داپۆشی

سێیەم / مەدیحە کامیلی ئەکتەری میسریش نەخۆش کەوتنی دایکی و چاك بوونەوەی لەو نەخۆشی‌یە قورسەی کەوتووشی بوو بوو ، وە قبوڵ بوونی دوعاکانی وای کرد زیاتر لەخوای گەورە نزیك بێتەوە و بەیارمەتی هونەرمەندی (داپۆشراو)

نەسرین ی هاوەڵی ئەمیش خۆی داپۆشی . شایانی باسیشە مەدیحە کامیل چەند ساڵێك لەمەوبەر کۆچی دوایی کرد ، خوا لێی خۆش بێت ..

چوارەم / ئەکتەری میسری محمود الجندی پاش سی و پێنج ساڵ کارکردن لە بواری هونەردا وپاش تەمەنێکی زۆری دوور لە خوایی تەوبەی کردو لە چاو پێکەوتنێکدا لە م بارەیەوە وتی:خوای گەورە بەچەند شتێك منی ئاگادار کردەوە ،لەوانە :مردنی ئەکتەرێکی هاوەڵی خۆشەویستم و سووتانی شوقەکەمان کە هەرچی پەڕاوی خراپم هەبو سووتان وتە نها کتێبە ئیسلامیەکانم بۆ دەرچوو ، هەروەها مردنی هاوسەرەکەشم زۆر کاری تێکردم وتەوبەم کرد ، ئنجا کە چووشم بۆ عومرە کردن زیاتر بڕواکەم دامەزرا (شایانی باسە لە کاتی چاو پێکەوتنەکەدا فرمێسك بە چاوانیدا ئەهاتنە خوارەوە و دەیووت من شەرمەزاری ئەو کارانەم کە پێشتر ئەنجامم داوە ولەمەودوا کارێك ناکەم کە خوا پێی ناخۆش بێت) ..بەرنامەی المواجهات /کەناڵی اقرا /مانگی ١٠-٢٠٠٢

بوار رەخساندن بۆ هیدایەت :

ئاشکرایە خوای گەورە (هادی) یەو حەزناکات و قایل نابێت بەندەکانی کفر بکەن ﴿ولا یرضی لعباده الکفر﴾ (الزمر : ٧) . بۆیە بوار بۆ بەندەکانی دەرەخسێنێ ، سابەڵکو رابچڵەکن و وریا ببنەوە .. نموونەش بۆ ئەم مەسەلەیە لە کۆن و نوێدا زۆرن ، کە دەبینین کەسانێك کلیلی هیدایەت دێتە بەر دەستیان و خێرا دڵیانی پێ دەکەنەوە و دێنەوەسەر رێ ..

نموویەك لە کوردستانەوە :

مامۆستا مەلائەنوەر حسن خەڵکی دێی وەستا خدری سەنگاوەو لەگەڵ مەلابورهان شریفی قادر کەرەمیدا کە حافزە و هەموو قورئانی لەبەرە ، لەمانگی ٩ ی ٢٠٠٢ دا دەچنە تاران بۆ چارەسەری چاوی مەلا بورهان ، لەوێ پاش چوونە لای پزیشکی تایبەت ، ئێوارن دەچنە باخچەکانی ناو تاران و مامۆستا ئەنوەر داوا لەمەلابورهان دەکات کە بەدەنگەوە قورئان بخوێنێ .. کاتێك مامۆستا مەلا بورهان بەدەنگە خۆشەکەی قورئان دەخوێنێ ، هەر شەوە و چەند کەسێکی فارس و کورد و عەرەب کە بەو ناوەدا تێدەپەڕن هەڵوەستەیەك دەکەن و قورئان خوێندنەکەیان لا خۆش دەبێت ، ئێوارەی رۆژی دەیەم کەلە باخچەیەك دا وەك شەوانی رابردوو قورئان دەخوێنێ ، دوو لاوی (٢٥) ساڵە لەلایان دەوەستن ، مامۆستاش لەسورەتی (التغابن) دا دەبێت ..دوای تەواو بوونی قورئانەکە دوولاوەکە کەناویان (عطا) و (فردوس) ە دەڵێن :مامۆستا ئێمە کوردی خەڵکی سنەین و ، چەند ساڵێك لەمەوبەر لەگەڵ کەسوکارماندا تێك چووین و لەداخا چووینە دەرەوە و بووینە چەکداری لایەنێك و ئینجا سەنگەرمان گواستەوە و چوینەی لای لایەنێکی ترو ، پاشان گەڕاینەوە ئێران و ماوەیەك گیراین و بەندیمان چەشت ، وا ئێستاش بڕوامان بەهیچ نەماوە و هەرچی خوا پێی ناخۆشە ئەیکەین و ، کارو کاسپیشمان بازرگانییە و زیانی زۆرمان لێ کەوتووە ، جا بەراستی ئەم شەو کە گوێمان

لەو قورئانە زوولاڵە بوو کاری تێکردین و دەمانەوێ تەوبە بکەین ، جا نازانین چی بکەین و چۆن بکەین ..
ماموٚستا ئەنوەریش دەڵێ : براینە ئێمە دەشەوە لەم ناوەین و کارمان تەواو بووە و نازانم بەم ماوە کەمەی کە بەدەستمانەوەیە فریای چی دەکەوین ؟
ئینجا ماموٚستا باسی ئیمان و ئیسلام و تەوبەکردنی بۆ کردن .. دواتر ئەو دوولاوە وتیان ، بەخوا وا ئێستا هەست بەخۆشی و دڵنیایی دەکەین .. ئیتر خوا حافیزیان کردو بۆ بەیانی کارەکەی ماموٚستا و هاوەڵەکەی تەواو نەبوون بۆیە ناچار مانەوە ، هەر بۆ ئێوارە بەو ژمارەی مۆبایلەی کەلەدوولاوەکەیان وەرگرتبوو پەیوەندیان پێوەکردن کە شەوێکی تریشمان لێرەماوە ، ئەوانیش بەخۆشیەوە هاتنەوە هەمان شوێن و پاش هەندێ باس و خواسی ئیمانی ، لاوێکیان پرسیاری کرد و وتی : ماموٚستا ئەمڕۆ لەگەرمەی کارم دا نوێژی نێوەڕۆم فەوتا نازانم چی بکەم ؟ ئەویش پێی دەڵێ : قەیناکە تاڕادێیت و دەقی پێوە دەگری بەقەزا بیگێڕەوە ! (لە پرسیارەکەیانەوە دیارە کە هەر ئەو شەوە تەوبەیان کردووە و بەچاکی کەوتوونەتە خواپەرستی .. بەراستی مەسەلەی هیدایەت سەیرە ، دووکەس لە کوردستانەوە چەند وەختە خەریکن ، ئالەوکاتەدا بۆیان ڕێبکەوێ و بچنە تاران ، لەوێش بچنە ئەو ناو باخ و باخاتەوە و بەدەنگەوە ماموٚستا قورئان بخوێنێ و دوولاوی کوردی سنە ، قەدەر بیانهێنێتە ئەو شوێنەو شەوی ٢٤ /٢٥ ی ٢٠٠٢/٩ کلیلی هیدایەت بێتە بەردەستیان و دڵیان بکرێتەوە بۆ هەق و ڕاستی !
بۆیە بەراستی هەق وایە بانگخوازبین و ئەم پەیامە بەرزە بگەیەنینە خەڵکی و بێ هیوانەبین ، چونکە هەر کەسەو بەپێی خۆی خێری تیایە ، گرنگ ئەوەیە بەجوانی لەدەرگای دڵی بدرێ ، سابەڵکو بیکاتەوە و ببێتە مایەی هیدایەتی ، حەزرەت ﷺ رۆژێک چوو بۆ سەردانی جوولەکەیەکی دراوسێی ، کە منداڵەکەی زۆر ناساغ و لەسەرمردن بوو ، حەزرەت ﷺ بانگی کرد بۆ ئیسلام ، منداڵەکەش رووی کردە باوکی و وتی : بابە تۆ ئەڵێی چی ؟ وتی : کوڕم بە قسەی (ابوالقاسم) بکە ، ئیتر کوڕەش ئیمانی هێنا .. حەزرەتیش ﷺ فەرمووی : سوپاس بۆ ئەو خوایەی کە کەسێکی لە دۆزەخ رزگار کرد پێمان ..

میراتگرانی پێغەمبەران

مەسەلەی میرات لە ئیسلامدا گرنگی زۆری پێدراوە و ڕێژەکانی دیاری کراوە ، تا هەرکەس بەپێی پلەی نزیکی و دووریەکەی لە کۆچکردووەوە بەشی خۆی وەرگرێت بەجۆرێك کە حیکمەتی خوای گەورەی میهرەبانی تیا دەردەکەوێت ..
بەڵام میرات تەنها ئەو لایەنە ماددیە نیە ، جۆرێکی تر هەیە کە ئەویش ئەو میراتەیە کە لە پێغەمبەران سەلامی خوایان لێ بێ بەجێ دەمێنێ بۆ شوێنکەوتوانیان کە هەرچی وەری بگرێ سەرفرازی دنیاو قیامەتەو ، ئەوەش کە وەری نەگرێ و لە کیسی بدات خەسارەتمەندی دنیا و قیامەتە ..

ئاشكرایه كه پێغەمبەران هەرچیان له پاش بەجێ بمێنێ له مادديات دەكرێ بەخێر و كەسو كاریان نابێ بەمیراتی وەری بگرن ، چونكه میراتی به قیمەتی ئەوان بەرنامەكەی خوایه و بۆ هەموو كەسێكه لەگەڵەكانیان ، هەروەك حەزرەت ﷺ دەفەرموێت : (إن العلماء ورثة الأنبياء ، وإن الأنبياء لم يورثوا ديناراً ولادرهماً ، وإنما ورثوا العلم ، فمن أخـذه اخـذ بحظ وافر) ئیمام احمد .

واته : زانایان میراتگری پێغەمبەرانن و ، پێغەمبەران دینار و درهەمیان له پاش بەجێ نامێنێ ، بەڵكو زانستیان له پاش بەجێ دەمێنێ و دەبێ بەمیراتی له دوای خۆیان ، هەرچی دەستی بكەوێ و وەری بگرێ ، ئەوه بەشێكی باشی بەركەوتووه .

هەروەها دەفەرموێت : (لا نورث ، ماتركناه صدقة) (بخاری و مسلم)

رۆژێك ئەبو هورەیره لەدوای وەفاتی حەزرەت ﷺ بانگی كرد ، خەڵكینەفریاكەون ، له مزگەوت میراتی حەزرەت ﷺ بەشدەكەن ، كاتێ خەڵكی چوون چەند ئەڵقەیەكی زانستیان بینی كه تیایا وانەی ئیسلام فێری ئامادەبووان دەكرا ، هاتنەوه و وتیان : كوا هیچمان نەدی !؟ ئەبو هورەیره وتی : ئەو زانستەی بینیتان ئەوه میراتی پێغەمبەره ﷺ بۆ هەر كەسێ كه بیەوێ وەری بگرێت ..

حەزرەتی زەكەریا خەمی میراتیەكەیەتی له پاش خۆی !

حەزرەتی زەكەریا ، هاوسەرەكەی نەزۆك بوو ، خۆشی سەروریشی سپی بوو بوو ، كاتێك كەفالەتی مەریەمی كردبوو (سەلامی خوای لێ بێ) ، دەیبینی كه خواردنی وای لایه لەو فەسڵەداو لەو دەوروبەرەدا نەبوون ، فەرمووی : ئەوانەت له كوێ بوو ؟ مەریەم فەرمووی : رزق و رۆزییەكه و خوا بۆی ناردووم ، خوای گەوره هەركەسێكی بوێ رزقی ئەدات بەبێ (حیساب) به جۆرێك ئەو كەسه خۆشی نازانێ چۆن . ئالێرەدا دڵی داچڵەكی و لەناخەوه هەژا ، ئەی كەوایه بۆ منیش داوای كورێك نەكەم له خوا بۆ ئەوەی ببێته میراتگری راستەقینەی پێغەمبەرایەتیەكەم ، بەڵێ.. دوعای كردو خوای گەورەش كورێكی پێبەخشی و بۆی ناونا (یەحیا) و فەرمووی ئەو كوره بەراست دانەری فەرمانی تایبەتی خوایه و گەوره و رێزداره و خۆپارێزه له گوناهو پێغەمبەرێكه لەچاكان ..

قورئان دەفەرموێت : ﴿ وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَامَرْيَمُ أَنَّى لَكِ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ، هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ، هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ ، فَنَادَتْهُ الْمَلَائِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيَى مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ (أل عمران : ٣٩) .

لەسەرەتای سوورەتی مەریەمیش دا دەفەرموێت : ﴿ ذِكْرُ رَحْمَةِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا ، إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا ، قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَائِي وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا ، يَرِثُنِي وَيَرِثُ مِنْ آلِ يَعْقُوبَ وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا ، يَازَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَى لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا ، قَالَ

رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَكَانَتْ امْرَأَتِي عَاقِرًا وَقَدْ بَلَغْتُ مِنْ الْكِبَرِ عِتِيًّا ، قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ وَقَدْ خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُنْ شَيْئًا ، قَالَ رَبِّ اجْعَل لِي آيَةً قَالَ آيَتُكَ أَلا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلاثَ لَيَالٍ سَوِيًّا ، فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ مِنْ الْمِحْرَابِ فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ أَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ، يَايَحْيَى خُذْ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَآتَيْنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا ،وَحَنَانًا مِنْ لَدُنَّا وَزَكَاةً وَكَانَ تَقِيًّا ، وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا ، وَسَلامٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا ﴾(مريم : ١٥) .

واته : (ئەی پێغەمبەر ﷺ ئەم باسە باسی رەحمەتی پەروەردگارتە ، دەربارەی بەندەی خۆی زەکەریا ، کاتێك لە پەرستگای خۆیدا هاناو هاواری برد بۆ پەروەردگاری بە پەنهانی ، وتی : پەروەردگارا ، بەراستی من ئێسکەکانم لاواز بوون و قژی سەرم هەرهەمووی سپی بووە، بەڵام من هەرگیز لەدوعاو پاڕانەوە لەزاتی تۆ نائومێد نەبووم و دەستت نەناوە بەڕوومەوە .

بەڕاستی من لەوە ترساوم کە خزم و خوێشان و عەشرەت دوای مردنم سەرگەردان بن (چونکە کەسێکی وایان تیادا بەدی ناکەم کە شایستەی گەیاندنی پەیامەکەت بێت ، خۆت دەزانیت ، خێزانەکەشم منداڵی نابێت ، بۆیە داواکارم لە بەخششی خۆت بەهرە وەرم بکەی و منداڵێکم پێ ببەخشیت کە بتوانێت جێگەی من بگرێتەوە .

تا میراتی پێغەمبەرایەتی من و نەوەی یەعقوب وەربگرێت ، هەروەها بیکە بەکەسێکی وا ، کە تۆش و بەندە چاکەکانیشت لێی رازی بن (ئەوەندە چاکەکارو چاکە خواز و دیندار بێت) .

خوای گەورە نزاکەی گیرا کردو فەرمووی : ئەی زەکەریا بەراستی ئێمە مژدەت دەدەینێ بەوەی کە کوڕێکت پێ دەبەخشین و ناویشی یەحیا یە ، پێش ئەو کەسمان هاو ناوی ئەو نەکردووە ..

زەکەریا وتی : پەروەردگارا بەچ شێوەیەك کوڕم پێ دەبەخشیت ، لەکاتێکدا هاوسەرەکەشم منداڵی نابێت و منیش گەیشتوومەتە ئەوپەڕی پیری و پەککەوتەیی (بەڵام دیارە هەمووشت لای تۆ ئاسانە) . حەزرەتی جوبرائیل وتی : پەروەردگاری تۆ هەربەو شێوەیە بڕیاری‌داوە و فەرمووشیەتی ئەو کارەلای من زۆر ئاسانە ، بەراستی پێشتریش تۆم دروستکرووە ، وە نەبێت شتێك بووبیت (نەناوت هەبووە و نەبوون) ..

زەکەریا وتی : پەروەردگارا نیشانەیەکم پێ ببەخشە تا دڵنیابم ، کە ئەو مژدەیە هاتۆتەدی ، جوبرائیل پێی فەرموو : نیشانە و بەڵگەت ئەوەیە لەسەر بوونی ئەوکوڕە کە تۆ ناتوانێت سێ‌شەوی تەواو (بەرۆژەکانیەوە) قسە لەگەڵ خەڵکدا بکەیت ، (هەرچەند زمانی تەواو بوو بەڵام خوای گەورە لە قسە کردنی خست و تەنها بە ئیشارەت قسەی دەکرد) ، ئەوسا لە پەرستگاکەی هاتە دەرەوە بۆ ناو گەلەکەی و ئاماژەی بۆ کردن کە بەیانیان و ئێواران تەسبیحات و ستایش بکەن ..

پاشان کە یەحیا گەورەبوو فەرمانمان پێدا ، ئەی یەحیا کتێبی تەورات بەتوندی بگرە و پابەندی بەو، هەر لەتەمەنی نەوجەوانیدا توانای جیاکردنەوەی ڕاست و ناڕاستمان پێبەخشی ، بەدادوەری‌یەکی رێك و پێك کێشەی خەڵکەکەی چارەسەر دەکرد .. یەحیا

جاری دووەمیش : پێی وترا (قم) هەستە ، بۆ بانگەواز کردن و رزگارکردنی خەڵکی لەنەفامی و جاهیلیەت ، لە سورەتی المدثر دا دەفەرمویٚ : ﴿ يَاأَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ، قُمْ فَأَنذِرْ ، وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ، وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ، وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ ، وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ ، وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ﴾

باوەڕداران کە خۆیان چاکردو کەوتنە هەوڵدان بۆ گۆڕینی دەوروبەر، راستە کێشمەکێش دروست دەبێت و قوربانیش دەدرێت ، بەڵام سەرەنجام ساڵحان و چاکان دەبنە میراتگری زەوی و خوای گەورە (تمکین) یان بۆ دەکات هەروەك دەفەرموێت ﴿ إن الأرض لله يورثها من يشاء من عباده والعاقبة للمتقين ﴾ (الأعـراف :) .واتە : بەراستی زەوی هی خوایە و هەرکەسی بۆی لە بەندەکانی دەیکا بە میراتگری زەوی و پاشەڕۆژ و سەرەنجامیش بۆ پارێزکارانە ، هەروەها دەفەرموێت : ﴿ وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾ (الأنبياء : ١٠٥) .واتە : سوێند بەخوا بەراستی ئێمە لە کتێبی زەبووردا دوای تەورات بڕیارمانداوە کە بێگومان بەندە شیاو و چاکەکانم دەبنە خاوەنی زەوی ..

میراتگری زانایان :

زانایان کە میراتگری پێغەمبەرن ﷺ هەمیشە هەوڵیان داوە ئەوەی کە فێربوون لە زانست و زانین لەخۆیاندا نەکوژێتەوە و بیگەیەننە دەست قوتابی‌یەکانیان بەتایبەتی و خەڵکیش بەگشتی .. مامۆستایان سووربوون لەسەر هەوڵ و وانەوتنەوە و قوتابیانیش گەرم بوون لەسەر فێر بوون ..

ئیمام مالیك دەڵێ : (پیاوی واهەبووە سی ساڵ چووە بۆ لای یەکێك تا فێر ببێ) مجاهد دەڵێ (سێجار هەموو قورئانم خوێند لەبەردەستی (ئیبن عباس) داو ئایەت بە ئایەت پرسیارم لێ دەکرد) .

هەندێ جار قوتابی زیرەك و بلیمەت هەڵکەوتوون و مامۆستایان زیاتر گرنگیان پێداون ، هەروەك ئیبن و تەیمیە کە (ئیبن قەیم) هەمیشە لەخزمەتیا بوو تا بەچاکی زانستەکەی لێ وەرگرت ..

بەهەمان شێوەش (ئیبن حجر) ی عەسقەلانی گرنگی زۆری دا بە قوتابیەکەی کەناوی (الحافظ السخاوي) بوو ، لەبەر ئەوەی دراوسێ بوون زۆربەی کات لەخزمەتیا بووە ، جاری واش هەبوو کەلەلای مامۆستانەبوایە ، خزمەتکارێکی دەنارد بەدوایدا کە زووبێتەوە بەلای وانەکانیەوە ..

قوتابی‌یەکەشی بەوەفا بوو بۆی و ژیاننامەی مامۆستاکەی نووسیەوە و ناوی‌نا (الجواهر والدرر في ترجمة شيخ الأسلام ابن حجر) ..

لەم سەردەمەشدا پێشەوا بەننا بێجگە لەوەی کە قوتابی چالاك و بلیمەتی تایبەتی هەبوو ، توانی زیاتر لە نیوملیۆن کەس بخاتە ژێر چەتری برایانەوە و بیانخاتە کار بۆ ئیسلام ..

ماموّستا (محمد محمود صواف) يش بەرەحمەت بێ لەگەڵ ئەوەدا کەبەرپرسی برایان بوو لە عیراق و بەگشتی خزمەتی موسڵمانانی دەکرد، قوتابی بلیمەتیشی هەبوو کە خواناس و لەخۆبردوو بوون و توانیان جێی ماموّستایان بگرنەوە ، یەکێ لەوانەش (شیخ امجد الزهاوی) بوو، کە خەڵکێکی زۆر شایەتی زانایەتی و ساڵحی بۆ ئەدەن ..شایانی باسە زانایان زۆر گرنگیان داوە بەوەی کە لاوان پێبگەیەنن و فێری ئەو زانستەیان بکەن کەلەلایانە .. بۆ نموونە زانای (محدث) (اعمش) زۆر قوتابی لاوی هەبوو لەمزگەوتی کوفەدا وانەی پێدەوتن . رۆژێك کەسێك کە قەدری لاوانی لانەبوو ، بەسەر سوڕمانەوە بە (اعمش) ی وت : ئەم منداڵ و مەزنە چییە کۆتکردونەتەوە ؟ ئەویش وتی : (بێ دەنگ بە ، ئەوانەن کە ئاینەکەت دەپارێزن) .

قورئان باسی شوێنکەوتوانی حەزرەتی موسا دەکات کە لاو بوون و بەدزی فیرعەونەوە ئیمانیان پێ هێنا :﴿ فَمَا آمَنَ لِمُوسَى إلا ذُرِّيَّةٌ مِنْ قَوْمِهِ عَلَى خَوْفٍ مِنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِمْ أَنْ يَفْتِنَهُمْ وَإِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ فِي الأَرْضِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ (٨٣) ﴾ یونس

واتە : کەس باوەڕی بەموسا نەهێنا جگە لە چەند لاوێك و ، خەڵك هەموو دەترسان لە فیرعەون و دارو دەستەکەی کەبەلایان بەسەر بهێنن و تووشی ئازار و ئەشکەنجەیان بکەن ، بەراستی فیرعەون خۆی بەگەورە و بڵند دەزانی لەزەویدا ، بەراستی ئەو لە سنوور دەرچوان بوو .

هەروەها ئەوانەی کە شوێن کەوتووی حەزرەت ﷺ بوون زۆربەی زۆریان لاوبوون وبەفەزڵی خوا و بەرەنج و خەباتی ئەوان ئەم دینە گەیشتە ئیمە ..

هەوڵی بێ وچانی میراتگران

ژیانی دنیا کەم و کورتە ، کورد واتەنی پێچی مێزەرێکە ، پاشە رۆژو قیامەتیش هەتا هەتایی و نەبڕاوەیە ، قورئان دەفەرموێت : ﴿ وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ كَأَنْ لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ﴾ (یونس : ٤٥) .

واتە : رۆژێك کە زیندوویان دەکەینەوە هەست دەکەن بەوەی کە ژیانی دنیایان هەروەك تەنیا ساتێك بووبێ بۆیەکتر ناسین و هیچی تر ، جا ئەوانەی کە بڕوایان بە پەروەردگاریان نەبوو خەسارەتمەندو سەر لێشێواوبوون .

حەزرەتیش ﷺ دەفەرموێ (ماالدنيا في الآخرة إلا مثل مايجعل أحدكم إصبعه في اليم فلينظر بم يرجع) (مسلم) .واتە : دنیا لەچاو ئاخیرەتدا وەك ئەوەیە کەسێك پەنجە بکات بەئاوی دەریایەکدا و کە پەنجەی دەرهێنایە وە بزانێت چی بەپەنجەیەوە دێت !

دۆزەخیش ئەوەندە تاوی سەندووە و سەختە ، کە هەرچی بکرێ بۆ رزگاربوون لێی هەرکەمەو ، سەرفرازی راستەقینەی مرۆڤ ئەوەیە لە دەست دۆزەخ قوتار ببێت و پێبنێتە بەهەشتەوە .﴿ فَمَنْ زُحْزِحَ عَنْ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلا مَتَاعُ الْغُرُورِ﴾ (آل عمران : ١٨٥) .

ئنجا كاتێك بڕواداری ڕاستەقینە لەم ڕاستی‌یە تێدەگات ، بەردەوام لەهەوڵ و كۆششی بێ‌وچان دا دەبێت ، بۆ بەدەست هێنانی ڕەزامەندی خوای گەورە ، كە مایەی سەرفرازی‌یە لەدنیا و قیامەتـا .. وە ناوبەناو بەخۆیدا دەچێتەوە و لۆمە و سەركۆنەی خۆی دەكات و هەموو ئەوانەی كردوونی بەكەمی دەزانێ ، پێشەوا (ابن الجوزی) دەڵێ (بەراستی من ئاواتم پلەوپایەی ئیمانی بەرزبوو ، كەچی داخەكەم تەمەنم بەسەرچوو ، ئەوەی ئاوات و مەبەستم بوو پی‌ی نەگەیشتم .. جا من حاڵی خۆم وەك پێشەوا (ابن عقیل) دەبینم كە بەخۆی دەڵێت: ئەی ناتەواو قسەی زل دەكەی بۆ ئەوەی بڵێن قسەزانە ، خۆ تۆ گەورەترین و بەنرخترین شتێكت لەدەست داوە كە بەلای ژیرەكانەوە گرنگە ، كە ئەویش ڕۆژانی تەمەنە تاگەیشتیتە ئەوەی كە لەلایەن ئەوانەی سبەینێ دەمرن پێت بووترێ قسەزان و لێزان ، دوایی ئەوەش كە باست دەكاو باسكراویش كەتۆیت ناووباستان كوێر دەبێتەوە لەگەڵ تەخت بوونی گۆڕەكانتاندا ، ئەمە ئەگەر باس و خواست بگاتە دوای مردنت ، خۆ ڕەنگە نەگات و هەر لە ژیانی خۆتدا لاوێكی‌چوست وچالاك و بەتوانا تر لە تۆ هەڵكەوێ و هەموو ناوشۆرەتەكە بۆ خۆی بەرێت !

مرۆڤە ژیرەكان سەرقاڵی ئەوەن كاربكەن بەوزانستەی بڵاوی دەكەنەوە و ، چاك بۆ نەفسی خۆیان دەڕوانن و هەڵی دەسەنگێنن .. ئای بۆ نەفسی من ، چەندەها موجەڵەدم نووسی لەچەندەها بواری زانست دا و پلەیەكی چاكم پی‌بەدەست نەهێنا . ئەگەر دانوستانم كردبێ لوت بەرزبووم و ئەگەر ئامۆژگاریش كرابم نەرم نەبووم . وەهەر ئەوەندەی دنیاشم بۆ لوابێت ، وەك قەلەڕەش چۆن دەكەوێ بەسەر لاكێك دا ئاوەها بۆی چووم و كەوتووم بەسەری‌دا ! خۆزگە ئەگەر لەولاكەشم دەخوارد بەهێندەی ناچار (مضطر) یكم بخواردایە كەلە مردارەوەبوویەك دەیخوات ! ئای لە من ، كە ئەمڕۆ لەسەر ڕووی زەویی وسبەی لەژێر خاكدام ، بەخوا بۆگەنی لاشەم پاش سی‌ڕۆژ لە ژێر گڵ دا كەمترە لە بۆگەنی ڕەوشت و خووم كەمن لەناو هاوەڵانم دام .. بەخوا من پشوودرێژی و حیلمی خوا بەرامبەرم سەرسامی كردووم .. چۆن كردەوەكانم پەردە پۆش دەكا و كەچی من دەمەوێ ئاشكرای بكەم ؟ ئەیەوێ كۆبم و من پەرتەوازەم و خۆم كۆناكەمەوە !

سبەینێ دەڵێن زانای پایەبەرزی خواناس كۆچی دوایی كرد ، سابەو خوایە ئەگەر چاك بیانناسیمایە ئەسپەردەی خاكیان نە دەكردم !

بەخوا .. هاوار ئەكەم لە نەفسم وكەشفی دەكەم ، هەروەك چۆن كەم و كورتی دوژمن كەشف دەكرێ و ! دەگریم و دەناڵم هەروەك كۆست كەوتووی جەرگ بڕاوی ڕۆڵە مردوو !

بەخوا چاكەیەك شك نابەم كەلای خوا پی‌ی بپاڕێمەوە و بڵێم خوایە لەبەر فلانە چاكە لێم خۆش ببە ! .. لەگەڵ هەموو ئەوانەشدا هەرچەند ئاوڕدەدەمەوە فەزڵ و چاكەی خوادەبینم بەسەرمەوە كە سەروزیادمە و ، پاراستنی دەبینم لەگەڵ ئەوەدا كە دوژمنان زۆرن و بەدەسەڵاتن و ، هەرچیم داوا لێ كردبێت هاتووە بەهانامەوە و بۆی جی‌بەجێ كردووم .. ئاوام لەگەڵ دەكات خوای گەورە لەكاتێكدا كە ئەو دەوڵەمەندە و هیچ ئاتاجێكی بەمن نیە.

ئەوەش كارو كردەوەی منە ، لەكاتێكدا كە هەژاروكەم دەست و بێچارەم و هیچ بیانوویەكشم نیە ئەوەنەبێ كە دەڵێم :نەمزانی ، چیبكەم، لەدەستم دەرچوو! ، بەخوا پەروەردگار بەچاكی و لەش ساغ دروستی كردووم و دڵی بەجۆرێك رووناك كردووم بەزیرەكی ، كە زۆر شتی نادیارم بۆ دەردەكەوێ و زووتێ‌یدەگەم .

سەدمەخابن بۆ تەمەنێ كەبەسەرچوو لە شتێك دا كە رازی بوونی خوای لەسەرنەبێ ، ئای بۆ مەحرومیم لەگەیشتنە پلەی رەزامەندی خوا !

ئای داخەكەم (علی مافرطت في جنب الله) ، چۆن دوژمنم بەخۆم خۆش كرد ! ئای لەورۆژەی كەلەبەر چاوی ئەوانەی كە بەچاكیان دەزانیم رادەگیرێم و ئەندامەكانی لاشەم شایەتیم لەسەر دەدەن و ئابڕووم دەبەن لەكاتی ئیقامەی حوججەت دا ..

پەروەردگارا ، پەشیمانم بەدڵ لەو پۆخڵەواتەم و هەستاوم بەراستی بۆ پاككردنەوەی هەرچی مابێ لەكەم و كوڕی و ناتەواوی ، هەرچەند پەنجا ساڵم و وەكو كەلوپەلی رزیووی بێ كەڵكم !

زانینەكەم رازی نابێ تانەمبات بەرەو رەوشتی بەرز و هیچ چارێكیشم نیە پەشیمانی و خەم خواردن نەبێ !

پەروەردگارا ، من بێ گوێیم نەكردووی لەوەدا كەنەزانم چەند نازو نیعمەتت پێ بەخشیووم ، یان بیرم چووبێ كەچەندە چاكەت بەسەرمەوەیە .. دەڵێم ببورە لەوەی كە ئەنجامم داوە ..

ئینجا (ابن الجوزی) پاش ئەوەی ئەم رازوونیاز وسەرزەنشتەی(ابن عقیل) تۆمار دەكا دەڵێ : (خۆ ئەمە بۆ ئەوەنیە كە گوناهی گەورەم لەدەست قەومابێ ؟! تاكەس ئەو گومانەم پێ‌نەبا كەوانیە ، بەڵام من كاروكردەوە و كەمتەرخەمیەكم هەیە كە نەئەبوو وابوومایە و ، لایەق نیە بەكەسێكی وەك من ، كە خوا ئەوەندە نیعمەتی زانست و تێگەیشتن و ژیری پێ داوم) .

دیارە پیاوباشان دەیانەوێ لەرێی لۆمەی نەفسی خۆیانە موسڵمانان فێر بكەن و هۆشیاریان بكەنەوە ، ئەگینا (ابن الجوزی) زانایەكی ناودار بوو كە نزیكەی نەوەد ساڵێك ژیاو زۆرترین سوودی لەتەمەنی وەرگرت و بەسەدان پەڕاوی نووسی و هەردەم لە خزمەتی بانگەوازی خوادا بوو ، نزیكەی (١٠٠) هەزار موسڵمانی تاوانبار و گوناهكار لەسەردەستیا تەوبەیان كردووە و بیست هەزار كەسیش لەسەر دەستیا موسڵمان بوون، (ابن عقیل) یش دەڵێن بەهەمان شێوە بووە و پەڕاوێكی بەناوی (الفنون) ەوە نووسیوە كە هەشت سەد موجەڵەدە !

دەبێت تەمەنی چەند بووبێ و چۆن بەرەكەت كەوتبێتە ساتەكانی ژیانیەوە و توانیبێتی ئەو هەمووە بنووسێ و خزمەت بكات ؟!!

بێگومان ئەو دووزانایە پیاوی باش بوون و كاری مەزنیشیان كرد ، كە بەزۆر كەس ناكرێ ، بەڵام دیارە هەرچی بۆ قیامەت بكرێ هەر كەمە حەزرەت ﷺ دەفەرموێ : (لو أن رجلاً يُجر على وجهه من يوم ولد إلى يوم يموت هرماً في مرضاة الله عزوجل لَحَقَرهُ يوم القيامة)

(ئەحمەد / المسند ١٨٥/٤ ، والصحيح الجامع / ٥٢٤٩) .واتە ئەگەر كەسێك لەو رۆژەی لەدایك دەبێت تا ئەو رۆژەی بە پیری دەمرێت لەسەر دەم رایكێشن و سزای بدەن لە ریَی خوادا ، لە رۆژی قیامەتدا بەكەمی دەزانیّ .

بەهەمان شێوە لە فەرموودەدا هاتووە كە شەهید لە قیامەتدا كە ئەو هەموو نازو نیعمەتە ئەبینیّ داوا دەكات بگەرێتەوە بۆ دنیا بۆ ئەوەی لەریَی خوادا چەند جار شەهید بكرێتەوە ..

چاك وایە لە ژیانی دنیادا گورج و گۆڵ و گەرم و گوڕبین ، ئەوەتا پیاو باشێك لۆمەی زۆر لە خەڵكانی سەردەمی خۆی و زۆر لە ئێمەش دەكات و دەڵیّ : (عمرك يذوب ذوبان الثلج وتوانيك ابرد منه) واتە : تەمەنت وەك بەفرو سەهۆڵ دەتوێتەوە و هیممەت و هەوڵیشت لەو بەفرو سەهۆڵە ساردترە ..

وەكالەتی مزگێنی و مژدە !

یەكیّ لە سیفاتە دەروونییەكانی مرۆڤ زوو بیّ هیوا بوونە ، هەروەك خوای پەروەردگار دەفەرمویّت : ﴿ وَلَئِنْ أَذَقْنَا الإِنسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ إِنَّهُ لَيَئُوسٌ كَفُورٌ ﴾ (هود : ٩) بەخوا ئەگەر خێرو خۆشی و ئاسوودەییەكمان بە ئادەمیزاد بچێژین ، لەوەودوا بۆ تاقیكردنەوەی لیَی بسێنینەوە ، ئەوە بەراستی دەبینین ئەو كەسە نائومێدو بیّ هیوا و ناشكورە .

دیارە ژیان بەگشتی رەنج و ماندوو بوونە و ، بانگخوازانیش زیاتر لە خەڵكی تر بۆ چەسپاندنی هەق و راستی تووشی دەردەسەری و ناڕەحەتی دەبن ، بۆیە قورئانی پیرۆز پەروەردەیان دەكات لەسەر پشوودرێژی وبیّ هیوا نەبوون ، هەروەك دەفەرمویّت :﴿ وَلا تَيْئَسُوا مِنْ رَوْحِ اللهِ إِنَّهُ لا يَيْئَسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِلا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ ﴾ (یوسف : ٨٧) .واتە : لەسۆز و میهرەبانی خوا نا ئومێد مەبن ، چونكە بەراستی كەس نائومێد نابێت لە سۆزو میهرەبانی خوا جگە لە كەسانی خوانەناس و بیّ باوەڕ ..

بەچاوگێڕانێكی خێراش بەژیاننامەی پڕ بەرەكەتی حەزرەت دا ﷺ ، بۆمان دەردەكەویّ كە هەرگیز بیّ هیوا نەبووە ، تەنانەت لە كاتە سەختەكانیشدا كەتروسكایی بەدی نەكراوە ، ئەوە كاتی كۆچی بۆ مەدینە كە خۆی و ئەبوبەكر بوون و سوراقەش بە هیوای شاباش و خەڵاتی زۆر هێرشی بۆ هێنان و ، وڵاخەكەی سەرسمی‌داو كەوتە خوارەوە ، كەزانی دەستی نایانگاتیّ داوای (أمان) ی كرد ، حەزرەتیش مژدەی دایە كەلەداهاتوودا بازنەكانی كیسرا دەكاتە دەستی ، وەهاتیشەدی و كاتیّ فەتحی فارس كراو غەنیمەتەكان هێنران بۆ مەدینە ، حەزرەتی عومەر بە سوراقەی فەرموو ، بازنەكانی كیسرا بكەرە دەست و بەناو موسڵماناندا تۆزیّ پیّوەی بگەڕیّ ، ئەویش كردیە دەستی و، دەستی بەرزكردەوە و بەناو موسڵمانان دا هات و چوو ..

لە غەزای خەندەقیش دا كە هەموو دەرگاكان لە موسڵمانان داخرابوون، دوژمنان لە هەموولایەكەوە هێرشیان هێنابوو ، جوولەكەش لەناوەوە پەیمانیان شكاند بوو ،

حەزرەت ﷺ کە لەسەر رای (سلمان) چالّی لێدا بۆ بەرگرتن لە دوژمن و هاوکاری هاوەلّانی دەکرد لە چالْ هەلّکەندن و گلْ گواستنەوەدا ، بانگیان کرد بۆ تاشەبەردێکی گەورەی سەخت کە بەهاوەلّان نەدەشکا و حەزرەت کەپاچی لێداو پریشکی لێ بووە وە فەرمووی مژدەتان لێبێ فەتحی فارس و رۆم دەکەن ! سەرەنجامیش هەروا دەرچوو .. ..
(شایانی باسە درێژی چالّەکە (٥) کم وپانی چوار مەترو قولّی سێمەتر بوە ، جابزانە ئەو کارە لەو رۆژەدا چەند زەحمەت بووە و ئنجا بێهیواش نەبوون ..) ..
لە رابوونی نوێش دا بەننا بەهاوەلّان و شاگردانی وت : بێ هیوا مەبن ، بێ هیوایی لە رەوشتی موسلْمانان نیە ، راستیەکانی ئەمرۆ خەونەکانی دوێنێن هاتوونەتەدی ، خەوەکانی ئەمرۆشمان راستیەکانی سبەینێن ، کات هێشتا بە بەریەوە ماوە و تا ئێستاش نیشانەکانی ساغی و سەلامەتی بەهێزن لە دەروونی گەلی برِوادارمانا ، هەرچەند فەساد بلّاوە و تەشەنەی کردووە ، بێهێز و لاواز هەموو ژیانی هەروا نابێ و بەهێزیش تاهەتاهەتا بەهێز نابێ (ونريد أن نمن على الذين استضعفوا في الأرض ونجعلهم أئمة ونجعلهم الوارثين) .(الرسائل /الامام البنا) .

پیاوێك كە هەرگیز بێ هیوانەبوو !

شێخ محمد عبدالفتاح شریف ، یەکێکە لەبرا دێرینەکانی میسر ، کەلەسەرەتای چلەکانەوە پەیوەندی کرد بە پێشەوا بەنناوە ، لەو رۆژگارەدا کە موسلْمانان لە غەفلّەت و خەوێکی قولّدا بوون .. لەو رۆژەوە کە بەیعەتی دا بەبانگەواز خۆی نەزر کرد بۆ کارکردن و هەولّی بێوچان بۆ گەیاندنی بانگی خوا لەسەرتاسەری میسردا ، جا لەبەر ئەوەی ئەندازیار بوو لە بەرێوەبەرایەتی رووپێوی میسردا و ، زۆر دەهات و دەچوو ، وە سەردانی زۆر لەشارو دێهاتەکانی دەکرد ، وەلەبەر ئەوەی کەسایەتی‌یەکی دیار و ناسراوو چالاك بوو لەگەلْ زۆربەی براکاندا تووشی بەندی و سزاو ئازارێکی زۆر بوو ، سزاو ئازارێك مەگەر لە (محاکم تفتیش) ی ئیسپانیادا رووی دا بێت .. لەگەلْ هەموو ئەوانەشدا بێ هیوانەبوو ، کۆلّی نەداو بەردەوام ورەی براکانی بەرز دەکردەوە و مژدە و مزگێنی ئەدانێ ، برایان ناویان نا(وەکالەتی مزگێنی‌ومژدە)! .
لەسەرەتای حەفتاکانا لە بەندیخانە ئازاد کراو و هەروەك جاران و بگرە گەرم و گورتریش لە جاران کەوتەوە بانگەواز کردن .. کاتێك ویستی ژن بخوازێ و خێزان پێکەوەبنێت .. هەر لەسەرەتاوە بەهاوسەرەکەی وت : دەمەوێ بزانی کەتۆ (هەوێ) یەکت هەیە ، کەئەویش بانگەوازی برایانە و ئەگەر رازیت ئەوا باشە و ئەگەرنا ئەوا بەکەلّکی یەکتری نایەین ! هاوسەرەکەشی بەم مەرجە رازی بوو ، هەمیشە پالّپشت و هاوکارو هاوسەنگەری خەباتی بوو ، خەدیجە ئاسا کۆلّی نەدا تا (١٥) سالْ لەمەوبەر گەرایەوە بەر دەم بارەگای پەروەردگاری !کۆچی دوایی ئەم شاژنە خواناسە بانگخوازە هەمیشە یادەوەری‌یەکانی دەهێنایەوە بەرچاوی شێخ محمد و لەناو دۆستاندا بەخێر یادی دەکردەوە ، تا ئەمیش پاش زیاتر لەشەست سالْ هەولْ و خەباتی بێوچان

لەتەمەنی نەوەدو پێنج ساڵی دا مەلی بەرزەفڕی گیانی دایە شەقەی باڵ و دنیای زەحمەت و ناڕەحەتی بەجێهێشت بەرەو رەحمەت و میهرەبانی خوای پەروەردگار .
هەزاران سڵاو لەگیانی پیری خواناسی بانگخوازو هەموو ئەوانەی کەلەسەرتاسەری جیهاندا بۆ خوا خۆیان دەرەنجێنن ! (گۆڤاری المجتمع ١٥٠٢) .

دوو هیممەت بەرز

❁ئەو پیاوەی عەرشی بۆ هاتە لەرزە : سەعدی کوڕی معاذ گەورەی بنی عبدالأشهل بوو ، پێیان وت : تۆ چۆن رێ ئەدەی (مصعب کوڕی عومەیر)ێکی بێگانە بەم خاك و ئاوە ، ئاوا بکات و سەرلەخەڵکی تێك بدات ؟ ئەویش شمشێرەکەی هەڵگرت و چووە لای مصعب و داوای لێکرد ئەو ناوە بەجێ بهێڵێ و واز لەخەڵکی بهێنێ ، (مصعب) ی بانگخوازیش داوای لێکرد کە تاوێك دانیشێ ، کاتێ دانیشت و قسەی بۆ کرد خوای گەورە هیدایەتی‌دا .. جا هەر ئەوەندەی چووەوە ناو هۆزەکەی وتی : من چۆنم لەناوتاندا ؟ وتیان : تۆ گەورەی ئێمەیت ! وتی :قسەی ژن و پیاوتان لەمن حەرام بێت تا موسڵمان دەبن ! ..هەرهەموویان موسڵمان بوون ..
(سەعد) یەکسەر لەوەحاڵی بوو کە ئەم ئاینە پێویستی دەکات لەسەری بانگخوازبێت و دەستی خەڵکانی تر بگرێت ، تاوەك خۆی سەرفراز بووە خەڵکانی تریش ئاوا سەرفراز بن ..
سەعد حەوت ساڵ تێکۆشا بۆ ئیسلام ، بەو ماوەکەمە توانی بەفەزڵی خوا باشترین پلە بەدەست بهێنێ .. لە رۆژی خەندەق دا بەتیرێك بریندار بوو ، دوعای کرد ، خوایە ئەگەر پێغەمبەرەکەت ﷺ جەنگی ماوە لەگەڵ جوولەکەکاندا ئەوا بمهێڵە بۆ گیانیان ، وەخۆت دەزانی لەبەر تۆ چەند رقم لێیانە ! وە ئەگەر جەنگیشی نەماوە لەگەڵیان بمبەرەوە بۆ لای خۆت ! خوای گەورەش دوعاکەی گیرا کردوو ، برینەکەی تووشی خوێن بەربوون بوو وەبەشەهیدی سەری نایەوە !
کاتێك بردیان بۆ سەرقەبران ، حەزرەت ﷺ فەرمووی : رەنگە سەرتان بسووڕمێ لە سووکی تەرمەکەی ، بزانن کە حەفتا هەزار مەلائیکەت ئامادەی ناشتنەکەی بوون .. وە عەرشی خوا بۆ گیانی کەوتە لەرزە !

❁ بانگخوازێکی بە ئەمەکی ماندوو نەناس :
(ئەنوەر جندی) قوتابی قوتابخانەی برایان بوو ، پرسیاری لێکرا تۆ کێیت ؟وتی : من پارێزەرێکم لەمەسەلەی حوکم کردن بەقورئان دا ، کراوم بەوەکیل ، لەورۆژەوە کە پێشەوا بەننا ئەم (قضية) یەی بەرزکردەوە و لە پێناویا شەهید بوو لەنزیکەی (٥٠) ساڵ لەمەوبەردا ، لەورۆژەوە منیش (دفاع) دەکەم و (مذکرات) بەرز دەکەمەوە ، بەهۆی ئەو تەکلیفەوە کە خوا خستوویەتیە گەردنم بەو (پەیمان و بەیعەتەی‌کە خوا لێی وەرگرتووین و تیایا دەبێ سەرو ماڵمان بفرۆشین بەخوا بەرامبەر بەبەهەشت ﴿ إِنَّ اللَّـهَ اشْتَرَىٰ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُم بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ ﴾التوبە..

ساڵی (١٩٤٠) خاڵی وەرچەرخان بوو لەژیانیدا ، کاتێك پەڕاوی (وجهة الأسلام) ی خوێندەوە کە کۆمەڵێك ڕۆژهەڵات ناس دایان نابوو ، مامۆستا (جندی) تێگەیشت کە پیلانی دوژمنان چەند سەختە بەرامبەر ئیسلام .. بۆیە خۆی نەزر کرد بۆ پارێزگاری کردن لەم دینەو تا وەفاتی کرد سەنگەری پارێزەری و پاراستنی ئیسلامیبەجێنەهێشت هەرچەند ئاستەنگ خرایە ڕێی و ساڵێکیش لەگەڵ برایاندا بەندکرا ، نەرم نەبوو بۆیان و شەوو ڕۆژی دایە دەم یەك و ڕووبەڕووی فکری ڕۆژئاوا بووەوە و ، هەمیشە دڵنیا بوو کە پاشە ڕۆژوو سەرەنجام هەر بۆ ئیسلامە ..

ئەم شۆڕەسوارە نەبەردەی مەیدانی ئیمان و ئیسلامەتی لەسەرە مەرگیدا پاش تەمەنێکی پڕ خێر و بەرەکەتی هەشتاو پێنج ساڵی بە کچەکەی وت (دەزانیت کە سەدەها پەڕاوم هەیە لای دەزگاکانی بڵاوکردنەوەی ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا ، قەت نەکەی دەست پانکەیتەوە وپارەوەبگری ، هەرچی بۆ خۆی شتێکی دایتێ وەری گرەو هەرچیش ئینکاری کردو نەیدا گەردنی ئازاد بێت ..) .

مامۆستای خواناسی بانگخواز دوژمنانی پێش دۆستانی شایەتی خێری بۆ ئەدەن ، لەهەوڵ وخەبات و نووسین بەردەوام بوو تا لە (٢٨ ی ینایر ٢٠٠٢) ئێوارەی ڕۆژی دووشەممە مەلی بەرزە فڕی گیانی دایە شەقەی باڵ و بەرەو خۆشەویستان (حەزرەت و یارو یاوەران) کەوتە ڕێ .. بە ئیمامەتی ڕابەری گشتی برایان ، زۆرێك لەهاوسەنگەرو موسڵمانان نوێژی مردوویان لەسەر کردو بۆ دواجار خواحافیزیان لێ کردو بەچاوی پڕ فرمێسکەوە بەخوایان سپارد ، ئەو خوایەی کە سپاردەزایە ناکات ..

شایانی باسە لەدوا ساتەکانی ژیانی داو ، لەدوا چرکەکانی سەرەمەرگ دا ، مامۆستا (جندی) بە دەم شایەتمان و سروودی (فداك ابي وأمي يارسول الله .. فداك ابي وأمي يارسول الله ..) گیانی سپاردوو چاوی لێك نا .. (ل ٢٠١ گۆڤاری الایمان ژمارە / ١٠) لەکۆتایی ئەم گەشتەو دوا دڵۆپی بەهاری پێنجەم دا ئێمەش بەهیوای بەهاری هەتاهەتایی لەبەهەشتی بەرین دا ، لە خزمەت حەزرەت و یارو یاوەران و ساڵحان دا ، دەڵێین (خۆمان و باوك و دایکمان و هەرچیمان هەیە بەفیدات بن ئەی پێغەمبەری خوا) .

سەرچاوەکان

١. تەفسیری ئاسان .
٢. الأنجيل الذي قادني الى الأسلام / م . ج . لوبلا .
٣. لە خزمەت قورئاندا . نووسەر .
٤. نفحات علمية من القرآن والسنة . د . دلاور محمد صابر .
٥. بحوث مقارنة بين العلم الحديث والكتاب والسنة . د. دلاور محمد صابر .
٦. گۆڤاری / الایمان / ژمارە / ١٠ .
٧. الأخفياء / وليد باحكم .
٨. التوريث الدعوي / د . محمد موسى الشريف .

٩. الأخلاق / عمر و خالد .
١٠. تفسير الشعراوي / جلد ١
١١. مجلة الأسرة / ٧٦ .
١٢. وتارى (رسائل ربانية) عمروخالد .
١٣. مجلة المجتمع / ١٥٠٢ .
١٤. التربية الجماعية / منير الغضبان / جلد ١ .
١٥. الأنترنيت ــ المواقع الأسلامية .
١٦. محاضرة المواعظ ــ سلمان فهد العودة .
١٧. قصص من مدغشقر ــ قناة أقرأ ــ ندوة الأسبوع . محمد حمد الخميس .
١٨. ابنتي الحبيبة هذا هو الطريق الى الجنة / عبدالرحمن السنجري .
١٩. مجلة الاعجاز /٣/ ١٤١٨ ك
٢٠. حقائق العلم الحديث /عبدالرحمان العصافى

ناومرۆك

بەهاری دڵان

بەرگی شەشەم

پێشەکی

سوپاس و ستایشی بێ پایان بۆ خوای پەروەردگاری جیهان ودروودو سەلامیش لەسەر گیانی حەزرەت و یارو یاوەران و شوێن کەوتووان :

بەرگی شەشەمی بەهاری دلان دێتە بەردەم عاشقان و خۆشەویستانی بەرنامەی خوای پەروەردگار ، کەپێك هاتووە لەچەند تەوەرەیەك :

١)جوولەکەو فێڵ و تەڵەکەو شایەتی درۆیان ، بۆ ئەوەی چاکتر بیانناسین و لەسیاسەتی ئەمرۆشیان تێبگەین کەهەرگیز ئاشتیان ناوێ و بەردەوام ئاگری شەڕو ئاژاوە هەڵدەگیرسێنن (کلّما أو قدُوا ناراً للحرب أطفأها الله، و یسعون في الارض فساداً والله لایُحِبُّ المُفسدین) ٦٤ **البقره** .

٢)خوای گەورە هەرچی دروست کردووە بەچاکترین شێوە دروستی کردووە و مرۆڤیشی بەچاکترین و باشترین شێوە نەخشاندووە و داواشی لێکردووە کەدوای باشترین و چاکترین بەرنامەیەك بکەوێت کەلەخواوە بۆی نێردراوە بەپێغەمبەراندا ..

٣)جالەبەر ئەوەی کەباشترین کارو کردەوە داوا کراوە لەمرۆڤ لەم تاقیکردنەوەیەی ژیانی دنیادا ، هەق وایە بگەڕێین بەدوای ئەوکارو کردەوانەدا کەزۆر چاکن و کات بەفیڕۆ نەدەین و ، یەکێ لەو پلەو پایە بەرزو کارە مەزنانەش بانگەواز کردنە ، بۆیە هەق وایە بانگخواز بین لەگشت کاتێکدا ، لەخۆشی و ناخۆشی دا ، لە ژیان و تەنانەت لەسەرەمەرگیشدا ..

بەکورتی وبەکوردی مەبەستمان ژیانە بۆ ماوەیەك لەبەهاری ئیمان و ئیسلامداو سازدانی گەشتێکە بەگوڵزا ری گوڵستانی قورئان و فەرموودەدا ...

هەرئێستاش وادەکەوینە ڕێ لەم گەشتە ئیمانی یە دا بەرێزیشت بفەرموو لەگەڵماندا

جوولەکەو خەڵەتاندی ملیۆنەها گاور:

جوولەکە ئەو گەلەن کە تالاّویان کرد بە گەرووی حەزرەتی موسادا سەلامی‌خوای لێ بێت و هەتا لەژیاندا بوو گەورەترین ئازاریان دا ، هەروەك قورئان دەفەرموێت :

﴿وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ لِمَ تُؤْذُونَنِي وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾ (الصف:٥) واتە /بیریان بخەرەوە ، کاتێك کەموسا بەقەومەکەی وت : ئەی گەل و هۆزم ئێوە بۆچی ئازاری دڵ و ڕۆحم دەدەن ، لەکاتێکدا بەڕاستی دەزانن کەمن پێغەمبەرو ڕەوانەکراوی خوام بۆتان ، جاکاتێك ئەوان

گوێیان بۆ ڕاستی نەگرت و لەهەق لایاندا ، خواش دڵەکانیانی لەخشتە بردو مۆری پیا نا ، چونکە خوا ڕێنمووی هۆزی تاوانکارو لەسنوور دەرچوو ناکات .
پاشان هەرچی خراپ بوو کردیان دەرهەق بەحەزرەتی عیسا (سەلامی خوای لێ بێت)، بوختانیان بۆ مەریەم کردو هەوڵی کوشتنی حەزرەتی عیسایان دا ...
کەحەزرەتی (محمد)یش هات (ص)ئەوە مێژوو شایەتە چیان کرد لەتاوان و خیانەت کاری جانەك هەر لەدەوڵەتی ئیسلامی دا ئەمە پیشەیان بووە ، بگرە لەهەر وڵاتێکدا بووبن کەوتونەتە ئاژاوە نانەوەو ، پارەپەیدا کردن بەسوو خۆری و بەدڕەوشتی و .هتد بۆیە لەهەر وڵاتێك تاوانباریان ئاشکرا بووبێت قەتڵ و عامیان کردوون .
کاتێك لەڕوسیاو ئەورووپای ڕۆژهەڵات کەوتنە گیانیان ، کۆچیان کرد بەرەو ئەورووپای خۆرئاوا ..دەڵێن لەساڵی (١٦٠٧)دا لاهوتی یەکی جوولەکە بەناوی (توماس برایتمان)لە پەڕاوێکی دا باسی بیرو بۆچوونێکی کرد کە گوایە خوا دەیەوێت جوولەکە بگەڕێتەوە بۆ فەلەستین بۆ خواپەرستی لەوێ ..هەندێ لەبیریارو ژیرەکانی ئەورووپا وتیان بۆ ئەوەی لە کۆچی جوولەکە ڕزگارمان بێت و ئەو بەڵایەمان لەکۆڵ بێتەوە ، چاك وایە ئەو بیرو بۆچونە وەرگیرێ و جوولەکە ڕووی بکرێتە فەلەستین ....
لەساڵی ١٦٤٩ دا دوو جوولەکەی لاهوتی بەریتانیا کە لە هۆڵەندە دەژیان نامەیەکیان ئاڕاستەی حکومەتی بەریتانی کردو تیایا داوایان لێ کرد کە شەرەفمەندبێت بە گواستنەوەی جوولەکە بەکەشتی بەریتانی بۆ فەلەستین ، چونکە ئەوە ئیرادەی خوایە جائەم بیرو بۆچوونە پەرە پێدرا لەسەدەی نۆزدەدا ..گوایە خوا دوو مەملەکەتی هەیە یەکێکیان لەسەرزەوی کە ئیسرائیلە و مەملەکەتێکیش هەیە لەئاسمان کە (کەنیسە) یە و.. حەزرەتی (عیسا)ش بۆ جارێکی تر دێتەوە سەر زەوی ، بەڵام لە کاتێکدا دێت کە جوولەکە کۆبووبنەوە لە فەلەستین دا و، جەنگێکی گەورە لە (هەرمجدون)لەشام ڕوودەدات ئەم بیرو بۆچوونە هەڵەیەیان لەئەمریکادا بەتایبەتی بڵاو کردەوەو دەڵێن نزیکەی چل ملیۆن مەسیحی دڵیان بەمە خۆشەو هەوڵی زۆر دەدەن و پشتیوانی جوولەکە دەکەن و ئەو یارمەتیەی لەمانەوە بۆی دێت ، لەهەموو جوولەکەکانی جیهانەوە ئەوەندەی دەستناکەوێ..ئەم کۆمەڵە گاورەی کە ئاوا بیردەکەنەوە پێ یان دەوترێ (المسیحیة الصهیونیة)، کەخەڵکانی کاربەدەست و سیاسی و دەسەڵاتداری گەورەیان لەگەڵدایە ، یەکێ لەوانە سەرۆکی ئەمریکی ڕیگان بوو کە دەیووت :من ئاواتە خوازم کە خوا پایەدارم

بکات بەوەی کە دەست بنێم بەسویچی نەوەوی یەکەداو شەڕی هەرمجدون هەڵگیرسێ و زوو حەزرەتی عیسا بگەڕێتەوە ..
هەروەها لەزەمانی (ریگان)دا ، (بات روبرتسون) کە یەکێکە لە سەرکردەکانی ئەم دەستەو تاقمە ئامادەی کۆبوونەوەکانی مەجلیسی ئەمنی قەومی ئەمریکی دەبوو ، بۆئەوەی هەر بڕیارێکیاندا لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا بگونجێ لەگەڵ بیرو بۆچوونی ئەو کۆمەڵەداو لە بەرژەوەندی ئیسرائیل دابێت ..
بۆهەڵبژاردنی بۆشی بچوك ئەم کۆمەڵە ڕۆڵێکی گەورەیان بینی ، چونکە (بۆشی کوڕ) ئالوودەی مەی خواردنەوە بوو ، توانیان بیهێننە مەیدانەوە و لە سەدا چلی دەنگەکانی بۆمسۆگەر بکەن .
ئەم کۆمەڵە دەوری (بۆش) یان گرتووە و، ڕاوێژکاری زۆر نزیکی (جیری فولویل) ە کە لەم کۆمەڵەیەو بیست ساڵە بەرنامەیەکی سەعاتی هەیە لە تەلەفزیۆنی ئەمریکی داو ، وەزیری دادی ئەمریکیش هەر لەمانەو زۆر (متطرف)ە .تەنانەت نووسەری وتارەکانی سەرۆك بۆش (مایکل جارسون) ە کە یەکێکە لەو دەستەو تاقمە ، بۆیە هەندێ عیبارات لەوتارەکانی سەرۆکدا یە کە لە لای ئەو دەستەو تاقمە ڕەواجی هەیە وەك (ناوهێنانی هێرش بۆسەرجیهانی ئیسلامە لەمەسەلەی تەقینەوەکانی ئەمریکا بەشەڕی خاچ پەرستان ، هەروەها عیبارەتی (العدالة المطلقة) و ..هتد) ..
لەبەر ئەوانەی کەلەپێشەوە باسمان کرد، ئەمریکا ڕەنگە چاو لەهەندێ بەرژەوەندی خۆی بپۆشێ لەبەرخاتری جوولەکە ، چونکە ئەوە بە واجبێکی دینی دەزانن ، کەزوو جوولەکە بەهێز ببێ و عیسا دەبەزێت لایان!
ئەو دەستەو کۆمەڵە بەلایانەوە گرنگە کە قودس بگرن و پاشان مزگەوتی ئەقسا بڕوخێنن و هەیکەلی سولەیمان بینا بکەنەوە !بۆیە لە ساڵی ١٩٦٩ دا ئەوەی کە مزگەوتی ئەقسای سووتاند یەکێ بوو لە کۆمەڵی (المسیحیة الصهیونیة) ! ..
ژنە نووسەری ئەمریکی (جریس هلسل) لەم کۆمەڵە بوو کە لە مەرامی گلاُویان تێگەیشت پیلانەکانیانی ئاشکرا کرد لەپەڕاوی (النبوۃ و السیاسه) کە لە ئەمریکا چاپ کرا .. جوولەکەش هەرچی لێ بکەوتایەتە بازاڕەوە دەیان چنیەوە و فشاری زۆریان خستە سەرناوبراو ...پاشان پەڕاوێکی تری دەرکرد بەناوی (یداللە)کە ئەمیش هەرلەسەرئەو

مەسەلەیەوە ، دای بە (د. محمد سماك)كەوەری بگێڕێتە سەر زمانی عەرەبی ..(المسیحیة الصهیونیة/ برنامج بلا حدود ٣٠ / ١٢/ ٢٠٠٢)

شاردنەوەی هەق وڕاستی:

جوولەکە دڵنیا بوون لەپێغەمبەرێتی حەزرەت (ص)و، چۆن منداڵی خۆیان دەناسی ئاوا حەزرەتیشیان دەناسی ، بەڵام خۆیان لێ هەڵە دەکرد و دانیان نەئەنا بەوڕاستی یەدا، قورئان دەفەرمویٚ ﴿ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمُ الَّذِينَ خَسِرُوا أنْفُسَهُمْ فَهُمْ لا يُؤْمِنُونَ ، وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِباً أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴾ (الأنعام:٢١)

واتە / ئەوانەی پەڕاوی ئاسمانیمان پێداون لەگاورو جوو پێغەمبەر (ص)دەناسنەوە هەروەك چۆن منداڵەکانی خۆیان دەناسنەوە ، بەڵام ئەوانەی خۆیان دۆڕاندو بڕوایان بە محمد (ص)نەهێناوە ، ئەوە هەربڕوا ناهێنن ، جاکێ هەیە لەوە ستەمکار تربێت ، کەشتی نادروست و درۆ بۆخوا هەڵبەستێ ؟ یا ئایەت و فەرمانەکانی خوا بەدرۆ بزانێت ؟ چونکە بەڕاستی ئەو ستەمکارانە سەرفراز نابن .هەروەها لە سورەتی (البقرة) ش دا ئایەتی (١٤٤)دەفەرمویٚت : ﴿ قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ، وَلَئِنْ أَتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ مَا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ وَمَا أَنْتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتَهُمْ وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذاً لَمِنَ الظَّالِمِينَ﴾ (البقرة:١٤٥)

واتە /ئەی پێغەمبەر (ص) بەڕاستی چاوگێڕان و هەڵسوڕانی ڕووخسارت ڕوو بەئاسمان دەبینین ، کەبەهیوای ڕووگەیەکی تایبەتیت ، ئێمەش ئاگاداری نیازی دڵت بووین ، سوێند بەخوا ئێمەش ڕووت وەردە چەرخێنین بۆ ڕوو گەیەك پێی ڕازی وخۆشنوود بیت ، دەڕووت وەرچەرخێنە بەرەو لای کەعبە و ئێوەش ئەی موسڵمانان لەهەرکوێ بوون ، بەرەولای ئەوێ ڕووتان وەربچەرخێنن ، بەڕاستی ئەوانەش پەڕاویان پێگەیشتووە لە گاورو جوولەکە چاك دەزانن کە ئەم گۆڕانی ڕووگەیە هەق و ڕاستیەو فەرمانی پەروەردگاریانەو خواهەرگیز بێ ئاگا نیە لەو کار وکردەوانەی ئەنجامی دەدەن .

سوێند بەخوا ئەگەر بچیت بۆلای ئەوانەی پەڕاویان بۆهاتووە ، بەهەموو بەڵگەیەکەوە ، بۆئەوەی شوێنی ڕاستی بکەون و ڕووبکەنە ڕووگەی تۆ ، ڕووی تێناکەن و بەقسەت ناکەن ، تۆش هەرگیز شوێنکەوتەی ڕووگەی ئەوان نابیت ، ئەوانیش هە ندێکیان

شوێنکەوتەی ڕووگەی هەندێکی تریان نین ، سوێند بەخوا ئەگەر تۆ شوێن هەواو ئارەزووی ئەوان بکەویت ، دوای ئەوەی زانیاری تەواوت پێڕاگەیەنرا لەم بارەیەوە ، بێگومان تۆدەچیتە ڕیزی ستەمکارانەوە..

ئنجا دەفەرموێت (الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ وَإِنَّ فَرِيقاً مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ . الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ)(البقرة:١٤٧)

واتە ئەوانەی پەڕاوومان پێ بەخشیوون پێغەمبەر (ص)دەناسن ، هەروەك چۆن منداڵی خۆیان دەناسن ، بێگومان ئەوان ئەو ڕاستیە دەشارنەوە ، لە کاتێکدا دەشزانن محمد (ص)فرستادەی خوایە..هەق و ڕاستی هەر ئەوەیە لەلایەن پەروەردگارەوە پێت ڕاگەیەنراوە ، نەکەی لە ڕیزی ئەو کەسانەدا بیت گومان و دوودڵی دروست دەکەن ..

<u>خراپترین شایەتی</u> :

دوای شەڕی ئوحود ژمارەیەك لە گەورە پیاوان و زانایانی جوولەکە هاتن بۆ مەککە بۆ هاندانی کافران دژی پێغەمبەر (ص) ، یەکێ لە ئامادەبوان (کەعبی ئەشرەف) بوو .. ئەبو سوفیان پێی وت : ئێوە پێغەمبەرتان هەیەو پەڕاوتان هەیە و خۆتان دەزانن (محمد)یش لافی پێغەمبەرایەتی لێ ئەدات و کێشەی بۆ ناوینەتەوە و ئێمەش خزمەتی کەعبەی ماڵی خواو حاجیەکان دەکەین ، جا توئەو خوایەی کە دەریای شەق کرد بۆ موسا ، ئێمە لەسەر هەقین یان (محمد)، ئەویش وتی : مادام سوێندتان دام ئێوە لەسەر هەقن ..کە ئەمەش خراپترین شایەتی بوو ناوبراو دای و بووە مایەی لەعنەتی خوا بۆی ، چونکە دڵنیا بوو کە حەزرەت (ص)و موسڵمانان لەسەر هەقن و خواپەرستن بەڕاستی و کافرانیش بت پەرستن و نەفامن ..قورئان ئەم شایەتی یە ناهەقەی تۆمارکردووەو دەفەرموێت :

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيباً مِنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلاءِ أَهْدَى مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلاً، أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ وَمَنْ يَلْعَنِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ نَصِيراً ﴾ (النساء:٥٢)

واتە/ ئایا نەتڕوانیوەتە ئەوانەی بەشێك لەپەڕاوی ئاسمانیان پێدراوە ، کەچی لەگەڵ ئەوەشدا باوەڕیان بەفاڵچی و جادووگەرو بت و پەیکەرو شەیتان هەیەو دەربارەی کافران دەڵێن ، ئەوان چاکترن و ڕێبازی ڕاستر یان گرتووە لەوانەی کەبڕوایان هێناوە بەئیسلام ، ئەو جوولەکانە کەسانێکن خوا نەفرینی لێکردوون ، کەسێکیش خوا نەفرینی لێ بکات ، ئەوە هەرگیز هیچ کەست دەست ناکەوێت بیکەیتە پشتیوانی ..

ئەم قورئانە :

ئەوانەی دژایەتی ئەم قورئانە دەکەن لەدەست خوادەرناچن ، قورئان دەفەرموێت ﴿ إِنَّ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي آيَاتِنَا لا يَخْفَوْنَ عَلَيْنَا أَفَمَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ خَيْرٌ أَمَّنْ يَأْتِي آمِناً يَوْمَ الْقِيَامَةِ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ (فصلت:٤٠)

واتە : بەڕاستی ئەوانەی کەسەرسەخت و بێ بڕوان و دژایەتی ئایەت و فەرمانەکانی ئێمە دەکەن و لێی لائەدەن ، خۆیان ناشارنەوە لە ئێمە ،باشە فڕێ بدرێتە ناو ئاگری دۆزەخەوە چاکترەیان ئەوکەسەی کە بەدڵنیایی و ئارامی و هێمنیەوە دێت لەڕۆژی قیامەتداو بەرەو بەهەشت بەڕێزەوە بەڕێ دەکرێت ؟! ئەی بێباوەڕان هەرچیتان لەدەست دێت بیکەن ، چونکە لەدەست خوادەرناچن ، دڵنیاش بن خوا بینایە بەو کردەوانەی کەدەیکەن .

پاشان دەفەرموێت ﴿ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ،لا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴾ (فصلت:٤٢)

واتە /بەڕاستی ئەوانەی کەباوەڕیان نەبووە بەو قورئانە لەکاتێکدا بۆیان هات ، بێگومان ئەو قورئانەش کتێبێکی زۆر بەنرخ و ناوازەوسەرکەوتووە ، هیچ ناهەقیو نادروستی و ناتەواویەك ڕووی تێناکات لەهیچ کاتێکدا و لەهیچ لایەکەوە ، ڕەوانەکراوو نێردراوی زاتێکە کەخاوەنی حیکمەت و داناییە و شایانی سوپاس و ستایشە .

هەروەها دڵنەوایی حەزرەت (ص)دەکات و دەفەرموێت ﴿ مَا يُقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَ إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَذُو عِقَابٍ أَلِيمٍ﴾ (فصلت:٤٣)

واتە/ئەی پێغەمبەر (ص)شتێك بەتۆ ناوترێت ، کەبەپێغەمبەرانی پێش تۆ نەوترابێت ، بەڕاستی پەروەردگاری تۆ خاوەنی لێبوردن و لێخۆشبوونە بۆ باوەڕداران و تۆڵە سێنەری بەئازارو بەئێشە لەبێ باوەڕان .

هیدایەت و سەرفرازی لەم قورئانەدایە :

قورئان لەسورەتی الاعراف دا دەفەرموێ ﴿ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوباً عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَالْأِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

(اعراف:١٥٧)

واتە /ئەوانەی کەشوێنی ئەم پێغەمبەرە هەواڵدەرە نەخوێندەوارە دەکەون ، ئەوەی کە

گاورو جوولەكە ناونیشانی نووسراوە لایان لەتەورات و ئینجیلدا ، فەرمانیان پێدەدات بەچاكەو قەدەغەی گوناهو خراپەیان لێ دەكات و هەرچی یەك پاكو چاكە بۆیان حەڵاڵ دەكات و هەرچیش پیس و ناپوختە لێیان حەرام دەكات و ئەو ئەركە قورس و گرانەیان لەسەر شان سووك دەكات و، ئەوكۆت و زنجیرانەش كەلەسەریان بوولای دەبات ، جائەوانەی باوەڕیان پێ هێناوە و پشتیوانیان لێكردووە و پشتگیریان كردووەو شوێنی ئەونووره كەوتوون كەقورئانەو هاوڕێ لەگەڵیدا ڕەوانە كراوە ، هەرئەوانە سەرفرازو ڕزگارن .

خوای گەورە بەكەس ناخەڵەتێ

دووڕووەكان بەسەر زارەكی موسڵمان بوو بوون و لافی ئیمانداریان لێ ئەدا لە بەرچاوی موسڵمانان ، وایان دەزانی خواو موسڵمانان دەخەڵەتێنن ، بەلاّم دیارە خوای گەورە بەكەس ناخەڵەتێ ،هەروەك دەفەرموێت :

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ، فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضاً وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ﴾ (البقرة:١٠)

واتە /لەناو خەڵكیدا كەسانێك هەن كەدەڵێن : ئیمان وباوەڕمان بەخواو بەڕۆژی قیامەت هێناوە، لەڕاستیدا ئەوانە درۆ دەكەن و ئەوانە باوەڕدارنین ..

ئەوانە بەخەیاڵی خۆیان وادەزانن خواو ئەو كەسانە دەخەڵەتێنن كە باوەڕداری ڕاستەقینەن ! كەچی جگە لەخۆیان كەسیان پێ ناخەڵەتێت ، بەلاّم هەست ناكەن و فام ناكەنەوە و بیر ناكەنەوە .

ئەوانە لەدڵ و دەروونیاندا نەخۆشی بێ باوەڕی و حەسوودی و كینە هەیە ، خواش بەسەرخستنی هەق و ئیمانداران ئەوەندەی تر دەردیان گران دەكات و سزایەكی سەختیش لەدنیاو قیامەتدا چاوەڕێیانە بەهۆی درۆكردن و دژایەتیان بۆ ئیسلام .

هیچ لەخوا ناشاردرێتەوە !

جوولەكەكان لەناو خۆیاندا پیلانیان دائەناو بەیەكتریان دەووت : باهەر خۆمان بیزانین و باموسڵمانەكان ئەم مەسەلانە نەزانن و ئاگادار نەبن كەلەسەر هەقن ، بۆ ئەوەی لەقیامەتدا نەبن بەحوججەت بەسەرمانەوە ، كەبەڕاستی ئەمەش لوتكەی خۆخەڵەتاندنە ؟! ئەگینا ئەگەر ئەمان ئاشكرای نەكەن ، خوا ئاگای لەچرپەو نهێنی یان نی یە؟! دەیانەوێ لەخوای بشارنەوە ؟ دیارە ناشاردرێتەوە بۆیان و خوا بەكەس ناخەڵەتێ ! قورئان لەبارەی ئاگا لێ

بوونی خواوه دەفەرمویٚ ﴿يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لا يَرْضَى مِنَ الْقَوْلِ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطاً﴾ (النساء: ١٠٨)

ئەوانەی دەیانەویٚ خیانەت و تاوانەکانیان لەخەڵکی بشارنەوە ، لە کاتێکدا ناتوانن لەخوای بشارنەوە لەگەڵیانداو چاودێریان ، بەنهێنی و بەشەودا قسەی وا هەڵدەبەستن کەخوا پێی ڕازی نیەو خوا بەردەوام گەمارۆی ئەو کارو کردەوانە ئەدات کەئەنجامی دەدەن .هەروەها لەئایەتێکی تردا لەبارەی دوو ڕوەکانەوە دەفەرمویٚ ﴿ وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ وَاللَّهُ يَكْتُبُ مَا يُبَيِّتُونَ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلاً﴾ النساء٨١ واتە /دوو ڕووەکان کاتێك لای تۆن دەڵێن: ملکەچ و فەرمانبەرداریین ، بەڵام کاتێك لای تۆ هەستان و دوورکەوتنەوە ، دەستەیەکیان قسەکانی تۆ بەنهێنی و لەشەودا دەگۆڕن و ئەوە ناڵێن کەتۆ وتوتە ، جائەوەی شەو هەڵی دەبەستن بەنهێنی و پیلانی بۆ دائەنێن ، خوا تۆماری دەکات ، کەواتە گوێ بەوانە مەدەو پشت بەخوا ببەستە ، تەنها خوات بەسە کە یارو یاوەرت بێت .

بەڵێ خوای گەورە ئاگاداری نیەت و دڵی دوژمنانە بۆیە ئەی (محمد)مەترسە ، ئەگەر بیانەوێ بتخەڵەتێنن تۆ خوات بەسە کە ئاگاداری هەموو شتێکە﴿ وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ, وَإِنْ يُرِيدُوا أَنْ يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ اللَّهُ هُوَ الَّذِي أَيَّدَكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ﴾ (الانفال:٦٢)

واتە /ئەگەر دوژمنان بەلای ئاشتیدا دایانشکاندو حەزیان پێکرد ، تۆش ئەی (محمد)ئامادەیی خۆت دەربڕە و پشت بەخوا ببەستە چونکە بەڕاستی ئەوزاتە بیسەروزانایە بەپیلان و نەخشەی دوژمنان ..

خۆئەگەر خوانەناسان بەداخوازی ڕێکەوتن و ئاشتی و یستیان بتخەڵەتێنن ، ئەوە دڵنیابە کەپشتیوانی خوا بەستە کەنەیەڵێ بکەویتە ناو پیلان و نەخشەیانەوە چونکە هەر ئەوزاتە کاتی خۆی پشتیوانی لێکردیت و سەری خستیت و ئیمانداراانیشی کردە هۆیەك بۆبەدەستهێنانی سەرکەوتن ...

پیلانێکی جوولەکە:

قورئانی پیرۆز پیلانێکی ترسناکی جوولەکە ئاشکرا دەکات و دەفەرموێت ﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ,وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمِنُوا بِالَّذِي أُنْزِلَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَجْهَ النَّهَارِ وَاكْفُرُوا آخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ، وَلا تُؤْمِنُوا إِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِينَكُمْ قُلْ إِنَّ الْهُدَى هُدَى اللَّهِ أَنْ يُؤْتَى أَحَدٌ مِثْلَ مَا أُوتِيتُمْ أَوْ يُحَاجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ,يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو

الْفَضْلِ الْعَظِيمِ﴾ آل عمران ٧٤

واتـه /ئـهى خـاوهن پـهڕاوهكان بۆچـى بـهرگى ناهـهقى دهكـهن بهبـهرى هـهقداو ڕاسـتى دهشارنهوه، لهكاتێكدا خۆتان چاك دهزانن كههەق و ڕاستى كامهيه ..

دهستهيهك لهخاوهن پهڕاوهكان (لهجووهكان) وتيـان بهتاقمێكيان : ئێوه لـه سـهرهتاى ڕۆژدا بهدرۆوه ئيمان بهێنن بهو قورئانهى بۆ بڕواداران ڕهوانه كراوه ، بهڵام لـهكۆتايى ڕۆژداو دهمهو ئێواره پهشيمان ببنهوه تادوودڵى و گومان لاى موسڵمانان دروست ببێت و پهشـيمان ببنـهوه (كـابراى جوولهكـه بـهيانى موسـڵمان دهبـوو خۆشـى دهكهوتـه نـاو موسڵمانانهوه ، كه دياره ئـهو ئههلى كيتابه هـهق دهزانـێ و ڕاستى بۆدهركهوتووه بۆيـه موسڵمان بووه ، ئێوارانيش كهپاشگهز دهبووهوه ههندێ موسڵمانى كهم دامهزراو تووشى دوودڵـى و گومـان دهبوو ، وهواى لێك دهدايهوه كه ئهو جوولهكهيه ناهـهقى يهكى ديـوه لهئيسلامدا بۆيه پهشيمان بۆتهوه ، دياره ئهمهش پيلانێكى سامناك بوو ، خواى گهوره بهفهزڵى خۆى پهردهى لهسهر ههڵماڵى)

ههروهها دهڵێن : بڕوا مهكهن و متمانه مهكهن بهكهس جگه بهوكهسانهى كهشوێنى ئاينى ئێوه كهوتوون و جوولهكهن ! ئهى (محمد)پێيان بڵێ : بهڕاستى ههرهيدايهت وڕێنموويى خوايى هيدايهت و ڕێنموويى يه.. كهچى جووهكان بهيهكترى دهڵێن (دان بهوهدا مهنێن كه كـهس وهكـو ئێوهى پێبهخشراوه ، باسـى تـهورات و دواهـهمين پێغهمبـهر مهكـهن ، تا لاى پهروهردگارتان سبهى لهقيامهتدا زاڵ نهبن بهسهرتانا !! ئهى (محمد)تۆش بڵێ : بهڕاستى هـهرچى ڕێـزو بهخشـش و فـهزڵ ههيـه بهدهسـت خوايـهو دهيبهخشـێت بهوكهسـانهى كهدهيهوێت و شايستهن و خوافراوانگيرو زانايه..

ئهوخوايه ڕهحمهت و ميهرهبانى خۆى تايبهت دهكات بۆههركهسێك بيهوێت و شايسته بێت و خوا خاوهنى ڕێزو بهخشش و فهزڵى زۆر گهوره و بێ ئهندازهيه .

سهرنج بده ئهمهجۆرێكه لهخۆخهڵهتاندن و گێلى جوولهكهكان ، ئهگـهر ئهوان دان نهنێن بهڕاستى داو باسـى دواهـهمين پێغهمبـهر نهكـهن لهتـهوراتدا ، قابيلـه خوانـهزانێ ، قابيلـه لهقيامهتدا قسهى موسڵمانان و ههق و ڕاستى زاڵ نهبێت !

گێلى كابراى لهمهڕخۆمان :

دهڵێن خێڵێك كهل و پهليان دهپێچنهوهو لهوهدا دهبن باربكهن و گهرميانوكوێستان بكهن ، باران و لێزمه دادهكات ، ڕيش چهرموكهيان دهچێته سهربهرزايى يهك و دهستێكى بهرز

دەكاتەوە و ڕووەو ئاسمان دەڵێ : بیگرەوە ! بیگرەوە ! ناڕۆین ناڕۆین ! (هەروەك لەبەر ڕۆیشتنی ئەوان باران و لێزمە بێت ؟!)

بەدەستەكەی تریشی بەخەڵكەكە دەڵێ : وەچەما ! وەچەما ! (واتە لەچەمەكەوە بڕۆن ! هەروەك ئەم لەم بەرزاییەوە خوا غافڵ بكات و چاوی لێ نەبێ و ئاگادارنەبێو ! بەتەمایە خەڵكەكە بەچەما ڕەوانە بكات و خوا پێیان نەزانێ ! ، خۆڕەنگە ئەمە هەرپەندێك بێت !بەڵام چاوبگێڕە زۆر لەو عەقڵیەتە سەیرانە دەبینی كەبەوتارو كردار یان وادەزانن خوایان بۆ دەخەڵەتێ و وا دەزانن دەتوانن فێڵ لەخوا بكەن)...

ساتێك لەگەڵ دروست كراوەكانی خوادا

خوای پەروەردگار هەرچی دروستكردووە بەچاكترین و باشترین شێوە دروستی كردووە ، هەروەك دەفەرموێت : ﴿الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنسَانِ مِن طِينٍ﴾ (السجده:٧)

واتە : ئەو خوایە زاتێكە هەموو شتێكی بەچاكی و ڕێكو پێكی بەدیهێناوە ، لەسەرەتاوە ئادەمیزادی لەقوڕ دروستكرد .هەروەك دەفەرموێت :﴿ وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ صُنْعَ اللَّهِ الَّذِي أَتْقَنَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ﴾ (النمل:٨٨) واتە تۆ كێوەكان دەبینی وادەزانیت كە وەستاون و بێ جووڵەن ، لە كاتێكدا كە ئەوانیش وەكو هەور لەجووڵەدان ، ئەمەیە دەستكردی ئەو خوایەی كە هەموو شتێكی بەو پەڕی ڕێكو پێكی دروستكردووە ، بەڕاستی ئەوزاتە زۆر ئاگایە بەوكارو كردەوانەی كە ئەنجامی دەدەن.

لەسورەتی (المؤمنون)ئایەتی ١٤ یش دەفەرموێ (فتبارك الله أحسن الخالقين)واتە/بەڕاستی خوای مەزن بەرزو پیرۆزو موبارەكە و چاكترین بەدیهێنەرو چاكترین دروستكارە .جائەگەر سەیری هەردروستكراوێكی پەروەردگاربكەین وردەكاری و حیكمەت و دەسەڵاتی بێ پایانی خوای زاناو كاردروستی تیادەبینین..

زانایان دەڵێن زەوی پێش ٥ ملیار ساڵ دروست بووەو بارستایی یەكەی ١٠٠تا ٢٠٠ ئەوەندەی ئێستا بووەو وردە وردە بچوك بۆتەوە وڕێكخراوە تا بەكەڵكی ژیانی مرۆڤ بێت ..وەبەردەوامیش لەبچوك بوونەوەدایە لەبەر ئەوەی كەخۆریش بەردەوام تەقینەوەی تیایە وگازی هایدرۆجینی دەبێت بەهیلیۆم وبارستاییەكەی كەم دەكات ..وەبەو بچووك بوونەوەیە زەوی هاوسەنگی خۆی دەپارێزێ بەرامبەر بەخۆر ئەگەر وانەبێ ڕەنگە یەكتر

کێش بکەن و زەوی لەخولگەکەی دەرچێ ..ڕەنگە ئەم ئایەتەی قورئانیش ئاماژە بێت بۆئەو ڕاستی یە زانستی یە کەدەفەرموێت ﴿ قُلْ مَنْ يَكْلَأُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ مِنَ الرَّحْمَنِ بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُعْرِضُونَ ، أَمْ لَهُمْ آلِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِنْ دُونِنَا لا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَ أَنْفُسِهِمْ وَلا هُمْ مِنَّا يُصْحَبُونَ ، بَلْ مَتَّعْنَا هَؤُلاءِ وَآبَاءَهُمْ حَتَّى طَالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ أَفَلا يَرَوْنَ أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا أَفَهُمُ الْغَالِبُونَ﴾(الانبياء:٤٤)

واتە:پێیان بڵێ : کێ دەتوانێت ئێوە بپارێزێت لەشەوو ڕۆژدا لەسزای تۆڵەی خوای میهرەبان ،کەچی لەگەڵ ئەوەشدا ئەوانە هەمیشە ڕوو وەردەگێڕن لەیادی پەروەردگاریان ..یان ئەو بێ باوەڕانە چەند خوایەکیان هەیە کەدەتوانن لەسزامان ڕزگاریان بکەن جگە لەئێمە ؟! ئەوانە نەدەتوانن خۆیان ڕزگاربکەن و خۆیان سەربخەن ،نەپەنا دەدرێن لەلایەن ئێمەوەو نەکۆمەکیان دەکرێت ..

ئێمە (بەپەلە تۆڵەناسێنین) بەڵکو ئەوانە خۆیان وباوو باپیرانیانمان لە نازو نیعمەتی دنیا بەهرەوەر کردووە ، هەتا تەمەنیان درێژ بۆوە ، جا ئەوانە نابینن و نازانن کە بەڕاستی ئێمە وردە وردە زەوی لەملاو ئەولایەوە بچوك دەکەینەوە ، جائێمە بتوانین زەوی بچووك بکەینەوە دیارە دەتوانین دەسەلاّت و خاکی ژێر دەستی ئەوانیش نەهێڵین و بچووکی بکەینەوە و لەژێر دەستیان دەری بهێنین ...جا ئایا ئەو بێ باوەڕانە هەمیشە سەرکەوتوو زاڵن ؟! هەروەها هەمان مەبەست لە سورەتی (الرعد) دا دووبارە دەکاتەوەو دەفەرموێت ﴿ وَإِنْ مَا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلاغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ، أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا وَاللَّهُ يَحْكُمُ لا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ، وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلَّهِ الْمَكْرُ جَمِيعاً يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ وَسَيَعْلَمُ الْكُفَّارُ لِمَنْ عُقْبَى الدَّارِ﴾ (الرعد:٤٢)

واتە/ئەگەر هەندێ لەهەڕەشەکانی خۆمانیان بۆ پێش بهێنن و نیشانت بدەین ،یاخود بتمرێنین و سەرئەنجامی ئەوان نەبینیت ، خەفەت مەخۆ چونکە بەڕاستی تۆ تەنها گەیاندنی پەیامەکەت لەسەرە، لێپرسینەوەش لەسەر ئێمە ..

ئایا خوانەناسن نەیانبینیوە ، ئێمە چۆن ئەملاو ئەولای زەوی کەم دەکەینەوە ،وەخوا خۆی دادوەری دەکات و گۆڕانکاری یەکان تاووتوێ دەکات ،کەس ناتوانێت موحاسەبەی بکات و کۆسپ و تەگەرە بهێنێتە ڕێی و ئەوزاتە زۆر بەخێرایی هەموو شتێك تاوو توێ دەکات و لەهەمووان دەپرسێتەوە .

بێگومـان خوانەناسـانی پێـش ئـەمانیش پیلانیـان گـێڕا ، بەمــەرجێك پیلانــەكانیان هەرهــەمووی لای خــوا ڕوون وئاشــكران ،دەزانــێ هەركــەس چــی دەكــات و چــی دەستپێشخەری دەكات ، بێ باوەڕو خوانەناسانیش لەئایندەدا دەزانن كەسەرەنجام ئەم جیهانەو ئەوجیهانیش بۆكێ دەبێت ..

زانایان دەڵێن زەوی لەسەرەتای دروست بوونی دا زۆر بەخێرایی دەسوڕایەوە كەشەوێك دووسەعات و ڕۆژێكیش دووسەعات بووەو ساڵێكیش (٢٢٠٠)ڕۆژ بووە .ووردە ووردە خاوبۆتەوە تـاوەكو ئێستا كەساڵێك (٣٦٥)ڕۆژە !جادەڵێن بەردەوامیش خاودەبێتەوە بەبڕێكی كەم كەلەسەد ساڵدا چركەیەك كەمترە كەلەملیۆنەهاو ملیارەها ساڵی تردا دەكاتە بڕێكی زۆر خاوبوونەوە ، كەئەگەر كار وابڕوات پاش ملیارە ها ساڵی تر زەوی دەوەستێ و بەپێچەوانەوە دەخولێتەوە ، ئەوكاتەش خۆر لەخۆر ئاواوە دەبینرێ كە هەڵدێ ، كەواتە ئەم نیشـانەیەی قیامـەت لەعـەقڵی زانسـتی دا قبووڵـەودەگونجێ ببـێ !ئـەوان ملیارەهـا ساڵیان بۆداناوە !ئیسلامیش دەڵێ هەركاتێ خواویستی دەیهێنێ (لاتأتیكم إلابغتة)خوای گەورە لەپڕ ڕۆژی قیامەت دەهێنێ ...لەفەرمودەش دا لەباسی هاتنی دەجالدا حەزرەت (ص)ئاماژەی بەوە كردووە كەدەجال چل ڕۆژ دەمێنێتەوەو ڕۆژێكی بەهێندەی ساڵێكەو ڕۆژێكی بەهێندەی مانگێكەو ڕۆژێكی بەهێندەی هەفتەیەك و ڕۆژەكانی تریش ئاسایی یە !؟ ڕەنگە ئەمەش هەربەهۆی خاوبوونەوەی زەوی یەوە ببێت ،دیارە خوا باشتر دەزانێت كەچۆن دەبێت ، گرنگ ئەوەیە زانایان ئەمڕۆ لەئەنجامی لێكۆڵینەوەیانەوە ئەم قسەیەیان قبووڵە !(ئێمە لێرەدا زیاتر دیقەت و وردەكاری و حیكمەت و كار سازی خوامان مەبەستە لەم دروستكراوانەی دا كەعەقڵ لەبەرامبەریاندا كولەو دەستەوسانە !)

مرۆڤ بەچاكترین شێوەدروست كراوە :

قورئان دەفەرموێت ﴿ وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ، وَطُورِ سِينِينَ، وَهَذَا الْبَلَدِ الأَمِينِ، لَقَدْ خَلَقْنَا الإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ، ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ،إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ، فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالدِّينِ، أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ ﴾ واتە :سوێند بەهەنجیرو زەیتوون، كەدووميوەی بەسوودو بەكەڵكن ، (سوێند خواردنی خوا بەدروستكراوانی بۆسەرنج ڕاكێشانمانە) ، بەكێوی طوری سینا ،(كەخوا گفت گۆی لەگەڵ حەزرەتی موسا ، لەوێدا كرد) ، سوێند بەم شارە ئەمینە كەشاری مەككەیە ، بەڕاستی ئێمە مرۆڤمان لەجوانترین شێوەو ڕێكو پێكترین شێوازدا دروست كردووە لەهەموو ڕوویەكەوە.

ئەگەر ڕێبازی ئیسلام نەگرێت ، ئەوا لەپلەی هەرە بەرزی ئادەمی یەتیەوە دادەبەزێ بۆ پلەی ئاژەڵی و خراپتریش (إن هم إلا كالانعام بل هم أضل) وەسەرەنجامیش دەخرێتە نزمترینی شوێنە نزمەكانەوە لەدۆزەخدا .جگە لەوانەی كەباوەڕیان هێنا وەو كارو كردەوە چاكەكانیان ئەنجامداوە ، پاداشتی هەمیشە و نەبڕاوە بۆیان ئامادەیە .جائیتر ئەی ئادەمی سەركەش چی وای لێ كردویت باوەڕت بەڕۆژی قیامەت و لێپرسینەوە نەبێت ودوای ئەو هەموو نازو نیعمەتە ؟ ئایا خوا چاكترین ودادپەروەرترین فەرمانڕەوا نیە.. هەروەها دەفەرموێت ﴿ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ﴾ (التغابن:٣)

واتە / ئەوخوایەی لەسەربنچینەی هەق و ڕاستی ئاسمانەكان و زەوی دروستكردووە ، وێنەی ڕووخساری ئێوەشی كێشاوە بەجوانترین شێوە ، گەڕانەوە سەرەنجامیش هەربۆلای ئەوە .پەروەردگار هانمان دەدات كەورد ببینەوە لەدەروون و ئەندامەكانی لاشەی خۆمان ، تابەچاكی دەسەڵات و تواناو كاردروستی خوا تێ بگەین هەروەك دەفەرموێت (وفي أنفسكم أفلا تُبصرون) ..

بەرگری لەناو لەشی ئادەمیزاددا:

خوای پەروەردگار بۆ كۆرپەلە لەسكی دایك دا وێلاشی دروستكردووە كە لەكاتی لەدایك بووندا نیو كیلۆدەبێت و (حبل السري)یەكی پێوەیە كەلەناو منالداندا كۆرپەلە دەبەستێتەوە بەدایكیەوەو هەرچی پێویست بێت (لەخواردن و هەناسەو بەرهەمهێنانی هورمونات و....هتد)بۆی دابین دەكات و پەردەیەكیشی هە یە پێی دەوترێت (الغشاء الاختياري)كەڕێ دەدات بەومادده كیمیاوانەی پێویستن لەخوێنی دایكەوە بگوێزرێتەوە بۆكۆرپەلەكەو، ڕێ دەگرێ لەهەرشتێ كەزیانی پێ بگەیەنێ (وەك داوودەرمان و میكرۆب و جراثیم ، بۆ نموونە میكرۆبی سیل ناگاتە كۆرپەلە چونكە وێلاش و حبلی سری ڕێی نادەن بگاتە منالدان) . كاتێك منالیش لەدایك دەبێت مۆخی ئێسقان خڕۆكەی خوێنی سپی و خڕۆكەی خوێنی سوور دروست دەكات .. خانە لیمفاویەكانیش كە لە مۆخی ئێسقانەوە دروست دەبن دەنێردرێن بۆ غودەی (الثيموس) كەلەلای ملەوەیە بۆ مەشق كردن و فێربوون ، كاتێ دێنە لای ئەم غودەیە ، شفرەی سیهەزار خانەیان دەدرێتێ ، چونكە خانەكانی لەش نزیكەی سیهەزار جۆرن و سیهەزار شفرەی تایبەتیشیان هەیە ...جاكاتێك ئەم خانەلیمفاویانە دەگەڕێن بەلەشدا ئەگەر خانەیەك بێتە ڕێیان و

شفرەکەی جیاواز بێت لەو سی هەزار شفرەیە ، ئەوا هەوڵ دەدەن لەناوی ببەن .جائەگەر بێت و بەوردی لەنیزامی بەرگری ناو لەشی مرۆڤ بکۆڵینەوە کەچۆن کاردەکات سەرمان دەسورمێ ، چونکە ئەوخانە لیمفاوی یانە ڕۆژی بەلای کەمەوە چەند جارێك هەموو لەش ئەپشکنن نەوەکو میکرۆب و ڤایرۆس داخڵ بووبێ ..جاری واهەیە کەمرۆڤ تووشی هەڵامەت دەبێ خێری تیایە کە نیزامی بەرگری ناو لەش و خانە لیمفاویەکان گورج دەبنەوە ..

کاتێك میکرۆبی سیل دەگاتە سی یەکان ،ئەوا خانە لیمفاویەکان ڕووبەڕووی دەبنەوە ، بەڵام لەبەرئەوەی میکرۆبی سیل بەهێزو بەتواناییەو گەورەیە ، خانە لیمفاویەکان داوا دەکەن لەجگەر ، کەئەویش لەخۆیەوە یان بەفەرمانی مۆخی ئێسقان (کەتا ئێستا ئاشکرا نەبووە!)هەڵدەستێ بەدروست کردنی خانەی گەورەتر کەشەش ئەوەندەی خانە لیمفاویەکان دەبێ بۆئەوەی بتوانن میکرۆبی سیلە کە لەناوبەرن ، ئەم خانە گەورانەش دێن و میکرۆبی سیلە کە قوت دەدەن ،جالەبەر ئەوەی بۆی هەرس ناکرێ بۆیە چینێك کالسیۆم دروست دەکات بە دەوریا و وەك ئەوەیە لەو قەبری کالسیۆمەدا بینێژێ تابەتەواوی دەمرێ و لەناودەچێ !

وەلەبەر ئەوەی منالی تازە لەدایك بوو لەشیری دایکیەوە بەرگری لەشی زیاد دەکات بەرامبەر بەمیکرۆب ونەخۆشی ، ئاینی پیرۆزی ئیسلام فەرمان دەدات کەدایکان دووسالێك شیری خۆیان بدەن بەمنالەکانیان .. کەدیارە ئەمەش گەورەیی ئیسلامەکەگرنگی داوە بەم لایەنەو دەفەرموێت ﴿ وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ ﴾(البقرة:٢٣٣)

عەرەق کردنەوەش بەشدارە لەبەرگری کردن دا ، بەوەی کە (عەرەق) ماددەی وای تیایە کە بەکتریا دەکوژێ ، بۆیە ئەو پێستانەی کە کەمتر عەرەق دەکەنەوە زیاتر تووشی نەخۆشی‌دەبن ..

هەر لەئەندامەکانی لەشی مرۆڤدا ئەگەر سەیری توانای دڵ بکەین ،کەچۆن خوای گەورە وای کردووە لەباری ئاسایی دا بەیەك لەسەر دەی توانای خۆی ئیش بکات ،تاوەکو ئەگەر ئەو کەسە ڕای کرد یان پیر بوو بتوانێ بەرگە بگرێ ،هەروەها ئەگەر حسابی درێژی بۆری خوێن و موولولە خوێنەکان بکەین لەمرۆڤێکی کامڵ دا دەگاتە

نزیکەی دەهــەزار میـل ، کـەخوێن لەخولـەك و نیوێکـدا دەیـبڕێت ، کەبەڕاسـتی ئـەویش بەڵگەیە لەسەر توانای سەرسوڕهێنەری دڵ ..

گورچیلەکانیش زۆر گرنگن لەژیانی مرۆڤدا و خوای پەروەردگار دووگورچیلەی داوە بەئادەمیزاد لـەکاتێکدا کەیـەك لەسـەرحەوتی یـەك گورچیلـە بەسـەبۆ ئـەوەی بـەکاری پێویست هەستێت ، کەچی پەروەردگار بەزیادەوە بەخشیویەتی بەمرۆڤ تاوەکو باشتر کارەکانی جێ بەجێ ببێت و ئەگەر یەکێکیشیان خـوا نەخواسـتە وەسـتاو لەکارکـەوت ئەوی تریان بتوانێ کاری پێویست بۆلـەش ئەنجام بدات .بۆ درێـژی ئەم باسە سەیری (الاعجاز الالهي في أجهزة المناعة و المقاومة في جسم الانسان د.محمد السيد أرناؤوط)

دوای چاکترین بەرنامە بکەون :

خوای پەروەردگار کەهەرچی دروست کردووە بەچاکترین شێوە یـەو ئادەمیزادیشـی بەچاکترین شێوە دروست کردووە ،چاکترین بەرنامەشی بۆ ناردووەو داوای لێ دەکات کە شوێن ئەوبەرنامەیە بکەوێت هەروەك دەفەرموێت :﴿ اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَاباً مُتَشَابِهاً مَثَانِيَ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُـهُمْ إِلَـى ذِكْرِ اللَّـهِ ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴾ (الزمر:٢٣)

واتـە/خـوای پـەروەردگار جوانـترین و چاکـترین فەرمایشـی ناردۆتـە خـوارەوە کـە ئـەم قورئانەیە ، لـەجوانی داڕشتندا بابەتەکانی لەیەك دەچن ،هـەندێك باسیشـی بەشـێوازی جیاواز تیادا دووبارە بۆتەوە ، جاکاریگەری ئەم قورئانە ئەوەیە کە تەزوو دەهێنێ بەگیان و پێستی ئەو کەسانەدا کەترسی پەروەردگاریان لە دڵو دەرووندا هەیە ، پاشـان گیـان و پێسـت و دڵیـان نـەرم و ئامـادەو چـالاك دەبێـت بـۆ یـادی خـواو خواپەرسـتی ،ئائـەوە هیدایەت و ڕێنموویی خوایە کەهەرکەس شایستە بێت هیدایـەت و ڕێنموویـی دەکات بۆ ئەوپلەوپایـە بەرزانـە ، ئـەوەش کـەڕێبازی خـوا ون بکـات کـەس نیـە ڕێنموویـی بکـات .هەروەها دەفەرموێت ﴿ وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَـذَابُ بَغْتَةً وَأَنْتُمْ لا تَشْعُرُونَ﴾ (الزمر:٥٥)

واتە:شوێنی چاکترین بەرنامە بکەون کەلە پەروەردگار تانەوە بۆتـان هـاتوە پێـش ئەوەی کەسزاو ئازاری کتوپڕ یەخەتان پێبگرێت ، لەکاتێکدا ئێوە هەست بەنزیکی سزاکە نەکەن

تاقیکردنەوەی ئادەمیزاد :

خـوای پـەروەردگار بۆیـە ژیـان و مردنـی دانـاوە وچاکـترین بەرنامـەی نـاردووە تامرۆڤەکان تاقی بکاتەوە و دەربکەوێ کەکێ باشترین کاردەکات ، هەروەك دەفەرموێت

(الذي خلق الموت والحياة ليبلوكم أيكم أحسن عمــلا)الملكواته : هـەرخوا مردن و ژیانی بەدیهێناوە ، تا تاقیتان بکاتەوە ،کامتان کردەوەی چاکترو پەسەندترە..

بڕوادار داوای لێکراوە کەبەچاکترین و ناسکترین شێوە ڕەفتاربکات لەگەڵ دایك و باوکی دا (ووصينا الانسان بوالديه إحساناً)الاحقاف١٥ هەروەها داوای لێکراوە کەنزیكماڵی هەتیو نەکەوێت مەگەر بەچاکترین شێوە نـەبێت ،واتـە بـۆی بخاتـە کارەوە و پارەکـەی بۆزیادبکرێ ، تاگەورە دەبێ و دوایی پارەکەی بدرێتەوە (ولاتقربوا مال اليتيم إلا بـالتي هى أحسن حتى يبلغ أشُده)الانعام ١٥٢

پاشـان ئەگـەر سەلامیشـی لێ کـرا چاکـترە کـەبڕوادار بەباشـتر وەڵام بداتەوەکـە بـەوەش پاداشتی زیاتری دەست دەکەوێت قورئان دەفەرموێت (وإذا حُيِيتُـمْ بتحيـة فَحَيـوا بأحسـنَ منها أو ردُّها)٨٦ النساء ..

وەلەقسەو گوفتاریش دا پێویستە بڕوادار باشـترین قسـە هـەڵبژێرێ بۆئـەوەی شـەیتان لەدڵی بەرامبەردا شتێك دروست نەکات ،هەروەك دەفەرموێت ﴿ وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزَغُ بَيْنَهُمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوّاً مُبِيناً﴾ (الاسراء:٥٣)

تەنانەت لـەگفتوگۆو دانوسـتان و موجادەلـەش دا لەگـەڵ ئـەهلی کیتـاب دا پێویسـتە بەچاکترین شێوە بکرێت تالەئاینی ئیسلام تەرە نەبن ودڵیان نەڕەنجێ﴿ وَلا تُجَادِلُوا أَهْـلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَإِلَهُنَا وَإِلَهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ﴾ (العنكبوت:٤٦)

واتە : گفت و گـۆو موجادەلـە مەکـەن لەگـەڵ خـاوەنی کتێبـە ئاسمانیـەکاندا مەگـەر بـە جوانـترین شێوە ، جگە لەوانە کەسـتەمیان کـردووە (ئـەوە ڕەفتارتـان لەبەرامبەریانـەوە باجیـاواز بێـت هـەقی سـتەمەکەیان) پێشـیان بڵێـن :ئێمـە باوەڕمـان هێنـاوە بـەوەی بـۆ ئێمـەوئێوە دابـەزێنراوە،خـوای ئێمـەوخوای ئێـوە تەنـها یەکێکـەو، ئێمەفەرمانبـەرداری ئەوزاتەین ..

بەکورتـی ئـەبێ بڕوادار لەهـەمووکارو کردەوەو گوفتارێکدا بگەڕێ بـەدوای چاکـترین دا تاوەکو پلەی بەرز بەدەست بهێنی لەدنیاو قیامەتداو، لەتاقیکردنەوە کەی ژیاندا بەچاکی دەرچێت ،ئەم شێوازی ڕەفتارەش کەئاوا بەجوانی بێت دڵی بەرامبەر دەگۆڕێ و زۆر جار دەیکاتە دۆست وخۆشەویست ،قورئان دەفەرموێت ﴿ وَلا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ، وَمَا يُلَقَّاهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلَقَّاهَا إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ) (فصلت:٣٥)

قوتابیتی و مامۆستایەتی لەیەك كاتدا :

(وهب)كوڕی (منبه)ی یەمانی كەلەتابیعین بوو ، خەڵكی یەمەن دەیانناسی راهیب بوو ،دوایی كە موسڵمان بوو تێگەیشت كە ئیمانداری راست نابێ گۆشەگیر بێت ، نابێ هەوڵ نەدات و خۆی كەڕ بكات ،بۆیە كەپرسیار یان لێكرد لەبارەی سیماو سیفەتی موسڵمانەوە وتی : (المسلم يقتدى بمن قبله وهو إمام لمن بعده)واتە: موسڵمان پێشینانی خۆی دەكات بەسەر مەشق و مامۆستاو، خۆشی سەرمە شق و مامۆستاو پێشەوایە بۆ ئەوانەی دوای خۆی ..(وتاری/ التوغل مسالك /الراشد)

بانگخوازی پلەیەكی بەرزە :

بانگخوازی پلەیەكی زۆر بەرزە لەئیسلام داو ، پەروەردگار دەفەرموێت : (ومَن أحسن قولاممن دعا إلى الله وعمل صالحاً وقال إنني من المسلمين)فصلت ٣٣ . واتە:كێ قسەی چاكتروجوانترە لەو كەسەی كەبانگەوازی كردووە بۆلای خواو كارو كردەوەی چاكیشی ئەنجامداوەو وتوشیەتی : بەڕاستی لەڕیزی موسڵماناندام ..

جالەبەر ئەوەی دنیا تاقی كردنەوەیە بۆمان تاباشترین كرداروگوفتاری تیا بەجێ بگەیەنین ،چاك وایە بگەڕێین بەدوای چاكترین كاردا ، دیارە بانگەوازیش ئەوكارە مەزن وگرنگە یە كە دەمانگەیەنێتە پلەی بەرزو ڕەزامەندی پەروەردگار ..

نالێین بێ عەیبین:

پیاو باشێكی لای خۆمان دەڵێ :ئێمە نالێین بێ عەیبین، بەڵكودەڵێین خوایە عەیب و كەم و كوڕی یەكانمان بۆ پەردە پۆش بكە ..

بانگخواز لەهەوڵ دایە خۆی چاكتر بكات و هەردەم داواش دەكات لەخوا كە نیەتی چاك كات و كردەوەكانیشی بۆ باشتر بكات ، قورئان ئاماژە بۆ ئەم مەسەلەیە دەكات و دەفەرموێت ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلاً سَدِيداً، يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزاً عَظِيماً﴾ (الأحزاب:٧١)

واتە : ئەی ئەو كەسانەی باوەڕتان هێناوە لەخوا بترسن و پارێزكاربن و هەمیشە قسەی بەجێ و بەسوود بكەن ، ئەوسا ئیتر كردەوەكانتان چاك و بەجێ و پەسەند دەكات ، لە گوناهەكانیشتان خۆش دەبێت ، جائەوەی فەرمانبەرداری خواو پێغەمبەرەكەی بێت ، ئەوە بەڕاستی سەركەوتن و سەرفرازی یەكی بێ ئەندازەو بێ سنووری بەدەستهێناوە ..

جا کەسێکیش نیەتی بۆ خوانەبێ و خراپە کاربێت ، خوا کارەکانی بۆ چاك ناکات و (توفیق)ی نادات ،قورئان دەفەرموێت (إن اللـه لایُصلِحُ عمل المفسدین)٨٧ یونس .. عومەری کوڕی العزیز لەنامەیەکی دا ئامۆژگاری کاربەدەستێکی خۆی کرد و پێی وت : (إعمل عمل رجل یعلم أن الله لا یُصلح عمل المفسدین) واتە وا کاربکە کە بزانی خوای گەورە کاری خراپە کاران چاك ناکات ..

باشترین هۆکار لەبانگەوازدا :

بانگخوازان لە سووربوونیاندا لەسەر گەیاندنی ئەم پەیامە پیرۆزە بەزۆر ترین کەس ، دەگەڕێن بەدوای باشترین هۆکاردا کەبانگەوازە کەیانی پێ بگەیەننە خەڵکی .. موسوڵمانان لە ئەڵمانیا کەژمارەیان نزیکەی سێ ملیۆن دەبێت ، چەند ساڵێکە ڕۆژی(١٠/٣) یان داناوە بەڕۆژی کراوەی مزگەوت ، تا لەو ڕۆژەدا هەرکەس لە ئەڵمانیەکان ویستیان شارەزابن لەئیسلام سەردانی مزگەوتەکان بکەن و پێشوازی یەکی گەرمیان لێ دەکرێ و وەڵامی پرسیارەکانیان ئەدرێتەوە و پێناسەی ئیسلامیان بۆ دەکرێت ..

ساڵی ڕابردوو ژمارەی میوانانی مزگەوتەکان کەنزیکەی دووهەزار مزگەوتە گەیشتە دووسەد هەزار کەس ، کەبۆ شارەزا بوون لەئیسلام سەردانیان کردبوو .. نزیکەی چوارسەد ڕاپۆرتیش لەدەزگاکانی ڕاگەیاندندا لەبارەی ئەو چالاکییەوە بڵاو کرابۆوە ، کەئەمەش زیاتر ئیسلام ئەناسێنێ بە ئەڵمانیەکان . (ل١٨٣ الایمان ژ ١١ ، ١٢ /٢٠٠٢) ..

کلیلی دڵەکان :

دڵ قفڵی لێ ئەدرێ و هەق نابیستێ ، پەردەی پیا ئەدرێ و نوور نایگاتێ ، قورئان دەفەرموێ (أفلا یتدبرون القرأن أم علی قلوب أقفالـها)هەروەها دەفەرموێ (کلا بل ران علی قلوبهم ما کانوا یکسبون) ..

بۆیە کردنەوەی دڵەکان هەوڵی دەوێ ، تابەرامبەرەکە قەناعەت بکات و پاشان دوعا بۆ کردنیشی دەوێ تاخوا هیدا یەتی بدات و ڕزگار ی بکات لەتار یکیەکانەوە بەرەو ڕووناکی ..

عومەری کوڕی خەتاب زۆر ئازاری حەزرەتی ئەدا (ص)بەوەی کەخەڵکی لێ دوور دەخستەوەو دژایەتی دەکرد ، تا شەوێکیان حەزرەت (ص) ویستی بچێ بۆ لای کەعبە خواپەرستی بکات ، هە ستی کرد عومەر بەدوایەوەیە ، بۆیە فەرمووی : عومەر بەشەویش واز ناهێنی ؟ ! بەهەرحاڵ حەزرەت (ص)کەوتە نوێژ کردن و قورئان خوێندن و عومەر یش گوێی گرتبوو لەدوورەوە ، حەزرەت (ص)سوورەتی (الحاقە)ی خوێند ،

عومەر لەدڵی خۆی دا وتی : شاعیرە ، کەگوێی لەئایەتی﴿ فَلا أُقسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ ,وَمَا لا تُبْصِرُونَ,إنَّهُ لَقوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ، وَمَا هُوَ بِقوْلِ شَاعِرٍ قلِيلاً مَا تُؤمِنُونَ﴾ (الحاقة:٤١)

لەدڵی خۆی داوتی :ئەگەر شاعیر نەبێ کەواتە کاهینە ، ئنجا گوێی لێ بوو ﴿ ولا بقول کاهن قلیلا ماتَذکَّرون ، تنزیل من رب العالمین ﴾الحاقة ٤٣

وتی : کەواتە کاهینیش نیە ، ئەی لەکوێ وە هاتووە ، لەپەروەردگاری جیهانەوە هاتۆتە خوارەوە ..ئەمە شتێکی لەدڵی عومەردا دروستکرد و کێشمە کێش لەدەروونیا هاتە کایەوە !

جارێك ئافرەتێك ویستی هیجرەت بکات عومەر پێی گەیشت و لێی پرسی : بۆکوێ دەچی ؟ وتی: نایەڵن بەئازادی خوای خۆمان بپەرستین ، ناچارین هیجرەت بکەین !عومەریش وتی :خواتان لەگەڵ ..ئافرەتەکە کە هاتەوە لای مێردەکەی ئەمەی بۆ گێڕایەوەو وتی :هە ست دەکەم عومەر نەرم بووبێ و گۆڕابێ ، مێردەکەش وتی : ئەگەر گوێ درێژەکەی (خەتاب) بڕوا بهێنێ ، بڕواناکەم عومەر بڕوا بێنێ !

عومەر زۆر داخ لەدڵ بوو لەحەزرەت (ص) و موسڵمانان ، بۆیە شمشێری هەڵگرت بچێ حەزرەت(ص) بکوژێ ، لەڕێگا موسڵمانێکی بینی ، کەلەعومەری پرسی ئەوە بۆ کوێ دەچی وئەویش وتی:دەچم محمد دەکوژم !

موسڵمانەکەش وتی:جابۆ ناچی خوشکەکەت و زاواکەت بکوژی خۆ ئەوانیش موسڵمان بوون ! عومەریش چووە سەر خوشکەکەی و زاواکەی و لێیدان ، ئەمەش کاری کردە سەر عومەر، ئنجا چوو بۆلای حەزرەت (ص) و موسڵمان بوو ، پاشان وتی :ئێمە لەسەر هەق نین ، حەزرەت (ص)فەرمووی : بەڵێ لە سەر هەقین ، وتی:

دەی خۆ شاردنەوەی بۆچییە ؟ ئیتر بەدوو ڕیز کە یەکێکیان عومەر لەپێشیەوە بوو، یەکێکیشیان(حمزە)لەپێشیەوە بوو بە (الله اکبر) چوونە لای کەعبە ، بەمەش پشتی نەفامی شکا..

کاتێك عومەر هاتەوە ماڵەوە منداڵەکانی کۆکردەوە و باسی ئیسلامی بۆ کردن ،عبدالله ی کوڕی وتی: من ساڵێکە موسڵمان بووم ، عومەر پڕی پیاکردو باش کوتای ، وتی:ساڵێکە موسڵمانی و هەوڵت نەداوە منیش ڕزگار بکەی لەدۆزەخ..

جا هەرکاتێ ئەمە باسبکرایەتەوە عومەر سیخورمەیەکی ئەدا لە عبدالله! کەبۆچی خەمی باوکی نەخواردووە ..

بیرمان نەچێت کەحەزرەت (ص)دوعای کردبوو کەخوا یەکێ لەو دووکەسەی بۆ هیدایەت بدات عومەری کوڕی خەتاب یان ئەبوجەهل چونکە ئەو دوانە بەدەسەلات بوون لەمەککەدا ، خوای گەورەش عومەری هیدایەت داو قفلی دلی بۆ کردەوە..

سەرکردەیەك و دانایەك:

ئەوسەرکردەیەی کەشاری (مرو)ی فەتح کرد دانایەکی مەجوسی بینی ، لێی پرسی بەچی بووی بەدانا ؟وتی: وازم لەدرۆو لەدنیا هێناو هەموو بەیانی یەکێش پەرستراوەکەم دەخەمە ژێر پێمەوە ..سەرکردەکە خەر یك بوو بیکوژێ !

مەجوسی‌یەکە وتی:پەلەمەکە ! ئێوە پەڕاوەکەتان نالێ (أفرأيت من اتخذ إلـه هـواه) منیش هەواو ئارەزوویەك کە دەپەرسترێ دە یخەمە ژێر پێمەوە و بەقسەی ناکەم!

سەرکردەکە وتی:جاکەسێك ئەوەندە دانا بێ چۆن موسلمان نابێت؟!

مەجوسیەکە وتی: دڵ داخراوەو کلیلەکەشی لای کەسێکی ترە ..

سەرکردە و هاوەڵانی دەستنوێژیان شت و دوورکات نوێژی پێویستیان کردو داوایان لەخواکرد کەهیدایەتی بدات ..هەرپاش نوێژەکە بە بەرەکەتی ئیخلاس و دوعاکەیان خوا داناکەی هیدایەت دا..(ل١٩٥ الايمان ژ١١ – ١٢ /٢٠٠٢)

دەرگا لەخەڵك دامەخەن !

ڕۆژێك ئیمام ئەحمەد پیاوێکی نوێژکەری بینی دزی دەکرد ؟ ئیمام لێی پرسی: چۆن شتی وادەبێ؟!نوێژکردن و دزی کردنیان وتووە ؟!کابرا وتی :ئیمام واز بێنە ئەم دەرگایەم ماوە لەگەڵ خوادا بائەویش دانەخرێت !

پاشان کەئیمام ئەحمەد لەحەج بوو ئەو کابرایەی بینی خۆی نووساندبوو بە دیواری کەعبەوە و بەکوڵ دەپاڕایەوە کەخوا لێی خۆش بێت..کەئیمام ئەمەی بینی لەبەرخۆیەوە وتی :بەخوا ڕاستی کرد دەرگایەکی هێشتبۆوە لەگەڵ خواداو خواش دەرگاکانی تری بۆ کردەوە..

{نوێژ بۆخۆی مرۆڤ دەگێڕێتەوە لەخراپە (إن الصـلاة تنهى عن الفحشـاء والمنكـر...)، دیارە ئەو پیاوەش کە هەر نوێژ کردنەکەی ماوەو بەردەوام بووە ، بەخۆی دا چۆتەوەو پاشان تەوبەی کردوەو وازی هێناوە لەدزی کردن..}

بەڕاستی هەرلەبەر ئەمەشە کە حەزرەت (ص)دەفەرموێ(يَسّـروا ولاتُعَسِـروا بشـروا ولاتُنفِروا)..بادوعا بکەین کەکلیلی خێر بین و دەرگای خێرو خۆشی لەسەر خەڵکی

بکەینەوە هەروەك حەزرەت (ص)دەفەرموێت (طوبى لمن جعله الله مفتاحاً للخير مغلاقاً للشر) ...

پیاوێکی ناوداری خەڵکی شام

پیاوێکی خەڵکی شام کە دۆستایەتی هەبوولەگەڵ عومەری کوڕی خەتابدا ، ماوەیەکی زۆر دیار نابێت ، عومەر ئەحواڵی دەپرسێت ، ناسیاوەکانی پێی دەڵێن :ئەی ئەمیری بڕواداران خووی بەخواردنەوەوە گرتووە و گیری خواردووە !

عومەریش نامەیەکی بۆ نوسی: (لەعومەری کوڕی خەتابە وە بۆ فلانی کوڕی فلان ، سەلامت لێ بێت ، فإنی أحمد اليك الله الذی لاإله إلاهو غافر الذنب وقابل التوب شديد العقاب ذی الطولْ لاإله إلاهو إليه المصير)..ئنجا بەهاوەڵانی فەرموو :بپاڕێنەوە لەخوا بۆبراکەتان کەدڵی چاك بێت و خوا لێی خۆش بێت..

کاتێك ئەم نامەیە گەیشتە کابرا دەیخوێندەوەو لەبەرخۆیەوە دەیووت: (غافر الذنب وقابل التوب شديد العقاب) ، بەڕاستی منی ئاگادار کردەوە لەسزای خواو،پەیمانی لێخۆش بوونی داومەتێ ..ئیتر زۆر گریاو بڕیاری دا واز لەمەی خواردنەوە بێنێ و تەوبە بکات..بەڵێ ..تەوبەیەکی چاکی کردو بەردەوام بوو ، کەهەواڵی گەیشتەوە بە (عمر)، فەرمووی :ئاوابکەن ئەگەر برایەکتان بینی قاچی خلیسکا ! ئامۆژگاری بکەن و وای لێ بکەن متمانە بەخۆی پەیدابکاتەوە و دوعای خێری بۆبکەن و مەبنە هاوکاری شەیتان لەسەری ! (نحو التفسير الموضوعی للقرأن / محمد الغزالي)

با هەوڵ بدەین نوورانی و مووبارەك بین !

حەزرەت کەدەچوو بۆ مزگەوت دوعای دەکرد و دەیفەرموو (اللهم اجعل في قلبی نوراً وفي سمعي نوراً ، وفي بصري نوراً ، وعن يمينی نوراً ، وعن يساری نوراً، وفوقي نوراً ، وتحتي نوراً، واجعلنی نوراً)....

کەواتە ئەکرێ نوورانی بین ودنیاو قیامەتمان بەنووری ئیمان ڕووناك ببێتەوە ، هەروەها دەکرێ موبارەك بین ، خۆئەگەر زۆر کاتیش نەبێت ، هەندێك کات دەکرێت موبارەك بین ..ئەوە حەزرەتی عیسا سەلامی خوای لێ بێ لەبارەی خۆیەوە دەفەرموێت ﴿وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا﴾ (مريم:٣١) واتە :خوا منی پیرۆز کردووە لە هەرکوێ یەك بم و فەرمانی پێداوم کە تا زیندووبم نوێژ بکەم و زەکات بدەم..

ئیتر خۆئاشکرایە کە بەئیزنی خوا نەخۆشی چاك کردۆتەوە و زۆر موعجیزاتی هەبووە هەروەك قورئان دەفەرموێت ﴿ وَرَسُولاً إِلَى بَنِي إِسْرائيلَ أَنّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ أَنّي أَخْلُقُ لَكُمْ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْراً بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُبْرِئُ الْأَكْمَهَ وَالْأَبْرَصَ وَأُحْيِي الْمَوْتَى بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ وَمَا تَدَّخِرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ (ال عمران:٤٩)

واتە/ من پێغەمبەرێکم بۆلای ئێوە (بەنی ئیسرائیل) ڕەوانەکراوم، بەڵگەو نیشانەیەکم پێیە لەلایەن پەروەردگارتانەوە ، من لەقوڕ شێوەی باڵندەتان بۆ دروست دەکەم ئنجا فووی پیادەکەم بەفەرمانی خوا یەکسەر دەبێتە باڵندەیەکی زیندووو ، کوێری زکماك ونەخۆشی بەڵەکی چاك دەکەمەوە بەویستی خواو مردووانیش زیندوو دەکەمەوە بەفەرمانی خواو هەواڵی ئەو شتانەی کەدەیخۆن و هەڵی دەگرن لەماڵەکانتاندا پێتان ڕادەگەیەنم ، بەڕاستی لەو شتانەدا بەڵگەو نیشانە هەیە بۆتان ئەگەر بڕوادارن .

حەزرەتیش (ص)هەمیشە موبارەك بووە ، کاتێك لەدایك بوو خێرو بەرەکەت ڕژا بەسەر ماڵ وحاڵی (حلیمە)ی دایەنیدا وبەئاشکرا پێیانەوە دیار بوو ، تەنانەت دەرو دراوسێکانی بەشوانەکانیان دەووت مەڕو ماڵاتەکانیان لای مەڕو ماڵاتەکەی (حەلیمە)وە بلەوەڕێنن ..

لەساڵێکی وشکی و بێ بارانیدا قوڕەیش وتیان :ئەرێ ئەبو تالیب!دەشت و دەرمان بێ ئاوە ، ماڵ و مناڵمان وشك بوونەوە،ئادەی دۆعا بارانەیەك بکە ، ئەبوتاڵیبیش دەستی حەزرەتی گرت کە مناڵ بوو پشتیدا بەدیواری کەعبەوە ، لەوکاتەدا پەڵەیە هەور بەئاسمانەوە نەبوو، لەچەند گۆشەیەکی ئاسمانەوە پەڵە هەور پەیدا بوو ، باران لێزمەی کردو شیوودۆڵ پڕ بوو لەئاوو،خێرو خۆشی ڕووی کردە خەڵکی بەبەرەکەتی حەزرەت(ص) ، ئەبو تالیبیش لەدێرە هۆنراوەکەیدا ئاماژە بەمە دەکات و دەڵێ :

وأبيض يستقي الغمام بوجهه ثمال اليتامى عصمة للارامل

ل٦٢ (گولاوی سەرمۆر) المبار کفوری

هەروەها ڕۆژێك مناڵێکی لالیان بۆ حەزرەت (ص)هێنا کەهیچی بۆ نەدەوترا ، حەزرەت لێی پرسی من کێم ، مناڵەکە بەبەرەکەتی حەزرەت کەوتە قسەو وتی :تۆ پێغەمبەری خوای !..

ڕۆژێك هاوەڵێك خۆی گەیاندە حەزرەت (ص) کە وتاری دەدا ،دەستی دا لە قاچی و ئنجا دەستی هێنا بە دەموچاویدا ، ئەو هاوەڵە دەڵێت هەرچەند کەش وهەوا زۆر گەرم بوو

کەچی قاچی سارد بوو ،کەهێناشم بەدەموچاومدا پاش سی ساڵیش هەستم بەو ساردی‌یە دەکرد بە دەموچاومەوە ..

خاتووعائیشەی هاوسەری دەڵێ : پشیلەیەك دەهاتە ماڵمان هەتا حەزرەت (ص) لەماڵ بوایە ورتەی نەدەکردو لەجێی خۆی نەدەجولا ، کاتێ حەزرەتیش لەماڵنەبوایە دەکەوتە هاروهاجی !! ﴿ حەزرەت (ص) خۆی دەفەرموێت :هەرچی لەئاسمانەکان وزەویدایە دەزانێ کەمن پێغەمبەری خوام تەنها سەرپێچیکەرانی ئینس وجن نەبێ ﴾

رۆژێك حوشترێك بەلەسە دەبێو کەس ناوێرێ بچێ بەلایدا ،کاتێ حەزرەت چوو بولای هێور بووەوەو شەکوای حاڵی خۆی لاکرد ،ئەویش خاوەنەکەی بانگ کردو ئامۆژگاری کردکە بەچاکی ڕەفتاری لەگەڵدا بکات ..

عبداللەی کوڕی زوبەیر و خوێنی حەزرەت (ص):

ڕۆژێك حەزرەت (ص) تۆزێ خوێنی لەپشتی گرتبوو ، دای بەعبداللەی کوڕی زوبەیر کەمناڵ بوو ، تالە شوێنێکدا دوور لەچاوی خەڵك بیشارێتەوەو بیکا بەژێر خۆڵەوە ، عبداللەش بیری کردەوە چی لێ بکات ، وای بۆ چوو کە لەبەر پیرۆزی یەکەی بیخواتەوەو فڕێی نەدات ، بەڵێ ..خواردیەوەو هاتەوە خزمەت پێغەمبەر (ص)، حەزرەت لێی پرسی ، هاچیت لێ کرد ؟ وتی: ئەی پێغەمبەری خوا لەشوێنێکدا شاردمەوە کەس نایبینێ، خواردمەوە !حەزرەت (ص)لای سەیر بوو ، فەرمووی : وەیل بۆتۆ لەخەڵکی و ، وەیل بۆخەڵکی لەدەست تۆ، وەتۆ مادەم خوێنی من تێکەڵ بەگیانت بوو ناچیتە دۆزەخەوە و دەچیتە بەهەشتەوە ..

بەڵێ هەروا دەرچوو کەحەزرەت (ص)فەرمووی ، عبدالله لاوێکی جوانخاسی بەتوانای لێ دەرچوو ، کەم کەس هەبوو شان بدات لەشانی ، تەنانەت یەکەم کەسە کەتوانی لەکاتی لافاودا حەوت جار بەمەلە تەواف بکات بەدەوری کەعبەدا !

کاتێك سوپای ئیسلامی کشا بەرەو فەتحی تونس ،ژمارەیان دوانزە هەزار کەس بوو،دەبوایە ڕوو بەڕووی (١٢٠)هەزار لەسوپای ڕۆم ببنەوە ..بۆیە سەرکردەی سوپای ئیسلامی نامەی نارد بۆخەلیفە عوسمان کەیارمەتی بۆ بنێرێ ، ئەویش هەندێ هاوەڵی حەزرەتی بۆ نارد کەئەوانیش حسن و حسین و عبدالله ی کوڕی عومەرو ئەبو زەرو عبداللەی کوڕی زبیر بوون ..

کەئەم هاوەڵانە گەیشتنە لای سوپای ئیسلامی لەئەفریقیا ، (عبدالله)بەسەرکردەی وت من پیلانێکم بەدەستەوەیە و داواشم ئەوەیە سی‌سوارم لەگەڵ بنێرە پشتم بپارێزن ..سەرکردەش سی سواری نارد لەگەڵیاو بەخێرایی بەرەو دوژمن ڕۆیشتن و ڕێ یان بۆکردنەوە ، وەیان زانی بۆ دانوستان هاتوون و نامەیان پێ یە ، هەرکەنزیك بوونەوە لەسەرکردەی ڕۆمەکان عبدالله شێرانە پەلاماری سەرکردەی ڕۆمەکانی داو پاش ماوەیەك لەشەڕ کوشتی و بەمەش سوپای ڕۆم شپرزە بوون و شکان ، کەلەمەش دا نەبەردی و چاوقایمی و دانایی عبدالله مان بۆ دەردەکەوێ ..

عبداللەی کوڕی زوبیر توانایەکی زیاتری هەبوو لەخەڵکی لەبەڕۆژوو بوون و نوێژ کردنی زۆردا..

لەسالآنی دوایی تەمەنیشی دا شۆڕشی هەڵگیرساندرژی ستەمی ئەمەویەکان و بەئاگرو ئاسن سەرکوت کراو سەرەنجام شەهید بوو ، وەهەروەك حەزرەت هەواڵی دابویە پشت بەخوا بەهەشتی یە !(بەرنامەی/ روائع من السيرة / د. عائض القرنی)

پەنجەی محمدی کوڕی واسیع!

لەکاتێکدا قوتەیبەی کوڕی موسلیم ئابلۆقەی (کابل)ی دابوو ، وتی بگەڕێن بەدوای (محمدی کوڕی واسیع)دا بۆم ، کاتێك گەڕان بینیان پەنجەی بەرز کردۆتەوەو دوعا دەکات و دەڵێ (ياحي ياقيوم انصرنا، ياحي ياقيوم انصرنا)...هاتنەوە بۆلای قوتەیبەو هەواڵیان دایە، ئەویش زۆری پێ خۆش بوو وتی:پەنجەی محمدی کوڕی واسع لەلام گرنگترە لەسەد هەزار لاوو سەد هەزار شمشێر!

پاشان بەبەرەکەتی دوعای محمد کوڕی واسیع سەرکەوتن..(هەمان سەرچاوە)

عەکاشەو چوونە بەهەشت:

ڕۆژێك حەزرەت (ص)بەهاوەڵانی فەرموو :حەفتا هەزار لەئومەتم بەبێ لێپرسینەوەو حساب دەچنە بەهەشتەوە ،عەکاشە وتی :دوعام بۆ بکە یەکێ بم لەوان..حەزرەتیش (ص)فەرمووی :تۆیەکێکی لەوان..

هاوەڵێکی تر هەستا ورتی: دوعاش بۆمن بکە لەوانە بم ، حەزرەت(ص)پێی فەرموو : تازە عەکاشە دەست پێشخەری کرد!

لەغەزای بەدردا عەکاشە شمشێرەکەی شکا ، حەزرەت (ص)لقەدارێکی دایە دەستی و فەرمووی :بەمە شەڕ بکە؟!کاتێك گرتی بەدەستیەوە و ڕای وەشاند بوو بەشمشێرێکی

چاك بەدەستيەوەو ئەو شمێرەيان ناونا (بەهێز:القوى) و بەردەوام لەغەزاكاندا پێی بوو تاله شەڕی يەمامەدا شەهيدبوو ، شمشێرەكە شيان ناشت لەگەڵيا ..

شەوق وخۆشەويستی بيلال:

بيلال پاش وەفاتی حەزرەت (ص)حەوت ساڵ بانگی نەداو،بۆ بەشداری فەتحی شام مەدينەی بەجێهێشت و كاتێك عومەر كليلی قودسی وەرگرت داوای لەبيلال كرد كەبانگێكيان بۆ بدا ،ئەويش لەبەر دڵی خەليفە عومەر بانگێكی دا وهەمووانی خستە گريان و برينيانی كولانەوە !

شەوێك خەوی بەحەزرەتەوە(ص)بينی ، كەلەخەوەكەدا پێی فەرموو: بيلال شەوقت نيە بۆسەردانمان !

بۆبەيانی گەڕايەوە بۆ مەدينەو چووە سەرتەبری حەزرەت (ص)و سەلامی لێكردو پاشان باوەشی كرد بەحەسەن و حوسەين دا و بەيادی جارانەوە بانگێكی دا كەهەرچی لەو ناوەبوو خستيە گريان..

شەوقی بەهەشت:

حەزرەت(ص)دەفەرموێ:بەهەشت شەوقی هەيە بۆسێ كەس، سەلمان و عەممار و عەلی ...

ئيمام عەلی ڕۆژێك دوعای كردو وتی : (اللهم إنی أسألك شهادة في سبيلك بعد عمر طويل في سبيلك)خوای گەورەش دوعاكەی قبوڵ كردو زياتر لەپەنجا ساڵ خزمەتی ئيسلامی كردو پاشان شەهيديش بوو.

بەڕاستی كەسەيری پلەی ئەوپايە بەرزانە دەكەين كەباسمان كردن بۆمان دەردەكەوێت كەمرۆڤێكی پێك هاتوو لەخوێن و گۆشت و ئارەزوو شەهەوات دەتوانێ بەفەزڵی خوا نوورانی و موبارەك بێت...دەتوانێت زياتر لەپلەكانی ئيمان و ئيسلامەتی دا سەركەوێت و زياتر خوا لەخۆی ڕازی بكات ، هەركاتێكيش وای كرد دەبێتە خۆشەويستی خواو زياتر بەرەكەت دەكەوێتە تەمەن و كارەكانيەوەو دەتوانێ زياتر خەڵكی بهێنێ بەرەو شارێكەی ئيمان و ئيسلامەتی .

پياوێك كەخوا خۆشی دەوێ :

مقدادی كوڕی عەمر حەوتەم هاوەڵە كە ئيسلامی ئاشكرا كردو دژی قورەيش وەستايەوە ،ئەو زاتە گەيشتە پلەيەك كەحەزرەت (ص)پێی فەرموو (إن الله أمرني بحبك ، وأنبأني أنه

يُحبك) واته:بەڕاستی خوافەرمانی پێداوم کەخۆشم بوێ،وەهەواڵیشی داومەتێ کە تۆی خۆش دەوێت ..

بەڕاستی پلەو پایەیەکی بەرزە کەسێك بیگاتێ ، خوای گەورە ی باڵادەست کەسێکی خۆش بوێ و فەرمانیش بدات بەپێغەمبەرەکەی کەخۆشی بوێت ..

دیارە ئەمە بەهەوڵ و کۆشش و خەبات بووە،عبداللەی کوڕی مسعود دەڵێت:بەڕاستی مەشهەدێکم لەمیقداد دیوە ئەگەر ئەوە هی من بوایە بە هەموو دنیا نەم ئەگۆڕی یەوە ..مەشهەدەکەشی لەغەزای بەدردا بوو کەحەزرەت (ص)داوای لە هاوەڵان دەکرد کەڕای خۆیان دەربڕن ، میقداد هەستا و وتی:پێغەمبەری خوا بڕۆ بەدەم ئەو کارەوە کەخودا نیشانی داویت ، ئێمە لەگەڵتدا دەبین ، بەخوا ئەوەت پێ ناڵێن کە (بنو اسرائیل) بە موسایان وت :بڕۆ تۆو خوا کەت شەڕبکە ئێمەش لێرە دائەنیشین ،بەڵکو دەڵێین بڕۆ تۆو خوا کەت شەڕبکە ئێمەش لەگەڵتان شەڕ دەکەین ، سوێندم بەوکەسەی تۆی بەهەق ناردوە ئەگەر بمانبەیت بۆ (برك الغماد)یش ئەوا بێباکانە لەگەڵت دێین هەتا دەیگەیتێ ،ئنجا پێغەمبەری خوا (ص)گوتەیەکی جوانی پێفەرموو دوعای خێری بۆ کرد ..ل٢٤٢ گوڵاوی سەرمۆر ، (واخلص العمل _عبدالرحمان السنجری)

مقداد ڕۆژێك بەفەرماندەی موسڵمانانی وت (لأموتَنَّ والاسلام عزيـز) واتە: کاتێك دەمرم پشت بەخوا ئیسلام لەو پەڕی بەرزی و دەسەڵاتدا دەبێت ..(هەموو خەمێکی ئەوەبووە کاتێك دەمرێت ئاواتی بێتە دی و ئیسلام پایە بەرزو پیرۆز بێت ..) ..

سور بوون لەسەر بانگەواز کردن

ئاشکرایە کەبانگخوازی بەرزترین پلەیەو بانگخواز قسەکانی باشترین قسەیە کە پاداشتی لەسەر وەردەگرێت ، هەروەك قورئان دەفەرموێت ﴿ وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلاً مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحاً وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ (فصلت:٣٣)

وەحەزرەت(ص)دوعای ڕوو سوری کردوە بۆ بانگخوازان و فەرموویەتی (نضر الله امرأ سمع مقالتي فبلغها ، فربَ حامل فقه غير فقيه ، وربَ حامل فقه إلى من هو أفقه منه) ابن ماجه/

لەفەرموودەیەکی تریش داهاتووە (إن اللة وملائكته وأهل السماوات والأرض حتى النملة في جحرها وحتى الحوت ليصلون على معلم الناس الخير) ترمذي واتە: بەڕاستی خوای پەروەردگار ڕەحمەت و بەرەکەت دەبارێنێ بەسەر بانگخوازداو ئەهلی ئاسمانەکان و

زەوی ، تەنانەت مێرووله لەکونی خۆی دا و حوت لەدەریادا دوعای خێردەکەن بۆئەو کەسەی کەخەڵکی فێری خێر دەکات.

ئەمە بێجگە لەوەی کەهیدایەت دانی یەك کەس خێری پڕ بەدنیای هەیەو ئەوکەسەی کەهیدایەت وەردەگری هەرچاکەیەك بکات بۆ بانگخوازیش دەنووسری (مَن دلّ على خير فله مثل أجر فاعله) مسلم .

تەنانەت پاش مردنیش ئەو زانستەی کە بڵاوی دەکاتەوە دەبێتە سەدەقەی بەردەوام بۆی و خێرەکەی بەردەوام دەچێتە نامەی کردەوەکانی‌یەوە.

سوربوونی پێغەمبەران لەسەر بانگەواز کردن :

لەسورەتی نوح و چەند ئایەتێکی سورەتەکانی تردا قورئان باس هەوڵ و کۆشش و خەباتی بێ و چانی حەزرەتی(نوح)ی کردووە ، کەچۆن نۆسەدو پەنجا ساڵ بەشەوو بەڕۆژ بەئاشکراو بەنهێنی بانگی کرد بۆ ئاینی خواو ، کەچی تەنها چەند کەسێکی کەم بڕوایان پێ هێناو دوایی پەروەردگار فەرمانی دایە کەشتی‌یەك دروست بکات ، ئەویش لەگەڵ بڕواداراندا کەشتی یەکی دروست کردو هەرچی کافران بەلایاندا دەڕۆیشتن گاڵتەیان پێ دەکردن و ئەویش دەیفەرموو : ئەگەر ئێوە گاڵتە بەئێمە دەکەن ، ئێمەش گاڵتە بەئێوە دەکەین ..تالافاوە گەورەکە هات و بڕواداران و نوح سەرفراز بوون و کافرانیش هەموو لەناو چوون..

قورئان دەفەرموێ ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحاً إِلَى قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَاماً﴾(العنكبوت:١٤) ﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلاً وَنَهَاراً، فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَاراً، وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ وَاسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصَرُّوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَاراً، ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَاراً﴾ (نوح:٥-٩) ﴿وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأٌ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ، فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ﴾ (هود:٣٩)

بەڵێ...حەزرەتی نوح کەلە پێغەمبەرە (أولي العزم)ە کانە ،هەموو ژیانی بەخت کرد لەپێناوی بانگەوازداو تەنانەت لەدوا ساتەکانی تەمەنیشی داو لەسەرە مەرگ دا هەرلەیادی بانگەوازەکەی دا بوو ، هەروەك پێغەمبەر (ص)بۆمان دەگێڕێتەوە :

(إنّ نوحاً عليه السلام لماحضره الوفاة دعا ابنيه ، فقال:إني قاصر عليكما الوصية ، آمركما باثنتين و أنهاكما عن أثنتين: أنهاكما عن الشرك والكبر، وآمركما بلا إله إلا الله ، فإنّ السماوات والأرض وما فيهما لو وضعت في كفة الميزان ووضعت لاإله إلا الله في

الكفة الآخرى كانت أرجح ، ولو أنّ السماوات و الآرض كانتا حلقة فوضعت لاإله إلا الله عليهما لفصمتهما أو لقصمتهما ، وآمركما بسبحان الله و بحمده فإنها صلاة كل شيء وبها يُرزق كل شيء) ئەحمەد ، و(صححه الحاكم)واته:حەزرەتی نوح سەلامی خوای لیٚ بیٚ لەسەرەمەرگی دا دووکوڕەکەی بانگ کردو فەرمووی:من وەسیەتتان بۆدەکەم ،بەوەی کەفەرمانتان پیٚ دەدەم بەدووشت ، وەجلەو گیریتان دەکەم لەدووشت کە هاوەڵ بۆ خوا پەیدا کردن و خۆبەزل زانینە لەبەردەم هەق دا...

وەفەرمانەکەشم بە لاإلـه إلا الله یە کـە بەڕاسـتی ئەگـەر ئاسمانـەکان و زەوی و هـەرچی لەناویاندایە لەتای تەرازوویەکدا دابنرێن و (لاإله إلا الله) ش لەتاکەی تریاندا دابنرێت ، ئەوا(لاإلـه إلا الله) وەکە قورسترە،وەئەگەر ئاسمانـەکان و زەوی ئەڵقەیـە بـن و (لاإلــه إلا الله)بخرێتە سەریان دەیانشکێنێ و.. هەروەها فەرمانتان پـیٚ ئەدەم بـه (سـبحان اللـه و بحمده) کەئەویش بەڕاستی نوێژودوعاو ویردی هەموو شتێکەو، هەموو شتێکیش بەوە ڕزقی پیٚ ئەدرێت.

وەسیەتی حەزرەتی ئیبراهیم و یەعقوب:

حـەزرەتی ئیـبراهیم سـەلامی خـوای لیٚ بیٚـت گەلەکـەی و پاشـاکەیانی بـانگ کـرد بـۆ خواپەرستی و سزاو ئازارێکی زۆری چەشت لەو پێناوەدا ، تەنانەت خستیانە ئاگرەوە و خـوای گـەورە پاراسـتی وهـەموو تەمـەنی لەبانگـەوازدا بـەخت کـردو تەنانـەت لەسـەرە مەرگیش دا هەرلەخەمیا بوو ، وەسیەتی خۆی کردو،حەزرەتی یەعقوبیش سەلامی خوای لیٚ بێت بەهەمان شێوە ، قورئان دەفەرمووێت ﴿وَوَصَّى بِهَا إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى لَكُمُ الدِّينَ فَلا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ (البقره:١٣٢) واتـه/ئیبراهیم و یەعقوب ئەو وەسێتەیان کرد بۆ کوڕەکانیان و هەریەکەیان وتیان : بەڕاستی خوا هەر ئەم ئاینەی بۆئێوە بڕیارداوە و هەڵی بژاردووە ،ئیتر ئێوەش هەوڵ بدەن بە موسڵمانی نەبێت مـەمرن و تـادوا هەناسـەتان پـەیڕەوی بکـەن ، ئایـا ئێـوە ئـەی جوولەکـەو گـاور کـەباوەڕ بـەمحمد ناکـەن و خۆشـتان بەشـوێن کـەوتووی ئیـبراهیم ویـەعقوب دەزانـن ئامـادەی سەرەمەرگی یەعقوب بوون؟

ئەوکاتـەی بـەکوڕەکانی وت:دوای مردنـی من چی دەپەرستن؟! هەموو وتیان:خوای تۆو باوباپیرانت دەپەرستین ، کە ئیبراهیم و ئیسماعیل و ئیسحاقن ، خوایەکی تاك وتەنها یەو ئێمە هەموو تەسلیم و فەرمانبەرداری ئەوین..

بانگەواز کردنی یوسف لەبەندیخانەدا:

حەزرەتی یوسف سەلامی خوای لێ بێت چەند ساڵێك بەناهەق بەند کرا، لەگەڵ ئەوەشدا لەبانگەواز کردن غافڵ نەبوو، هەمیشە بەڕەفتارو گوفتاری جوانی مایەی ڕێنمایی بەندکراوەکان بوو ،دوان لەبەند کراوەکان هاتنە لای و وتیان ئێمە خەومان دیوەو تۆش بەپیاو چاك دەزانین ، بەڵکو بۆمان لێك بدەیتەوە ، ئەویش پێش ئەوەی لێکی بداتەوە بۆیان بانگی کردن بۆسەر ئیمان و ئیسلامەتی ، هەروەك قورئان دەفەرموێت : ﴿ وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانِ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْزًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبِّئْنَا بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ، قَالَ لا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلَّا نَبَّأْتُكُمَا بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ، وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لا يَشْكُرُونَ، يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ، مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لا يَعْلَمُونَ﴾ (یوسف:٤٠)

لەبەهەشتیشداخەمی ئەوانەی دوای خۆیەتی:

خوای پەروەردگار دووپێغەمبەری نارد بۆ گەلێك و بڕوایان پێ نەهێنان، پەروەردگار پێغەمبەری سێهەمیشی بۆ ناردن و، بەقسەیان نەکردن ،پیاوێکی بڕوادار لەوسەری شارەوە هات و کەوتە ئامۆژگاری خەڵکەکەو ئەوانیش نەك هەر بڕوایان نەهێنا،بەڵکو پەلاماریان داو شەهیدیان کرد،براوداری شەهیدمان چووە بەهەشتەوە وبە نازو نیعمەتی پەروەردگار شادبوو ، ئالەوکاتەدا خۆزگەی خواست کە گەلەکەی ئەمەیان بزانیایە و بڕوایان بهێنایە ، کە ئەمەش خەم خواردنی بانگەوازە ، تەنانەت لەبەهەشتەوە!قورئان دەفەرموێت: { وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ، اتَّبِعُوا مَنْ لا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ ، وَمَا لِيَ لا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ، أَأَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً إِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمَنُ بِضُرٍّ لا تُغْنِ عَنِّي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا وَلا يُنْقِذُونِ ، إِنِّي إِذًا لَفِي ضَلالٍ مُبِينٍ ، إِنِّي آمَنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِ ، قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ ، بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ } (يس:٢٧)

شەهیدەکانی ئوحودیش خەمی براوادارانیانیدوای خۆیان بوو بۆیە داوایان کرد لەپەروەردگار کەبیانگێڕێتەوە بۆدنیا تالەپێناوی خوادا شەهید ببنەوەو،هەواڵ بدەن بەبڕواداران کەشەهیدی چ پلەو پایەیەکی بەرزە..خوای پەروەردگاریش فەرمووی من لەجیاتی ئێوە هەواڵیان پێ ئەدەم ، ئەنجا ئایەتی{وَلا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ

أمْوَاتاً بَلْ أحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ ألَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلا هُمْ يَحْزَنُونَ يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ وَأنَّ اللَّهَ لا يُضِيعُ أجْرَ الْمُؤْمِنِينَ } (آل عمران:١٧١) هاتەخوارەوە ،

واتە: هەرگیز وامەزانن ئەوانەی لەپێناوی خوادا شەهید بوون ،کوژراون و مردوون ، نەخێر ئەوانە زیندوون و،لای پەروەردگاریان لەرزق و رۆزی بەهرەوەرن . زۆر دڵخۆش و شادمانن بەو بەخشش و زیادە فەزڵەی کەخوا پێی بەخشیوون،مژدەش دەدەن بەوانەی هێشتا بەوان نەگەیشتوون و شەهید نەبوون کە بێگومان هیچ ترس و بیمێکیان لەسەرنی یەو، هیچ غەم و پەژارەیەکیان بۆ پێش نایەت لەبەجێ هێشتنی دنیا . مژدەگەن بەنازو نیعمەتانی تایبەتی و فەزڵ و رێزی بێ سنوور لەلایەن خوای میهرەبانەوە ،بەڕاستی خواش پاداشتی ئیمانداران زایەناکات و رەنج بەخەسار نابن.

سوربوونی پێغەمبەر (ص)لەسەر بانگەواز کردن:

قورئانی پیرۆز باسی سوربوونی پێغەمبەر (ص)دەکات لەسەر بانگەوازو دەفەرموێت : (وما أكثر الناس ولوحرصت بؤمنين) یوسف ١٠٣/ واتە :زۆربەی خەڵکی باوەڕدارنین ، هەرچەندە تۆ زۆر بەپەرۆش بیت و هەوڵ بدەیت و تێ بکۆشیت .هەروەها دەفەرموێت ﴿ إِنْ تَحْرِصْ عَلَى هُدَاهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لا يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ﴾(النحل:٣٧) واتە/خۆئەگەر تۆ سور بیت لەسەر هیدایەتدانی ئەوان ،ئەوە تۆ ناتوانیت چونکە بەڕاستی خوا رێنموویی کەسێك ناکات کەخەڵك گومڕا بکات ،ئەوانە لەقیامەتدا هیچ جۆرە پشتیوانێکیان نیە.

هەروەها دەفەرموێت ﴿ فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ عَلَى آثَارِهِمْ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهَذَا الْحَدِيثِ أَسَفاً﴾ (الكهف:٦) واتە: لەوانەیە خۆت لەناو بەریت و لەخەم و پەژارە دا بمریت لەسەرەنجامی خراپی ئەمانە کە باوەڕ ناهێنن بەم قورئانە..

بەڵێ/حەزرەت (ص)(حریص)ەو بەپەرۆشەو بەسۆزو میهرەبانە ،بۆ رزگار کردنی ئادەمی لەئاگری دۆزەخ ﴿ لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ﴾ (التوبە:١٢٨)

بانگەوازکردن لەهەموو کاتێکدا:

١)لەسەر کردی (صفا)وە: سێ ساڵ بانگەوازی پێغەمبەر (ص)نهێنی بوو وەتەنها بۆ ئەوکەسانە بوو کەلێی دڵنیا و جێی متمانە بوو ،تائایەتی (وأنذر عشيرتك الاقربين) هاتە خوارەوە ..کە ئەم فەرمانە درا بەحەزرەت (ص)چووە سەرگردی (صفا)وبانگی کردو

فەرمووی (ئەمڕۆ خێڵی بەنی فەهر ، خێڵی بەنی عەدی ولقەکانی قورەیش)هەموو کۆبوونەوە ،ئەو کەسەش خۆی نەهاتایا کەسێکی دەنارد بزانێت چیە ، ئەبو لەهەبیش هات..حەزرەت (ص)فەرمووی: (ئەگەر هەواڵتان بدەمێ چەند سوارێك لەودیو ئەو دۆڵەوە دەیانەوێت بدەن بەسەرتاندا ، باوەڕم پێدەکەن ؟؟ وتیان:بەڵێ ،جگە لەڕاستی هیچی ترمان لێ نەبینیویت ، فەرمووی :من ئاگادارتان دەکەمەوە لەسزایەکی توند ، ئەبو لەهەب وتی:ئەمڕۆش دەستت بەقوڕدا چێت ،بۆ ئەمە ئێمەت کۆکردۆتەوە ؟ئنجا ئەم ئایەتە هاتە خوارەوە کەوەڵامێکیش بوو بۆ ئەبولەهەب(تبت يدا أبي لهب وتب ماأغنى عنه مالُهُ وماكسب)بخاری/

٢)بانگەواز کردن بەڕێگاوە:

حەزرەت (ص)تەنانەت بەڕێگاشەوە ئامۆژگاری دەکردو بانگەوازی دەکرد ، عبدالله کوڕی عباس دەڵێ، ڕۆژێ لەدوای حەزرەتەوە (ص)سواری ولاخێك بوو بووم ،فەرمووی : { ياغلام:إني معلّمك كلمات، احفظ الله يحفظك ، احفظ الله تجده تجاهك، وإذا سالت فسأل الله ، وإذا استعنت فاستعن بالله، وأعلم أن الآمة لو اجتمعوا على أن ينفعوك لم ينفعوك إلابشئ قد كتبه الله لك، ولو اجتمعوا على أن يضروكَ لم يضروكَ إلا بشيء قد كتبه الله عليك، رُفعِت الاقلامُ وجفت الصحف}

٣)بانگەواز لەبازاڕی (ذی المجاز)دا:

حەزرەت (ص)لەماڵەوەو لەلای کەعبەو لەماڵی ئەرقەم دا بانگەوازی دەکردو ، هەربەوەشەوە نەدەوەستا، بەڵکو دەچوو بۆ بازاڕی (ذی المجاز)و بانگی دەکردن بۆ ئیسلام و دەیفەرموو:خەڵکینە بڵێن : لاإله إلا الله سەرفراز دەبن، ئەبو جەهلیش خۆڵی پیا ئەپرژان و دەیووت : ئەمە سەرتان لێ نەشێوێنێ ،ئەمە ئەیەوێ واز لەخواکانتان بێنن و واز لە (لات و عزی) بهێنن .

حەزرەتیش گوێی پێ نەئەداو ئاوڕی لێ نەئەدایەوە.

٤)چوون بۆ ماڵان و خێمەکان :

حەزرەت (ص)لەمەوسیمی حەج دا پێش کۆچکردن بۆ مەدینە دەچوو بۆ خێمەی ئەوانەی هاتبوون بۆ (منى)و بانگی دەکردن بۆ ئیسلام و دەیفەرموو (خەڵکینە بەڕاستی خوا فەرمانی پێداون کەبیپەرستن و هیچ شتێك نەك بەهاوەڵی)

ئەبولەهەبیش دەیووت(خەڵکینە، بەڕاستی ئەمە دەیەوێ واز لەئاینی باو باپیران بهێنن).

بەڵێ..حەزرەت دەساڵی ڕەبەق سەردانی ئەوانەی دەکرد کەدەهاتنە مەککەوە بۆ حەج و دەیفەرموو(کێ داڵدەم ئەدا ، کێ یارمەتیم ئەدا ؟؟ تا پەیامی پەروەردگارم بگەیەنم و پاداشتی بەهەشتی دەستکەوێت)..

کەس نەبوو سەری بخات ، تەنانەت یەکێ کەدەگەڕایەوە لەمەککەوە بۆ میسر یان یەمەن ، بەخزمەکانی دەووت وریا بن غولامەکەی قوڕەیش سەرتان لێ تێك نەدات..تاخوای گەورە بە (انصار)ەکانی مەدینە سەری خست..

٥) سەردانی گەورە پیاوان:

عبدالله ی کوڕی ئوبەی گەلەکەی لەمەدینە دەیانویست بیکەن بەفەرمانڕەوای خۆیان و کەحەزرەت (ص)هاتە مەدینە،(عبدالله)ئەو وەزعەی لێ شێواو گەورەییەکەی لەدەست دەرچوو،بۆیە بەڕووکەش موسڵمان بوو ،وەتامردیش هەر موونافیق بوو..

ڕۆژێك لەسەرەتای هاتنە مەدینە بەحەزرەتیان وت:ئەگەر سەردانێکی عبداللەی کوڕی ئوبەیت بکردایە!حەزرەتیش (ص)لەبەر دڵی هاوەڵانی و لەبەر خاتری بانگەوازەکە سەردانی کرد،کەچی ئەوەندە بێ ئەدەب بوو وتی(دوور کەوەرەوە لێم ،بۆنی گوێدرێژەکەت ئازاری دام)،یەکێ لەئەنصاریش وتی(بەخوا گوێدرێژەکەی پێغەمبەر بۆنی خۆشترە لە تۆ)..بخاری

جارێکی تر حەزرەت (ص) لای کۆمەڵێك دابەزی کە موسڵمان و کافرو جوولەکەی تیابوو ،عبداللەی کوڕی ئوبەی موونافیق و عبداللەی کوڕی ڕەواحەش لەگەڵیان دانیشتبوو .. تۆزو خۆڵی ولاخەکەی هات بەسەریانا وعبداللەی کوڕی ئوبەی دەم و لوتی خۆی گرت و وتی:تۆزو خۆڵ مەکە بەسەرمانا! حەزرەت(ص)سەلامی کردو بانگی کردن بۆلای خواو قورئانی بۆ خوێندن ،عبداللەی کوڕی ئوبەی وتی(فلان! چاکتر وانیە ئەگەر ئەوەی دەیڵێ ی هەقە ،ئازارمان نەدەی لەمەجلیسەکانماناو بگەڕێیتەوەماڵەوەو، کێ هات بۆلات قسەی بۆبکەی).

عبداللەی کوڕی ڕەواحەش وتی: (وەرە بۆناو مەجلیسەکانمان ئێمە ئەوەمان پێخۆشە)موسلیم /کتاب الجهاد والسير

٦) سەردانی ماڵی گەورە پیاوێکی جوولەکە:

حەزرەت (ص)لەگەڵ هاوەڵانی دا لەمەدینە چوون بۆ ماڵی گەورەیەکی جووەکان کەدەرسی دائەدان و مامۆستایان بوو، پێی فەرموون:ئەی کۆمەڵی جوولەکە موسڵمان بن سەلامەت دەبن..

وتیان:پێت ڕاگەیاندین ئەی (أبا القاسم)

حەزرەتیش(ص)فەرمووی: (منیش ئەوەم ئەویٚ کەپێتان ڕابگەیەنم)

٧) سەردانی نەخۆش:

منالێکی جوولەکەخزمەتی حەزرەتی دەکرد نەخۆش کەوت،حەزرەت هات سەردانی بکات ،لەژوور سەری دانیشت و فەرمووی: موسڵمان ببە!منالەکەش سەیری باوکی کردو باوکیشی وتی :کورم بەگوێی (ابو القاسم) بکە:منالەکەش موسڵمان بوو،حەزرەت (ص)کەگەڕایەوە فەرمووی (سوپاس بۆ ئەو خوایەی کەلە ئاگر ڕزگاری کرد)بخاری (١٣٥٦).

٨)بانگەواز کردن لەسەرقەبران:

ئیمامی عەلی دەڵێت : جەنازەیەکمان بردبوو بۆ بەقیع، حەزرەت (ص)هات پارچە دارێکی بەدەستەوە بوو ،دانیشت و ئێمەش بەدەوریا دانیشتین و ڕەنگێکی هێناو برد(ڕەنگ و ڕووی گۆڕا)ئنجا فەرمووی (هیچ یەکیٚ نیە لەئێوە مەگەر خواوەند پێشتر (لەعیلمی غەیبی خۆیدا)دەزانێت و نووسیویەتی کەجێگای بەهەشتە یان دۆزەخە و، دەزانێت کەبەختەوەرە یان بەدبەختە)بخاری .

٩)بانگهێشت کردنی خۆشەویستان:

حەزرەت (ص)سوور بوو لەسەر هیدایەتی هەموو کەسێك و هەموو ڕێگایەکی بۆ دەگرتە بەر ،کاتێك (أبو طالب) ی مامی لەسەرەمەرگ دا بوو حەزرەت (ص)لەژوور سەری زۆر هەوڵی لەگەڵدا کە تەنها بڵیٚ (لاإله إلاالله) تالەقیامەتدا شایەتی بۆ بدات و فریای بکەویٚ ..کەچی ئەبو جهل کەلەوێدا بوو ساردی دەکردەوەو پێی دەووت:ئاخر چۆن واز لەئاینی باوو باپیرت دەهێنی ..بەڵیٚ..مامی مردو شایەتمانی نەهێنا..

حەزرەت(ص)مامی خۆش دەویست کەئەو هەموویارمەتیەی دا بوو بۆ گەیاندنی بانگەوازەکەی ،تەنانەت ئەو ساڵەی کەئەوو خەدیجەی تیا مردن ناونرا ساڵی خەم..

حەزرەت (ص)زۆر حەزی دەکرد کەڕیّی ڕاست بگریّ و ئیمان بێنێ بەلاّم دیارە هیدایەت بەدەست خوایەو حەزرەت (ص)تەنها ڕیّ نیشاندەرە ،قورئان دەفەرمویّت ﴿ إِنَّكَ لا تَـهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾ (القصص:٥٦)

١٠)بانگەواز کردن پێش جەنگ:

عبداللەی کوڕی عەباس دەڵێت:حەزرەت (ص)نەجەنگاوە لەگەڵ هیچ گەلێك دا هەتا لەپێش دا بانگی نەکردبن بۆ سەر ئیمان و ئیسلامەتی ..(ئیمام ئەحمەد)٢٠٥٣

١١)بانگهێشتی ئەوەیکەویستی بیکوژێ:

جابر دەڵێت لەگەڵ پێغەمبەردا بووین(ص)لەغەزای (ذات الرقاع) دا،گەیشتینە لای درەختێکی سێبەردار جێمان هێشت بۆ حەزرەت(ص) ولەویا دابەزی و شمشێرەکەی هەڵواسی و خەڵکەکەی تریش بڵاوەیان لێکرد بەو ناوەداو دەچوونە ژێر سێبەری دارو درەختەوە.

جابر دەڵێت:خەومان لێکەوت ،کابرایەکیدەشتەکی موشریك هات وشمشێرەکەی پێغەمبەری (ص)دەرهێناوگرتی بەدەستیەوەو وتی بە پێغەمبەر (ص):لێم دەترسی؟حەزرەت (ص)فەرمووی:نەخێر ،وتی :چی دەستم دەگرێت ئەگەر بتکوژم؟فەرمووی : خوا ...شمشێرەکە لە دەستی کەوتە خوارەوەو حەزرەت هەڵی گرتەوەو فەرمووی :چی دەتپارێزێت لەمن ؟ کابرا وتی:مەردی خوا بە ڕەحمم پیّ بکە ،فەرمووی : شایەتی دەدەی کەجگە لە (اللە)خودای ترنیەو منیش پێغەمبەری خودام ؟ کابرای دەشتەکی وتی:پەیمانت پیّدەدەم شەڕت لەگەڵدا نەکەم و لەناو کۆمەڵێکیشدا نەبم دژایەتی تۆ بکەن..ئنجا حەزرەت بەرەلاّی کردو کابرا چووەوە بۆ لای خزمانیو وتی :لای پیاوێك بووم باشترین مرۆڤە لەدنیادا ..(بوخاری)(ل٤٦٠ گولاّوی سەرمۆر)

١٢) حەزرەت و هیوای هیدایەتی ئەوەی داهاتوو!

کاتێك حەزرەت (ص)چوو بۆ تائیف و بانگی کردن بۆ ئیسلامەتی ،بەبەردباران کردن وەلاّمیان دایەوە، بۆیە لەژێر سێبەرێکدا پاڵی دا بەدیوارێکەوەو فەرمووی (خوایە،لاوازی و کەم توانایی و بیّ دەسەلاّتیم بەدەست خەڵکەوە بۆ لای تۆ دەهێنم ،ئەی بەبەزەیترینی هەموو بەبەزەییەکان،تۆ پەروەردگاری ژێر دەستەو چەوساوەکانی،تۆ خاوەنی منی ،بەکێم دەسپێریت ؟ بە دوورە کەسێك ئازارم بدات؟ یان بەدوژمنێك کارت داوەتە دەست ؟ ئەگەر تۆ تورە نەبوبیت من باکم نیە، بەلاّم بیّ وەیی کردنی تۆ بۆمن دڵگوشادترە ،

پەنادەگرم بەنووری ڕووی پیرۆزی تۆ کەهەموو تاریکستانەکانی ڕووناك کردۆتەوەو ، کاروباری دونیاو ئاخیرەتی لەسەر دامەزراوە لەوەی توڕەیی خۆتم بەسەردا بباریێنیت ، یان خەشمت بمگریێت ، ڕازو نیاز هەر بۆلای تۆیە هەتا ڕازی دەبیت ، (ولا حول ولاقوة إلا بك) ..

حەزرەت(ص)لەباسی ئەم گەشتەی دا دەفەرمویٚ: بەکوڵێك خەم و خەفەتەوە گەڕامەوەو لە (قرن الثعالب) نەبێت هۆشم نەهاتەوە،سەرم بەرز کردەوە بینیم هەورێك سێبەری بۆ کردووم ، لێی ورد بوومەوە ، سەیردەکەم جوبرائیلی تێدایە و بانگی لێکردم و فەرمووی :خوای گەورە گوێی لە گوتەکانی گەلەکەت بوو کەپێیان وتی، ئەوە خودای گەورە فریشتەی بۆ ناردویت بۆئەوەی بەخواستی خۆت فەرمانی بەسەردا بدەیت ، ئنجا فریشتەی شاخەکان بانگی کردم و سڵاوی لێکردم ،پاشان فەرمووی :ئەی موحەمەد ئەوە منم ،چیت دەوێت،ئەگەر دەتەوێت ئێستا ئەو دووشاخەیان بەسەردا دەهێنمەوەولەناویان دەبەم ..

بەڵێ حەزرەت(ص)لەگەڵ ئەو هەموو ئازارو ئەشکەنجەو خەم و خەفەتەدا کە لەچەند لاوە برینداریان کردبوو ..لەجیاتی داوای لەناوبردنیان بکات فەرمووی (بەڵکو ئومێد دەکەم خوای گەورە لەپشتی ئەمانە نەوەیەك بخاتەوە بەتەنها خوای گەورە بپەرستێت و هیچ هاوبەشێکی بۆ بڕیار نەدات)..ل١٤٦ گوڵاوی سەرمۆر ..(بوخاری)و (مسلم)

١٣)نامە ناردن بۆ پاشاو کاربەدەستان :

حەزرەت(ص)نامەی نارد بۆ پاشاو کاربەدەستانی زەمانی خۆی لەوانەش:

* نامە بۆنەجاشی پادشای حەبەشە.
* نامە بۆ مەقۆقس پادشای میسر.
* نامە بۆ کیسرا پادشای فارسەکان.
* نامە بۆ قەیسەر پادشای ڕۆمەکان .
* نامە بۆ (هوذە)کوڕی (عەلی)سەرۆکی یەمامە.
* نامە بۆ پادشای عومان..

کەئەمەش سوور بوونی حەزرەت(ص)دەگەیەنێ بۆ گەیاندنی پەیام و بانگەوازەکەی بەچوار قوڕنەی دنیادا ، مەگەر خوا نافەرمویٚ (وما أرسلناك إلارحمة للعالمين)(سەیری بەشی دەیەم /لەخزمەت قورئاندا/بکە،نووسەر)

١٤)دووباره كردنەوەی ئامۆژگاری:

حـەزرەت(ص)ئـەوەندە سـور بـووە لەسـەر گـەیاندنی پەیامەكـەی و تێگـەیاندنی بەرامبەرەكەی ، هەندێ جار فەرموودەیەكی‌دووسێ جار دووبارە دەكردەوە،بۆ نموونە دەفەرمویێ (والله لایؤمن والله لایؤمن والله لایؤمن، قیل من یارسول الله قال الذی لایأمن جاره بوائقــه) **بخاری واتە:بەخوا بڕوای نیە ، بەخوا بڕوای نیە ، بەخوا بڕوای نیە ، وتیان كێ ئەی پێغەمبەری خوا ؟ فەرمووی : ئەو كەسەی كە دراوسێ یەكەی ئەمین نەبێ لەشەڕی.**

یان دەفەرمویێ (الدین النصحیة) **سێ جار ،وتیان:بۆكێ؟فەرمووی:** (لله ولكتـابه ولأئمـة المسلمین وعامتهم)...ترمذي..

١٥) گۆڕینی پرسیار بۆ شتی بەسود :

كابرایەك پرسیاری لەحەزرەت (ص)كرد كەی قیامەت دێت؟

حەزرەت (ص)فەرمووی:باشە چیت بۆ ئەو ڕۆژە ئامادە كردووە.

وتی:خۆشەویستی خواو پێغەمبەرم بۆ ئامادە كردووە ،حەزرەت(ص)فەرمووی:تۆ لەگەڵ خۆشەویستاندایت..

١٦)بانگەوازو ئامۆژكاری لەسەرەمەرگ دا:

حەزرەت (ص)لەكاتی گیانەڵاو سەرەمەرگی دا تا زمانی موبارەكی لە گۆ كەوت دەیفەرموو (الصلاة وماملكت أیمانكم)أبن ماجە..**كەبەڕاستی ئەمەش گەورەترین (حرص)و سوربون و بەپەرۆشی یە بۆگەیاندنی پەیام و بانگەوازەكەی..**

بەپەرۆشی پێشینان بۆ بانگەواز كردن

هـەر لـەزەمانی ئەبو بەكرەوە (خ.ر)ئەو بەرنامەیە پیادەكرا لەجەنگەكاندا كـە لـەپێش دا بانگیـان بكـەن بـۆ ئیمـان و ئیسـلامەتی ،چونكـە ئیسـلام حەزبـەخوێن ڕشـتن ناكـات و مەبەستی بانگەواز كردن و هیدایەتە..

دڵخۆش بوون بەموسڵمان بوونی خەڵكی:

لـەپێش جـەنگێك دا ئـەبو عوبەیدە نـێرراوی ڕۆمـەكانی بـانگ كـرد بـۆ ئیسـلام ،ئـەویش قەناعـەتی كـردو موسـڵمان بـوو،موسـڵمانان زۆریـان پێخـۆش بـوو ،تەوقـەیان لـەگەڵ كـردو دوعای خێریان بۆ كردو پێ یان وت (تۆ ئێستا زۆر بەرزو بـەڕێز یـت لـەلامان و ئـەمڕۆ تـۆ وەكو برای دایك و باوكیمانی)

ڕۆمەكەش وتی:بەڕاستی وایە منیش ئەوەتان تیا دەبینم..

خالید پێی ناخۆش بوو جزیە وەرگرتن:

خالید(خ.ر) سێ ئیختیاری بۆ گەلەکەی (عدی)دانا،کەیا موسڵمان ببن یان جزیە بدەن یان بجەنگن ،ئەوانیش ڕازی بوون (جزیە)بدەن،خالید پێی ناخۆش بوو کەموسڵمان نەبوون هەرچەند(جزیە)ش بدەن و وتی(ئای بۆ ئێوە،بەڕاستی کوفر بیابانی سەرگەردانییەو بێ عەقڵە ئەو کەسەی کە پیا بڕوات).

ئافرەتان وبانگەواز:

(أم شریك)لەمەککەدا بەنهێنی بانگەوازی ژنانی دەکرد،لەگەڵ ئەوەش دا کە قوڕەیش دژایەتییەکی گەورەی ئیسلامیان دەکرد ....تا پێ یان زانی و گرتیان ،هەڕەشەیان لێکردو وتیان:ئەگەر لەبەر گەلەکەت نەبوایە خراپمان پێدەکردی ،بەڵام ئەتدەینەوە دەست ئەوان چیت لەگەڵ دەکەن بابیکەن.

(أم سلیم)یش ئەوەندە خەمی بانگەوازەکەی بوو کە بڵاوبێتەوەو کەسێك زیاتر ئیمان بهێنێ ،کاتێك(أبو طلحە)داوای کرد شووی پێ بکات ، پیِّی وت:بەمەرجێ شووت پێ دەکەم کە موسڵمان ببیت..ئەویش موسڵمان بوو.لە سەدەکانی دواتریش دا (سیر توماس –و– ارنولد دەڵێ:ژنانی موسڵمان ڕۆڵی گرنگیان بینی لەموسڵمان بوونی فەرماندە مەغۆل و تەتەرەکاندا). (الدعوه الی الاسلام/ص٤٥٩)

کۆیلەکان وبانگەوازکردن:

(داوتی) ڕائیدێکی ئینگلیز بوو بە نیوە دورگەی عەرەب دا دەگەڕا ، ڕۆی کەوت لە پیاوێك کە کاتی خۆی فڕێنرابوو وە لە (جدە)فرۆشرابوو ، وە کرابوو بەکۆیلە و ئەچەوسێنرایەوە ، پیِّی وت : تائێستاش ڕق و قینت لەوانەیە کەتۆیان بەم دەردە برد ؟ ئەویش وتی:یەك شت ئەوەی بیر بردومەتەوە ، ئەویش ئەوەیە کە ئەو دوورکەوتنەوەیەم لە گەلەکەی خۆم وای کرد لەبت پەرستی و جەهالەت ڕزگارم ببێ و فێری ئاینی پیرۆزی ئیسلام ببم و لەوڵاتی پێغەمبەردابم (ص) ، ئای چەند خۆشە لەززەتی ئیمان ، بڕوام پێ بکە برادەری بەڕێز ئەو خۆشی یە ناتوانرێ وەسف بکرێ‌ودەرببڕێت ..چەند حەزدەکەم کە خوا تۆش هیدایەت بدات بۆ ئەو بەرنامە ئاسمانیە ، وە من دڵنیام کە خوا دەتپارێزێ لەتیاچوون تادێیتە سەر ئەم ئاینە .بەڕاستی چەند جوانە بەموسڵمانی بتبینم و ببیت بەیەکێ لەئێمە، هەرچەند دەشزانم کەئەجەل بەدەست خوایەو هەرچی بوێ دەیکات..

بـەڵێ، داوتـی ویسـتی ڕقـی هەسـتێنێ و دژی ئیسـلام و موسـڵمانان بیجوڵێنـێ و واز لەئیسلام بێنێ ، کەچی ئەو لەگەڵ ئەو ستەمەش دا کەلێی کرا بوو کە ئیسلامیش دیارە پێی ڕازی نیە ،هەوڵی دا ئەو پیاوە بیانی یە بانگ بکات بەرەو وئیسلام ! (الدعوە الی الاسلام/ص٣٨٥)

دروستکردنی مزگەوت بۆ بانگەواز کردن :

موسڵمانان لەکۆن و نوێدا خەمی دروستکردنی مزگەوتیان بووە لەبەر پاداشتی گەورەی و لەبەر گەیاندنی بانگەواز بەخەڵکی..

دیـارە کـە مزگـەوت کاریگـەری زۆری هەیـە لەسـەر دامـەزراوی موسـڵمانان و هێنـانی خـەڵکانی تریش بەرەو ئیسـلام، (ڕینـان) کەزانایەکی (آثـار)ی فەڕەنسـیە و نووسەریشـە دەڵـێ: (نەچوومەتـە هیـچ مزگەوتێکـەوەو هەسـت و هۆشـم بـەتوندی نەهـەژا بێـت ، بەواتایەکی تر نەچوومەتە هیچ مزگەوتێکەوە و تووشـی ئـەو داخـە نـەبوو بم کـەبۆچی موسڵمان نیم) هەروەها توماس-و-ارنولد لەبارەی بەپەرۆشی موسڵمانانی ئەفریقیاوە بۆ بڵاوکردنەوەی ئیسلام دەڵێت(هەر ئەوەندەی لەشارێك دا شەش موسڵمان کۆبووبنەوە ، لەوە کەمتر یان زیاتر ، کەویستبێتیان بمێننەوە بۆ ماوەیەك لەو ناوچەیەدا مزگەوتێکیان دروست کردووەو هەوڵیان داوە ئیسلام بڵاو بکەنەوە).. الدعوە الی الاسلام /ص٣٧٦ .

بڵاوبوونەوەی ئیسلام لەڕێی بەندکراوێکەوە!

توماس-و-ارنولد لەپەڕاوەکەی دا (الدعوە الی الاسلام /ص٤٥٣) دەڵێت:

(تەنانەت بەند کراوی موسڵمانیش لەبەندیخانەکەی دا بانگەوازی لەبیرنەچووە و فرسەتی هێناوە لەکاتی بەندکردنەکـەی کـە هـاوەڵانی بەندیخانـەی بـانگ بکـات بـۆ ئیسـلام..بـۆ نموونە:لەسەدەی یانزەهەمدا فەقیهێکی موسڵمان بەدیل گیراو بەهۆی ئەوەوە ئیسلام بڵاو بۆوە لەئەورووپای ڕۆژهەڵات دا..

بانگەواز کردن لەبەر پەتی سێدارەدا :

لەهـەمان پـەڕاوی پێشـوودا (ارنولـد)دەڵێـت (لەئـەفریقیا بەلجیکیـەکان بڕیـاری لەسـێدارە دانیان دەرکرد بۆ سەرکردەیەکی موسڵمان،لەکاتی جێ بەجێ کردنـی بڕیارەکـەداو لـەدوا ساتەکانی ژیانی ئەو موسڵمانەدا بانگەوازی لەیادنـەچوو،بـەوەی کەکەوتـە ئامۆژگـاری کردنی ئەو قەشەیەی کە هاتبوو پێش لەسێدارە دانەکەی ئامۆژگاری ئاینی بکات ،جانەك هەرقسەی قەشەکە کاری لێنەکرد،بگرە ئەو کەوتە بانگ کردنی بۆ ئیسلام..

بانگخوازێکی هیندی لەسەرەمەرگدا:

شێخ حەسەن علی کە بانگخوازێکی هیندی بوو لەدوا ساتەکانی ژیانی داو لەسەرە مەرگ دا کەخەڵکێکی زۆر لەدەوری بوون گوێ یان لێ بوو بەدەنگێکی نزم بەیەکێکی دەوت: واز لەدینەکەت بێنەو وەرە ببە بەئیسلام ..لێ یان پرسی ئەوە چی دەڵێی و خەریکی چییت،وتی:ئەوە گاورەو دەمەوێ ببێ بەموسڵمان.. (الدعوة الى الاسلام/ص۳۱۹)(الحرص على هداية الناس) د.فضل إلهي.

گەشتی تەوبەکاران

یەکەم: هونەرمەند (مەیار بیبلاوی)

هونەرمەند مەیار پاش دە ساڵ کارکردن لەبواری هونەری نواندن و پاش بەشداری کردن لە (۱۵)فلیم و نزیکەی(۳۰)شانۆگەری دا ، وازی لەو بوارە هێناو چووە ڕیزی هونەرمەندە باڵا پۆشەکانەوە..

ناوبراو لەبارەی گەشتی ئیمانی یەوە دەڵێت : لەباوەشی دایك و باوکێکی میسری دا چاوم بەدنیا هەڵهێناوەو، باوکم ئەفسەربوو ، وەهەمیشە هانیان دەدام لەسەر نوێژکردن و هەرگیز لەنوێژ دانەبڕاوم..

هەر لە مناڵیمەوە حەزم بەدەرکەوتن کردووەو لەسەر بنەمای (خالِف تُعرف)،ئەگەر هاوەڵانم لە زانکۆ جلی پۆشتەیان لەبەر کردبێ من جلی تەنگ وتەسك و تەنکم پۆشیوە بۆ ئەوەی زیاتر سەرنجی دەورو بەر بەلای خۆمدا ڕابکێشم..

ڕۆژێك دەرهێنەرێکی (إعلانات)لەزانکۆ کارتێکی دا بەمن و هاوڕێ کەم و بەیەکەوە سەردانمان کردو وردە وردە حەزم لەو کارە کردو زۆر سەرکەوتوو بووم لەبەر هەمهێنانی(اعلانات)داو پارەی باشم دەست دەکەوت..

پاشان لە تەلەفزیۆن دا کارم کردو جارێکیان چل و سێ هەزار جونەیهم وەرگرت هەقی چەند مانگێ کارکردنم ،بەڵام چونکە بێ بەرەکەت بوو هیچم بۆ نەمایەوەو خێرم لێ نەدی..

من ئاواتم ماددە نەبووە لەژیانمداو،هەمیشە حەزم کردووە لەماڵ و مێردی خۆم دا مناڵم پەروەردە بکەم ،چونکە ئەوە بواری ڕاستەقینەی ئافرەتە کە ڕۆڵی گرنگی تیا ببینێ و لەم ژیانەدا خزمەتی خۆی پێشکەش بکات .

لەبەر ئەوەی ئیتاڵی و فەرەنسی و ئینگلیزی دەزانم ولەفلیمێکی بیانیش دا لەگەڵ دەرهێنەرێکی بیانی دا کارم کرد و لەوەدا بووم بەرەو عالەمیەت هەنگاو بنێم..

شووم کردو لەسەر داوای مێردەکەم وازم لەبواری هونەری هێناو،هەرچەند خۆم داپۆشی بوو بەڵام وازم لێ هێنا لەبەر ئەوەی لەقەناعەتەوە نەبوو ،پاش ئەوە زۆر بیرم کردەوەو شریتی (عمرو خالد)یش زۆر کاری تێکردم ..
شەوێك لەخەوم دا فەرموودەی (ثلاث من کن فیه وجد حلاوة الایمان...هتد)م بینی کەبەخەتی کوفی نوسرا بوو زۆر کاری تێکردم کەخەبەرم بۆوە، کاتی بانگی بەیانی بوو،مێردەکەم بەدیار تەلەفزیۆنەوە دانیشتبوو، ئەوەی سەیر بوو لەسەر شاشەی تەلەفزیۆنەکەش هەمان فەرموودە نوسرابوو..
ئنجا گەڕامەوە سەر باڵا پۆشی و خواپەرستی ڕاستە قینەو بڕیارم دا کەبەڕاستی بۆ خوا بژیم ..جامانای وانیە کەئافرەت خۆی داپۆشێ لەژیان دابڕێ ،بەپێچەوانەوە لەو کاتەوە کەدەیەوێ بۆ خوا بژی کاری ڕاستە قینەی دەست پێ دەکات ..
من بیرم دەکردەوە ، باشە ئەگەر پەیڕەوی فەرمانی خواو پێغەمبەر نەکەم ، کەمردم چۆن ڕووم بێ لەقیامەتدا لەخزمەت حەزرەت (ص)دا سەر هەڵبڕم و داوای ئاوی کەوسەری لێ بکەم ..ئەگەر بەگوناهباری وسەرپێچی یەوە بمرم و بچم بەرەو لای حەزرەت(ص)وەك بڕواداران ، تا بەدەستی موبارەکی خۆی ئاوی کەوسەرم بداتێ، مەلائیکەتەکان دەمگێڕنەوە وپێی دەڵێن تۆ نازانی دوای تۆ چی کردووە ، ئەو لەسەر ڕێبازی تۆلای داوە ،ئەوسا ئەویش دەڵێ:دەبا لەوە لەولاتر چێ...(سُحقاً ، سُحقاً)..
من لە ژیانم دا تووشی گەلێ نارەحەتی بووم و لەژیانی هاوسەریمدا سەرنەکەوتووم و مێردەکەم ستەمی زۆری لێکردم..
ئێستاش لە (جمعیە)کەی (زینب غزالی)دا کاردەکەم و خزمەت بەمناڵانی بێ باوك دەکەین و ئەوەش بووەتە مایەی زیاتر دامەزراویم لەگەڵ خوشکانی موسڵمان دا ...
{لەبەرنامەی (مواجهات) کەناڵی فەزایی (اقرا)شەوی ١/ ٢-١-٢٠٠٣}

دووەم : جیرمان جاکسون

جێرمان جاکسۆن برای گۆرانیبێژی بەناوبانگ (مایکل جاکسۆن)ەو لەو کەسانەیە کەلەم دواییەدا بووەتە موسوڵمان . ناوی گۆڕیوە بۆ (محمد عبدالعزیز).ئەم خێزانە مۆسیقی یە لە(فالیس)لەلۆس ئەنجلوس دەژین وە ئەو گەڕەکە بەدەوڵەمەندترین و سپۆرترین ناوچە دەژمێردرێت لەجیهاندا .جێرمن لەگەڵ خوشکەکانی لەکۆشکێك دەژین کەبەزیاتر لە

(١٥)سەیارە پاسەوان شەو و ڕۆژ چاودێری و پارێزگاری دەکرێن .جێرمن بەم شێوەیە چیرۆکی مووسڵمانبوونیمان بۆ دەگێڕێتەوە:

لەساڵی ١٩٨٩ لەگەڵ خوشکەکەم بەسەفەرێکی سیاحی هاتین بۆ ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست .لەبەحرێن بەخێرهاتنێکی گەرمیان لێ کردین ، کۆمەڵێ منداڵی بەحرێنی پرسیاریان لێکردم کە لەسەر چ ئاینێکم ؟ وتم مەسیحم. منیش وەك حەقێکی خۆم پرسیاری ئاینیانم لێ کردن؟بۆ ساتێك شەپۆلێکی ئارامی و بێ دەنگی باڵی بەسەریاندا کێشاو ئنجا بەیەك دەنگ ..بەوەڵامێکی خوێن گەرمانە وتیان:موسوڵمانین...ئەو مندالانە شانازیان بەئیسلامەوە کرد ..لەناخەوە هەژاندیانم..هەر ئەمەش بووە هۆی یەکەم هەنگاوم بەرەو ئیسلام ! لە گەڵ سیمینارردا ئامادە بووم دەربارەی ئەم ئاینە.

(قەنبەر عەلی)هاوڕێم بردمی بۆ (ڕیان)و لەوێ زیاتر شارەزای ئیسلام بووم ، ئنجاچووم بەرەو (مەککە)و یەکەم عومرەم بەجێ هێنا ..هەستم کرد جارێکی تر لەدایك بوومەتەوە ..لەئیسلامدا هەموو ئەو وەڵامانەم دەستکەوت کە لە مەسیحیەتدا نەم دەدۆزیەوە ! تەنها ئیسلام ئەو وەڵامە قەناعەت پێکراوەی دامەوە کەتایبەتە بەلەدایك بوونی حەزرەتی مەسیحەوە ، من سەرم دەسوڕمێ (ئینجیل)لەلایەن گەلێ کەسەوە کۆکراوەتەوەو نوسراوەتەوە ..

لەماوەی مانەوەمدا لە (سعوودیە)کاسێتێکی (کات ستیڤنس -یوسف ئیسلام)م کڕی و زۆر شتی لێوە فێر بووم .کە گەڕامەوە بۆ ئەمریکا ،پڕوپاگەندەی خراپیان دژ بەئیسلام و موسوڵمانان بلاْوەکردەوە ،(هۆلیود)یش دژ بە ئیسلام کاردەکات و موسوڵمانان بەتیرۆریست لەقەڵەم دەداو ئەمە منی خەمبار کردبوو ، بڕیارم دا ئەوپەڕی هەوڵ بدەم بۆ دورخستنەوەی خەیاڵە خراپەکان بەرامبەر ئیسلام.ئیعلامی ئەمریکی هەواڵی موسڵمان بوونمی قۆستبۆوە (ئیعلامێك بناغەی (نفاق وریا)بێت ئەبێ چۆن تەشویهم کات !) نامەی هەڕەشە وەك باران دادەباری بەسەر خۆم و خێزانمدا !دڵە ڕاوکێیەکی زۆریان خستبوە ناومانەوە! چ جۆرە هەڕەشەیەك ! دەیانووت ژیانت لێ دەکەینە دۆزەخ ! تۆ ئیتر ناتوانیت لەگەڵ کۆمەڵ و کەلتوری ئەمریکی بگونجێیت و بژیت ! باوك و دایکمان ئێمەیان لەسە ڕێز گرتنی هەموو ئاینێك پەروەردە کردووە ، بۆیە دایکم تەنها پرسیاری ئەوەی لێکردم کەئەو بڕیارەم لە پڕداوە یان دوای بیرکردنەوەیەکی زۆر؟!

کەهاتمەوە لەسعودیە گەڵ کتێبم دا بەمایکل جاکسۆنی برام ، مێشکی بە پڕوپاگەندەی ئەمریکی پڕبوو بوو!،بەڵام ئێستا تێڕوانینی بەرامبەر ئیسلام گۆڕاوەو هەربۆیەشە لەگەڵ بلیاردێری سعودی (وەلید بن تەلاڵ)لەزۆر کۆمپانیادا شەریکن .قورسترین بڕیارم ئەوەبوو کەواز لەهەموو ئەوشتانە بێنم کەئیسلام قەدەغەی کردووە وەك :عەرەق خواردنەوە..

کاردانەوەی خوشکەکەم (جانیت)لەسەر موسڵمانبوونم تەنها یەك شت بوو : چۆن موسڵمان چەند ژنێکی هەیەو جاری واهەیە دەگاتە چوار! منیش بۆم ڕوون کردەوە..ئەو ڕاستیەم بۆ باسکرد کەچۆن لەکۆمەڵی ڕۆژئاوادا پەیوەندییە ناشەرعیەکان و خیانەتی پیاوان زۆر ئاسایی یە ! پیاوان لەگەڵ ئەوەی ژنیان هەیە چەندین پەیوەندی نادروستیان هەیە لەگەڵ چەند ئافرەتێکدا!؟ئەمەش بووەتە هۆی پیس بوونی بینای ڕەوشت لەڕۆژئاوادا ...ئیسلام تاکە پاسەوانە بۆ پاراستنی کۆمەڵ لە ڕووخان !..

لە (١٪) پیاوان لەجیهانی ئیسلامیدا لەیەك ژن زیاتریان هەیەو، ئافرەت لەئیسلامدا وەك گوڵێکی پارێزراوە لەهەموو چاوێکی چڵێس !لەکاتێکدا کۆمەڵی ڕۆژئاوا خاڵی یە لەم تێڕوانینە ژیرانەیە!

پێوانەی(هۆلیوود)بۆ هونەرمەندێك بریتییە لەمۆدیلی ئەو سەیارەیەی کەهەیەتی ،ئەو چێشتخانەیەی کە دەچێت بۆی!میدیای ئەمریکی یەکێك لەزەوی‌یەوە دەگەیەنێتە ئاسمان! (CNN)ی ئەمریکی زۆر زیاددەنێ بەهەواڵەکانیەوە ، ئاگرێکی بچووك بکەوێتەوە لە دارستانێك لەفلۆریدا وای باس دەکات هەروەك هەموو جیهان گڕی گرتبێ!!خۆم جارێك لەئەفریقادا بووم لەشاری(ئۆکلاهۆما)بۆمبێك تەقییەوە ،میدیای ئەمریکی بێ هیچ بەڵگەیەك موسوڵمانانی تاوانبار کرد !دوایی مەسیحیەکانیش دەرچوون؟!

من حەوت کوڕودوکچم هەیە وئەوانیش وەك من بەتەواوەتی موسوڵمان بوون. ژنەکەشم جاریێ دیراسەی ئیسلام دەکات و پلانمان داناوە بەیەکەوە بچین بۆ (عومرە).. ئینتەرنێت

ئامانجی خۆت دیاری بکە

هەر کۆمپانیایەك کە پێك دێت ئەگەر بیانەوێ‌بەر چاو ڕوون بن و داهاتوویەکی باشیان ببێت ، دەبێت ئامانجی کۆمپانیاکەو بەر نامەی کاریان دیاری بکەن ، بۆ نموونە کۆمپانیای سۆنی یابانی کە نزیکەی سی ساڵ لە مەوبەر دامەزرا ئامانجێکیان بۆخۆیان دیاری کرد کە ئەویش بریتی بوو لەوەی کە بەرهەمی یابانی ببێت بە مونافیسی ژمارە

یەك لەبازاڕەكانی ئەمریكادا و، پاش هەوڵ و زەحمەتی زۆر توانیان زۆر بچنەپێشەوەو ئامانجیان بهێننە دی ..
دیاری كردنی ئامانج لەژیاندا ئەوەندە گرنگە بۆیە لە ئەمریكا هەفتانە وانەیەك دەوترێ بەقوتابی لەتەمەنی -٨-ساڵەوە تاوەكو -١٢ ساڵ كەباس لەدیاری كردنی ئامانجی ژیان دەكات ، دیارە منداڵێكی هەشت ساڵ هیچی وانازانێ بەڵام بەیارمەتی مامۆستا كەی و باس كردنی بە بەردەوامی بۆ چوار ساڵ ئەوەی كەپەروەردە مەبەستێتی دەی هێنێتە دی كە لاوەكانیان ئامانج بۆ خۆیان دانێن جا هەرچەند باری كۆمەڵایەتیان شێواوەو (فوضى)ی جنسی هەیە بەڵام ئەم هەوڵەی باسمان كردجیێ سەرنجە لە ئیسلامدا وهەر لە سەرەتاوە گرنگی دراوە بەم لایەنەو قورئان وفەرموودە ئامانجی ژیانیان دیاری كردووە هەروەك قورئان دەفەرمووێ :
﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ، مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطْعِمُونِ ، إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ﴾ (الذريات:٥٨)
ئەوانەی كەدوای حەزرەتی موسا كەوتن لاو بوون قورئان دەفەرموێت ﴿ فَمَا آمَنَ لِمُوسَى إِلَّا ذُرِّيَّةٌ مِنْ قَوْمِهِ عَلَى خَوْفٍ مِنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِمْ أَنْ يَفْتِنَهُمْ وَإِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ﴾ (يونس:٨٣) واتە : سەرەنجام كەس باوەڕی نەهێنا بەموسا جگە لەچەند لاوێك چونكە زۆربەی خەڵكەكە دەترسان لەفیر عەون و دارودەستەكەی كە بەڵایان بەسەر بهێنن وتووشی ئازار و ئەشكەنجەیان بكەن ، بەڕاستی فیرعەون خۆی بەگەورەو بڵند دەزانیلەزەویدا ، بەڕاستی ئەو لە سنوور ترازاوان بوو ..
ئەوانەش كە بەستەم و كوفری گەلەكەیان ڕازی نەبوون كۆمەڵە لاوێك بوون و خوای گەورە -٣٠٩-ساڵ خەوی لێخستن (إنهم فتية أمنوا بربهم وزدناهم هدى)الكهف .هاوەڵانی حەزرەتیش (ص)ئەبوبەكریان (٣٨)ساڵ بوو ، پێیان دەوت -الشيخ-ئەوانی تریان زۆربەیان لە تەمەنی لاویدابوون ..
گەنج ولاو گرنگە بزانێ پەیامی ژیانی چیەو بەرەو كوێدەڕوات ، ئیسپانیاو ئەندەلوس هەشت سەد ساڵ بەدەست موسوڵمانانەوە بوو ، پورتوغالیەكان دەیان ویست موسوڵمانانی لێدەر بكەن بۆیە سیخوڕیان دەنارد دیراسەی حاڵیان بكەن ،سەرەتا كەهاتن بینیان لاوان سەرگەرمیقورئان و ڕەوشتی بەرزو سوارچاكین ، زانیان كەجاریهیچیان بۆناكرێ ، پاش سەد ساڵی تر سیخوڕی تر هاتنەوەو سەیریان كرد خەریكی زانست و زانیاری و هۆنراوەو بوارەكانی ژیانن ، دیسان وەستانەوە ودوایچەندەها ساڵی تر ،

ئينجا جارێکی تر که هاتنەوە سەیریان کرد لاوان سەر گەردانن و بیّ بەرنامەن لە ژیان دا زانیان کاتی خۆیەتی کە پەلاماری موسوڵمانان بدەن ..
بەڵیّ پەلاماریان دان وبە یەکجاری موسوڵمانانیان لەو خاکە دەرکرد و زۆریان لیّ کوشتن ..(صلاح الدین) یش زوڵم وستەمی خاچ پەرستان وای لیّ کرد کە سوێند بخوات ژیانی خۆی تەرخان کات لەرێی خوادا بۆئەمەش بەرنامەی ژیانی خۆی دیاری کردو بەپەرۆشەوە کەوتە هەولّ و خەبات ، تەنانەت پێکەنینیان لێنەئەدی چونکە ئەیوت: چۆن پێبکەنم ومزگەوتی ئەقساش کۆیلەو دەست بەسەر بێت ..
تا ئەقسای ئازاد کرد ئەوەندە سەرقاڵ بوو نەی توانی بچێت بۆ حەج و، دوای جەنگی - حطین-ویستی بچێت وتیان ئەمساڵیش مەچۆ چونکە مەترسیخاچ پەرستان هەیە کەبێنەوە سەرمان ، بەو جۆرە حەجی بۆنەکرا تا وەفاتی کرد، لەسەرەمەرگی دا پێکەنیو وتی : ئەمڕۆ کاتی ئەوەیە صلاح الدین پێبکەنێت ، سبەینیّ دەگەمەوە بەپێغەمبەری خوا و پێی دەڵێم : من ڕێگای شەوڕەوی تۆم پاکردەوە لەدەست دوژمنان ئەی پێغەمبەری خوا..
بریا هەریەکەمان زوو بەرنامەی ژیانمان دیاری بکردایەو ئەوەندەی تەمەنمان ماوە بزانین چی دەکەین و بەرەو کویّ دەچین تاوەکو ئەومنداڵەی ئەفلام کارتۆنەکەمان لیّ نەیەت کە لە چوار ڕیانێکدا دەوەستیّو نازانیّ بەکویّدا بڕوات ، کەروێشکێك بەویادا تێدەپەڕێت ومنداڵەکە پرسیاری لیّدەکات کە بەکوێدا بڕوات وکام ڕێگایە بگرێتەبەر
کەروێشکەکەدەڵیّ: بۆکویّدەچیت ؟؟ دەڵیّ: نازانم ، کەروێشکەکە دەڵێت :دەی کەنازانی بۆکویّدەچیت بەکوێدا دەڕۆی بڕۆ چیشت بەسەردێت گلەیی مەکەو تەنها لۆمەی خۆت بکە !

مارو پەیژەی دینداری

لە دینداریش دا ڕەنگە مەسەلەی مارو پەیژە ڕاست بیّئەگەر بەو بارەدا سەیری بکەین کەهەندیّ کارو کردەوە دانراوە بڕواداری پیّ بەرز دەبێتەوە لەیەکەوە بۆ سەد واتە پەیژە یان قادرمەیەو سەردەکەویّ ، لەهەمان کات دا کارو کردەوەی وا هەیە وەك مارو ئەژدیها ئەوکەسە قوت دەداو دێتەوە سەر سفر یان ئاگرێکەو کارو کردەوەی دەسوتێنیّ ، جا ئاگا لەخۆ بوون و خۆ پاراستن لەقووت وچون وسەرەنریّ بوون زۆر پێویستە بەتایبەتی لەم ڕۆژگاری فیتنەی ئاخر زەمانەدا

پەیژەکان زۆرن :

یەکەم:-دەستنوێژشتن پاك بوونەوەیە لەگوناھ ڕۆژی پێنج جار ھەروەك لەفەرمووەدەدا ھاتووەو نوێژیش پاش پاك بوونەوە بەدەستنوێژ بۆ پایە بەرز یو بۆ دوور کەوتنەوەیە لەگوناھو ھەروەھا بۆ یادکردنی خوایە ..

دووەم :-نوێژی جومعە گوناھی ھەفتەکە دەبات وھەموو ھەنگاوێك بۆ نوێژی جومعە خێری یەك ساڵ ڕۆژوو شەونوێژی ھەیە ، ھەروەك حەزرەت (ص)دەفەرموێ ﴿ من غسّل یوم الجمعه واغتسل، وبكرّ وابتكر، ومشی ولم یركب ودنا من الامام فاستمع ولم یلغ، كان له بكل خطوة عمل سنة اجر صیامها وقیامها﴾ئەحمەدو ئەبووداودو ابن ماجه ، وابن حبان بەسەنەدی صحیح ریوایەتیان کردووە ..

سێھەم:-ڕۆژووی ڕەمەزان و تەراویحی پەیژەیەکەی گرنگە بۆ سەرکەوتن و گوناھی پێشینە ھەموو دەسڕێتەوە ، ھەروەك حەزرەت (ص)دەفەرموێ ﴿ من قام رمضان ایماناً و إحتسابا غُفِر له ما تقدم من ذنبه﴾مسلم بخاری.. واتە: ھەر کەسێك تەراویحی ڕەمەزان بکات وباوەڕی پێی ھەبێو لەبەر خوا بیکاو چاوەڕێی پاداشتی بێت ، خوا لەگوناھەکانی لەوەو پێشی خۆش دەبێت..

ئەمە بێجگە لە ﴿ لیلة القدر﴾کەلە دەشەوی دوایی ڕەمەزاندایەو خێری ھەزار مانگی ھەیە..

چوارەم :- شەھیدیش لەڕێی خوادا پەیژەیەکی گەورەو مەزنە کە ھەموو گوناھەکان دەسڕێتەوە و پاداشتەکەی بەھەشتە .. حەزرەت (ص)دەفەرموێ ﴿ یغفر للشهید كل ذنب إلا الدین ﴾واتە شەھید ھەموو گوناھێکی دەسڕێتەوە تەنھا قەرزاری نەبێت..

پێنجەم:- حەج و عومرە ش گوناھ ناھێڵێت ، حەزرەت (ص)دەفەرموێت ﴿ العمرة الی العمرة كفارة لما بینها ، والحج المبرور لیس له جزاء الا الجنة ﴾مسلم و بخاری..واتە:عومرە بۆ عومرە گوناھی نێوانیان دەسڕێتەوەو حەجی دروستیش ھەر بەھەشتە پاداشتی و بەس.

شەشەم :-ڕۆژووی ڕۆژی (عەرەفە)ش گوناھی ساڵی پێش خۆی و پاش خۆیدەسڕێتەوە ،پرسیار کرا لە حەزرەت (ص) لەبارەی ڕۆژووی عەرەفەوە ،فەرمووی ﴿ یُكفِر السنة الماضیة والباقیة﴾ مسلم .

حەوتەم :- ڕۆژووی ڕۆژی دەی موحەرەمیش کە (عاشورا)یە گوناهی ساڵی ڕابردوو دەسڕێتەوە ، کاتێ پرسیارکرا لەحەزرەت (ص)لەبارەی ڕۆژووی عاشوراوە فەرمووی: (یکفر السنة الماضية) مسلم.

ئەمانەش هەمووی ڕەحمی خوان بۆ ئادەمیزاد کە بتوانێ زوو زوو خۆی پاك بکاتەوە و لاپەڕەی تازە هەڵبداتەوە و تێشووی چاك بخات بۆ سەفەری قیامەتی.

ئەو هۆکارانەی کردەوە دەفەوتێنن :

هەندێك کار و کردەوە هەیە کەدەبنە مایەی بەتاڵ بوونەوەی کارە چاکەکان وەك :

یەکەم:- هاوەڵ دانان بۆ خوای پەروەردگار : قورئانی پیرۆز دەفەرموێت ﴿لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ (الزمر:٦٥) . واتە:ئەگەر هاوەڵ بۆخوا دابنێیت ، ئەوا کارەکانت بەتاڵ و پووچ دەبنەوەو خەسارەتمەند دەبیت.

دووەم:-کارکردن بۆدنیا نەك لەبەر خوا ، قورئان دەفەرموێت ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لا يُبْخَسُونَ،أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ (هود:١٦)

واتە:هەرکەسێك دنیاو جوانی دنیای مە بەست بێت ،هەرلەدنیادا پاداشتی کردەوەکانی وەردەگرێت ولەئاخیرەتیش دا هیچی نادرێتێ ، مەگەر ئاگری دۆزەخ وەکارەکانی هەموو بەتاڵ و پووچ دەبنەوە.

سێ یەم:-خۆبەزل زانین و هەق پێشێل کردن:
پێغەمبەر (ص)دەفەرموێت (لايدخُلُ الجنة مَن كان في قلبه مثقال ذرة من كبر)واتە : ناچێتە بەهەشتەوە ئەوەی تۆزقاڵێك خۆبەزل زانین لەدڵیا بێت بەرامبەر بەهەق و مافی خەڵکی پێشێل بکات..

چوارەم:- دووڕوویی، قورئان دەفەرموێت: ﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا أَهَؤُلاءِ الَّذِينَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ إِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَأَصْبَحُوا خَاسِرِينَ﴾ (المائدە:٥٣)
واتە:بڕواداران لەقیامەتدا دەڵێن:ئەمە ئەو کەسانەن کەلەدنیادا سوێندی قورسیان دەخوارد کەلەگەڵ بڕوادارانــدان، کارو کردەوەیان بەتاڵ بۆتەوە و خەسارەتمەند بوون بەهۆی دوو ڕوویی یانەوە کە لەقیامەتدا پەردەی لەسەر لادەدرێت و ڕووزەردو شەرمەندەی دیوانی خوان..

پێنجەم:-منەت کردن ، قورئان دەفەرموێت﴿لا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى ﴾(البقرە:٢٦٤) واتە:خێرو چاکەکانتان بەهۆی منەت کردن و ئازاردانەوە بەتاڵ مەکەنەوە

شەشەم:- حەسوودی ، پێغەمبەر (ص) دەفەرموێت (الحسد يأكل الحسنات كما تاكلُ النارُ الحطب) ئەبوداود واتە:حەز کردن بەنەمانی نازو نیعمەتی خەڵکی چاکەکانی مرۆڤ دەخوات هەروەك چۆن ئاگر دار دەخوات و دەیسوتێنێت.

حەوتەم:- سێ لەناو بەریتر،حەزرەت(ص) لە بارەیانەوە دەفەرموێ (ثلاثُ مُهكلِكات، شح مُطاع ، وهوى متبع ، وإعجاب المرء بنفسه) واتە: سێ شت مرۆڤ دەفەوتێنێت ،چرووکیەکی مل کەچ بۆ کراو ، ئارەزوویەکی بەگوێ کراو ،لەخۆ ڕازی بوون و لەخۆبایی بوون .(ل١٠٢ / بەرەو پەروەردەی ئیسلامی)

دوا ووتە

یەکەم / زانای خۆراکی ئەمەریکی (اندريا ويل) لێکۆڵینەوەی کرد لەسەر ئەو ووتەیەی عائشە کە دەڵێت ئێمە سێ هیلالمان دەدی (واتە هەشت هەفتە) وە ئاگر لە ماڵماندا نەدەکرایەوە و لەسەر خورما و ئاو دەژیاین ، وە ئەنجامی ئەم لێکۆلینەوەیەی لە پەڕاوێکدا نوسی بە ناوی (هەشت هەفتە بۆ گەیشتنە تەندروستییەکی زۆر باش) وە تیایدا باسی شێوازی خواردنی حەزرەتی کرد کە ئەو پەڕی تەندروستی تیایە و سەرەنجامیش موسڵمان بوو (بلا حدود ٢٠٠٢/١٢/٢٤ الطب الحديث و استخدام الغذاء)

دووەم / بالوێزی ئیتالیا لە سعودیە (سكالوجا)لەساڵی ١٩٩٤-١٩٩٥ داموسڵمان بوو،پاشان وازیلەخزمەتی وەزارەتی دەرەوەی ئیتاڵیا هێناو بوو بە سەرۆکی یەکگرتووی موسڵمانانی ئیتاڵیا ..

هەروەها لەساڵی ٢٠٠١ دا باڵوێزی ئیتاڵیا لەسعودیە (كارديلی)یش موسڵمان بوو ،لە تەمەنی ٥٩ ساڵیدا ،ناوبراو سی وسێ‌ساڵ لە بواری دیبلۆماسیدا کاری کردووە و دەڵێت (قەناعەتی تەواوم پەیدا کردووە بە ڕاستی وتەواوی پەیامی پیرۆزی ئیسلام ،بەهۆی خوێندنەوەی قووڵی قورئانی پیرۆزەوە) ..

سێیەم / جل نمایشکەری یۆنانی (ماكلین سیكاروس)یش ڕۆژنامەنووسێکی جەزائیری پرسیاری نمایشکردنی پۆشاکی ئیسلامی لێکرد ،ئەویش باسی ئیسلامی نەبیستبوو

،بۆیە داوای لێکرد کە باسی ئیسلامی بــۆبکات ، کاتێـك لەگەورەیی ئیسلام شارەزا بوو موسڵمان بوونی خۆی ڕاگەیاند ..

چوارەم / پرۆفیسۆر زەغلول نەجار دەڵێ پزیشکێکم بینی لە هامبۆرگ لە ئەڵمانیا بە خوێندنەوەی پەڕاوی پرۆفیسۆر (کیث مور) موسڵمان بوو کە باسی کۆرپەلە ناسیەو ئاماژەشی تیایە بۆ ئیعجازی عیلمی قورئان لەو بوارەدا .

بەڵێ ئەم ئاینە ئەمڕۆ زیاتر لەهەمووکات تواناى کەمەندکێشکردنی خەڵکی هەیەومایەی سەرفرازی دنیاو قیامەتە ، چونکە گشتگیرەوهیچ لایەنێکی ژیانی فەرامۆش نەکردووەو بڕوای بەهەموو پێغەمبەرانە ..

ڕۆژێك شێخ محمد عەبدە لە کۆڕێکدا کە گاورو جوولەکەش ئامادە بوون تیایدا پرسیاری لێکرا لەبارەی چوونە بەهەشتەوە ،ئەویش وتی : ئەگەر جوولەکە بە ئیمانیان بە مووسا بچنە بەهەشتەوە ئەوا ئێمەش ئیمانمان پێیەتی ودەچین ، ئەگەر گاورەکانیش بەئیمانیان بە عیسا بچنە بەهەشتەوە ئێمەش ئیمانمان پێیەتی و دەچین ، بەڵام کە ئێمە بە ئیمانمان بەمحمد بچینە بەهەشتەوە ، ئەوا ئەوان هیچیان ناچنە بەهەشتەوە ..

جاهەروەك وتمان ئیسلام مەزنترین پەیامە وگرنگ ئەوەیە بانگخوازەکانی بەچاکی بەنەرم ونیانی و بەحیکمەت بیگەیەنن ..

دەڵێن ڕۆژێك خۆرو ڕەشەبا دەمەقاڵێیان دەبێت لەسەر ئەوەی کەکامیان دەتوانن پاڵتۆیەك بــە پیاوێك لابــەرن ، خــۆر لەپـاڵ هەورێکدا خــۆی دەشارێتەوەو ڕەشەبـاش گڤـــەی دێتوهەرچی دەکات کابرا زیاتر پاڵتۆکە لەخۆیــەوە دەپێچێت ،ئنجا خۆرسەرەردێنـیو لەسەرخۆو هێدی هێدی کەش وهەواکە گەرم دەکات ، تا کابرا ناچاردەکات پاڵتۆکە لەبەری دابکەنێت ..

بە ڕاستی ڕەوشت وخووی خراپیش هەروایەو دەبێ بانگخوازان بە بەرنامەو بەژیریو لەسەر خۆ پشت بەخوا هەوڵی گۆڕینی بدەن ..

بە هیوای دوعا ونزای خێرتان تا بە یەکگەیشتنەوەیەکی تر بەو خوایەتان دەسپێرین کە سپاردە زایە ناکات ..هەر شادو دروست و سەرفرازبن ..

سەرچاوەکان

گولاوی سەرمۆڕ /موبارەکفوری

الحرص على هدايه الناس /د. فضل الهى

گۆڤاری الايمان /ژ ۲۰۲/۱۲/۱۱

نحو التفسير الموضوعى للقران /محمد الغزالى

التوغل مسالك / الراشد

الاعجاز الالهى فى اجهزة المناعة والمقاومة فى جسم الانسان /د.محمد السيد ارناؤوط

الدعوة الى الاسلام /سير توماس-و-ارنولد

حدد غايتك /عمرو خالد

برنامج بلا حدود (الطب الحديث واستخدام الاغذية) و(المسيحية الصهيونية)

روائع من السيرة /د. عائض القرنى

برنامج مواجهات / قناة اقرا

ناوەرۆك